

# WILBUR SMITH



## SÜREK AVI

Ballantyne Serisi İkinci Kitap

**WILBUR SMITH**

**SÜREK AVI**

*Türkçesi*

**Nihal ÖNOL**



**KİTABIN ORJİNAL ADI**

**Men of Men**

**YAYIN HAKLARI**

**WILBUR SMITH © ONKTELİF HAKLARI AJANSI ©**

**BASKI**

**1. BASIM / MART 1998**

**KELEBEKYAYINCILIK A.Ş.**

**Matbaacılar Sitesi No: 83 Bağcılar – İstanbul**

**BU KİTABIN HER TURLU YAYIN HAKLARI FİKİR VE SANAT ESERLERİ YASASI GEREĞİNCE**

**KELEBEK YAYINEVİ VE TİCARET A.Ş. 'YE AİTTİR.**

**ISBN 978-975-773-635-6**

**Kitap güryay matbaasında düzenlenip basılmıştır**

**KELEBEK YAYINEVİ**

**Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han, No: 33**

**Kat:1-2 Ofis No: 34-45-46-47-48-49**

**Cağaloğlu / İSTANBUL - TÜRKİYE**

**Tel : 0212 519 82 83 Fax : 0212 512 91 33**

**Email : [info@kelebekyayinevi.com](mailto:info@kelebekyayinevi.com)**

**Web : [www.kelebekyayinevi.com](http://www.kelebekyayinevi.com)**

Gün ışığı görmemişti, bugünkü biçimini aldığı iki yüz milyon yıldan beri. Gene de damıtılmış bir güneş ışını damlasına benziyordu. Yerkabuğunun altında, ta derinlerde, çekirdeğinden yükselen erimiş magmanın içinde, güneşin yüzeyi kadar yüksek bir ısıda oluşmuştu. O korkunç sıcakta tüm kirinden, pisliğinden arınmış, geriye sadece değişime uğramamış karbon atomları kalmış, bu atomlar da dağları ezebilecek bir basınç altında küçülmüş, küçülmüş, doğadaki hiçbir maddenin erişemeyeceği bir yoğunluğa erişmişti.

Bu minicik sıvı karbon kabarcığı yeraltında, o ağır ağır akan erimiş lavla yukarı doğru çıkmış, çıkmış, yerkabuğunun zayıf noktalarından birine ulaşmış, ama yüzeye ulaşmadan, lavın akışı durmuştu.

Bunu izleyen bin yıl boyunca lav soğumuş, biçim değiştirip mavimtırak bir kayaya dönüşmüş, bu kaya da, ağzı hemen hemen bir mil çapındaki bir huni ağzına benzeyen, kuyruğu ise yerin çok, çok derinine inen bir yuvarlak kuyuyu doldurmuştu.

Lav soğurken o tertemiz, arındırılmış karbon kabarcığı da başkalaşım geçirmekteydi; katılaşmış, bir taze incir iriliğinde, tümüyle geometrik, sekiz yüzlü bir kristale dönüşmüştü. Ancak dünyanın çekirdeğindeki o cehennem sıcaklığında, öylesine pisliklerden arınmıştı ki, güneş ışınları kadar duru ve saydamdı. En ufak bir çatlığı, bir yarığı yoktu.

Kusursuz bir şeydi işte, ışıkta elektrik mavisini gibi görünen, beyaz, bembeyaz bir soğumuş ateş. Ne var ki ateş hiçbir zaman canlanmamıştı, çünkü çağlar boyunca tam bir karanlığa gömülü kalmış, en ufak bir ışık bile görmemişti. Ama bu milyonlarca yıl boyunca gün ışığı hiç de uzağında değildi, ancak elli, altmış metre kadar ötesindeydi ki bu, ne kadar derinlerden geldiği düşünülecek olursa çok ince bir kabuk sayılırdı.

Şimdi, tüm o milyonlarca yıldan sonra, gün ışığıyla arasındaki yerkabuğu kazılıyor, durmadan kaldırılıyor, açılıyordu; karınca sürüsü gibi oraya üşüşmüş, kazma sallayan insanlar tarafından. Ve üzerini örten toprak katmanı giderek inceliyor, inceliyordu.

\*\*\*

Binbaşı Morris 'Zuga' Ballantyne o derin, yuvarlak uçurumun kıyısında dikilmişti. Dayanılmaz sıcakta bile boğazına sardığı ipek atkıyı çıkarmıyordu. Atkının ucunu, gömleğinin göğsüne sokuşturmuştu. Yeni yıkanmış, ütülenmiş olmasına karşın gömlek, donuk, kırmızımtırak bir renk almıştı. Bu, Afrika toprağının boyasıydı, o çiğ ete benzeyen kırmızı toprağın, rüzgârdan toz bulutu olup savrulan, yağmur altında yapışkan, kana benzer bir çamura dönüşen o toprağın.

Kırmızı, madenlerin, kazıların rengiydi. Köpeklerin tüylerini, yük hayvanlarını, insanların üstünü başını, saçını sakalını, tenini, çadırlarının bezini boyuyor, her yanı örtüyordu. Ancak Zuga'nın başına dikildiği o derin çukurda kırmızı, yumuşak bir sarıya dönüşmüştü.

Delğin çapı bir mile yakın, ağzı kusursuz bir daire biçimindeydi. Derinliği ise yer yer altmış metreyi buluyordu. Orada, aşağıda çalışanlar, yukarıdan minicik, böcek gibi belki de örümcek gibi görünüyordular, çünkü tam kazının üzerinde gümüşsü bir bulut gibi parlayan ağı, ancak örümcekler örebilirdi.

Zuga şapkasını çıkardı, alınıdaki teri silip yeniden giydi. Bu şapka onun sık, kıvrıkcık, bal rengi saçlarını kavurucu Afrika güneşinden koruyordu. Sakalı güneşten ağarmış, açık altın sarısı rengini almış, yer yer de kır düşmüştü. Teni iyice kararmış, taze pişmiş ekmek kabuğu gibi kavrulmuştu; sadece, yanağında, yıllar önce fil tüfeğinin açtığı yara, porselen beyazıydı.

Uzak ufuklara bakarken güneşte gözlerini kısmaktan gözlerinin altı kırış kırış olmuş, burnundan, yanağına uzanan çizgiler de iyice derinleşmişti. Şimdi, altındaki derin uçurumu seyrediyor, onu buralara dek sürükleyen o çılgın umutları düşündükçe, gözlerinin yeşili koyulaşıyordu. Kaç yıl olmuştu? On mu? Hem bir gün kadar kısa hem de sonsuzluk gibi gelen bir zaman parçası...

Colesberg Tepesi adını ilk, Table Dağının orada kumsala çıktığında duymuştu.

"Colesberg Tepesinde elmas bulmuşlar, üzüm tanesi kadar iri, üzerinde yürünecek olursa adamın kunduralarını aşındıracak denli kalın, sert elmas."

Bir anda kafasında bir şimşek çakmış, yazgısının onu Colesberg Tepesine götüreceği, içine doğuvermişti. Biliyordu; İngiltere'de, kuzeye doğru atılacağı o çılgın serüveni desteklemek üzere para toplamaya uğraşmakla harcadığı iki yıl, buna yarayacaktı işte. Elinde tek bir araba kalmıştı, bir de yorgun düşmüş öküzler. Hemen yola koyulmuştu.

Varını yoğunu arabaya yüklemiş bulunuyordu ki, bu da zaten pek az bir şeydi. O görkemli hayalinin peşinde koştuğu on iki yıl boyunca nesi var, nesi yoksa bitirmiş, tüketmişti. Zambezi Irmağının altındaki, o insan ayağı basmamış topraklarda yaptığı gezilerin öyküsünü anlatan kitabından sağladığı gelir, ta içerilerden getirdiği altın ve fildişinin karşılığı, sonradan aynı cennete çıktığı dört avdan sağladığı fildişinin geliriyle birlikte hepsi, hepsi tükenmiş gitmişti işte. Binlerce İngiliz Lirası ve tam on iki yıllık düş kırıklığı, kırgınlık sonunda, o görkemli hayali sönmeye yüz tutmuş, geriye elinde sadece, mürekkebi sararmaya başlamış, kat yerlerinden parçalanmaya yüz tuttuğu için bir kâğıda yapıştırmak zorunluluğunu duyduğu bir yıpranmış parşömen parçası kalmıştı o kadar.

Bu parşömen "Ballantyne İmtiyazı"ydı. Vahşi Afrika'nın, Fransa büyüklüğündeki bir bölgesinde bulunan her türlü madenin işletme hakkını bin yıl için ona veren, vahşi bir zenci Afrika kralından kopardığı bir imtiyaz. Bu geniş bölgede Zuga, kumtaşı kayalarından kırmızı yerli altın çıkarmıştı.

Zengin bir bölgeydi ve tamamı onundu. Ama sermayeye gerek vardı, hem de çok, çok fazla sermaye

gerekiyordu. Olgunluk çağının yarısını bu toprakları işletmek için gereken sermayeyi arama uğruna harcamıştı. Boşuna bir uğraştı bu, çünkü henüz bu hayalini, onunla paylaşacak tek bir kişi bile bulabilmiş değildi. Bu uğurda, son çare olarak halktan para toplamayı düşünmüş, gözalıcı broşürler bastırılmış, gazetelere ilan vermişti ama ne yazık ki, aynı zamanda Güney Amerika demiryolu şirketleri de bir reklam kampanyasına giriştiğinden, oraya yatırım yapmak halka daha çekici gelmişti. Böylelikle, boşa gitmiş tüm harcamaları karşılandıktan ve Afrika'ya dönüş için yol parasını da ödedikten sonra, bir zamanki yüklü servetinden, Zuga'nın elinde kala kala birkaç yüz altın kalmıştı.

Evet, serveti tükenmişti, ama sorumluluklar eskisi gibi, omuzlarındaydı. Zuga, dönüp arkasına baktı. Aletta saçları güneşte ipek gibi pırıl pırıl, arabada oturuyordu. Ama bakışları ciddileşmiş, dudaklarındaki o yumuşak, tatlı ifade silinmişti. Bir zamanların o kaygısız, neşeli, kelebek gibi daldan dala konmaya hazır, babasının sevgili yavrusu, son Londra modasından ve Cape sosyetesinin, çağrılı olduğu balosundan öte hiçbir düşüncesi olmayan uçarı kızı bu muydu? O zamanlar genç Binbaşı Zuga Ballantyne'in romantik görünüşüne, ününe kaptırmıştı kendisini. Afrika Kıtasının ta içlerine korkusuzca giren o ünlü fil avcısının, o çoksatar kitabın yazarının çekiciliğine kapılmış, tüm Capetown da Binbaşı onu seçtiği için Aletta'yı kıskanmıştı.

Ama bu, yıllar yıllar önceydi, artık efsanenin parıltısı silinmişti. Aletta'nın nazik yapısı, Afrika'nın sertliğine dayanamamış, hastalanmış, art arda düşük yapmıştı. Evliliği de ya gebeliklerle, ya loğusa yatağında, ya hasta yatağında, ama hep, o taptığı altın sakallı erkeği bekleyerek geçmişti.

Elmas madenlerine çıktığı bu yolculukta ise Zuga, karısını gene eskisi gibi, Capetown'da kayınpederinin evinde bırakmaya niyetleniyordu, iki oğluyla birlikte. Ama Aletta kendisinden hiç beklenmeyecek bir kararlılıkla, kocasıyla birlikte gitmekte direnmiş, ne söyledilerse fayda etmemişti. Belki de olup bitecekleri bir önseziyle kestirmişti kim bilir? "Çok yalnız kaldım, yeter artık," diyor da başka bir şey demiyordu.

O tarihlerde büyük oğul Ralph, babasıyla birlikte ata binip arabanın önünde gidecek, ara sıra uzaktan görünen geyik sürülerine ateş edecek kadar büyümüşü. Kardeşi Jordan ise kimi zaman öküzlerin önünden yürüyor, kimi zaman arabanın çevresinde kelebek kovalıyor, çoğunlukla da annesinin yanında oturup onun yüksek sesle okuduğu şiirleri, yeşil gözleri heyecanla pırıl pırıl parlayarak dinlerken gün ışığı, altın renkli saçlarını ayça gibi çevreliyordu.

Tam sekiz hafta böyle yol aldılar. Geceleri açıkta yatarken gökyüzünde pırıl pırıl parlayan yıldızlar, onlara yolculuğun sonunda kavuşmayı umdukları elmasları anımsatıyordu. Zuga, iki oğlunu iki yanına alıyor, o etkili konuşmasıyla çocukları adeta büyülüyor, küçükler dikkat kesilip babalarını can kulağıyla dinliyorlardı. Onlara, heyecanlı fil avlarını, o eski, çok eski, yıkılmış siteleri, taşlara kazınmış putları, kuzeydeki topraklarda çıkarılan kırmızı yerli altınını anlatıyordu. Bir gün onları da o topraklara götürecekti. Aletta da ateşin karşısında, gecenin ayazından korunmak için şalına sımsıkı sarılmış, kocasını dinlerken kendini bu hayale kaptırıyordu, ister istemez, küçük bir kız gibi. Onun tüm söylediklerine inanıyordu gene. Oysaki çoktan düş kırıklığına uğramıştı. Gene de Zuga oğullarına, Şapkalarını nasıl tıka basa elmasla dolduracağını ballandıra ballandıra anlatırken öylesine güven vericiydi ki, söylediklerini ciddiye almamak olanaksız gibiydi.

Böyle, kurumuş dere yataklarından, devedikeni kümelerinin arasından geçerek, kuş cıvıltılarını dinleyerek gittiler, gittiler, sonunda ufukta, Afrikalıların 'kopje' diye adlandırdıkları, o alçak tepeler belirdi. Bu tepelerden birine, Colesberg kopjesine yöneldiler. Burada ağaçlar daha büyük, daha

yeşildi. Geniş, sığ bir ırmak akıyordu. Boer'lerin, Afrika Felemenk dilinde 'kurşuni su' anlamına gelen 'Vaal' diye adlandırdıkları bir ırmak. Bu ırmağın yatağından ve boyunca uzanan bataklık düzlüklerinden, yıllar yılı elmas arayıcıları elmas çıkarıp durmuşlardı. Ama bu iş çok çetin bir işti. Ve ilk akından sonra ancak en iyi niyetliler, en dayanıklılar kalmış, geri kalanlarsa pes etmiş, çekip gitmişlerdi.

Hem su boyunda yaşamak daha rahat olduğu için hem de burada elmas arama imtiyazı daha kolaylıkla satın alınabildiği için arayıcılar, genellikle, güney kesimindeki daha kurak madenlere gitmekten çekinmişlerdi. Sonra günün birinde elmas arayıcılarından birinin Hotanto hizmetkârı iyice kafayı bularak, dikkatsizlikten çadırları tutuşturmuş; efendisi de onu gergedan derisinden yapılmış bir kırbaçla bir güzel dövdükten sonra, aklı başına gelince, kurak bölgeye gidip bir elmas buluncaya değin kazmasını emretmiş ve sonra da bu olayı unutmuş gitmiş; ama Hotanto, iki hafta sonra, elinde yarım düzine kadar pırıl pırıl, bembeyaz taşla çıkagelerek, taşları efendisinin avucuna bırakmış. Böylelikle Colesberg Tepesi keşfedilmiş. Elmas arayıcıları hemen oraya koşmuş, işaret kazıklarını çakmış, daha ilk günden, kırk kadar taş bulmuşlar, işte Zuga Ballantyne'in tek arabası gıcırdaya sarsıla Colesberg Tepesine doğru yol alırken bu olayın üzerinden bir yıla yakın bir zaman geçmişti.

Böylelikle Zuga, bir yıl kadar gecikmiş oluyordu.

O varıncaya dek tepe, yarı yarıya kemirilip bitmiş, kalanına da elmas arayıcıları karınca gibi üşüşmüş, hâlâ kazıyor, kazıyorlardı. Karasıyla, esmeriyle, beyazıyla en az on bin kişi vardı. Kimi derme çatma çadırlarda, kimi de paslı tenekeden kurulmuş barakalarda yaşıyordu. Herkes barakasına bayrağını çektiğinden, ortalık bir karnaval havasına bürünmüş gibiydi.

Zuga'nın arabası bu kalabalık arasından güçlükle ilerliyordu.

Arabasını durdurup çadırını kurabileceği bir yer bulacağını ummuştu, ama tepenin çeyrek mil kadar uzağından başlayarak bir karış bile boş yer yoktu.

Geriye, arabada dimdik oturan Aletta'ya bir göz attı. Karısı, hemen hemen çırılçıplak, ter içinde, durmadan söverek kazma sallayan adamları görmemek istercesine dosdoğru önüne, karşıya bakıyordu. Bu pislik, Zuga'yı bile şaşırtmış, tiksindirmişti. Zuga ki neler görmüş, neler geçirmiş, nelere alışmıştı! Ona bile ağır geliyordu işte!

Çünkü uygar insanın artıkları özellikle iğrenç, tiksindirici olur. Ayak basacak yer yoktu; her karış toprak, şişe kırıklarıyla, boş konserve kutularıyla, kâğıt parçalarıyla, kedi köpek leşleriyle, tencere artıklarıyla, aptes bozmak için sert toprağı kazamayacak, en azından yaptığının üstünü bir yaprakla kapatamayacak derecede tembel kişilerin pislikleriyle ve on bin insanın akla hayale gelebilecek her türlü çöprüyle, atığıyla örtülmüştü.

Zuga, Aletta ile göz göze gelmeye çalıştı ve bunu başardığında onu yüreklendirmek istercesine gülümsedi, ama karısı gülmedi. Gözyaşları kirpiklerinin ucunda birikmiş, her an akmaya hazır, bekliyordu.

Fiyatlar da burada, kıyıdakine oranla en az yirmi kat yüksekti. Her şey ateş pahasıydı. Bu elmas madeni şu sıralarda herhalde dünyanın en pahalı yerleşim bölgesi olmalıydı. Zuga'nın beline sardığı kuşaktaki birkaç altını birdenbire pek hafifleyivermişti sanki.

O gün öğlen çadırı kuracak bir yer bulabildiler. Sonra Aletta, ateşin başına çömelip kocasına ve

çocuklarına çorba pişirmeye başladı. Zuga, karısının yanına gitti, onu omuzlarından tutarak kaldırdı. Kadıncağz, güçlkle, kocamış biri gibi kıpırdayabiliyordu. Bu uzun çetin yolculukta her yanı tutulduğu gibi, son gücünü de tüketmişe benziyordu. Kocasının yüzüne bakmıyordu bile. Sonunda gözyaşlarını koyverdi. Bu yaşlar, Zuga'yı ansızın çileden çıkardı. Sanki onu suçluyormuş gibi geldi. Karısını oracıkta bırakarak çekti gitti.

İçki satılan barakaya yönelirken bir gürültüdür koptu; madenciler, içlerinden birini omuzlarına almış, bağıra çağıra barakaya geliyorlardı. Kalabalıktan birinin sorusuna,” Kara Thomas bir maymun buldu da,” diye karşılık verdiler. Zuga elmas arayıcılarının özel dilini sonradan öğrenecekti. 'Maymun' demek, elli veya en azından elli kıratlık elmas demekti. Yüz kıratlık bir taş, tüm madencilerin hayalinde yaşayan bu gerçekleştiremeyecek umuda da 'poni' diyorlardı. Şimdi herkes şanslı Kara Thomas'a yaklaşmaya, ona dokunmaya çabalıyordu; adamın uğuru kendilerine de bulaşacakmış gibi.

Zuga o 'maymun'u dünya gözüyle hiç göremedi. Kara Thomas'ı da bir daha göremedi. Çünkü ertesi gün öğlen adam varını yoğunu satıp anavatanın yolunu tutmuştu, Galler Bölgesinden gelmiş, ufak tefek bir İngiliz'di.

Zuga barda biriyle ahbaplık kurdu, kılığında kıyafetinden efendiye benzeyen, anavatandan gelmiş biriymiş bu. Bir içki ısmarlayınca adam kendini tanıttı. Adı Neville Pickering'miş. Zuga'nın da kendini tanıtmamasıyla, oradakilerin ilgisi, Kara Thomas'tan ona donuverdi. Öyle ya, herkes kitap yazamazdı. Demek şu karşılarındaki, ünlü fil avcısı Zuga Ballantyne imiş, ha!

Ortalık karardıktan sonra çadıra dönerken o gün yaptıklarından memnundu. Evet, gerçi birkaç altını içkiye gitmişti, ama karşılığında kazılar konusunda epey önemli bilgiler edinmişti. Ayrıca tüm yaşantısının yönünü değiştirecek biriyle de tanışmıştı.

Aletta ile küçükler arabada uyumuş gitmişlerdi, ama küçük Hotanto Jan Cheroot, ateşin başına çömelmiş onu bekliyordu. Asık suratla söylendi:

"Burada su filan yok. Irmak tam bir günlük yolda, üstelik tek kuyunun suyunu satan hırsız Boer de viski parası kadar para istiyor. Cehennemin bucağıymış meğer burası!"

Zuga, çocukları uyandırmamaya özen göstererek usulca arabaya bindi. Ama Aletta zaten uyumuyor, kaskatı yatıyordu. Kocasını yanına uzandı. Neden sonra, genç kadın fısıldadı: "Bu... bu korkunç yerde kalmaya kararlısın, öyle m

"Bugün Kara Thomas adında bir İngiliz, bir elmas bulmuş."

"Sen yokken bana keçi sütü getiren bir kadın da, buralarda bir salgın hastalık olduğundan söz etti. Bugüne dek iki çocukla bir kadın ölmüş bile."

"Bin liram olsaydı, şurada çok iyi bir imtiyaz satın alabilirdim."

"Çocuklar için korkuyorum, dönelim Zuga. Şu Çingene gibi göçebe yaşantısından vazgeçebiliriz pekâlâ. Babam öteden beri seni yanına almak, işine ortak etmek istiyordu, biliyorsun..."

Aletta'nın babası, Capetown'da, zengin bir tacirdi. Ama bir masanın başına, loş bir odaya çakılıp kalmanın düşüncesi bile Zuga'yı ürpertmeye yeterdi.

"Üstelik çocukların da artık doğru dürüst bir okula gitmelerinin zamanı geldi. Yoksa böyle, vahşi



gibi büyüyecekler. Ne olur, hemen dönelim Zuga.”

"Hiç olmazsa bir haftacık süre tanı bana. Bak kalktık, ta buralara geldik, boşu boşuna değildir belki de.”

Karısı, daracık yatakta, ona dokunmamaya dikkat ederek arkasını dönerken içini çekti: "Bir hafta bu sineklere, bu pisliğe dayanacağımı sanmıyorum ya...”

Capetown'daki aile doktoru, Aletta'yı doğurtan, çocuklarını doğurtan, sayısız düşüklerinde de başucunda bulunan, ona yardım eden doktor uyarıştı:

"Bir daha gebe kalırsan bu senin sonun olabilir Aletta. Sorumluluk kabul etmem, bilmiş ol.”

Bu yüzden, genç kadın, üç yıldır kocasına sırtını dönüp yatmak zorunda kalıyordu. Tabii onu yanında bulabildiği zamanlar.

Zuga daha gün ağarmadan kalkmış, tepeye saldırıya geçen insan ve araba kalabalığına karışmıştı. Yıllardır kendisini bir yerbilimci olarak yetiştirdiğinden, bu işlerden az çok anlar olmuştu artık. Kaya oluşumlarını, damarları, alınan örneğin nitelik, ağırlık ve rengini tanıyabiliyor, bu verilerden kendince bir sonuca ulaşabiliyordu.

Elmas arayıcılarının çoğu onu ilgisiz karşılaşırsak da içlerinden bu ünlü 'fil avcısı'nı tanıyanlar da çıkmadı değil. Ama çoğunun durumu berbattı, en ağır koşullar altında, yarı aç yarı tok, toprağı kazıyor, kazıyor, gene de hemen hemen hiçbir şey bulamıyorlardı.

Zuga kendini bir kumarbaza benzetiyordu. Biliyordu, elmas öyle kazma sallamayla ortaya çıkıverecek değildi; biliyordu, ta dipte, derinlere gizlenmişti. Bunu adı gibi biliyordu, hiç kuşkusu yoktu. Bildiği bir şey daha vardı:

"Kuzeye giden yol, buradan başlıyor. işte, tam buradan.”

Ne yapacağına karar vermişti. Öküzlerine su bulmak ona çok pahalıya patlıyordu nasıl olsa. Üstelik geriye dönüş yolunu kapatmanın, köprüleri yakmanın tek çaresi de buydu. Öğleden sonra hepsini satmıştı, öküzleri yüzer liraya, arabayı da beş yüze. Artık çaresizdi, geriye dönüş yoktu. Her şeyini şu sapsarı kumlara, kuzeye çıkan şu yola bağlamıştı.

Alıcı, öküzlerini almak için Zuga'nın konakladığı yere geldiğinde Aletta, fısıldadı: "Ama Zuga, söz vermiştin! Bir hafta beklemeye söz vermiştin hani?" Sonra kocasının yüzündeki, o çok çok iyi tanıdığı ifadeyi görür görmez sustu. Çocuklarına sarıldı.

Jan Cheroot'un öküzlerden ayrılması pek hazin oldu. Kulaklarına, bir sevgiliymiş gibi, tatlı sözler fısıldadı, sonra Zuga'nın yüzüne, suçlarcasına baktı, çarpık bacaklarıyla ağır ağır uzaklaştı. Zuga bir an onu tümünden yitirdiğini sandı ve kahroldu, çünkü bu küçük adam hem dostu, hem öğretmeni hem de on iki yıllık yol arkadaşıydı. İlk filini onunla omuz omuza avlamıştı. Şu vahşi kıtanın balta girmemiş ormanlarında onunla yürümüştü. Binlerce kamp ateşinin başında onunla aynı şişeden su içmişler, aynı kaptan yemek yemişlerdi. Gene de bir türlü Jan Cheroot'un ardından seslenemiyordu, küçük adamın kendi kararını kendi gönlünce vermesini istiyordu. Meğer boşuna dertlenmiş. O akşam, 'kafa çekme' zamanı Jan Cheroot, elinde çatlak emaye maşrapası, çıkageldi. Zuga gülümsedi ve günlük içeceği miktarı belirleyen çizgiye filan boş vererek maşrapayı ağzına dek doldurdu. Jan Cheroot başını salladı:

"Biliyorum, bunu yapmak zorundaydın, ama iyi hayvanlardı doğrusu. Neyse, yaşantımdan iki ayaklı olsun, dört ayaklı olsun nice iyi hayvan geldi geçti benim. Bu da unutulur."

Aletta ancak çocuklar çadırda uykuya daldıktan sonra ağzını açtı:

"Öküzleri ve arabayı satmakla bana yanıtını vermiş oldun," dedi.

"Onlara su bulmak çok pahalıya patlıyordu, otlak da kilometrelerce uzaktaymış."

"Kampta üç kişi daha ölmüş. Bugün saydım tam otuz araba çekti gitti. Burada salgın hastalık var, herkes vebadan kaçarcasına kaçıyor işte."

"Evet, haklısın. Maden sahiplerinin bazıları huzursuzlanmaya başlamış, imtiyaz ücretleri de günden güne düşüyor. Eğer istiyorsan seninle çocukları gönderebilirim. Birisi var, hisselerini satmış, birkaç güne kadar yola çıkıyormuş. Sizi Capetown'a götürebilir."

Yatağa yattıktan epey sonra, Aletta, karanlıkta usulca kocasının yanağını okşadı:

"Bağışla sevgilim. Öylesine yorgun ve umutsuzum ki... Biliyorum sana iyi karılık edemedim. Sana layık bir hayat arkadaş olamadım. Sana güçlü biri gerekirdi, sağlıklı biri, bense her zaman hastayım, zayıfım. Şimdi de tam sana destek olmam gereken bir zamanda, zorluk çıkarıyorum gene, görüyorsun."

"Hayır, doğru değil bu," derken Zuga içinden, karısının söylediklerinde biraz da gerçek payı olduğunu düşünüyordu. Yıllar yılı ona salt bu nedenlerle kızmış, hep kendisini ayaklarından zincire vurulmuş gibi hissetmişti.

"Ama gene de seni seviyorum Zuga. Seni ilk gördüğün anda sevmiştim, her zaman da sevdim." Kocasına iyice sokuldu, yanağını onun göğsüne dayadı:

"Bu kadar zayıf bünyeli, bu kadar hastalıklı olduğum için inan kendimden iğreniyorum. Sana gerçek anlamıyla bir eş bile olamıyorum artık. Ama bundan sonra değişeceğim, güçlü olacağım, göreceksin. O peşinde olduğun elmasları birlikte bulacağız, sonra da kuzeye çıkacağız. Zuga benimle sevişmeni istiyorum, hemen, şimdi."

"Aletta, bunun tehlikeli olduğunu pekâlâ biliyorsun!"

"Şimdi, hemen, ne olursun." Ve kocasının elini tuttuğu gibi geceliğinin altına, bacaklarının bitiştği yere götürdü. Bunu şimdiye dek hiç yapmamıştı, ilk kez oluyordu. Zuga'nın da içine bir şeyler doldu, yıllardır unuttuğunu sandığı birtakım duyguları, heyecanlan ansızın geri geldi.

Neden sonra, Aletta usulca yataktan indi, gitti, mumu yaktı, çömeldi, karyolanın ayakucuna bağlanmış sandığı açtı. Zuga dirseğine dayanmış, onu seyrediyordu. Aletta saçlarını örmüş, bir kurdeleyle bağlamıştı. Bedeni de genç kız bedeni gibi inceikti. Eskiden onun ne kadar güzel olduğunu anımsadı. Kırık sandığın kapağını açtı, bir şey alıp Zuga'ya getirdi. Süslü, pirinç bir kilit vurulmuş, küçük bir kutuydu bu. Anahtar kilidin üzerindeydi. Sadece "Aç," dedi.

Zuga mum ışığında kutunun içinde birer parça kurdeleyle bağlanmış iki tane beşer liralık banknot destesi, bir de koyu yeşil kadife, ağzı sımsıkı büzülmüş kese gördü. Keseyi aldı, tarttı, ağırdı, altın dolu.

"Gerçekten ihtiyacımız olduğu güne saklıyordum bunları," diye fısıldadı: "Bin liraya yakın para

var burada.”

"Nereden buldun?"

"Düğün günümüzde babam vermişti. Al Zuga, hepsini, senin olsun. Bunlarla istediğın imtiyazı satın al. Bu kez başaracağız. Bu kez her şey yolunda gidecek, inanıyorum."

\*\*\*

Ertesi sabah arabayı teslim almaya geldiler. Çadır, arabadan sökülüp toprağın üzerine kuruldu. Ailenin zaten birkaç parça olan eşyası oraya taşındı. Sonra Zuga, arka tekerleklerin üzerindeki tahtayı kaldırdı. Dengeyi sağlaması için ağırlıkları buraya koymuşlardı. Yedek zincir, mermi yapmak üzere dökülecek kurşun, balta başları, küçük bir örs, birde Zuga'nın yanından hiç ayırmadığı tanrısı. Jan Cheroot ile ikisi bu tanrıyı usulca, kırmamaya özen göstererek yere indirdiler. Çadıra taşıyıp ayaküstü diktiler. Jan Cheroot birkaç adım gerileyerek o taş kaidesi üzerinde kuşu andıran heykele bakarken homurdandı:

"Şu süprüntüyü ta Matabele ülkesinden Capetown'a, oradan da gerisin geriye, buralara dek sürüklettin ya bana," diye yakındı. Zuga hoşgörülle gülümsedi. Hotanto, bu çok çok eski putu, o surlarla kuşatılmış sitenin yıkıntıları arasından bulup çıkardıkları günden beri hiç sevmemiş, ondan her zaman nefret etmişti zaten. Ta uzaklarda, fil peşinden giderken rastladıkları bir sitede bitki örtüsünün altında kalmış bir kentte bulmuşlardı bunu." Ama unutma, benim uğurumdur bu heykel."

"Ne uğuruymuş yahu! Öküzleri satmak da uğur mu sanki! Beyaz vahşilerin ortasında, sineklerin kaynaştığı bir çatırda, pislik içinde yaşamak da uğur mu oluyormuş!" Jan Cheroot böyle söylenerek çıktı, ellerinde kalan iki atı, yularlarından tuttuğu gibi, sulamak üzere aldı götürdü.

Zuga, heykelin karşısında bir an durdu. Cilalı yeşil sabuntaşı sütun başının hizasına kadar geliyordu. Sütunun tepesine, uçmaya hazır, stilize bir kuş konmuştu. Şahin gagasının o hain kıvrımı Zuga'yı sanki büyülüyordu ve alışılmış bir hareketle, pürüzsüz taşı okşadı, kuşun duygusuz, bomboş gözlerine baktı. Ona bir şeyler fısıldamak üzere ağzını açtığı anda Aletta çadırın üçgen kapısından girdi ve kocasını suçüstü yakaladı. Bu taştan en az Jan Cheroot kadar, belki ondan da çok tiksiniyordu genç kadın. Şimdi, kucağı tertemiz katlanmış bir yığın çamaşırıyla dolu, öyle kalakaldı.

"Bu şeyin ille de burada dikilmesi mi gerekiyor sanki?" diye sordu.

"Yer tutmuyor ki!" Karısına yaklaştı, kucağından çamaşırları alıp yatağa bıraktı, sonra döndü, ona sarıldı. Ama genç kadın kaskatıydı.

Dün gece yaptığını ömrüm boyunca unutmayacağım, Aletta." Sonra eğildi, karısını dudaklarından öptü. Onun nedenli yorgun olduğunu görmüş, içi burkulmuştu, besbelli sağlığı gene yerinde değildi işte. O anda çocukları, itişe kakışa, gülüşe bağırıya içeri daldılar. Boynuna ip bağladıkları sahipsiz bir köpek yavrusunu aralarında sürüklüyor, çekiştiriyorlardı. Aletta utancından kıpkırmızı kesildi, hemen kocasının kollarından sıyrıldı, üstüne başına çekidüzen verirken oğullarını paylamaya hazırlandı.

"Çabuk atın şunu dışarı! Gözüm görmesin! Pire yuvasıdır bu! Hadi, durmayın!"

Zuga'nın da çocuklarıyla birlikte yürüyüp gidişini seyretti, sonra döndü, içini çekti, yaman bir yorgunluk duyuyordu. Genç kızlığında, yemek pişirme, ortalık temizliği gibi işleri görececek hizmetçiler olurdu hep. Bu yüzden kamp ateşinde, gözleri dumandan yana yana yemek pişirmeye bir türlü alışmamıştı, işte şimdiden incecik kırmızı toz bulutu her şeyi örtmüştü. Toprak tastaki keçi sütünü bile. Büyük bir çaba harcayarak kendini topladı, işe koyuldu. Ralph, Jan Cheroot'un peşinden su kuyularına gitmişti. Biliyordu, yemeğe kadar dönmezlerdi artık. O kurnaz, ufacık tefecik ihtiyarla güzel, tasasız, yanından hiç ayrılmadığı koruyucusu ve eğiticisinden daha uzun boylu çocuk, alışılmadık bir çift oluşturuyorlardı. Jordan dönüp yanına gelmişti. Daha on yaşında bile değildi, ama annesi için büyük bir destek oluyordu. Bu çocuk olmasaydı Aletta belki de uzun yolculuğa, o yakıcı

güneşe, buz gibi soğuk gecelere, o dayanılmaz yorgunluğa katlanamazdı.

Çocuk şimdiden basit yemekler pişirmesini öğrenmişti bile, pişirdiği mayasız ekme ve tava çörekleri, her yemekte ailenin sofrasını süslüyor, çok da beğeniliyordu. Aletta ona okuma yazmayı öğretmiş, şiiri, ince ve güzel şeyleri sevmeyi aşlamıştı. Çocuk, yırtılmış bir gömleği onarabiliyor, kömür ütüsüyle ütü de yapıyordu. Bütün bu işleri pek güzel beceriyordu doğrusu.

O tatlı, kuş cıvıltısına benzeyen sesiyle, o melek gibi güzelliğiyle annesinin içini açar, ona bir sevinç kaynağı oluştururdu. Uzun süre, oğlunun o lüle lüle sarı saçlarını da kesmeye kıyamamış, onları Zuga'nın makasından zar zor koruyabilmişti. Şimdi de Jordan yanı başında dikilmiş, çadırın içinde, oturma ve yatak bölümlerini ayıracak perdeyi germesine yardım ediyordu.

Aletta birden dayanamadı, eğildi, çocuğun o yumuşacık, ipek gibi ince saçlarını okşadı.

Jordan da başını kaldırdı, annesine gülümsedi; birdenbire Aletta'nın başı döndü; perdeyi germek için çıkmış olduğu sarsak karyolanın üzerinde şöyle bir sallandı, dengesini bulamadı, düştü. Jordan annesini tutmaya çalıştıysa da gücü yetmedi, gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Annesinin sendeleye sürüklene yatağa çıkmasına yardım etti, Aletta boylu boyunca yığıldı kaldı. Bir yandan sıcak basıyor, bir yandan midesi bulanıyor, başı dönüyordu.

\*\*\*

Aletta'nın verdikleriyle Zuga bankadan iki bin beş yüz liraya yakın bir kredi sağlayabilmişti. Kendini güçlü hissediyordu artık, adımlarını daha güvenli atıyordu.

Yollar iki metre genişlikteydi. Maden müdürü, bu yolların ille de açık tutulmasında diretmişti. Madenler her biri tam tamına onar metre karelik platformlar halindeydi. Sermayesi daha bol, daha iyi örgütlenmiş madenciler daha çabuk kazabildiğinden, ağır çalışanlar, altın sarısı topraklardan kuleler üzerinde hapis kalmış gibiydiler. Hızlı çalışanlar ise, ta derinlere inmişlerdi; dipte, çıplak, zenci işçilerin arı gibi çalışmaları yukarıdan izlenebiliyordu. Bir madenden ötekine geçmek oldukça zor, hatta tehlikeli bir işti. İp merdivenlerden tırmanmak, sıırıklara tutunarak inmek, oradan oraya atlamak gerekiyordu. İnsanlar zengin olmak için neleri göze almıyorlardı ki!

Aşağıda, ta dipte doldurulan kovalar yukarı çekiliyor, terden pırıl pırıl parıldayan zenci işçiler tarafından yakalanıp içindeki sarı toprak, katırların çektiği arabalara boca ediliyor, yeniden aşağı salıveriliyordu. Bu, böyle, gün boyu en az yüz yerde yinelenip duruyordu. Ara sıra bu deri kovalardan biri patlıyor, içindeki taşlar, topraklar da aşağıda çalışanların başına yağmur gibi iniyor veya aşınmış bir ip kopuyor, yukarıdakilerin uyarı çığlıklarıyla aşağıda çalışanlar, canlarını zor kurtarıyorlardı.

Bir sabırsızlıktır, bir hummalı çalışmadır gidiyordu işte. Beyaz altın arayıcıları, ip merdivenlerden iniyor, adamlarını bir an bile gözden kaçırmıyorlardı, değerli bir elmasın kaşla göz arasında yok edilivermesi her an mümkündü çünkü. Gerçi zenciler çıplaktı, gene de ya ağızlarına ya da vücutlarındaki başka bir deliğe, ilk fırsatta tıkıvermeleri işten bile değildi.

Zaten böyle yasadışı elmas alım satımı, madencilerin başbelasıydı. Onların gözünde her zenci, kuşkulu bir kişiydi. Bu yüzden de, elması olan bir karaderili her zaman için suçlu sayılırdı; bu elması nereden, nasıl sağlamış olursa olsun. Ama bu yasa, görünürde gezgin satıcı, oyuncu ya da meyhaneci olan, gerçekte ise kaçak elmas peşinde olan ne idüğü belirsiz beyazları denetim altında tutmaya yetmiyordu ki! Elmas arayıcıları, bu gibi beyazlardan nefret ediyorlardı.

Zuga da öyle, dikkatle ilerleyerek terk edilmiş iki kazı yerine geldi. Deri kova ve ipleri öylece bırakılıvermiş, bir kazma sapı da toprağa dikili, duruyordu. Bitişik kazıda çalışan iriyarı, sakallı madenciye seslendi:

"Jock Danby'yi arıyordum. Nerededir acaba?"

"Yanlış yere bakıyorsun, burada değil, Pazar Alanının öte yanında, Lord Nelson'un arkasında olmalı."

Toz toprak içinde, delik deşik alan da her yer gibi pislik içindeydi, her yanda çöpler yığılıydı. Üstelik su satanların, süt satanların, arabalarından da geçilmiyordu. Lord Nelson ise, tahta bir çerçeveye gerilmiş lekeli, toz içinde kırmızı bir çadırdan ibaretti. Adamlar burada kafayı çekiyorlardı. Dün gecedен kalma üç sarhoş hâlâ sızdıkları yerde yatıyorlardı. Zuga onların üzerinden atlayıp çadıra daldı. Jock Danby'nin kulübesini binbir güçlkle bulabildi. Buralarda herkes elmas peşine düştüğü, herkes kendini, kendi çıkarını düşündüğü için, kimse kimseyle ilgilenmiyor, en yakın komşusundan başkasını tanımıyordu. Bir yabancılar topluluğuydu bu. Jock Danby'nin kulübesi de öteki binlercesinden farksızdı. Üst üste yığılmış tuğlalardan oluşan iki oda, üzeri çalı çırpıyla, yırtık pırtık çadır beziyle örtülmüş. Bir köşede bir ocak, içinde de üçayak üzerine oturtulmuş, isten kararmış bir tencere. Toz toprak içindeki avluda, elmas seçme masası duruyordu. Bu, sağlam tahta ayaklar üzerine oturtulmuş, üzeri teneke kaplı bir masaydı. Kulübenin kapısının önünde, iki tekerlekli

bir araba duruyor, katırlar kulaklarını sarkıtmış, tembel tembel uyukluyorlardı. Arabaya sarı toprak yığılıydı, ama avluda kimsecikler görünmüyordu.

Şaşılacak şey, kapının iki yanında, konserve kutularının içine dikilmiş kıpkırmızı sardunyalara göz alıyordu. Tek pencerede de yeni yıkanmış, henüz kırmızı toza bulanmamış, sinek tersleriyle de pislenmemiş, dantelli perdeler vardı. Hiç kuşkusuz bir kadın eli değmişti buraya, üstelik içeriden bir kadının hıçkırıkları da duyuluyordu. O anda eşikte, iriyarı biri belirdi, elini gözlerine siper ederek sert bir sesle sordu:

"Kimsin sen? Ne istiyorsun?"

"Dün konuşmuştuk ya, çukurun başında!"

Ama Jock Danby onu tanıdıysa hiç de benzemiyordu. Zuga hatırlatmak istedi:

"Hani, iyi fiyat bulursam imtiyazımı satarım demiştin ya?"

Jock Danby'nin suratı birden allak bullak oldu, kafasını boynuna gömdü:

"Seni gidi kana susamış akbaba seni!" diyerek hışımla Zuga'nın üstüne yürüdü. Ondan bir baş yüksek, on yaş daha genç ve yirmi beş beş kilo kadar daha ağırdı. Zuga tamamen boş bulunduğu için adamın gülle gibi yumruğunu omzuna yedi, yer yemez de gerisin geriye, elmas seçme masasının üzerine düştü, elmaslı topraklar yerlere saçıldı.

Jock Danby bir daha saldırdı, gözlerine çılgın bir bakış gelip yerleşmişti, kalın, kirli parmakları Zuga'nın gırtlığına doğru uzanırken Zuga, dizlerini büktü, dertop oldu, çizmelerinin topuklarını adamın göğsüne olanca gücüyle indirdi.

Jock Danby'nin gırtlığından soluğu ıslık çalar gibi çıktı. Sırtüstü düştü. Zuga da masanın üzerinden sıçradı. Sol kolu ta parmak uçlarına değin yediği darbeden uyuşmuştu. Ama öfkeden gözü dünyayı görmüyordu. Jock'un tam kulağının üzerine var gücüyle bir yumruk indirdi. Bir daha indirmeye hazırlanırken dondu kaldı. Gözlerine inanamıyordu. İnanılır gibi değildi. Jock Danby, çocuk gibi ağlıyor, hıçkırıklarla sarsılıyor, gözyaşları yanaklarından aşağı, toza bulanmış sakalına süzülüyordu. Böylesine güçlü görünüşlü bir adamın ağlaması gerçekte seyredenini utandıracak bir durumdu. Zuga öfkesinin sabun köpüğü gibi sönuverdiğini hissetti. Jock Danby, boğulurcasına:

"Tanrım, sen ne biçim bir adamsın ki! Bir başkasının felaketinden yararlanmaya, çıkar sağlamaya kalkışıyorsun böyle? Sırtlan gibi ya da gözünü kan bürümüş akbaba gibi kokusunu almış olmalısın herhalde?"

Zuga hiçbir şey anlamamıştı: "Yahu, ben sana sadece bir öneride bulunmak için gelmişim!" Sonra cebinden mendilini çıkarıp uzattı, "Hadi bakalım sil şu suratını," dedi.

Jock mendili aldı, yüzünü sildi, fısıldadı: "Bilmiyordun demek? Çocuğun başına gelenden haberin yoktu, öyle mi?" Sonra mendili uzattı, başını salladı: "Üzüldüm, bağışla. Çocuğun başına geleni duydun da elimdekileri satın almaya geldin sanmıştım, yok pahasına elden çıkarırım umuduyla."

Zuga'nın bir şey anlamadığını görünce kapıya yöneldi;

"Gel," dedi. Fırın gibi kızmış, boğucu, küçücük odaya girdiler. Yeşil kadife kaplı koltuklar bu küçücük odaya fazla büyük gelmişti ve ailenin serveti -İncil, büyüklerin solmuş fotoğrafları, ucuz gümüşler, bir de Kraliçe'nin Prens Albert ile evlenmesi anısına hazırlanmış porselen tabak ortadaki

masaya sıralanmıştı. Arka odanın kapısına vardıklarında Zuga durdu, içi burkulmuştu. Yatağın yanı başına diz çökmüş bir kadın, çalışmaktan kızarmış, yıpranmış elleriyle yüzünü kapamış duruyordu. Başını kaldırdı, kapıya dikilmiş Zuga'ya baktı. Bir zamanlar herhalde güzel bir kız olmalıydı, ama güneş cildini yakmış kavurmuş, gözleri de ağlamaktan kızarmış, şişmişti. Başına örttüğü şalın altından sarkan saçları yağlı, yapış yapış, vaktinden önce ağarmış gibiydi.

Böyle, Zuga'ya bir kez baktıktan sonra yine başını eğdi, dudaklarını kıpırdatarak, sessizce dua etmeyi sürdürdü. Yatakta bir çocuk yatıyordu, Jordan yaşlarında bir erkek çocuğu.

Gözleri kapalı, yüzü sapsarı, balmumu renginde, ama son derece huzur içindeydi. Temiz bir gecelik giymiş, kolları göğsünde kavuşturulmuştu. Zuga, çocuğun ölü olduğunu ancak bir dakika sonra anlayabildi. Yanı başında Jock, kasap bıçağını bekleyen bir öküz gibi çaresiz duruyordu.

\*\*\*



Zuga, Jock Danby'nin arabasını alıp Pazar Alanına gitti. Bir düzine kadar kereste satın aldı. Parasını pazarlık etmeden ödedi. Sonra Danby'nin avlusunda ceketini çıkardı, Jock'un yardımıyla bir tabut yaptılar. Tabut öğleden önce tamamlanmıştı, ama Jock, oğlunun cesedini kucakladığında, Zuga onun hafifçe kokmaya başladığını sezdi. Afrika sıcağında bu olağandır. Jock'un karısı tabutla birlikte arabaya bindi, Zuga ile ikisi yan yana yürüdüler.

Kampta tifo salgını almış yürümüştü. Çadırların bir mil kadar uzağında, Transavaal yolu üzerindeki mezarlıkta iki araba daha vardı. Kazılmış, hazır bekleyen mezarlar, parasını bekleyen bir de mezar kazıcı...

Mezarlıktan dönerlerken Zuga arabayı meyhanenin önünde durdurup cebindeki son kuruşlarla üç şişe Kap viskisi satın aldı. Yeşil kadife koltuklara Jock ile karşılıklı oturdular, şişelerden birini açtılar. İriyarı adamın omuzları çökmüş, yıkılmış, bitmişti. Gözlerini bardağa dikerek mırıldandı:

"Her şey öyle çabuk oldu ki! Çok değil, daha dün akşam koşup arabayı karşıladı, sonra da omzuma bindirdim onu. Öyle hafifti ki! Bir deri bir kemik kalmıştı zavallıcık. Zaten biliyorum, şu yere batası madene ilk kazmayı vurduğumdan beri bir uğursuzluk çöktü üzerime. Alice'in sözünü tutmalı, orada, dere boyundaki madenlerde kalmalıydım."

Dışarıda, dantel perdeli tek pencerenin dışında güneş batıyordu. Akşam karanlığı odaya çökerken Alice Danby, tüten bir gemici feneri getirip masaya bıraktı, sonra da önlerine birer tabak yağsız çorba koydu ve gene arka odaya çekildi, o upuzun gece boyunca ara sıra hıçkırıldığını duydu Zuga.

Şafak sökerken üçüncü şişenin de dibini bulmuşlardı. Zuga," Eğer buradan gidiyorsan imtiyazlarını birine satmak zorundasın," dedi.

"Onlar lanetlenmiş, ikisi de. Beş kişiyi öldürdüler bugüne değin, beni mahvettiler, bana ömrümün en kötü yılını yaşattılar. Her iki yanımda çalışanların koca koca elmaslar çıkardıklarını gözlerimle gördüm. Zengin oldular, gözlerimle gördüm, ya ben? Şu halime bak, şu yaşadığım izbeye..."

Birden ara kapı açıldı, Alice Danby, kocasının başına dikildi. Gergin yüz çizgilerinden, benzinin solukluğundan onun da gece boyunca gözünü kırpmadığı, hiç uyumadığı anlaşılıyordu." Sat öyleyse," dedi." Burada bir gün daha kalamam artık. Sat onları, her şeyi sat gitsin. Uzaklaşalım buradan, Jock. Bu berbat yerden bir an önce gidelim. Burada bir gece daha geçirmem, olanaksız."

\*\*\*

Elmas madenlerini, Boer Özgür Devletinin temsilcisi yönetiyordu. Zuga ile Jock Danby gidip adamı buldular. Öğleye varmadan tüm işlemler tamamlanmış, 141 ve 142 sayılı parseller, iki bin liralık bir çek karşılığında Binbaşı M. Z. Ballantyne'in malı olmuştu.

Saat birde Zuga, Pazar Alanının köşesine dikilmiş, yeşil kadife koltuklarla pirinç karyolanın yüklendiği arabanın, alanın kuzey köşesine doğru uzaklaşmasını seyrediyordu. Dizginler Jock Danby'nin elindeydi, karısı da incecik, dimdik, yükün üstüne oturmuştu, ikisi de bir kez olsun arkalarına dönüp Zuga'ya bakmadılar. Onlar gözden yiter yitmez Zuga da elmas tepesinin yolunu tuttu.

Gece boyu gözünü kırpmamıştı, ama hiç yorgun değildi. Koşar adım, 'Şeytan Sofrası' diye adlandırılan, yeni satın aldığı madene gitti. Şeytan Sofrası bomboştu. İşte, terk edilmiş iki sapsan toprak parçası, sınırları özenle belirtilmiş iki dörtgen. Jock Danby'nin zenci işçileri de çekip gitmişlerdi, çünkü buralarda iş boldu, bir gün önce efendi gözükmeyince onlar da başka bir madencinin yanına girmişlerdi hemen. Araç gerecin de çoğu iyice yıpranmışa benziyordu. Kovalar ha patladı, ha patlayacaktı. Halatlar da incelmış, ipe dönmüştü. Herhalde Zuga'yı bile çekmezlerdi artık.

Çevik adımlarla merdivenden aşağı inerken komşu madenciler sesleniyorlardı: "Burası Jock Danby'nin yeri, arkadaş. Sahipli yer. Bir an önce çekip gitsen iyi edersin, hadi, durma!"

Zuga da seslendi: "Buraları ben satın aldım, Jock bir saat önce gitti."

"Ne belli?"

"O kadar merak ediyorsan git Maden Müdürünün odasına, kendin bak."

Birden, çın çın öten bir genç sesi duyuldu. Şivesinden, kibar bir İngiliz olduğu hemen anlaşılıyordu:

"Binbaşı Ballantyne, sizsiniz, değil mi?"

Zuga başını kaldırıp yola bakınca ilk gün Londra Otelinde birlikte içtiği Neville Pickering'i hemen tanıdı.

"Evet, benim ya, Bay Pickering."

"Tamam, tamam arkadaşlar, ben Binbaşı Ballantyne'e kefilim. Biliyor musunuz, kendisi ünlü fil avcısıdır."

Berikilerin ilgisi hemen dağıldı, herkes kendi işine gücüne döndü. Zuga yukarı seslenerek teşekkür etti, Pickering de selam verdi, uzaklaştı.

Zuga yalnız kalmıştı, yapayalnız. Son kuruşuna dek nesi var nesi yoksa şu sıcak, tozlu çukurun dibindeki birkaç metrekairelik sapsarı toprağa yatırmıştı işte. Yardımcısı yoktu, deneyimi yoktu, sermayesi yoktu, yontulmamış bir elması tanıyıp tanıyamayacağını bile bilmiyordu. Birdenbire tüm hevesi sönüp gitti. Ne büyük bir kumar oynadığının ilk kez ayırdına varıyor gibiydi.

Varını yoğunu, bugüne dek tek bir iri taş çıkmamış olan topraklara yatırmıştı, üstelik elmas fiyatları da baş döndürücü bir hızla düşüyor, yarım kıratlık kırıntılar hiç mi hiç para etmiyordu. Üstelik Aletta ile iki oğlunun da sorumluluğu vardı. Onlar ne olacaktı peki?

Güneş tam tepesindeydi, çukurların dibine varıncaya dek her şeyi, her yeri yakıp kavuruyor, çizmelerinin içinde, tabanları bile yanıyordu. Boğulacak gibi oldu, burada bir dakika daha

kalamayacaktı, sanki Şu çukurdan yukarı tırmanırssa orada hava daha serin, daha temiz olacaktı gibi geldi.

Korktuğunu işte o an anladı. Alışık olmadığı bir duyguydu bu. Yaralı bir filin saldırısına bile gözünü kırpmadan karşı durabilmiŐti. Hindistan sınırlarında, Capetown'un vahşi savaŐlarında göğüs göğüse, kılıç kılıca vuruŐmuŐ, her türlü tehlikeyi göze almıştı. Korkmaya alışık değildi, gene de ruhunun ta derinlerinde karanlık bir yerlerden dalga dalga yükselen korku, onu boğacak gibi oluyordu. Bu duyuyu bastırmaya çalıştı. Sanki felaketin kıyıcıđındaymıŐ gibi bir önseziye kapıldı. Ayaklarının altında, yakan, kavuran toprağın kısırlığını hissediyor gibiydi; sonunda onu pes ettirecek, yıllar boyu yaŐamına yol göstermiş, ışık tutmuş alan o hayalini yıkacak, yoz toprağın. Yoksa her Şey burada, Şu cehennem gibi sıcak çukurun dibinde mi son bulacaktı? Alın yazısı böyle miydi?

Derin bir soluk aldı, korkusunu yenmeye çalışarak diz çöktü, sapsarı topraktan bir avuç kaptı, parmaklarının arasından akıttı, elinde kalan değersiz taşları inceledi. Sonra yere atıp elini pantolonuna sildi.

Korkusunu bastırmış, ama birdenbire sonsuz bir yorgunluk duymıŐtu, öyle ki, ip merdivenden yukarıya binbir güçlükle tırmanabildi. O sırada, kampın uğultusunu bastıran bir ocuk sesi, ın ın öttü. Zuga başını kaldırdı, oğlunu görür görmez yüreği aydınlanıverdi.

"Baba! Ah, babacığım!"

Jordan ona doğru koşuyordu, çılgın gibiydi ipek lüleleri rüzgârda uçuşarak geliyordu.

"Ah, babacığım! Sizi aradık dün gece, bugün, hep aradık sizi."

"Ne oldu, Jordan? Ne var?" ocuğun bu perişan hali, Zuga'yı da korkutmuŐtu. Jordan kollarını babasının beline doladı, ürkmüş, küçücük bir vahşi hayvan gibi tır tır titriyordu. Boğuk bir sesle:

"Annem! Anneme bir Şey oldu! Korkunç bir Şey oldu!"

\*\*\*

Tifo ateşi, Aletta'yı birbirini kovalayan sıcak dalgaları halinde bastırıyordu. Çok, çok güçsüzdü, yatakta doğrulup oturacak hali yoktu. Ama duyuları son derece keskinleşmişti, geceliği bile ağır geliyor, yastık, yanağını yakıyordu. Görüntüler, büyüteçten bakıyormuş gibi büyüyordu gözlerinin önünde. Jordan'ın o güzelim yeşil gözlerini gölgeleyen sık kirpiklerini, uzun, kıvrırcık, sık kirpiklerini tek tek seçiyordu. Yanaklarının ipek gibi yumuşacık tenindeki her gözeneği görüyordu. Dudaklarının titrediğini görüyordu.

Oğlunun güzelliği onu şaşırtıyor, derken kulakları gene uğuldamaya başlıyor, çocuğunun o sevgili yüzü uzaklaşıyor, karşısında, karanlıklara dalıp giden upuzun, kapkara bir tünel belirliyordu. Sonra karanlıklar gene açılıyor, sanki bir perde aralanıyor, çocuğun yüzünü görmeye hazırlanırken bu kez de şahinin taş hayali tepesine dikiliyordu.

Zaten bu uğursuz kuş, Zuga ile birlikte hayatına girmemiş miydi? Bir gün için, bir hafta ya da bir ay için evimiz dedikleri her kulübe, her odaya hem de başköşeye gelip öyle sessiz, suratsız, ağır yerleşmemiş miydi? Şu taştan, şu puttan öteden beri tiksiniyordu, çevresine saçtığı kötülükten tiksiniyordu. Daracık yatakta sırtüstü yatarken sessiz sessiz ona lanetler yağdırdı. Ter içinde kalmış, geceliği beline yapışmıştı. Gene de o cilalı, yeşil sabuntaşından sütuna tünemiş, tepesine dikilmiş taş görüntüye ağız dolusu lanetler yağdırıyordu. Görüş açısı gene daraldı, o şahin başı tüm yaşantısı oldu çıktı sanki.

Sonra bir mucize oldu, o duygusuz, donuk taş gözler garip, altınsı bir ışık saçarak parlamaya başladı. Cilalı taştan kafatasının içinde gözyuvalarında ağır ağır döndü, ona bakmaya koyuldu. Gözbebekleri karaydı, pırıl pırıldı, canlı gibiydi, görüyordu, hain hain bakıyordu işte. Dehşetle bir çılgılık attı.

O kıvrık taş gaga açıldı; dil, mızrak başı gibi keskindi, ucunda ise yakut gibi tek bir kandamlası parlıyordu. Aletta bunun kurban kanı olduğunu anlamıştı. Kuşu saran karanlıkta şimdi gölgeler kıpırdanıyor, binlerce yıl önce ölmüş rahipler, kurbanları hazırlıyor, Aletta'yı karşılamaya hazırlanıyorlardı.

Bir daha bağırdı; bir daha, bir daha dehşet çılgılığı, kendi kulaklarından çın çın öttü. Sonra güçlü eller onu sevecenlikle usulca sarstı. Hasta, gördüğü karabasanların etkisiyle hâlâ soluk soluğa, gözlerini ovuşturdu.

"Ralph, sen misin?" Büyük oğlunun, şimdiden erkekleşmeye yüz tutmuş, kardeşinin o tatlı, melek yüzünden onca farklı, güçlü, esmer yüzü, üzerine eğilmişti.

"Merak etme anneciğim, geçecek."

Mırıldandı: "Ralphie, neden böyle karanlık?"

"Gece de ondan."

"Jordie nerede?"

"Uyuyor anneciğim. Uykusuzluğa dayanamadı, onu yatırdım."

"Babamı çağır," diye fısıldadı.

"Jan Cheroot aramaya gitti, neredeyse gelir, tasalanma."

"Üşüyorum." Tir tir titriyordu gerçekten, oğlu battaniyeyi çenesinin altına dek çekti, onu sıkıca

örttü, hasta yine karanlıklara gömüldü gitti.

Karanlıkta birtakım adamlar koşturup duruyorlardı. Aceleleri vardı, korkunç bir amaca yönelmişlerdi, seziyordu. Kılıçlarının parıltısı şimşek gibi çakıyor, süngüleri sakırdıyordu. Ara sıra suratlarını da görüyordu, ilk kez gördüğü suratlardı bunlar, ama garip bir önseziyle görür görmez tanıyordu yine de. Bir tanesi sakallı, iri yapılı, güçlü bir erkekti; kendi kanından, etinden gelme, öz oğlu, savaşa gidiyordu işte. Sonra, daha birçokları, birçokları, hepsi de kanı, kendi canı, kendi kemikleri, o korkunç hazırlığa kapılmış, gidiyorlardı. Çok, çok üzülmüştü, ama ağlayamıyordu ki! Gözlerini kaldırdı, şahini gördü, ufuktan ufka yuvarlanan o kapkara, korkunç savaş bulutlarını delip geçmiş tek bir güneş ışığında pırıl pırıl parlıyordu.

Sonra birden gagasını uzattı, kocaman mahmuzlarıyla vurmaya hazırlanarak şimşek gibi bir inişe geçti. Mahmuzların canlı ete saplandığını gördü Aletta, o güne değin hiç görmediğini, ama kendi yüzü olduğunu çok iyi bildiği o yüzün acıyla buruşmasını gördü.

Yine bir çığlık attı. Sonra güçlü kollar sarıldı ona, bunca zamandır beklediği o bildik, sevgili kollar. O zümrüt yeşili gözler, gözlerine iyice yaklaştı. Altın düşmüş sakalın parıltısı gözünü aldı.

Soluk soluğa," Zuga!" diyebildi.

"Buradayım sevgilim."

Hayaletler uzaklaştı silindi gitti. O korkunç karabasandan kurtuldu; kendini, yansı kemirilmiş bir tepenin eteğinde, tozlu bir alana kurulmuş bir çadırda buldu. Parlak Afrika güneşi, çadırın açık kapısından, bıçak gibi giriyor, kırmızı toza bulanmış zemine vuruyordu. Nasıl böyle ansızın gecenin karanlığından gün ışığına, düş âleminden gerçek dünyaya geçivermişti, kendi de şaştı. Susuzluktan boğazı iyice kurumuştu.

Kısık bir sesle "Çok susadım," diyebildi.

Zuga, maşrapayı karısının çatlama dudaklarına tuttu; su serin, tatlı tatlı boğazından aşağı inerken zevkle gözlerini yumdu hasta. Ama hemen ardından, gördüğü karabasanların anısı canlanıverdi, sessiz duran heykele, ürkek bir bakış fırlattı. Birdenbire zararsız, anlamsız bir şey olup çıkmıştı işte. Dilsiz, donuk bir taş parçası; gene de, geceki karabasanın görüntüsü hâlâ tazeydi.

'Şahinden sakın,' diye fısıldadı ve kocasının yeşil gözerinde, karısının saçmaladığına inandığını okudu. Gözlerini kapadı, onun kolları arasında uyudu gitti.

Uyandığında güneşin ışınları tatlı, turuncu bir renk almış, çadırı doldurmuş, Zuga'nın sakalında, saçlarında küçük yıldızlar yakmıştı. Aletta'nın içini derin bir huzur kapladı. Kocasının kolları öylesine güçlü, öylesine sevgi doluydu ki!

Alçak, ama iyice duyulur, anlaşılır bir sesle," Yavrularıma iyi bak," dedi ve sonra öldü.

\*\*\*

Aletta'nın mezarı, taze mezarların oluşturduğu düzenli, upuzun dizide sadece yeni bir mezardı, o kadar. Zuga onu gömdükten sonra çocukları, Jan Cheroot ile uzaklaştırdı. Jordan durmadan ağlıyordu, o güzelim yüzü üzüntüden allak bullak olmuştu. Ralph ise atın üzerinde, kardeşinin arkasına oturmuş, onu kollarıyla belinden sımsıkı sarmıştı. Sessizdi, duygularını belli etmemeye çalışıyor, kaskatı duruyordu, ama tıpkı babasının gibi koyu yeşil gözlerinde anlatılmaz bir keder vardı.

Jan Cheroot, atı yedeğinde götürürken iki küçük çocuk, kışı karşılamak üzere sıcak diyarlara uçmuş bir kırlangıç sürüsünün geride bıraktığı iki yavru gibi çaresiz görünüyordular.

Zuga, mezarın başında bir asker gibi dimdik, yüzü büyük oğlunun yüzü gibi donuk, ifadesiz, öylece durdu. Ama bu yakışıklı maskenin ardında hem duyduğu büyük acı hem de dayanılmaz vicdan azabı, suçluluk duygusu içini kasıp kavuruyordu. Yüksek sesle konuşmak, Aletta'ya çok, çok üzgün ve pişman olduğunu söylemek, sevgili ailesinden ve öylesine yürekten sevdiği anayurdundan, Ümit Burnunun o güzelim, ağaçlık tepelerinden bunca uzakta kalmış bu yapılmaz mezardan kendisinin sorumlu olduğunu bildiğini söylemek istedi. Karısını, kurduğu hayallere kurban verdiği için af dilemek istedi. Ama biliyordu, sözlerin boşuna, yararsız olduğunu çok iyi biliyordu. Eğildi, taze kümelenmiş toprağı çıplak elleriyle düzeltti.

İçinden söz verdi, İlk bulacağım elmasla bir mezar taşı alırım, ' diye. Kırmızı toprak, parmaklarını kirletmiş, tırnaklarının dibine kan rengi dolmuştu. Son derece büyük bir güç harcayarak iradesini topladı, silkindi:

"Onlara iyi bakacağım, sevgilim. Sana verdiğim son söz bu olacak," dedi.

\*\*\*

Çadıra girerken Ralph koştu," Jordie yemeğini yemiyor, baba," diye karşıladı. Zuga birden paniğe kapıldı. Çocuğun yattığı yatağı yaklaştı, dizlerini göğsüne çekmiş, başı öte yana, çadırın bezine dönmüştü, teni alev alev yanıyordu, tıpkı dışardaki güneşte kızmış kayalar gibi. Gözyaşlarının ıslattığı ipek yanakcıkları ise ateşten kızarmıştı.

Sabahleyin Ralph'in da ateşi çıktı, ikisi de yanıyor, terden sırılsıklam olmuş yataklarında kendilerini oradan oraya atıyorlardı. Ralph ateşli hastalıkla sanki kavga ediyor, kafa tutuyordu.

Jan Cheroot iri kemikli, güçlü, küçücük bedeni bir süngerle silerken "Şuna bakın hele. Hastalığı bir düşman sayıyor, onunla savaşıyor sanki," diyordu. Zuga da yatağın öte yanına diz çöktü, ona yardım etmeye başladı. Bu arada oğluyla gururlanıyordu. Ralph'in koltuk altlarında tek tük kıllar belirmeye başlamıştı bile, karnının başladığı yer de tüyleniyordu; penisi de artık eskisi gibi solucan benzeri küçücük bir et parçası olmaktan çıkmıştı. Omuzları dikleşmiş, kasla dolmuş, bacakları dümdüz, kaslıydı. Jan Cheroot gene durmadan," Hepsi geçecek, bir şeyciğı kalmayacak," diye söyleniyordu. Ralph ise, yüzünde kararlı, kapkaranlık bir ifade, hastalıkla pençeleşiyordu.

İki adam, onu sıkıca örtüp öteki yatağı döndüler. Jordan'ın o upuzun, sık kirpikleri güzel bir kelebeğin kanatları gibi titreşiyor, çırpınıyor, onu soyarlarken direnmiyor, ama acınacak bir sesle sızlanıyordu. Küçücük bedeni de yüzü gibi sevimliydi, ama hâlâ bebek tombulluğunu taşıyordu. Kaba etleri elma gibi yusuvarlak; kolları, bacakları ince kemikli, narin yapılı; elleri, ayakları da uzun, dar ve zarifti." Anne, annemi isterim!" diye sızlanıyordu durmadan.

İki erkek, çocuklara gece gündüz sırayla baktılar. Onlardan başka her şeyi, ama her şeyi

savsadılar, unuttular. Ancak ara sıra bir saatçik çalıp atları suluyor veya kampa koşup biraz ilaç, biraz sebze alıyor, hemen dönüyorlardı. Elmaslar ise tümüyle unutulup gitmişti, ölüm kalım savaşının verildiği şu cehennem gibi sıcak, küçücük çadırda sözü bile edilmiyordu. Şeytan Sofrası kendi yazgisına terk edilmiş, bomboş bırakılmıştı.

Ralph kırk sekiz saatte kendine gelmiş, üçüncü gün yatağında kendi kendine oturup, aç bir kurt gibi yemeğine saldırmış, altıncı gün ise onu yatakta tutmak olanaksızlaşmıştı.

Jordan da ikinci gün kısa bir süre için kendine gelmiş, annesini istemiş, sonra onun bir daha dönmek üzere gittiğini anımsayınca, yeniden ağlamaya başlamış, yeniden çöküntüye uğramıştı. Her an yaşamla ölüm arasında gidip geliyor, ama her defasında da ölüme daha yaklaşıyordu, öyle ki, sonunda ölüm kokusu, küçücük, fırın gibi yanan çadırda, hastalık kokusunu bile bastırdı.

Jan Cheroot ile Zuga, çocuğu bir an yalnız bırakmıyor, sırayla uyuyup başında nöbet bekliyorlardı. Bu arada, ikisini de uyku tutmadığı zamanlar birlikte oturup birbirlerini avutmaya, destek olmaya çalışıyorlardı. Birbirlerine,” Daha çok genç ve güçlü, nasıl olsa atlatır,” diyorlardı.

Ne var ki Jordan günden güne kötüleşiyor, elmacık kemikleri fırlıyor, gözleri, göz çukurlarına gömülüyordu.

Suçluluk duygusundan ve üzüntüden bitkin düşmüş, çaresizlik içinde kıvranan Zuga, her sabah, daha güneş doğarken Pazar Alanına koşuyor; yeni ilaç gelmiş mi diye bakıyor; kabak, soğan, hatta eğer şansı varsa yarı yeşil domatesleri, pazara satmaya getirmiş olan Boer’lerden alıp geliyordu. Çünkü güneş doğduktan sonra bunların hiçbiri kalmıyordu.

Onuncu sabah, pazardan soluk soluğa döndüğünde, çadıra girmeden durdu, kaşları çatıldı. Şahin heykeli çadırdan sürüklenip çıkarılmış, tozların üzerinde, derin bir de iz bırakmıştı. Şimdi, sözde kamp yerine gölge veren, cılız bir devedikeni ağacının gövdesine yaslanıvermiş, öyle duruyordu. Üstelik ağacın dalları, kurutulmuş geyik etiydi, eyerdi, koşumdu, yulardı derken bir yığın öteberiyle dolu olduğundan heykel de bu çerçöpün bir parçasıymış gibi görünüyordu. Şahinin tepesine, bir karatavuk tünemiş, pisliği yemyeşil akmişti taş yüzüne.

Zuga kaşları hep öyle çatık, çadıra hışımla daldı. Jan Cheroot, Ralph'in yatağının yanı başına çömelmiş, ikisi birden beş taş oyununa dalıp gitmişlerdi.

Jordan ise sapsarı, kıpırtısız yatıyordu, öyle ki bir an Zuga'nın yüreği korkuyla hop etti. Ancak üzerine eğildiğinde çocuğun hafif hafif soluk aldığını, göğsünün inip kalktığını gördü, içi rahatladı.

"Şahin heykelini sen mi çıkardın?"

Jan Cheroot, elindeki taşlardan başını kaldırmaksızın homurdandı: "Jordie'yi korkutuyordu da! Gene bağırarak uyandı, hep ona sesleniyordu.”

Zuga daha konuşacaktı, ama birden üşendi. Öylesine yorgun, umutsuzdu ki! Heykeli daha sonra, gerekirse çadıra getirirdi, şimdilik acelesi yoktu.

Jordan'ın yatağının başında nöbeti alırken söylendi: "Birkaç tatlı patatesten başka bir şey bulamadım.”

Jan Cheroot koyun etiyle kuru fasulye pişirip içine ezilmiş patates kattı. Gerçi pek iştah açıcı bir görünümü yoktu, ama o akşam, ilk kez Jordan, ağzına uzatılan kaşıktan kaçınmadı, başını öte yana

çevirmedi ve bundan sonra, çarçabuk iyileşme yoluna girdi. Sadece bir kez daha, Aletta'yı sordu. Babasıyla çadırda yalnızdılar.

"Annem cennete mi gitmiştir, baba?"

"Evet." Bunu öylesine kesin bir ifadeyle söyledi ki, çocuğun içi rahatladı.

"Tanrının meleklerinden biri mi olacak annem?"

"Evet, Jordie ve bundan sonra her zaman yanımızda olacak, seni gözetecek, kollayacak."

Çocuk bu sözler üzerine ciddi ciddi düşündü, sonra başını salladı. Ertesi gün de yeterince güçlü görüldüğünden Zuga onu ağabeyine emanet ederek yanına Jan Cheroot'u alıp Şeytan Sofrası'na bakmaya gitti.

Ne kadar araç gereç varsa kürekler, kazmalar, kovalar, ipler, merdivenler, makaralar hepsi çalınmıştı. Yenisini almak için en azından yüz lira gerekirdi. Zuga söylendi:

"Bize işçi de gerekecek."

"İyi ama işçiyi ne yapacaksın?"

"Toprağı kazdırıp elmas çıkarttıracağım."

Hotanto, gözlerinde kurnaz bir parıltı, suratı buruşmuş, sordu: "Sonra?"

"Sonrasını düşünürüz. Yeterince zaman kaybettik zaten."

\*\*\*



Neville Pickering her zamanki gibi tatlı tatlı gülümsedi:

"Aziz dostum, benden istediğimize sevindim. İstememiş olsaydınız ben size önerirdim. Buralara yeni gelen birinin tutunması hiç de kolay olmaz. Gerçi siz yeni sayılmazsınız. Yarım liraya karşı bir avuç zürafa gübresine bahse girerim ki, buraları hepimizden iyi tanıyorsunuzdur."

Zuga, "Ben zaten Afrika doğumluyum," dedi. "Yukarıda, kuzeyde, Khama beldesinin orada, Zuga Irmağı kıyısında doğmuşum. Bu garip adımları da oradan almışım ya..."

"Demeyin yahu! Bakın bunu hiç düşünmemiştim..."

"Aman, bu yüzden bana gocunmayın da." Biliyordu çok kimse Afrika doğumlu olduğu için ondan yüz çevirebilirdi. Anavatanda, yani İngiltere'de doğmuş olmak kolonilerde doğmaya oranla kişiye bir üstünlük sağlıyordu çünkü. Bunun içindir ki Aletta'nın, iki gebeliğinin de sonuna yaklaştığında, ille de uzun deniz yolculuğunu göze alıp İngiltere'ye gitmesini istemişti ya. Ralph de, Jordan da Londra'nın güneyinde, aynı evde doğmuş, ikisi de daha süttten kesilmeden Ümit Burnuna dönmüşlerdi. Onlar anavatan doğumluydular: Babanın oğullarına ilk armağanı bu olmuştu.

Pickering saygılı bir tavırla sustu. Kendisinin nerede doğduğunu söylemesine hiç gerek yoktu. Bir İngiliz centilmeni olduğundan hiç kimse en ufak bir kuşku duyamazdı çünkü.

"Kitabınızda beni büyüleyen pek çok konu var. Eğer sorularıma karşılık verirseniz ben de size bilmediklerinizi öğretirim. Anlaştık mı?"

Bunu izleyen günlerde birbirlerini sık sık soru yağmuruna tuttular. Zuga giderek derinleşen çukurdan sarı toprağı eleme yönteminin ayrıntılarını öğrenmek istiyor, buna karşılık Pickering de konuyu döndürüp dolaştırıp hep kuzey topraklarına getiriyor, kabileler, altın damarları, ırmaklar, dağlar, Zuga'nın 'Avcılar Serüveni' adlı kitabında böylesine canlı bir dille anlattığı, o ıssız ormanlar, o düzlüklerde kum gibi kaynaşan vahşi hayvanlar konusunda pek çok şeyi anlamak, öğrenmek istiyordu.

Her sabah, güneş doğmadan bir saat önce Zuga, Pickering ile buluşuyordu. Madene gidip birlikte kopkoyu, kapkara kahve içiyorlar, konuşuyor, konuşuyorlardı. Gün ışımaya başlar başlamaz çepeçevre insanlar, karınca gibi madenlere üşüşüyor, bir uğultudur, bir telaştır gidiyordu.

Pickering'in ortak olarak çalıştırdığı dört parseli vardı.

"Ortağım Capetown'a indi," diyordu." Tanrı bilir ne zaman döner artık. Döndüğünde kendisiyle tanışırsınız, unutulmaz bir karşılaşma olacaktır bu sizin için, ama ondan pek hoşlanacağınızı sanmam."

Neville'in kılığına kıyafetine özen göstermesi, çizmelerini toza bulamamaya çalışarak yürümesi, gömleğinin tere batmamasına dikkat etmesi, kendi toprağına el atan bir madenciyle itişip kakışırken bile ceketini buruşturmamak için çaba harcaması, bütün bunlar Zuga'yı çok eğlendiriyordu.

Dört maden aynı yerde değil, birbirlerinden epeyce uzaktaydı, arada başkalarına ait düzinelerce parsel bulunuyordu. Pickering bunların birinden ötekine durmaksızın geziyor, işin elbirliğiyle yürütülmesine çalışıyor, bir sürü yarı çıplak işçiyi birinden alıp peşine takarak kazının geri kaldığı, geciktiği bir başka madene götürüyordu.

Elmas beşikleri, adını aldıkları eski moda bebek beşiklerinin dev birer örneğiydi. Yarım ay

biçiminde ayaklar üzerine oturtulmuşlardı. İki ucundan birer kişi beşiği durmadan sallarken bir üçüncü işçi de arabanın getirip yığıdığı taş toprak yığınından, toprağı kürek kürek beşiğe atıyordu. Beşiğin üst katı, kaba bir çelik elekti, delikleri aşağı yukarı ikişer santim çapındaydı. Beşik böyle ritmik hareketlerle gidip geliyor; gidip gelirken de taşlar eğik elekte sıçrıyor, zıplıyor, çapı iki santimden az olanlar aşağı kata iniyor; beşiğin iki ucundaki iki işçi de gözlerini dört açmış, ikinci kata inemeyecek kadar iri elması gözlüyor, kolluyorlardı.

Çapı iki santimi aşkın bir elmas, bir servet demektir. Bulanı zengin etmesi işten bile değildi, yüz kırattan ağır çekerdi.

İkinci kattaki ağ çok daha ince, bir santim çapında delikliydi. Beşik sallandıkça sapsarı bir toz havaya kaldırıyordu.

Üçüncü kat ise çok daha ince delikli bir elekten ibaretti, burada şeker tanelerinden ufak parçalar kalıyordu. Üçüncü kattaki taş toprak, büyük bir özenle alınıyor, çok değerli bir leğen suda yıkanıyor. Su değerliydi, çünkü her damlası ta kırk beş kilometre uzaktaki Vaal Irmağından taşınıp getiriliyordu.

Bu taş toprak, en ince delikli olan üç numara yuvarlak bir elekte yıkanıyor. Sonra çamurundan arınmış, seçme masasının düz, maden yüzeyine dökülüyor, ayırıcılar, seçiciler, yassı tahta parçalarıyla elmas kırıntılarını ayırmaya başlıyorlardı. Bu işi kadınlar çok daha sabırla yapıyorlardı, elleri, gözleri de daha ustaydı, elmas parıltısını hemen görüyorlardı. Bu yüzden evli olan madenciler, sabah ortalığın iyice ışınmasından başlayarak akşam karanlığı inip de göz gözü görmez oluncaya değin karılarını, kızlarını masanın başına diyor, çalıştırıyorlardı.

Pickering bu bakımdan şanslı değildi, seçme masasında çalıştıracak kadını yoktu, ama onun Afrikalı seçicileri de çok iyi eğitilmişti, gene de asla güvenilir değildi.

"Bilemezsiniz iyi bir taşı cebe indirmek için ne kurnazlıklara sapar bunlar. Aklınıza bile gelmez. Bazen düşünürüm de,

Düşes, boynunda gururla gezdirdiği elmas gerdanlığın tanelerinin kocaman, kapkara bir Basuto'nun art ucundan çıkarılmış olduğunu bilse, ne yapardı acaba? Gelin de size, neyi aramız gerektiğini göstereyim şimdi."

Masanın başındaki ip gibi incecik zenci seçici, Avrupalı görünümüyle, işlemeli yeleği ve başındaki melon şapkasıyla yüksek bir statüde olduğunu herkese ilan ediyordu, ama ayakları gene çıplaktı, delik kulağına da enfiye borusunu geçirmişti. Masa başındaki yerinden gülerek ayrıldı. Neville Pickering yassı tahtayı eline alıp toprağı karıştırmaya başladı. Birden homurdandı: "İşte, işte! İlk ham elmasımız, arkadaş! İyi bak hele, umarım son elmasınız değildir!"

Zuga çok şaşırılmıştı. Beklediği bu değildi, sonra da şaşkınlığı, yerini düş kırıklığına bırakıverdi. Alt yanı, donuk bir taş parçacığıydı bu canım, kampın kırmızı tozlarının içinde kaynaşan kum sinekleri kadar minicik bir şey işte. Zuga'nın umduğu alımdan da, parıltıdan da yoksundu. Rengi de pis bir sarıydı, belki şampanya rengi, ama şampanyanın parıltısı bunda yoktu. Sordu:

"Emin misiniz? Bence hiç de elmasa benzemiyor bu. Nereden anladınız?"

"Bir kırıntı bu. Herhalde daha iri bir taştan ayrılmış, düşmüş bir parça olacak. On puan eder, yani bir kıratın onda biri kadar. Beş şiline satarsak iyi sayılır, en azından adamlarımdan birinin bir

haftalık ücretini karşılar.”

"İyi ama bununla şunlar arasındaki ayrımı nasıl anlıyorsunuz?" Zuga böyle derken masanın ortasına yığılmış, leğenden yeni çıktığı için hâlâ ıslak, kırmızı, sarı, kara, pembe ışıklar saçan taş toprak yığını gösteriyordu. Elmas madeni toprağı böyle olurdu.

Pickering açıkladı: "Sabunsu oluşundan, sabuna benzer, ele öyle kaygan gelir. Sizin de zamanla gözünüz alışır, tasalanmayın, rengine bakmayacaksınız, sabunsu niteliğı arayacaksınız." Taşı, tahta bir maşayla tutup güneşe doğru kaldırdı.

"Elmas ıslanmaz, sudan kaçır, su tutmaz; bunun için de ıslak taş toprak yığını arasında hemen belli olur, başkalığı işte bu sabunsu görünüştedir. Bakın, ne diyeceğim: Bunu bir armağan olarak kabul edin, ilk elmasınız olsun."

\*\*\*

On gündür avlanıyorlardı, giderek kuzeye, daha kuzeye çıkmışlardı İki kez ava rastlamışlardı, küçük sürülerdi bunlar ama iki defasında da yaklaşır yaklaşmaz dağılıp gitmişlerdi. Zuga, umutsuzluğa kapılıyordu artık. Kazıları öylece terkedilmişti, Çevresindeki parseller giderek aşağı indikçe, onunkilerde çalışmak daha zorlaşacak, üstelik her geçen gün toprak kayması tehlikesi büyüyecekti. Bu madende şimdiye dek beş kişi ölmüştü. Jock Danby, gitmeden onu uyarılmış bulunuyordu... Şimdi, Vaal Irmağının yetmiş kilometre kadar kuzeyinde küçücük, kayalık bir tepenin üzerinde yatıyor ve bu işin ne zaman sona erebileceğini hiç mi hiç bilemiyordu.

Jan Cheroot ile iki çocuk çok, çok daha aşağılarda atların yanındaydılar. Sesleri ona değin geliyordu. Gerçi küçük oğlunu hastalıktan henüz kalkar kalkmaz böylesine çetin bir yolculuğa çıkarmak istememişti, ama seçeneği yoktu ki! Kime bırakabilirdi? Zaten Jordan da görüldüğünden çok daha sağlıklı olduğunu kanıtlamış, ağabeyiyle birlikte atla giderken hiç yorulmamış, yakınmamıştı. Bir yandan da verdiği kilolarını geri almış yüzüne renk gelmişti. Jordan'ı düşünmek Aletta'yı aklına getirdi. Ne var ki anıları hâlâ öylesine taze, üstelik öylesine vicdan azabı yüklüydü ki dayanamıyor, kafasından uzaklaştırmaya çalışıyordu. Dürbünü kaldırıp baktı, içi sevinçle hop etti. Ta ileride, havada bir kıpırtı vardı Boer'lerin yaban sığırlarıydı bunlar. Bu hantal hayvanlar Romalı gibi dümdüz inen burunları, dağınık sakallarıyla bozkırın palyaçolarıydı. Birbirlerini kovalar durur sonra birden kavgaya başlardı. '

Yaban sığırı sürüsünün ardında, bir devekuşu sürüsü görünce sıkıntıyla yüzünü buruşturdu. Bu uzun bacaklı kuşlar sanki havada yüzüyor gibi salına salına gidiyorlardı. Zuga onları saymayı denediyse de başaramadı. Birden irkildi, kalkıp oturdu dürbünün camlarını silip bir daha baktı, devekuşu sandığı o gülünç, kara şeyler birbirinden ayrılmış, uzun bacaklar normal boyutlara inmişti. Bunlar insandı! Ama kaç kişi? Sayamadı.

Dürbünü boynuna asıp bayır aşağı, ötekilerin yanına indi. Jan Cheroot ile çocuklar, eyerlerini yastık yapmış, battaniyelerin üzerine uzanmışlardı.

Zuga eğildi, Ralph'in eyerine sokulu kısa tüfeği çekti aldı. Boş olup olmadığını denetledi." Benden veya Jan Cheroot'tan emir almadan sakın doldurayım deme," diye homurdandı.

Jordan henüz tüfek kullanamayacak kadar küçüktü, ama hayvanları içine aldıkları çemberi daraltabilecek kadar iyi ata biniyordu.

"Sen de Jordie, unutma, Jan Cheroot'un sesini duyabilecek kadar yakınında olacaksın, sakın uzaklaşayım deme," dedi. Vakit öğleyi geçmişti. Bir an önce harekete geçmek zorundaydı, çünkü o küçücük, kara adamcıkları ilk baskında gafil avlayamayacak olursa tek tek iz sürmek zorunda kalır, Afrika akşamı birden bastırır, ortalık ansızın karardı." Atları eyerleyin," dedi.

Sonra kendi doru atına atlarken Ralph'e sert sert baktı," Sana ne denirse onu yapacaksın. Yoksa kuyruğunu elimden kurtaramazsın, delikanlı!" dedi.

Toz kaldırmamaya özen göstererek, ağır ağır, batıya yöneldiler. Güneş alçalmaktaydı. Belki bir olanak daha geçmezdi eline ve her geçen gün, o başıboş bırakılmış madenler açısından yaşamsal önem taşıyordu. Üstelik gelenlerin de nasıl adamlar olduğu konusunda hiçbir şey bilmiyordu.

Belki onlar da kavgacı değillerdi, barışsever kişilerdi, ama silahlı ve sinirli olabilirdiler. Zaten savunma düzeninde yürüyorlardı ve Zuga onların yol boyunca, beyaz olsun, siyah olsun, başkaları tarafından sık sık rahatsız edildiklerini de biliyordu. Karaderililer, ellerindeki az buçuk eşyayı

soymak için, beyazlar ise çok, çok daha değerli bir şey için, en yüksek fiyatı verene işçi olarak kiralamak için, peşlerinde olmalıydılar.

Zuga, madeni işletmeye başladığı günden beri, kıtanın tüm güneyini bastıran sorunla karşı karşıya kalmıştı. Madenlerde ancak karaderililer çalışabiliyor, beyazlar buranın koşullarına ayak uyduramıyorlardı. Ancak karaderililer, kazılardan kazanç sağlanmasına elverecek derecede düşük ücretle çalışıyorlardı ve onlara ödenen sadaka derecesindeki az para bile, çevrenin ova cumhuriyetlerindeki Boer çiftçilerinin ödeyebildiği ücretlerden kat kat üstündü.

Elmas bulunması, Boer'lerin kurmuş olduğu gelenekleri altüst etmişti. Boer'ler hem buna hem de elmas madenlerine üşüşen serüven ve servet düşkünü kişilere diş biliyorlardı.

Elmas bulunması, Boer'lerin geleneksel yaşam biçimini de altüst etmişti. Madenciler yalnızca çiftçilerin çalıştırdığı ucuz el emeğine göz dikmekle kalmayıp Boer'lerin bakış açısından, bağışlanamaz bir şey daha yaparak onların en köklü inançlarını çiğneyen, yalnız geçimlerini değil, varlıklarını da tehlikeye düşüren bir işe kalkışıyor, karaderili kabilelerin ücretini, silahla ödüyorlardı. Karaderililerin silah kullanması, içgüdülerine tamamen aykırı düşüyordu. Bu yüzden Boer'ler çok, ama çok kayıp vermişlerdi.

Bunun içindir ki, Boer komandoları tüm yörede devriye geziyor, kuzeyden inen ıssız yolları hiç boş bırakmıyor, kabilelerin madenlere ulaşmasını engelliyor, onları toprakta çalışmaya yöneltiyorlardı.

Bununla birlikte, haftada beş şilin ve üç yıllık sözleşme süresi bitiminde bir tüfek, kabileleri, her şeyi göze alarak yüzlerce kilometre yolları yaya tepmeye yöneltiyor, komandolara kafa tutmak pahasına bile olsa, ille de madenlere ulaşmak istiyorlardı. Yüzlercesi geliyordu, ama bu kadarı bile o obur elmas çukurlarını doldurmaya yetmiyordu. Zuga ile Jan Cheroot ne kadar aramış taramışlarsa da başaramamışlardı. Karaderililerin hepsi de sözleşmeliydi ve işveren tarafından kıskançlıkla korunuyorlardı. Zuga, Jan Cheroot'a, "Haftada yedi şilin altı peni verelim," dedi. Bunun üzerine beş kişi buldular, ertesi gün ise, Zuga'nın kapısında bir düzine kadar, sözleşmesini bozup işvereninden kaçmış işçi bekliyordu. Ama daha onları işe almaya zaman bulamadan Neville Pickering çıkageldi:

"Bu, resmi bir ziyarettir ahbab. Su bizim Madenciler Komitesinin üyesi olarak geliyorum. Size ücretin yedi şilin altı peni değil, beş şilin olduğunu anımsatmak zorundayım."

Ve laf dinlememişti, Zuga ise Madenciler Komitesinin nedenli etkin olduğunu çok iyi biliyordu, tik karar uyarı niteliği taşır, ikincisinde sanığa bir temiz dayak atılır, üçüncüsü ise tüm madenciler topluluğunun saldırısına, her şeyin yakılmasına hatta linç edilmeye kadar götürebilirdi.

Zuga sordu: "Peki öyleyse adam bulmak için ne yapacağım ben?"

"Hepimizin yaptığımız; gider ve başka bir madenci yakalamadan önce adamları kendiniz bulur getirirsiniz."

Zuga isteksiz, güldü: "Pekâlâ, gidelim öyleyse."

Şimdi karaderililer beş yüz metre ilerisindeydi, saydı, on altı kişi. Hepsini birden alabilirse yarın şafak sökerken madene dönmek üzere yola koyulabilirdi. On altı kişi, Şeytan Sofrası'nı çalıştırmaya yeterdi ve şu anda bu on altı kişi Zuga'nın gözünde, elli kıratlık bir elmas kadar değerliydi. Tek sıra halinde, hızla yürüyorlardı, aralarında kadın ve çocuk yoktu.

Jan Cheroot ileride, peşinde Jordan, adamların arkasına dolanmaya çalışıyordu; niyeti, dağılmadan

onları yakalamak, Zuga gelinceye dek kaçmalarını engellemekti. Zuga soluna baktı, kaşları çatıldı. Ralph elinde tüfeği, atını dötrnala sürüyordu. 'Keşke ona tüfeği göstermemesini tembih etseydim, ' diye geçirdi içinden. Şu öfke anında bile oğluyla gurur duyuyordu, ata öylesine rahat biniyordu ki, gören at üstünde doğmuş sanırdı.

Böyle, karaderililere, kötü niyetle yaklaşan bir komando çetesi gibi görünebilirlerdi; bu izlenimi hafifletmek için, şapkasını çıkarıp sallayarak ilerledi. Şimdi adamcağızlar çembere alınmışlar, dört bir yanlarından sarılmışlardı, ama savaşa alışkın kişiler olduklarından, çarçabuk, ellerindeki yükü, durulmuş hasırlarını, kap kaçağı ve deri tahıl torbasını yere atarak omuz omuza, savunma düzenine geçmiş, kalkanlarını yan yana sıralamış, mızraklarını kaldırmışlardı. Gerçi savaş kılığında değillerdi. Zulu savaşçıların o maymun kuyruğundan önlüklerini, o devekuşu başlıklarını takmamışlar, yalnızca silahlarıyla yola çıkmışlardı. Ama kalkanlarından, mızraklarından Zuga onların kim olduğunu hemen çıkarmıştı, kabile adını kalkanlardan almıştı, Matabele kabilesi, 'Uzun Kalkanlılar' yani. Afrika'nın yetiştirdiği en seçkin, en usta savaşçılar. Gene de Matabele ülkesinin sınırından en az yedi, sekiz yüz kilometre uzaktaydılar.

Zuga kendi kendine gülümserken "İyi be, keklik ararken kartal yakalıyorum, bak şu işe!" diye söylendi. Kalkanlara yüz metre kala atının dizginlerini çekti, durdurdu. Uzun kalkanlar siyah beyaz renkteydi, Matabele'lerin her alayının ayrı bir kalkan rengi vardı. Zuga bunların Bufalo Alayı olduğunu kalkanlarından anlamış ve yüreği sonsuz bir özlemle burkuluvermişti.

Bir zamanlar, inyatilerin kumandanı olan induna onun dostuydu; birlikte Matabele ülkesinin mimozalara bürünmüş düzlüklerinde az mı yol tepmişlerdi? Birlikte avlanmış, kamp ateşlerinin keyfini birlikte sürmüşlerdi. Çok, çok uzun zaman önceydi bu, Zambezi Irmağının altındaki beldeye ilk gidişinde. Ama Zuga o günleri öylesine canlı olarak anımsadı ki, kendini toparlamak için güçlkle silkindi. Sağ elini kaldırdı, selamladı.

Karaderililere kendi dillerinde seslenirken sözcüklerin dudaklarına nasıl da çarçabuk geliverdiğine kendisi de şaşıtı:

"Matabele savaşçıları, sizi görüyorum."

Kalkanların ardında bir kıpırdamadır oldu, başlar ondan yana çevrildi.

"Jordan," diye seslenip de çocuk, Zuga'nın yanına gelerek midillisinin dizginlerine asılınca, baba ile oğul arasındaki fark hemen ortaya çıkıverdi.

"Bakın, Kral Lobengula'nın savaşçıları, görüyor musunuz, oğlum da benimle birlikte yolculuk ediyor." Hiçbir baba çocuğunu savaşa götürmezdi. Kalkanlar birkaç santim indirildi ve Zuga onların ardında gizlenen adamların kara gözlerini görebildi. Hepsi tetikteydi. Ama Zuga atıyla birkaç adım atınca kalkanlar hemen savunma düzenine geçti, kalktı.

"İnyati Alayının induna'sı Gandang'dan ne haber? Gandang benim kardeşimdir."

Bu adı duyunca savaşçılardan biri artık kendini tutamadı, kalkanı indirdiği gibi, mızraklıların halkasından birkaç adım öne çıktı. Genç, ama buyurmaya alışmış bir sesle sordu: "Gandang'a kardeşim diyen, kimdir?"

Zuga, Matabele adını verdi: "Ben Bakela'yım, Yumruk." Karşısındaki savaşçı, Ralph'ten az kabaca bir çocuktü. Ama incecik, dimdik, dar kalçalı, geniş omuzlu, kasları gelişmiş bir gençti. Herhalde ilk

düşmanını öldürmüş, mızrağını kanla yıkamıştı bile. Şimdi, uzun biçimli bacakları üzerinde, Zuga'ya doğru yürüyordu. Atın başından on iki adım kadar ötede durdu.

"Bakela!" dedi ve o geniş, yakışıklı Nguni suratında, inci gibi bembeyaz dişlerini ortaya çıkararak içten bir gülüşle yüzü aydınlandı: "Bu adı anamın ilk sütünü emerken duymuştum ben, çünkü ben Bazo'yum, Balta. Senin kardeşim dediğin ve seni eski ve güvenilir bir dost olarak her zaman hatırlayan Gandang'ın oğluyum. Seni yanağındaki yara izinden ve altın sakalından tanıdım. Selam sana, Bakela!"

Zuga atından inerken tüfeğini eyer kaşında bıraktı, sonra sırtarak yürüdü, delikanlının kollarını sevecenlikle tuttu. Sonra da dönüp Ralph'e seslendi:

"Hadi git de bak bakalım, bir yabankeçisi filan vurabilir misin? Hatta daha da iyisi, bir geyik... Bu gece bol etimiz olmalı."

Ralph bir sevinç çılgılığı atarak atını mahmuzladı, şaha kaldırdı, sonra dörtnala uzaklaştı. Jan Cheroot da emir filan beklemeden onun ardına düştü.

İki binici hava kararırken döndüklerinde bol et getirmiş, pek az bulunur bir ava rastlamışlardı. Çok yaşlı erkek bir geyikti bu. Çok da iriydi. Bir tona yakın ağırlığı olmalıydı. Çünkü çok semizdi. Göğüs boşluğundan bol yağ çıkardı. Matabele'ler çok sevinmişler, mızraklarını kalkanlarına vurarak bağrışıyorlardı. Vahşi köpek sürüsü gibi üşüştüler, dağ gibi leşin başına çöküp keskin bıçaklarını çektiler. Karaciğerini, bağırsaklarını, yüreğini, o tatlı, beyaz yağını çıkarmaya giriştiler hemen.

Sonra bağırsakları ateşte kızartarak karaciğer, yağ ve yüreği, mimoza ağaçları kabuklarında pişirerek karınlarını tıka basa doyurdular.

Bazo, onların bu oburluğunun nedenini açıklamak gereğini duydu: "Ormandan çıktığımızdan beri avlanamamıştık da.

Çölde gerçi yabankeçisi boldu, ama yaya ve sadece mızraklı avcılarının baş edeceği türden değildi bu hayvanlar. Oysaki et yemezse adamın boş karnı savaş davulu gibi tin tin öter, rüzgârdan, gürültüden başka bir şey yoktur ki içinde."

Zuga," Haklısın ya. Matabele ülkesinden çok uzaklardasınız. Yaşlı kral kabileyi Limpopo Irmağından kuzeye geçirdiğinden bu yana hiçbir Matabele bu kadar güneye inmemiştir. O zamanlar baban Gandang bile çocukmuş henüz," dedi.

Bazo gururla karşılık verdi: "Evet, bu yolculuğa ilk çıkan, biziz. Mızrağın ucuyuz biz." Çevresindeki savaşçılar da gözleri gururla parlayarak ona baktılar, hepsi de çok gençti, on dokuzundan büyük olanı yoktu içlerinde.

Zuga sordu: "Peki, bu uzun yolculuk sizi nereye götürecektir?"

"Güneye bir yerlere. Büyük hazineyle döneceğiz."

"Nasıl bir hazineymiş bu?"

"İşte böyle." Bazo, uzanıp Ralph'in başını dayadığı eyere sokulu tüfeğin tahta kabzasına dokundu." Isibamu, yani ateşli silah!" dedi.

"İyi ama nasıl olur? Bir Matabele savaşçısı ateşli silahı ne yapsın? Mızrak yetmiyor mu ona?"

Bazo bir an ne diyeceğini kestiremedi, canı sıkılmış, huzuru kaçmış gibiydi. Sonunda kendini topladı:

"Eski yöntemler her zaman en iyi yöntemler değildir. Biz gençler, yaşlıların dediğine kulak asarsak ilerleyemeyiz." Besbelli arkadaşlarının en genciydi, ama onların önderiydi. Çevresindekiler onun ağzının içine bakıyor, her söylediğini onaylıyorlardı. Gandang'ın oğlu olduğuna göre, Kral Lobengula'nın yeğeni, Kral Mzilikazi'nin ise torunuydu. Ama yalnız soyluluğundan değil, aynı zamanda akıllı ve çevik olduğundan ötekilere önderlik ettiği anlaşılıyordu.

Zuga sakın bir sesle "İstediğin ateşli silahı kazanmak için toprağın ta derininde bir çukurda çalışmak, ter dökmek zorundasın ama. Tam üç yıl böyle çalıştıktan sonra tüfeği alabilirsin," dedi.

Bazo başını salladı: "Evet, duyduk, biliyoruz."

"Öyleyse üç yılın sonunda tüfeğinize kavuşacaksınız, her birinizin güzel bir tüfeği olacak. Ben, Bakela, Yumruk, sana söz veriyorum."

\*\*\*



Madenlerde öyle alışılmıştı, acemi karaderili işçiler geldiğinde, eskiler koşup yolun iki yanına, eski püskü Avrupalı giysileriyle dizilir, yeni gelen kardeşlerini selamlarlardı:

"Amanın, bakın hele, maymunlar tepelerden inmiş."

"Yok canım, maymunlar kurnazdır, bunlar maymun olamaz."

Sonra yeni gelenlere söver sayar, hatta taşa tutarlardı.

Bazo ile adamları, madenlere gelen ilk Matabele'lerdi. Matabele dili, Zulu'ların dilinin hemen hemen aynıdır ve güney lehçelerine de çok benzer. Bazo, söylenenleri sözcüğü sözcüğüne anlıyordu, adamlarına kısa bir komut verdi. Adamlar eşyalarını bıraktılar, kalkanları birbirine çarptı, takırdadı. Geniş, parlak mızraklar kılıflarından çıkarılınca güneşte parladı ve o anda sövgüler de, alaylı kahkahalar da birden kesiliverdi, yerini bir şaşkınlık, gerçek bir korkudur aldı. Kalabalık karmakarışık kaçtı, dağıldı.

Zuga uzaktan, atının üzerinden, Matabele'lerin saldırı hazırlığını görmüş, ne denli tehlikeli olabileceğini hemen anlamıştı. Kampta bir avuç Matabele savaşçısının bulunması bile, kargaşaya ve silahsız zenci işçilerin kanının dökülmesine yol açabilirdi.

Demin alay edenler şimdi tabanları yağlamış, gözleri yuvalarından uğramış, dehşetle çığlık çığlığa kaçıyorlar, kaçarken birbirlerini itip yerlere düşürüyorlardı. Zuga seslendi: "Bazo! Kawulisa! Durdur şunları!"

Bazo, boynunda asılı keçi boynuzundan borusunu öttürdü mızraklılar oldukları yerde zınk diye durdular. Eşyalarını bıraktıkları yere kuzu kuzu dönerken hepsi de neşeyle sırıtıyordu. Yeniden yürüyüş düzenine geçerlerken Bazo yüksek, tiz bir sesle İnyati Alayının savaş türküsünü çağırmaya başladı:

"Bakın gece yarısı kadar kapkara,  
öğleyin fırtına bulutları kadar apak  
savaş kalkanları geliyor..."

Ve arkasından adamları, bir ağızdan:

"İnyati boğası kadar kapkara,  
sırtındaki yelesi kadar apak..."

Böyle, en önde at üzerinde bir Roma imparatoru gibi Zuga, büyük bir çalımla madenlere girdiler.

Bu genç savaşçıların hiçbiri ömründe ne bir kazma vurmuş, ne bir kürek sallamıştı. Jan Cheroot söylene söylene onlara öğretmeye çabalıyordu. Ama birkaç dakika içinde öğreniverdiler ve savaşta, savaş eğitiminde gelişmiş, kadife örneği kapkara kasları, bu zararsız araçları hemen öldürücü savaş silahlarına dönüştürdü; can düşmanlarıymışçasına saldırdılar sarı toprağa.

Ömürlerinde ilk kez el arabası gören ikisi, arabayı kaldırdıkları gibi, içindekilerle birlikte alıp götürdü. Ralph arabanın nasıl kullanılacağını onlara gösterince çocuk gibi şaşırıp sevindiler. Bazo da onlara anımsattı:

"Size inanılmaz şeyler göreceksiniz dememiş miydim ben?" Çok disiplinli gençlerdi bunlar. Ta çocukluklarından beri önce aile çevresinde, gençlik çağına gelince de savaş alaylarının toplu

ęitiminde sert ve değişmez kurallara uymaya alıştırmışlardı. Aynı zamanda çok da kavgacıydılar. En ufak bir bahaneyle birbirlerine sataşmadan, güçlerini birbirlerinde denemeden yapamıyorlardı.

Zuga tüm bunları bildiğinden, adamları dörder kişilik ekipler olarak örgütledi ve her ekibe de bir kuş adı verdi: Turnalar, Atmacalar, Örümcekkuşları ve Hornanlar. Her hafta, en iyi çalışmış ekip, adını taşıdığı kuşun tüylerini başına takmaya ve et tayını ile akdarıdan çekilmiş Afrika birası almaya hak kazanıyordu. Böylece iş, bir oyuna dönüştürülmüştü.

Gene de ufak tefek aksamalar olmuyor değildi. Matabele'ler çobandı, ömür boyu sürülerini yetiştirir, çoğaltır ve güderlerdi, sürekli de sığır eti yer, ayran içerlerdi. Oysaki madenlerde et pahalı bir şeydi, az bulunan bir şey. Üstelik Zuga'nın onlara verdiği o yağlı koyun etini de hiç sevmemişlerdi. Ama çok çalıştıklarından iştahları açılmıştı, kısa zamanda koyun etine de istemeyerek de olsa, en azından yakınmadan alıştılar.

Jan Cheroot asla aşağıya, madene inmiyor, "Ben köstebek değilim. Toprağın içinde bir delikte işim ne?" deyip duruyordu. O, ancak seçme masalarında yararlı oluyordu, çünkü Zuga'nın orada güvendiği bir kişiye gereksinimi vardı. Kısa zamanda, yıkanmış toprak yığnında, o sabunsu soylu taşları ayırt etmeyi öğrenmişti. Ancak, onunkinden de keskin gözlü biri daha vardı, küçük Jordan. Boyu, rengi ne olursa olsun, elmasları ondan da çabuk tanıyor, seçiyordu. Zaten ilk yığndaki ilk taşı da o seçmişti, küçücük bir taşı bu. Yirmi puvanlık yani bir kıratın beşte biri kadar, rengi de koyu konyak rengiydi, öyle ki, Zuga onun elmas olup olmadığını anlayamamış, kuşkuya düşmüş, birine göstermiş ve adam taşı üç şiline almayı önermişti.

Bundan sonra Jordan'ın seçiminden kimse kuşkulandı, hatta kuşkuya düşen ona başvurur oldu. Bir hafta içinde küçük çocuk, Şeytan Sofrası'nın baş seçiciliğine getirilmişti. Alçak masanın başında, Jan Cheroot'la karşılıklı oturuyorlardı; ikisi de hemen hemen bir boydaydılar zaten. Çocuk nazik, şeftali rengindeki tenini güneşten korumak için, örülmüş mısır saplarından geniş kenarlı bir şapka giyiyor ve yorulmak bilmeden oyunmuş gibi sabahtan akşama dek durmadan elmas seçiyordu. Jan Cheroot ile yarışa giriyor, değerli taşları buldukça heyecanla tiz çığlıklar atıyor, parmakları, bir piyanistin, piyanonun sarında gezinen parmakları gibi toprak yığnının üzerinde geziniyordu.

Zuga, Ralph ve Jordan'a ders verecek bir kadın bulmuştu.

Bir Lüteryen rahibin karısıydı bu. Güler yüzlü, kır saçlarını sımsıkı topuz yapmış, tombul bir kadın. Her sabah gelip madencilerin çocuklarına okuma yazma ve aritmetik dersleri veriyordu Pazar Alanının arkasındaki küçük, derme çatma kilisede.

Ralph, babasının zoruyla, Jordan ise büyük bir hevesle gidiyordu bu derslere. Jordan, kısa zamanda öğretmen Bayan Gander'in gözdesi olup çıktı. Bu yüzden de sınıftaki öteki çocukların kıskançlığını üzerine çekmekte gecikmedi, çünkü öğretmen karatahtayı silmek ödevini de ona vermişti ki bu büyük bir onurdu.

Bayan Gander'in sınıfında ikizler de vardı. Avustralya'nın opal madenlerinden gelmiş bir işçinin çocuklarıydı bunlar. Babalarının durumu hiç de iyi olmadığından yalınayak gezerlerdi. Kafaları da bitlenmesin diye sıfır numarayla tıraş edilirdi. Pantolonları, gömlekleri yamalıydı. Henry ve Douglas Stewart, birbirleriyle çok iyi anlaşıyor, birbirini tamamlayan ikizlerdi. Baş kurbanları da Jordan'dı kuşkusuz. Ona hemen, 'Jordie-kız' diye ad takmışlardı. Yumuşacık lülelerini çekmekten pek hoşlanıyorlardı, onu ağlatmaya ise bayılıyorlardı. Özellikle Jordan, ağabeyine sığınmayı gururuna

yediremediğinden bunu pek de kolaylıkla yapıyorlardı...

\*\*\*

Ralph kardeşine, "O kaz Gander'e karnımın ağrıdığını, babamın da bu yüzden beni göndermediğini söyleyeceksin, anlaşıldı mı?" dedi.

"İyi ama nereye gidiyorsun sen? Ne yapacaksın okula gelmeyip de?"

"Yuvaya gideceğim, sanırım yavrular hazırdır artık." Kap yolunda, beş mil uzakta bir şahin yuvası bulmuştu. Yavruları alıp av için yetiştirmeyi tasarlıyordu. Zaten her zaman böyle, ilgi çekici tasarıları olur, bu yüzden de Jordan ağabeyine büyük bir hayranlık duyar, onu taparcasına severdi.

"Ne olursun Ralph, ben de seninle geleyim, ne olursun..."

"Yahu Jordie, sen daha bebeksin."

"Nedenmiş o? Bak on birime geliyorum neredeyse."

"Yok canım, daha ancak on yaşındasın," diyen Ralph, tartışmayı kısa kesiverdi. Kardeşi üstelemenin boşuna olduğunu deneyimlerinden biliyordu.

Ağabeyinin okula gelmeyişi, Stewart ikizlerinin işine yaramıştı. Bir fırsatını bulup Jordan'ı yakaladıkları gibi, kilisenin arkasındaki derme çatma helaya sürüklediler. Bu, tenekeden bir nöbetçi kulübesiydi. İçine bir tahta kutu oturtulmuş, kutuda açılan oval delikten de iple bir kova sarkıtılmıştı, hepsi o kadar, ikizler, Jordan'ın ayak bileklerine yapışmış, bu kovaya başaşağı sarkıtmaya uğraşıyorlardı. Ancak Jordan'dan beklenmedik bir direniş görünce şaşırıldılar. Bunun üzerine büsbütün kızdılar. Bir tanesi vargücüyle, nasırlı topuğunu zavallı küçüğün parmaklarına bastırdı. Jordan, acısından avaz avaz bağıyor, debeleniyor, karşı koyuyor, ama kafası zorla, pis kokulu kovaya sokulmaya çalışıldığından, bayılacak gibi oluyordu.

Tam kovanın içindeki pis ıslaklık saçlarına değmek üzereyken kulübenin kapısı açılıverdi, Bayan Gander belirdi.

Bir an gördüğüne inanamıyormuş gibi baktı, sonra kendinden geçti. Hamur yoğurmaktan, çamaşır dövmekten kasları iyice gelişmiş sağ eli öylesine şiddetli bir şamar indirdi ki, ikizlerin ikisi birer yana savruldu. Öğretmen, Jordan'ı tutup kaldırdı, hışımına dışarı çıkarken kocasına seslendi, o değerli sudan bir kova ve bir de sabun getirmesini istedi. Çocuğu bir güzel yıkadı, pakladı. Bu arada kilisenin arkasındaki odanın kapalı kapısından, Rahip Gander'in bastonuyla bir temiz dayak yemekte olan ikizlerin çığlıkları duyuluyordu.

Elmas madenlerinden çıkarılan toprak, Colesberg Tepesinin çevresinde yapay tepeler oluşturmuştu. Bunlardan bazılarının yüksekliği altı metreyi bulmuştu, ama üzerinde ne ağaç, ne ot yetişiyordu. Jordan bu tepelerin arasındaki yoldan, gözleri ağlamaktan hâlâ kıpkırmızı hızlı hızlı çadırına dönerken bir ses duydu, irkildi: "Merhaba, Jordie-kız." İkizlerden biri karşısına dikilmişti: "Bizi ele verdin, Jordie-kız."

"Hayır, ben kimseye bir şey söylemedim."

"Bağırdın ya, aynı şey işte. Şimdi gene bağıracaksın, ama ne yazık ki kimse seni elimizden kurtaramayacak."

Jordan dönüp kaçmaya çalıştıysa da ikizlerin öbürü yolunu kesti, ona tuzak kurmuşlardı, besbelli." Çok ayıp ettin, küçük kızlar ağızlarını sıkı tutmalıdırlar."

"Ben kız değilim!"

"Öyleyse saçların neden böyle uzun? Bu lüleler neyin nesi? Bak şimdi moruk Gander'in bize yaptığını biz de sana yapacağız. Bakalım nasıl oluyormuş!" Böyle diyerek cebinden kemik saplı bir sustalı çakı çıkardı.

"Şimdi seni erkek yapacağız, Jordie-kız."

"Sonra da sana başkasını ele vermemeyi öğreteceğiz." İkiizlerden Henry'nin elinde, bir devedikeni dalı vardı. Yapraklarını koparmıştı, ama dikenler üzerindeydi." İkimiz on beşer kez vuracağız, toplam otuz eder, Jordie-kız."

Jordan gözlerini büyülenmişçesine devedikeni dalından ayıramıyordu. Bastondan çok copa benziyordu bu, bir parmak kalınlığındaydı. Dikenlerin her biri ise bir santimden aşağı değildi. Dönüp yanındaki dimdik tepeye tırmanmayı denedi, ama kayıyordu, elleriyle tutunarak çıkmaya savaşıırken ikiizler de arkasından, sevinç çığlıkları kopararak seyirttiler. Ne var ki, bastıkça ayak bileklerine değin gömülüyorlardı. Jordan daha hafif olduğundan, üstelik dehşetten de adeta kanatlanmış olduğundan, çarçabuk tepeye ulaşıverdi.

Henry ardından koşarken yerden kaptığı bir taşı var gücüyle fırlattı. Yumruk büyüklüğündeki taş, Jordan'ın kulağını sıyrarak geçerken, ona dengesini kaybettirdi, çocuk paldır küldür tepe aşağı yuvarlandı. İkiizlerden Douglas da "Durdur onu!" diye bağırarak peşinden gitti. Jordan, aşağı iner inmez, kendini toparladı, kaçmaya çalıştı. İkiizler de peşine düştüler. Çıplak ayaklarının şap şap toprağa vurduğunu işiten Jordan, dönüp arkasına bakmaya çalıştı. Bu sırada Henry sağ kolunu kaldırdı, iyice gerdi ve elindeki dikenli dalı, tam çocuğun dizlerini nişan alarak savurdu.

Jordan'ın bacağı, kedi tırmalamış gibi sıyrıldı, kan akmaya başladı. Yüzükoyun yere kapaklandı. Doğrulup kalkmaya olanak bulamadan Douglas olanca ağırlığıyla sırtına abandı, suratını toprağa bastırdı, soluk soluğa, "Önce saçları," dedi.

"Sıkı tut şunun kafasını."

Henry eğildi, o ipek gibi lüleleri avuçladı, çocuğun kafasını geriye doğru iyice kanırttı. Sonra o ipincecik, altın sarısı saçları bıçağıyla kesti; "işte, artık erkek oluyorsun," diye bağırdı.

Jordan'ın direnecek gücü kalmamıştı. Hıçkırıklarla sarsılarak yüzünü yere kapıştırmış, öyle yatıyordu. Henry bir tutam saç daha yakaladı. Kardeşi," Aman çok kısa kes," derken birden, acıyla haykırdı. Gergedan derisinden bir kırbaç Henry'nin kaba etlerine öyle bir inmişti ki, Henry durduğu yerde, acıdan zıp zıp zıplıyordu. Sonra yakasına bir el yapıştı, havaya kaldırdı, çocuk bacaklarını savuruyor, debeleniyordu, ama boşuna.

Kardeşi, Jordan'ın sırtında oturduğu yerden başını kaldırdı. Küçük çocuğa işkence etmeye dalmışken ikisi de atlının yaklaştığını duymamış, görmemişlerdi anlaşılan. Atlı ise, ikiizleri görür görmez tanımişti. Madende kısa zamanda ün yapmıştı bu haylazlar.

Douglas, durumun aleyhlerine döndüğünü çarçabuk sezdi; kardeşi, atlının elinde darağacında sallanan bir adam gibi, boşlukta sallanıp duruyordu. Ama atlı, atını topuklayıp döndü, polo oyuncusu gibi, elindeki uzun, gergedan derisi kırbacı geriye doğru savurdu. Douglas acıdan taş kesildi. Pantolonu bu kadar kalın olmasaydı, mutlaka derin bir yara açılırdı. Koşmaya zaman bulamadan atlı eğildi, kolundan yakalayıp onu da kolayca kaldırıverdi. Şimdi ikiizler, atın birer yanında kıvranıyor, boşlukta debeleniyorlardı. Atlı onlara iyice baktı. Alçak sesle, "İkinizi de tanıyorum ben" dedi.

"Siz Stewart piçlerisiniz, ihtiyar Jacob'un katırını dikenli tellere sürmüşünüz hani!"

Douglas mırıldanacak oldu: "Ne olursunuz efendim, yalvarırım."

"Sus bakayım! De Kock'un arabasının dizginlerini kesen de sizsiniz. Bu yaptığınız babanıza bir peniye oturdu; sonra, Madenciler Komitesi, Carlo'nun çadırını kimin ateşe verdiğini de merak ediyordur, sonra da..."

"Hayır, bayım, biz yapmadık." Besbelli, ikisi de atlının kim olduğunu biliyor, ondan ödleri kopuyordu. Jordan da ellerinin, dizlerinin üzerinde doğrularak başını kaldırdı, kurtarıcısına baktı. Olacak şey miydi ki bu? Ralph ona anlatmıştı, Madenciler Komitesi üyesi demek, polisle prens bir de annelerinin onlara okuduğu peri masallarındaki dev arası bir şey demekti, işte şimdi bu masalsı yaratık, atının üzerinden, Jordan'a bakıyordu. Jordan ise, yanakları gözyaşlarıyla çamura bulanmış, gömleği yırtılmış, düğmeleri kopmuş, dizlerinin arkası çizik çizik tırmalanmış, yere çökmüş duruyordu. Atlı söylendi:

"Şu küçük, sizin yarınız kadar be!" Gözleri masmaviydi, elektrik mavisi, bir ozanın ya da bir tutkunun gözleriydi bunlar.

Henry mırıldandı: "Oyun oynuyorduk sadece, bayım. Kötü bir niyetimiz yoktu ki!"

"Yaa, öyle demek? Oyun oynuyordunuz ha? Bir daha sizi oyun oynarken yakalayacak olursam, babanız da, siz de komiteye hesap verirsiniz, bilmiş olun. Anlaşıldı mı?" Onları şiddetle sarstı, sonra: "Demek oyun oynamayı seviyorsunuz ha? işte size yeni bir oyun öyleyse, kendinizden küçük birine elinizi sürdüğünüzü bir daha görürsem, gene aynı oyunu oynarız."

İkisini birden yere bırakıverdi ve çocukların dengelerini bulmalarına meydan vermeden, kırbacını bir sağa, bir sola indirdi; ikisi birden tabanları yağladılarsa da atlı yüz metre kadar peşlerinden gitti, kırbacı birkaç kez de bacaklarına vurdu, sonra bıraktı, döndü.

"Kavga edeceksen, birer birer karşına almalısın onları, delikanlı," dedi. Atından indi, çömeldi, sordu: "En çok neren acıyor bakayım?"

Jordan birdenbire bebek gibi görünmemenin çok, çok önemli olduğunu kavrayıvermişti. Gözyaşlarını tutmaya çabalarken sesli sesli yutkundu, adam anlamış gibiydi. Başını salladı:

"Aferin sana. İşte böyle olmalısın." Cebinden çıkardığı bir mendille çamurlu gözyaşlarını silerken sordu: "Adın ne bakayım senin?"

"Jordie... Şey, yani, Jordan."

"Kaç yaşındasın, Jordan?"

"On birime geliyorum efendim."

Acılarını unuttur gibi olmuş, kurtarıcısına karşı derin bir minnet, bir saygı duymaya başlamıştı.

Adam, mendiliyle çocuğun dizlerinin arkasındaki kanları da sildi. Jordan'ın aklına birden, annesi gelivermişti, neredeyse yeniden ağlamaya başlayacaktı. Kendini zor tuttu, döndü, bacaklarını silen adama baktı.

O da başını kaldırdı, göz göze geldiler. Apaçık bir yüzü vardı, sakalsızdı, bıyığı küçük, incecikti. Dudakları kalın, kırmızı, burnu geniş, saçları sık ve dalgalı, açık kumral renkteydi. Gençti, belki

Jordan'dan ancak on yaş büyüktü, ama öylesine güçlü bir kişiliği, öylesine olgun görünüşü vardı ki, çok daha yaşlı duruyordu. Gene de, yüzünün pembeliği pek de sağlıklı görünmüyordu; gözlerinin, ağzının köşesindeki kırışıklar da acı çekmişliğin belirtisiydi. Bakışlarında ise bir hüznün vardı ki, belki de sadece bir çocuk saflığı bunu ilk bakışta anlayabilir, sezebilirdi.

Bir an böyle, göz göze bakıştılar. Jordan'ın yüreği birtakım duygularla burkuldu; gönül borcu, bir köpek yavrusuna duyulan sevgi, acıma, bir kahramana tapma gibi karmakarışık duygular, adını koyamadığı duygular. Sonra adam ayağa kalktı, uzun boylu, iri yapılıydı, Jordan onun ancak kaburgalarına geliyordu.

"Baban kim senin, Jordan? Kimin oğlusun?"

Karşılığını alınca da başını salladı: "Evet, duymuştum. Fil avcısı. Hadi bakalım, seni evine götürüyüm en iyisi."

Atına bindi, eğildi, Jordan'ı kolundan kavradığı gibi terkisine alıverdi. Jordan yan oturmuştu ve at yürümeye başlayınca, dengesini bulmak için binicinin beline iki koluyla sarıldı. Zuga'nın oraya vardıklarında Jan Cheroot, başında bulunduğu seçme masasından telaşla koştı, uzandı, Jordan'ı tutup attan indirdi. Atlı açıkladı:

"Kavga etti de. Yaralarına biraz tentürdiyot koy, bir şeyciği kalmaz. Yiğit bir çocukmuş doğrusu."

Jan Cheroot'un o her zamanki küstahlığından eser kalmamıştı. Atın üzerindeki adamın dimdik bakışlarından büyülenmiş gibiydi. Bir eliyle Jordan'ın elini tutarken ötekiyle başındaki eski şapkayı çıkarıp göğsüne bastırdı. Saygıyla eğildi. Atlı bu kez bakışlarını Jordan'a çevirdi ve ilk olarak gülümsedi. Bir öğüt vermek gereğini duydu:

"Bir dahaki kavgada kendi boyundakileri seç, olur mu, Jordan?"

Arkasını dönmeden uzaklaştı gitti. Jan Cheroot onun ardından bakakalmıştı. "Kimdi bu, biliyor musun, Jordie? Madenciler Komitesinin büyük patronu, buraların en önemli adamı bu, Bay Rhodes."

Jordan yineledi: "Bay Rhodes demek!" Annesinin okuduğu şiirdeki kahramanların adına benziyordu. Ömrünün belki de bir dönüm noktasını yaşadığını sezmişti.

\*\*\*

Zuga'nın ailesinin her bireyi, kendisine uygun çalışacak bir yer bulmuştu. Jan Cheroot ile Jordan seçme masasının başında, Matabele savaşçıları açık kazılarda ve tabii Ralph de onların yanında çalışıyorlardı. Böylece giderek derinleşen çukurun ta dibinde taşlar buldular, sallanan kovalarla yüzeye çıkardılar, arabalara yükleyerek taşıdılar, yıkadılar, ellediler, sonunda seçme masasına, Jordan ile Jan Cheroot'a teslim ettiler.

Matabele'ler parıldayan veya çok güzel, değişik renkli ne bulurlarsa elmas bulduk sanıp Zuga'ya getiriyorlardı. Böylece agat, kumtaşı, feldspat, kaya kristali, zirkon ve arada bir de elmas getirmiş oluyorlardı. Elmas gelince Zuga, onlara bir altın veriyor, elması da göğüs cebinden hiç çıkarmadığı bir keseye koyup geceleri keseyi yastığının altına sokuyordu.

Her cumartesi sabahı da Zuga, iki oğlu ve Jan Cheroot'u masanın başına topluyor, kesenin ağzını açıp içindekileri temiz, beyaz bir kâğıda döküyor, o hafta bulunan taşları inceliyor, tartışıyorlardı. Zuga her zaman uğradığı dş kırıklığını gizlemeye razı olduğu o minicik, renksiz, çatlak elmas kırıntılarına bakarken üzüntüsünden adeta midesi bulanıyordu.

Sonra keseyi gene göğüs cebine koyup ilikliyor, çizmeleri Ralph tarafından cilalanıp parlatılmış, gömleğin yakası Jordan tarafından onarılmış, düğmeleri dikilmiş, atı Jan Cheroot tarafından tımar edilmiş, pırıl pırıl, elinde bir yaprak sigarası, paraya hiç ihtiyacı yokmuş pozları takınarak gidiyor, bir elmas alıcısının teneke kulübesi önünde atından iniyordu. Elmas kırıntılarına istediği fiyata bir alıcı buluncaya dek kapı kapı gezmek, çok sıkı pazarlık etmek zorunda kalıyordu.

\*\*\*

Bir sabah Zuga baktı Ralph, yarı beline dek soyunmuş, Bazo ile çukurun dibinde kazma sallıyor. Birkaç dakika durup oğlunu seyretti. İyice gelişmiş, kasları belirmiş, omuzları genişlemiş, bir erkek yapısı, görünüşü almıştı. Pantolonu dar geliyordu artık. Neden sonra seslendi:

"Ralph, gömleğini giy hemen."

ocuk, şaşırmıştı: "Ama neden, baba?"

"nk sen bir İngiliz'sin. Tanrının yardımıyla ve gerekirse benim kolumun gücüyle bir centilmen olacaksın."

Böylelikle Ralph, ıplak Matabele'lerin yanı başında, ayağında çizmeleri, gömleğinin yakası ta boğazına dek iliklenmiş çalışmak zorunda kaldı ve Matabele'lerin önce saygısını, sonra da sevgisini ve dostluğunu kazandı.

Zaten onu daha ilk gördüklerinde biniciliğini beğenmişlerdi; sonra, o kocaman geyiği vurup getirdiğinde avcılığına hayran kalmışlardı. şimdi de onu iyice benimsemişlerdi işte, önce ağabey olarak, yavaş yavaş da eşit biri olarak, çünkü Ralph çalışmadan spora kadar her şeyde onlarla yarışıyordu. Ama henüz onlar kadar uzun boylu ve güçlü olmadığından pek seyrek kazanıyor ve yenilince veya dayak yiyince iyice suratını asıyordu.

Babası ona, "İyi bir sporcu kaybetmesini de bilmeli," diyordu.

"Ama ben sporcu olmayı da, kaybetmeyi de öğrenmek istemiyorum ki! Nasıl kazanılır, onu öğrenmek istiyorum."

Madenlerde, kolları günden güne g kazanıyor, boyu giderek uzuyor ve kazanmayı öğreniyordu



işte. On altı yaşını doldurmasına bir hafta kala Ralph ilk kez Bazo'yu güreşte yenmeyi başardı. Daha doğrusu bu, güreş değil de sopalarla yapılan bir tür kavgaydı. Sopalar bir bakıma kılıç gibi kullanılıyordu. Karşılaşma, oyun gibi başlamış, giderek ciddileşmiş, ikisi de ille de kazanmayı, rakibini alt etmeyi kafasına koymuştu. Hele Ralph'in gözleri şimşekler çakmaya başlamış, sanki karşısındaki bir düşmanmış gibi hırsla üzerine saldırmış, her yanını yara bere, kan içinde bırakmıştı. Belki de elinde öldürücü bir silah olsaydı, arkadaşı Matabele'nin canını alabilirdi, öylesine gözü dönmüştü. Neden sonra, onu karşısında öyle kanlar içinde diz çökmüş, çaresiz görünce, bir karabasandan uyanırcasına silkindi, toparlandı; Bazo'nun önünde o da diz çöküp kolunu onun boynuna doladı, yanağını onun yanağına dayadı; "Aman Tanrım, az kalsın öldürüyormuşum seni!" diye fisıldadı.

Kanları, terleri birbirine karıştı, ikisi de soluk soluğa, her yerleri ağrı sızı içinde kalkmaya savaşıırken Bazo söylendi:

"Demek senin gibi bir beyaz maymuna kavga öğretmemeliymiş! Baksana, meğer öğrenince iyi öğreniyormuş!"

Sonra çevrelerini sarmış Matabele'lerin kahkahaları arasında, ayağa kalktılar, aynı tasta akdarı birası içtiler. Bir an göz göze bakıştılar, sonra ikisi birden kahkahalarla gülmeye koyuldu. Şimdi hepsi, hepsi gülüyordu. Bir ara Bazo, Ralph'in koluna yapıştı," Ben senin adamınım artık, ne dersin yaparım," dedi.

Zuga daha çukurun dibine iner inmez ter içinde kalmıştı. Sert bir sesle," Ralph, ne işin var burada?" diye sordu." Okulda olman gerekmez miydi?"

"Şey... Baba on altı yaşındayım artık. Okuma yazmayı da biliyorum, bu kadarı yeter dedim de."

"iyi ama en azından bu kararını bana da açman gerekmez miydi dersin?"

"Sizin çok işiniz vardı baba. Rahatsız etmek istemedim. Böylesine önemsiz bir şey için. Zaten dert başınızdan aşmış..."

Zuga bir an ne diyeceğini kestiremedi. Çocuk bahane bulmak için mi böyle söylemişti, yoksa babasının gerçekten zor durumda, büyük sıkıntıda olduğunu biliyor muydu? Ralph, babasının bu duraksamasını sezmişti. Ellerini kaldırdı: "Burada bize el emeği gerek. Bu eller de işsiz..." Zuga oğlunun ellerine ilk kez dikkat ediyordu: Güçlü, geniş, avuçları sarı sarı nasır tutmuş ellerdi bunlar.

"Bakın baba, yeni bir yöntem buldum ben. Önce Bazo'nun adamları kayayı kırıyor, sonra Wengi geliyor, sonra da..."

Bulduğu yöntem hiç de fena değildi. Denemeye değerdi.

\*\*\*

183 sayılı parselde Calvin Hine adındaki Amerikalı bir servet buldu, küçücük bir cepti bu ve tek bir kovada en büyüğü yirmi kıratı aşkın, iki yüz altmış dört elmas çıkardı. Calvin o gün öğleden başlayarak içmeye koyuldu. Akşama zilzurna olmuştu. Böylelikle Elmas Lil ile, kasabanın bu en gözde yosmasıyla bir gece geçirebilecek parayı da bulmuş oluyordu.

Ertesi gün biri, doğu kesiminde otuz kıratlık bir elmas çıkardı. Daha sonraki gün de Neville Pickering'in kazısında şampanya renkli, koskocaman bir taş bulundu. Zuga, kıskançlığını belli etmemeye çalışarak sırıttı:

"Artık buralardan gidersen herhalde?"

"Hayır, kumarda kazanınca bırakmam ben. Ortağımınla birlikte masadan kalkmıyoruz, oyunu sürdürüyoruz."

Elmas tanrısının birdenbire eli açılmıştı sanki, adamları bir heyecandır aldı, öğle sıcağında bile arılar gibi çalışır oldular. Art arda üç günde üç büyük servet, şimdiye dek görülmemiş, işitilmiş şey değildi bu... Hepsinin sönmeye yüz tutmuş umutları canlanmaya başlamıştı. Kimi tepedeki elmas katmanına inildiğini, artık herkesin elmas bulacağını öne sürüyor, kimi de bunların sadece küçük ceplerden ibaret olduğunu, elmasların rastlantı sonucu çıkarıldıklarını savunuyordu. O çılgın haftanın perşembe gecesi yağmur yağdı. Burada, Kalahari Çölünün kıyıcığında yağmur, yılda elli santimden az düşerdi. Gel gör ki o tek gecede bu yıllık yağmurun yarısı düştü işte. Yağmur gümüş bir perde gibi, aralıksız yağarken bir yandan şimşekler mavi mavi çakıyor, gökyüzüne birikmiş bulutlar, tos vuran boğalar gibi çarpışıyor, yeri göğü inletiyorlardı.

Şafak sökerken yağmur hâlâ dinmemişti. Eskiden olsaydı bu yağmurda madenciler çukurlara inmez, çamura bulanmayı, ıslanmayı göze almazlardı. Ama bugün, bugün öyle miydi ya! Bugün hiç, ama hiçbir şey onları çukura inip toprağı kazmaktan alıkoyamazdı.

Her taraf sapsarı, yapış yapış çamura bulanmıştı. En aşağıdaki kazılarda dize kadar çamura gömülünüyor, çamur, karaderili işçilerin bacaklarını boyuyor, beyaz gözcülerin ise çizmelerine yapışıyor, pranga vurulmuş gibi yürümelerini güçleştiriyordu. Yollardaki kalın, kırmızı çamur katmanı ise taş arabalarının tekerleklerine yapışıyor, değnekle temizlenmeleri gerekiyordu. Kazılan toprak, daha doğrusu çamur, kovalarla yukarıya çıkartılırken o ince, su gibi çamur aşağıdakilerin üzerine akıyor, beyaz adamı siyahtan ayırt edilemeyecek duruma getiriyordu. Madende çalışanların hiçbirinin ayırdına varmadığı bir şey vardı ki, o da yağmurların, zaten iyice hırpalanmış olan Colesberg Tepesini tehlikeli bir duruma soktuğuydu.

Gerçekte sular, altı numaralı yoldan bir çatlak bulup tepenin içine sızmaya başlamış, tepeyi oymuş, kesmiş, büsbütün zayıflatmıştı. O yapışkan, sarı çamur da otuz metre yükseklikteki bu toprak yığımında dikine beliren çatlakları örtmüş, gizlemişti. Yukarıda, yolda on altı tane öküz arabası birikmişti, tümüde tıka basa yüklüydü; sürücüler birbirlerine sövüp sayıyor, kırbaçlarını havada şaklatarak kendilerine bir yol açmaya uğraşıyorlardı. Tümü de yükünü bir an önce eleğe boşaltma telaşındaydı.

Şeytan Sofrası madeninde, aşağıda, Matabele ekipleri yan yana çalışıyor, ama buz gibi yağmurun çıplak omuzlarına, sırtlarına kamçı gibi inmesi, kazmalarını yavaşlatıyor, üstelik her adımda da kayıp kayıp düşüyorlardı. Zuga başlarına dikilmiş, onları sürekli çalışmaya, çalışmaya kışkırtıyordu.

Yukarıda, yolda, yüklü bir araba, çamurda yan yan kaymaya başladı, katır arabayı durduramadı,

dizüstü çöktü. Tekerleklerden biri boşluğa kaydı. Araba öyle boşluğa doğru yan yattı, çukurun üzerinde asılı kaldı.

Madenciler hemen arabanın başına üşüştüler, her kafadan bir ses çıkmaya, oradan buradan çeşit çeşit öğütler yağmaya başladı.

"Koşumları kes, şu baş belasını hayvanlarını yoldan çek."

"Toprağı boşalt, fazla yüklemiştir."

Ralph, tam arkadaki arabadaydı, bıçağını çektiği gibi, öfkeden gözü dönmüş, koştu. Zuga dipten, başını kaldırdı, ellerini ağzının iki yanına koyup kükredi: "Ralph!" Ama patırtıdan Ralph babasının sesini duymadı ya da duyduysa bile oralı olmadı. Şimdi dizüstü çökmüş, katırın başına çömelmiş, bıçağıyla onun koşumlarını kesmeye uğraşıyordu. Arabanın sürücüsü bağırdı:

"Çekil oradan be, yumurcak!"

Ve o anda upuzun kırbacını şaklattı. Ralph kırbacı görmüş, hemen katırın arkasına saklanmıştı. Katır debeleniyordu, sonunda kendini kurtardı, kalktı, dörtnala savuştu. Ralph de kendi arabasına koşmuştu. Yan yatmış arabayla uçurumun arasında kalan daracık yoldan geçmeye savaşıyordu. Babası aşağıdan avaz avaz bağıriyordu: "Ralph, Allah kahretsin! Dur. Dur diyorum sana!" Ama çaresiz, seyrediyordu. Yukarıya tırmanması en az beş dakika sürerdi. Faciayı önlemek için elinden hiçbir şey gelmezdi ki! Yan yatmış arabanın sürücüsü kırbacını bir kez daha şaklattı, bu kez Ralph kendini yeterince koruyamadığından gömleğinin kolu boydan boya yırtıldı, kan fişkındı. Ralph'in yemyeşil gözleri şimşekler çakıyordu şimdi. O da kırbacını kaptı, Jan Cheroot'tan kırbaç kullanmasını öğrenmiş, usta olmuştu. Babası aşağıdan boyuna bağıriyordu. Oğlunu böyle görmek onu korkutuyordu çünkü. Ralph öteki sürücüye kırbacını indirirken aşağıda toprağı kazmakla uğraşan Matabele'ler de onu yüreklendirmek için, kavgada her zaman yaptıkları gibi "Cii!" diye bağıriyorlardı. Ralph'in katırı kırbaç şakırtısından ürkmüştü, arka ayakları çamurda kaydı, tutunamadı; debelenerek, bağırarak düştü. Bu itiş kakış arasında, uykusundan uyanan bir uyurgezer gibi sarı toprak yol da şöyle bir sarsıldı. Sarsıntı, birbirine kenetlenmiş arabaların tekerleklerinin altında başladı. Büyüdü, büyüdü, sarı çamur duvarda dikine, derin bir yarık açılıverdi.

Adamlar birden taş kesildiler, sustular. Bir an yağın yağmurun ve koşumlarından asılı kalmış katırın sesinden başka ses duyulmadı. Ralph, arabanın tepesinde bir Yunan tanrısı gibi kırbacı elinde dikilmiş, yeşil gözlerindeki o çılgın öfke, yerini yavaş yavaş şaşkınlığa terk etmekteydi. Çünkü ayaklarının altında yer kıpırdıyordu. Bu kez babasının sesini açık seçik duydu, başını eğip aşağıya bakınca orada çalışanların yüzlerini, bu yüzlerdeki dehşet ifadesini açık seçik gördü. Zuga bağıriyordu: "Koş, kaç hemen!" Ralph birden kırbacını fırlattığı gibi atladı arabadan, gene bıçağını çekti. Boz katırın dizginleri demir bir çubuk gibi iyice gerilmişti, bıçağın tek darbesiyle kesiverdi, serbest kalan katır, paldır küldür aşağıya yuvarlanırken adamlar dört bir yana kaçıştılar. Ne var ki hayvan karnına kadar sarı çamura gömüldüğünden bir şey olmamış, titreyerek ayağa kalkabilmişti.

Ralph'in ayaklarının dibinde yer sarsılıyordu, öteki üç katırın da koşumlarını kesip koyverdi, çatlaklar giderek açılıp, yol aşağı çökerken sapsarı çamur sarsılıyor, titriyordu. Ralph bu kez önce kavga ettiği, şimdi ise şaşkın şaşkın çevresine bakman adama bağırdı: "Koş yahu! Koşsana aptal, ne duruyorsun hâlâ?"

Sonra da onu kolundan tuttuğu gibi dörtnala uzaklaşan katırların peşinden itti. Şimdi yol, olduğu

gibi aşığı, çukura okmekteydi. Üç katır, koşarak canlarını kurtarmışlardı. On dört yüklü araba, hâlâ yolun üzerindeydi. Bir düzine kadar sürücü canlarını kurtarma çabasındaydılar, ama ne yazık ki geç kalmışlardı. İçlerinden bir tanesi gözünü kapadığı gibi kendini aşığı, çukura attı, üç zenci işçinin kollarına düştüğünden, sadece bir bacağını kırmakla, canını ucuz kurtarmış oldu. Yüklü arabalardan bir tanesi, dört katırıyla birlikte aşığıya yuvarlanırken zavallı hayvanlar, insan gibi çığlık atıyorlardı. Bir tanesinin karnı yarılmış, düşerken bir yandan da bağırsakları dökülüyordu. Yol şimdi tam orta yerinden ikiye ayrılmış, üç yüz metrelik bir bölümü, büyük bir gümbürtüyle çökerken üzerindeki yüklü arabaları da katırlarıyla birlikte, dev bir mancınıkmış gibi aşığı, çukura fırlatıyordu.

Ralph arkasına göz attı, bu korkunç kıyımı gördü, yolun tümüyle çökmekte olduğunu gördü, yanı başında hâlâ şaşkın duran sürücüyü kolundan yakaladığı gibi "Hadi," derken ayağının altındaki toprak öte yana devrilerek onları çukurun kıyıcığına, güvenliğe fırlatmış oldu. Sağlam toprağa on iki adım kadar bir mesafe kalmıştı. Aşığıdan sinir bozucu, korkunç sesler geliyordu. Soluk soluğa," Hadi, başaracağız, korkma. Hadi, kurtulduk sayılır," diyordu, ama geç kalmışlardı, atlamaktan başka çare yoktu. Adam, binbir güçlkle kendini karşıya, güvenliğe atabildiyse de, ayakları kayıyor, onu aşığıya, çukura doğru çekiyordu. Ralph ise son kalan gücünü toplayarak sıçradı, kendini, ikiye yarılmış yolun karşısına son saniyede atabildi. Sürücünün çukurun kenarında kıvranan vücudunu da aşarak kaya gibi sağlam toprağa ayak bastı. On iki adım kadar da koştu. Arkasında, sürücü, sızlanıyordu, birkaç santim daha kaydı aşığıya doğru. Ralph döndü, gerisin geriye koşup yüzükoyun yattı, adamın bileğini yakalamak için uzandı. Ama çamura bulanmıştı, kayıyordu, uzun zaman tutamayacağı belliydi. Karşıya, daracık yolun aşığıya inişine baktı bu kez. Şimdi altı numaralı yol tümüyle yok olmuştu, çukurların dibinde adamlar, böcek gibi oradan oraya koşuşturuyorlar, çığlıkları belli belirsiz ulaşıyordu. Ralph birden babasını tanıdı. Yalnız o, dimdik ayakta, başı yukarıda duruyor ve bunca uzaktan bile Ralph onun elik gibi bakışını hissedebiliyordu. Ta aşığılardan sesi duyuldu:

"Dayan oğlum, geliyorlar. Dayan!"

Ne var ki yüzükoyun uzanmış Ralph'in karnının altında toprak fısıldıyor, sabırsızlıktan titriyor, üstelik sürücünün ağırlığı da her saniye onu uçuruma yaklaştırıyordu." Dayan Ralph!" Bunca uzaktan bile, Zuga, iki elini birden oğluna uzatmış, çaresizlik içindeydi.

Ansızın Ralph'in ayak bileklerine sert eller yapıştı, gözünün önünden ucu ilmekli bir ip sallandı ve boşluğa sarkmış sürücünün kolunu bu ilmeğe geçirdiğini görünce Ralph, derin bir soluk aldı. Adamın amurlu bileğini koyverdi, titreyerek kalktı, aşığıya, babasına baktı. Gerçi birbirlerinden, yüzlerindeki ifadeyi okumayacak derecede uzaktaydılar. Ama neler hissettiklerini ikisi de pekâlâ biliyordu.

\*\*\*

Kurtarma çalışmaları gün boyu sürdü. Çökmemiş olan öteki beş yol trafiğe kapatıldı. Madenciler Komitesi de o gün için kazıları durdurdu, çöküntüden etkilenmemiş bölgeleri boşalttı. Şimdi çöken yolun altında gömülü kalanların kurtarılması söz konusuydu. Hemen kazmaya başladılar.

İlk saat boyunca canını kurtarmış insanlar çıkarıldı. Kimi bir arabanın altına, kimi de bir katırın leşine sığınıp boğulmaktan kurtulmuştu. Her biri kurtarılınca bir sevinç çılgılığıdır kopuyordu. Çöküntüden yalnız üç tane katır kurtulmuştu ki, bunlardan bir tanesi Zuga'nın o yaşlı, boz katırıydı, ne var ki öteki hayvanların çoğu fena halde sakatlandıklarından tabancayla vurulmaları gerekti. Yukarıdan birinin sarkıttığı bir tabanca ve bir fişeklikle bu iş de Zuga'ya düşmüştü.

Bir yandan da yukarıda bir telaştır gidiyordu. Madenciler Komitesi üyelerinin gözetiminde ölümlerle yaralıları yukarı çekmek için aşağıya ip merdivenler ve sedyeler sarkıtılıyordu. O gün öğleyin yaralıları yukarı çekmeye başladılar. Sonra teker teker ölümler çıkarıldı. Bunlar, toprağın o çamurlu karnında, ana rahmindeki cenin gibi büzülmüş, dertop olmuş ve bu durumda kaskatı kesilmiş olarak çıkarıldı.

Ama henüz Zuga ile adamlarının işi bitmiş sayılmazdı. Yol çöktüğünden daha uzun bir süre o kazılarda çalışma olanağı kalmamıştı artık. Araç gereçlerini çukurda bırakamazlardı, hemen çalınırdı.

Toprak taşıyacak araba da, demir çarklarıyla makara da, o çok değerli halat da, kovalar da, hepsi, hepsi gitmişti.

Zuga içini çekti, yorgunluk, buz gibi, kapkara bir dalga gibi üzerine yığılıverdi. Bu araç gereci yeniden alacak parası yoktu. Yanında duran Bazo'ya, "Akbabalardan kurtarabileceğimizi kurtarmalıyız," dedi. Böylece, kalan kazma küreklerini, iplerini, kovalarını kurtarmaya koyuldular. Bu arada güneş batmıştı.

Bazo da çok yorgun olduğu için yukarı tırmanacak gücü kendisinde bulamadı artık. Soğuktan bacakları uyuşmuş, derisi yumuşamış, büzülmüştü. Titredi, bıraksalar öyle, ayaküstü uyuyup gidecekti. Gözlerini zorlukla açık tutabiliyordu. Birden, müthiş susadı. Yukarıdan aşağıya akmakta olan sular, durulmuş gibiydi, içebilirdi. Bir küçücük sele ağzını yaklaştırdı; su, bir yerde önüne engel çıktığından, küçücük bir fiskiye gibi fişkırarak iniyordu. Bazo eğildi, dudaklarıyla dilini bu fişkiran suya yaklaştırdı, kana kana içti, içerken gözüne, güneşin aşağıya vuran son ışıklarında parlayan bir şey çarptı, yüzünden beş, altı santim uzaktaydı. Suyun çarptığı engel, işte buymuş meğer. Baktıkça biçim değiştiriyormuş gibi görünen parlak bir şey işte. Parmağıyla dokundu, sonra gevşetmeye çalıştıysa da sımsıkı gömülüydü, kıpırdatamadı bile. Boynunda asılı, keçi boynuzundan yapılmış boruyu çıkarıp sivri ucuyla gevşetmeye, oynatmaya çalıştı. O güzel, ateş saçan şey, pembe avucuna düşüverdi, avucunu dolduruyordu.

Bir taşı bu, ama o güne dek hiç görmediği bir taş. Suyu tutup temizledi, parmağıyla üzerine yapışmış çamurları sildi, sonra giderek zayıflayan güneş ışığında bir kez daha, dikkatle baktı. Bazo buraya gelinceye değin kayalarla taşları birbirinden ayrı olarak düşünmemişti hiç. Onun gözünde hepsi bir, hepsi eşit değerliydi. Zaten Matabele dili de bir elmasla bir granit parçası arasında ayırım gözetmiyor hepsine 'imitşe' deyip çıkıyordu. Ancak şimdi, beyazların bu parlak taşlara duyduğu çılgınlık derecesindeki tutku, onu bunlarla biraz olsun ilgilenmeye yöneltmişti.

Aylardır şurada çalışıyordu ya, çok garip şeylere tanık olmuş, beyaz adamın alışkanlıkları konusunda çok şey öğrenmişti doğrusu. Tek bir taş parçasına karşılık tam altı yüz büyükbaş hayvan

verilebileceği ona sadece bir çılgınlık gibi geliyordu, o kadar. Ama bunu gözleriyle görmüş, tanık olmuştu işte ve bu yüzden adamları da bu parlak taşları toplama tutkusuna kapılmışlardı. Gördükleri en ufak parlak bir taş parçasını hemen alıp Bakela'ya götürür olmuşlardı. Sonradan bu tutku, bu heyecan yatıştır gibi olmuştu gerçi, çünkü beyaz adamın kafasından neler geçtiğini kimse bilemez, yaptıkları da ipe sapa gelmezdi. Bakıyordun en gösterişli bir taşı bir yana itiveriyordu. Boncuk gibi, allı yeşilli, pırıl pırıl taşların yüzüne bile bakmıyordu da ara sıra, çok seyrek, donuk, hiç de güzel görünüşlü olmayan bir kırıntıyla ilgileniveriyor, bunu getirene tutup bir altın verdiği de oluyordu.

Başlangıçta altınla alışveriş Matabele'leri çok şaşırtmış, sonradan buna da alışmakta gecikmemişlerdi. Bu küçük maden yuvarlaklarla istediğin şeyi elde edebiliyordun, hatta yeterince toplayabilirsen bir tüfek, bir at, bir kadın ya da sağlam bir öküz bile alabiliyordun.

Bekala, Bazo ile Matabele'lerine, karşılığında altın vermeye degecek, gerçek taşlan öğretmeye kalkışmıştı. Her şeyden önce bunlar ufak oluyordu, devedikeni ağacı tohumlarından iri olmuyordu. Bunun içindir ki Bazo, avucundaki taşı uzun uzun inceledi. Koskocamandı; parmakları güç kapanıyordu üzerine. Bakela'nın istediği taşlar genellikle belirli bir biçimde, sekiz köşeli, düzgün biçimde oluyordu, yani başparmaklar dışında, iki elin parmak sayısı kadar. Bu kocaman taş ise bu biçimde değildi. Bir tarafı bıçakla kesilmişçesine dümdüz, geri kalanı ise yuvarlak, sabun gibi cilalıydı.

Bazo onu gene yağmur suyuna tuttu, yıkadı, üzerine düşen damlalar hemen toparlanıyor, büzülüp kayıyor, taş kupkuru, pırıl pırıl duruyordu.

Evet, gerçekten, Bazo'ya göre bu da çok garipti, ama taşın rengi tutmuyordu işte. Bakela onlara açık limon rengi, parlak kurşuni hatta boz renklerdeki taşları aramalarını söylememiş miydi? Bu taş ise dağdaki duru pınarların suyunu andırıyordu daha çok. Saydamdı, avucundayken altından elini, derisini görebiliyordu, üstelik üstü de yıldız yıldızdı, evirip çevirirken güneşi yansıtıyor, gözlerini kamaştırıyordu. Hayır hayır, değerli olamayacak kadar iri ve güzel bir taşı bu. Bazo bu sonuca varmıştı. Bakela sesleniyordu şimdi: "Bazo! Hadi gel, gidip karnımızı doyuralım da biraz uyuyalım."

Bazo taşı, belinde asılı deri keseye atıp yukarı tırmandı. Matabele'li işçiler, başlarında Zuga, tek sıra halinde, çamurlara bata çıka yola koyulmuşlardı bile. Her biri, sırtında kazma kürek, deri kova ya da bir kangal, çamurlara bulanmış, sıırıslıklam ip taşıyor, yükün altında iki büklüm yürüyorlardı.

\*\*\*

"Onun yüzünden tam altı kişi öldü. Oradaydım, gözlerimle gördüm ben. Katırlarını Mark Sanderson'un arabasının üzerine sürdü o."

Konuşan uzun boylu adamın öfkesi yavaş yavaş ötekileri de sarmaya başlamış, kalabalıktan homurdanmalar yükseliyordu.

Madenciler Komitesi halka açık toplantı yapmaktaydı. Altı numaralı yolun çökmesi konusunda bir soruşturma açmışlardı. Pazar Alanına bir araba çekilmiş komite üyeleri onun üzerinde yerlerini almışlardı, çökme olayından beri kimse madenlere inip çalışmamıştı. Sonra da toprak altında kalıp yaşamını yitiren altı kişinin toplu cenaze törenine katılmışlardı. Çoğunun elinde birer içki şişesi bulunuyordu. Madencilere, buralarda dolaşan herkes, sürücüler, satıcılar, hatta dükkân sahipleri bile dükkânlarını kapatarak katılmışlardı. Öyle ya, önemli bir olaydı, çok önemli, hepsinin de geleceğini doğrudan doğruya ilgilendiren bir toplantıydı. Şimdi kalabalık, o delikanlıyı görmek istiyor, bağırıp çağırıyordu.

Zuga, arabanın arka tekerleklerinin oraya dikilmiş, yanındaki, boyu kendi boyuna erişmiş oğluna baktı. Ralph, boğuk bir sesle fısıldadı: "Gidip görüneyim şunlara." Ama güneş yanığı teni bile sarardığını gizleyemiyor, yemyeşil gözlerinde bir tasa, bir kaygı okunuyordu. Babası kadar kendi de durumun ne kadar ciddi olduğunun farkındaydı. Öfkeli, öç almaya susamış, hem de ucuz, berbat içkiyle iyice kafayı bulmuş bir kalabalık tarafından yargılanacaktı. Üstelik yolun çökmesi onların madenlerinin değerini sıfıra indirmiş sayılırdı. Artık kazı yapamıyor, taş, toprak çıkaramıyorlardı. Yukarıyla ilişkileri kalmamıştı, yol olmadığından araba yanaşamıyor, toprağı yukarıya çekme olanağı bulunamıyordu. Suçu birine yüklemeleri, öç almaları gerekiyordu. Ve bu öç de amansız, acımasız olacaktı besbelli.

Tam tekerleğe asılıp yukarı, komite üyelerinin yanına çıkmaya hazırlanıyorken babası onu durdurdu:

"Ralph! Bekle azıcık," diyerek kendisi tırmandı. Başıyla komite üyelerini kısaca selamladıktan sonra kalabalığa döndü. Şapkasızdı, sakalı güneşte pırıl pırıl parlıyordu, yumruklarını kalçalarına dayadı, bacaklarını iki yana gerdi, açtı. Kalabalığın ta en arkasından açık seçik duyulan gür bir sesle:

"Baylar! Oğlum ancak on altı yaşındadır, onun yerine bana sorun soracaklarınızı."

"Altı kişiyi öldüren adam bizim karşımıza da çıkabilmeli."

"Hayır, o kimseyi öldürmedi. Suçu ille de birine yüklemek istiyorsanız yağmura yüklenin. İnin bakın aşağıya, çukura, yolun altını nasıl kemirdiğini gözlerinizle göreceksiniz."

İlk konuşan adam gene bağırıldı: "Ama kavgayı o başlattı. Mark Sanderson'u kırbaçladığını gözlerimle gördüm ben."

"Yukarıda, yolda günün her saati kavga olur. Ben de senin orada yumruklaştığını, bu yüzden kışına bir güzel sopa çekildiğini gözlerimle gördüm."

Kalabalıktan bir kahkahadır koptu, havanın yumuşamaya yüz tutmasından hemen yararlanmak isteyen Zuga, sözlerini sürdürdü:

"Hepiniz de çok iyi biliyorsunuz ki baylar, haklarını savunmayan tek kişi yoktur aramızda. Oğlum da sadece bunu yapıyordu, üstelik kendisinden daha yaşlı ve daha güçlü birine karşı hakkını savunuyordu. Eğer bu yüzden onu suçlayacaksanız, o halde herkes, hepimiz suçluyuz demektir.

İnanıyor musunuz ki, tek bir çocuk, elindeki kırbaçla koskoca bir yolu çökertmiş olabilsin? Eğer gerçekten böyleyse, ben de oğlumla gurur duymalıyım.”

Kalabalık gene güldü; arabada, Zuga'nın arkasında duran, uzun boylu, sarışın, özensiz giyinmiş, soluk mavi gözlü, çukur çeneli adam da gülümsedi ve yanı başında duran komite üyesinin kulağına bir şeyler mırıldandı:

"Değerli bir adam bu, Pickering. İyi yazdığı gibi iyi de konuşuyor.”

Zuga bu kez sözüne başka bir yön veriyordu: "Hayır efendiler, hayır sayın baylar, o yol bir ölüm tuzağıydı. Cuma sabahı üzerinden daha ilk araba geçmeden önce ha çöktü ha çökecek bir durumdaydı zaten. Çökmesinden kimse sorumlu değildir. Sadece fazla derin kazmıştık ve fazla yağmur yağmıştı, hepsi bu.”

Şimdi başlar, bu sözleri onaylarcasına sallanmaya başlamıştı. Zuga hemen arkasını getirdi: "Bu Yeni Madende fazla derine indik ve parsellerimizdeki toprağı kazıp çıkarmak için yeni bir sistem bulamazsak daha çok ölü gömeceğiz demektir.”

Bu sırada madencilerden biri kalabalığı yararak, ona buna omuz vurarak ilerledi, arabanın fren sopasına tırmandı, bağırdı:

"Dinleyin be, pis herifler!"

Neville Pickering alaylı alaylı, "Komite, Bay Sanderson'a söz veriyor, buyrun,” dedi.

Madenci, bu önemli olay onuruna başına geçirdiği eski püskü melon şapkasını çıkarıp kalabalığa döndü, haykırdı:

"Zuga Ballantyne'in şu yumurcağı herhalde çetin bir düşman ve işler karıştığında da iyi bir dost olacak, öyle anlaşılıyor.”

Sonra döndü, Ralph'e seslendi: "Çık bakalım ortaya, genç Ballantyne.”

Ralph yanına geldiğinde madenci, kollarını onun omzuna dolamak için uzanmak zorunda kalmıştı:

"Bu çocuk var ya bu çocuk, benim çürük domates gibi çukura yuvarlanıp yamyassı olmama, ötekiler gibi mezarı boylamama göz yumabilirdi pekâlâ. Tabanları yağlar, beni oracıkta yüzüstü bırakabilirdi, ama bırakmadı.”

Kalabalıktan biri bağırdı: "Daha çok toy ve budala da ondandır. Eğer şu kadarcık aklı olsaydı, seni aşağı itiverirdi, alçak sefil.”

Bir alkıştırtı koptu. Sanderson kalabalığa meydan okurcasına, "Ben şimdi şu delikanlıya bir içki ısmarlıyorum, anlaşıldı mı?" dedi.

"Aman aman, duyulmuş, görülmüş şey mi bu? Şimdiye kadar hiç kimseye içki ısmarladığımı bilmiyoruz.”

Sanderson oralı olmadı: "Ne sandınız ya, on sekizine basar basmaz ona bir içki ısmarlayacağım.”

Kalabalık, dostça bir hava içinde, gülüşerek dağıldı. Madenciler meyhanelerin yolunu tuttular. İçlerinden en kana susamış olanları bile, kimsenin linç edilmeyeceğini anlamıştı, bu yüzden komitenin kararını beklemeye gerek görmediler. Meyhanede iyi bir yer tutmak çok daha önemliydi.



Pickering sert bir tavırla konuşuyordu: "Bu karar gene de davranışınızı onayladığımız anlamına gelmez, delikanlı. Biz burada, Yeni Madende ötekilere örnek olmak istiyoruz.

Gelecekte lütfen bir centilmen gibi davranmaya çalışın. Yani yumruk başka şey, kırbaç başka..."  
Sonra Zuga'ya döndü:

"Şimdi yol çöküp gittiğine göre, altıncı bölgenin nasıl işletilmesi gerektiği konusunda herhangi bir düşünceniz, bir öneriniz varsa dinlemeye hazırız Binbaşı Ballantyne."

\*\*\*

Yeni Madenin bulunduğu yöre, 'Batı Griqualand' diye anılır ve elmas bulununcaya dek Büyük Britanya'nın hiç mi hiç ilgisini çekmemiş, ıssız, kurak bir bölgedir. Buraların eski sahibi olan Hendrick Naaiman'ın damarlarında ise birçok ulusun birbirine karışmış zengin kanı dolaşır.

Esas Hotanto kanı taşıyordu, dünyayı dolaşırken Ümit Burnunun o pırıl pırıl, bembeyaz kumsallarına ayak basan Portekizlileri ilk karşılayan, altın renginde, kara gözlü, sağlam yapılı Hotantolardandı. Hotanto kanına ek olarak tutsak edilmiş sarı Buşman kızlarının kanını taşıyordu. Buşmanlar, tereyağı sarısı renginde, küçücük, üçgen suratlı, Doğulular gibi çekik gözlü, basık çehreli, kukla gibi ufacık tefecik adamlardır. Kaba etleri özellikle çıkıktır, öyle ki, devenin hörgücüne benzer ve kurak Kalahari çöllerinde aynı deve hörgücünün gördüğü işi görür.

Bu kan karışımına bir de Fingo ve Pindo kabileleri gibi, kendi acımasız reislerinden ve büyüklerinden kaçıp buralara sığınan yerlilerin, Hollandalı efendilerinden kaçmış Malayalı kölelerin kanları, son olarak da içerilerdeki geniş düzlüklerde oradan oraya gezinen ve yöreye adını veren Grinqua çetelerinin kanı karışmıştı.

Biraz da İngiliz kızlarının kanı vardı. Doğu Hindistan'a giderken gemileri batıp burada karaya çıkmak zorunda kalan askerlerin yetim kızlarının kanı. Sonra gene Kuzeylilerden, Britanyalı denizcilerin kanı. Ardından, Yahudi gezgin satıcıların, İskoçyalı misyonerlerin kanı da karışınca, Hendrick Naaiman ortaya çıkmış bulunmaktaydı. Kendisiyle, atalarıyla her zaman gurur duyardı. Deri ceketinin yakasına dek inen halka küpeler takıyordu, Çingeneler gibi. Dişleri köşeli, sağlamdı, çocukluğundan beri Karroo kuyularının kireçten yana zengin sularını içmekten benek benek olmuştu.

Gözleri katran gibi kapkaraydı, karamela rengindeki derisi de çiçekbozuğuydu, çünkü beyaz ataları, kabileye uygarlığın pek çok nimetini getirmişti: Alkol, barut ve çeşit çeşit bulaşıcı hastalıklar.

Çiçekbozuğu olmasına karşın Hendrick gene de yakışıklı bir erkekti, uzun boylu, geniş omuzluydu, iç açıcı, pırıl pırıl gülüşü, ateş saçan, kapkara gözleriyle dikkati çekiyordu. Şimdi, geniş kenarlı şapkacı başında, ateşin başına, Bazo'nun karşısına çömelmiş, yarenlik etmekteydi. Matabele'lerin diline pek benzeyen Zulu dilini çok rahat konuşurdu:

"Toprak öyle boşu boşuna, salt karın tokluğuna kazılır mı hiç? Bu sakallı, soluk suratlı yaratıklar toprağa üstündeki, altındaki her şeyiyle birlikte sahibiymiş gibi davranıyorlar. Kim bunlar? Büyülü birer yaratık mı? Gökten inmiş bir tanrı mı ki sana kalkıp da 'Topraktan çıkan her taşın, ırmaklardaki, göllerdeki her damla suyun sahibi benim,' diyebiliyorlar? Bakın, güneş onların derisini yakıp kavurduğunda altından çıkan, görünen et, senin, benimkinin renginden hiç farklı değil.

Onların tanrı olduğunu sanıyorsanız, sabah kalkınca ağızlarını koklayan ya da hela çukuruna çömeldiklerinde ne yapıyorlar, ona bakın. Sizden, benden hiç farkları yok, sizin benim yaptığımızı yapıyorlar, dostlarım."

Ateşin başına halka olmuş karaderili adamlar, büyülenmişçesine dinliyorlardı, çünkü ömürlerinde ilk kez bu düşüncelerin yüksek sesle dile getirildiğini duymakta, tanık olmaktaydılar. Bazo araya girdi:

"Ama onların tüfekleri var!"

"Ne olmuş yani? Bak benim de var işte." Ve kucağındaki Enfield'i okşadı." Sözleşmeniz bitince sizlerin de birer tüfeğiniz olacak. Öyleyse siz de, ben de, bizler de tanrıyız demektir. Öyleyse taşlar,

ırmaklar bizim de malımız demektir.”

Şu çıplak, karaderili vahşilerden en az madenlerde yaşayan öteki sofuların nefret ettiği kadar nefret etmesine karşın Hendrick gene de kurnazca davranıyor, 'ben, benim' demiyor da, 'biz, bizim' diyordu. Bazo, enfiye boynuzunun tıkaçını çıkarıp avucuna döktüğü kırmızı tozdan burun deliklerine çekti, sonra boynuzu yanında oturan amcaoğlu Kamuza'ya geçirdi.

Enfiye boynuzu elden ele halkayı tamamlayıp kendisine gelinceye dek, Hendrick Naaiman, Afrikalılara özgü o sabırla bekledi. Sonra da burun deliklerine birer tutam çekerek ateşe doğru aksırdı, Bazo'nun konuşmasını dinlemeye hazırlandı.

Matabele uzun süre kaşlarını çatıp alevleri seyretti, şeytanların görünüp kaybolmasını, garip adamların, hayvanların suratlarını, alev cinlerini seyretti, 'Keşke onlar bana akıl verse, ' diye içinden geçirdi. Sonra başını kaldırıp karşısındaki adamı, ayağındaki bağcıklı deri kunduraları, ince kadife pantolonu, belindeki, pirinç çivili kemere sokulmuş çelik kamayı, işlemeyi yeleşini ve boynuna bağladığı gözalcı kırmızı ipek mendili süzdü. Hiç kuşkusuz önemli biriydi bu ve numaracıydı. Bazo ona güvenmiyordu. Kurnazlığının, hileciliğinin adeta kokusu burnuna geliyordu.

"İyi ama ulu bir reis, senin gibi değerli biri, ne diye bunları söylemek için kalkıp ayağımıza gelsin?"

Hendrick, gürlledi: "Bazo, Gandang'ın oğlu, dün gece bir düş gördüm, düşümde senin kulübenin zemininde bazı taşların gömülü olduğunu gördüm.”

Bir an Matabele'lerin bakışları, Hendrick'in suratından, yuvarlak odanın gerisindeki karanlığa alçak, saz damlı kulübenin çamurla kaplı zeminine yöneldi. Hendrick gülmemek için kendini zor tuttu.

Hazine her zaman kulübenin zeminine, adamın gece üzerine hasırını serip uyuyacağı, uykusunda bile bekçilik edebileceği bir yerine gömülürdü. Bunu kestirmek hiç de zor olmamıştı, tek sorun, Matabele'lerin elmasın değerini öğrenip öğrenmediklerinde, madenlerde her işçinin yaptığı gibi, gizlice elmas toplamaya başlayıp başlamadıklarındaydı. Bu sorunun karşılığını da bu kaçamak, suçlu bakışlar açık seçik vermiş oluyordu işte. Ama sevindiği belli olmasın diye hemen sözlerini sürdürdü:

"Düşümde sizlerin aldatıldığınızı gördüm, taşları beyaz adama, Bakela'ya götürdüğünüzde size, üzerinde beyaz kraliçenin başı bulunan tek bir altın verdiğini gördüm. Ah dostum, sizleri uyarmaya geldim işte. Sizleri aldatılmaktan kurtarmaya geldim. Size taşlarınızın gerçek değerini ödeyecek biri bulunduğunu söylemeye, karşılığında yepyeni, güzel bir tüfek, eyerli bir at, bir kese altın edinebileceğinizi haber vermeye geldim. Ne isterseniz sizin olacaktır.”

Bazo, merakla sordu: "Kim bu adam?"

Hendrick kollarını iki yana açarak ilk kez gülümsedi: "Kim olacak, benim işte, Hendrick Naaiman, dostunuz.”

"Ne kadar vereceksiniz? Kaç beyaz kraliçe, bu taşlar karşılığında?"

Hendrick omuz silkti: "Önce taşları görmeliyim. Ama size şu kadarını söz vereyim ki, Bakela'nın verdiği o tek altından çok, çok daha fazlasını öderim.”

Bazo gene sustu; sonunda açıkladı: "Bende bir taş var. Ama aradığın gibi mi bilemem, çünkü garip bir taş, gördüklerimize hiç mi hiç benzemiyor.”

"Göster bakayım dostum. Bir baba gibi sana yol göstereyim, akıl vereyim."

Bazo, enfiye boynuzunu aldı, elinde evirdi çevirdi, kaşları çatıldı, sonra:

"Git şimdi, ay battıktan sonra gene gel. Ama yalnız gel, silahın, bıçağın olmadan gel. Ve unutma ki kardeşlerimden biri hep arkada, en ufak bir oyun düşünecek olduğun anda mızrağını sırtından saplayıp göğsünden çıkarmaya hazır bekleyecektir."

\*\*\*

Hendrick Naaiman, alçak kapıdan sürünerek yeniden içeri girdiğinde vakit gece yarısını geçmişti; ateş sönmüş, küllemiş, gölgelerin içinde kısa, geniş ağızlı mızraklar ölümcül bir parıltı saçıyordu. Bu korkunç silahları tutan adamların heyecandan döktükleri terin kokusu burnuna çarptı, korkuyla ürperdi, ölüm sanki kulübenin dibinde ona tuzak kurmuş, ölüm akbabası kanatlarını hışırdatıyordu. Hendrick, korkmuş adamların çok tehlikeli olduğunu ve şu anda ölüme çok yaklaştığını biliyordu.

Zaten işi gereği hep böyle durumlarla karşılaşırdu ya, bir türlü alışamamıştı işte, Bazo'yu selamlarken sesinin titrediğinin de pekâlâ farkındaydı.

Genç Matabele bıraktığı yerde, yüzü kulübenin tek kapısına dönük, arkası ise kalın balçık duvara dayalı, yanı başında mızrağı hazır, oturuyordu.

Karşısına çömeldi. Bazo adamlarına bir işaret çaktı, ikisi gidip kapıya nöbetçi dikildiler, ikisi de mızrakları sağ ellerinde, Hendrick'in arkasına diz çöktüler. Genç Matabele çok uyanıktı anlaşılın. Her türlü önlemini almıştı. Şimdi kucağındaki küçük çıkını açtı, küllemekte olan ateşin üzerinden eğildi, çıkardığını, Hendrick'in bitiştiği avuçlarına bıraktı. İriyarı adam öyle, taş kesilir gibi kalakalmış, yüzünde derin bir şaşkınlık ifadesi, avucundakine bakıyordu. Sonra elleri hafiften titremeye başladı ve koskocaman, parıltılar saçan taşı hemen yere bıraktı, parmaklarını yakmış gibi. Ama katran karası gözleri evinden uğramış, kıpırdamadan taşa bakıyordu hâlâ. Neden sonra uykudan uyanıyormuşçasına silkindi, toparlandı, bakışları hep öyle taşa çakılı, İngilizce:

"Fazlasıyla kocaman bu! Olamaz!" diye fısıldadı.

Birden telaşlandı, yerden taşı kaptığı gibi ateşin yanı başında duran içme suyu tasına daldırdı, sonra fenerin ışığına tuttu, suyun, yağlıymış gibi taşın yüzeyinden kaymasını seyretti. Kapıldığı sonsuz heyecan, kulübedeki yerlilere de bulaşmıştı. Hendrick elini ceketinin yan cebine daldırınca, mızrak ucu hemen kulağının arkasına dokundu. Bazo, bir işaretle adamına engel olmasaydı, Hendrick'in sonu hiç de iyi olmazdı herhalde.

Cebinden çıkardığı, bir şampanya şişesinin yeşil, kırık parçasına, taşı bastırarak sürttü, olanca gücüyle; taş kalın, yeşil camı, peynir keser gibi kesmiş, derin bir iz bırakmıştı. Bunun üzerine taşı saygıyla önüne, yere bıraktı. Boğazı kurumuştur. Göğsü sıkışıyor, soluk alamıyor, gözleri, aç kurt gözü gibi parlıyordu.

Hendrick Naaiman, elması, bir jokeyin iyi bir koşu atını veya bir terzinin güzel bir kumaşı tanıması gibi çok iyi tanırdı. Elmas onun tuzu, ekmeği, havasıydı ve biliyordu ki şu anda, şu zavallı kulübenin çamur zemininde, önünde, günün birinde bir kralın hazinesini süsleyecek değerinde bir taş durmaktadır. Öyle ya, böyle bir şeyi ancak bir kral, bir hükümdar satın alabilirdi, çünkü değeri paraya vurulduğunda, çok, çok zengin bir adamı bile şaşırtacak kadar yüksek, akıl almaz miktarlara ulaşıyordu.

Bazo sakın bir sesle sordu: "Aradığın ruh, bu taşta var mı?"

Hendrick konuşmadan önce yutkundu: "Bu taşa karşılık sana beş yüz altın veririm," diye boğuk bir sesle karşılık verdi. Bu sözler Matabele'leri yıldırım gibi çarpmış, hepsi de oldukları yerde sendelemişlerdi." Bu beş yüz altınla elli silah veya istediğiniz sayıda iyi cins sığır alabilirsiniz."

Bazo, sert bir sesle "O taşı bana ver," dedi. Hendrick'in bir an duraksar gibi olmasıyla mızrak ucu hemen kulağının arkasını dürttü. Bazo taşı aldı, uzun uzun baktı, içini çekti:

"Çok önemli bir konu bu, derin bir konu. Düşünmeliyim, iyi düşünmem gerek. Şimdi git de yarın gene aynı zamanda gelirsin. O zaman sana bir karşılık veririm," dedi.

Naaïman çıkıp gittikten sonra uzun süre kulübede kimse konuşmadı. En sonunda Kamuza, "Beş yüz altın, ne demek! Bir an önce Matopos tepelerine kavuşmaya can atıyorum ben. Babamın sürülerinin o tatlı sütünü özledim. Beş yüz altınla buradan çekip gidebilirdik," dedi.

Bazo, usulca sordu: "Sen bu taşlan çalana beyazların neler yaptıklarını biliyor musun?"

"Ama onların değilmiş ki... Adam neler anlattıydı bize?.."

"Sen o sarı adamın anlattıklarına kulak asma. O ne söylerse söylesin, beyazlar seni yakalayacak olurlarsa gözlerini kırpmadan öldürürler."

Kulübedekilerden biri mırıldandı: "Birini kulübesinde diri diri yakmışlar, ateşte kızaran yağlı domuz eti gibi kokuları saçılmış çevreye."

"Bir başkasını da, ayaklarından bağlayıp dörtnala koşan bir atın peşinden ta ırmağa dek sürüklemişler. Oraya vardıklarında adamın adama benzer yeri kalmamışmış."

Bir süre durup düşündüler, ama bu vahşet onları hiç şaşırtmamıştı. Çünkü daha önce de insanların yakıldığına tanık olmuşlardı. Matabele ülkesinin doğusunda yaptıkları bir baskında kendi alayları, iki yüz Maşona'yı kadınlı erkekli, çocuklu, ta tepelerdeki köylerine kadar kovalamışlar, sonra bal peteği gibi mağaralara sığınınca da, mağaraların kapılarını dallarla tıkayıp dalları ateşe vermişlerdi. Maşonalardan birkaçı çılgık çılgığa, mağaralardan dışarı kaçabildiklerinde, canlı birer meşale gibi alev alev yanıyorlardı.

Kamuza enfiye boynuzunun tıpasını çıkarırken söylendi: "Ateşte yanmak çok kötü bir ölüm."

Arkadaşlarından biri karşılık verdi: "Beş yüz altın da çok büyük para."

Bazo sordu: "Oğul, babasının sürüsünden hayvan çalar mı hiç? Unutmayın, başka birinin ineğinin sütünü içmek bile ölüm cezasını gerektirir." Gerçekten de öyleydi. Matabele'ler için büyük sürüler, ulusun serveti olduğundan en sert yasalar ve ağır cezalarla korunurdu.

Kamuza gene, "Ama bu bir dana değil ki! Sadece küçücük bir taş parçası!" dedi.

"Babam Gandang, beyaz Bakela'yı kardeşi sayar. Bakela'nın bir şeyini çalmam demek, babamın malını çalmam demektir."

"Ama taşı Bakela'ya götüreceksen sana bir metelik verecek, beriki ise beş yüz altın veriyor, unutma."

"Evet, çok derin bir konu bu, düşünmeliyim." Ve ötekiler derin bir uykuya dalıp gittikten çok sonra, ateşin başında, o koskocaman elmas sağ elini soğuk soğuk yakarak oturdu, düşündü, düşündü.

\*\*\*

Pazartesi sabahı Neville Pickering, yanında Bay Hayes ve Bay Rhodes olduğu halde, Zuga'nın çadırına geldi. Zuga, Bay Rhodes'in ününü duymuş, kendisini de uzaktan görmüştü, ama şimdi gençliği, onu şaşırtmıştı. Yirmisinden fazla göstermiyordu.

"Binbaşı Ballantyne, sonunda sizinle tanıştığıma çok sevindim. Kitabınızı okudum, elbette size sormak istediğim pek çok şey vardı, " derken sesi de şaşırtıcı, ince, tizdi. Adeta soluk soluğa konuşuyordu.

O sırada Ralph atları alıp gölgeye çekmek üzere çadırdan çıkmıştı, Jordan da ağabeyine yardım etmek üzere ardından seğirtince Bay Rhodes, " Günaydın, genç Jordan. Bakıyorum artık yumruklaşmayı bırakmış, kendini okumaya adanmışsın!" dedi.

Jordan telaşla çıkarken elindeki kitabı bırakmayı unutmuştu. Gözleri kamaşmış gibi, bu ünlü kahramanı seyrediyordu şimdi.

Bay Rhodes eğildi, kitabı aldı, baktı: "Aman Tanrım, Plutarkhos ha? Bu yaşta zevkin çok gelişmiş doğrusu! Ben de çok severim bu kitabı, en sevdiğim kitaplardandır. Gibbon'u da okumuş muydun?"

Jordan kızardı: "Hayır efendim, okumak istedim, ama bulamadım."

"Hele bunu bitir, bendekini sana ödünç veririm, okursun. Kampımın nerede olduğunu biliyorsun, değil mi?"

Bilmez miydi hiç? Her gün okul dönüşü yolunu uzatmak pahasına oradan dolaşır, taptığı adamı uzaktan olsun görebilmeye çalışırdı, iki kez görmüştü, ama utancından hemen kaçmış, savuşmuştu.

"İyi, madem biliyorsun, hazır olduğun zaman gel bana." Bir süre daha çocuğun melek yüzünü seyretti, sonra ötekilerle birlikte dedikeni ağacının gölgesine varıp boş kasaların, ağaç kütüklerinin üzerine oturdular. Zuga, için için seviniyordu, vakit çok erken olduğundan konuklarına içki sunması gerekmezdi. Ailesinin karnını güç doyuruyordu, viski alacak parayı nereden bulacaktı? Üstelik bir şişe de yetmezdi, çünkü konuklarının üçü de içen insanlardı, biliyordu.

Kahvelerini yudumlarırken şuradan buradan konuştular, ama Pickering, ziyaret konusunu açtı. Bay Hayes, Teksaslı bir mühendisti. Altı numaralı bölgenin yeniden işletmeye açılması söz konusuydu. Bu konuda Binbaşı Ballantyne'in önerisi akla yakın geliyordu; yani, maden çukurlarına basamak basamak inilecek ve tel çekilecek, makara takılacak, aşağıdaki toprak yukarıya bu yoldan taşınacaktı. Ama bu büyük, çok büyük para gerektiren bir işti. Başka çaresi de olmadığından, parası olmayan ister istemez madenini satmak, elden çıkarmak zorunda kalacaktı. Oysaki o sıralarda altıncı bölgede fiyatlar iyice düşmüş, parseli yüz İngiliz Lirasından gidiyordu. Bu yüzden cebinde yirmi lirası bile bulunmayan, üstelik madeni yüzeyden yirmi dört metre çukurda kalmış Zuga, duraksıyordu. Sonunda başını salladı, onayladı, parayı elbet bir yerden bulup buluşturacaktı, çaresiz. Bunun üzerine Pickering gidip eyer çantasından bir şişe konyak getirdi, kahve içtikleri bardaklara doldurdular.

Pickering, "Altıncı bölgeye, çarçabuk yükselmesi ve uzun süre ayakta kalması dileğiyle!" diyerek bardağını kaldırdı, hep birden içtiler. Sonra mühendis, telaşla kalkıp gitti, çok işi vardı, ama ötekilerin gitmeye hiç niyeti olmadığını anlaşıyordu. Oturup uzun uzun konuştular, imparatorluk ordularının kuzeye, Afrika'nın içerilerine doğru ilerlemesinden, Griqualara İngiliz uyrukluğunu tanınacağından, Batı Griqua ülkesinin de Kap Kolonisine katılacağından söz ettiler. Zuga, Afrika'ya barış ve uygarlığı ancak ve ancak Büyük Britanya bayrağının getirebileceğine yürekten inanmıştı.

Diyordu ki:

"Biz bu dünyanın en önde gelen ulusuyuz. Bu kıtada köle ticaretini biz yok ettik. Bu sadece bir başlangıçtı. Kuzeyde hâlâ egemen olan vahşeti, yerlilerin içinde yaşadığı koşulları gördüğünüzde bana hak vereceksiniz."

Sonra uzun uzadıya, Afrika'nın içerilerini anlatırken Rhodes, öne doğru eğilmiş, dikkatle dinledi onu. Ara sıra sorular soruyor, sonra gene dinliyordu. Zuga ise, derin vadilerde akan geniş, sığ ırmakları, yeşil suaygırı sürülerini, sıtmanın kol gezdiği ölümcül bataklıkları, ufuktan ufka salınan, göz alabildiğine papirüs sazlıklarını, dik kayalıklardan yukarılara tırmanınca insanın nasıl rahat bir soluk aldığını anlattı.

Çok, çok zaman önce ölmüş kralların yok olmuş ülkelerinden, Mambolardan Monomatapalardan, koskocaman kurşuni taşlarla kurdukları sitelerden, yıkılmış, parçalanmış putlarından, duvarları kemiren dev sarmaşıklardan, bu yok olmuş halkların vaktiyle açtıkları dörtgen biçimindeki maden çukurlarından, kaçmadan önce yığıp bıraktıkları altınlı kumtaşı yığınlarından söz etti.

"Hem de gözle görülen altın, " dedi. "Kalın bir katman halinde, öyle, yatıyor."

Sonra Matabele'leri, onların Maşonaları nasıl aşağıladığını, salt erkekliklerini kanıtlamak için onları nasıl öldürdüklerini, sonra Matabele'lerin zenginliğini, sayısız, on binlerce baş hayvanlarını, soyu ta Mezopotamya'ya, Nil Vadisine dayanan, pırıl pırıl, kambur, geniş boynuzlu boğalarını anlattı. Sonra Matabele köylerini, saraylarını, savaşçılarını, nasıl vuruştıklarını, çarpıştıklarını dile getirdi. Rhodes birden sordu:

"Onlarla savaşacak olsaydınız nasıl savaşırdınız, Ballantyne?"

Bir an bakiştılar. Bu bir saniyede, binlerce kişinin, binlerce siyah ve beyazın yaşamı, ölüm kalım arasında gitti geldi. Sonra terazinin bir kefesini ağır ağır bir yana eğildi, bir kıtanın yazgısı, evrende yörüngesini bulan alev alev bir gezegen gibi, yoluna girdi. Zuga, gözleri birden ateş saçarak "Ta kalbinden vururdum onları, küçük bir atlı birliğiyle..." dedi.

"Ne kadar küçük, örneğin? Kaç kişi?"

Birden savaştan söz etmeye başladılar. Güneş battı, devedikeni ağacının dibinde toplanmış üç adam karanlıkta kaldı, hâlâ konuşuyorlardı. Zuga birden sustu, devedikeni altındaki gölgelerde bir hortlak ya da amansız bir düşman görmüşçesine irkildi. Rhodes da başını, Zuga'nın baktığı yöne çevirdi." Ne o, Ballantyne? Ne var?"

Yeşil sabuntaşından kuş heykeli, devedikeninin gövdesine dayalı duruyordu. Birden, ateşe atılan yeni kütüklerle canlanan alevler, kuşu aydınlatıvermişti. Şimdi onların tepesine dikilmiş, sanki konuşmalarını dinliyor, yön veriyor gibiydi. Bu çok, çok eski, Afrika kadar eski şahin başı, görmeyen, ama gene de her şeyi gören gözlerini Zuga'ya dikmişti. Zuga'ya öyle geldi ki, heykelin üzerindeki karanlıklardan, yıllar önce, Matopos tepelerindeki o derin mağarada, Monomatapaların Umlimo'su, yani büyücüsü olan o güzel, çıplak kadının biliciliği hâlâ geçerli hâlâ onlara seslenmekte:

"Taştan şahinler ta uzaklara uçacaklar... Onlar dönüncüye değin Mamboların veya Monomatapaların krallıkları barış yüzü görmeyecek. Çünkü taş şahinler dönüp tüneyinceye dek beyaz kartal, kara boğayla savaşacak."

Zuga'nın belleğinde bu sözler, o ipek sesle şimdi söyleniyormuşçasına canlandı, beyninin,



kulaklarının içinde çın çın öttü. Birden tüyleri ürperdi. Pickering soruyordu: "Ne oldu, neyiniz var, aziz arkadaşım?"

"Hiç, hiçbir şeyim yok. Mezarımın üzerinde bir kaz yürümüş olacak." Ama gözlerini heykelden ayıramıyordu. Rhodes de nereye baktığını görmüştü:

"Vay canına! Kitabınızda sözünü ettiğiniz kuş değil mi bu?" Ayağa fırladı, kuşun karşısına gidip dikildi, sonra elini uzattı, başına dokundu.

"Olağanüstü bir işçilik, " diye mırıldandı, diz çöküp heykelin kaidesine işlenmiş köpekbalığı dişi motifini inceledi. Bu duruşuyla, ona tapıyor gibiydi. Zuga gene garip bir ürperti geçirdi, bir önsezi onu uyarıyordu sanki. Bu havayı dağıtmak amacıyla Jan Cheroot'a seslendi, bir fener istedi.

Fenerin aydınlığında cilalı, yeşilimtırak sabuntaşını yakından incelediler. Rhodes kocaman elini büyük bir zevkle, kendisinden geçmişçesine, taşın üzerinde gezdirirken sanki bir şeylere, uzakta çalınan savaş tamtamlarına kulak veriyordu. Böyle, büyülenmişçesine uzun süre heykelin önünden ayrılmadı, sonunda yerine döndüğü zaman, suçlar gibi bir tavırla:

"Bu heykel bir hazine, Ballantyne. Böyle, ağacın dibine terk etmek bağışlanmaz bir davranış bence, " dedi.

Zuga mertçe karşılık verdi: "Ona bakarsanız yüzlerce, belki de binlerce yıl, çok daha kötü koşullarda bırakılmış."

Rhodes içini çekti: "Evet, haklısınız sizin malınız, nasıl isterseniz öyle yaparsınız tabii. Onu satın almak isterdim. Bir fiyat verir misiniz?"

"Ne yazık ki satılık değil."

"Beş yüz lira?"

Zuga şaşırıldı, irkildi, ama hemen 'hayır'ı yapıştırdı.

"Bin?"

Pickering araya girdi: "Bana kalırsa, bu parayla altıncı bölümde on parsel edinebilirsiniz."

Öyle ya, bin altın, hiç de küçümsenecek bir para değildi.

Zuga bir an duraksadı sonra başını salladı:

"Ne yazık ki olmaz. Bu heykel benim kişisel tanrım olup çıkmıştır gerçekte, bir bakıma bana uğur getirdiğine inanmışımdır."

Jan Cheroot homurdandı: "Uğur getiriyormuş!" Üçü birden başlarını çevirip baktılar. Küçük, sarı bir cüce gibi, oracıkta, gölgede sinip oturduğunun hiçbiri ayırdına varmamıştı.

"Uğur getiriyormuş! Şu baş belası kuşu bulduğumuzdan beri bir tek gün olsun yüzümüz gülmedi be! Bu kuş yüzünden ayaklarımız mı su toplamadı, sırtımızın derisi mi yüzülmedi, arabalarımızın oku mu kırılmadı, atlarımız mı sakatlanmadı... Bize hastalık getirdi, ölüm getirdi. Bayan Aletta bu kuşa baka baka öldü, şu baş belası, uğursuz şeyi dışarı atmasaydım Jordie de anasının peşinden gidiyordu az kalsın."

Zuga onu tersledi: "Saçma! Hotanto karılarına özgü boş inançlar bunlar."

Jan Cheroot şimdi ona kafa tutuyordu: "Öyle ya! Peki, şu cehennem dibinde, boş midelerimizi ovuşturarak, sineklerle savaşarak oturmamız da boş inanç, öyle mi? Çevremizde herkes iri iri elmaslar bulup yükünü tutarken bizim sadece kırıntılarla, gübreyle yetinmemiz de boş inanç ha? Zuga Efendi, kuşunun sana getirdiği, onca böbürlendiğin bu mu sanki? Eğer öyleyse sen Jan Cheroot'u dinle de Bay Rhodes'in önerdiği bin lirayı hemen al. Hem de iki elinle al ve şu, şu, zırlıttan seni kurtardığı için de ona teşekkür et."

Pickering güldü: "Vay vanına be!. Karı gibi dır dır ediyor bu!"

Uşağın efendisiyle bu biçim konuşması hiçbirini şaşırtmamıştı, çünkü Afrika'da böyle ilişkiler olağandı. Uşak, hizmetçi kendini aileden sayar, aile sorunlarına karışır, düşüncesini söyler ve dinlerdi de.

"Zaten daha bulduğumuz günden Jan Cheroot bu puttan nefret etti."

Rhodes ansızın, "Onu bulduğunuz günü anlatsana bana, Jan Cheroot, " dedi.

Jan Cheroot böyle, birilerine bir şeyler anlatmaya bayılırdı zaten. Hayatta en çok sevdiği şeydi. Çubuğunu yaktı, şöyle bir gerindi, iki çocuk da çadırdan usulca çıkmış, öyküyü dinlemeye hazırlanıyorlardı. Zuga'ya çekinerek baktılar, babaları onlara bir şey demeyince, yüreklenip yanaştılar. Jordie, Jan Cheroot'un yanına oturup altın saçlı başını onun omzuna dayarken Ralph de gelip ateşin başında, erkeklerin yanında yer aldı.

"Tam bir yıldır çalılıktaydık, bir yıldır tek bir uygar adam görmemiş, bir yıldır avlanıyorduk..." Çocuklar bu öyküyü belki yüz kez dinlemiş, her dinleyişlerinde de daha çok tat almışlardı.

"Zambezi Irmağından ayrıldığımızdan beri iki yüz kocaman fil öldürmüş, kötü adamlarla, vahşilerle savaşmıştık. Taşıyıcılarımızın çoğu ya bizi terk edip kaçmış, ya hastalıktan ölmüş, ya vahşi hayvanlara yem olmuşlar, kumanyamız ise çoktan tükenmişti; tuzdu, çaydı, ilaçtı hiç kalmamış, barutumuz pek azalmıştı. Üstümüz başımız paçavraya dönmüştü, delinmiş potinlerimizi ıslak bufalo derisiyle onarmaya çalışmıştık.

"Geçit vermeyen dağlan, adsız ırmakları aşıyor, önümüze çıkan canlıları öldürerek gidiyorduk işte. Başkası olsa, sıradan insanlar olsa çoktan gebermiş, kuşlara yem olmuşlardı. Biz bile sonunda bitkin düşmüş, hastalanmış, üstelik yolumuzu yitirmiştik. Çevremiz göz alabildiğine, çıplak tepelerle ve ancak bir bufalonun geçebileceği çalılıklarla kuşatılmıştı.

"Güçlenmek için bal bulmamız, yememiz gerekiyordu, yoksa oralarda geberip gidecektik. Bu sırada çalılıklardan küçücük, esmer bir balkuşu çıkıp bize böyle öttü..." ve Jan Cheroot kuşun sesini, ötüşünü taklit ederken kollarını da kanat gibi çırpıyordu: "Sanki 'Gel, ' diyordu. 'Gelin, ardımdan gelin, sizi bal kovanına götürüyüm. ' Biz de ona inandık, peşine düştük, günlerce izledik onu. Zuga efendi cayacak dönecek olduğu zaman bile ben onu engelledim. Çünkü, ben Jan Cheroot, ruhları, cinleri çok iyi tanıyan biri olarak bunun gerçek bir balkuşu değil de kuş kılığına girmiş bir cin olduğunu anlamıştım. Bunun içindir ki, ilk kez ona, efendiye kafa tuttum."

Zuga gülümsedi, sesini çıkarmadı, oysaki gerçek bunun tam tersiydi. Kuşun peşinden birkaç saat gittikten sonra caymaya kalkışan Jan Cheroot, onu kandıran, yola devam etmelerini isteyen ise kendisiydi.

"Sonra ansızın, gözlerimizin önünde, çalılıklar arasından, kurşuni taştan yapılmış bir duvar

belirivermesin mi? Dağ gibi yüksek bir duvar hani. Baltamla sarmaşıkları kesip açınca hain cinlerin koruduğu bir geçit buldum. Tabii o ruhları sıradan kişiler göremezdi, ancak ben gördüm, büyümü yaptım kovaladım, kaçırdım.” Zuga burada Pickering'e göz kırptıysa da Jan Cheroot bunu görmezlikten geldi, sözlerini sürdürdü:

"Bu geçitten girince, kendimizi bir tapınak avlusunda bulduk, avlu şahin heykelleriyle doluydu, kimi düşmüş, parçalanmıştı, ama tümü de altın kaplıydı, dağlar kadar altın vardı burada.”

Zuga içini çekti: "Daha doğrusu, yirmi beş kilo kadar demeli. Ayrıca, topraktan elemek zorunda kaldığımız küçücük parçalar. Ah, keşke dağlar kadar olsaydı...”

"Altını topladık, sonra bu heykeli omuzladığımız gibi bin beş yüz kilometre öteye taşıdık.”

"Tabii her adımda yakınarak.”

"Sonunda Capetown'a dönebildik.”

Gece yarısı kamptan ayrılmaya hazırlanıyordu ki Rhodes atına binerken durdu: "Söyler misiniz bana, Binbaşı, kitabınızda Zambeziya adını verdiğiniz kuzeydeki o bölgeden, sizi uzak tutan nedir? Burada ne işiniz var?"

Zuga açık açık: "Param yok. Ve kuzeye giden yolun buradan başladığını biliyorum, daha doğrusu içime öyle doğuyor. Zambeziya'yı alacak ve elimde tutacak parayı Yeni Madenden kazanacağımı biliyorum.”

Rhodes başını salladı: "Sizin gibi büyük şeyler tasarlayan, biri, ikiyi değil onu, bini düşünenleri severim ben.”

"Şu anda servetim birden ikiden öteye gidemiyor, ne yazık ki!"

Rhodes taş şahine bir göz attı: "Bunu değiştirebilirdik.”

"Tasalanmayın bir gün gelip satacak olursam ancak size satarım.”

Pickering de atına binmişti, yaklaştı, eğildi, ” Eninde sonunda onu ele geçireceğiz, siz de tasalanmayın, bu heykel nasıl olsa bizim olacak, ” dedi.

"Hiç sanmam.”

Pickering gülümsedi: "Kafasına koyduğunu yapar o. Hiç şaşmaz.”

Sonra Rhodes'in peşinden uzaklaştı.

\*\*\*

Kamuza direniyordu: "Taşı o sarı adama ver, durma. Beş yüz altınla elimiz kolumuz hazine dolu, halkımızın yanına dönebiliriz. Baban, inyatilerin induna'sı buna çok sevinir, kral bile bizi yanına, Thabes Indunas'daki büyük sarayına çağırır, kabul eder. Önemli kişiler olur çıkarız."

"Ama benim o adama hiç güvenim yok."

"Ona güvenme, getirdiği sarı altınlara güven sen."

"Gözleri hiç de hoşuma gitmiyor. Buz gibi soğuk, konuştuğunda da sarı bir kobra yılanı gibi tıslıyor."

Gün batışında işten döndüklerinden beri böyle, kulübede ateşin başına halka olup çömelmiş, gözleri, yerde, ışıklar saçan taşa, tartışıp duruyorlardı. Neredeyse kapı tırmalanacak, sarı adam çıkagelecekti taşı istemek için.

"Ama taş bizim değil ki satalım! Bakela'nın. Bir oğul babasının sürüsünden daha satar mı hiç?"

Kamuza dilini şaklattı: "Elbette bu yasalara, törelere aykırıdır, ama Bakela, Matabele değil ki, abuni yani beyaz, ondan çalmak suç sayılmaz. Mızrağını bir Masona köpeğinin yüreğine saplamak, insanın karısına binmesi ya da Tswanaların sığırını çalıp kulübesini ateşe vermek nasıl suç değilse, bu da son derece doğal, hakkımız olan bir şey."

"Bakela benim babam sayılır, taş da onun danası, bana emanet edilmiş."

Kamuza yakındı: "Sana tek bir altın verecek, göreceksin."

Bazo onu duymamış gibiydi, taşı eline aldı, dalgın dalgın baktı, söylendi: "Çok, çok büyük bir taş bu. Babama yeni doğmuş bir buzağı götürürsem sevinir ve beni ödüllendirir. Ama ona yüz tane buzağı götürürsem yüz kez sevinir, beni de yüz kez ödüllendirir."

Taşı yere bıraktı, adamlarına bir şeyler söyledi. Hepsi dışarı koşup istediklerini getirdiler, sonra sessizce onu seyrettiler.

Bazo önce yere çakal postu serdi, sonra postun tam ortasına bir küçük örs koydu, Zuga'nın bu örs üzerinde nal dövdüğünü, arabanın tekerleklerini onarmak için demir halkalar yaptığını görmüştü. Elması örsün üzerine koydu, kazmayı kaldırdı, gözlerini kıstı, var gücüyle, ıslık çaldırarak indirdi. Kazmanın ucu elmasın tam tepesine inmiş, kocaman taş, devrilen bir kovadan akan su gibi yerlere saçılmıştı. Tüm kulübe, pırıl pırıl damlalarla doluvermişti sanki. Damlalar balçık sıvalı duvarlara, Matabele'lerin çıplak tenine çarpıyor, ateşe düştükçe ufacık kül bulutlan kaldırıyor, kimi de çakal postunun tüyleri arasına gizlenip oradan göz kırpyordu. Kamuza sevinçle haykırdı:

"Koca yılanın oğlu! Zengin olduk!"

Sonra hep birlikte, taşın parçalarını toplamaya koyuldular. Küllerden teker teker ayıkladılar, toprak zeminden süpürdüler, çakal postunu silkeleyip yere düşenleri topladılar ve hepsini Bazo'nun avuçlarına doldurdular. Bu arada bulamadıkları, yitirdikleri de olmadı değil. Kamuza, Bazo'ya hayran hayran baktı:

"Sen çok akıllı bir adamsın Bakela taşlarına kavuşacak, yüz buzağısına, biz de o sarı çıyanın vereceğinden çok daha fazla paraya kavuşacağız."

Çöküntü altında kalmış olan altı numaralı bölgede çalışmadığından, şafakla birlikte kalkmak

zorunluluğu da yoktu. Bunun için Zuga çadırdan çıkıp kahvaltı etmek üzere oğullarıyla, Jan Cheroot'un yanına, devedikeni ağacının altına vardığında güneş epeyce yükselmişti. Gözleri uykusuzluktan kızarmıştı. Geceyi, düşünerek, nereden para bulacağını hesaplayarak geçirmiş, boşa koymuş dolmamış, doluya koymuş almamıştı. Çocuklar, babalarının yüzünden onun bir sıkıntısı olduğunu anladıkları için hemen susmuş, onu kızdırmaktan çekinmişlerdi. Birden, masanın üzerine bir gölge düşünce Zuga başını kaldırdı, gözlerini kıstı, baktı: "Ne o Bazo? Ne var?"

"Kırıntı getirdim, Bakela."

"Ver bakayım." Zuga ilk bakışta ilgilenmemişti bile. Hiç kuşkusuz kumtaşı veya kaya kristali kırıntılarıydı bunlar ya da cam! Bir avuç kadar vardı, en irisi balmumundan bir vesta başı büyüklüğünde parçacıklar işte. Tam elinin tersiyle süpürecek ki, birden, yığının üzerine düşen güneş, gökkuşağının yedi rengini yansıttı. Zuga duraladı, gördüklerine inanamıyormuş gibi, yavaş yavaş eğilirken Jordan ondan önce davrandı, bir sevinç çığlığı attı: "Elmas bunlar, baba. Elmas, gerçekten elmas!"

"Emin misin, Jordie?" Bu soruyu sormanın hiç gereği yoktu, ama gerçek olamayacak kadar güzel bir şeydi işte. İnanılacak gibi değildi. Bu yığında yüzlerce elmas vardı, evet, küçük, çok küçük, ama nefis renklerde, beyaz, buz beyazı. Şimşek şimşek göz alan.

Hâlâ inanmıyor gibi "Bazo, öyle çok ki bunlar..." diye söze başlarken bir şey dikkatini çekti. Hemen en irilerinden yirmi taş seçip masanın üstüne yan yana dizdi." Aynı renkte, hepsi de aynı renkte, tıpatıp eş!" Kaşlarını çatı, başını salladı, düşündü, birden gerçeği kavrar gibi oldu. Yüzü sarardı, sanki kanı çekilmişti boğuk bir sesle, "Aman Tanrım! Hepsi bir renkte, tıpatıp eş birbirinin, kırıklar da tertemiz, taptaze! Bazo, sen sen, bu taşı parçalamadan önce ne büyüklükteydi?" diye sordu.

Bazo sıkılı yumruğunu uzattı." Bu kadar büyüktü işte,

Bakela. Kazmamla onu paramparça ettim, senin için, Bakela. Çok, çok taş istediğini bildiğim için."

Zuga'nın sesi hâlâ boğuk bir fısıltı halinde çıkıyordu: "Seni geberteceğim. Salt bunun için, geberteceğim seni." Şimdi tepeden tırnağa tir tir titriyordu. Ağır ağırayağa kalktı, kükredir

"Geberteceğim seni."

Jordan bu kez korkusundan bir çığlık attı. Babasını hiç böyle görmemişti. Çılgın gibiydi.

"Beklediğim taştı bu, aptal. Kara budala seni! Kuzeyin kapısını açacak olan anahtardı bu."

Devedikeni ağacına, taş şahinin yanı başına dayalı tüfeğini kaptı, hırsla mermiyi sürdü, nişan alırken kükrüyordu:

"Seni geberteceğim."

Ama o anda Ralph de ayağa fırlamış, babasının karşısına dikilmişti; yaklaştı, yaklaştı, doldurulmuş, horozu kaldırmış tüfeğin namlusu tam kemer tokasına değinceye kadar yaklaştı. Sapsarıydı, onun da yeşil gözleri babasınıninkiler gibi alev saçıyordu:

"Önce beni gebertmeniz gerekecek, baba."

"Çekil yolundan. Bak, uyarıyorum seni, çekil diyorum."

Ralph başını ağır ağır salladı, yerinden kıpırdamadı, dişlerini gıcırdattığı duyuluyordu. Baba oğul

bir süre böyle, heyecandan, öfkeden tir tir titreyerek birbirlerine meydan okurcasına bakiştılar. Sonra kocaman tüfeğın namlusu ağır ağır indi, Zuga derin bir soluk aldı, tüfeğı ağaca doğru itiverdi, namlu şiddetle çarptı. Zuga oturup, altın başını kollarının arasına gömerken homurdandı:

"Def olun." Sesindeki tüm öfke, silinmiş, yerini sonsuz bir umutsuzluğa, çaresizliğe bırakmıştı." Def olun, hepiniz!"

Böyle, devedikeni ağacının dibinde oturdu kaldı. Neden sonra içi boşalmış, kararmış, altüst olmuş halde başını kaldırdığında ilk gördüğü şey, karşısındaki yeşil sabuntaşından kaidesi üzerine tünemiş şahin oldu. Sırıttıyor gibiydi, hain hain, alaylı alaylı sırtıyordu sanki. Ama dikkatle bakınca Zuga bunun sadece devedikeni dallarının arasından sızan güneşin bir oyunu olduğunu anladı.

\*\*\*

Madene sık sık uğrayan elmas alıcısı Bay Werner, kırıntılarını boylarına göre kümelere ayırarak tahta masanın üzerine yığılmıştı. Renklerine göre ayırmaya hiç gerek yoktu, çünkü hepsi bir renkti. Zuga merakla sordu:

"Ne ediyor, Bay Werner?"

Adam epeyce düşündü, viskisinden bir yudum aldı, sonra:

"Ağırlığı mı? Hepsi birden doksan altı kirat. Ah, ne muazzam bir elması bu! Bir daha benzerine rastlayacağımızı hiç sanmam."

"Nakit olarak kaç para eder?"

"Binbaşı, eğer tek bir taş olsaydı size elli bin lira önerirdim."

Zuga bir an tokat yemiş gibi irkildi, gözlerini kırpıştırdı. Elli bin lirayla Zambeziya 'nın tümünü ele geçirirdi! Bu parayla dilediği kadar adam bulabilir; at, silah, alabilir; araba, öküz alabilir; altın madenlerini çalıştırıp, çiftliklere yatırım yapabiliyordu. Ahhh... Gözlerini yummuşken, açtı:

"Kahrolsun! Ne olabildiğiyle ilgilenmiyorum ki ben," diye fısıldadı." Sen bana bunlara karşılık ne vereceğini söylesene."

"İki bin lira, tek kuruş fazla veremem."

Öyle ya, elmas tuz buz olmuş, neredeyse iki yüz parçaya bölünmüştü. Çünkü Bazo ne kadar parça olursa o sayıda altın alacağını tasarlamış, hesaplamıştı. Zuga bu parayı vermeyi hiç istemiyordu, ama zorunluydu, verecekti, çaresi yok. Bazo'nun payını ödedikten sonra geri kalanın en az bin lirası da altın bölümünün onarım ve yeniden düzenlenmesinde payına düşecek gideri karşılayacaktı. Sekiz yüz altını kalıyor demektir. Madenini çalıştırmak ona haftada yüz liraya mal olduğuna göre, iki ay kazanmış oluyordu böylece. Yani, binlerce dönümlük zengin, verimli toprak yerine sadece altmış günlük bir süreyle yetinmesi gerekiyordu.

Usulca, " Pekâlâ, anlaştık, " diyerek viskisini sonuna dek içti.

Gırtlığının yanması belki yüreğindeki yangını biraz hafifletebilirdi.

\*\*\*

Ralph sonunda istediği gibi bir dişi şahin yakalamış, Bazo'nun yardımıyla, uzun uzun uğraştıktan sonra onu av için yetiştirebilmişti. Sonunda kuş ona, avucundan yiyecek kadar alışmıştı işte. Bir gece, şahin avcılarının töresine uyararak yanı başında yanar bir mum, yumruğunda kuşu, sabaha dek oturdu. Mum ışığında, saatler saati, gözlerini onun san gözlerine dikti, hiç ayırmadan baktı, baktı; böylelikle kendi iradesinin onunkinden üstün olduğunu kurşun kafasına işlemeye çalıştı. Kuş ise dayanamamış, gözlerini kapatıp uyumuş gitmişti. Ertesi sabah onunla ava çıktı.

Jordan da, güzel olduğu için, kuşu çok seviyor, ağabeyi ara sıra onu taşımasına, hatta başının sıcak tüylerini okşamasına izin veriyordu. Ona Sipyo adını da Jordan bulmuştu, Plutarkhos'un 'Hayatlar' adlı kitabından esinlenerek. Ne var ki Jordan ava yalnız bir kez çıktı. Dayanamıyor, yüreği kaldırmıyor, ağlıyordu, bu yüzden Ralph onu bir daha götürmedi.

Bazo ile çıktıkları bir gün, kamışların arasında pusu kurdular. Ralph yerden bir avuç çamur alarak suratına sürdü, yukarı, göğe kaldırınca beyaz yüzünün ayna gibi parlayacağını biliyordu. Bazo güldü:

"Sen de Matabele olsaydın, böyle çamura bulanmana gerek kalmazdı."

Sipyo'nun, başındaki deri kukuletanın altında bile, insanlardan çok önce, havada çırpın kanat seslerini algılaması şaşılacak bir şeydi. Gerçekten de, başını dikip mahmuzlarını gerince baktılar, başında durdukları bataklığın üstünde, çok, çok yükseklerde, kocaman, kıvrık kanatlı üç kuş, ağır ağır uçuşuyor. Öyle kocaman kuşlardı ki bunlar! Oysaki koluna konmuş minicik, biçimli gövde tüy gibi hafifti. Şimdiye dek hiç yaban kazı avlamamıştı, acaba başarabilecek miydi? Kazlar 'V biçiminde uçarak, döne döne bataklığa doğru inmeye başladılar, giderek alçaldılar, alçaldılar. Ralph Sipyo'nun o güzelim başından, yumuşak deri kukuletayı çektik çıkardı. Şahinin san gözleri birer dolunay gibi açıldı, tüylerini silkeledi, bir an şişindi, sonra gökteki kazları görünce sindi, uçmaya hazırlandı. Mahmuzlarının kılıç gibi keskin uçları, Ralph'in deri eldiveninden, bileğine batıyor ve küçücük bedenin heyecanla gerildiği hissediliyordu. Bir kemanın gergin telleri gibi titriyordu sanki.

Ralph onu koyverdi. Kazlar da şahini görmüş, telaşla kaçmaya çabalıyorlardı. Artık 'V biçimi uçuş filan kalmamıştı.

Sipyo yükseliyor, yükseliyordu, avın üstüne tepeden inecek, onu gafil avlayacaktı. Ne var ki yabankazı onun için doğal bir av değildi, bu yüzden Ralph de, Bazo da az çok kaygılanıyorlardı. Yükseldi, yükseldi, bir an durdu, korkunç bir çığlık, şahine özgü o tüyler ürpertici ölüm çığlığını attı, sonra kanatlarını katladı, pikeye geçti. Yere en yakın uçan kazı nişan almıştı. İndi, indi, mahmuzlarını bir çırpıda yabankazının yüreğine gömüverdi. Düşüş hızıyla artan ağırlığı, kazın göğüs kemiğini parçalamış, damarlarını delmişti.

Atmaca, havada vurduğu andan yere ininceye dek avından ayrılmaz, onunla kenetlenmiş gibidir. Şahin ise avından ayrılır. Sipyo'nun da ayrılıp ölü kazı koyvermesi gerekirdi, ama bunu yapmadı. Hâlâ avıyla kenetlenmiş gibiydi, Ralph'in yüreği korkuyla hop etti. Yoksa kuşuna da bir şey mi olmuştu? Yere inerlerken koskocaman kazın altında kalıp ezilmesi işten bile değildi. Neden acaba onu böyle, hâlâ bırakmıyordu ki? Tam yere çakılacakları anda hayvan kendini kurtarabilirdi, ancak kaz bataklığın karşısındaki taşlığa düşünce o da indi, leşin üzerine kondu. Ralph'in göğsü bu kez gururla kabardı. Sipyo da Ralph'i görmüş, tanıdığını belli edercesine "Kvit! Kvit!" diye sesleniyordu. Uğruna canını tehlikeye attığı avından ayrılarak geldi, Ralph'in eline kondu. Ralph eğilip onun başını öperken mırıldanıyordu:

"Bir daha sana bunu yaptırmayacağım. Başarabilir misin diye merak etmiştim sadece, gördüm yeter artık."

Ralph kazın başını Sipyo'ya verdi, şahin bir yandan kafayı parçalarken ikide birde durup Ralph'e bakıyordu. Ateşin başında kazı kızartmakta olan Bazo, söylendi:

"Bu kuş seni seviyor, ikiniz de aynı ruhu taşıyorsunuz zaten, Kamuza'yla bunu çok konuştuk."

"Yok canım, hiçbir şey benim Sipyo'm kadar yiğit, gözüpek olamaz."

"Hayır, yanılıyorsun, Bakela'nın beni öldürmeye kalkıştığı günü hatırlasana. Tüfeği kaldırdığı anda çıldırmıştı, gözünü kırpmadan öldürecek kadar akli başından gitmişti, unuttun mu? Bak, aradan aylar geçti, bu konuyu seninle hiç konuşmadık. Zaten karıların çeşme başında dedikodu yaptıkları gibi çene çalamayız biz. Bir kez söylüyorum, bir daha hiç anmayacağım. Bu yaptığını hiç unutmuyacağım, hep anımsayacağım, Henşov."



Ralph hemen anlamıştı. Henşov, Matabele dilinde şahin anlamına geliyordu. Matabele ona bu adı takmakla büyük bir saygı göstermiş olmaktaydı. Babası, Bakela, yani Yumruk'tu, işte şimdi kendi de Henşov, yani Şahin olmuş, o güzel, yiğit kuşun adını almıştı. Bazo, yani Balta, yineledi: "Henşov, kardeşim, yaptığını hiç unutmayacağım, hep anımsayacağım."

\*\*\*

Zuga'nın elmas kırıntılarından aldığı iki bin lirasuyunu çekmişti bile. Zaman zaman, Rhodes ile Pickering'in, küçük maden sahiplerini zor durumda bırakmak amacıyla, onarım masraflarını arttırdıklarından bile kuşulanmıyor değildi. Böylelikle madendeki parsellerin değeri düşüyor, sahipleri birilerine satmak zorunda kalıyorlardı çünkü. Zuga bu randevuya belki bu ciddi düşünceleri biraz olsun zihninden uzaklaştırmak için, belki de kazanç kokusu aldığı için gelmişti, kendi de pek bilemiyordu.

Jan Cheroot bir gün, " Seni görmek isteyen biri var, " demişti ona." Ama gizli görüşmek istiyor, kimse görmemeliymiş, kimse duymamalıymış."

Zuga'nın kaşları çatıldı: "Ne demek oluyor bu? Adı neymiş bu adamın?"

"Ben de bilmiyorum. Bir çocukla yollamış haberi."

"O halde o çocuğa de ki adama söylesin ben her akşam buradayım, benimle görüşecek herhangi bir şeyi varsa çadırımda rahat rahat konuşabiliriz."

Jan Cheroot'un suratı iyice asıldı: "Nasıl istersen, ama şu halde, biz gene mısır çorbasına yatacağız demektir. Cebimiz para görmeyecek anlaşılın."

Ve bu kadarla kalmış, haftalarca ikisi de bu konuyu bir daha açmamıştı. Ama Zuga'nın içine kurt düşmüştü ya bir kez, sonunda dayanamadı, sordu:

"Jan Cheroot, senin şu adını bilmediğin dostun ne oldu? Ne yanıt verdi?"

"Kendi kendine yardıma yanaşmayan birine yardım etmek olanaksız, diye haber yolladı, ne olacak? Zaten herkes apaçık görüyor, biliyor ki bizim yardıma filan ihtiyacımız yok. Şu güzelim giysilerine baksana, besbelli insanın pantolonundan kışının görünmesi moda olmuş!"

Zuga gülümsedi, adamcağız haksız da değildi hani, çünkü pantolonu Jordan tarafından bir güzel yamalanmış durumdaydı.

"Sonra, bir de bana bak. Yakınacak neyim varmış ki? Bir yıl önce maaşımı almıştım, almadım mı? Yemin etsem başım ağrımaz hani."

"Yok canım, bir yıl değil, altı ay önce almıştın."

"Ne bileyim ben, unutmuşum işte. O kadar eskilerde kaldı ki! Tıpkı sığır etinin tadını unuttuğum gibi, onu da unutmuşum."

"Şey, hele şu onarım işi tamamlansın da, o zaman..."

"Evet, hiç olmazsa o zaman maden başımıza yıkılır da, açlığımızı filan düşünecek halimiz kalmaz, biter bu iş."

Gerçekten de, yamaçlarda basamaklar açmakta, büyük zorluklarla karşılaşılıyordu. Bu basamaklar, çekilecek kablunun ağırlığını taşıyamamıştı. Kabloların ağırlığı üç yüz tonu buluyordu ve sarkmadan taş toprak yüklü kovaları çekebilmeleri gerekiyordu.

Daha çalıştırıldığı ilk gün bölümün kuzey ucundaki kablolar aşırı gerilmeden kopmuş, iki vinç devrilmiş, kablolar kazıda çalışanların kafasına inmişti. Bu arada içine madende çalışan beş işçinin bulunduğu kabinde parçalanmıştı.

Bu yüzden bölüm altı yeniden kapatılmıştı. Hâlâ da kapalıydı.

Zuga iki bardağa Kap konyağı doldururken homurdandı:

"Söyle arkadaşına, onu görecekđim."

\*\*\*

Tozlu gökyüzünde hiçbir hayat belirtisi yoktu. Ne bir kuş ne de akbaba sürüleri. Küçük yalnız kulübe çölün tozları içinde duruyordu. Damı çökmüş, kerpiç duvarları harap olmuş, yıkık tahta kaplamaları bakımsız bir surattaki dişler gibi sırtıyordu.

Zuga dizginlere dokunarak kulübeye doğru ilerledi. Geniş şapkasının altında gözleri huzursuzca etrafı taradı. Sağ dizinin altındaki boş tüfek kılıfı kendisini çok rahatsız ediyordu.

Ama davet çok açıktı, ” Silahsız. Gözleniyor olacaksınız.”

Adam gerçekten ideal bir randevu yeri seçmiş diye düşündü. Küçük kulübede her an bir tehlike ile karşılaşabileceğini düşünerek yavaşça yaklaştı. Pis pencerelerin arkasında bakımsız çirkin bir surat gördü. Hemen belindeki Kolt tabancasına eline uzattı.

“Binbaşı lütfen elinizi silahınızdan uzak tutun.” Ses arkasından gelmişti ve gayet sakin ve kontrollüydü.” Sakın arkanızı dönmeyin.”

Zuga emre uydu, sağ elini ceketinin içinden çıkarttı. O sırada omuzlarının arasına bir bıçağın çelik ucunun dayandığını hissetti. Tuzak kusursuzdu. Adam dışarıda saklanmış ve sessizce arkasından yaklaşmıştı.

"Şimdi yavaşça silahınızı yavaşça yere ayaklarınızın arasına bırakın. Lütfen çok yavaşça Binbaşı Ballantyne. Sizi öldürmek istemiyorum ama gerekirse yapacağımdan hiç şüpheniz olmasın."

Zuga silahını yere bırakarak iki elinin vücudundan uzağa doğru açtı.

"Binbaşı silah getirdiniz. Bu ikimiz içinde çok tehlikeli!"

Zuga adamın sesinin tanıdık geldiğini düşündü. Bu sesi daha önce duymuştu ama nerede?

Ayak sesleri geriledi. “Şimdi yavaşça, çok yavaşça geri dönebilirsiniz.”

Adam kurundan kararmış duvarların arasında duruyordu ama pencereden giren güneş ışığı elindeki silahın üzerinde parladı.

Bu kısa namlulu bir çifteydi. Horozlarının her ikisi de çekilmiş adamın parmakları da tetikleri kavramıştı.

"Sen"

"Evet, ben Binbaşı. Hendrick Naaiman hizmetinizdedir.”

"Hayvan satın almak istiyorsan, cehenneme kadar yolun var.”

"Hayır, Binbaşı bu sefer satıyorum. Hayır, Binbaşı ellerinizi görebileceğim bir yerde tutun. Domdom kuşunu doldurdum, anında sizi ikiye bölerim.”

Zuga ellerini iki yana açtı.” Ne satıyorsun?"

"Servet, Binbaşı, sizin için yeni bir yaşam yolu ve tabii benim için.”

Zuga alaycı alaycı gülümsedi.” Bu iyiliğin için sana gerçekten minnettarım Naaiman.”

" Binbaşı, mademki ortak olacağız, bana Hendrick deseniz. Bakın, işin gerçeği şu. Benim istediğim sizde var, sizin istediğiniz de bende. İki tane mükemmel madeniniz var, ama pek az elmas çıkarabiliyorsunuz. Bense, atalarımdan ötürü, kanıma kâfir kanı karışmış olmasından ötürü, maden sahibi olamıyorum, yasalar bunu engelliyor bildiğiniz gibi.”

"İyi söyledin ya, bu yüzden, silah tehdidi altında bile olsam sana maden imtiyazlarımı satamayacağım demektir."

"Hayır hayır, anlatamadım galiba. Sizin madeniniz var, elmasınız yok, ama bakın elmas da bende var işte."

Böyle diyerek, iç cebinden çıkardığı bir tütün kesesinin ipini parmağına takıp salladı.

Zuga hemen elini uzattı, keseyi yakaladı. Göz göze bakıştılar.

"Açınız lütfen Binbaşı."

Zuga ağır ağır kesenin ağzını açıp içine baktı, gerçi ışık pekiyi değildi, ama gene de, uyuyan yılan gibi bir şeyler parıldıyordu içinde. Zuga o bildik heyecanının göğsünü sıkıştırdığını hissetti. Hiç sektirmiyordu bu, elmaslar parlamınca hep göğsü böyle sıkışıyor, bu heyecanı duyuyordu.

Keseyi avucuna boşalttı, çarçabuk saydı, sekiz tane yontulmamış taş. Biri kanarya renginde, pırıl pırıldı, yirmi kırat vardı en azından, iki bin lira ederdi yani. Sonra bir tane de, sarı elmastan daha büyük, en azından üç bin lira değerinde, sekiz köşeli, gümüş renginde bir elmas. Hepsi birbirinden güzeldi kısacası.

"Bunlar yalnızca bir haftanın kazancı, Binbaşı. Nereden geldiğini sormayın. Sadece şunu bilin ki, arkası var, her hafta, evet her hafta bu taşlardan bir kese geliyor."

Zuga'nın yüzünü dikkatle incelerken sineğin ağına yakalandığını anlamıştı. Çiftesinin namlusunu yere indirirken sırttı:

"Her hafta böyle bir kese alıp kendi eleğinizde eleyecek, seçme masanıza koyacaksınız."

Avucunda bir taş daha vardı, bir an yeşil yeşil parlamınca, Zuga'nın yüreği hop etti. Titreyen parmaklarıyla aldı, baktı. Bir 'yeşil ejderha'ydı bu.

Elmasların arasından ara sıra böyle değişiklikleri çıkardı. Yakut, safir, topaz renginde de olabilirdi. Bu yeşil ejderha on bin lira eder, belki de bir gün bir imparatorun tacına kurulurdu. Öylesine değişik ve değerli bir taşı.

Zuga, usulca sordu: "Ortak mı olacağız dedin?"

"Evet efendim, ortak olacağız. Taşları ben bulacağım. Bir örnek vermek gerekirse bu yeşil ejderhaya üç yüz lira ödedim ben. Siz bunu seçme masanıza koyacak, Şeytan Sofrası'nda bulduğunuzu öne süreceksiniz. Böyle bir taşı dört bin liraya satıp üç bin yedi yüz lira kazanç sağlayabilirsiniz. Yarı yarıya bölüşürüz, görüyorsunuz ya, hiç de açgözlü biri değilim. Eşit pay alırız. Bin yedi yüz elli size, bin yedi yüz elli bana. Ne dersiniz, Binbaşı? El sıkışıyor muyuz?"

Çifteyi sağ elinden sol eline aktardı, elini uzattı. Zuga da ağır ağır sağ elini kaldırdı, parmakları açık, avucu yukarı bakıyordu, tam onun eline dokunurken avuç dolusu elması var gücüyle, olanca öfkesiyle Hendrick Naaiman'ın suratına fırlattı. Elmaslar adamın yüzünü kesti, çizdi, bir tanesi sağ kaşının üstünü yardı, bir başkası da dudağını kanattı. Hendrick bir an boş bulunmuş, yüzünü korumak için elini kaldırmıştı. Sonra çiftenin namlusunu ağır ağır Zuga'nın karnına doğrulttu. Zuga da namluya yapıştığı gibi yukarı kaldırmak için zorladı. Sonra adamın üzerine atıldı, çiftmeyi hızla onun suratına çarptı. Mavi çelik çift namlu, Hendrick'in elmacık kemiğine vurdu. Sonra Zuga, onu ayağa kaldırıp

sirtını duvara dayadı, tetiği çekti, çifte namlu, kulübenin damına boşaldı. Kocaman kocaman delikler açtı, güneş içeri doldu. Silah geri teperken Hendrick'in karnına vurmuş, adam acıdan iki büklüm oluvermişti.

Sonra Zuga, kendini yere attı, tabancayı almaya çalışırken ayak sesi duydu, dönüp arkasına bakmasına zaman kalmadan Hendrick, boş çiftmeyi vargücüyle Binbaşı'nın omzuna indirdi. O anda sağ kolu uyuşuverdi. Yakaladığı Kolt tabanca, ta öteye savruldu gitti. Hendrick tabancanın peşinden giderken Zuga yerinden fırlayıp sol yumruğunu adamın burnuna indirdi, birden kan boşandı.

Hendrick yalvarıyordu: "Dur, vurma bana, ne olursun!" Zuga bir an duraksar gibi olunca, Naaiman boş çiftmeyi onun suratına savurdu. Zuga, bu aptallığından dolayı kendini asla bağışlamayacağını düşünürken bir an kendinden geçti. Dünyası karardı. Gene de yere eğilip tabancayı kavrayacak gücü bulabildi ve çelik namluyu sımsıkı yakaladı, cop gibi vurmaya, vurmaya başladı. Gözü dönmüş, kendinden geçmişti Hendrick'in sırtüstü, kollarını yana açmış, yere uzanmış, kıpırtısız kalmış olduğunun neden sonra ayırına vardı. Alnından, başından akan kan onun da görmesini engelliyordu çünkü. Birden, ayakta duracak gücünün bile kalmamış olduğunu anladı.

Tam yere yığılacakken Jan Cheroot soluk soluğa, koşarak içeri daldı. Onu yarım mil kadar ötede, Enfield tüfeğiyle birlikte bırakmıştı. Jan Cheroot, matarasındaki suyla onun yüzündeki kanı temizlemeye davranırken:

"Sen şimdi bunu bırak da, bak bakalım şu herifi bağlayacak bir ip filan bulabilir misin?" dedi. Jan Cheroot adamın eyerinden ip bulup getirince, "Bağla şunu," dedikten sonra boynuna sardığı ipek mendili çıkarıp suyla ıslattı, yaralarını silmeye koyuldu. Saçlarının başladığı yerdeki derin yara, dikilmek isteyecekti herhalde. Jan Cheroot ise bir yandan yerdeki adamı bağlarken bir yandan da homurdanıyor, ağzına geleni söylüyordu.

Zuga mataranın ağzını kapadıktan sonra teker teker elmasları toplamaya başladı. Keseye doldurup Jan Cheroot'a fırlattı. Sonra adamın ne istediğini kısaca söyledi. Kazançtan yarı payı vermeyi önerdiğini duyunca Jan Cheroot bir ıslık çaldı:

"Vay canına be! Altı aya kalmaz zengin olur, şu baş belası çölden çeker giderdik, bir daha dönmemecesine."

Zuga keseyi onun elinden kaptı; öfkeyle söylendi: "Atını getir çabuk."

Kıskıvrak bağlanmış Naaiman'ı kır atın eyerine atarken adam debeleniyor, başını kaldırmaya çabalıyordu, bir aralık, zayıf bir sesle:

"Binbaşı, bırakın da anlatayım, izin verin. Anlamıyorsunuz, " diyebilirdi." Ben hırsız değilim. Bu elmasları nereden bulduğumu anlatayım size."

Zuga oralı olmadı, elmas dolu keseyi Hendrick'in ağzına tıkıp sımsıkı bağladı." Komitenin huzuruna gidinceye dek ağzını kapatır bu, " diye söylendi.

Jan Cheroot, Naaiman'ın atına binmiş, Zuga'nın peşinden giderken "Ne yazık, hem de çok yazık! Bu kese bizi kuzeye götürebilirdi!" diyordu." Komite nasıl olsa şu sarı haydudun linç edilmesine göz yumacak. Nasıl olsa akbabalara yem olacak. Biz şurada bir kurşunla güzel güzel işini bitirsek de... Sonra da çekip gitsek kuzeye, gidebildiğimiz kadar..."

Zuga, Yeni Madene vardığında, komite üyeleri, Pazar Alanının arkasındaki iki akasyanın

gölgesinde, her zamanki gibi keyif çatmaktaydılar. Şimdiden şampanya şişeleri açılmıştı bile. Hepsi de madenlerinden bol bol elmas çıkarıyorlardı, hepsinin de tuzu kuru, işi yolundaydı. Şimdi, önlerine koydukları şeker parçalarına kaç sinek konacak diye birbirleriyle bahse tutuşup eğleniyor, zaman geçiriyorlardı.

Zuga, Naaiman'ı getirip önlerine attı. Pickering yerinden fırladı:

"Elmaslar nerede, Binbaşı?"

"Ağzında."

Pickering hemen eğilip tükürükten sıırıslıklam olmuş keseyi çıkardı, açtı, saydı. Derin bir soluk aldı:

"Tamam, sekiz tane."

"Size merak etmeyin dememiş miydim ben? Elli liraya da bahse girmişt看, unuttunuz mu? Hepsi tastamam gelecek diye."

Sonra Hendrick'in ayağa kalkmasına yardım etti. Beriki homurdanıyordu: "Az kalsın öldürecekti beni yahu!"

"Ama ben sana dikkatli olmanı söylemişim, çetin cevizdir demişt看, bravo Hendrick, çok iyi bir iş becerdin, aferin sana." Sonra Zuga'ya döndü:

"Hepimiz sizden özür dilemek zorundayız, Binbaşı."

Zuga dili tutulmuş gibi bakıyordu, sadece bakıyordu. Birden beyni zonklamaya başladı. Gözleri ateş saçarak fısıldadı:

"Tuzaktı demek? Bana tuzak kurmuşsunuz ha?"

Rhodes açıklamaya kalkıştı: "Sizden emin olmamız, size yüzde yüz güvenmemiz gerekiyordu, Madenciler Komitesine almak için."

"Seni domuz, seni küstah domuz!"

Rhodes böyle konuşulmasına alışık değildi, soğuk bir tavırla "Ama bu sınavı almanızın akıyla verdiniz, efendim, " diye devam etti.

"Ya tuzağınıza düşmüş olsaydım, o zaman beni linç mi edecektiniz yani? Bilemezsiniz ne denli yaklaştığımı!"

Pickering, " Hayır, bilirim, hepimiz verdik bu sınavı. Linç etmeye gelince, hayır, o kadar gösterişli bir şey yapmazdık herhalde. Belki ayağınız kayar, başınıza da taş filan düşerdi. Şimdi onurunuza kadeh kaldırabiliriz artık. Buyurun, katılın bize, Binbaşı," dedi.

Ama hiç beklemediği bir şey oldu. Zuga atından atladığı gibi karşısına dikiliverdi, aynı boydaydılar, ikisi de sağlam, iri yapılı adamlardı. Bu kez masanın başındakiler heyecanlanmıştı, bu, şekere konan sineklerden çok daha ilginç bir konuydu. Hemen giriştiler:

"Fil avcısının kazanacağına on liraya bahse girerim."

Rhodes: "Bu oyunu pek onaylamam, ama ben Pickering'e on koyuyorum."

Pickering'in suratındaki gülümseme, buz gibi donmuş, yumruklarını sıkmış, dövüşmeye

hazırlanıyordu ki, Zuga tiksiniş gibi arkasını döndü:

"Bugünlük sizleri yeterince eğlendirdim sanıyorum. Kanlı elmaslarımızı da, baş belası komitenizi de alın da bilmem nerenize..."

Bir alkıştır koşturdu, Zuga atına atladığı gibi dörtnala kamptan çıkarken alkış seslerini hâlâ duyuyordu. Pickering arkasından uzun uzun baktı:

"Onu kaçamadığınızı umarım. Tanrı biliyor ya, dürüst adamlara çok ihtiyacımız var."

Rhodes karşılık verdi: "Tasalanmayın, ona düşünecek zaman bırakalım, sonra gene kısıtırız."

\*\*\*



Bazo, kucağındaki kamıştan örülmüş sepete acıklı acıklı bakarak söylendi: "Henşov, bak, bana kalırsa bu hayvan bunca kısa zamanda yeniden bir savaşa girmeye hazır değil henüz."

Saz damlı kulübenin ortasında yanan ateşin çevresine halka olmuş, oturuyorlardı. Ralph kendisini asıl buradayken evinde hissediyordu, en azından şu göçebe yaşantısında bildiği tek dostlarının arasında ve babasının o sert, acımasız gözetiminden de uzaktaydı ya.

Sol elini, ortadaki tencereye daldırarak bir avuç mısır lapası aldı. Karnını doyururken bir yandan da tam karşısında oturan Matabele'yle tartışmasını sürdürdü:

"Sana kalsaydı zaten onu bir daha savaşa koyvermezdin, biliyorum."

Bazo başını salladı: "Ama yeni bacağı henüz yeterince güçlenmedi ki!"

Ralph, bir yandan ağzındaki lokmayı çiğnerken başını salladı:

"Yok canım, onun bacağı bıçak kadar parlak ve sağlamdır, tasalanma."

Son kararı Bazo verecekti, kim ne derse desin. Çünkü tartışma konusu olan hayvanı ilk yakalayan oydu. Bunu öteki Matabele'ler de biliyordu.

Kamuza, Ralph'in yardımına koştu: "Onun savaşmadığı her gece, biz kardeşlerin para kaybediyor, büsbütün yoksul düşüyoruz, unutma. Henşov haklı. Bir dişi aslan kadar vahşi ve sağlamdır o, üstelik bize çok, çok altın kazandırmaya da hazırdır."

Bazo onu tersledi: "Şimdiden bir beyaz gibi konuşmaya, düşünmeye başlamışsın bile. Kafanın içini gece gündüz o sarı maden dolduruyor, başka bir şey düşündüğün, bildiğin yok."

Kamuza, sepeti gösterirken hafifçe ürperdi: "Peki, bunu beslemenin amacı ne? Seni sokacak olursa erkekliğin çürümüştür bir meyve gibi büzülüverir."

Bazo sırtıttı, sepeti Kamuza'nın kucağına koyacak gibi yaptı:

"Hadi bakalım biraz seninle beslensin de, savaşmak için gücü yerine gelsin bari."

Kamuza'nın korkuyla ayağa fırlayıp çığlık çığlığa kaçması, oradaki Matabele'leri kahkahayla güldürdü. Gerçekte hepsi de o sepetin yaklaşmasından korkuyorlardı ya. Zaten Bazo sepetin kapağını kaldırır kaldırmaz, dehşet içinde sustular. Gene de merak içinde, başlarını uzatıp baktılar. Sepetin dibinde iri bir fare büyüklüğünde, kapkara tüylü bir şey kıpırdadı.

Bazo onu selamladı: "Hau! Inkosikazi." Bunun üzerine yaratık, birkaç ayağı üzerinde şaha kalkar gibi yükselip iki ön ayağını, kendini savunurcasına kaldırdı, dizi dizi gözleri, ateşin parıltısını yansıttı. Bazo da sağ elini kaldırıp o uzun, kıllı bacaklarının selamına karşılık verdi.

"Ben de seni görüyorum, Inkosikazi." Bazo ona kraliçe anlamına gelen bu adı takmıştı, çünkü Ralph'e söylediği gibi öfkelenildiği zaman tıpkı bir Matabele kraliçesi gibi kana susuyor ve dürüst savaşıyormuş.

Ralph ile ikisi, madenlerin doğu ucunda, kereste yığınlarını kaldırırken kocaman örümcek yığınların arasına kurduğu yuvasından çıkmış, kadifeye benzeyen karnını şişirerek Ralph'in kolundan yürüyüp üç metre yükseklikten yere atlamıştı. Bacakları açıldığında bir tabak iriliğindeydi. Bu kıllı görünüşü ve olağanüstü atlama yeteneği yüzünden maymun örümcek adı verilirdi bu türe. Ralph, yüklü arabanın tepesinden bağırmişti:

"Yakala onu, Bazo! Kaçırma!"

Çünkü artık buraları ve Yeni Maden bölgesi, Kap Kolonisine ve Britanya İmparatorluğuna bağlandığından beri epey değişiklikler olmuştu.

Yeni Madene, Londra'daki Sömürgeler Bakanının adından esinlenerek Kimberley adı verilmiş ve Kimberley kasabası, Britanya uygarlığından, Victoria çağının ahlak anlayışından yararlanma onuruna kavuşturulmuştu. Bu ahlak yasaları arasında da horoz dövüşünün kesinlikle yasaklanması vardı. Ama madenciler, her zaman bir eğlence peşinde olduklarından, yerine başka bir spor bulmuşlardı. Bu yüzden örümcek dövüşleri en son modaydı.

Bazo hemen atılmış, belindeki peştamalı çekip almış, bir matador gibi örümceği kışkırtmış, hayvan sırtüstü yatıp kollarını sallayarak onu korkutmaya çabalarken çırılçıplak Bazo onu çabucak beze sarıp yakalamıştı.

Şimdi yavaş yavaş elini sepete uzatıyor, o uzattıkça örümcek giderek yükseliyor, kurt dişlerini andırır çenelerini açıp kapatırken aralarından o tek, eğik, kırmızı dişini kınından çıkartıp gösteriyor, dişin iğne gibi sivri ucunda zehir damlası parlıyordu. Karanlık kulübede soluk bile alınmıyordu. Bazo açılmış elini örümceğe yaklaştırıyor, yaklaştırıyordu. Sonra parmak uçlarıyla ona dokunup o yumuşak tüylü sırtını usul usul okşamaya başladı. Yaratık da yavaş yavaş sindi, ayaklarını indirdi, kulübedekiler rahat bir soluk alabildiler.

Inkosikazi beş kez dövülmüş, beşinde de rakibini öldürmüştü. Ama koskocaman ve vahşi bir dişle yaptığı son dövüşte bacaklarından biri ta dirseğine kadar çiğnenmişti. Üç ay önce oluyordu bu, şimdi kopan bacak kendiliğinden uzamış, yerine gelmişti de, bir gül fidanındaki taze sürgünler örneği, öteki bacaklara oranla daha açık renkteydi.

Bazo yavaş yavaş avucunu açtı. Örümcek, avucuna tırmandı, çöktü, oturdu.

Bazo söyleniyordu: "Bir kraliçe bu, tam anlamıyla bir kraliçe." Sonra kaşları çatıldı: "Bak, Henşov, senin yeniden dövüşmeni istiyor, duydun mu? Hadi git söyle ona, dövüşecek misin, dövüşmeyecek misin, kendin söyle."

Ve örümceği, hain hain sırtarak Ralph'e uzattı. Ralph, dehşetle ürperdi. Örümcek tam suratının karşısında tüylü bir kurbağa gibi büzülmüş, bekliyordu. Bir tür meydan okumaydı bu. Kulübedekiler, heyecanla kıpırdandılar. Eğer yiğitliğini gösteremezse onu acımasızca alaya alırlardı, biliyordu. Ama bu yaratıktan hem korkuyor hem de öylesine iğreniyordu ki midesi bulanıyordu. Birden her yanını soğuk soğuk ter bastı.

Bazo hâlâ sırtıyordu ne var ki bakışlarında o alaycı meydan okuma yavaş yavaş kışkırtıcı bir küçümsemeye dönüşmekteydi. Ralph, insanüstü bir çaba harcayarak elini kaldırdı ve bu davranışıyla birlikte örümcek de doğruldu, yumuşak karnı, nabız gibi atmaya başladı.

Şimdiye dek Inkosikazi'ye yalnız bir kişi dokunmuştu, bir başkası dokunacak olursa nasıl bir tepki göstereceğini hiç ama hiç kimse bilemez, öngöremezdi. Gene de Ralph kendini zorladı, onu almak için uzandı. Parmak uçları, kıllı vücuda ağır ağır yaklaştı, altı santim, beş santim, sonra örümcek bir sıçrayışta havada yüksek, geniş bir yay çizerek geldi, Ralph'in omzuna tünedi. Seyirciler öylesine gülünç bir paniğe kapıldılar ki, görülecek bir şeydi. Dehşetle bağırarak, itişip kakışarak o tek, alçak kapıya koştular, can havliyle bir an önce kendilerine dışarı atmaya baktılar. Sadece Bazo ve

Ralph kıpırdamamışlardı. Ralph'in eli hâlâ öyle uzanmış, örümcek olanca ağırlığıyla omzuna çömelmiş, oturuyordu. Çok, çok yavaş bir hareketle başını çevirdi, hayvana baktı, o zaman örümcek de kıpırdanmaya başladı. Yan yana Ralph'in boynuna doğru tırmandı, ansızın, ayaklarının sivri uçlarını boğazında hissetti. Dehşetten çılgılık atmamak için olanca iradesini harcıyordu. Örümcek kıllı bir yarasa örneği, baş aşağı asılı kaldı, Ralph gene kıpırdamadı.

Sadece karşısında oturan Matabele'yle göz göze geldi. Bazo'nun gözlerindeki o alaycı bakış silinmiş gitmişti, arkasında, ötekiler de hem korku içinde hem de büyülenmiş gibi yeniden kulübeye girmiş, uzaktan bakıyorlardı. Belki tam bir dakika, böyle kıpırdamadan oturdular. Sonra Bazo elini kaldırdı. Öylesine soğukkanlı, öylesine kendinden emin bir davranıştı ki bu, örümceği ürkütmedi, Ralph'in parmaklarına geçti, Ralph de onu usulca yerine, sepetin dibine bıraktı.

Şimdi yerinden sıçramak, dışarıya, karanlığa koşmak, içindeki dehşetini kusarken yalnız kalmak istiyordu ama gene kendini zorladı, oturduğu yerden kalkmadı, sadece donuk bakışlarını Matabele'ye dikti, öyle ki sonunda Bazo, başını eğmek zorunda kaldı. Usulca: "Dövüşecek. Senin dediğin olsun, Henşov, yarın gene dövüşecek." Ve sepetin kapağını kapadı.

\*\*\*

Inkosikazi üç aya yakın bir zamandır dövüşmemiş ve müşterek bahisçiler onu unutmuşlardı. Yokluğunda başka şampiyonlar çıkmıştı ortaya. Gerçi her akşam Elmas Lil'in barının arkasında, fener ışığında dövüşler düzenleniyordu ama haftanın en önemli dövüşü pazar günleri öğleden sonra yapılıyor ve Pazar Alanı madencilerle tıklım tıklım doluyordu.

Arena, iki metrekare büyüklüğünde, üzeri cam örtülü, tahta bir sandıktan ibaretti. Bu cam, ülkenin en büyük camıydı ve ana caddede bir elbise mağazasına vitrin olmak üzere getirilmiş, kıydan buraya uzun araba yolculuğunu da bir mucize eseri, kırılmadan atlatabilmişti. Şimdi de Kimberley'de belki de üzerine en çok titrenen eşyaydı. O cam olmasa, bu spor da ölüp gidecek ve pazar günleri gerçekten de pek tatsızlaşacaktı. Kocaman cam da, tahta arena da, eski bir madencinindi. Adam, örümceklerin elmastan çok para getirdiğini anlamış olacaktı. Cam onun olduğundan, örümcek dövüşleri de onun tekelindeydi. Bu yüzden de acımasızca bir giriş ücreti istiyor, üstelik kazançlardan da aslan payı alıyordu.

Kalabalığın arenayı iyice görebilmesi için tahta sandığın çevresine altı yedi araba çekilirdi. Alandaki meyhaneler de garsonlarını buraya gönderir, müşterilere oturdukları yerde servis yaparlardı.

Kimberley, imparatorluğun bir parçası olduğundan beri kadın nüfus önce bir, sonra da iki katına yükselmişti ve hanımlar, güzel şapkalarını ve biçimli ayak bileklerini ancak bu pazar yarışmalarında gösterme olanağına kavuşuyorlardı. Üstelik örümcekler arenaya salıverilince attıkları dehşet çığlıkları da seyircilerin heyecanına taptaze heyecanlar katıyordu. Şimdi, alana giden sokakların birinde Ralph ile Matabele'ler ciddi bir tartışmaya girmişlerdi. Bazo, diretiyordu:

"Ama ben bu adın ne anlama geldiğini bilmiyorum ki!"

"Çok tehlikeli bir kadının adıymış. Öyle güzel dans etmiş ki, kraldan bir adamın başını kesmesini istediği zaman kral, dileğini hemen yerine getirip adamın başını tepside ona sunmuş."

Hepsi de merakla dinliyorlardı. Tam da Matabele'lere göre bir öyküydü bu. Bazo sordu: "Neydi bakayım, bir daha söyle?"

"Salome."

"İyi ama neden sanki gerçek adıyla dövüşenlesin? Bu dövüş için Inosikazi'nin adını neden değiştiriyoruz? Uğur getirmez ki!."

Ralph'in sabrı taşmak üzereydi: "Anlasanıza yahu! Inkosikazi'yi herkes tanıyor, şimdiye kadar beş kez dövüştüğünü, beşinde de rakibini öldürdüğünü bilmeyen yok. Ona Salome dersek, kimse tanımaz. Ne de olsa, örümcek örümceğe benzer, değil mi ama? Kanı bozuğun teki sanırlar, korkak sanırlar, biz de çok, çok para kazanırız."

Kamuza hemen söze karıştı: "Haklısın, çok haklısın."

Bazo gene sordu: "Kim buldu bu adı?"

"Jordie. Kocaman kitaba baktı da buldu." Bazo artık bir şey söyleyemezdi, çünkü o tatlı yüzlü, sevimli çocuğu çok seviyor, kitaplarda yazılanları bilmesine de hem şaşıyor, hem hayranlık duyuyordu. Başıyla onayladı:

"Pekâlâ. Salome olsun. Ama yalnız bugünlük, anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı, anlaşıldı. Şimdi, hadi bakalım, paralar nerede?"

Herkes Kamuza'ya baktı. Topluluğun kasadarı, hazine bekçisi oydu çünkü. Bu genç Matabele'ler, yıllardır durup dinlenmeksizin çalışmaları sonucu epey altın ve gümüş biriktirmişler, ücretlerini, buldukları elmaslardan aldıkları ödüllere eklemişlerdi. Sonra, înkosikazi'nin dövüşlerinden kazandıkları da vardı.

Kamuza hazineyi, kulübenin toprağına gömüp saklıyordu, ama bir akşam önce, istemeye istemeye, birazını çıkarmak zorunda kalmıştı, şimdi de keçi derisinden yapılmış beyaz tüylü keseyi açıp paracıkları isteksizce Ralph'in avucuna saydı. Hiçbir beyaz, bir karaderiliden para kabul etmeyeceği için Ralph, Matabele topluluğunun temsilciliğini yapıyordu.

Kamuza, "Kitabı unutma," deyince Ralph, defterinin bir sayfasına, on altı altın aldığını yazıp imzaladı. Sayfayı kopartıp Kamuza'ya verdi, Matabele, kâğıdı dikkatle inceledi. Gerçi Ralph'e gözü kapalı güvenirdi, üstelik okuması da yoktu, ama Avrupa ticaretinin yöntemleri Kamuza'yı adeta büyülüyordu ve beyazların, böyle para alırken karşılığında kâğıt parçaları verdiklerini de görmüştü. Kâğıdı geyik derisinden torbanın içine tıktı. Bazo da, " Tanrılar hepimizin yardımcısı olsun, Henşov, " diyerek o değerli, küçük sepeti Ralph'e teslim etti.

Ralph, kasketini yüzünü olabildiğince gizleyecek biçimde indirdi. Gerçi babasının bu kalabalık arasında olması olası değildi, zaten olsaydı da kasket onu gizleyemez, babasının onu tanımasına engel olamazdı. Gene de bu, içgüdüsel bir davranıştı işte, babasının gazabından korkması gibi. Kamuza dedi ki:

"Ben parayı burada bekliyorum."

"Evet, eğer kazanırsak."

Bazo homurdandı: "Kazanacaktır. Eğer onu düşmanın üzerine kendi ellerimle salıverebilseydim, ah!"

Gerçi karaderililerin bahis tutmasını engelleyen bir yasa yoktu, ama şimdiye değin hiçbir bahse girmemişti. Bu karmaşık toplumun görgü kuralları, yazılı olmasa bile herkes tarafından iyice anlaşılmiş kurallardı çünkü.

Ralph, hayvanlarını yazdırmak üzere, sepetleri koltuğunda sıra bekleyenlerin arasına karıştı. Hayim Kohen, defterinden başını kaldırdı, baktı:

"Aaa, genç Ballantyne, ne zamandır ortalıkta yoktun?"

"Örümceğim yoktu da ondan, Bay Kohen. Şimdi bir tane yakaladım."

"Ötekine ne oldu? Neydi adı? Kâfir adıydı?"

"Öldü. Dövüşten sonra bacağını kaybetmişti, öldü."

"Peki, bu yeni bayanın adı ne bakalım?"

"Salome, efendim."

"Pekâlâ, Salome iki lira vereceksin, genç Ballantyne."

Paralar, Kohen'in uzun ceketinin iç cebinde kayboluverdi. Ralph derin bir soluk alarak kalabalığa karıştı. Arabalardan birinin ucuna ilişip çevredeki bayanları gözlemeye başladı. Bazıları genç ve

güzeldi, onları tanıyordu. Kimi yanından, yakınından geçerken, süründüğü mis gibi Fransız kokuları delikanlının içini gıcıklıyor, iç eteklerinin hışırtısı yüreğini hoplatıyordu. Karnı bir tuhaf oluyor, kafasına olmadık düşünceler üşüşüyordu. Derken bu Fransız parfümü birden, konyak kokusuyla bastırılıverdi ve tam kulağının dibinde boğuk bir ses, kafasındaki tatlı düşleri darmadağın etti.

"Bakıyorum yeni bir hayvan getirmişsin ha, genç Ballantyne?"

Bay Barry Lennox, iriyarı, sert yumruklu bir adam, amansız bir kumarbazdı. Madenlerde onu tanımayan, saymayan yok gibiydi. Bir defasında bir tek horoza tam bin lira oynayıp kazandığı biliniyordu. Tabii bu, uygarlığın madenlere ulaşmasından önceki çağdaydı, şimdi ise işi örümcek dövüşlerine dökmüştü işte. Yeni Madenin ölçülerine göre zengin biri sayılırdı, ama Ralph'i en çok şaşırtan yönü, evinde bir değil tam üç, evet üç genç kadını hizmetçi olarak kullanmasıydı. Bunlardan birisi şiş suratlı, sarı tenli bir Griqua, ikincisi Mozambik'ten gelme küstah bakışlı bir Portekizli, üçüncüsü ise kısrak gibi geniş kalçalı, kapkara bir Basute idi. Ralph sık sık bu üçlüyü düşünür, gözlerinin önünde hep yasak zevklerin sunulduğu bir bahçe canlandırır. Ne var ki ne Ralph'in babası ne de komitenin öteki üyeleri, Lennox'un varlığını tanımaya yanaşırlar, onu hep görmezlikten gelirlerdi. Kimberley kulübüne üye olmak üzere yaptığı başvuru ise rekor sayılacak bir çoğunlukla, elli altı ret oyuyla geri çevrilmişti. Ama Ralph ona saygıda kusur etmemek için kasketini çıkardı.

"Peki, Inkosikazi'ye ne oldu? Ondan çıkınla para kazanmıştım ben."

"Öldü, Bay Lennox. Çok yaşlıydı sanıyorum."

"Yok canım, maymun örümcekleri yirmi yaşına kadar yaşar. Şu yeni bayana bir göz atalım bakalım."

"Tam dövüşten önce onu rahatsız etmek istemiyorum da, efendim."

"Pazar günlerini nerede geçirdiğini baban biliyor mu, genç Ballantyne?"

"Pekâlâ, efendim." Ralph çaresiz, şantaja boyun eğdi, sepetin kapağını azıcık araladı. Lennox'un içeri bir göz atması yetmişti:

"Şu sol ön ayak yeni çıkmışa benziyor, çok güçlü."

"Hayır efendim, şey belki de olabilir. Daha geçen gün yakaladım onu. Geçmişini bilemem ki, Bay Lennox."

"Bak oğlum, açık söyle. Madenciler Komitesinin huzuruna çıkarılmak istemezsin, değil mi? Babanı utandırmak istemezsin, öyle değil mi? Babanın yüreğine inebilir."

Zuga Ballantyne'in yüreğine inmeyebilirdi, ama kesin olan bir şey varsa, yumruğu Ralph'in kafasına inerdi, işte o kadar. Çaresiz, başını salladı:

"Pekâlâ öyleyse, Bay Lennox. Inkosikazi bu, kopan ayağının yerine yenisi çıktı. Böylelikle daha çok kazanırım diye düşünmüştüm, ama şimdi dövüşten çekerim onu. Gider Bay Kohen'e yalan söyledim derim."

Barry Lennox iyice yaklaştı, neredeyse dudakları Ralph'in kulağına degecekti, üstelik konyak kokusu da midesini bulandırdı:

"Budalalığın gereği yok, delikanlı. Sen örümceğini dövüştür bakalım eğer kazanırsa sana özel bir

ödülüm var. Şimdi izninle.” Lennox, bastonunu savura savura kalabalığa karıştı.

Hayim Kohen arenaya en yakın duran arabanın basamağına tırmanıp yeşil bir tahtaya tebeşirle dövüşleri yazmaya koyuldu. O gün on dövüş olacaktı. Ne yazık ki, Salome'nin karşısına çıkacak olan, Hayim Kohen'in her zaman kullandığı ve pek sevdiği bir deyişle, 'Elmas madeni, eşsiz, büyük, acımasız Golyat'tı. Kalabalıktan bir alkıştır koptu. Golyat elmas madenlerinin şampiyon örümceği, şimdiye dek tam on iki düşmanını öldürmüştü. Hayim, rakibi ilan ediyordu: "Karşısında, yeni küçük biri, Salome!"

Bu ad büyük bir ilgisizlikle karşılandı. Herkes şampiyona para koyuyordu, Ralph, ayaklarını sürüye sürüye Matabele'lerin yanına döndüğünde Kamuza hemen, " On altı liramızı geri ver, " diye atıldı. Kamuza, Inkosikazi'ye kimin rakip çıktığını işitmişti. Bazo birden irkildi:

"O da ne demek? Inkosikazi onun kanını içer be..."

"İyi ama öteki bir dev..."

"Inkosikazi de çok çevik, bir mamba yılanı kadar hızlı, bir balkuşu kadar da yüreklidir."

Onlar böyle tartışırken alandan yükselen bir uğultu, ilk dövüşün başladığını, bayanların tiz çılgınlıkları ise ilk rakibin çarçabuk öldürüldüğünü haber veriyordu. Bazo yerinde duramaz olmuştu artık. Sıçradı, savaşa hazırlanan Matabele savaçısının meydan okuma dansına, giya dansına başladı.

Bazo bir yandan da hayalinden geçenleri canlandırıyor: "işte înkosikazi böyle sıçradı, mızrağını Nelon'un göğsüne böyle batırdı." Nelon dediği, ünlü Roma imparatoru Neron'un ta kendisiydi, ne var ki, Matebeler 'r' harfini pek söyleyemediklerinden, Nelon olup çıkmıştı işte.

Raiph onun bu amansız sevincini yanda kesiverdi:

"Karar vermemiz gerekiyor."

Bazo, Kamuza'ya baktı, para işlerinde onun, yalnız onun sözü geçerliydi. Kamuza sordu:

"Henşov, bu canavara karşı sen dört altınını yitirmeyi göze alıyor musun bakalım?"

Ralph hiç duraksamadan karşılık verdi: "înkosikazi canını yitirmeyi göze alıyor ya. Ben de onun uğruna paramı tehlikeye atıyorum."

"Pekâlâ, öyle olsun, biz de seninle birlikteyiz."

\*\*\*

Onuncu dövüşe ancak birkaç dakika kalmıştı. Ralph'in ise hâlâ, oynayabileceği beş altını vardı. Onları da kendi örümceğine oynadı. Tam arenaya yaklaşıyorken Barry Lennox koca göbeğiyle yolunu kesti:

"Sen de kendininkine mi oynuyorsun?"

"Nem var, nem yoksa her şeyimle, efendim."

"Benim görmek istediğim de buydu zaten." Ve cebinden kesesini çıkarırken bir yandan da en yakındaki müşterek bahisçiye doğru yürüdü. Bu sırada Hayim Kohen'in sesi duyuldu:

"Güzel bayanlar ve sporcu baylar! Günün onuncu ve sonuncu dövüşü! Güçlü Golyat, dansöz Salome'yle karşılaşıyor!"

\*\*\*

Golyat, yan yan, yengeç gibi yürüyerek üstü camlı arenaya girdi. Koskocaman bir hayvandı ve yeni deri değiştirmiş olmalıydı, çünkü zırhlı kitin sırtı parlak bakır renginde, karnını ve bacaklarını örten uzun tüylerse yeni dökülmüş altın tel gibi pırıl pırıldı. Arenanın süpürülmüş kumları üzerinde iki dizi, minicik ayak izleri bırakarak yürürken kalabalık onu alkışladı. Çoğu öğleden beri durmadan içiyordu, kana susamış gibiydiler.

Başına çiçekli şapka giymiş, altın saçları lüle lüle, gencecik bir kız, bağıırıyordu: "Gebert onu! Paramparça et!" Gözleri pırıl pırıldı.

Hayim Kohen, kalabalığın uğultusunu bastırmak için sesini yükselterek, "Pekâlâ, Bay Ballantyne, koyverin sizinkini, " dedi. Ama Ralph birkaç saniye daha oyalandı, öteki örümceğin arena turunu tamamlamasını ve kafesin bu yanına arkasını dönmesini bekledi, sonra kapıyı çekip açtı, Inkosikazi'yi harekete geçirmek için sepete vurdu.

Inkosikazi, karnını kuma sürmemeye çalışarak sakıngan adımlarla ilerledi, sonra karşısındaki rakibi görür görmez dondu kaldı. Sayısız gözleri, kara elmas kırıntıları gibi parlıyordu.

Golyat onun varlığını hissetti, ta yükseklere sıçrayıp döndü, karşı karşıya geldiler, iki örümcek şimdi güzelce süpürülmüş beyaz dere kumunun üzerinde birbirlerine meydan okurlarken boylarındaki fark iyice göze çarpıyordu. Golyat gerçekten de adı gibi dev bir dişi örümcekti, üstelik öfkeden büsbütün kabarmış, ipek gibi, uzun tüylü yelesini de dikmiş, kendisinden küçük rakibi karşısında, meydan okurcasına, sanki dans ediyor du. Inkosikazi de hemen ona karşılık verdi, karnını bir yükseltip bir alçaltıyor, bacaklarını çiftler çiftler kaldırıp çok kollu bir Hindu tanrısı gibi Şiva gibi zarafetle sallıyordu.

Seyirciler, tepeden tırnağa dikkat kesilmiş, soluk bile almaktan çekinerek bu ölüm dansını merakla izlerken ansızın bir haykırıştır koptu. Golyat sıçramıştı. Çok büyük bir kolaylıkla kendisini hiç zorlamaksızın, tam Inkosikazi'nin, saniyenin binde biri kadar kısa bir süre önce durduğu yere indi.

Inkosikazi ise yana sıçrayarak bu saldırıyı savuşturmuş, şimdi koskocaman rakibesine meydan okuyordu.

Bu büyük örümceklerin göz kamaştırıcı çevikliği, seyircileri büyüleyen, örümcek dövüşlerine böylesine merak uyandıran en büyük etkendi. Önceden hazırlanmak, çömelip hız almak ve öyle zıplamak gibi şeyler yoktu bunlarda. Kurşun gibi kendi kendilerini fırlatır, karşı saldırıya da aynı



çeviklikle tepki gösterirlerdi.

Sessizlik, o gergin, heyecanlı sessizlik, Matabele savaşçısının ölüm çığlığıyla bozuldu: "Cii! Cii!" Dehşetten insanın kanını donduracak bir çığlıktı bu. Bazo gerçi arenaya pek yaklaşmamıştı, ama kalabalığın heyecanından, neler olup bittiğinin ayırdındaydı. Sonunda ne yapmış, ne etmiş, en ön sıraya, tahta sandığın hemen başına kadar, kendisine bir yol açmıştı. Artık kendisini tutamıyordu. "Cii! Cii!" diye bağırırken Ralph de baktı, onu taklit ediyor, ayırdına varmadan, o da Matabele'lerin savaş çığlığını basıyordu.

Inkosikazi içgüdüleriyle savaşıyor, sadece bir başka dişinin varlığına karşı koymaya, onu yok etmeye çabalıyordu. Bu, ölümüne bir rekabetti, üstelik karşısındaki dev dişinin kollarını sallaması onu öfkeden çileden çıkarıyordu. İlk saldırısının tam savaş çığlığıyla aynı ana rastlaması ise sadece bir rastlantıydı, o kadar. İki kez saldırdı, ikisinde de Golyat onu savuşturdu.

Sonra, üçüncü saldırısında Inkosikazi fazla yükseğe zıpladığından arenanın cam tavanına dokundu, dokunmasıyla da o kusursuz uçuş eğimi bozuldu, dengesini yitirdi, kumlarda debelenirken Golyat da onu öldürmek üzere uçtu.

Seyirciler acımasız bir sevinçle bağırıştılar. Kadınlar heyecanla çığlık atarlarken iki kocaman, tüylü beden göğüs göğüse geldi ve iğrenç bir ahtapot kucaklaşmasıyla kucaklaştılar. Şimdi lastik bir top gibi yuvarlanıyorlar, birbirlerine yılan gibi dolanmış kollarıyla güreşiyorlardı, ikisinin de upuzun, çengel gibi dişleri adamakıllı dikilmişti, o kıllı kurtağızlarıyla birbirlerini yırtmaya çabalıyor, dişlerin iğne ucu gibi sivri uçları, o pırıl pırıl zırhları, o eklemli bacakları delemiyor, cilalı yüzeyden kayıyor, sadece birbirlerinin göğüslerinde renksiz, bal gibi yapışkan zehir damlacıkları bırakıyorlardı, o kadar.

İçgüdüleriyle, en zayıf yerleri olan zırhsız karınlarını birbirlerinden uzak tutmaya çabalarken ikisi de ötekinin yumuşak derisini bulup sokmaya uğraşıyorlardı. Şimdi arka ayaklarının üzerine dikilip güreşmeye başlamışlardı. Golyat hemen iri gövdesiyle ağır bastı. Gümüş bir fındıkkıranın kırdığı bir ceviz gibi sert bir ses duyuldu. Inkosikazi'nin bacaklarından biri, olduğu gibi, vücudundan kopmuştu, hayvan, korkunç bir titremeye karnını büzüyor, debeleniyordu. Az önceki o güzel, sansın kız gene çığlığı bastı:

"Gebert onu! Paramparça et!" ve ipek mendilini parçalıyordu, ayırdına varmadan. Yüzü şişmiş, kızarmış, bakışlarına bir çılgınlık gelip çökmüştü.

Golyat bacaklarına yer değiştiriyor, o kıpkırmızı dişini saplayabileceği yumuşak bir nokta arıyordu şimdi.

Bazo, gözleri heyecandan kan çanağına dönmüş, bağırıldı: "Cii, Cii!"

Inkosikazi, kalan tüm bacaklarıyla o koskocaman, kıllı gövdenin altından kendisini kurtarmaya çabalıyordu. O korkunç çatırtı bir daha duyuldu, ön bacaklarından biri kırılmıştı. Golyat, içgüdüleriyle, bacağı, içinden sızan öz suyunu emmek üzere ağzına aldı.

Bu kadarı yetiyordu. Inkosikazi kendini kurtardı, arenanın ta yarısına kadar atladı, gövdesindeki özsular, kırılmış bacaklarından dışarı sızıyordu, ama kendisini çabuk toparladı.

Golyat hâlâ kopmuş bacakla uğraşıyordu, rakibesinin kanının kokusu başını öylesine döndürmüştü ki, o yarısı kopmuş bacaklardan öte bir şeyi göremez olmuştu. Dişleriyle gene onlara saldırdığı anda

Inkosikazi de taş duvara çarpılmış bir lastik top gibi zıpladı. Rahatça Golyat'ın o geniş, tüylü sırtına indi; kalan bacaklarıyla ona iyice kenetlendi ve sonra, o uzun, kan kırmızı dişini Golyat'ın karnına sapladı; zehrini onun vücuduna akıtırken başı da bir tulumba gibi inip kalkıyor, inip kalkıyordu.

Golyat'ın gövdesi yay gibi gerildi, uzun, eklemli bacakları kaskatı dikildi, balon gibi karnı kasılmaya başladı. Inkosikazi, bir karabasan gibi sırtına çökmüş, öldürücü zehri durmadan, durmadan gövdesine aşıyor, aşılıyordu. Altındaki daha iri yaratığın bacakları gevşedi, karnı yavaş yavaş kumlara gömüldü.

Müşterek bahis oynayanların ve kadınların çılgınlıkları arasında Ralph ile Bazo zafer çılgınlıkları atarak birbirlerini kucakladılar. Cam örtülü arenada Inkosikazi o uzun, kıvrık dişini yavaş yavaş rakibesinin gövdesinden çekip çıkarıyordu. Zehri, avını yalnız felce uğratmakla ve öldürmekle kalmaz, aynı zamanda beden dokularını da sıvılaştırırdı. İnkosikazi'nin çeneleri, altındaki o pelte gibi yumuşak, pasif gövdeye kenetlendi ve yenik düşmüş rakibesinin özsularını, daha ölmeden, yavaş yavaş emer, içine çekerken karnı gözle görülür biçimde şişti, şişti, büyüdü.

Ralph, Bazo'nun kalın, güçlü kollarından kendini zor kurtardı:

"Sen onu kafesten çıkar ben de gidip parayı alayım."

Dövüşten dönerlerken Bazo sepeti başının üzerinde taşıyordu. Çıplak gövdeli Matabele'ler, o yarı dans, yarı dörtnala benzeyen dalgalı koşar adımlarıyla arkasından yürürlerken, savaş sopalarını havada sallıyor, Kamuza'nın İnkosikazi'nin onuruna bestelediği övgü şarkısını söylüyorlardı:

*"Bin gözünle bak,*

*Sayısız çelik bacaklarınla sımsıkı tut,*

*Upuzun, kırmızı mızrağınla öp*

*Kanın tadına bak, daha nefis değil mi*

*Mzilikazi'nin sürülerinin sütünden?*

*Kanın tadına bak, daha tatlı değil mi*

*Kovandaki yabanarısının balından?*

*Bayete! Bayete!*

*Selam sana, kara kraliçe,*

*Selam sana, ulu ecemiz."*

Bu zafer alayına katılmak, onlarla birlikte olmak için Ralph'in içi gidiyordu, ama babasının bunu hiç de hoş karşılamayacağını bildiğinden, çekiniyordu. Üstelik şu sırada Zuga Ballantyne, hiç kuşkusuz, Kimberley kulübünde olmalıydı ve Matabele'ler de oradan, kulübenin önünden geçeceklerdi. Bu yüzden Ralph, onları uzaktan seyretmekle yetindi, sonra ellerini ceplerine daldırdı, altınlarını şakırdatınca keyfi yerine geldi, sırtıttı. Tam o sırada Elmas Lil'in barından çıkmakta olan Barry Lennox, seslendi:

"Bay Ballantyne, Bay Ballantyne, benimle bir kadeh içmek onurunu bağışlarsanız çok mutlu olurum, lütfen."

Ralph telaşla çevresine bakındı, böyle bir yere ilk kez giriyordu. Masaların üzerinde çırılçıplak dans eden kadınlar ve ellerinde aslar, rualarla önlerine altın yığan, yelekleri işlemeli kumarbazlar göreceğini umuyordu.

Ne var ki gördüğü tek çıplak, o da yarı beline kadar, Charlie oldu; gömleğini ta kıllı göbeğine kadar açmış, yere uzanmış, horluyordu. Kumarbazlar da hep bildik yüzlerdi, Ralph'in her gün yan yana kazma salladığı kişiler. Üzerlerinde iş tulumları vardı, ellerindeki kâğıtlar da iyice yıpranmış, uçları kıvrılmıştı ve önlerinde atın liralar değil, bakır metelikler bulunuyordu.

Lennox bara yaklaştı." Sporcu arkadaşşıma bir bira ver," dedi. "Kaç yaşındaymış bakalım sporcu arkadaşın?"

"Gelecekte bir gün kırkını dolduracak. Ama bunu bana sormanız efendim, sporculuk onuruma dokundu doğrusu. Bundan çok daha zararsız sorular yüzünden kıldığım çeneler çok olmuştur, unutma."

"İki bira geliyor, Bay Lennox."

Barry Lennox bardağını kaldırdı: "İkimizin de tanıdığı bir bayanın şerefine içiyorum. O pırıl pırıl gözleri, o sayısız, güzel bacakları eksik olmasın."

Bira ılıkçaydı ve sabunla kinin kokuyordu, Ralph gene de zorla yuttu, dudaklarını şaplattı. Oysaki buz gibi bir şişe gazoz çok daha hoşuna giderdi.

Lennox bu kez gümüş tabakasını açtı, uzattı: "Bir yaprak sigarası?"

Ralph ancak bir saniye duraksadı, sonra kalın Havana purolarından birini alıp babası gibi ucunu ısırıldı, attı. Lennox'un uzattığı kibritten purosunu yaktı, dumanı ağzında tuttu. Zaten bir daha da puroyu ağzına götürmedi, sadece bir orkestra şefinin sopası gibi havada salladı durdu, çevresini dumana boğmakla yetindi.

Şimdi tezgâha dayanmış, babasından duyduklarını anlatıyor, Zulu'ların klasik savaş taktiklerinden söz ediyordu. Söyledikleri çok doğru olduğundan herkesi şaşırtmakla birlikte, kimse de karşı çıkamıyordu.

O sıralarda İngilizler Zulu'larla savaşa girişmiş ve yenilmişlerdi. Yedi yüz İngiliz'in cesedi altı aydır küçük bir tepenin eteğinde yatıyordu. Komutan Lord Chelmsford, savaş alanından kaçtığı için, ölülerini de öylece terk etmiş, ölülerin karınları Zulu mızrakları tarafından, ruhları kolay kaçabilsin diye yarılmıştı. Etleri ise akbabalara, çakallara, sırtlanlara yem olmuş, geriye yalnızca kemikleri kalmıştı. İngiliz askerlerini böyle savaş alanında gömmeden terk etmek, bir bakıma dünyanın gelmiş geçmiş en büyük imparatorluğunun temellerinden sarsılması demekti.

Ralph boyuna konuşuyor, konuşuyor, babasının önerilerini anlatıyor, ötekiler de hayran hayran dinliyorken ansızın delikanlı ne söyleyeceğini şaşırdı, kekelemeye başladı, sanki dili tutuldu. Barry Lennox onun nereye baktığını görünce hiç şaşırmadı, sadece sırtıttı.

Elmas Lil, arka kapıdan bara girmişti. Akşamın akışıydı ve uy analı ancak bir saat olmuştu. Barın arkasındaki bir odada yatardı. Hizmetçisi, leğeni sıcak suyla doldurmuş, Lil de suyun içine bir şişe parfüm boşalttıktan sonra banyoya girmiş, bar yöneticisini çağırılmış, ondan bir önceki gecenin hesabını almış, sonra adamı elinin bir işaretiyle göndermiş, çırılçıplak banyodan çıkmış, bir kadeh cin yuvarlamış, aynasının karşısına geçmiş, süslenmiş püslenmiş, ön dişlerinin arasına da her

zamanki gibi minicik elmasını yerleştirmeyi unutmamıştı.

Yirmi üç yaşındaydı. Londra'nın Mayfair semtinden geliyordu. Daha oh üçündeyken yüz İngiliz Lirası karşılığı, yaşlıca bir bakana satılmış, sonra on yıl boyunca elden ele dolaşmıştı. Bu on yıl şimdi ona koskocaman hatta bir düzine ömür gibi gelmekteydi.

Doğrusunu söylemek gerekirse, Mayfair'deki o evden, evin sahibesi Madam Hortense'den erkekler, para ve iktidar konusunda çok, pek çok şey öğrenmiş, üstelik Madam Hortense ona her zaman çok iyi davranmıştı.

Sonra, bir cumartesi akşamı, ünlü bir süvari alayından on iki kadar subay Mayfair'deki eve gelmişler, Lil aralarından birine, göz kamaştırıcı, zengin, yakışıklı bir yüzbaşıya abayı yakıvermişti. On gün sonra da onunla birlikte Hindistan'a giden gemiden, rıhtımda ağlayan Madam Hortense'ye mendil sallamıştı. Ne var ki, kırk gün sonra Lil, koruyucusu tarafından ortada bırakılıvermişti.

Kap'a uğradıklarında yüzbaşı onu bırakıp Hindistan'a yalnız gitmiş, ama lüks bir otelde bıraktığından Lil buna pek üzülmemiş, sadece bir bardak cin yuvarlamış, yüzünü boyamış, sonra otel müdürünü çağırtmıştı.” Hesabımı ödeyeceğim, ” diyerek onu elinden tutup yatak odasına sürüklerken adam, “Size bir öğüt verebilir miyim acaba?” diye sormuştu. “Buradan yüz elli kilometre kadar kuzeyde, Yeni Maden diye bir yer var, orada da beş bin madenci var, hepsinin cebi elmas dolu,” demiş, sonra giyinmiş, çıkmıştı.

\*\*\*

İşte Lil, bu pazar da erkenden bara giriyordu. Madam Hortense'den öğrendiği şeylerden biri de buydu, her zaman umulandan erken geleceksin, hem müşterileri memnun edersin hem de çalışanları denetlemiş olursun. Müşterilerine şöyle bir göz attı. Pek değişiklik yoktu. Sonra eğildi, barın arkasındaki şişeleri saydı, ağızları açılmış mı, açılmamış mı, diye baktı. Hortense'den öğrenmişti:

"Açgözlü olmayacaksın canım, biraya istediğin kadar su katabilirsin, ama viskin iyi cins olmalı."

Sonra kasasını açtı, paracıkları yokladı, usulca bir yarım lira aldı, barmen yeniydi, bakalım paranın eksikliğini anlayıp ona bildirecek miydi? Böyle küçük şeyler sayesinde ki, yirmi üç yaşında zengin olabilmişti o.

Aynada kendini süzdü, bakışları bıçak gibi, keskindi, ama yüzünde, gözlerinin çevresinde henüz en ufak bir kırışık bile yoktu. On altı yaşında bir kız gibiydi. Sonra aynada, delikanlıyla göz göze geldi. Ona yiyecek gibi bakıyordu. Evet, herhalde yaşı küçük olmalıydı, burada ne işi vardı ki? Zaten Madenciler Komitesiyle başı yeterince derde girmemiş miydi? Ellerini kalçalarına dayayıp döndü, tam çatacağı ki Ralph,

"İyi günler, Bayan Lil, " dedi ve derken, kendi cüretine kendi de şaştı." Arkadaşlara içki ısmarlayacağım da, bize katılırsanız onur duyarım efendim." Ve tezgâhın üzerine bir altın fırlattı.

Lil hemen değişmişti." Eli açık centilmenlerden hoşlanırım, " derken gülümsedi ve dişlerinin arasındaki elmas parladı. Barmene bir işaret çaktı. Üzerinde cin yazılı, ama içi su doldurulmuş şişeden koyacaktı. Delikanlı da öteki madencilere hiç benzemiyordu doğrusu, zümrüt yeşili gözleri, taptaze bir görünüşü vardı. Neyse, hele içkileri ısmarlasın, nasıl olsa başından savmasını bilirdi onu.

Barry Lennox eğildi: "Lil, sevgilim, bana o inci kulağımı uzat bakayım. Hah, şöyle. Bu gece çalışıyor musun?"

"Tatlım, seninle zar atmaya her an hazırım, bilirsin. Hemen şimdi mi başlıyoruz, yoksa önce içkini mi bitireceksin?"

"Hayır şekerim hayır, benimle değil. Hiç binilmemiş bir vahşi taya ilk eyer vuran olmak ister miydin, diy e soracaktım?"

Ralph'e bir göz daha attı. Yakışıklı çocuktan doğrusu ve Kap'ta onu yüzüstü bırakan yüzbaşından beri ilk kez bir erkeğe karşı içinde böyle bir kıpırdanma duyuyordu. Barry Lennox da bir yandan konuşuyordu:

"Daha çok erken, Lil. Pazar günü bu saatte pek iş olmaz, bilirim. Çocuk da pek sevimli ha. Aslında bu iş için benim senden para almam gerekirdi, ama sadece bana özel bir indirim yapmanı istemekle yetineceğim, o kadar."

Lil tersledi: "Burası okul değil. Barry Lennox, her zamanki gibi, on lirayı alırım, tamam."

Lennox başını salladı: "Çok acımasızsın yahu! Pekâlâ canım, onu sana göndereceğim, ama bir ricam var, çok, çok iyi olsun, anlaşıldı mı, unutamayacağı bir şey olsun, yüzyıl da yaşasa aklından çıkaramayacağı bir şey."

\*\*\*

Ralph, eli kapının tokmağında, titiyor, içeri girmeye çekiniyordu. Lil'in sesi, ikinci kez duyuldu: "Gir!" Daha fazla beklemek olmazdı. Kapıya yüklendi ama boş bulundu, kapı hızla açılıverince ayağı yerdeki ucuz halının köşesine takıldı, boylu boyunca yatağın üzerine yuvarlandı. Böylece, Lil'in yatak odasına ilk girişi bir süvari saldırısına kalkışmış gibi oldu. Kadın, köşedeki, lake Çin paravanının arkasından kıkır kıkır güldü:

"Ne o? Yoksa bensiz mi başlamak niyetindesin, sevgilim?"

Ralph beceriksizce ayağa kaki, odanın ortasında, kasketini iki eliyle göğsüne bastırmış, dimdik durdu, bekledi.

Paravanın arkasından iç gıcıklayıcı sesler geliyordu, etek hışırtıları, ibrikten boşaltılan su sesi. Paravan söğüt ağaçlarıyla bezeli bir gölde yıkanan çıplak kadın resimleriyle süslenmişti Geride bir çağlayan akıyordu. Sanatçı, kadınların vücuduna özen göstermişti. Ralph'in kulakları, boynu kızardı, bu yüzden kendisinden nefret etti. Ah, keşke temiz bir gömlek giyseydi! artık iş işten geçmişti işte.

Lil paravanın arkasından çıktı. Ayakları çıplaktı, parmakları ise küçük bir kızın parmakları gibi yuvarlak, pespembe. Alçak sesle, "Sizi sokakta görmüştüm ben, Bay Ballantyne," dedi. "Erkeksi yürüyüşünüze, duruşunuza hayran kalmıştım doğrusu. Tanışma olanağı bulduğumuza bu yüzden çok seviniyorum."

Bu sözler bir mucize yarattı. Ralph birden büyüdü, irileşti. Dizlerinin titremesi kesildi, kendisine sonsuz bir güven duydu. Lil soruyordu:

"Elbisemi beğendiniz mi? Özellikle sizin için seçtim." Ve uzun eteklerini iki eliyle tutarak havalandırdı, döndü. Ralph sadece başını sallamakla yetinebildi. Yeni kavuştuğu gücü, henüz diline ulaşamamıştı, ama gözleri kocaman kocaman açılmış, bakışları alev saçıyordu. Kadın yanına geldi, çıplak ayakla, ancak omzuna erişebiliyordu." Durun, ceketinizi alayım," dedi ve delikanlı gömlekle kalınca," Gelin şuraya, kanepeye oturalım," diyerek onu elinden tuttu, götürdü:

"Benden hoşlanıyor musunuz, Bay Ballantyne?"

Sonunda dili çözülmüştü: "Evet, ah, evet, evet."

"Sana Ralph diyebilir miyim? Seni çok iyi tanıyorum gibi geliyor bana."

Çok, çok zaman önce, Mayfair'deyken, bir ocak sabahı, çok erken evden çıkmış, bomboş parkta yürümüştü. Gece yağın kar bembeyaz, pürüzsüz, her yanı örtüyordu. Karda sadece onun izleri kalıyor ve yürürken ayaklarının altında şeker gibi çıtırdıyordu. Geriye dönüp baktığında sadece kendi ayak izlerini görmüş, kendini çok önemli biri sanmıştı, sanki dünyadaki ilk kadın oydu. Şimdi de şu geniş yatakta çocuğun yanında yatarken aynı duyguya kapılıyordu işte.

Gerçekte çocuk değildi ya, Lil öyle düşünüyordu. Yoksa bedeni tümüyle olgunlaşmıştı, ama saflığı onu bir çocuk gibi, memeden kesilmemiş bir bebek gibi çaresiz kılıyordu işte, bedeni de hiçbir ayağın basmadığı bembeyaz karı andırıyordu.

Güneş, ta göğsüne kadar, boynunu iyice yakmış, koyu esmer bir renk vermişti, ne var ki göğsü ve dümdüz karnı, taze yağmış kar gibi veya ıslak mermer gibi pırıl pırıl beyazdı. Bu deriye dudaklarıyla dokundu, sonra ellerini ellerine aldı. Avuçları, madende çalışmaktan nasır tutmuş, tırnakları kopmuş, çatlamıştı, diplerine toprak dolmuştu, gene de ince, uzun, zarif ellerdi bunlar. Lil, erkekleri, ellerine bakarak yargılamayı öğrenmişti, Ralph'in ellerini dudaklarına götürdü, gözlerini gözlerinden

ayırmadan, usulca öptü.

Sonra o elleri yavaş yavaş indirip kendi yumuşacık göğüslerinin üzerine koydu: "Hoşuna gitti mi, Ralph?"

Bu soruyu tam beş kez sordu ve sonuncu soruşunda odaya iyice karanlık çökmüştü. Genç adam, kadının kollarının, bacaklarının arasında tir tir titriyordu, kendi terine batmış, kesik kesik soluk almaktaydı.

"Hoşuna gitti mi, Ralph?"

Kısık bir ses, karşılık erdi: "Evet, ah, evet Bayan Lil."

Birden kadının içini sonsuz bir hüzün kapladı. Kar çiğnenmişti artık, büyü dağılıyordu, elinde tuttuğu o sonsuz güç pek kısa ömürlü olmuştu.

Tam on yıldır, on uzun yıldır hiç ağlamamıştı, Mayfair'deki evde, yaşlı bakana teslim edildiği o ilk geceden beri. Şimdi ise boğazı tırmalanıyor, gözleri yanıyor. Şaşırdı. Ağlayacak ne vardı ki? Ağlamak için artık çok geç değil miydi?

Ralph'i alışkın elleriyle sırtüstü çeviriverdi, bir an ona nefretle baktı. Delikanlı onun ruhunda bir yerlere dokunmuş, canını çok, çok fena yakmıştı. Sonra o nefret duygusu dağıldı, geriye sadece hüzün kaldı. Bir kez daha usulca, pişmanlık dolu, öptü onu.

"Artık gitmen gerekiyor, Ralph, " dedi.

"Seni gene gelip göreceğim, Lil."

Ceketi kolunda, kapıda dikiliyordu. Kadın ise aynanın önünde oturmuş, dudaklarını boyarken bir yandan da aynadan ona bakıyordu. Şimdiden değişmişti, evet, açık seçik anlaşılıyordu bu. Omuzları iyice gerilmiş, sanki boyu uzamış, başı dikleşmişti. O tatlı çekingenlik, o çekici utangaçlık uçup gitmişti. Bir saat önce olsaydı, "Ne olur, gene gelip sizi görmeme izin verin, Bayan Lil," derdi.

Aynadan ona gülümsedi, dişlerinin arasındaki elmas, alaylı alaylı göz kırptı: "Ne zaman istersen gelebilirsin canım. On lirayı biriktirebildiğin her zaman kapım sana açıktır."

\*\*\*

Ralph'in aşk tanrıçasının leylak bahçelerinde çıktığı gezintinin Zuga'nın kulağına gelmekte bu kadar gecikmesi gerçekten şaşılabilir bir şeydi. Çünkü Barry Lennox öyküyü önüne gelene hiç çekinmeden, üstelik bire bin katarak anlatmış ve Elmas Lil'in barında her akşam dedikodu, Kalahari Çölünde bir kum fırtınası gibi esmiş, ortalıkta dolaşmış durmuştu. Lil de olayı büsbütün körüklemekten geri durmuyor, Zuga'nın kulağına gitmesi için elinden geleni ardına koymuyor, kendi kendine, " O soğuk herif, kendini beğenmiş adam duyunca ne yapacak acaba, çok merak ediyorum, " diyordu." Damarlarındaki o buzlu su bile kaynamaya başlayacaktır, hiç kuşukum yok."

Zuga, "Yosmalar, yosmaların aracıları," diye homurdandı, ilk kamptaki çadırın yerine yapılmış olan saz damlı evin verandasında dikiliyordu. Ralph aşağıdan, gözleri güneşten kamaşarak, babasına bakıyordu sadece:

"Anladık, ailene, Ballantyne adına hiç mi hiç saygın yok! Kendine, kendi bedenine de mi saygın yok be adam?"

Zuga evin kapısının önüne dikilmişti, başı açık olduğundan sık, altın saçları savaş miğferi gibi parlıyor, düzgün kesilmiş sakalı, çenesinin çıkıklığını büsbütün belirtiyordu. Elindeki uzun, kara saplı, gergedan derisi kırbaç, yere değiyordu, çizmesinin tam ucuna.

"Söyle bakalım, bana bir neden göster, tek bir neden, seni bu evden def etmemem, bir daha geri dönmek üzere kovmamam için bir neden göster, konuş hadi."

Jordan daha fazla dayanamadı, ağabeyini kaybetmek korkusu, babasının korkusuna ağır bastı, koştu, kırbacı tutan koluna yapıştı:

"Babacığım, ne olur, baba, yapmayın, kovmayın onu."

Babası ona bakmadan, kolunu şöyle bir savurdu, Jordan geri geri gitti, sırtı duvara vurdu. Ralph, babası gibi sakin bir sesle, "Jordie bir şey yapmadı ki!" dedi.

"Ya! Demek dilin var senin, öyle mi?"

Ralph, kardeşine, "Sen çekil Jordie. Seni ilgilendiren bir şey değil bu, " dedi.

Zuga, gözleri hep öyle Ralph'in gözlerine çakılı, küçük oğluna bakmadan konuştu: "Hayır, olduğunu yerde kal, Jordan. Kal da yosma neymiş, yosmaların peşinde gezen gözü dönmüş erkekler neymiş, öğren sen de."

Jordan sapsarı kesilmişti, neden söz ettiklerini biliyordu, çünkü Ralph ile Bazo konuşurlarken dinlemiş, duyduklarını pek anlamamış, merak etmiş, bu kez Jan Cheroot'u gizlice sorguya çekmiş, aldığı karşılıklar ise onu hem dehşete düşürmüştü hem de midesini bulandırmıştı.

"Deme Jan Cheroot, hayvanlar gibi mi yani? Köpekler, keçiler gibi mi?"

Sonradan Jan Cheroot'un anlattıklarını düşününce gerçeği olanca çıplaklığıyla görmüş, büsbütün yıkılmıştı. Demek bütün kadınlar, bütün erkekler?. . Gözünde güçlülüğün, dürüstlüğün, soyluluğün simgesi olan babası da, giderek uzaklaşan bir anıya dönüşen o tatlı, melek gibi annesi de? Yok canım, onlar yapmış olamazdı, hayır, kesinlikle yapmış olamazlardı bu pis işi.

Öyle ki, midesi hastalanmış, durmadan kusmuş, Zuga ona ilaç vermek zorunda kalmıştı, işte şimdi babasıyla ağabeyi bunu konuşuyorlardı, belleğinden silmek, unutmak istediği bu korkunç şeyi. Dünyasındaki en önemli iki kişi şimdi bunu açık açık konuşuyor, ancak kitaplarda gördüğü sözcükleri



kullanarak, işitmesi bile onu utandıran şeyleri söyleyerek konuşuyorlardı işte. Hava sanki utançla, ayıpla, nefretle dolmuştu.

"Senden önce bin domuzun yuvarlandığı çamurda yuvarlandın, o kızıl yosmanın bacakları arasındaki o pis kokulu yuvaya girdin, öyle mi? Peki o çamura girmekten utanmadın ivelim, senden önce girmiş o pis domuzların neler bırakmış olacağını da dşunmedin mi, be adam?"

Babasının sözleri, Jordan'ın midmesini kaldırmıştı, kusmamak in elini ağzına götürdü.

"Bir yosmanın taşıdığı hastalıkları hastanede gözlerinle grebilseydin eğer... Beyinleri kemirilmiş, ağzlarından salyaları kan, dişleri, burunları ryp dökülmüş, kr gözleri fildır fildır dönen o hastaları görmüş olsaydın eğer..."

Jordan iki büklüm olup çizmelerinin üstüne kustu.

Ralph bağırdı: "Susun baba, Jordie'yi hasta ettiniz, görmüyor usunuz?"

"Ne? Ben mi? Ben mi hasta etmişim? Asıl sen hasta edersin insanı be!"

Basamakları inip oğluna yaklaşırken kırbacını havaya aldırdı. Ralph olduğu yerden kıpırdamadı, başını inadına dik tarak:

"O kırbacı indirmeyecek olursanız, baba, ben de kendimi avunurum, bakın karışmam sonra. Kırba, hayvana vurulur."

"Doğru söyledin ya. Benim gözümde sen de hayvandan farksızsın. Pekâlâ, mademki bana kafa tutuyorsun, mademki erkek olduğunu iddia ediyorsun, o halde gel bakalım, kanıtla kendini, hadi."

Kırbacı bir yana fırlattı. Ralph yumruklarını sıkmış, bekliyordu. Gene de gafil avlandı. Babasının indirdiği yumrukla burnu şişti, dudağı yarıldı, kanamaya başladı. Kanını yaladı, tuzlu tuzlu geldi. Elinin tersiyle sildi, sonra kendinden geçti. Babası, karşısında, yakışıklı, soğuk, buz gibi soğuk, dikiliyordu. Yumruğunu olanca gücüyle salladı. Ama boşa gitti. Buna karşılık, kendisi bir yumruk daha yedi, iyice sersemledi.

O ana kadar Zuga'ya karşı sadece saygı, korku, ara sıra da sevgiye benzer bir şey duymuşken birden ondan nefret ediverdi. Başkalarının babasına duyduğu saygıdan nefret etti. mr boyunca onu örnek almak zorunda kalacağı ve bunu asla başaramayacağı için nefret etti. Ona olan o sonsuz görevi ve gönül borcundan ötürü, bunları asla yerine getiremeyeceği, ona olan borçlarını asla ödeyemeyeceği için nefret etti. Annesi öldüğü için ve babası bu lme engel olmadığı için babasından nefret etti, annesinin sevgisini paylaştığı için nefret etti. Ama en çok da, çok, çok güzel bulduğu bir şeyi kirlettiği, o büyüleyici dakikalardan dolayı iğrenme, utanç gibi duygular duymasına, kirlenmişlik duygusuna kapılmasına neden olduğu için babasından nefret etti.

Ama ne yapsa boşuna, deli gibi saldırıyor, gene de babasına bir tek yumruk bile indiremediği gibi boyuna kendisi dayak yiyordu.

Jordan, gömleğinin n kustumaktan sapsarı, yalvarıyordu: "Durun, ne olur, yapmayın, durun, yalvarıyorum."

Yüzünü elleriyle kapamak, bu şiddet sahnesini, bu kan ve nefret sahnesini görmemek istiyor, ama yapamıyordu. Büyülenmiş gibiydi.

Sonunda arenada matadorun karşısında yenik düşmüş bir boğa gibi, Ralph dizlerinin üzerine çöküverdi. Soluk soluğa kalmıştı. Sonra boylu boyunca, babasının son bir yumruğuyla hem de ilk kez sağ eliyle indirdiği yumruğuyla tozlara yuvarlandı kaldı.

Jordan çılgın gibi koştu, ağabeyinin başına diz çöktü, başını yana çevirmeye, soluk almasını sağlamaya çabalıyordu. Eli kana bulanmıştı.

Zuga da soluk soluğaydı. Yanakları kızarmış, alnı ter içinde kalmıştı, ” Jan Cheroot. Çabuk bir kova su getir,” diye seslendi.

Hotanto koştu geldi, elindeki kovayı Ralph'in yüzüne boşalttı. Ralph homurdandı, sürünerek kalkmaya çabaladı. Jordan ile Cheroot onu, koltuklarının altına girip zorla adeta sürüyerek taşımaya çabaladılar. Hem sıırıslam olmuş hem de kan içinde kalmıştı. Zuga hiç oralı değilmiş gibi kocaman bir yaprak sigarası yaktı.

Oğluna yaklaştı, gözkapaıllarını başparmağıyla açıp gözbebeklerine baktı; memnun, homurdandı, sonra dirseğindeki yarayı inceledi. Burnunu yokladı, kırık filan var mı, diye.

Sonunda da dudaklarını aralayıp dişlerini gözden geçirdi. Sağlamdı, kırılan olmamıştı.

"Jan Cheroot, şunu Jameson'un kliniğine götür hele şu gözünün kenarını diksin, bir avuç da cıva hapı versin ki hastalık filan kapmasın. Dönüşte de Barnato'nun cimnastik salonuna uğra, şunu boks derslerine yazdır bakalım. Biraz dövüşmeyi öğrenemezse bir kavgada geberir gider sonra.”

Pazar Alanından dönerlerken Jan Cheroot ile Ralph kafa kafaya vermiş ciddi ciddi konuşuyorlardı:

"Ne sandındı ya? Ona boşuna Bakela, yani yumruk dememişler. . !"

Ralph acıyla suratını buruşturdu. Her yanı şişmiş, çürümüş, mosmor kesilmişti. Üstelik kaşındaki ve dirseğindeki at kılıyla dikilmiş yaraları geriliyor, rahatsızlık veriyordu. Jan Cheroot sonunda dayanamadı, sordu:

"Söyle bakalım, pembe şekerin tadı nasılmış, ha?"

Ralph bir an zınk diye olduğu yerde durdu, uzun uzun düşündü, dudaklarının acısına aldırış etmeden karşılık verdi:

"Nefisti, tek sözcükle nefis.”

Jan Cheroot kıkır kıkır güldü: "Şimdi bana kulak ver, delikanlı. Hem de kulağımı dört aç da dinle beni. Babanı çok severim, öylesine uzun yıllardır birlikteyiz ki, sayısını bile unuttum gitti. Sana bir şey söylediği zaman, mutlaka doğruyu söylüyordur, inanacaksın. Ama ben, ömrümde o sıcacık şeyin tadına bakmak için hiçbir olanağı kaçırmadım, bir kez bile önüme çıkan olanağı tepmedim, hayır, taze olsun, kart olsun, orta yaşlı olsun, maymun kadar çirkin ya da soluk kesecek güzellikte olsun, ne olursa olsun, her fırsatta, her türlüşünün tadına baktım, anlaşıldı mı?"

Ralph de özetleyiverdi: "Ve bu yüzden ölmedin de, değil mi ama?"

"Hayır efendim, tam tersine, herhalde bu işleri yapmasaydım ölürdüm.”

Ralph yürüyüp giderken söyleniyordu: "Umarım Bazo haftaya gene örümceğini dövüştürür, on altına çok ihtiyacım olacak çünkü.”

\*\*\*



Henüz dolunay değildi, ama ortalık gene de masmavi bir ışığa boğulmuştu. Jordan babasının eski gömleğinden yapılmış gecelik entarisiyle, yalınayak usulca, evin içeri biraz serinlik girsin diye ardına dek açık bırakılan kapısından çıkıp verandanın ta ucunda, kaidesi üzerine dikili şahin heykelinin önüne gitti. Ay ışığı, taş heykele yandan vuruyor, yarısını gölgede bırakıyor, büsbütün gizemli bir görünüm veriyordu.

Jordan, korkuyla ürpererek taş kuşun önünde diz Çöktü, gizlice çevresine göz attı. Herkes, her şey uykudaydı, şafak öncesinin o derin uykusunda, Jordan'ın karmakarışık lüleleri, ay ışığında pırıl pırıl parlıyordu. Gece boyu gözünü kırpmamış, ağabeyinin şiş burnuyla sesli sesli soluk almasını dinlemişti. Bu yüzden uyku sersemliği filan yoktu.

Yatarken yastığının altına gizlediği kâğıdı açtı, içinde bir avuç pirinçle bir dilim kuzu söğüş vardı. Bunları sabuntaşından heykelin dibine bırakıp, bir iki adım geri çekildi. Sonra yeniden diz çöktü, göğsüne bastırıldığı kitabı açıp başını eğdi. Mavi deri ciltli, kenarları yaldızlı bu kitabın adı 'Amerika Kızılderililerinin Dinleri'ydi.

Jordan, şişmiş göz kapaklarını sımsıkı kapadı, fısıldadı: "Selam sana, Panes."

'Kaliforniya yerlileri, Agaçemen kabilesi, ulu Panes'e taparlar. ' Bu kitap çok çok uzaklardan gelmişti ve Jordan'ın en değerli varlığı, üstelik ömründe çaldığı tek şeydi, ama Tanrı onu bağışlamıştı, biliyordu, çünkü çok dua etmişti.

Gene de kitabı nasıl ele geçirdiğini aklına getirmek bile istemiyordu.

'Panes, bir kadındı, genç ve güzel bir kadın. Dağlara kaçmış, Tanrı Cinigçiniç de onu bir kuşa dönüştürmüştü. Jordan, Frazer'in kitabında anlattığı kişinin kim olduğunu adı gibi biliyordu. Annesi de gençti, güzeldi ve onu yanına almadan, o kapkara Ölüm Dağına kaçmıştı işte.

Şimdi kitabı açtı, başını eğdi, gerçi ortalık incecik yazıları görebileceği kadar aydınlık değildi, ama Jordan, tanrıya duayı ezberlemişti artık.

"Neden kaçtın sanki?" diye fısıldadı." Bizim yanımızda kalsaydın daha iyi olmaz mıydı? Seni asıl seven, bizler değil miyiz? Sana et ve pirinç sunsak, bize dönmez misin? Bak, sana neler getirdim, ulu Panes."

Sabah rüzgârı, ılık, yumuşacık saçlarını okşadı. Tanrı, varlığını göstermek için bu gibi şeylerden yararlanırdı, biliyordu. Ama ilk kez böyle yumuşacık, ılık bir esinti gibi gelmişti işte.

"Ah, ulu Panes! Ben Ralph gibi pisliğe bulaşmak istemem. Bin domuzun yuvarlandığı çukurun kokusunu almak istemem ben. Deli olmak istemem, dişlerinin çürüyüp dökülmesini istemem." Sımsıkı yumulu göz kapaklarının arasından yaşlar yanaklarına süzülüyordu.

"Ne olur, kurtar beni, ulu Panes." Tüm dehşetini ve tiksintisini, o kutsal kuş-kadına döküyordu şimdi." Birbirlerine vuruyorlardı, birbirlerinden nefret ediyorlardı. Sonra o kan, ah, o kan..."

Kalktı, kuş öyle taştan bakıyordu. Ama Jordan gene altın saçlı başını eğdi, sanki bir şeyler söylüyormuş gibi ona kulak verdi. Mutfak kapısını açtı, içerisi odun dumanı, katranlı sabun, bir de köri kokuyordu. Külleri azıcık karıştırınca alev aldı.

Mumu yaktı, masanın üzerine koydu. Birkaç adım geriledi, biraz duraksadı, solmuş, yamalı geceliğinin eteklerini sıyırdı, gövdesine baktı. Karnındaki o çocuk tombulluğu gitmiş, gövdesi

sımsıkı, dümdüz olmuştu. Bacakları uzun ve biçimliydi. Bacaklarının bittiği yerde sarı sarı tüyler belirmeye başlamıştı, ipek gibi yumuşacık. Bu bulutsu ağın ortasından penisi sarkıyordu. Son birkaç ay boyunca ürkütücü bir hızla büyümüşü; Jordan, onun, kolu kadar kalın ve uzun olacağı anı büyük bir dehşetle bekliyordu. Bu utanç verici yükü ömür boyu nasıl taşıyacaktı o zaman?

Şimdi, şu anda gerçi yumuşak, bembeyaz ve zararsız duruyordu ya sabahları uyandığında kemik gibi sert, sıcacık ve günah sayılacak bir zevkle, nabız gibi atardı.

Bu zaten kötü bir şeydi, üstelik şu son günlerde, en olmadık yerlerde, sofrada, babasının karşısında otururken ya da sınıfta öğretmeni üzerine doğru eğildiğinde veya at sırtında eyere sürttüğünde o korkunç sertlik birden pantolonunun önünü şişiriveriyordu.

Şimdi eline aldı, yeni doğmuş bir kedi yavrusu gibi çaresiz ve yumuşacıktı, ama aldanmamalıydı. Biraz okşayınca hemen kalkıverdi. Korkuyla bıraktı. Babasının av bıçağı masanın üzerindeydi, akşam kestiği kuzu budunun yanı başında, yağları donmuş, yirmi santim uzunluğunda bir bıçak. Sağ eline aldı. Çok, çok keskindi. Babasının onu nasıl kullandığına da dikkat etmişti.

Gecelik entarisinin eteğini çenesine sıkıştırdı, bir eliyle penisini kökünden kavradı, çekti, baltayla uçurulacak bir kafa gibi uzattı, sonra bıçağı yavaş yavaş karnından aşağıya indirmeye başladı, yağlar karnına bulaştı, ama aldırış etmedi. Şu utanç verici, solucana benzer şeyden kurtulmak istiyordu, kurtulacaktı da.

"Jordie, ne yapıyorsun?" Birden yerinden sıçradı, bağırdı, bıçağı, masanın üzerine fırlattığı gibi telaşla eteklerini indirdi." Jordie!"

Döndü, soluk soluğaydı, Ralph mutfığa girmiş, ona doğru yürüyordu. Sorusunu yineledi: "Ne yapıyorsun öyle?"

"Hiç, hiçbir şey yapmıyordum." Deli gibi başını salladı.

Ralph onu suçlarken sırtıyordu: "Senin şu küçüğü kesip atmaya hazırlanıyordun, değil mi?"

Jordan hıçkırarak kapıya atıldı, kaçtı. Ralph başını salladı, sonra babasının bıçağını alıp kuzu budundan kalın bir dilim kesti, üstüne de bol bol hardal sürüp çiğnemeye başlarken bir yandan da kahve ibriğini, ateşe sürüyordu.

\*\*\*

Ertesi pazar günü, dövüş arenasının bembeyaz kumları üzerinde örümcek Inkosikazi, kendisinden daha küçük, ama daha çevik rakibesinin iğrenç kucağında, uzun uzun can çekiştikten sonra öldü. Bazo tıpkı bir sevgilinin yasını tutar gibi onun yasını tuttu. Kamuza da onun bu derin acısını paylaşıyordu, çünkü onun ölümüyle Matabele sendikası da tam yirmi altın kaybetmiş bulunuyordu.

Pazar Alanından Zuga'nın kampına dönüş tıpkı Napolyon'un Moskova'dan dönüşüne benziyordu, en önde Bazo ile Ralph, içindeki acınacak yüküyle sepeti birer ucundan tutmuş taşıyorlardı.

Elmas Lil'in barının önünde Ralph, tören alayını bir an durdurup pencerelere imrenerek baktı, yeşil kapının ardından yükselen kahkahalara, yüreği kıskançlıktan burkularak kulak verdi. Matabele'lerin kulübesine vardıklarında Kamuza'dan birası çanağını Ralph'e uzatırken sordu:

"Ne kadar kaybettin, Henşov?"

"Her şeyimi. Yaşamamın tek nedenini yitirdim ben."

"İşte bu çok kötü. Bütün ineklerini aynı ahırda barındırana budala denir."

Ralph acı acı söylendi: "Kamuza, sözlerinle beni gerçekten de avutuyorsun, yüreğime su serpiyorsun, sağ ol. Ama ben böylesine akıllıca dinlemeye değer bir kişi değilim. Bu bulunmaz incileri sen kendine saklasana."

Kamuza küsmüş gibi, bu kez Bazo'ya döndü: "Şimdi anlıyorsun değil mi, neden bana verdiğin öğüdü tutup elli altının hepsini oynamadığımı?"

Bazo, Ralph'e bir göz attı, sonra ikisi aynı anda harekete geçtiler. Ralph kolunu sözde kardeşçe, Kamuza'nın omzuna doladı, ama onu boynundan sımsıkı kavrayıp kıpırdamasını önlerken öteki eliyle de Kamuza'nın peştamalını kaldırdı.

Bazo da koca örümceğin tüylü leşini sepetten kaptığı gibi onun belinden içeri soktu. Ralph koyverir koyvermez Kamuza ömründe ilk kez eyer vurulmuş bir aygır gibi şaha kalktı, geri çekildi, iki eliyle kasıklarına vurmaya başladı.

Eğer Ralph zamanında yakalamamış olsaydı Bazo, gülmekten sırtüstü kulübenin, ortasında yanan ateşe yuvarlanıyordu.

\*\*\*

Kamuza gideli neredeyse üç yıl oluyordu. Öteki Matabele'ler ve Bazo, sözleşmeyi bir üçüncü dönem için uzatırlarken yalnız Kamuza, Bakela'dan, kendisini koyvermesini istemiş, kuzeyin, Matabele ülkesinin yolunu tutmuştu.

Bazo onu çok aramıştı, onun o sivri dilini, kurnaz öğütlerini aramıştı, beyaz adamı nasıl da kolayca anlıyor, ne düşündüğünü önceden kestirebiliyordu! Bazo ise Kimberley'e geleli neredeyse on yıl olacağı halde, bunu bir türlü başaramıyordu işte. Gerçi Henşov dostuydu, uzun yıllar boyunca onunla omuz omuza çalışmışlar, birlikte avlanmışlar, aynı kaptan yiyip aynı kâseden içmişlerdi; üstelik Henşov onun dilini öylesine rahat konuşuyordu ki, bir Matabele konuşuyor sanırdın, gene de Henşov asla Kamuza gibi bir Matabele olamazdı, onunla aynı inançları paylaşmamış, düşman yaklaştığında onunla birlikte 'boğa boynuzu' yapmamış ve Kamuza gibi, mızrağını kana bulamamıştı. Bunun içindir ki Bazo, Kamuza'nın döndüğünü duyunca çok sevindi.

Ateş başlarında Matabele'ler fısıldaşıyorlardı: "Kamuza, kralın adamı olarak geliyor, Kamuza'nın artık başında halkası var."

Pek çok genç Matabele çalışmak üzere 'Ungodi Kakulu' yani 'Kocaman Çukur'a gelmişti. Yıllar boyu, her ay da yenileri geliyordu, onar, yirmişerlik gruplar halinde hatta bazen sadece üçer, ikişer kişi, ara sıra da tek tek. Bunlardan kaçını Kimberley'e ulaşabilmişti. Hesabını tutan yoktu ki! Belki bin, belki iki bin. Her birine de güney yolu izni Ulu Fil tarafından verilmişti, çünkü Matabele ülkesinin kralının izni olmadan kimse ülkeden dışarı çıkamaz ve ülkeye giremezdi. Bu genç Matabele'ler sürgün yaşantısında bile birbirlerine sımsıkı kenetlenmişlerdi. Kuzeyden her yeni gelen, babalardan, indunalardan yeni yeni haberler getiriyor, sözcüğü sözcüğüne bu haberleri yineliyorlardı. Elmas madenlerinden ayrılanlar da böyle, yazı bilmeyen bu kişilere özgü o şaşmaz bellek gücüyle sözcüğü sözcüğüne, gönderilen haberleri yerine ulaştırıyorlardı.

Kamuza ömründe bu denli ilgi uyandırmamıştı. Hep sadece binlerce Matabele'den biri olagelmişti, o kadar. Ama şimdi, kralın adamı olarak dönüyordu. Bazo her gün, dört gözle yolunu bekliyordu onun. Geceleri uyku tutmuyor, her an, karanlıkta Kamuza'nın fısıltısını duyacakmış gibi oluyordu. Böyle geceler ve günler boyu bekledikten sonra bir gün apansız Kamuza'yı karşısında buluverdi.

Ciddi ciddi selamlaştılar, ona hemen yer açtılar, ateşin başında oluşturdukları çemberi biraz genişlettiler ama yanına çok yaklaşmadılar, onu sıkıştırmadılar, çünkü Kamuza'nın başında, o kara taç vardı. Matabele ülkesinde indunaların taşıdığı o danışmanlık simgesi. Ona saygı belirtisi olarak 'Baba' diyorlardı ve Bazo bile, bira çanağını ona geçirmeden önce, ellerini hafifçe birbirine vurarak onu selamlıyordu. Ancak Kamuza karnını doyurduktan sonradır ki, merakını elinden geldiğince gizlemeye çalışarak çaktırmadan ona sorular sormaya başladı.

Artık ikisi de delikanlı sayılmazdı, yıllar çarçabuk gelip geçmiş, ikisi de erkek olmuşlardı. Kamuza'nın kanına Khama krallarının daha keskin zekâlı, daha kurnaz kanından da karıştığı için, yüz çizgileri gerçek bir Matabele'ninki kadar keskin değildi. Bu kanı Kamuza, ninesinden almıştı, çekik gözlerini, dar burun deliklerini, ince dudaklarını da öyle. Zaten safkan Matabele pek az kalmıştı artık, işte Bazo bu safkanlardan biriydi. Gene de başında induna tacını taşıyan o değil, Kamuza oluyordu.

Mzilikazi'nin zamanında, induna olmak öyle kolay değildi, insanın ancak saçlarına kır düştükten savaşlarda sayısız yararlılıklar gösterdikten sonra, karıları, adamın başındaki saçını bir güzel örür, bükür, çamsakızıyla, kille, öküz kanıyla, halka yapıp bir güzel yapıştırır, bu taç da bir daha ölünceye

dek o adama, Matabele ulusunun Danışma Meclisi'nde oturma hakkını verirdi.

Ne var ki artık zaman değişiyordu. Mzilikazi'nin oğlu Lobengula, vahşi olmaktan çok kurnaz biriydi bu yüzden de çevresindekilerin kurnazlığına önem veriyordu. Mzilikazi bir savaşçıydı, gerçi Lobengula da mızrağını kana bulamıştı ama hiçbir zaman savaşçı olmamış, hatta savaşçıların basitliğini, düşüncesizce eyleme geçmelerini hor görmüş, kınamıştı. Babasının o kır sakallı danışmanları birer ikişer öteki dünyaya göçtükçe yerlerine, eskilerin mızrağı indirdiği çabuklukla düşünebilenleri seçiyordu işte. Yaşlıların sabrı yoktu onda, pırıl pırıl, canlı bakışlı gençleri arıyordu, güney sınırlarında fırtına bulutlan gibi toplanmaya, birikmeye başlayan kapkara bulutları görebilecek keskin bakışlı gençleri.

Büyücülerin, falcıların haber verdiği, kurak mevsim sonunda Zambezi bataklıklarının papirüslüklerini tutuşturan alevler gibi yakında başına çökecek yangını ve korkunç olayları önceden sezecek gençleri arıyordu. Adımlarıyla yeri göğü inleyen, sesiyle bulutları sarsan Ulu Fil Lobengula, gözü gören, kulakları işiten gençleri arıyordu.

İşte bu yüzden ki Kamuza başında 'induna isikoko'sunu taşıyordu ve o konuşurken adamları büyük bir dikkatle dinliyorlardı. Kamuza, getirdiği haberin önemini belirtmek üzere, konuşmasına, Matabele ulusunun tarihçesiyle başladı. Her biri bunu daha analarının sütünü emerken dinlemiş, ezbere biliyorlar gene de büyük bir dikkatle kendi çocuklarına anlatacakları güne kadar unutmamak için dinliyorlardı. Anlatacakları ki, Matabele'lerin öyküsü hiç mi hiç unutulmasın, sonsuza dek sürüp gitsin.

Öykü, Zulu'ların eşsiz savaşçı reisi, bizzat Kral Çaka'nın sevgili arkadaşı, güvendiği dostu Mzilikazi ile başlıyordu. Kral Çaka, anası tatlı Nandi'nin ölümüyle kederinden çılgına dönmüş, kara illete tutulmuştu. Bir yıl yas buyurmuştu, bu yıl boyunca kimse tohum ekmeyecek, kimse ineğinin sütünü içmeyecek, toprağa sağıcağı, kimse karısıyla yatmayacaktı, tüm bunların cezası ölüm olacaktı. Deli Çaka, kocaman kulübesinde derin derin düşünüyor, çevresindekileri yok etmek için bahaneler arıyordu. En sevdiklerini, en güvendiklerini bile.

Böylece Çaka, genç savaşçı reisi Mzilikazi'ye haberci gönderdi. Haberciler Mzilikazi'yi bulduklarında çevresinde Zulu yöresinin en yiğit, en seçkin beş bin savaşçısıyla, savaştan dönüyor, ganimeti getiriyordu, ele geçirilmiş sürüleri, boyunlarından birbirine iple bağlanmış genç, güzel kızları.

Kralın birinci habercisi Mzilikazi'nin karşısına dikildi. Reis, ölümle yüz yüze geldiğini o anda anlamıştı. Haberci dedi ki: "Kralımız, Mzilikazi'yi, savaş ganimetinden kralın payına düşeni çalmakla suçluyor."

İkinci haberci de aynı sözcükleri yineledi. Belki ölüm cezası yalnız kendisine verilmiş olsaydı Mzilikazi kralın huzuruna varır, cezaya onurla yiğitçe boyun eğdi. Ama beş bin savaşçısı da ölüme mahkûm edilmişti ki Mzilikazi onlara öz çocuğuymuş gibi bakıyordu.

Bu yüzden Mzilikazi, elini uzatıp kralın habercilerini yakaladı, bir an yer gök sarsılır gibi oldu, çünkü kralın başında mavi tüy taşıyan habercilerine dokunmak demek bizzat krala dokunmak demektir. Mzilikazi sonra mızrağının ustura gibi keskin ucuyla mavi tüyleri kestiği gibi suratlarına fırlattı.

"İşte Çaka'ya yanıtım. Artık benim kralım değildir." işte kuzeye büyük göç böyle başladı ve Kamuza, kralın adamı, ateşin başında her şeyi yeni baştan anlattı. Kralını yadsıyan Mzilikazi'nin



savaşta kazandığı onuru, Çaka'nın ordularını nasıl bozguna uğrattıklarını, Mzilikazi'nin onları nasıl Ngunilerin bildik savaş taktiğiyle elverişsiz topraklarda beklediğini anlattı. Sonra Çaka'nın savaşçılarını 'boğa boynuzları'yla nasıl kuşattığını, Çaka'nın adamlarının nasıl Mzilikazi'den yana geçtiklerini, sonra öteki kralları nasıl yendiğini anlattı. Çaka, erkek kardeşleri tarafından öldürülünce, Zulu kabilesinin yeni reisi Dingaan, Mzilikazi'ye karşı çıkmaktan çekinmiş, böylelikle Mzilikazi öteki kabileleri buyruğu altına alarak gittikçe büyümüş, güçlenmişti Matabele'ler bir ulus, Mzilikazi de Çaka'yı gölgede bırakan bir kara imparator olmuştu. Ateşin başındaki gençler kulak kesilmiş dinliyor, dinledikçe de göğüsleri gururla kabarıyordu.

Sonra Kamuza abunilerin, yani yabancı beyazların küçük arabalarıyla ırmağı nasıl geçtiklerini, Mzilikazi'nin mızrak gücüyle kazandığı topraklara nasıl yayıldıklarını anlattı. Mzilikazi onları, Gariiep Irmağının kıyıcığında şafak sökmeden önceki saatte, sürülerin boynuzlarının gün ışıırken ilk görüldüğü saatte yakalamıştı. Kara savaşçıların ön safları, uzun namlulu ağızdan dolma tüfeklerin ilk salvosuna hedef olmuş, yıkılmış, onlar tüfeklerini bir daha doldurmaya çabalarken sakallı beyazları da, kadınlarını da, çocuklarını da, hepsini öldürmüşlerdi. Bu, Mzilikazi'nin piliçleri için, yani gülünç, dazlak kafalı akbabaları için bulunmaz bir şölen olmuştu. Bunu bir son sanmışlardı ama yanılıyorlardı, çünkü sadece bir başlangıçtı. Matabele'ler, şu yabancı, soluk derili adamların körü körüne cesaretinden, yiğitliğinden ve inadından henüz habersizdiler.

Bundan sonraki beyaz dalgası güneyden gelmiş, adamlar Gariiep kıyısındaki arabaları ve çakalların kemirdiği kemikleri görünce öfkeden çılgına dönmüşlerdi. Kıyasıya bir savaş başlamıştı. Beyazlar at üstünde tüfekte geliyorlar, ama deri kalkanlara çarpıyorlardı. Önce arabalarıyla bir tür kale yapıyorlar, tekerleklerini birbirine yapıştırıp geçilmez bir duvar oluşturuyorlar, kara savaşçıları at üstünde geri püskürtünce de, Mzilikazi'nin sarayına doğru adım adım ilerliyorlardı. Mzilikazi ölümlerini sayıyordu, beyazlara karşı ağır kayıplar veriliyordu. Bunun için ulusunu çağırırdı, sığırtmac çocuklar sürüleri topladılar, kadınlar hasırlarını yuvarladılar, küçük kızlar testilerini başlarına aldılar ve Mzilikazi, kentlerini, köylerini ateşe verdiği gibi Matabele ulusunu uzaklara götürdü. Beyazlar at üzerinde, tıpkı bir çoban köpeğinin sürüyü gütmesi gibi onları sürüyor, gidecekleri yolu gösteriyorlardı. Böylece Mzilikazi ulusunu kuzeye götürdü, ulu ırmağı geçip yeni bir ülkeye vardılar.

Kamuza ateş başındaki gençlere anlatıyordu: "Şimdi beyaz kuşlar gene toplanıyorlar. Her gün yol boyunca Thabes Indunas'a kadar çıkıyor, yanlarında da zevksiz, ucuz armağanlar ve o küçük yeşil şişelerde çılgınlık suyundan getiriyorlar. Dillerinden dökülen sözler bal gibi tatlı ama yutmaya kalkışanın gırtlığına yapışıyor, timsah ödü gibi."

Bazo, tüm dinleyenler adına, sordu: "Peki, kraldan ne istiyorlar?"

Kamuza omuz silkti: "Kimi fil avlayıp dişlerini almak için izin istiyor, kimi genç kızların arabasına gönderilmesini istiyor, kimi ulusa, üç başlı, beyaz bir tanrıyı anlatmaya çabalıyor, kimi çukur kazıp sarı demir aramaya, kimi de sığır satın almaya kalkışıyor. Kimi sadece bunu, kimi sadece şunu istediğini söylüyor ama hepsi de her şeyi istiyor. Bu adamların gözü öyle dönmüş ki, açıkları doymak, susuzlukları kanmak bilmiyor. Gördükleri her şeyi istiyor, gene de yetinmiyorlar. Toprağı istiyorlar, o da yetmiyor, anasının karnından çocuk kopartır gibi açıp içindekileri alıyorlar. Irmakları alıyorlar, yetmiyor, duvarlar örüp göle dönüştürüyorlar. Fil sürülerinin peşine atla düşüyor, vurup öldürüyorlar, ama bir, iki tane değil, sadece iri aygırları değil, hepsini, hepsini, gebe dişileri, dişi parmak kadar bile uzamamış yavruları da öldürüyorlar. Gördükleri her şeyi alıyorlar, her şeyi de

görüyorlar çünkü hep oradan oraya geziyor, arıyor, bakmıyorlar.”

Bazo dedi ki: "Lobengula onları yiyip bitirmeli. Tıpkı babası Mzilikazi yaşıyorsa nasıl yapardı, öyle yapmalı.”

Kamuza acı acı güldü: “İşte benim kardeşimin aklı da bu kadar eriyor demek. Lobengula, Mzilikazi'nin Gariiep kıyısında beyazlan nasıl yediğini, bu yüzden de ülkesini nasıl yitirdiğini anımsamıyor. Ne yapsın yani? Zulu Kralı Ceteswaye'nin savaşçıların yaptığı gibi, İngilizlere mi saldırırsın? Kaç İngiliz öldürdüler onlar, biliyor musun? Kırmızı ceketlerin ölüsü, kan gibi, Küçük El tepelerini baştan aşağı örtmüştü. Sonra ne oldu peki? Ceteswaye bunun karşılığını, krallık mızrağıyla ödedi krallık sürüleriyle ödedi, gençlerin yüreğiyle, karaciğeriyle ödedi, Zulu ülkesinin yemyeşil topraklarıyla ödedi. Ulundi'de beyazlar öğ aldıktan sonra, Ceteswaye'yi de, komutanlarını da zincire vurup götürdüler, hepsini. Lobengula da aynı akıbete mi uğrasın istiyorsun, Bazo?"

Bazo bir süre derin derin düşündü, sonra başını salladı: "Burada hiç kimsenin haddine düşmemiş krala akıl vermek, yol göstermek. Biz onun sadece köpekleriyiz. Burada hiç kimsenin, beyazın gücünden de, kararlılığından da kuşkusu yoktur. Biz sadece şunu öğrenmek istiyoruz: Kral ne dedi? Bize ne istediğini söyle yeter, çünkü buyruğu duymak demek, yerine getirmek demektir.”

Kamuza, ” Öyleyse dinleyin beni, ” dedi.” Kral bütün büyük indunalarını yanına alıp Matopos tepelerine, Umlimo'nun oraya gitti. Umlimo kehanette bulundu. Birinci gün, o eski, çok eski kehaneti yineledi. Ta Monomatapa'nın zamanından kalma sözleri söyledi:

"Taştan şahinler uzaklara uçacak. Onlar dönünceye kadar Mamboların veya Monomatapaların ülkeleri barış yüzü görmeyecek. Çünkü taş şahinler dönüp tüneyinceye kadar ak kartal kara boğayla savaşacak.”

Bu kehaneti hepsi biliyordu, ama şimdi kulaklarına daha bir ürpertici gelmişti işte.

"Kral bu eski kehanetin üzerinde uzun uzun düşündü ve dedi ki: Ak kuşlar toplanmakta. Kartalı, akbabası, hepsi de beyaz, şimdiden sarayımın damına tünüyorlar bile.”

Biri sordu: "Peki, taş şahinler ne anlama geliyor?"

"Taş şahinler eskilerin, kralların gömüldüğü yerde, Zimbabve'de bıraktığı kuş tanrılarıdır.”

"Taştan kuşlar nasıl uçacak?"

Bu kez Bazo karşılık verdi: "Biri uçtu bile. Taş şahinlerden bir tanesi bizim çok yakınımızda. Yumruk Bakela'nın damının altında dikilip durur. Şahini alıp uzaklara götüren oymuş.”

Kamuza başını salladı: "Öteki kuşlar da uçunca Matabele ülkesini savaş silip süpürecek. Ama siz susun da şimdi Umlimo'nun söylediklerine kulak verin ikinci gün Umlimo şu kehanette bulunmuş.” Gece yarısı gökyüzü öğleye dönerse ve yıldızlar tepelerde parlarsa, işte o zaman yumruk, bıçağını kara boğanın gırtlığına dayayacaktır.”

Sustular, düşündüler, kehaneti açıklaması için Kamuza'ya baktılar:

"İkinci günün kehanetini yalnız Lobengula, Ulu Fil, bir o anlamış. Çünkü o, büyücülerin gizemlerini bilir. Çocukluğunu onların mağaralarında, gizli yerlerinde geçirmiştir. Lobengula bakın ne diyor: Henüz Umlimo'nun sözlerini çocuklarıma açıklamamın zamanı gelmemiştir, çünkü gerçekten çok ağır, önemli sözlerdir ve bir ulusun anlaması için zaman gerekir.”

Bazo başını salladı, enfiye boynuzunu uzattı, düşüncelerini dile getirmekten çekiniyor, belki Lobengula'nın bile ikinci gün kehanetini anlayamamış olduğunu söylemeye bir türlü dili varmıyordu.

Kamuza sözlerini sürdürdü: "Üçüncü gün Umlimo son kehanetinde bulunmuş, Mambayı kendi zehriyle sok, aslanı kendi pençeleriyle yık, akıllı maymunu kendi hilesiyle aldat.

"Lobengula da şöyle konuştu: Biz Matabele'ler, düşmanlarımız gibi silahlanmadıkça, ancak sarı paralarda ve parlayan taşlarda bulunan gücü bizler de toplayamadıkça, zafere ulaşamayız. Çünkü beyazlar bunlardan güç alıyor, başka şeyden değil.

"İşte böyle, kral beni sarayına çağırdı ve bu sözünü, ülkenin sınırları dışında yaşayan tüm Matabele'lere iletmemi buyurdu. Şöyle konuştu kralımız-. Bana silah getir ki beyaz adamın silahlarının dumanına karşılık verebileyim. Bana elmas getir, sarı para getir ki denizlerin ötesinde yaşayan beyaz kraliçe kadar güçlü olabileyim. Çünkü ancak o zaman askerleri bana saldırmaktan, üzerime gelmekten çekinir, korkarlar."

Bazo, hepsinin adına konuştu: "Lobengula bilsin ki, bizlerden istedikleri yerine getirilecektir. Silahları olacaktır çünkü beyaz adamla sözleşmemizde var. Matabele ülkesine döndüğümüzde her birimizin elinde bir silah olacak, hatta kimimizin iki, kimimizin üç tüfeği olacak çünkü çalışmamızın karşılığında altın veriyorlar bize, Thabes Indunas'a götüreceğimiz her şey, kralın demektir. Ama elmaslara gelince, iş değişiyor. Çünkü elmas, beyaz adamın malı. Dişi bir aslanın yavrularını koruduğu gibi koruyor elması. Krala nasıl götürebiliriz?"

Kamuza fısıldadı: "Bakın, dinleyin beni. Artık kırıntı filan bulmayacaksınız. İçinizden biri sarı toprağı içinde elmas parıltısını görür görmez elmas Lobengula'nın olacak, o kadar."

"Ama bu yasalara aykırı."

"Sadece beyazların yasalarına. Kralınız olan Lobengula'nın yasalarına aykırı değil ki!"

Bazo homurdandı: "Buyruğı duymak demek, yerine getirmek demektir." Ama babası saydığı Yumruk Bakela'yı ve kardeşi saydığı Şahin Henşov'u düşünüyordu. Onlara ait elması çalmak hiç de hoşuna gitmiyordu.

Kamuza sözlerini sürdürdü: "Hem de yalnız aşağıda, madende değil. Seçme masalarını da kollayacaksınız. Bak, sen, Donsela, son yeni yağlama evinde çalışmak üzere seçilmedin mi?"

Karşısında oturan genç, " Ama masalar örtülü, üzerlerinde çelik bir perde var, " dedi.

Hepsi de biliyordu bunu. Donsela anlatmıştı. Beyazlar gene o akıl almaz buluşlarıyla elması değerlendirmişlerdi. Elmas ıslanmıyor, su, üzerinden, kaz tüyünden kayar gibi kayıp gidiyordu. Bunun içindir ki, kalın, sarı bir yağ katmanıyla örtülü masanın üzerinden geçirilen ıslak taş toprak kayıp gidiyor, kuru elmas ise yapışıp kalıyordu. Vaal Irmağından gelen boru hattı sonunda Kimberley'e ulaşmıştı, üstelik geniş kazının derinliklerinden de su pompaladığı için su sıkıntısı çekilmiyordu artık. Bu yüzden taşı toprağı yıkamak kolaydı, elması teker teker ayıklamaya gerek kalmamıştı. Eğik, yağlı masaların üzerinde, küçücük, tumbul sivilceler gibi yağa yarı yapışıp, yarı gömülüp kalıyorlar, sonra da çelik bir spatula ile kazınıyorlardı, o kadar basit.

Kamuza oralı olmadı, sırtı ve Donsela'nın eline incecik bir kamyş tutuşturdu, daha doğrusu ırmak boyundan kesilmiş bir saz. Ucuna biraz balmumu yapıştırılmıştı:

"Saz, elik örtünün arasından geçer, elmas ise balmumuna yağa yapıştığından daha sıkı yapışır."

Donsela kamışını inceliyordu: "Geçen hafta bir Basuta bir taşla yakalandı. Aynı gün, maden çukurundan çıkartılırken tabladan yuvarlandı. Elmas alanlar hep böyle kazaya uğrar. Kazada da ölürler."

Kamuza oralı olmadı: "Bir savaşının görevi, kralı uğruna ölmektir. Sen de yakalanmamaya bak. Sadece en iri ve en parlak taşları seç, ona göre."

\*\*\*

Kamuza'nın Kimberley'den ayrılmasıyla ani dönüşü arasında üç yıl geçmiş bu sürede Ralph iyice büyümüş, gelişmişti. Yirmi birinci yaş gününe birkaç ay kala boyu babasının boyuna ulaşmıştı, ama sakal koyvermemiş, sadece uçları sarkık, kalın bir bıyık bırakmakla yetinmişti.

Ara sıra on altını bir araya getirip Elmas Lil ile dostluğunu sürdürme olanağını buluyordu. Sonra ansızın bu dostluk onun gözündeki önemini yitiriverdi çünkü Ralph, birine utuldu.

Giderek Güney Afrika'nın en ünlü, en saygıdeğer, girilmesi en güç kulübü haline gelmiş olan Kimberley kulübünün ününde abayı yaktı. Gerçi kulübün bir bilardo salonu, oymalı, işlemeli demirden parmaklığı ve renkli camla süslü kapısı vardı ama gene de tek katlı, ahşap bir yapıydı işte. Üstelik Pazar Alanına açılan en gürültülü caddede olduğu için sineği de, tozu toprağı da pek boldu.

Öğleye doğru Ralph, toprak arabalarından birinin tekerleğini onartmış, demirciden dönüyordu. Önünde bir kargaşa oldu.

Barlardan, dükkânlardan adamların, çoğu açık baş, ceketsiz, telaşla dışarı fırladıklarını gördü.

Alandan oraya doğru bir araba geliyordu, yıldırım hızıyla. Çok değişik, olağanüstü bir taşıttı bu, hafif ve hızlı, dar, yüksek tekerlekli, öylesine de iyi dengelenmişti ki, koşulmuş çift atın ardından uçarcasına gidiyordu. Atlar birbirine eş renkteydi, açık bal rengi, yeleleri de sarımtırak beyaz.

Sürücü de belki rastlantı sonucu, belki salt caka yapmak için onları, uygun adım attırarak sürüyor, yeleleri rüzgârda uçuşurken ön nalları neredeyse pırıl pırıl başlarına degecek kadar yükseğe kalkıyordu.

Ralph'in yüreği kıskançlıkla burkuldu, ömründe şu pırıl pırıl hayvanlar kadar ve çektikleri şu araba kadar güzel bir şey görmemişti denebilir. Tabii başını kaldırıp sürücüsüne bakıncaya dek...

Bu, lacivert, üç köşeli şapkasını çapkınca bir kaşına eğmiş bir kadındı. Katran karası kaşları inceikti, kocaman, damla biçimindeki gözlerinin üzerine yay gibi çizilmişti sanki. Ralph'in sürdüğü taş arabasının yanından geçerken dizginleri tutan eldivenli elini kıpırdatmadı bile denebilir ve araba büyük bir cüretle, sıyırtırcasına, yakınından geçti gitti. O kadar yakınından geçti ki, eğer utanmasa, çekinmeseydi Ralph elini uzatıp tafta eteğin altından birazcık görünen o düğmeli deri potinlerin kavradığı incecik bileği yakalayabilirdi. Sonra kız, arabayı Kimberley kulübünün kapısında durdurdu. Atlar, yelelerini savurdular, ayaklarını sabırsızca yere vurdular.

Ralph arabasını hemen Bazo'ya bıraktığı gibi koştu, safkan atlardan en yakınındakinin başına yapıştı. Tam zamanında yetişmişti. Çünkü onun gibi, yarım düzine çapkın daha koşuyordu. Ralph şapkasını çıkardı, başını kaldırıp arabanın deri kaplı kanepesinde oturan kadına baktı. O da delikanlıya kaçamak bir bakış fırlattı, sadece gülümseyerek teşekkür etti. Ralph onun gözlerinin de tıpkı başındaki şapkanın renginde, lacivert olduğunu o an gördü. Bu gözler sadece bir saniye ona baktıktan sonra kulübün camlı kapısına döndüyse de Ralph sanki tam yüreğine bir ok yemiş gibi sarsılmış, soluğu kesilmişti-

Kulübün oradan sesler duyuyordu, erkek sesleri, ama bakışlarını bir türlü o güzel yüzden koparıp alamıyordu ki! En ufak ayrıntısına değin içine sindirmek istiyordu sanki, yeni yıkanmış kömür renginde, bir dişi aslan kuyruğu kalınlığında, şapkanın altından ta omzuna, oradan da beline kadar inen saçının örgüsünü. Şakaklarındaki koyu renk çilleri. Küçücük kulaklarının biçimliliğini. Alnı geniş, burnu ince ve dümdüzdü, gülümsediğinde hafifçe kırışıyordu ama şimdi gülümsediği, Ralph

değildi. Kulübün kapısına çıkan, şapkalarını düzeltirken hararetili hararetili tartışan erkeklere gülümsüyordu.

Bunların arasında Ralph'in tanımadığı tek kişi, tek yabancı; ev sahibine teşekkür ediyordu: "Nefis bir yemektir, efendim."

Uzun boylu, düzgün yapılı bir adamdı, şık ama ciddi giyinmişti. Belli, İngiliz biçkisi değildi, gene de çok iyi taşıyordu. Bir gözünün siyah bir bezle kapalı olması ona bir korsan havası veriyordu. Sakalı sivriydi, yer yer gümüş renkli teller düşmüştü.

Ralph, kadının bu erkeğe bakıp içtenlikle gülümsediğini gördü ve içi burkuldu: "Vay be, adam en azından kırk yaşında olmalı!"

O sırada Ralph'in omuz başından biri, söylendi: "Ah, Ralph, ah!"

Bu, saçı seyrelmeye yüz tutmuş, bakışlarından pırıl pırıl zekâ fişkırان gösterişsiz adam, Doktor Leander Starr Jamieson, hem babasının çok yakın bir arkadaşı, hem de Ralph'in utancının tanığıydı. Ralph'e cıva haplarını, gelecekte herhangi bir hastalığı önlemek için zorla yutturan oydu. Bu sırrını acaba şu arabadaki güzel kadına da açar mıydı doktor? Bir an yüreğı korkuyla hop etti.

Sakallı adama ev sahipliğı eden, Bay Rhodes'ten başkası değildi. Her zamanki gibi iriyarı ve ciddi, üstü başı bakımsız, boyunbağı çarpılmış, pantolonu buruşuktu ama gene de Ralph'i etkiliyordu bu adam. İnip arabanın yanında durdular. Uzun boylu yabancı uzandı, kadının elini tuttu. Parmaklarını dudaklarına götürdü.

"Baylar, size eşim Bayan St. John'u takdim edebilir miyim?" Adamın konuşmasından, Ralph bile Birleşik Amerika'nın güneyinden olduğunu açık seçik anlamıştı. Ama yüreğini dağlayan, adamın nereli olduğu değil, kadının kimliğıydi." Eşim Bayan St. John, Bayan St. John..."

Ralph atın başını tutuyordu ya, tüm umutlan suya düşmüş, yıkılmış bitmişti ya, onun varlığından bile kimse haberdar değildi.

"Louise, sevgilim, işte övgüsünü onca duyduğun Bay Rhodes..."

Demek adı Louise'di, üstelik evliydi. Bu kadarı Ralph'e yetiyordu.

General St. John, iriyarı gövdesinden ve yaşından umulmayacak bir çeviklikle karısının yanına adeta sıçradı. Ralph bu yüzden ondan büsbütün nefret etti. Sonra general, dizginleri Louise'in eldivenli ellerinden aldı, şapkasını çıkarıp oradakileri selamladı, atları sürdü. Ralph geri sıçramasaydı ezilmesi işten bile değildi. Louise ise onu görmezlikten gelmiş, generalle bir şeyler konuşuyordu. Araba sokağın köşesini dönüp gözden kaybolurken Ralph kıskançlıkla, hırsla arkalarından baktı.

\*\*\*

Jordan, harıl harıl yemek hazırlığındaydı. Sayıp döktüğü yemekler ağabeyinin ağzını sulandırıyor, ama onlar sofraya oturmayacaklardı ki! Ralph sadece sofrada servis yapacaktı o kadar. Yemek, büyüklere veriliyordu çünkü. Bay Rhodes de çağrılıydı.

"Mademki senin şu ünlü Bay Rhodes ile aynı sofraya oturacak kadar büyümüş sayılmıyorum, o halde garsonluk filan da yapmam. Donsela'yı çağır. Bir şilin verirsen Donsela, Bay Rhodes'in tepesinden aşağı çorbayı boca eder, bir şilin için Donsela bizzat Kral Lobengula'nın bile kafasına çorba dökmeye razıdır, hiç kuşum yok. Ben ona biraz rüşvet vereyim de hele..."

Sonunda Jordan, sofradan kalanları ona yedireceğine söz verdiği için ve ağabeyi de Jordan'ın ne denli usta bir aşçı olduğunu bildiğinden, oburluğu ağır basmış olmalı ki, o gülünç garson ceketini giyip Zuga'nın evinin balkonuna elinde çorba kâsesiyle çıktı ve çıktığı an kâseyi neredeyse düşürüyordu. Kendine gelmesi birkaç saniye sürdü. Yüzü utancından kıpkırmızı, sendeleyerek yürüdü ama kimsenin ona aldırış bile ettiği yoktu.

Louise St. John yemek masasının tam ortasına oturmuş, Neville Pickering'in yerli yersiz övgülerine gülümsüyordu. Açık krem rengi süet bir ceket giymişti. Ceketin kolları püsküllü, önü de boncuklarla işlenmişti. Sık, siyah saçlarını ortadan ayırıp iki örgü halinde salıvermiş, uçlarını da birer mavi kurdeleyle tutturmuştu. Ayağında bileğine kadar inen süet bir pantolon ve yumuşak deri çizmeler vardı.

Upuzun sofradaki tek kadındı. Çevresindeki erkekler ona, bir kraliçeymiş gibi davranıyorlardı. İçlerinden yalnız Zuga Ballantyne'in yüzü gülmüyordu. Kadın onun duygularını incitiyordu, güzelliği fazla gözalıcıydı. Zuga açık altın sarısı saçları ve bembeyaz teni yeğlerdi, bir İngiliz'in güzellik idealini yani.

Bu kadının ise giyimi bile aşırıydı, gözalıcı, çarpıcı, küstah. Sonra, insanın gözlerinin ta içine bakıyordu, çok da rahat konuşuyordu, fazlasıyla rahat. Zuga biliyordu, Amerikalı kadınlar böyle erkeksi tavırlar takınmaya bayılırlardı ama 'Louise keşke bu tavırlarını okyanusun ötesinde bırakmış olsaydı, ' diye geçirdi içinden.

Zaten eve de kocasından önce hem de ata bir erkek gibi binerek gelmiş, atından kolayca atlayıvermişti. Sonra, kocasının tanıştırmasını bile beklemeden elini sallamış, "Siz Zuga Ballantyne olmalısınız. Mungo sizi öyle iyi anlattı ki, nerede olsa tanırdım hemen," demişti.

Eli küçük, cildi sıcak ama kuruydu, bir erkek gibi kuvvetle sıkıyordu insanın elini, usta bir binici gibi. Oysaki Zuga'nın evindeki bu uzun süren pazar öğle yemekleri, tek eğlencesi olmuştu ve Kimberley'de adeta bir geleneğe dönüşmüştü. Bu toplantılara kadınlar pek seyrek çağrılırdı. Zuga'ya kalsaydı Louise'i çağırılmıyordu ama St. John çağrı pusulasına özellikle, "General ve Bayan St. John çağrınızı seve seve kabul ederler," diye yanıt yazmıştı.

Bu iki erkek arasındaki dostluk yıllar öncesine dayanıyordu, St. John, Zuga'nın hayranlık duyacağı türden biriydi, kendisine benzeyen biri, sert, kararlı, hiç kimseye ödün vermeksizin kendi kurallarınca yaşayan biri. Kendi başarılarını kendi yaratan, yenilgiye de yiğitçe göğüs germesini, boyun eğmesini bilen biri. Kendini bağışlatmaya çabalamayan biri.

On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı başlarında St. John bir ticaret imparatorluğu kurmuş, gemileriyle Afrika Kıtasından Kuzey Amerika'ya köle taşımıştı. Söylentilere göre, bir yıl içinde üç yolculuk yapmış ve sadece bu sürede iki milyon dolarlık köle taşıyıp kazancıyla Louisiana'da geniş

topraklar satın almıştı.

İşte Zuga onu ilk böyle tanımıştı. Güney İngiltere'deki Bristol Limanından onun Huron adlı yelkenlisine binerek Ümit Burnuna gelmişlerdi. Ama Zuga o yolculuk sırasında St. John'un kölecilik yaptığını bilmiyordu, üstelik hayattaki tek kızkardeşi, Afrika Kıtasına salt köle ticaretine son vermek amacıyla gelmekte olan Doktor Robyn Ballantyne de yanındaydı.

Robyn Ballantyne St. John'un Afrika'ya devekuşu tüyüyle fildişi değil de canlı, kara yük almak üzere geldiğini öğrendiğinde onunla yola çıktığı için utanç duymuş ve adamdan tüm benliğiyle nefret etmişti. Kraliyet Donanmasını St. John'un peşine takan da Robyn Ballantyne olmuştu. St. John'u ve o güzelim yelkenlisini, beş yüz seçme kölesiyle birlikte Britanya Donanmasına teslim olmaya zorlanmakta da baş etken gene o olmuştu.

St. John, Amerikalı olduğundan karşı koymuş, çatışmada adamlarının yarısı ölmüş ya da sakatlanmış, gemisi de harap olmuş, Table Körfezine çekilmişti onarılmak üzere. Gerçi bir süre Capetown şatosunda hapsedildikten sonra vali onu serbest bırakmış ama kölelerine el koymuş, zincirlerinden kurtarmıştı. Üstelik Afrika kıyıları da onun gemilerine bundan böyle kesinlikle yasaklanmıştı.

İşte bundan sonra Zuga onun izini yitirdi, ama Zuga'nın kitabının yayımlanması üzerine St. John ona, Londra'daki yayınevi aracılığıyla mektup yazdı ve o tarihten beri de ara sıra mektuplaştılar. Zaten St. John'un şimdi burada bulunmasına da bu mektuplardan biri neden olmuştu.

Zuga mektuplardan, Amerika'daki ayrılık savaşını öğrenmişti. Savaş başladığında Mungo kendi süvari birliğini kurdu ve Federal Orduya yani Kuzeylilere karşı birbiri ardına başarılı baskınlar yaptı. Öylesine başarılı oldu ki kuzeyliler ona "Cani Mungo" diye ad taktılar, yasadışı ilan ettiler ve başına elli bin dolarlık bir ödül koydular. Tuğgeneralliğe yükseldikten sonra sol gözüne bir şarapnel isabet etti. Hastaneden taburcu edildiğinde ne yazık ki Güneyliler yenik düşmüştü. Mungo evine döndüğünde her şeyi yakılıp yıkılmış buldu. Sadece dört direk kalmıştı ayakta, o kadar.

İşte şimdi yıllar sonra bu adam, bu St. John, Ümit Burnu yolundan yukarıya, nefis bir çift atın çektiği bir arabayla geliyordu. Bembeyaz dişlerinin arasında bir yaprak sigarası, tek gözünde hırslı bir parıltı, yanı başında da şu garip, huzur bozucu kadın, ilk işi Pazar Alanındaki bankaya girip elindeki yarım milyon sterlin değerindeki çeki yatırmak olmuş, ama bu akıl almaz paradan sadece yüz lirasını çekmiş ve karısıyla birlikte Kimberley'in en seçkin, rahat oteline, Cravan Oteline yerleşmişti.

Banka, haberi yaymakta gecikmemişti. Ortalıkta, yarım milyon sterlin nakit parası olan bir Amerikalı general dolaşıyordu.

Ertesi gün St. John, Kimberley kulübüne öğle yemeği çağrısını kabul etmiş, kendisine hemen üyelik önerilmişti. Oysa ki, kulüp kurulduğundan beri üye olmaya çabalamış ama bir türlü olamamış pek çok kişi, hem de zengin ve etkili kişi vardı.

Şimdi St. John, o hoşgörülü gülümsemesi dudaklarında, elindeki şampanya bardağını evirip çevirerek arkasına yaslanmış, sofradaki öteki konukların, karısının dikkatini çekmek için nasıl birbirleriyle yarıştıklarını seyrediyordu. Louise St. John'un ise dikkat çekmesi için bir şey yapması gerekmiyor, sadece o garip kılığıyla sessizce oturması yetiyordu. Kadınlara karşı pek ilgisiz davranmakla ün kazanmış olan ve yalnız ciddi konuşmalardan hoşlandığı bilinen Bay Rhodes bile, Louise'in saçma sapan sorularına karşılık veriyor, her yaptığı şakaya gülüyordu. Zuga, kendisini



zorlayarak gözlerini Louise'den ayırabildi, Mungo'ya döndü, son görüşmelerinden beri neler yaptığını sordu.

Louise onun bu çabasını hemen anlamış, sadece bir bakışla yetinmiş, sonra da susmuş, ortalığı ciddi ve önemli konulara bırakmıştı.

St. John, Kanada ve Avustralya'ya gitmiş, gerçi açık açık söylemiyordu ama herhalde bu iki yolculuğundan da çok para kazanmış olmalıydı ki, buğdaydan, opalden, yünden, altından söz ederken ötekiler, gözleri parlayarak merakla dinliyor, onu soru yağmuruna tutuyorlardı. St. John bu soruları ustalıkla geçiştirmeyi başarıyordu. Sonunda, ” işte, en sonra, sevgili ve aziz dostum Zuga'dan siz beyefendilerin burada ne işlerle uğraştığınızı öğrenince dönüp geleyim de bir göz atayım dedim, ” diye sözlerini bağladı.

Tam o sırada Ralph, verandada belirdi. Elindeki kocaman tepside, nar gibi kızarmış hamura sarılı av eti vardı. Masadakiler tepsiyi sevinçle alkışlarken Zuga, kızarmış eti kesip ayırmak için ayağa kalktı ve avcı bıçağını bilerken, hâlâ verandada dikilip duran ve hayran hayran Louise'i seyre dalmış, kendisinden geçmiş oğluna, usulca sordu:

"Hasta mısın sen?"

Ralph kendini topladı: "Hayır baba, bir şeyim yok.”

"Pekiye görünmüyorsun da. Karnın ağrıyor gibi geldi bana. Jan Cheroot'a git de sana bir ilaç versin en iyisi.”

O sırada Jan Cheroot da, eski asker ceketini giymiş, başına da kırmızı şapkasını geçirmiş, buz dolu kovalarda şampanya getiriyordu. Louise sevinçle el çırpıtı: "Ah, buralarda böyle bir lüks bulacağımı hiç sanmıyordum ben.”

Rhodes atıldı: "Aman hanımefendi burada eksiklerimiz yok denecek derecede azdır. Bu fabrikam bir yılı aşkın bir süredir çalışmakta. Bir yıla kalmayacak demiryolu da Kimberley'e ulaşacak, o zaman tam bir kent olacağız, gerçek, çağdaş bir kent.”

Louise alay eder gibi başını salladı: "Ve tüm bunlar kadın kaprisi üzerine kuruluyor, değil mi? Pırlanta yüzükler üzerine kurulu bir kent...”

Dikkatleri gene üzerine çekmeyi bilmişti işte, Zuga ister istemez kabul etmek zorunda kaldı, gerçekten de güzel kadındı hani.

Bay Rhodes'e doğru eğildi: "Biliyor musunuz, Bay Rhodes, buraya geleli beş gün oluyor, daha kaldırımlarda tek bir elmas bile bulamadım. Oysaki bana Kimberley'in sokakları elmas döşelidir demişlerdi.”

Hep birden, gereğinden de fazla güldüler, sonra Bay Rhodes, Pickering'e bir şeyler fısıldadı. Pickering bir kâğıda iki satır karalayıp devedikeni ağacının dibinde dikilmiş uşaklardan birine işaret etti, çağırdı, pusulayı verdi: "Binbaşı şampanya kovalarınızdan birini ödünç alabilir miyiz acaba?"

Zuga'nın olumlu karşılığı üzerine kovayı uşağın eline tutuşturdu. Uşak döndüğünde Zuga av etinden ikinci kez almak isteyenlere kesiyordu. Uşağın peşinde gözlüklü, koyu renk ceket giymiş, silik tipli bir adam vardı. Kovayı, sanki içi patlayıcı doluymuş gibi telaşla masanın üzerine bırakıp geri çekildi.

Rhodes sordu: "Küçük Jordan nerede? O çocuk elması en azından bizler kadar sever, bilirim."

Jordan, önlüğü önünde, yanakları ocağın başında durmaktan kızarmış, çıktı geldi, Rhodes'i selamladı.

Rhodes'in iyice çenesi açılmıştı: "Bayanlar baylar, Bay Jordan Ballantyne, yalnız madenin en iyi aşçısı değil, aynı zamanda en iyi elmas seçicilerimizden birisidir. Gel yanımda dur, Jordan buradan daha iyi görürsün." Ve Rhodes, kovayı usulca devirdi' Zuga'nın bile soluğu kesilir gibi olurken Louise St. John bir çığlık attı. Kova, ağzına dek yontulmamış elmas doluydu, şimdi bir piramit gibi masanın üzerine yığılmış, parıltılarıyla göz kamaştıran elmaslardı bunlar.

Jordan, yığının üzerine eğildi, şöyle bir yokladı, baktı; bir yandan da yüzü kadar güzel, ahenkli bir sesle konuşuyor, açıklamalarda bulunuyordu. Kristallerin biçimini birer birer söylüyor, kimindeki eksiklere işaret ediyor, iki elması yan yana koyup renklerini karşılaştırıyor, kimini de ışığa tutup parıltısını ölçüyordu. Zuga şaşkındı. Rhodes alışılmadık bir davranışta, kendisinden beklenmeyecek kadar gösterişli bir davranışta bulunmuştu, çünkü böyle, bir kova elması ortaya dökmekle adamlarına büyük iş çıkarmış oluyordu. Şimdi bunlar yeniden, teker teker elden geçecek, kıratları ölçülecek, değerleri biçilip kendi küçük, beyaz zarflarına döndürülecekti.

Jordan bezelye iriliğinde bir elması aldı: "İşte size kusursuz bir taş. Şu renge bakın, yıldırım gibi masmavi ve ateş saçıyor."

Rhodes taşı elinden aldı, bir süre inceledi, sonra eğilip Louise St. John'un önüne koydu:

"Hanımefendi, ilk elmasınız, içtenlikle umarım ki son elmasınız olmaz."

Louise, gözleri ışıltı ışıltı, karşılık verdi: "Bay Rhodes, böylesine değerli bir armağanı kabul edemem." Sonra Mungo St. John'a döndü: "Edebilir miyim?"

Mungo St. John, "Edemezsin desem, beni asla bağışlamayacaksın, biliyorum," demekle yetindi.

Bunun üzerine Louise, Rhodes'e döndü: "Bay Rhodes, mademki kocam ısrar ediyor, size minnetimi ifade edecek sözcük bulamıyorum, inanın."

Zuga sahneyi dikkatle izliyordu. Öyle çok olay, öyle çok ayrıntı, öyle incelikler, öyle gizli değinmeler vardı ki! Yüzeyde sadece şu parlak, sert taşların bir kadın üzerindeki ilgi çekici etkisinin bir gösterisi gibi geliyordu. Bunların gerçek değeri, belki tek değeri de buydu zaten, bu etki. Louise St. John'un yüzüne bakınca gördüğü açgözlülük değildi, belki sevince yakın bir heyecan, canlı bir şeye karşı, bir çocuğa, bir ata, bir erkeğe karşı, dokununca insanın yüreğini ısıtan bir şeye karşı duyulan bir sevgi. Birden bu sevinci yaratan keşke ben olsaydım diye geçirdi içinden. Keşke bu armağanı ona ben verebilseydim. Ve bu yüzden neredeyse Rhodes'in o anlamlı bakışını kaçıracaktı, birden anlayıverdi. Rhodes, kadına değil, kocasına yem uzatıyordu. Bu zenginlik gösterisi, Mungo St. John için, yarım milyon sterline sahip adam için düzenlenmişti.

Rhodes'e sermaye gerekiyordu. Çünkü Kimberley madenindeki bütün parselleri bir an önce satın alma sevdasına tutulmuştu, hem de umutsuzca. Bu yüzden sermaye gerekiyordu. Rhodes'in bu hırsını bilmeyen yoktu, zaten gizlemiyordu ki! Açık açık söylüyordu. Bir şirket kurulmalı, tüm madenler o şirketin malı olmalıydı. Şirketin başına kimin geçeceğini ise söylemesine hiç gerek kalmıyordu.

Bunları bir yıl önce açıklamıştı. O zamandan beri de onu amaca ulaştıracak yolun yarısını almıştı zaten. Ama ortak almak zorunda da kalmıştı ve gene de hâlâ sermayeye gereksinmesi vardı. Çünkü

kendisiyle madenin kesin ve gerçek sahipliği arasında ciddi bir engel yükseliyordu, Barney Barnete'nin şirketi. Bu son adımı atabilmesi, bu engeli de aşabilmesi için, milyonlara, milyonlarca sterline ihtiyacı olacaktı.

Zuga böylelikle, bu küçük gösterinin anlamını çözmüş oluyordu, tam General Mungo St. John'un tepkisini ölçmek üzere başını o yana çevireceği sırada, masanın öte ucundaki bir görünüm, ister istemez dikkatini çekti.

Geniş omuzlu, özensiz giyimli genç adam, kıvrır kıvrır saçları alnına düşmüş öne eğilmiş, elmasları avuçluyor, omuz başında, pırıl pırıl, güzel yüzlü, zarif, ince görünüşlü çocuk ve her ikisinin de arkasında, onları etkisinde tutar, kaçırmak istemezcesine dikilmiş şahin tanrının heykeli.

Zuga ömründe ilk kez böyle, şahinin karşısında, boş inanç denebilecek bir ürküntü duymaktaydı. Hotanto'nun, heykelin taş gözlerinden hemen gördüğü, anladığı o kötülük izlenimini o, ilk kez seziyordu. Bir an, dehşet dolu bir saniye, Zuga kuşun o keskin, bıçak biçimli kanatlarını açıp altında duran iki insanı yakalayacağını sandı. Sonra bu an geçti, büyü bozuldu.

Rhodes elmasları yeniden kovaya süpürürken alçak sesle Jordan'a bir şeyler söylüyordu:

"Sana gönderdiğim kitabı, Bay Pitman'ın steno kitabını çalışıyor musun bakalım?"

"Evet, Bay Rhodes."

"Göreceksin, gün gelecek sana çok büyük yararı dokunacak."

Çocuk, mutfığa dönerken Rhodes de kovayı, önemsiz bir şeymişçesine geri veriyor ve böylesine iriyarı bir adamdan hiç umulmayan o ince tiz sesiyle ellerini, kollarını sallayarak General St. John'a, madenler konusunda, elmas çıkarılması konusunda teknik bilgiler vermeye koyuluyordu. Gerçi yalnızca bir kişiye anlatıyor, ama öyle inandırıcı, öyle güzel konuşuyordu ki, sofradakilerin hepsi onu can kulağıyla dinliyorlardı.

Louise St. John bile. Üstelik Rhodes'in verdiği karmakarışık rakamları da çok iyi anlamış olmalıydı ki, ansızın, bir soru soruverdi. Rhodes bayağı şaşırdı, gafil avlanır gibi oldu, gene de toparlandı. Açıklamasını yaptıktan sonra, ekledi:

"Sözlerimi bu kadar dikkatle izlediğiniz için size minnettarım hanımefendi." Sonra gene kocasına döndü: "Tüm bu anlattıklarımın görüyorsunuz ki, General, burada kapital yatırımdan elde edilen kâr payı, hemen hemen hiçbir yerde bulamayacağınız kadar yüksektir. Yüzde on kesin, yüzde on beş ise mümkündür kısacası."

Mungo, ağzında henüz yakmadığı parlak sigarası, tek gözünü Rhodes'in yüzüne dikti, sordu:

"Anlattıklarınız iyi ama maviden hiç söz etmediniz, Bay Rhodes?"

\*\*\*

Herkes sanki donup kalmıştı. 'Mavi' Rhodes'in bunca telaşla sermaye aramasının başlıca nedeni olduğu gibi, Zuga ve yakınındakilerin parsellerinin değerinin düşmesinin de nedeniydi. Artık Zuga'ya kimse beş bin sterlin önermiyordu, çünkü yakınındaki bir parselde 'mavi' çıkmıştı. Zaten bu yüzdendir ki, kentin tacirlerinin pek çoğu, şimdiden ellerindeki malları tüketmeye, taşı tarağı toplamaya hazırlanıyorlardı. Bu yüzdendir ki, Hacı Konağı denilen yerdeki yeni altın madenleri rağbet görmeye başlamıştı.

Louise St. John sordu: "Mavi de neymiş?" Kimse konuşmayınca Zuga, ev sahibi olarak bu soruyu yanıtlamak yükünün ona düştüğünü anladı:

"Mavi, madenci deyimiyle, bir tür kaya oluşumdur, Bayan St. John. Volkanik bir oluşumdur, koyu mavi renkte ve çok, çok sert bir kayadır. İçinde zirkonyum parçacıkları vardır, gerçi bunlar çok küçüktür, zirkonyumun pazarı yoktur ki! Kuzey kesimindeki derine inmiş madenlerin bazılarında, kolayca işlenebilen o sarı toprak katmanı tükendi, o sert mavi zemine, mermer kadar sert ve mermer kadar verimsiz zemine çok yaklaştık."

Rhodes sert bir sesle araya girdi: "Ama bu henüz kanıtlanmış değil ki!"

Zuga başını salladı: "Evet, öyle, kanıtlanmış değil."

Hepimizi korkutuyor gene de. Sonuna gelmiş olmaktan korkuyoruz. Madenlerin bitmiş, tükenmiş olmasından korkuyoruz."

Ortalığa derin bir sessizlik çöktü, neden sonra St. John, sordu:

"Kesin sonuç almanız ne kadar sürer acaba?"

Rhodes karşılık verdi: "Henüz pek derine inmemiş olan parseller, daha aylarca çalışılabilir durumdadır. Eğer mavi katmanın tüm alanı örtüğünü anlayacak olursak, o zaman da yer yer delip bakacağız, kalın mı, ince mi olduğunu anlamak için. Belki de sarı toprak hemen altında olabilir."

"Anlıyorum, öyle görülüyor ki, Kimberley'e gelmeyi geciktirmekle çok iyi etmişim, yoksa kendimi elmas dağı değil de mavi mermer sahibi olarak buluverebilirdim."

Louise ona gülümsedi: "Zaten her zaman talih senden yanadır, Mungo."

"Evet, canım, bunun en büyük kanıtı da sensin."

Sofradakiler derin bir soluk alarak o ürkütücü mavi zemin konusunu kapadılar, daha hafif konulara geçildi. Ama Rhodes onlara katılmıyor, asık suratla suskun oturuyordu. Zuga da dalgındı, yaklaşan yıkımı düşünmekteydi. Bir anda Louise'in sorusuyla kendine geldi:

"Mümkün mü bu, Binbaşı Ballantyne?"

"Bağışlayın, Bayan St. John, sorunuzu yineler misiniz?"

Louise, erkeklerle konuşurken onların başka şeyler düşünmelerine hiç de alışkın değildi. Gerçekten de şu soğukkanlı, dimdik İngiliz sinirine dokunmaya başlıyordu. Ne yapsaydı acaba? Belki erkeklerin ağzına yaraşır bir söz söyleyiverse, Mungo'nun erlerinin konuştuğu gibi konuşsa onu şaşırtırdı ama bu, tehlikeli bir işti, ötekiler tarafından da ayıplanabilirdi çünkü. Onu yok varsaysa, öyle sanıyordu ki adam bundan hoşlanacaktı. En iyisi sorularını doğrudan doğruya ona sormak, kendi varlığını ona zorla kabul ettirmektir.

"Buradaki Spor Kulübünün başkanı olduğunuzu duymuştum da. Acaba düzenlediğiniz at yarışlarından birine ben de katılabilir miyim, diye soruyordum."

"Onur duyuyoruz. En iyi binicilerimizin listesini hazırlayayım da birini seçiniz öyleyse."

"Hayır, efendim, ata kendim binmeyi yeğlerim."

"Korkarım bu olanaksız, Bayan St. John."

"Nedenmiş o?"

"Kadınınsınız da ondan."

Louise birdenbire balmumu gibi sararıverdi, gözleri alev saçtı. Bu, Zuga'nın çok hoşuna gitti, demek sonunda kadını mat edebilmişti. Ondan sert bir karşılık beklerken Louise olağanüstü bir güç harcayarak kendini tuttu. Onu bu zevkten yoksun bırakacaktı, kocasına döndü:

"Saat üçü geçiyor. Çok nefis bir yemektir, pek hoş vakit geçirdik, ama artık otele dönmek istiyorum."

Hemen ayağa kalktı, Mungo St. John da isteksiz omuz silkti, kalktı, karısının yanında dikildi. Kadının bu yersiz kaptısını bağışlatmak istercesine gülümsedi:

"Rica ederim, bu tatlı söyleşi bizim yüzümüzden yarım kalmasın."

Seyis, Louise'in atını getirdi, kadın, rahatça ve yardım beklemeden ata bindi. Zuga, şaşkınlıktan donakalmıştı. Ömründe ilk kez bir kadının böyle, kimseye atın başını tutturmadan, kimsenin ellerine basmadan, kendi kendine ata bindiğini görüyordu. Louise St. John ise, atın sırtına uçuyormuş gibi rahatça, kolayca atlayıvermişti. Sol eliyle atın sağrısına usulca dokundu; at, şaha kalktı, geri geri gitti, sonra dörtnala bir koşu tutturdu. Zuga'nın bahçesini yoldan ayıran dikenli tellerden rahatça atlayıp koşarak uzaklaştı. Zuga'nın bir an yüreği hop etmiş, kadını dikenli tellerin üzerine yığılı, kanlar içinde görür gibi olmuştu, tıpkı yaralı bir kuş gibi çırpınırken.

\*\*\*

Zuga bir yaprak sigarası yaktı, aşağıya, derin, çok derin çukura baktı. Karınca yuvasından çok, arı kovanını andırdığını düşündü. Bu derin düzeyde bile, herkesin parseli açık seçik belli oluyor, geometrik sınır çizgileriyle bir bal peteğine benziyordu. İçinden, ” Ah, benimkinden biraz daha bal alabilseydim!" diye geçirdi.

Vinç ile buhar kazanı, bin liradan fazlaya patlamış, bir haftalık umulmadık kazancın tümünü silip süpürmüştü. Şimdi vinç, bir tablayı yukarı çekiyordu. Genç madenciler arasında, vinçle yukarı çekilirken umursamaz bir tavır takınmak modaydı. Ama Zuga. Ralph'in tabla üzerinde ötekilerin yaptığı gibi, dans etmesini kesinlikle yasaklamıştı, işte şimdi, giderek yaklaşan da oydu, ta kendisi. Zuga, oğlunu beklerken buraya geldiği ilk günü düşündü. Aletta yanı başındaydı o zaman. Ve o günden beri öyle çok toprak kazılıp çıkarılmış, bir zamanlar tepenin bulunduğu şu korkunç çukur öyle çok insana mezar olmuştu ki! Nice nice hayallere de mezar olduğu gibi! Gerçekten on yıl mı geçmişti? Garip şey, bir yandan bir gün gibi yakın, öte yandan sonsuzluk kadar uzaktı! Bir süre böyle daldı gitti, sonra kendini topladı. Hayal kurmak yaşlılara özgü bir kötü huydu. Geçmiş geçmişti, pişmanlığın yararı yoktu. Önemli olan, bugündü. Omuzlarını gerdi, sallana sallana yaklaşmakta olan tablada dikilmiş Ralph'e baktı, bir gariplik vardı bu işte. Tabla nedense boştu, Ralph de yalnızdı, neden? Her zamanki gibi Matabele'lerini yanına almamıştı.

Şimdi oğlu iyice yaklaştığından, Zuga onun yüzünü görebiliyor, o korkunç, acılı anlamı seçebiliyordu. Sonunda Ralph, yanına geldi.

Zuga alçak sesle, korkuyla sordu: "Ne oldu oğlum, ne var?"

Ralph karşılık vermek yerine sadece başını çevirip boş tablayı gösterdi. Zuga eğildi baktı, gerçekte boş değildi. Ralph söylendi:

"Doğudaki duvardan şunu kazıp çıkarmamız sabah boyu sürdü."

Kaba saba yontulmuş bir mezartaşını andırıyordu, henüz ölünün adı kazılmamış bir taş. Üzerinde çelik matkap ve kazma izleri açık seçikti. Ralph sözlerini sürdürdü:

"Tam üç kazmamızı kırdık. Altında bir şey var mı diye çıkarmak istemiştik. Ama altı da tıpkı bunun gibi sert, bir yosmanın yüreği gibi sert, ne çatlak var, ne gedik."

Zuga bu çirkin taşa baktı kaldı. Gördüğüne, işittiklerine inanmak istemiyordu. Ralph gene, "Tam on altı kişi, sabah boyu çabaladık, didindik," dedi. Avuçlarını gösterdi, sarı sarı nasırlar açılmış, patlamıştı. Altındaki kıpkırmızı et de toprağa, toza bulanmış, kanı kurumuştu." Sabah boyu yüreklerimizi de, kazmalarımızı da parçaladık, gel gör ki şu küçücük kaya parçası yarım ton ağırlığında."

Zuga ağır ağır eğildi, taşa dokundu. Yüreği gibi soğuktu, buz kesmişti. Rengi de koyu mavi, kopkoyu. Ralph, onun düşüncesini doğruladı:

"Evet baba, mavi. Maviye çattık."

\*\*\*

Ralph, yarı beline kadar çıplak, ter içinde, söyleniyordu: "Dinamitle patlatmaktan başka çaresi yok."

"Nasıl yaparız bunu? İki yüz madenci, düşünebiliyor musun, canı istediği zaman dinamit patlatırsa ne olur?"

"Ama bunu parçalamanın başka çaresi yok ki!..."

Jordan, verandadan seslendi: "Parçalayacaksın da ne olacak sanki? Bunun içinde elmas bulunmaz."

"Nereden biliyorsun?"

"Biliyorum, sezinliyorum. Şuna baksana bir, sert, donuk, çırılçıplak... Eğer içinde elmas olsa bile, nasıl çıkaracaksın peki? Kazmayla ayıramazsın. Elmas tozu elde edersin sadece."

Zuga birden: "Ralph, bu şey, bu mavi, sadece doğu duvarında öyle değil mi?"

"Şimdilik öyle, ama..."

"Öyleyse hemen doğu duvarını örtmeni istiyorum, mavi kayanın önüne toprak yığ, gizle onu. Başka kimse görmemeli, kimse bilmemeli. Hiçbir şey olmamış gibi öteki kesimlerden sarı toprak çıkmayı sürdürüreceğiz. Ve hiç kimse, hiçbiriniz ağzından tek sözcük bile kaçırmayacak, maviye rastladığımızı yani. Anlıyor musun? Jordan, kimseye tek söz söylemeyeceksin bu konuda."

\*\*\*

Rhodes birkaç haftaya kadar, Oxford Üniversitesindeki öğrenimini tamamlamak üzere, ayrılacaktı. Belki de telaşla bir karar verebilirdi; Zuga biliyordu, hile yaptığını, ayıplı mal satmaya kalkıştığını biliyor ve bu yüzden de vicdanının sesini susturmaya çabalıyordu.

Rhodes bir sabun sandığının üzerine oturmuş, elindeki çatlak kupadan içkisini içiyordu. Gerçi sabun sandığıydı oturduğu, ama bir tahta kurulmuş gibiydi. Çatlak kupadan içtiği de en azından yirmi yıllık konyaktı. Çevresini ise, tıpkı bir kralın maiyeti gibi, yörenin zengin, güçlü kişileri, madenlerin yeni soylu sınıfı kuşatmıştı. Zuga'yı gülererek karşıladılar. Birisi Zuga'nın omzuna vurdu:

"İyi insan lafının üzerine gelirmiş, Binbaşı. Umarım erkeklik onurunuz bizimki kadar incinir de gerekeni yaparsınız."

Zuga, " Bir şey anlamıyorum, " derken Rhodes atıldı: "Gazeteyi ver de kendisi okusun, Pickering."

Gazete, Bayan Louise St. John'un, hem Amerikan İç Savaşı kahramanının karısı hem de ünlü bir binici olarak yarışmaya girmek istediğini, ancak salt kadın olduğu gerekçesiyle geri çevrildiğini, bu yüzden de binbaşıya meydan okuduğunu yazıyordu. Atı, Amerika'da yeni yetiştirilen, Palamino ırkından bir aygır ve buralarda görülen en iyi hayvanlardan biriymiş, öyle diyordu. Zuga içtenlikle güldü. Madencilerden Beit, atıldı:

"Sana benim Kral Çaka'yı veririm." İngiliz ve Arap karışımı, Kap yöresinin en ünlü aygırlarından biri, hem de iyi bir avcıydı bu at. Beit onu tam üç yüz altına almıştı.

Zuga, az ötede duran kendi atına sevecenlikle bakarak başını salladı: "Gerekmeyecek, binmeyeceğim ki!"

"Ama nasıl olur, Ballantyne? Bizi nasıl yüzüstü bırakırsın? Sonra korktun derler."

"Karım tam bir hafta başımın etini yer durur artık."

Zuga ellerini kaldırdı: "Bağışlayın ama baylar, ben bunu sadece bir kadın kaprisi sayıyorum, o kadar. Bunu aynen söyleyebilirsiniz. Böyle saçmalıklarla uğraşacak zamanım yok benim, daha önemli ve ciddi işlerim var."

"Haklısınız elbette." Rhodes'in tiz sesi, herkesi saygıyla susturdu: "O soluk at, şeytan gibi uçuyor, hanımı da büyücü gibi biniyor, hepimiz gözlerimizle gördük."

Zuga'nın yanağındaki yara izi birden pembeleşti, gözlerinde yeşil bir parıltı çaktı, ama dudağındaki gülümseme silinmedi:

"Evet, size hak veriyorum, düzlükte iyi koşuyor, ama engebeli arazide bırakın kazanmayı, yarışı bitiremez bile. Gene de, ben yarışmayacağım, baylar, son sözüm budur."

Ötekiler çoktan çekip gitmiş, yalnız üçü kalmıştı: Pickering, Rhodes ve Zuga. Güneş batmış, birinci konyak şişesi dibini bulmuş, ikincisi açılmıştı. Şimdi Rhodes, başını kaldırmadan elindeki bardağa bakarak konuşuyordu:

"Demek böyle Binbaşı, sonunda satmaya razısınız? Ama izninizle sorabilir miyim, neden acaba? Neden ansızın böyle bir karara vardınız? Bakın Binbaşı, ömrümde pek az kişiye güvendim, siz de bunlardan birisiniz. Açık açık söyleyin bana."

Zuga'nın dili tutulmuş gibiydi, hazırladığı yalan, bir türlü dudaklarından döküleliyordu. Rhodes onun bardağına biraz daha konyak koydu:

"Bir gün size, kaçak elmas karşılığı yüz bin lira önerilmişti de geri çevirmiş, o parayı almamıştınız. Dün oğlunuz, sizin Şeytan Sofrası'ndan ilk mavi kayayı çıkardı, gene de bir türlü yalan söyleyemiyorsunuz işte."

"Demek biliyorsunuz?"

"Evet. Keşke sizin gibi daha birçok dostum olsaydı. Bir zamanlar size, parselleriniz için beş bin lira vermiştim, pekâlâ, önerim hâlâ geçerlidir. Durun, önce sözlerimi bitireyim de öyle teşekkür edersiniz. Ama parsellerle birlikte kuşu da vereceksiniz."

"Neyi?" Bir an Zuga, anlayamamıştı.

"Taş kuşu, heykeli. Sözleşmede o da olacak. Bakın, hemen kalkmaya davranmayın, önerimi geri çevirmeden önce dinleyin beni. Kuşa karşılık siz de yarışacaksınız. Yani o, St. John denilen kadınla yarışacaksınız. Onun koşullarına uyarak. Eğer kazanırsanız hem parseller, hem kuş, hem de beş bin lira sizin olacak, anlaştık mı?"

Sessizlik, uzadıkça uzadı, neden sonra Zuga, sordu: "Ya kaybedersem?"

"Unutmayın, az önce bunun pek zayıf bir olasılık olduğunu siz kendiniz söylüyordunuz. Ama, gene de, kaybedecek olursanız buralardan geldiğiniz gibi eliniz boş çeker gidersiniz."

Zuga az ötede duran atına baktı, ona çok eski bir dostun adını vermişti: Tom. Tom Harkness yıllar önce Zuga'ya kuzeydeki topraklardan ve kuzey yolundan ilk kez söz etmiş olan yaşlı avcıydı. Öleli yıllar oluyordu.

At, Zuga'nın kuzey hayalinin bir parçasıydı, onu geldiği yere, Zambezya'ya götürecekti. Zuga onu,



bir erkeğin kendisine eş seçmesinden çok, çok daha büyük bir özenle, titizlikle seçmişti. Güzelliğe hiç mi hiç bakmamıştı. Tom'un kanı iyice karışıkı. Hem Arap, hem Basuto, hem de İngiliz karışımıydı. Donuk renkli, bakımsızdı; tüyleri uzamış, taranmış, ama tımar edilmemişti, gecenin dondurucu ayazından ve güneşin yakıcı sıcağından korunması için, dikenlerden, taşlardan korunması için.

Tom çok akıllı bir hayvandı, çabuk ve iyi öğrenmişti. Avlanmayı da çok seviyordu. Gerçi Tom çirkindi, Romalı burnu gibi dümdüz bir burnu vardı, kulakları fazlaca uzun, bacakları da fazlaca kısaydı. Üstelik yola gelmez, söz dinlemez bir hırsızdı. Jordan, sebze bahçesini ne kadar korumaya kalkışırsa kalkışsın, neyle çevirirse çevirsin, gene de bir çaresini bulup dikenli tellerin arasından geçiyor, havuçları söküp yiyordu. Sonra, mutfak penceresini de açmayı öğrenmişti, başını içeri uzatıp mermer tezgâh üzerinde soğumaya bırakılmış taze ekmek somunlarını aşırıyordu. Bir defasında Jan Cheroot, kilerin kapısını mandallamayı unuttunca onu da açıp içeri girmiş, kilosu kırk şilinden yarım çuval şekeri gövdeye indirmişti. Gene de bir köpek gibi adamın peşinden gelir, komut verildiğinde saatler saati hiç kıpırdamadan durabilirdi. Hayvanlara karşı hiç de duygusal olmayan Zuga, ona zamanla bağlanmıştı. Bakışlarını atından, karşısındaki gence çevirdi:

"Anlaştık. Sözleşmemiz için başkaca tanık gerekli mi?"

"Bence hayır, Binbaşı. Sizce, siz gerekli görüyor musunuz?"

Zuga bu yarışa her şeyini koyuyordu, tüm varlığını, servetini hayallerini, her şeyini. Bunun için olanca dikkatini yola çevirmişti. İki tane bayrak dikilmişti, iki ayrı yere; biri sarı, öteki kırmızı. Bayrakların yakınındaki hedeflere ateş edilecekti; hedeflerin dördünü de vurup bitiş çizgisine ilk varan, yarışı kazanmış olacaktı.

Birinci hedefe vardıklarında Louise en az bir buçuk kilometre gerideydi. Louise'in elinde son model bir Amerikan Winchester tüfeği vardı. Ne var ki ilk atışta hedefi vurmasına karşın, altındaki at, ava alışkın olmadığı için ürkmüş, silkinmiş, binicisini sırtüstü yere devirmişti. Zuga bir an dönüp onun yardımına koşacak olduysa da baktı, kadın çarçabuk toparlanmış, kalkmış, atını yatıştırmaya çalışıyor. Zuga derin bir soluk aldı, sadece, son hedefe doğru atını sürmek için dönerken kadına alaycı bir sesle bağırdı:

"Atınızı doğru dürüst eğitememişsiniz görüyorum ki, hanımefendi, bir dahaki sefere daha dikkatli olmanızı öneririm!"

Louise de atına binerken aynı alaycı tonla karşılık verdi: "Cehennemin dibine kadar yolunuz var, Binbaşı Ballantyne!"

Zuga, kalan hedefi de aynı kolaylıkla vurduktan sonra, dönüş yoluna geçti. Louise ise düşmenin heyecanından henüz tam anlamıyla sıyrılabilmiş sayılmazdı. Bunun için atından inip ateş etmeyi yeğlemiş olacaktı. O, nişan alırken yaklaşan Zuga, kadının atına hafifçe dokundu; at, ağaca gevşek bir düğümle bağlı olduğundan, düğüm çözüldü, at da az öteye otlamak üzere yürüdü. Louise peşinden koşuyor, onu bir türlü yakalayamıyordu. Bu yarış böyleydi işte, kuralları filan yoktu, her şeye izin vardı. Hileye, hurdaya sapmak da, rakibine oyun oynamak da. Gene de Zuga vicdan azabı duymuyor değildi.

Ama ne de olsa ortaya varını yoğunu, her şeyini koymuştu. Mutlaka kazanması gerekiyordu. Şimdi yarışın bitişine beş yüz metre kadar bir şey kalmıştı. Tom, köpük içinde koşuyor, koşuyor, ağzından

salyaları akıyordu. Ama sarı bitiş bayrağı da görünmüştü işte. Arkasına döndü baktı, kadın çok yaklaşmıştı, gözlerine inanamadı. Bu kadarcık zamanda böylesine bir mesafeyi almak, azımsanacak başarı değildi doğrusu. Zuga sağ elini kaldırarak onu selamladı. Tam o sırada iki at yan yana gelmişler, Louise'in atı Yıldırım, omzuyla Tom'a şiddetle vurmıştu. Zuga az kalsın düşüyordu, düştü de. Hem de Tom ile birlikte. Ama çarçabuk kalkmakta gecikmedi. Henüz yenilmiş sayılmazlardı, önlerinde dikenler vardı ki, Yıldırım bu dikenlere hiç de alışkın olmamalıydı. Tom çok yorulmuş, göğsü körük gibi inip kalkıyor, büyük güçle soluk alabiliyordu. Dikenler son engeli oluşturuyordu ya da üç kilometre kadar yolu uzatıp çevresinden dolanmak gerekirdi. Zuga,

Tom'u dikenlere sürdü, bir an durup soluk almasını sağladı, sonra geniş pelerinine sarınarak dikenlere daldı. Tom, kulaklarını iyice yapıştırmış, yolunu buluyor, dikenlere aldırış etmeden ilerliyordu. Yıldırım, buradan asla geçemezdi, çünkü onun derisi çok ince, üstelik tüyleri de kısaydı, her yanı kan içinde kalırdı. Zuga'nın da kulağını diken yırtmış, kanı boynuna akıyor, ama orali olmuyordu. Atının kulağına eğilmiş, onu yüreklendirmeye çabalıyor, ” Zavallı Tom, zavallı yiğit Tom'um benim, ” diye söyleniyordu.

Tom'un canı acıdığı belliydi, gene de yılmadan ilerliyordu. Teri, omuzlarında bembeyaz, tuz kristalleri gibi kurumuştı. Birden açığa çıkıverdiler. Zuga pelerinini açtı, atını dörtnala kaldırdı, elini gözlerine siper ederek çevresine bir göz attı, rakibesini aradı, görünürlerde yoktu. Neden sonra görebildi onları. Yetişmelerine olanak yoktu, daha çok uzaktaydılar.

"Hadi Tom, kazandık sayılır, bizi yakalayamayacaklar, hadi, gayret!"

Zuga şimdi bitiş direklerinin çevresinde birikmiş kalabalığı bile açık seçik görebiliyordu. Louise ise çok gerilerdeydi. Bitmişti artık, bitmiş sayılırdı, Tom kazanmıştı işte. Kendisi de hem madenini, hem o sevgili şahin tanrısını kazanmıştı; üstüne üstlük, ailesiyle yeni bir yaşama başlayabilmesine yarayacak olan beş bin de altın kazanmıştı.

Bir şeye üzülüyordu, ardından gelen atı da, binicisi de bunca emeği boşuna harcamışlardı. Oysaki, onlar da övgüye değerdi hiç kuşkusuz. Yeniden arkasına dönüp baktı.

Vay canına, kadın hâlâ pes etmemişti, atını vargücüyle sürüyor, hızla da yaklaşıyordu işte, ama yok yok, yetişemeyecekti. Kalabalığın bağrıışmaları duyulmaya başlamıştı bile. Hatta Pickering'i, yanında Rhodes'i seçebiliyordu.

Son bir kez Yıldırım'a bakmak için döndü, sanki atın düşmesini görmek istemiş! Hayvan bunca hıza, bunca yorgunluğa dayanamamış olacak ki, ön bacakları altında kıvrılıverdi. Zuga onun kemiğinin çat diye kırıldığını duyar gibi oldu; kocaman hayvan, boynu bükülmüş, bir toz bulutu içinde nallarını havada savurarak çırpınıyordu.

Zuga hemen atını dizginledi, gerisin geriye döndü, kocaman Yıldırım, son bir çabayla başını kaldırmak ister gibi yaptı, sonra başı gene düştü. Louise az ötede, küçücük bir çocuk gibi dertop olmuş, kıvrılmış yatıyordu. Bu kıpırtısızlığında öylesine bir bitmişlik, öylesine bir cansızlık vardı ki, Zuga iyice ürktü. Yüksek sesle, ” Tanrım! Tanrım, ne olur, korktuğum başıma gelmesin!" diye yakardı.

O güzelim kadının ölmüş olabileceğini düşününce aklı başından gidiyordu. Bu yüzden, atını acımasızca mahmuzluyor, dörtnala kaldırıyordu. Tam kadının başına geldiklerinde Louise bir sıçrayışta ayağa fırladı. Yıldırım'a doğru koşarken, “Hadi gel canım, gel sevgilim,” diye seslendi. At

da çarçabuk toparlanmış, ayağa kalkmıştı. Louise güldü: "Aman ne akıllı şeymişsin sen!"

Zuga ağzı bir karış açık, onun ata binişini seyretti. Kadın, eyere yerleştikten sonra arkasını döndü, Binbaşı'ya şöyle küçümsercesine bir göz attı:

"Ölü gibi yatmak çok eski bir Kızılderili numarasıdır, Binbaşı. Hadi bakalım, son iki yüz metreyi birlikte koşalım mı, ne dersiniz?"

Bir an Zuga, gözlerine inanamadı, nasıl olmuştu da atına böyle ölü taklidi yapmasını, böylesine kıpırtısız yatmasını öğretebilmişti bu kadın, olacak şey değildi! Sonra birden onun adına kaygılandığını, ona bir şey oldu diye üzüldüğünü düşününce öfkesinden çılgına döndü. Tom'u dörtnala kaldırırken, "Hanımefendi, Tanrı sizi bağışlasın, hilebazın tekisiniz!" dedi.

Kadın da arkasını döndü, neşeyle el salladı: "Efendim, siz de pek safsınız, kolayca kanıyorsunuz, ama ben bu yüzden sizi bağışlıyorum."

Ve Yıldırım onu, bitiş çizgisine, zavallı Tom'un asla erişemeyeceği bir hızla uçurdu, götürdü.

\*\*\*

Birlikte oldukları yirmi iki yıldır Jan Cheroot ilk kez Zuga Ballantyne'i sarhoş görüyordu. Üçüncü konyak şişesi dibine yaklaşmıştı bile. Zuga tam şişeyi masanın üzerinden alıyorken, devirecek gibi oldu. Jan Cheroot hemen yakaladı, düzeltti:

"Dur yahu! Şeytan Sofrası elden gittiyse umurumda değil, ama konyağı ziyan etmek, bak ona gelemem işte."

Jan Cheroot konuşurken dili biraz dolaşıyordu; saatlerdir içiyorlardı karşılıklı. Zuga homurdandı:

"Benim oğlanlara ne diyeceğim şimdi?"

"On yıldır ilk kez tatile çıkmış olduklarını söylersin onlara. Hepimiz tatilde sayılırız ya."

"Her şeyimi yitirdim, Jan, her şeyimi."

"Evet ama zaten fazla bir şeyin yoktu ki!"

"Maden de gitti elden."

"İyi de oldu. On yıldır o pis çamur, yedi bitirdi bizi be! Ruhumuzu da, bedenimizi de kemirdi, üstelik açlıktan da öldürdü, daha ne?"

"Kuşu da yitirdim."

Jan Cheroot'un sarı renkli suratı, derin bir acımayla buruştu:

"Hayır, henüz her şey bitmiş sayılmaz. Henüz gençsin, güçlüsün, iki tane de aslan gibi oğlun var."

"Onları da yakında yitireceğiz, çok yakında."

"O zaman da yanında ben olacağını, dostum, her zamanki gibi."

Zuga başını kaldırdı, küçük Hotanto'ya baktı: "Ne yapacağız, Jan Cheroot?"

"Hiiiç, şu şişeyi bitirip bir yenisini açacağız."

\*\*\*

Sabahleyin sabuntaşından ilahı bir arabaya, samanların üzerine yatırdılar, sonra Zuga kuşun üzerine yağlı, yırtık pırtık bir branda örttü, Jordan da brandayı iple sıkıca bağladı, iş bitinceye kadar ikisi de konuşmadı, neden sonra Jordan alçak, ancak duyulabilecek bir sesle mırıldandı:

"Onu bırakamazsınız, baba."

Zuga döndü, yıllardır ilk kez, oğlunu gerçek anlamıyla gördü, onun bir erkek olduğunu anlayınca sarsıldı. Belki de ağabeyine özenmiş, bıyık bırakmıştı. Sık, bakıra çalar altın renginde bir bıyık. Bu delikanlı, çocukken olduğundan da daha güzeldi.

Jordan, sesinde bir umutsuzluk, diretti: "Eğer onu alıkoyabilmemizin bir çaresi varsa?" Zuga hep bakıyor, gözlerini oğlundan ayıramıyordu. Kaç yaşındaydı ki? On dokuzunu geçmişti, ama daha dün bir bebektir ya! Küçük Jordie! Her şey nasıl da değişmişti!

Zuga döndü, elini, arabadaki yükün üzerine koydu: "Hayır, Jordan, olmaz. Kumar borcu namus borcudur, ben onu kumarda kaybettim sayılır."

"İyi ama ya annem..." Çocuk birden sustu, Zuga hayretle baktı:

"Aletta mı? Eee, ne olmuş ona?"

Jordan başını öte yana çevirdi, yanakları kızarmıştı: "Hiç, hiç bir şey. Ben kuşu Bay Rhodes'e götürüyüm şimdi."

Zuga bu sıkıntıdan kurtulduğu için sevinmişti, başını salladı: "Söyle ona, işi bitince gelsin, şu madenlerin teslim kâğıtlarını imzalayiversin."

Sonra veda ediyormuş gibi, üzeri örtülü heykele son bir kez dokundu, döndü, arkasına bakmadan, telaşla evine girdi. Jordan katırları yedeğinde götürdü. Güneşte başı açık yürüyordu. Uzun boylu, incecik, zarifti. O geçerken kadınlı erkekli herkes, özellikle de kadınlar dönüp dönüp bakıyorlar, ama Jordan hiç oralı olmuyor, yalnızmış gibi, sokaklar bomboşmuş gibi katırları yularından tutmuş, arabayı çekiyordu. Dudakları kıpırdanıyor, ama içinden gene de Tanrı Panes'e dua ediyordu:

"... Neden kaçtın sanki? Bizim yanımızda kalsaydın daha iyi olmaz mıydı? Bize geri dönecek misin, ulu Panes?"

Evet, tanrıça gidiyordu işte ve Jordan onun yokluğuna dayanabileceğini hiç sanmıyordu. Heykel, tanrıça ve anne, onun içinde, üçü birbirinin eşi, üçü de Aletta ile son bağlantısıydı. Panes'e dönüşmüş olan Aletta ile.

Çok, çok yalnızdı, her şeyi elinden alınmıştı, Rhodes'in kampının oraya varınca bir an durdu, çılğınca düşüncelere kaptırdı kendini. Tanrıçayı alıp kaçırarak, uzaklarda, kimsenin bulamayacağı bir yerde, sözgelimi bir mağarada saklayacaktı, yüreği hop etti. Hayır hayır, en iyisi onu geldiği yere, o, ta, kuzeydeki, babasının bulup aldığı, daha doğrusu çaldığı, yıkık siteye götürmekti. Sonra tüm bunların çocukça düşünceler olduğunu anladı, ama artık o çocuk değildi. Rhodes evinin kapısında, başı açık, kolları sıvalı, dikilmiş, birisiyle konuşuyordu. Jordan adamı hemen tanıdı. Merkez Elmas Şirketinin ustabaşlarından biriydi. Rhodes başını kaldırıp da Jordan'ı görünce, adamı yanından uzaklaştırdı. Delikanlının ne durumda olduğunu anlamıştı belki de:

"Jordan, getirdin mi onu?"

Jordan'ın başıyla evet demesi üzerine, az ötede bekleyen ustabaşıya döndü:

"En iyi adamlarından dört kişi çağır buraya. Bu arabayı boşaltsınlar, ama çok dikkatli olsunlar, çok değerli bir sanat eseridir çünkü."

Jordan: "Onu kaybediyoruz ama başkası alacağına siz aldığımız için seviniyorum, Bay Rhodes."

"Demek bu kuş senin için de çok değerli, öyle mi Jordan?"

Jordan sadece, "Benim her şeyim," dedi. Sonra pişman oldu, sustu. Gülünçtü bu söylediği. Bay Rhodes ne düşünürdü sonra? «Yani, doğduğumdan beri aileme ait olan bir şey. Tanrıçasız yaşantımız nasıl olacak, hiç kestiremiyorum. Düşünmek bile istemiyorum. Onu yitirmek korkunç bir şey."

"Ama onu yitirmek zorunda değilsin ki, Jordan. Tanrıçanın peşinden gidebilirsin unutma."

"Rica ederim, benimle dalga geçmeyin, Bay Rhodes."

"Akıllı ve istekli bir gençsin, Pitman'ın stenosunu da çalıştın, öğrendin, yazın çok güzel. Bana bir sekreter gerek, benim gibi, elmasları bilen, tanıyan, seven biri. Yanında rahat olacağım biri. Tanıdığım, hoşlandığım biri. Güvенеbileceğim biri."

Jordan ömründe hiç bu denli sevindiğini anımsamıyordu, sevinçten dili tutuldu, orada öyle, kazık gibi dikilmiş, yıllardır taparcasına sevdiği, saydığı adamın o soluk mavi, güzel gözlerine bakakaldı.

"Eee, Jordan! Bu işi sana öneriyorum, ne diyorsun? İster misin?"

"Evet, Bay Rhodes; dünyada her şeyden çok isterim."

Şimdi bir sürü adam, arabanın çevresine üşüşmüş, heykeli indirmeye uğraşıyor, ama fazla kalabalık olduklarından birbirlerini engelliyor, gereksiz gayretkeşlik gösteriyorlardı. Jordan birden kuşun güvenliği açısından kuşkuya düştü. Tam yardım etmek için birkaç adım atacaktı ki, Neville Pickering dörtnala çıkageldi, Jordan'ı orada görür görmez suratı allak bullak oldu, onu gördüğüne hiç sevinmediğini belli etti. Jordan da bunu sezmişti, ama Pickering kendini çarçabuk toparladı. Gülümseyerek arabaya uzatılmış heykele baktı. Her zamanki gibi son derece şıktı:

"Vay vay, ne varmış burada bakayım? Ha, şu kuş." Sonra Rhodes ile göz göze geldiler: "Sonunda onu alabildin demek! Seni kutlarım."

Ansızın bir rüzgâr çıktı, toz bulutlarını kaldırdı. Jordan'ın yüreği sıkışır gibi oldu, bu rüzgârın anlamını biliyordu çünkü Tanrıçanın varlığını duyumsuyordu. Böyle kaç kez, çağırınca yakarınca gelmemiş miydi? Birden yükseliveren toz bulutundan göz gözü görmez oldu. Pickering'in başındaki geniş kenarlı şapka, uçtu. Sonra rüzgâr, heykeli örten brandanın da altına girdi, onu adamakıllı şişirdi, ipler çözüldüğünden bir ucu boşta kalmıştı, bir anda olanca şiddetiyle Pickering'in bindiği kısrağın başına inince hayvan ürktü, şaha kalktı, korkuyla kişnedi. Öylesine yükselmişti ki, Jordan sırtüstü yuvarlanacak sandı; kırmızı toz bulutunun arasından, onu tutmak, başını çekmek için atıldı, ama bir saniye geç kalmıştı. Pickering gözlerini korumak için eliyle yüzünü kapatmıştı, dengesini yitirdi, sırtüstü yere düştü, boynu, omuzları şiddetle yere, sert toprağa çarptı. Bir yerlerinden bir kemiğin çat diye kırıldığını ancak kendi duyabildi, rüzgâr bu sesi bastırmıştı. Sonra kısrağın, dörtnala bir koşudur tutturdu. Pickering de, ayak bileği mahmuzun çeliğine kısılıp kalmış, peşinden sürükleniyordu. Vücudu, boş bir çuval gibi hoplaya zıplaya yere vuruyordu. Kısrağın, çitten atlarken Pickering her biri parmak uzunluğundaki dikenlere takıldı, dikenler iğne gibi her yanına battı. Sonra kayalık arazide sürüklenerek gidiyordu. Bir süre sırtüstü gittikten sonra mahmuza takılı bileği dönünce yüzükoyun geldi, suratı kan içinde kaldı.

Jordan soluğu kesilircesine peşinden koşuyor, bir yandan da kısrağa sesleniyordu: "Hey, kızım! Dur, kızım! Korkma!"

Ama hayvan, çılgına dönmüştü, önce rüzgâr ve suratına vuran branda, sonra da peşinden ayrılmayan o alışmadığı yük, onu kendinden geçirmişti. Neden sonra, mahmuzun kayışı koptu, yükünden kurtulan kısraık, bayır aşığı bir koşu tutturdu, gitti. Jordan, Pickering'in kıpırtısız, yumulmuş gövdesinin başına diz çöktü. Adam yüzükoyun yatıyordu, sırtındaki o pahalı pelerin yırtılmış, toza bulanmıştı, çizmeleri de yer yer delinmişti.

Jordan, başını usulca tutarak onu sırtüstü çevirdi, soluk almasını sağlamak istedi. Pickering'in suratı kanlı bir maskeden ibaretti, yanağından kocaman bir et parçası sarkıyordu, ama gözleri dört açılmıştı.

Gövdesi ölü gibi kendini koyvermiş olmasına karşın, aklı başında, bilinci yerindeydi. Dudakları kıpırdadı:

"Jordie, hiç, hiçbir şey duymuyorum, her yanım uyuşmuş sanki ellerim, ayaklarım, tüm bedenim duygusuz."

Onu bir battaniyeye yatırıp dört ucundan tutarak taşıdılar, Rhodes'un odasının bitişiğindeki bir odaya, karyolaya yatırdılar. Bir saat içinde gelen Dr. Jamieson, Jordan'ın yaraları nasıl temizleyip sardığını, hastayı nasıl rahatlamaya çalıştığını görünce, başını salladı, " Aferin sana. Kimden öğrendin bunları? Hadi bakalım şimdi biraz bana yardım edeceksin, " dedi.

Hastayı muayene eder etmez boynundan aşığısının tamamen tutmaz olduğunu anladı. Sonra, Rhodes ile konuşmak üzere dışarı çıktı. Pickering, odada yalnız kaldıklarını görünce, fısıldadı:

"Jordie, biliyorum, boynum kırıldı benim. Sus, dinle bak. Galiba biliyordum ben, ta öteden beri, başından beri biliyordum, sen olacaktın. Şu veya bu sebeple, sen olacaktın, biliyordum. Bu yüzden de senden nefret ettiğimi sanıyordum. Ama artık nefret etmiyorum. Nefret edecek zamanım kalmadı çünkü."

Bir daha da konuşmadı, ne o gece, ne ertesi gün, ama akşam olurken o küçücük odada, gözlerini bir daha açıp Rhodes'e baktı. Korkunç denecek kadar çökmüştü, kemikleri adeta saydamlaşmış derisinin altında belli oluyordu, gözleri de kapkara çukura kaçmıştı. Rhodes onun üzerine eğildi, kulağına kurumuş, bembeyaz dudakları yaklaştı. Öyle hafif bir fısıltıydı ki, odada bulunan Jordan bile ne dediğini anlayamadı. Ama Rhodes, ölümcül bir azap çekiyormuş gibi, gözlerimi sımsıkı yumdu, "Evet, evet, biliyorum, Pickering," diyebildi. Gözlerini açtığında, yaşlarla pırıl pırıldı, rengi de korkunç bir mor renge dönüşmüştü. Boğulur gibi, " Öldü, Jordan, " dedi. Elini, sanki yüreği göğüs kafesini kırıp fırlayacakmış da onu bastırmak istiyormuş gibi göğsüne bastırdı, sonra ağır ağır, bir daha eğildi demir karyolada yatan adamın çatlamış, yırtılmış dudaklarına bir öpücük kondurdu.

\*\*\*

Zuga o tatlı sesi önce düşündü duyuyor sandı. Titrek, yalvarır gibi bir ses. Sonra uyandı, başucuna, pencerenin camına tık tık vuruluyordu şimdi de. Gelenin kim olduğunu merak etmeye bile gerek yoktu. Kalktı, karanlıkta çarçabuk giyindi, çizmelerini eline alıp dışarı çıktı. Ayın yüksekliğine bakılırsa, vakit gece yansını geçmiş olmalıydı. Kapının yanında, sırtını duvara dayamış, duran gölgeye yaklaştı. Usulca sordu:

"Yalnız mısınız?"

"Evet." Bu seste sonsuz bir acı, bir umutsuzluk vardı.

"Buraya böyle, yalnız başınıza gelmemeliydiniz, Bayan St. John. Mungo nerede? Kocanız nerede?"

"Başı dertte, korkunç, korkunç dertte. Onu orada bıraktım, Kap yolunun kavşağında. Yaralı, çok kötü yaralandı."

Sesi yükselmişti, Jan Cheroot'u, çocukları uyandırabilirdi. Zuga onu yatıştırmak için kolundan tutar tutmaz genç kadın, erkeğin göğsüne yaslanıverdi.

"Korkuyorum, Zuga. Öleceğinden korkuyorum."

İlk kez böyle, küçük adını kullanıyordu.

"Ne oldu? Anlatın."

Şimdi ona yapışmış, ağlıyordu. Büyük bir gerilim altındaydı, belli. Yüzü sararmış, tepeden tırnağa titriyordu. Saçı başı darmadağındı. Yanağına çamur bulaşmıştı, gözlerine de kan oturmuş, çevreleri kızarmıştı. Bütün bunları Zuga, onu mutfığa götürüp mumu yakınca gördü. Kahve yapıp içine biraz da konyak kattı, önüne koydu. "İçin bunu."

Kadın, zehir gibi acı kahveden bir yudum alınca ürperdi, ama kendini toparlar gibi oldu.

"Gitmesini istememiştim, ona engel olmaya çalıştım. Adam ona bir kese elmas getirecekmiş, yüz bin lira değerinde bir kese. Mungo da bu keseyi iki bin liraya satın alacaktı. Ah,

Tanrım! Zuga, biliyorum. Bunu ben de hiç istemiyordum, nefret ediyordum. Ama son kez olacağına söz vermişti. İki bin lirası yoktu Mungo'nun. iflasın eşiğindeyiz. Ancak birkaç liramız kalmıştı."

Zuga o ana kadar kendini tutmuştu, ama artık dayanamadı, sordu:

"Peki, ya o çek, o yarım milyon lira?"

Kadın, alçak sesle, " Sahteydi, " diyebilirdi." Elmasları alacak parası yoktu, ne yapmak istediğini biliyordum, engel olmaya kalkıştım. Size yemin ederim engel olmak istedim."

"Size inanıyorum."

"O adamla bu gece buluşmayı kararlaştırdılar, Kap yolunda bir yerde."

"Adamın adını biliyor musunuz?"

"Pek emin değilim ama beyaz değil, bir Griqua, adı da Henry mi, yok, yok. Hendrick gibi bir şey işte..."

"Hendrick Naaiman?"

"Evet, evet, tamam, öyle."



"Bir tuzaktı bu. Bir tür polis tuzağı."

"Ulu Tanrım! Desenize, iş sandığımdan da kötüyümüş! Her neyse, Mungo beni yol kavşağında bırakıp adamla buluşmaya gitti. Kendini savunması gerekebilir diyerek de tabancasını aldı. Benim atımla gitti, Yıldırımımla. Sonra silah sesleri duydum."

Kahvesinden bir yudum daha aldı, öksürdü: "Geri döndüğünde o da, Yıldırım da vurulmuştu. İkisi de daha öteye gidemediler. İkisi de kötü yaralanmıştı. Zuga, onlan yolun yakınına bir yere gizleyip size koştum."

Zuga haşin bir sesle sordu: "Mungo onü öldürmüş mü?"

"Bilmiyorum, Zuga. Mungo dedi ki öteki önce ateş etmiş, o da kendini savunmak zorunda kalmış, öyle söyledi."

Zuga tahmin yürüttü: "Mungo, parayı ödemedi, elmasları adamın elinden silah zoruyla almaya kalkışmış olacak. Ama Naaiman çok tehlikeli bir adamdır."

"Mungo'nun tabancasından dört tane boş kovan vardı, ama ötekine, o polise ne olmuş, bilemeyeceğim. Sadece Mungo'nun kaçtığını biliyorum ve yarası çok ağır, durumu da kötü."

"Şimdi siz biraz sakin olun, dilenmenize bakın." Ayağa kalktı, ellerini arkasında kavuşturarak mutfağın içinde aşağı yukarı gidip gelmeye başladı, çıplak ayaklan ses çıkarmıyordu. Louise St. John onu korkuyla, kaygıyla izliyordu. Zuga birden, genç kadına döndü:

"Ne yapmam gerektiğini ikimiz de biliyoruz. Kocanız bir sahtekâr, bir hırsız, şimdi belki bir de cana kıymıştır."

"Ama aynı zamanda sizin dostunuz ve çok ağır yaralı."

Bir süre daha düşündü Zuga, sonunda: "Pekâlâ, onu kurtarmak için size yardım edeceğim," dedi.

"Ah, Binbaşı Ballantyne... Zuga..."

"Şimdi boş lafla zaman yitirmeyelim. Sargı, yiyecek, ilaç gerek bize. Böyle gidemezsiniz. Kadın görürlerse kuşkulanırlar. Jordan'ın eski elbiseleri size uyar sanırım, pantolonu, kasketi, bir de ceket."

Zuga şimdi katırın yanında yürüyordu, arabaya saman balyalarını yüklemişti. Louise iki balya arasına sıkışmış, bir üçüncüsü de, araba durdurulacak olursa hemen üzerine çekivermeye hazır, sesini çıkarmadan gidiyordu. Demir tekerlekler kumu çatırdatıyordu, ama gece çiğ düştüğünden tozlar basılmıştı. Arabanın, arkasındaki fener bir o yana, bir bu yana sallanıyordu.

Tam kent dışına çıkmışlardı ki, arkalarından nal sesleri duyuldu. Louise hemen gizlendi. Birkaç atlı karanlıkta onlara yetişti. Zuga, fenerin ışığında, onların silahlı olduğunu görebildi. İki büküm, kasketini ta gözlerine kadar indirdi, yürüdü. Atlılardan biri tam Zuga'nın yanına gelince dizginleri çekip atını durdurdu:

"Hey, sen! Bu akşam bu yolda kimseye rastladın mı?"

Zuga, yerli şivesiyle, "Hayır, hiç kimseyi görmedim," deyince adamlar atlarını sürdüler. İyice uzaklaştıkları zaman Zuga alçak sesle konuştu:

"Anlaşılan Naaiman canını kurtarıp kaçabilmiş, haberi de yaymış, bu, o demek. Aldığı yaralar yüzünden ölmezse cinayet suçu işlenmemiş sayılır. Ama Kap yoluna da, Transvaal yoluna da

çıkamazsınız, ikisi de gözetlenecektir.”

"Peki, o zaman ne yöne gidebiliriz?"

"Ben sizin yerinizde olsaydım, kuzeye yönelirdim. O yol, Kuruman'a gider. Orada bir misyon istasyonu vardır, dedem yönetir. Adı Doktor Moffat'tır. Sizi barındırır. Mungo'ya bir de doktor gerekecek; sonra gücü yerine geldiği zaman Alman veya Portekiz topraklarına geçmeye çalışır, ya Lüdetirz Körfezinden ya da Lourence Marques'ten gemiye biner gidirsiniz.”

Uzun bir süre, ikisi de konuşmadılar. Louise neden sonra sessizliği bozdu: "Kaçmaktan, koştuktan öylesine bıkip usandım ki artık. Gidecek yerimiz kalmadı gibi. Amerika, Kanada, Avustralya, hiçbirine dönemeyiz ki!"

"Anavatanınıza, Fransa'ya dönebilirsiniz, oğullarınızın yanına.”

Louise birden, başını kaldırdı: "Neden söylediniz bunu?"

"Mungo ile ilk tanıştığımızda bana sizi, yani karısını anlatmıştı. Soylu bir Fransız ailesinden olduğunuzu, dört tane de oğlunuz olduğunu söylemişti.”

Louise'in başı önüne düştü, çenesini göğsüne gömdü:

"Benim oğlum filan yok, ama bir gün olur diye nasıl yürekten dua ederim, bilemezsiniz. Evet, soylu bir ailedenim ama ailem Fransız değil. Büyükanmem Şahin Hızlı Uçar'ın kızıydı. Kızılderililerin Karaayak kabilesinin reisi.”

"Anlayamadım! Mungo bana demişti ki...”

Louise gene susunca Zuga, üsteledi:

"Yani, karısı öldü mü?"

"Mutsuz bir evlilikti onlarınki. Hayır karısı ölmedi, iç Savaş başlarken dört oğlunu alıp Fransa'ya dönmüş. O zamandan beri de karısını bir daha görmedi.”

"Öyleyse, boşandılar demek?"

Louise soğukkanlı, karşılık verdi: "Hayır, karısı Katolikti.” Beş dakika süreyle ikisi de hiç konuşmadılar. Neden sonra Louise, ” Evet, yanılmıyorsunuz, Mungo ile evli değiliz biz evlenemiyoruz,” dedi.

Zuga, ” Bu beni ilgilendirmez, ” diye mırıldandı, ama duyduğu onu hiç şaşırtmamış, kadını ayıplamamış, tam tersine içine bir hafiflik gelmiş, sevinir gibi olmuştu. Louise anlatıyordu:

"Bunca yalandan sonra her şeyi açık açık anlatabilmek insanı nasıl da rahatlatıyormuş meğer! Yüreğimden bir yük kalktı. Bunu sizden başka kimseye anlatamazdım, Zuga, neden bilmem.”

Zuga birden, sertçe bir sesle sordu: "Onu seviyor musunuz, Louise?"

"Bir zamanlar ona tutkundum, körü körüne, çılgınlar gibi, gözüm dünyayı görmüyordu.”

"Peki, ya şimdi?"

"Bilmiyorum. Öyle. Çok yalan söylendi, o kadar utanılacak durumlar, gizlenilecek şeyler oldu ki...”

"O halde niçin hâlâ onun yanında kalıyorsunuz, Louise?"

"Bana ihtiyacı var da ondan."

"Anlıyorum." Sesi yumuşamıştı. Anlıyordu, gerçekten de anlıyordu." Görev duygusu, acımasız haşin bir patrondur, bilirim. Ama sizin kendinize karşı da bir göreviniz var, unutmayın. Bakın Louise, bunu Mungo için yaptığımı sanmayın sakın. Eski bir dostluk bile, tasarlanmış bir hırsızlığın ve cinayetin örtbas edilmesine yardımcı olmayı gerektirmez çünkü. Kaç kez size nasıl baktığımı yakalamış olmalısınız. Tanrı biliyor ya, kendime engel olamıyordum. Biliyorsunuz. Bir kadın olarak size karşı neler duyduğumu kesin biliyorsunuz."

Louise sonunda, "Evet," diyebildi.

"Ama sizi bir dostumla evli sandığım sürece durumum umutsuzdu. Şimdi hiç olmazsa size duygularımı açabiliyorum. Benden ne isterseniz, gözü kapalı yapardım, bir katili bile korumaya kalkışıyorum işte. Sizi öylesine seviyorum. Ömrümde sizin kadar güzel, parlak ve gözüpek birine rastlamadım.."

"Zuga, ben bunların hiçbiri değilim, yanıyorsunuz."

"Mungo ile ikinizi Kuruman yoluna koyduktan sonra Kimberley'e dönüp elmas polisine haber veririm, Mungo'yu yakalarlar, sizi de salıverirler. İstersem yapabilirim bunu."

"Biliyorum, yapabilirsiniz ama asla yapmayacağınızı da biliyorum, ikimiz de bağlıyız çünkü Zuga, kendimize özgü görev ve onur anlayışımızla bağlanmışız bir kez."

"Louise!"

Kadın, rahat bir soluk almış gibi, "İşte geldik. Kavşağa, lütfen buradan sapın," dedi.

Yoldan çeyrek mil kadar uzakta, koskocaman, ay ışığında bir tepe gibi yükselen bir devedikeni ağacı vardı. Dallarının altından, karanlıktan boğuk bir ses, meydan okudu:

"Olduğun yerde kal. Yaklaşma sakın!"

"Mungo, benim! Zuga ile ben!"

Louise arabadan atladı, feneri eline alıp yürüdü, eğildi, Zuga da katırları bağladıktan sonra peşinden geldi. Louise, Mungo St. John'un yanı başına çömelmişti. Adam bir eyer battaniyesinin üzerinde yatıyordu, gümüş işlemeli Meksika eyerini de başına yastık yapmıştı. Zuga'ya, " Geldiğin için sağ ol, " derken, duyduğu acı, sesinden anlaşılıyordu.

"Yaran çok ağır mı?"

"Oldukça. Tütün var mı yanında?"

Zuga, yaprak sigarasını fenere yakın ona uzattı. Louise, yaralının gömlek ve yelek düğmelerini çözüyordu. Zuga, ters ters, sordu:

"Av tüfeği mi?"

"Hayır, Tanrıya şükür tabanca."

Zuga homurdandı: "Talihin varmış. Naaiman genellikle namlusu eğelenmiş tüfek kullanır da. O zaman seni ikiye bölerdi kuşkusuz."

"Onu tanıyor musun? Naaiman'ı yani?"

"Polis tuzağıdır, bilirim."

"Polis mi? Aman Tanrım..."

"Evet, başın dertte ahbab. Gizli işlere bulaştın, adamı öldürebilirdin de, unutma."

"Bana vaaz vermeye kalkışma, Zuga."

"Pekâlâ, pekâlâ." Zuga, Louise'in yanı başına çömeldi, yaraya baktı. Bele yakın, korkunç, kapkara bir ağızdan kan sızıyordu. Elbirliğiyle Mungo'yu doğrultup oturtular.

Kurşun, sırtından çıkıp gitmişti. Ciğere de dokunmamış gibiydi.

Zuga, "Gerçekten, sandığından da talihliyimsin," dedi.

"Ama bir tane de içeride kaldı." Mugo St. John bacağına uzandı. Tam baldırının ortasında yuvarlak, çirkin bir delik daha vardı, kapkara, kanayan bir delik daha.

"Kurşun hâlâ içeride."

"Kemiğe geldi mi?"

"Hayır, sanmıyorum, çünkü yürüyebildim."

"Burada kurşunu çıkarmanın olanağı yok. Louise doktoru nerede bulacağını biliyor, ben de ona yolu tarif ettim."

Mungo'nun dudakları alaycı bir gülümsemeye kıvrıldı: "Louise ha? Bakıyorum ikiniz birdenbire pek içli dışlı oluvermişsiniz!."

Louise başını kaldırmadı, sözde, yaraların çevresine tentürdiyot sürmekle uğraştı. Mungo, tek gözü parlayarak Zuga'ya bakıyordu, Zuga da yanağındaki yara izinin zonkladığını hissetti ve öfkesini gizlemeye çalışmadı bile.

"Bunu senin için yaptığımı sanmıyorsun herhalde? Dolandırıcılardan, elmas hırsızlarından nefret ederim ben. Cinayetten de hiç hoşlanmam."

"Zuga!"

"Kapa çeneni..."

Zuga, battaniyenin üzerinde, Mungo'nun yanı başında duran tabancayı aldı, dolu mu diye baktıktan sonra, Yıldırım'a, devedikeni ağacının altında, ay ışığında başı önde dikilip duran zavallı hayvana yaklaştı. Zuga yaklaşırken aygır başını kaldırdı, homurdandı. Zuga ellerini hayvanın sağrısında gezdirdi. Kuruyan kandan yapış yapış olmuştu, yaraya dokununca at, tepeden tırnağa ürperdi.

Kaburgaların arasında bir kurşun deliği... Zuga kokladı, bağırsakları delmiş olacaktı, kokusu geliyordu. Sonra bir dizi üzerine çöküp, hayvanın yere basmadığı ön bacağına usulca dokundu. Burada da bir kurşun yarası vardı, kemiği parçalamıştı. At gene de, iriyarı, ağır bir adam olan Mungo'yu kilometrelerce taşımıştı, bu yaralarına karşın! Korkunç acı çekmiş olmalıydı, ama aygırın kocaman yüreği bu acıya dayanmıştı işte.

Zuga paltosunu çıkarıp sağ elindeki tabancaya sardı, silah sesi, yoldan işitilebilirdi." Hadi oğlum, " diye fısıldarken, atın gözlerinin arasını, alnını okşadı. Paltosunun kumaşı silah sesini boğdu. Aygır yan düştü, debelenmedi bile. Louise hâlâ Mungo'nun üzerine eğilmiş, sargılarını düğümlüyordu, ama

Zuga ay ışığında gözlerinin yaşlarla parladığını gördü.

"Sağ ol" diye fısıldadı kadın." Bunu kendim yapamazdım."

Zuga ona yardım etti, Mungo'yu kaldırıp arabaya yatırdılar, soluğu hışırdıyordu, acıdan tere batmış, ekşi ekşi ter kokuyordu. Saman balyalarının arasındaki yuvaya yerleştirip, üzerine de örtü çektiler. Sonra Zuga, arabayı yola çıkardı, başını kuzeye, Vaal Irmağına, onun ötesinde, Kuruman'a ve uçsuz bucaksız Kalahari Çölüne çevirdi.

"Geceleri yol alıp gündüzleri katırları dinlendirin, otlasınlar. Yiyeceğiniz bol bol yeter, ama kahveyle şekeri dikkatli harcayın."

Louise fısıldadı: "Size teşekkür etmeme sözcükler yetmeyecek. Ama biliyorum, bir daha görüşeceğiz nasıl olsa. O zaman da..."

"Hadi, yolunuz açık olsun. Vaal'i geçerken dikkat edin."

Zuga bir süre dikildi, arkalarından baktı. Neden sonra Louise döndü geldi; bir peri gibi sessiz, upuzun saç örgüleri sırtını döverek, umutsuzca, koşa koşa geldi, sapsarı bir yüzle geldi.

Var gücüyle erkeğin boynuna sarıldı, ağzı şaşılacak derecede sıcacık, ıpıslaktı. Ama Zuga, tadını hiç unutmayacaktı; o küçücük, beyaz dişleri, erkeğin dudaklarını ezdi. Böyle birkaç saniye, sarmaş dolaş kaldılar. Zuga, yüreğinin çatlayacağını sandı. Sonra kadın kendini onun kollarından çekip aldı, tek bir söz söylemeden, geriye dönüp bakmadan, gecenin içinde uçar gibi uzaklaştı, kayboldu.

\*\*\*

Neville Pickering'in cenaze töreninden on gün sonra Zuga, madenin devir kâğıtlarını imzaladı ve dışarı, soğuğa çıktı.

Elmas madenlerine ilk kez kar yağıyordu. O güne değin, kar yağdığını duyan, bilen yoktu. İri iri, kuşbaşı iriliğinde kar taneleri.

Gerçi yere düşer düşmez eriyip gidiyordu, ama soğuk, belaydı. Zuga'nın soluğu, havada buharlaşıyor, sakalının üzerinde birikiyordu ve son kez Şeytan Sofrası'na gitmekteydi, madenden çıkarılacak son yükü izlemek üzere. Yürürken de bunu Ralph'e nasıl açıklayacağını kafasında tasarlamaya çalışıyordu. Vinç, tablayı çıkarırken Ralph'i hemen tanıdı, çünkü tek ceketli oydu, yanındakilerin hepsi çıplaktı.

Bir kez daha düşündü. Nasıl oluyordu da bu adamlar Yeni Elmas Ticareti Yasasının sert hükümlerine karşı çıkmamışlardı? Bu yasa, karaderili işçilerin dikenli tel örgüler ardında çalıştırılmasını öngörüyordu, elmas hırsızlığını önlemek için. Gece olduktan sonra da sokağa çıkmaları yasaklanıyordu. Gündüz bile sokakta durdurulup üzerleri aranabiliyordu.

Bunlar öyle acımasız hükümlerdi ki, maden sahiplerinden bazıları bile karşı çıkmışlardı. Tüm karaderili işçiler aşağıya, çalışmaya çırılçıplak inmek zorundaydılar, böylelikle taş çalıp bir yerlerine saklamaları önlenmiş olacaktı. Bu yasalara önyak olan John Fry, Zuga Ballantyne ile bir düzine kadar maden sahibinin karşı çıkmasına şaşırmişti:

"Aman Tanrım! Nasıl olur? Ballantyne, bunlar bir avuç çıplak vahşi ne de olsa! Bu işin ayıbı var mı canım?"

Sonunda Rhodes de Fry ile birlik olmuş, Zuga'yı ödün vermeye zorlamıştı. Fry da istemeye istemeye, işçilerin dikişsiz bir örtüyle önünü kapamasına izin vermişti. Bu yüzden Bazo, arkadaşlarıyla birlikte vinçle yukarı çekilirken soğuktan tir tir titriyordu. Ralph Ballantyne birden sırtındaki battaniyeyi çekip aldı, Bazo'nun omuzlarına örtüverdi. Bazo battaniyeyi silkip atarken homurdandı:

"Olmaz, beyazların yasalarına karşı gelmek demek bu."

"Aldırma yahu, burada da polis yok ya, kim görecek?"

Ralph cebinden yaprak sigarası çıkardı, yaktı, derin bir soluk aldı, çekti, sonra dumanı üfledi, bir daha içine çekip cigarayı Bazo'ya geçirdi.

"Yalnız üşümekle kalmıyorsun, üstelik mutsuzsun da," dedi. "Donsela'nın yüzünden mi?" Bazo yasaları biliyordu, elmas çalanların başına neler geldiğini de çok iyi biliyordu. Bazo mırıldandı:

"Ufacık bir elması. Üstelik on beş yıl verdiler! On beş yıl uzun bir zaman, çok uzun."

Ralph: "Hiç olmazsa yaşıyor ya. Eskiden olsaydı, yasa çıkmadan önce, öldürmüşlerdi."

Bazo söylendi: "Belki ölseydi daha iyiydi. Anlattıklarına bakılırsa adamları maymunlar gibi zincire vurup çalıştırıyorlarmış, Kap Limanındaki dalgakıran yapımında. Peki, ya sen, Henşov? Sen, mutlu musun sanki?"

"Mutlu mu? Mutlu olan var mı ki?"

"Yani, şu çukur, demek istiyorum, şurası da senin zindanın, değil mi? Donsela'nın vurulduğu

zincirler gibi, burası da seni zincire vurmuş sayılmaz mı? Bak sen de buradan ayrılamıyorsun işte!"

Bazo, sırtındaki battaniyeyi attı, yeni güvenlik tel örgülerinin içinde devriye gezen karaderili polislerce görülebilirdi.

Sonra ayağa kalktı: "Bana mutsuz muyum diye soruyorsun. Ben, Kumalo hanedanından prens olduğum vatanımı düşünüyordum. O ülkede, küçükken göttüğüm danalar büyüdü, boğa oldu, hiç görmediğim danaların tohumlarını saçtı. Eskiden babamın sürülerindeki bütün hayvanları tanırdım, teker teker. Tam bin beş yüz baş seçkin hayvan. Her birinin ne zaman, hangi mevsimde doğduğunu, boynuzlarının kıvrımını, derisindeki izleri, her şeyi bilirdim." içini çekti. Yan yana duruyorlardı şimdi, iki genç, ikisi de ırkının yakışıklısı, hemen hemen eş boyda, iri, sağlam yapılı.

"On yıldır. Taze Meyve Şenliğinde savaşçılarımın dans etmiyorum, on yıldır kralımın savaş mızrağını fırlattığına ve bizi kızıl yola sürdüğüne tanık olamıyorum. Ben oradan ayrıldığımdan beri çocuklar büyüdü, erkek oldu, bazılarının kollarına, bacaklarına inek kuyruğundan nişanlar taktılar.

Küçük kızlar büyüdü, genç kız oldu, karınları olgunlaştı, savaşın kandan kızıla bo-yanmış yollarında onur kazanmış savaşçılara eş diye verildiler. Sonra, babamı düşünüyorum, acaba saçlarına kocamışlığın karları yağdı mı diye düşünüyorum. Kuzeyden gelen herkes bana anam Juba'nın haberlerini getiriyor, Kumru Juba'nın. On iki oğul doğurdu, ama ben ilk ve en büyük oğluyum."

Ralph terslendi: "İyi ya, öyleyse sen de neden bunca uzun süre kaldın buralarda? Çekip gitseydin ya?"

Genç Matabele ona sessizce meydan okudu: "Peki, sen neden kaldın, Henşov?" Ralph karşılık vermeyince, üsteledi: "Şu delikte üne, servete mi kavuştun yoksa? Geceleri koynuna aldığın, seni avuttan bir kadının mı var, Henşov? Oğullarının kahkahaları yüreğine su mu serpiyor, Henşov? Seni burada tutan, alıkoyan nedir peki?"

Ralph bir karşılık atarken, tabla, Zuga'nın hizasına varmıştı bile. Hep birden dışarı çıktılar. Sonra Ralph ile Bazo, tabladaki toprak yükünü elbirliğiyle arabaya devirdiler.

Ralph, babasının sesini bekledi: "Aferin oğlum! İyi çıkardınız! Bugün tam iki yüz ton!" Ama Zuga çekip gitmişti.

\*\*\*

Zuga'nın tek bir sandık eşyası vardı: Capetown'dan getirdikleri, Aletta'nın sandığı. Şimdi bu sandık, hemen hemen tüm varı yoğuyla geri gidiyordu işte. Sandığın dibine,

Aletta'nın İncil'ini, günlük defterini, mücevherlerinden arta kalanların durduğu kutuyu koydu. Daha değerli parçalar çoktan satılmıştı.

Bunların üzerine kendi günlük defterlerini, haritalarını, kitaplarını yığı. Sıra, bitmemiş kitabının taslağına gelince durdu, elinde şöyle bir tarttı, belki de artık bunu bitirecek zaman bulabilirdi. Onu da sandığa koydu. Sonra giyecekleri, o kadar azdı ki zaten, dört gömlek, bir çift eski çizme, bir kucak dolusu bile değil yani. Sandık ancak yarı yarıya dolmuştu, kucakladığı gibi dışarı çıkartıverdi. Bunlardan başka bir şey almıyordu. Geri kalanları, evindeki birkaç parça eşyayı Pazar Alanından birine satmıştı. Hepsi on liraya. Rhodes'in söylediği çıkmıştı, geldiği gibi gidiyordu işte.

Jan Cheroot'a sordu: "Ralph nerede?" Küçük Hotanto, tencereyle çaydanlığı arabanın sırtığına bağlamakla uğraşırken başını kaldırdı, karşılık verdi:

"Belki de Elmas Lil'in oraya uğramıştır. Çocuğun hakkı değil mi, susuzluğunu gidermek? Bunun için az mı çalıştı, çabaladı?"

Zuga sesini çıkarmadı, arabasını gözden geçirdi. Sahip olduğu üç taşıtın en yenisi, en sağlamı buydu işte. Birini katırlarıyla birlikte, Louise St. John'a vermişti, ama bu, onu gerisin geriye, Capetown'a götürecekti, hem de yüklemeye niyetli olduğu fazla yüküyle birlikte. Jan Cheroot tam sandığı yüklemek için öteki kulpundan yakalarken, "Dur, önce şunu alıyoruz," diyerek devedikeni ağacının altında duran kocaman, mavi kayayı işaret etti.

"Aman Tanrım, gözlerime inanamıyorum! Yirmi iki yıldır olmadık şeyler yaptığına tanık oldum, ama bu kadarı da fazla artık. Bak bu kez ben yokum. Bir defasında senin yükünü taşıyacağım diye belimi kırmıştım zaten, ama o zaman gençtim daha, aklım başımda değildi."

"Hadi Jan Cheroot, boşuna zaman yitiriyorsun."

"Şu pis, çirkin taşı da ne yapacaksın? Ne demeye götürüyorsun sanki?"

"Kuş elimden gitti ya, evime yeni bir put gerek değil mi? Hadi, sen arabayı geri geri getir de yükleydim şunu. Sonra ne istersen yaparsın."

Jan Cheroot söylene söylene kalktı, mavi taş hain hain baktı, başını salladı. "İyi ama benden, bunu sevmemi bekleme sakın."

Zuga, haftalardır belki ilk kez güldü, kolunu küçük Hotanto'nun omuzlarına doladı: "Bak fena mı, gene nefret edecek bir şey buldun işte. Kim bilir ne kadar mutlu olursun?"

Zuga, "Sen içmişsin!" dedi. Ralph başını sallamakla yetindi: "Evet, bir iki bira yuvarladım. Param olsaydı daha da içecektim."

"Ben de seni bekliyordum. Çok beklettin."

"Baba, size her günümün her saatini veriyorum, yetmiyor mu? Bırakın da akşamları bana kalsın bari."

"Bak sana çok önemli bir şey söyleyeceğim Ralph. Otur, dinle."

Bir süre düşündü, nasıl anlatacaktı oğluna? Beş parasız kaldıklarını, bunca didinmenin, hepsinin



boş olduğunu nasıl anlatacaktı? Kolay değildi, ama sözcüklerini dikkatle seçerek söyledi gene de. Bitirdiğinde, onun konuşmasını bekledi. Ralph sadece taş kesilmiş, bakıyor, bir şey demiyordu. Zuga gene konuşmak zorunda kaldı:

"Yarın sabah erkenden gidiyoruz. İki numaralı arabayı yükledim, iki çift de katır koşarız. Yolumuz uzak. Belki nereye gideceğimizi, ne yapacağımızı merak ediyorsundur, onu da söyleyeyim. Bir kez Capetown'a varınca, Harkness'in bana bıraktığı eve yerleşiriz. Orasını üs olarak kullanırız, sonra ben..."

"Demek hepsini kumarda kaybettiniz, öyle mi? Bana bir şey söylemeden. Bana, bana her zaman dürüstlük dersi veren, kumar oynamamamı söyleyen siz, babam?"

"Ralph, kendine gel, sarhoşsun sen."

"Ama kumarda kaybettikleriniz sizin değildi ki, hepimizindi. Bunca yıl hep sizi dinledim, sizin vaatlerinize kandım. Kuzeye gideceğiz Ralph. Her şey bizim olacak Ralph, hepimizin, ortak malımız olacak. Bizi bekleyen bir ülke var orada, Ralph. Senin olacak, benim olduğu kadar, Ralph."

"Ama her şey bitmiş sayılmaz ki henüz. Capetown'a döndüğümüzde..."

"Siz döneceksiniz, ben değil. Gidin o yaşlı adam hayallerine dalın gene. Ben bıktım artık."

"Benimle öyle konuşmaya cüret ediyorsun demek?"

"Evet, ediyorum işte. Tanrı tanığımdır ki daha da fazlasına cüret edeceğim. Sizin cüret edemediğiniz, yapmaya korktuğunuz bir şeyi ben göze alacağım..."

"Seni küstah, aptal it yavrusu!"

"Seni dişsiz ihtiyar köpek!"

Zuga atıldı, oğlunun yanağına bir şamar indirdi. Ralph'in başı şiddetle geri gitti, sonra ağır ağır doğruldu." Bana son kez vuruyorsun, anlaşıldı mı, son kez, " diyerek ayağa kalktı, kapıya yürüdü, durdu, döndü:

"Sen git kendi hayallerini kurmaya bak. Ben benimkileri yaşayacağım, anlaşıldı mı?"

"Ne duruyorsun hâlâ? Cehennem dibine kadar yolun var. Allah belanı versin."

"Bak unutma baba, hiçbir şey almadan gidiyorum. Bir hayır duanı bile..." çıktı, gecenin karanlığına karıştı gitti.

\*\*\*

Bazo, yanağına dokunulur dokunulmaz uyanıp yanı başındaki mızrağına uzandı, bileğine bir el yapıştı, kulağında bir ses, ” Ey Kumalo prensi, Matabele ülkesine giden yolu unutmadın ya?” diye sordu.

Bazo'nun aklını başına toplaması birkaç saniye sürdü.

"Her deresini, her tepesini, her kırını, her pınarını hatırlıyorum, hepsi gözümün önünde, ” diye fısıldadı.” Anamın kahkahası, babamın sesi gibi açık seçik, aklımda.”

Ralph, ” Öyleyse Bazo, yani Balta, hadi bakalım, topla hasırını da düş önüme bana yol göster, ” dedi.

\*\*\*

Elmas Lil öyle olur olmaza gülmüyordu artık. Çünkü elması iliştirdiği dişi çürümüş, çektirmek zorunda kalmıştı.

Tabii yerinde büyük bir boşluk bırakmıştı. Biraz kilo da almış, tombullaşmıştı. Elbiselerine güçlkle sığabiliyordu.

Gene de tombul parmaklarındaki elmasların, yakutların, zümrütlerin parıltısı göz alıyor, onun servetini açığa vuruyordu.

Saçları gene gözalıcı, pırıl pırıl, altın renginde, teni de bembeyazdı, ne var ki gözlerinin kenarları kırışmaya yüz tutmuştu. Üst kattaki odasında, pencerenin önünde, fildişi, sedef kakmalı, ta denizlerin ötesinden, Hindistan'dan getirilmiş, taht benzeri koltuğunda oturuyordu. Bu koltuk ona tam iki yüz liraya patlamıştı, ama zararı yok; buradan, bu tahttan Pazar Alanında, alana çıkan sokaklarda olan biteni izliyor, elmas kentinin nabız atışlarını duyabiliyor, kim geldi kim gitti, hangi alıcı, neyin kokusunu aldı, kim ne kadar değerli bir taş buldu, hemen haberi oluyordu. Alanı çepeçevre kuşatan ve şimdi dördü de onun malı olan dört barın iş hacmini buradan rahatça kollayabiliyor, kimin müşterisi çok, kiminki az, bili-yordu.

Bunun gibi, soluna bakınca da kırmızı tuğla yapının levhasını okuyabiliyordu: "Fransız Terziler. Yüksek Dikiş. Kıtadan Gelmiş Altı Terzi Kız. Her zevke göre özel iş yapılır.” Öğleden gece yarısına kadar çok iş oluyordu orada. Kızları altı aydan fazla dayanamıyor, hemen gerisin geriye, güneye dönüyorlardı, çok yorgun, ama yüklerini tutmuş olarak.

Lil'in kendisi ise, eski ticaretini pek seyrek yapar olmuştu artık, pek pek haftada bir veya iki kez, o da 'eski müşterilerinden' biriyle, 'eski günlerin anısına'. Bir de geceleri daha rahat uyumasını sağladığı, kan dolaşımına iyi geldiği için. Şimdi, tombul elleriyle gümüş çaydanlıktan ince porselen fincanlara çay koyarken sordu: "Kaç kaşık şeker?"

Ralph karşısındaki dik arkalıklı koltuğa oturmuştu. Tıraş sabunu ve ucuz kolonya kokuyordu. Tıraş olurken çenesini kesmişti, gömleği de öyle katı kolalanmıştı ki, kıpırdadıkça çatırdıyordu.

Lil, çayını içerken onu süzdü, sordu: "Bizim Binbaşı'nın haberi var mı bu tasarılarından?" Ralph hayır dercesine başını salladı. Lil biraz daha düşündü. Sokakta ona selam vermeyen, başını çeviren, görmezlikten gelen, centilmenlik taslayan, Kimberley kulübünün seçkin bir üyesine oyun oynamak hoşuna gidecekti doğrusu. Sordu: "Neden babandan yardım istemiyorsun?"

"Babam zengin değil ki!" Ralph bu kadarla yetindi; gerisini açıklayamaz, babasıyla nasıl

ayrıldıklarını ona anlatamazdı. Lil tepside duran kâğıdı aldı, listeye bir göz attı:

"Öküzler için dokuz yüz lira ha?"

"Sağlam hayvan ister. Yol çetin, yük de ağır."

"Satılık eşya, bin beş yüz lira."

"Silah, barut, konyak, boncuk, bez, kumaş."

"Silahların iyi cins olmalı, Ralph. Bak benim terzi dükkânında çalıştırmak üzere hangi kocakarıyı bulsam iş yapar, bana da daha ucuza gelir. Ama ben hep genç, güzel tazeleri seçiyorum, neden? Ucuza kaçmayacaksın. Küçük düşünürsen kazancın da küçük olur. Sana en iyisinden Martini Henry tüfekleri bulabilirim, ama bize çok daha pahalıya oturur. Peki, konyak ne marka alıyorsun?"

"Yirmi galonluk fırçalarda Kap konyağı."

"Lobengula'nın courvoisier konyağını sevdiğini duymuştum, kız kardeşi Ninki ise sadece Piper Heidsieck şampanyası içermiş."

Ralph'in suratı asıldı: "Bu, en azından beş yüz lira daha bindirir."

"Üç yüz diyelim. Toptan fiyatına alabilirim. Cephane, on bin fişeklik yeter mi?"

"Bana en az bin gerekli, geri kalanı da tüfeklerle birlikte verilecek."

"Tabii, Lobengula'dan fil avlama iznini koparabilirsen."

"Dedem onun en eski dostlarından. Robyn halam ile kocası ise yaklaşık yirmi yıldır Khami Irmağının oradaki misyonda yaşıyorlar."

Lil, dudaklarını büzdü: "Evet, saraydan dostların olduğunu biliyorum. Ama duyduğuma göre tüm Matabele ülkesinde fil soyu tüketilmiş. Fil kalmamış."

"Sürüler Zambezi Irmağı kıyısındaki sinek kuşağına sürülmüş."

"Sinek kuşağına atla gidemezsin, fil yaya avlanmaz, beyaz adam yapamaz bunu, hele sinek kuşağında."

"Ama babam yaptı. Zaten atım da yok. Alacak param yok."

Böyle, bir saat daha çalıştılar, listeyi teker teker gözden geçirdiler, her maddenin üzerinde ayrı ayrı durdular. Sonunda Ralph, sordu:

"Yani, istediğim parayı borç veriyor musun?"

"Evet."

"Ah, ne diyeceğimi bilemiyorum, Lil."

"Öyleyse koşullarımı dinle de söyleyeceğini öyle söylersin. Verdiğim paraya karşılık yılda yüzde yirmi faiz alacağım."

"Aman Lil, ne yapıyorsun? Buna tefecilik denir!"

"İyi bildin ya! Ama bırak da bitireyim sözümü. Yüzde yirmi faiz, kazancın da yarısı."

"Ama bu tefecilik de değil, soygun yahu, soygun!"

"Gene iyi bildin. Hiç olmazsa adım koyacak kadar akıllıymışsın. Başka sözüm yok, ister kabul et, ister çek git, bu kadar."

Ralph ister istemez içini çekti: "Pekâlâ, kabul ediyorum."

"Âlâ, demek ortak olduk." Elini delikanlının koluna koydu, hafif hafif okşadı. Kasları sert, düğüm düğümdü, elleri güneşten tuğla rengini almıştı.

"Hadi şimdi de anlaşmamızı imzalayalım," diyerek onu elinden tutup renkli camlı kapıya götürdü. Kadife perdeleri çekince oda serin bir karanlığa gömülüverdi. Döndü, delikanlıyı yavaş yavaş soyarken boğuk, titrek bir sesle,

"Ralph, benim için bir şey yapmanı istiyorum," dedi. Sonra ayaklarının ucuna basıp kulağına bir şeyler fısıldadı. Delikanlı dehşetle geri çekilir gibi yaptı. Lil, üsteledi: "Hani ortaktık ya?"

Genç adam bir an duraksadı, sonra eğildi onu kucağına alıp yatağa götürdü. Neyse ki oda karanlıktı da Lil'in eksik ön dişi görünmüyordu. Kadın zevkle gerindi:

"Belki fil avı kadar heyecanlı bulmayacaksın ama şekerim. yaşamın güzelliği nerededir biliyor musun? Bedelini ödediğin sürece her istediğin şeye sahip olabilirsin, işte bundadır."

\*\*\*

Bazo, hayvandan iyi anlıyordu, öküzleri çok iyi seçmişti, ama araba sürmeye alışkın değildi, hele böyle dört ton yük vurulmuş bir arabayı yirmi dört öküze çekirmek, hiç de kolay bir iş sayılmazdı.

Bazo'ya göre sığır demek, et ve süt veren hayvan demekti, koşum hayvanı değil. Hayvanları yakalayıp boyunduruk vurmak çok zor olmuştu bu yüzden. Bazo bir de Bakela'nın duyup geleceğinden, onlarla alay edeceğinden korkuyordu. Ralph babasını o fırtınalı geceden beri görmemişti. Ama gitmiş, Jordan'ı Bay Rhodes'in odasının yanındaki küçük çalışma odasında ziyaret etmişti. Ondan, babasının henüz kentten ayrılmadığını öğrenmişti.

Birden, biri seslendi, Ralph döndü baktı. Küçük, kapkara bir cüceydi bu, Ralph'in omzuna ancak geliyordu. Suratı çok yaşlı biri gibi buruş buruştu, gözlerinin içi gülüyordu, ama saçında sakalında tek beyaz yoktu, dişleri de bembeyazdı. Parmağıyla hayvanlardan birini işaret etti:

"On hayvandan ancak bir tanesi başı çekebilir. Bak işte şu örneğin. Öküzden anlayan biri bunu gözü kapalı görür."

Adamın başında o cilalı, kapkara induna halkası vardı, beline de yaban kedisi kuyruklarından bir peştamal takmıştı. Üzerine, iyice yıpranmış bir asker ceketini geçirmişti, ceketin ne düğmesi, ne rütbe işaretleri kalmış, yerlerinde koca koca delikler açılmıştı. Bir kulağının delik memesine, fildişinden bir enfiye kutusu geçirmiş, öteki kulağının deliğine de gene fildişinden bir enfiye kaşığı ve bir de kirpi dikeninden kürdan sokmuştu. Matabele diline pek benzeyen bir dilde konuşuyordu, ama. Zulu şivesiyle.

Ralph bunu sorduğunda, küçük adam, Bazo'ya küçümser bir bakış fırlattı: "Evet ne sandın, Zulu ya! O hain Kumalo hanedanından değilim ben. Kralına sırt çeviren Mzilikazi'nin iyice karışmış, sulanmış kanından gelmiyorum."

Bazo birden bağırdı: "Ne o? Kulağıma maymun sesleri mi geliyor yoksa?"

Küçük Zulu, isteksiz, güldü. Ralph'in elindeki kırbacı alıp az önce işaret ettiği hayvana doğru yürüdü." Hau, Sathan," diye onu selamladı. Böylece adını da koymuş bulunuyordu: Şeytan. Kocaman öküz ondaki ustalığı hemen anlamış olmalı ki, uysallaşırverdi. Küçük Zulu onunla İngilizce, Zulu ve Kap Felemenkçesi karışımı garip bir dille konuşa konuşa götürdü, en başa zincirledi. Sonra döndü, bir başka, kırmızı renkli öküzü, her nedense, "Felemenk, hele sen de gel," diye ayırdı, aldı, onu da Şeytan'ın yanına koştu. Böylece on dakika içinde hayvanları toparlayıverdi, sonra kırbacı havada şaklattı, hayvanların kulağı dibinde, ama değdirmeden. Ağır araba sarsıldı, yola koyuldu. Zulu gözlerini kıstı, Ralph'e sordu: "Yapi? Nereye? Ne yana?"

Ralph de sevinçle bağırdı: "Yakato! Kuzeye!" Bazo ise kendini tutamadı, savaş kalkarıyla mızrağını kapıldığı gibi hayali düşmanların karşısında, hopluya zıplaya, bağıra çağıra savaş dansına başladı.

\*\*\*

Vaal Irmağına giden yol ilk aşamaydı. Akşam olduğunda Ralph, on yılını tükettiği kenti gerilerde bırakmış, kendiliğinden kervana katılan bu iki kişiyi, Zulu ile oğlunu nasıl doyuracağını kara kara düşünüyordu. Akşamüstü geniş bir akasya ağacının altında mola verdiler. Ralph, Zulu'ya sordu:

"Çocuğun adı ne?"

"Adın ne önemi var? Çocuk işte, Umfaan."

"Peki ya senin, senin adın ne?"

Zulu bir süre duymazlıktan geldi sonra, üstelenince: "Ad taşımak tehlikeli olabilir. İnsanın başının üstünde bir akbaba gibi dönelir durur, ölümüne yol açabilir. Llundi'deki krallık sarayına askerler gelmeden bana bir şey derlerdi sadece..."

Ralph, utandı. Zulu savaşı aklına gelmişti ve bu savaşa son veren çarpışma. Lord Chelmsford, Zulu Kralıyla indunaların çoğunu zincire vurdurup, Sen Helen Adasına göndermişti, bazıları da anavatandan kaçmış, yersiz yurtsuz kıtanın orasına burasına dağılmışlardı, öyle söyleniyordu. Sürücünün başında da induna halkası vardı.

"Benim adımı ağızlarına alırken insanlar çok dikkatli davranırlardı, ama onu işitmeydi o kadar çok oldu ki, unuttum gitti..." Ralph'in aklına duyduğu bir öykü geldi. İndunalar içinde, savaşçılarından çok daha küçük, ama yaşından çok olgun bir tanesi varmış ki, Küçük El Tepesi altındaki İngiliz kampına saldırdıklarında onlara komuta ediyormuş. Zulunun ceketine gene, dikkatle baktı. Yok yok, savaş alanında bir İngiliz ölüsünün sırtından çekilip alınmış olamazdı. Gene de ürperdi. Sordu:

"Demek adını unuttun ha?"

"Şimdi bana sadece Isazi diyorlar, 'Bilge' anlamında. Bir Matabele'nin bile anlayabileceği nedenlerle."

Bazo homurdandı, sonra kalktı, karanlıklara karıştı. Ralph dedi ki:

"Benim adım Henşov. Yanımda kalır, arabamı sürer misin?"

"Neden olmasın, Küçük Atmaca?"

"Ama nereye gittiğimi sormadın?"

Isazi omuz silkti: "Bana bir yol gerekli, o kadar. Kuzeye giden yol, güneye gidenden ne daha uzun, ne daha çetindir."

\*\*\*

Bazo, karanlıkta uluyan çakala doğru yürüdü. Mızrağını sağ eline alıp o da çakal gibi uludu. Birden kulağına biri fısıldadı: "Bazo."

"Kamuza, kardeşim benim. Senden ayrılmak yüreğime taş gibi oturuyor."

"Bir gün gene aynı yolu paylaşacak, aynı kaptan içecek, omuz omuza çarpışacağız. Ama şimdi ikimiz de kralın hizmetindeyiz." Kamuza, belini örten peştamalı çıkardı, çırılçıplak kaldı. "Çabuk ol, " dedi." Sokağa çıkma yasağı çanı çalmadan hemen dönmeliyim." Elmas Ticaret Yasası, sokağa çıkma yasağı çanının çalmasıyla zencilerin Kimberley sokaklarında görülmesini önlüyordu. Bazo, peştamalıını Kamuza ile değiş tokuş ederken sordu:

"Polis, seni izlemedi ya?"

"Her yerde, kum gibi kaynaşıyorlar, ama benim peşime düşen olmadı."

Kamuza, Bazo'nun peştamalını takmasına meydan vermeden eline aldı, yere yaydı: Kürkten yapılmıştı, ama içinde yumuşak deriden bir astar vardı. Astarın ceplerine, yer yer, ayışığında sabunsu parıldayan taşlar sokuşturulmuştu. Kamuza:

"Say şunları, kaç tane olduğunu bilelim ki, Gubulawayo'da peştamalı önüne serdiğin zaman Kral Lobengula, Ulu Fil, kaç tane taş aldığını bilsin."

Bazo saydı, otuz tane taş vardı. En küçüğü, küçük parmağın bir boğumu büyüklüğünde, iri pırıl pırıl taşlardı hepsi de. Bazo, peştamalı beline bağladı, yarasa kulaklı tilki postundan yapılmıştı, kuyruğu da bacaklarının arasından sallanıyordu. Kamuza başını salladı:

"Sana da iyi yakıştı hani! Bak, Ulu Fil Lobengula'ya de ki, onun köpeğiyim, ayaklarının dibindeki çamurlarda yuvarlanıyorum. Söyle ona daha sarı para ve parlak taş göndereceğim. Söyle ona, çocukları her gün o çukurda ter döküyor, çalışıp didiniyorlar, daha çok, daha çok gönderebilmek için. Kuzey yolunu tutan her kulu ona yeni yeni zenginlikler getirecektir, böyle söyle. Hadi, yolun açık olsun. Sağlıcakla git, Balta Bazo."

"Sen de sağlıcakla kal, kardeşim ve birbirimize bir daha kavuşuncaya dek günler, çöl kumuna düşmüş yağmur taneleri gibi çarçabuk geçiversin."

\*\*\*

Isazi, Vaal Irmağını geçirirken, tüm ustalığını gösterme olanağını buldu. O olmasaydı ağır yüklü arabanın devrilmesi işten bile değildi. Bu yüzden, karşı yakaya geçer geçmez, Ralph mola verdi. Moffat dedesinin misyonunun bulunduğu yere daha yüz seksen kilometre kadar, hem de çok çetin bir yol vardı.

Isazi, hayvanların başarısına çok seviniyordu:

"Görüyorsun ya, Küçük Atmaca, nasıl da akıllı şeyler bunlar! Bak nasıl en taze, en yeşil otları bulup yiyorlar. Her biri bir sürüye bedel bu öküzlerin."

Ralph: "Yarıdan tezi yok, gece yürüyüşlerine başlıyoruz."

"Ben de bu kararı vermiştim zaten, Küçük Atmaca. Ama sen nereden biliyorsun gece yürüyüşlerini? Bunu sadece çok akıllılar bilir."

"Şu halde beni de onlardan say, Isazi."

Ralph kalktı, Vaal kıyısında biraz yürüdü. Burada ilk madencilerin kazdıkları ve şimdi kendi haline terk edilmiş çukurları görünce, bir umutsuzluğa kapılıp hayalleri söner gibi oldu. Ralph ömründe ilk özgürlük gününü yaşıyordu, kararlarını gönlünce verdiği, kendi arabasının arkasında yürüdüğü ilk günü. Bir yandan giderken, bir yandan da çeşitli hayaller kuruyor, kendini elli, yüz arabanın ardında görüyordu, mallarını kıtanın bir ucundan ötekine taşıyacak arabalar. Güneye dönüşlerinde, fildişiyle, sarı sarı altın külçeleriyle yüklü olacaktı. Şimdiyse insanların buraları ne umutlarla, nasıl da boşuna çabalayıp kazdıklarını, sonra da terk edip gittiklerini görüyor, kendini küçücük, yapayalnız buluyor, korkuyordu. Babasının son sözleri kulaklarında çınlayınca büsbütün yıkıldı:

"Cehennemine dibine kadar yolun var! Allah belanı versin!"

Ama Ralph, böyle olsun istememişti ki! O güne değin Zuga Ballantyne onun yaşamının en önemli kişisi, orta direği idi. Onun emrinde ne kadar ter dökmüş, boşuna didinmiş, uğraşmış olsa da şimdi, bir yerleri kesilmiş, koparılmış, eksilmiş gibi oluyordu işte.

Şu ana kadar babasından ayrıldığığının, onu yitirdiğinin bilincine varmamıştı da sanki şu geniş ırmak, aralarına bir daha aşılmaz bir engel dikivermişti. Geri dönüş yoktu artık, ne şimdi, ne hiçbir zaman. Babasını da, kardeşini de, Jan Cheroot'u da, hepsini, her şeyini yitirmiş, yapayalnızdı. Gözleri yanıyordu. Derken, düş görüyorum sandı, çünkü tam karşıda, ırmağın ötesinde bir atlı belirmişti. Eyerde oturduğundan bir elini kalçasına dayayıştı, geniş omuzları üzerinde başını dimdik tuttuğundan, bunun kim olduğu apaçık ortadaydı.

Ralph, gözlerine inanamıyormuş gibi, yavaş yavaş ayağa kalktı, sonra deli gibi suya koştu, yarı beline kadar girdi. Zuga da Tom'un sırtından atlamış, oğlunu karşılamaya geliyordu. Sonra ikisi birden zınk diye durdular, göz göze bakıştılar. Aletta'nın cenazesinin kalktığı geceden beri baba oğul kucaklaşmamıştı, ikisi de bunu yürekten istedikleri halde, gene de bir türlü kendilerine yediremiyorlardı. Zuga:

"Senin böyle ayrılmana gönlüm razı olamazdı, " dedi, ama Ralph karşılık veremedi, çünkü gırtlığına bir şey, bir yumruk tıkanmıştı. Babası başını salladı:

"Artık kendi kanatlarınla uçmanın zamanı geldi, geldi de geçiyor bile. Yuvasına büyük gelmeye başlayan bir kartal yavrusu gibisin. Ben bunun, senden önce ayırdına vardım,

Ralph. Ama gene de bilmezlikten gelmeye kalkıştım. Onun için seninle öylesine ağır konuştum. Şimdi, sana iki ayrılık armağanı vereceğim. Bir tanesi bu işte." Ve Tom'un dizginlerini, Ralph'in eline tutuşturdu, sesi donuktu, ama gözlerine düşen yemyeşil gölge, bunun ona ne denli pahalıya oturduğunu belirtiyordu." Öteki de Tom'un eyer çantasındaki birtakım notlar, boş zamanlarında okur, belki de ilginç, hatta değerli bulabilirsin."

Ralph hâlâ konuşamıyordu. Elinde dizginler, öyle aptal aptal duruyor, yaşlar gözlerini yakıyordu.

"Bir küçük armağanım daha var, ama pek değersiz. Hayır dualarım seninle, Tanrı seni korusun, senden razı olsun."

Ralph sonunda fısıldayabildi: "Benim asıl ve tek istediğim de buydu işte."

\*\*\*



Matabele ülkesi sınırı olan Şasi Irmağına dokuz yüz kilometre yolları vardı. Gece serinliğinde gidiyorlardı. Ay batıp da ortalık iyice karardıktan şafak sökünceye dek gecede yirmi kilometre kadar yol alabiliyorlardı, ama yerler kumluksa bu hız iyice düşüyordu. Gündüzleri, sığırı otlamaya bırakıyorlar, Ralph ata atlıyor, Bazo'da yanında koşarak ava çıkıyorlardı. Ralph'in babasının kıyısında doğmuş olduğu Zuga Irmağı boyunca bufalo sürülerine rastladılar, iki yüz başa kadar varan, büyük sürülere. Sonra geyik avladılar, zürafa avladılar. Zebra avladılar, zebra leşini yem yaparak Kalahari aslanı avladılar.

Böylelikle, Kimberley'den yola çıkışlarının ellinci günü, Şasi Irmağına ulaştılar ve ırmağın karşı yakasına geçmeleriyle de Bazo, anavatanına ayak basmış oldu. Savaş tüylerini taktı başına, sırtına da kalkanını vurdu, yürüyüşüne bambaşka bir canlılık geldi, sevincinden kabına sığamaz oldu.

Gerçekten de çok, çok güzel bir ülkeydi burası, Bazo'nun övündüğü kadar vardı. Ralph babasının buralara duyduğu amansız özlemi şimdi anlıyordu. Zuga hep konuşurken "Benim kuzeyim, " derdi. Çevrede pek çok ve çeşitli hayvan sürüleri vardı, impalalar, gergedanlar, çeşit çeşit kuşlar, ama fil yoktu. Ralph sorunca Bazo homurdandı:

"Buna bana değil, babana, Bakela'ya sorsaydın iyi ederdin. Buraya tüfeğiyle fil avlamaya ilk gelen o oldu, ama ardından başkaları da gelmekte gecikmedi, çok, çok geldiler. Mzilikazi'nin oğlu olan babam Gandang, bebekken anasının sırtında Şaşlı Irmağını geçtiği zaman fil sürüleri kapkara bir gece gibi her yanı karartır, dişleri yıldızlar gibi parıldarmış. Şimdi ise ormanda onların ancak kemiklerine rastlayacağız."

Akşama doğru Bazo, Isazi ve Umfaan hâlâ uykudayken Ralph, Tom'un eyer çantasındaki deri ciltli kitabı alıyordu. Ama öyle çok okumuşt ki, sayfalar iyice hırpalanmıştı. Kitabın iç sayfasında şöyle yazılıydı:

*'Oğlum Ralph 'e,*

*Şu birkaç not, kuzeye giderken sana yol göstereyim ve benim göze alamadığımı göze alabilmen için sana esin kaynağı olsun.*

*Zuga Ballantyne. '*

İlk yirmi sayfa, Zambezi ve Limpopo ırmaklarıyla Şasi Irmağının arasındaki bölgelerin elle çizilmiş haritaları, şemalarıydı. Buradan Zuga, ondan önce de yaşlı avcı Tom Harkness geçmişlerdi. Haritaların çoğunda notlar düşülmüştü: *'1851'de Tom Harkness'in çizdiği haritadan kopyadır. '* 21'inci sayfada ise, Zuga'nın elyazısıyla şöyle bir açıklama yer alıyordu:

*'1860 kışında, Zambezi Irmağında Tete'den yola düştüm, Thabes indunas'ta Mzilikazi'nin köyüne gidinceye kadar tam 216 fil öldürdüm. Yeterince taşıyıcım ve arabam olmadığı için fildişlerin i ister istemez yol boyunca gömmek, gizlemek zorunda kaldım. Zambezya'ya daha sonraki seferlerimde bu gömdüklerimin çoğunu alma olanağı buldum. Ama on beş tane gizli yerim var ki bunlarda kırk sekiz güzel fildişi bulunuyor, bunlara, çeşitli nedenlerle ulaşamadım.*

*'Fildişlerini gizlediğim bu yerlerin listesi ve konumları şöyle: '*

22'nci sayfada liste başlıyordu. Ralph, saklı olan fildişlerinin kafasından bir hesabını yaptı, çünkü tümünün sayısı da, ağırlığı da verilmişti, o günkü değerden üç bin İngiliz Lirası kadar ediyordu, sadece arabasına yüklenmeyi bekleyen, kocaman bir servet yani. Ama bu kadarla da bitmiyordu.

Kitaba dūşlmş olan son notta Őunlar yazılıydı:

'Avcının Serüveni adlı kitabımda, yerlilerin, Kralların Mezarı olarak çevirebileceğimiz,

ZİMBABVE adını verdikleri, terk edilmiş bir siteden söz ettim ve bu sitedeki altın parçalarını, yanımda getirdiğim ve son zamanlara dek benim olan, kuş heykelini anlattım. Belki benim gözümden kaçmış daha altın olabilir, altı tane daha kuş heykeli de vardı, taşıyamayacağım için almamıştım.

Avcının Serüveni kitabımda bu kalıntının yerini vermedim, bildiğim kadarıyla oraya benden başka beyaz insan ayağı da basmamış olacak. Afrikalılar ise boşınanları yüzünden, orasını tabu sayıyor, gitmiyorlar. Böylece heykeller büyük bir olasılıkla, bıraktığım gibi duruyorlardır. Şimdi sana o zamanki hesaplarıma göre saptadığım konumu veriyorum. Kalıntılar, 30 derece 55 dakika doğu boylamında, 20 derece 0 dakika güney enleminin 250 kilometre kadar güneyinde olmalı. '

Sonra Zuga, Zimbabve'ye giderken geçtiği yolu ayrıntılarıyla anlatıyor ve notlar Şöyle son buluyordu: 'Bay Rhodes, benim getirmiş olduğum heykele bin İngiliz Lirası nermişti. '

Ralph'in, Kimberley'deki Pazar Alanında bir açık arttırmadan on şiline satın aldığı bir sekstantı vardı, nasıl kullanılacağını da babasından öğrenmişti, enlemi saptayabiliyordu, ama boylamı saptayabilmek için bir kronometresi yoktu, onu da şasi ve Maklutsi ırmaklarının birleştiği yere olan uzaklığa göre yaklaşık olarak belirleyebilirdi. Yaptığı hesaplara bakılırsa Zimbabve, yaklaşık iki yüz yirmi beş kilometre kadar doğusunda bulunmalıydı. Ama altı bin İngiliz Lirası! Bu, akıllara sığmaz bir servet demekti!

Ralph, karşı tepelerde yankılanan, gökgürültüsünü andırır bir sesle uyandı, sıçradı:

"Kralın yoluna ayak basmaya cüret eden kim? Lobengula'nın gazabını göze alabilen kimdir bakayım?"

Ralph telaşla arabadan çıktı, güneş ağaçların dalları üzerinden son alevlerini saçıyor, akşam serinliği bastırıyordu. evresine bakındıysa da içgüdüsü onu, arabanın arka tekerleğine dayanmış tüfeğine el uzatmaktan neyse ki alıkoydu. Ağaçların altı gölgelerle kaynaşıyordu şimdi. Kara zerine kara, karanlıkta kıpırdaşan gölgeler. Ses, buyurdu:

"ık da boyunu göster, beyaz adam. Ne için geldin anlat, yoksa Lobengula'nın ak mızrakları kızıla boyanır."

Bunları söyleyen adam, ormandan çıkmış, yürüyordu, ardından da beyazlı, siyahlı savaş kalkanları, Matabele savaş düzeninde, birbiri üzerine bindirilmış, 'boğa boynuzu' gibi çevreyi sarmaktaydı. Bu lmcl çemberde yüzlerce savaşçı vardı ve geniş uçlu mızraklar kalkanların arasından, karın hizasında fırlatılmaya hazır, bekliyordu. Her kalkanın üzerinden de beyaz devekuşu tüyleri akşam esintisinden hafifçe titreşiyordu, bundan öte kıpırtı yoktu.

Safları yarıp ne çıkmış, konuşan adam, Ralph'in ömründe grdği en etkileyici tipti belki de. Kafasındaki upuzun devekuşu tüyleri, boynunu devleştiriyordu. Geniş göğsü ise pazılarına taktığı ak inek kuyruklarıyla büsbütün genişlemiş gibiydi. Bu kuyruklardan her birini kralı ona, ayrı bir yiğitliğinin belirtisi olarak vermişti, kolları yetmemiş, dizlerine de takmıştı bu tüylerden, geniş, akıllı yüzünde gerçi yılların çöküntüsü okunmuyor değildi ama kaslarından, gücünün hâlâ yerinde olduğu anlaşılıyordu.

Her adım atışında ayak bileklerine taktığı savaş zilleri şıngırdıyordu.

Ralph, sesi hafifçe titreyerek "Barış için geldim," diyebilirdi.

"Barış, dilin üzerinde, tıpkı güneşkuşunun açılmış çiçekte durduğu gibi, çok hafif duran bir sözcüktür, çarçabuk uçuverir."

Ralph'in yanı başında bir kıpırtı oldu. Bazo, arabanın altında, yattığı yerden çıktı, ellerini hafifçe birbirine vurarak saygıyla eğildi:

"Baba!" dedi." Seni görüyorum, baba! Bunca yıl güneş karardı ama sonunda işte gene parlıyor, baba!"

Uzun boylu savaşçı, hafifçe irkilir gibi oldu, bir adım attı, bir an abanoz bir heykel örneği, yontulmuş gibi yüzünde bir gülümseme belirdi. Sonra kendini topladı, ciddileşti, ama kafasındaki tüyler titriyordu, katran rengi gözlerine de izleyemediği bir parıltı gelmiş oturmuştu. Bazo elleri hep öyle kavuşmuş, diz çöktü:

"Gandang, Mzilikazi'nin oğlu, en büyük oğlun Balta Bazo sana selamlarını getiriyor, tüm benliğiyle emrinde olduğunu bildiriyor. Beni kutsamanı istiyorum baba."

Gandang bir an oğluna baktı, o anda dünyadaki her şey gözünde sanki silinip gitti. Sonra elini, delikanlının başına koydu, alçak sesle:

"Seni kutsuyorum," dedi ama eli bir süre daha öyle kaldı, oğlunun başını ağır ağır okşar gibi yaptı, sonra isteksizce çekildi: "Kalk ayağa, oğlum."

Gandang döndü, kalkanını indirince tüm savaşçıları da indirip karanlığa daldılar, gözden yittiler. Sanki hiç gelmemişlerdi. Bazo da az sonra babasıyla birlikte, ağaçların altına girdi. O zaman Isazi, arabadan çıktı, yere tükürdü. Söylendi:

"Çaka çok yumuşak davrandı canım. Şu hain Mzilikazi'yi kovalamalı, ona biraz terbiye vermeliydi. Matabele'ler ne terbiye, ne saygı biliyorlar."

Ralph sordu: "Bir Zulu indunası böyle davranır mıydı acaba?"

"Hayır, haklısın. Hepimizi birden gebertirdi, olur biterdi."

Ama bu işi daha saygılı, daha terbiyeli yapardı. Şimdi işte yapacak bir şeyimiz yok, bekleyeceğiz, induna halkasını başında değil de köpek tasmaları gibi boynunda gezdirmesi gereken şu züppe karar verinceye dek bekleyeceğiz. Bakalım ne kadar?"

Bazo, ancak şafak sökerken kaybolduğu gibi sessiz, çıkageldi:

"Babam, Inyati Alayının indunası Gandang seni çağırıyor, Henşov."

Ralph hemen babasının sözlerini anımsadı: "Bir İngiliz olduğunu bir an bile aklından çıkarma, oğlum, bu sıfatla bu ülkede Kraliçenin bir temsilcisi olduğunu sakın unutma."

Ralph neredeyse "Beni görmek istiyorsa kendi gelsin," diyecekti, vazgeçti, öyle ya, Gandang iki bin savaşçının komutanı, indunasıydı. Bu, bir İngiliz generaline bedeldi.

Ayrıca bir imparatorun oğlu, bir kralın da yarım kan kardeşi, yani aşağı yukarı bir İngiliz dükü gibi bir şeydi. Üstelik burası da anavatanıydı, Ralph yabancıydı, ondan izinsiz ülkesine girmişti.

Gandang, tek bir fildişinden oyulmuş alçak bir taburede oturuyordu. Ralph'e oturulacak yer

gösterilmediğinden, çömeldi.

"Sen, Henşov'muşsun, Bakela'nın oğlu. Bakela ise tam bir erkektir. Tşedi senin büyük dedendir, kralın adına sana, Gubulawayo'ya gitmen için yol vermiştir. Tşedi'nin buna hakkı vardı, çünkü Lobengula'nın dostudur, ondan önce de Mzilikazi'nin dostuydu."

Ralph sesini çıkarmadı, bu sözlerin ve Moffat dedesinin yerlilerce Tşedi diye bilinen adının, kendisi değil de orada bekleyen savaşçılar duysun diye söylendiğini anlamıştı. Bir bakıma Gandang, verdiği kararı savaşçılarına açıklıyor demektir.

"Ama hangi nedenle kralın sarayına doğru yol almaktasın?"

"Babamın anlattığı bu güzel ülkeyi görmeye geldim."

"Hepsi bu kadar mı?"

"Hayır, aynı zamanda alışverişe geldim. Eğer kral bana izin verirse fil de avlamak istiyorum."

"Bilmem sana hangisi daha çekici görünüyor, Henşov, bir tepeden gördüğün güzel bir manzara mı, yoksa bir araba dolusu fildişi mi? Her neyse, şimdi söyle bakalım, Bakela'nın oğlu, alışveriş için neler getirdin?"

"En seçkin boncuklardan, en güzel kumaşlardan yirmi balyam var."

Gandang elini ilgisizce salladı: "Kadınlara özgü saçma sapan şeyler bunlar. Başka?"

"Elli sandık da içkim var, Kral Lobengula'nın ve kız kardeşi Ningi hazretlerinin en sevdiği türden."

Bu kez Gandang'ın dudakları kısıldı: "Benim elimde olsaydı o elli sandık zehri zorla sana içirirdim. Ama Lobengula, Ulu Fil, bu yükünü sevinçle karşılayacaktır." Sonra sustu, bekledi. Ralph o zaman Bazo'nun, babasına arabada neler varsa hepsini anlatmış olacağını düşündü.

"Silahlarım da var, " der demez, Gandang'ın gözleri parladı. Fısıldadı:

"Mambayı kendi zehriyle sokup öldüreceksin!" Bazo, birden irkildi. Umlimo'nun kehanetiydi bu, babası anlatmıştı, peki neden Matabele olmayan birinin önünde açıklıyordu, işte orasını anlayamadı.

Ralph, " Anlayamadım, " dedi.

"Zarar yok. Şimdi söyle bana Henşov, şu senin silahlar, iyi mi bari? Getir bir tane de bakayım."

Ralph, " Her birini iri bir fildişine veririm, " dedi.

Gandang bir süre ona baktı, sonra ilk kez gülümsedi ama bıçak gibi keskin bir gülüştü bu, sonra da dedi ki:

"Şimdi senin Matabele ülkesine neden geldiğini anladım işte. Gerçekten de ağaçlar ne kadar yüksek, manzara ne kadar güzel, onu görmeye gelmişsin!"

\*\*\*

Bazo, tüfeğe karşılık babasından getirdiği kalın, sarı fildişinden gözlerini kaldırmadan "Senden ayrılıyorum artık, Henşov," dedi." Aramızdaki bağ sonsuza dek sürecek, hiç kopmayacak ama şimdi alayına katılmak zorundayım. Babam sana on kişi verecek, Gubulawayo'ya kadar güvenlikte gitmeniz için, Kral Lobengula seni orada bekliyor."

"Lobengula Thabes indunas'ta, yani Reislerin Tepesinde değil miydi?"

"İkisi de aynı kenttir. Mzilikazi'nin günlerinde Thabes Indunas deniyordu, Lobengula oranın adını değiştirip Gubulawayo yaptı; bu, 'Kıyım Yeri' demektir. Henşov bak benden duymuş olma ama yanındaki on savaşçı yalnız seni korumak için verilmiyor, unutma. Yol boyunca taşlara sakın dikkatli bakma, kendi pisliğini gömmek için bile olsa, en ufak bir çukur bile kazmaya kalkışma yoksa Lobengula senin parlak taş veya san maden aramaya geldiğini sanır. Bu senin için ölüm demektir. Sonra, Matabele ülkesinde olduğun sürece gece yolculuğundan vazgeç. Karanlıkta ancak büyücüler, sihirbazlar, sırtlana binip gezmeye çıkarlar. Kral duyarsa, bu da senin için ölüm demektir."

"Evet. Anlıyorum."

"Suaygırlarını avlama. Kralın hayvanlarıdır. Bir tekini öldürecek olursan senin için ölüm demektir. Sonra, kralın huzuruna girdiğinde başın Ulu Fil'in başının hizasından hep aşağıda olmalı, unutma, yerde sürünmek zorunda kalsan bile."

"Bunu daha önce de söylemiştin."

"Bir daha söylüyorum işte. Bir şey daha yineliyorum. Matabele kızları, dünyanın en güzel kızlarıdır, insanın kasıklarını yakar kavururlar, ama kralın izni olmaksızın kızlardan birini almak hem erkek hem de kız için ölüm demektir.

Hadi bakalım, yolun açık olsun, Henşov." Ve kalktı, arkasına bakmadan yürüdü.

\*\*\*

Yukarılara doğru tırmandıkça hava serinliyor, orman seyreliyor, sürüler yayılıyordu. Burası Matabele ülkesinin ta yüreği idi. Isazi, çayırlarda dolanan kırmızı, beyaz, siyah ve tüm bu renklerin karışımı hayvanlara imrenerek baktı, sonra Ralph'e döndü: "Zulu ülkesinin sürüleri de böyleydi işte, askerler gelmeden önce. Değeri o küçük, yuvarlak maden parçalarıyla biçilmez. Bir Zulu, karısını da satın alır ama parayla değil, sığır vererek satın alır."

Uçsuz bucaksız savanlarda küçük küçük aile köyleri dağılmıştı. Geçerlerken önce çocuklar, sonra kadınlar merakla çıkıyor, bakıyor, Matabele savaşçılarına bira sunuyorlardı. Kadınların bacakları da, belden yukarısı da çıplaktı ve boylu boslu, güzel kadınlardı. Ralph'i de büyük bir dikkatle inceliyor ve dillerini bildiğinden habersiz oldukları için de ondan öylesine açık saçık söz ediyorlardı ki, delikanlı boynuna dek kızarıyor, homurdanıyordu. Sonunda dayanamadı, bağırdı:

"Elbette, aslan yüksek otların arasında gizli olduğu sürece onun boynunu da, gücünü de rahatça tartışabilirsiniz, ama olanca öfkesiyle karşınıza dikildiğinde ne yaparsınız bakalım?"

Kadınlar bir an şaşkınlıktan donakaldılar, sonra bir kahkahadır kopardılar, hatta biraz yaklaşır bir avuç boncuk isteyecek kadar gözüpek olanlar bile çıktı içlerinden.

Lobengula'nın sarayına yaklaştıkça Ralph'in tasası artıyor, ama renk vermemeye çalışıyordu. Tom'un sırtında dimdik, sıra sıra dizilmiş sessiz savaşçıların arasından geçerken dönüp bakmıyordu

bile. Sonra, yeniden kırlara çıktıklarında bakıyordu koltuk altları terden sıırılsıklam olmuş, yüreği sıkışmış...

\*\*\*

Kralın Gubulawayo'daki sarayına gitmek için geçilmesi gereken en geniş son ırmak, Khami Irmağıydı. Ralph, önden gidip keşifte bulunmak istedi. Ortalık fırın gibi kızmış, çok sıcaktı, karşı yakaya geçtiğinde kendisini bir ağacın gölgesine attı. Kolunun yeniyle yüzündeki teri silerken birinin onu gözetlediği duygusuna kapıldı. Birisi dikilmiş, ona bakıyordu; inanılır gibi değil, bir kızdı bu, hem de beyaz bir kız, beyazlar giymiş. Çıplak ayaklarına dek inen bol keten elbisesini belinden mavi bir kurdeleyle sıkıştı ve o kadar inceikti ki, Ralph onu herhalde tek eliyle kaldırabilirdi. Elbise, sedef düğmelerle gırtlığa dek iliklenmiş, kollar da dirseklerin altına inmişti, ama keten o kadar çok yıkanıp ütülenip kolalanmıştı ki, içini gösteriyordu, üstelik güneş de arkadan vurmaktaydı.

Bu yüzden Ralph, kızın bacaklarını eteğin altından seçebildi ve yüreği hop etti, sonra başını kaldırıp onun yüzüne baktı. Porselen gibi, solgun bir ten, adeta altından kemikleri seçilecek. Saçları ise pırıl pırıl, açık sarı, omuzlarına dökülmüş, güneşte parlıyordu.

Saçma güller takmıştı, elinde tuttuğu geniş kenarlı şapka da güllerle süslüydü, tıpkı bir İngiliz bahçesinde olduğu gibi. Üstelik tatlı tatlı da gülümsüyordu. Ralph ömründe böylesine tatlı bir yüz görmemişti. Orada öyle, dikilmiş, ne edeceğini bilemez halde dururken kız ayaklarının ucuna bastı, yükseldi, tam ağzından öptü. Dudakları serin ve yumuşacık, alnındaki güllerin yaprakları gibi inceydi.

"Oh, Ralph, seni gördüğümüze öyle sevindik ki! Yola çıktığını duyduğumuzdan beri kimse başka şeyden söz etmez oldu zaten."

"Şey, şey, kimsiniz siz?"

"Salina." Delikanlının koluna girip onu ırmak boyundan yukarı doğru götürürken sözünü tamamladı: "Salina Codrington."

"Anlamadım, kim?"

Kız şimdi açık açık gülüyordu, yüzü daha da tatlılaşmıştı: "Salina, ben Salina Codrington'um. Halanın kızı, Ralph. Annem, babanın kız kardeşi oluyor, Robyn Codrington, yani genç kızlık adıyla Robyn Ballantyne."

Ralph ona bakakalmıştı: "Ulu Tanrım! Robyn halamın bir kızı olduğundan haberim yoktu benim."

"Nereden olsun? Zuga dayım mektup yazmayı pek sevmez ki!"

Birden Ralph'in kaşları çatıldı. Babasıyla halasının aralarının pekiyi olmadığını biliyordu. Zambezi'ye yaptıkları ortak seferden sonra Robyn, atik davranmış, kendi gezi notlarını hemen yayımlamış, böylelikle Zuga'nın 'Avcının Serüveni' adlı kitabı umduğu ilgiyi görememiş, dolayısıyla beklediği parayı da getirmemişti.

Salina gülümseyerek sözlerini sürdürdü: "Bir kızı yok hem de. Biz Codringtonlar size iyice ağır basıyoruz bilmiş ol. Bir kabileyiz biz, tam dört tane, dört kız. Aman Tanrım, şu işe bak, ben seni uyarmaya gelmişim, tam da zamanında yetişmişim!"

Derken, daha neye uğradıklarını anlayamadan çevreleri kızlar tarafından sarılıverdi. Hepsi de Ralph'in dikkatini üzerlerine çekmeye çabalıyor, bir yandan da ablalarını suçluyorlardı:

"Hile yaptın Salina, bize ne demiştin hani?"

"Ralph, kuzen Ralph. Ben Victoria'yım, ikizlerin büyüğü."

"Kuzen Ralph, bir an önce gelesiniz diye Tanrıya dua ediyorduk

Salina el çırpınca ortalık yatışır gibi oldu: "Durun bakalım, yaş sırasıyla! Bu Catherine, Cathy on dört yaşındadır."

Zayıf, erkek çocuk gibi dümdüz göğüslü bir kızdı. Ama çok güçlü ve çevik olduğu hemen anlaşılıyordu. Yüzü çilliydi, ama gözleri Ralph'in gözleri gibi, Ballantyne yeşiliydi. Çenesi de, burnu da biraz genişçeydi, siyah, sık saçlarını örüp tepesinde toplamıştı. Birbirine dikilmiş ve sonradan çamur yeşiline boyanmış un çuvallarından eteğinin uçlarına zarif bir hareketle tutarak eğildi, selam verdi:

"Khami'ye hoş geldin, Ralph." Sonra uzanıp Ralph'i çarçabuk öptü.

"Ben Victoria, ikizlerin büyüğü."

"Ben de Elizabeth, ama bana 'bebek' diyecek olursan bak, külahları değişiriz, kuzen Ralph." O da Ralph'in boynuna sarılıp ağzının ortasından öptü, anlaşılan bu ailede selamlaşma böyle oluyordu.

\*\*\*

Ne var ki Salina'dan başkasını Ralph'in gözü görmüyordu. İkizler delikanlının elinden tuttular. Salina önde, Cathy de en arkada, Tom'u yedeğinde yürüterek eve yöneldiler. Cathy, atla hemen anlaşmış gibiydi.

Victoria anlatıyordu: "Bizim atımız yok. Babam kendini Tanrıya adanmıştır ve kendini Tanrıya adanmış insanlar da çok yoksul olur, at satın alacak paraları bulunmaz."

Salina durdu, ilerideki alçak, çukur gibi yöreyi parmağıyla gösterdi, "Khami!" dedi. Tavuğun altına sığınmış piliçler gibi, binalar da tepelerin altına sığınmış, adeta çömelmişti. Sıra sıra, düzenli yapılmışlar, damları sarı otlarla örtülmüş, üstelik göz kamaştıran beyaz kireçle badana edilmişlerdi. En büyük yapının damına ise kocaman bir tahta kaç dikilmişti.

Victoria anlattı: "Babamla annem kiliseyi elleriyle yapmışlar, kral aptal kedi halktan hiç kimsenin onlara yardım etmesine izin vermemiş de."

"Aptal kedi mi?"

Salina açıkladı: "Kral Mzilikazi yani. Biliyorsun annem böyle konuşmana kızıyor, Vicky!" Derken ikizler bir ağızdan çığlığı bastılar: "Baba! İşte babam orada!"

Baba, kilisenin arkasındaki geometrik düzenli bahçede çalışıyordu. Doğrulduğu zaman bile omuzları düşük, incecik bir adam. Elindeki küreği toprağa sapladı, geniş adımlarla yokuş yukarı onlara doğru yürüdü.

"Ralph!" Terden ıslanmış şapkasını çıkardığında saçlarının dökülmüş olduğu görüldü. Ama yalnız tepesi açılmamıştı, yanlarda kalanların renginden, Salina'nın, saçlarının rengini kimden aldığı hemen belli oluyordu.

Adam, elini pantolonuna silerek uzattı. Hafif kambur durmasına karşın Ralph'in boyunda, teni iyice yanmış, gözleri açık maviydi. Ama Salina gibi iç açıcı, sakin bir gülümsemesi vardı, öyle ki Ralph onun, ömründe rastladığı en mutlu, yaşantısından en hoşnut kişi olduğu kanısına vardı.

"Ben Clinton Codrington. Herhalde sizin eniştenizim, ama kendimi o kadar yaşlı bulmuyorum, Tanrı biliyor ya!"

"Sizi nerede görsem hemen tanırdım, efendim. Robyn halamın kitaplarını okudum, bir denizci olarak başarılarınızı her zaman büyük bir hayranlıkla izledim. İngiltere'nin kölelikle savaşan Afrika donanmasının en yiğit kişisiymişsiniz siz efendim."

Victoria hemen söze karıştı: "Babam dünyanın en yiğit adamıdır."

Clinton, kızının elini tuttu: "Sen de, küçük hanım herhalde Matabele ülkesinin en yan tutan kişisisin." Ralph'in içi birden kıskançlıkla burkuluverdi, bu insanlar birbirlerini nasıl içtenlikle seviyorlardı, kendisi ise onların tümüyle dışındaydı. Victoria, onun bu duygusunu sezmiş olmalı ki, elini tuttu:

"Hadi gel, annem bekliyordur! Çok yakında öğrenirsin, Ralph, bu ailede hiç kimse annemi bekletemez."

Kiliseye doğru yürürlerken Clinton sordu: "Tohum getirmedin mi?"

Ralph başını olumsuz sallayınca da ekledi: "Öyle ya, nereden bilecektin ki? Bak şunlara, mısır,



patates, fasulye, domates burada çok, çok iyi yetişiyor.”

Cathy atıldı: "Kardeş payı yapıyoruz, biri böceklere, biri maymunlara, biri keçilere, bir payı da babama düşüyor.”

Kilisenin dışında yirmi kadar Matabele çömelmiş bekliyordu. Bunlar, doktora muayene olmak için gelmiş hastalardı. Kilisenin içerisi serindi, evde yapılmış sabun ve tentürdiyot kokuyordu. İskeleler bir yana çekilip, kaba yontulmuş keresteden bir masaya yer açılmıştı, ameliyat masasıydı bu. Masada çalışan kız, onlar içeri girerken, sargıya son düğümü vurup, yarı çıplak hastasını gönderdi, sonra ellerini yıkanmaktan iyice yıpranmış bir temiz beze kurulayarak onlara doğru yürüdü.

Ralph ilk bakışta onun da Cathy'nin ikiz kardeşi olduğunu sandı. Gerçi biraz daha uzun boyluydu, ama onun kadar ince, onun gibi göğsü dümdüzdü. Saçı da aynı koyu kestane renkteydi, çenesi, burnu tıpatıp benziyordu. Sonra, yaklaştıkça Ralph, yanıldığını anladı, Cathy'den daha büyüktü bu kız, belki Salina'dan bile, ama pek fazla değil.

Kız, "Merhaba Ralph. Ben Robyn halanım, " deyince Ralph şaştı kaldı." Ama ne kadar gençsiniz!" diyebildi ancak.

"Bravo doğrusu, baban ömründe bana böyle bir övgüde bulunmamıştı!" Halası, aileden, onu öpmeye kalkışmayan tek kadın oldu. İkizlere döndü:

"Hadi bakalım, işbaşına. Koşup akşam duasından önce derslerinizi bitirin, " dedi.

"Ama anne, Ralph..."

"İki haftadır Ralph'i bahane edip durdunuz zaten. Ya sen Cathy, sen ütünü bitirdin miydi bakayım? Salina, sen, yemek pişti mi?"

Şimdi kilisede üçü yalnız kalmışlardı. Robyn, yeğenini baştan aşağı süzdü, tarttı. Sonunda düşüncesini açıkladı:

"Anlaşılan Zuga fena bir çocuk yetiştirmemiş, öyle görünüyor. Ama ondan başka şey de beklemezdim zaten.”

Ralph, sonunda şaşkınlığını açığa vurabildi: "İyi ama geleceğimi nereden öğrendiniz?"

"Sen Kuruman'dan ayrılır ayrılmaz Moffat dede bir haberci koşturdu. Induna Gandang da iki hafta önce, Kral Lobengula'nın sarayına giderken buradan geçti. Büyük oğlu yanındaydı, Bazo'nun anası benim yakın dostumdur.”

Clinton söze karıştı: "Zaten şu Matabele ülkesinde bir şey kıpırdasa tüm halkın o anda haberi olur.”

"Anlat bakalım Ralph, baban nasıl? Annen Aletta'nın öldüğünü duyunca çok üzüldüm. Çok güzel, tatlı, iyi yürekli bir insandı. Zuga'ya yazdım ama mektubumun karşılığını alamadım.”

Robyn on dakika içinde son on yılın açığını kapatmak istiyormuşçasına sorular yağdırıyordu, Clinton izin isteyip çıkmış, hala yeğeni baş başa bırakmıştı. Ralph, halasının sorularına gereğince karşılıklar yetiştirmeye çabalarken bir yandan da onu kendince tartıyordu. Çok genç duruyordu, ama çocuksu hiç değildi. Bu güçlü kadının bunca işin altından nasıl kalkabildiğim şimdi çok daha iyi anlıyor, görüyordu. Kız öğrenci almayan Londra Hastanesine erkek kılığına girip nasıl kendini kabul

ettirdiğini, yirmi iki yaşında, ayağında pantolon, nasıl doktor çıktığını, işin içyüzü öğrenilince İngiltere'de nasıl bir olay patlak verdiğini hep biliyordu. Sonra, Zuga ile Afrika'ya gelmiş, babaları Fuller Ballantyne'ı aramaya koyulmuşlar. Sekiz yıldır kayıpmış baba Ballantyne. Sonra iki kardeş birbirlerinden ayrılmışlar, Zuga babasını aramaktan vazgeçmiş, ama Robyn yılmamış, sonunda onu bulmuş. 'Kanımdaki Afrika' adlı kitabını yayımlayınca büyük bir ilgi toplamış, kitap çeyrek milyon kadar satmış, yani ancak altı ay sonra yayımlanabilen,

Zuga'nın 'Avcının Serüveni' adlı kitabının üç katı. Robyn kitabından sağlanacak kârın tümünü Londra Misyonerler Cemiyetine bağışlamış, cemiyet de onu buraya, bu misyona göndermiş.

Sonradan yayımladığı iki kitabı, birincisi kadar başarılı olamadı. Bunlardan 'Hasta Afrika', tıp konusunda bir kitaptı ve Hipokrates zamanından beri bilinen gerçekleri altüst etmeye kalkıştı. 'Körü Körüne İnanç' adını verdiği, bir misyon hekimi olarak anıları ise yerli kabileleri fazlasıyla övmekteydi.

Üstelik Robyn Codrington epeyce renkli bir yaşam sürmüştü, onun uğruna iki erkek, ölümüne düello etmiş, sonra köle gemisiyle, kölelerle birlikte yolculuk yapmış, kölelere bakmıştı. Üstüne üstlük, koca olarak da, askeri mahkeme huzurunda rütbeleri sökülmüş, hapse mahkûm edilmiş hem de korsanlık ve görevi kötüye kullanma suçlarından hüküm giymiş birini seçmişti. En sonunda da İngiliz askerlerinin Zulular tarafından öldürülmesine hiç üzülmeyince, bir gazeteye yazdığı bir mektupla açıklamış, İngilizlerin bunu hak ettiğini söylemekten çekinmemişti. Küçük Transvaal Cumhuriyetinin yeni seçilmiş Cumhurbaşkanı Paulus Kruger'e bir mektup yazarak Boer komandolarının, babası Mzilikazi'yi sürüp çıkardıkları toprakları Matabele Kralı Lobengula'ya geri vermesini istemişti. Tanrıdan başka kimseden korkmuyordu, çekinmiyordu.

Düşmanları pek çoktu, ondan nefret ediyorlardı. Dostları da onu aynı coşkuyla seviyorlardı. Ondan etkilenmemek olanaksızdı zaten. Her şeyi de biliyordu:

"Bir kardeşin var, değil mi? Jordan? Adı Jordan'dı yanılmıyorsam? Biraz da onu anlat bana."

"Ah Jordie herkesin sevgilisidir, ona herkes bayılır."

Ralph halasını sevebileceğini hiç sanmıyordu, fazla buyurgan, dikenli bir kadındı, evet, batıcı bir kadın!

\*\*\*

Ralph neredeyse yoldaki yaşantısını arayacaktı. Artık herkes ona bir şeyler buyuruyor, belirli saatlerde yıkanması, belirli saatlerde yemesi, akşamları da kilisede bulunması gerekiyordu. Ne yazık ki kilisede Codrington'lardan başka kimse olmuyordu, çünkü Robyn'in deyimiyle Kral Ben, yani Lobengula halkına kiliseye gitmelerini yasaklamıştı. Gene de o akşam Ralph bu yasağın çiğnendiğine tank oldu. Reis karısı olduğu besbelli, çok süslü püslü biri maiyetindeki kadınlarla birlikte içeri girdi." Seni görüyorum Nomusa," diye seslendi. Kolları bacak kalınlığında, bacakları da bel kalınlığındaydı, karnı şişmanlıktan kat kat sarkmıştı, çıplak göğüsleri de karnına iniyordu. Suratı ise yusuvarlak, kapkara bir aydede gibiydi. Ama gözleri, dişleri pırıl pırıl, ışık saçıyordu. Tüm bu iriliği, hem yüksek konumunun, hem de doğurganlığının gözle görülür belirtisi sayılıyordu. Robyn gülümsedi:

"Seni görüyorum, Juba, Küçük Kumru."

Juba gürlledi: "Ben Hıristiyan değilim. Kara ve Güçlü Fil Lobengula'ya hiç kimse yanlış haber iletmesin."

Juba, Robyn'e sarıldı, sonra kürsüdeki Clinton'a döndü:

"Seni de görüyorum, Hlopi, Akbaş! Ama burada oluşum seni yanıltmasın sakın, ben Hıristiyan değilim. Sadece eski dostlarımı selamlamaya geldim, yoksa ilahi söylemeye, Tanrıya yalvarıp yakarmaya değil. Üstelik bak seni uyarıyorum, Hlopi. Bu gece horoz ötmeden üç kez tanrısını yadsıyan, Kaya adındaki adamın öyküsünü anlatacak olursan bu hiç hoşuma gitmez ha!"

Clinton hemen karşılık verdi: "Hayır, bu öyküyü anlatmayacağım, zaten şimdiye dek ezberlemiş olmalısın."

Bunun üzerine Juba, şaşılacak derecede güzel bir soprano sesle ilahileri okumaya başladı, ayinden sonra Ralph'e baktı: "Henşov sen misin?" diye sordu.

"Nkosikazi!" Ralph büyük bir reisin ilk karısına böyle seslenileceğim biliyordu, bu Juba'nın hoşuna gitti, başını eğdi:

"O halde sen, büyük oğlum Bazo'nun kardeşim dediği adamsın; meğer pek sıska ve bembeyazmışsın, Küçük Şahin! Gene de, Bazo'nun mademki kardeşisin, benim de oğlum sayılırsın."

"Bana büyük bir onur başlıyorsunuz, Umame!" Juba, Ralph'i aldı, bağrına bastı, bu davranışla delikanlı bir an kendini anasının kollarında sandı, içine bir rahatlık, bir güven duygusu geldi.

\*\*\*

O gece ikizler, dualarını edip yatmış, uyumadan önce ablalarına soruyorlardı:

"Tanrı, insanın dayısının oğluyla evlenmesini hoş karşılar mı, Salina?"

"Evet."

"Peki, Tanrı, annen, baban, kardeşlerin için değil de sadece ve sadece kendin için bir şey dilesen, bunun için dua etsen, kızarmı?"

"Hayır, kızacağımı sanmam. Hadi şimdi ikiniz de uyuyun bakalım."

"Ne olursun Tanrım, Salina'ya baktığı gibi bir defacık da bana baksın, bir defacık."

\*\*\*

Robyn, kocasına sordu: "Zuga'nın çocuğu için ne düşünüyorsun?"

"Güçlü bir çocuk yani, yalnız kas gücü demek istemiyorum. Arabasına bir göz attım, uzun, tahta sandıklar yüklemiş, sanırım tüfek olacak."

"Unutma, Limpopo Irmağının kuzeyinde silah alışverişini yasaklayan bir yasa yok. Lobengula da kendini savunmak için silaha gereksinme duyacaktır.

"Gene de, silah silahtır işte. Tohuma benzemez. Tohumu yok eder."

Robyn mırıldandı: "Bence o da babası gibi çetin, korkusuz bir yaratılıştadır."

"Öyle olmasa bu topraklarda sağ kalamaz ki zaten!"

Sonra kolunu, karısının omzuna sardı: "Kimi zaman öylesine mutlu oluyorum ki, bu, beni korkutuyor. Bu mutluluk sonsuza dek sürüp gidemez diyorum."

Robyn'in yüreğini gün boyu daraltan anlamsız, sebepsiz bir sıkıntı, bu sözlerle büsbütün ağırlaştı, yaşamlarında bir şey değişmiş olacaktı, içine doğuyordu bu.

\*\*\*

Kral, sadece ortada yanan ateşin alevleriyle aydınlanan sarayında, dağ gibi, çırılçıplak oturuyordu. Cildi yağla parlatıldığından, kayadan oyulmuş bir Buda heykelini andırıyordu. Çeşit çeşit değerli hayvan postları örtülü bir sekiye bağdaş kurmuştu. Öylesine şişmandı ki, memeleri sarkmıştı. Başında induna halkası vardı. Elinin uzanacağı yerde, koyu akdarı birası hafif hafif kabarıyor, yağlı et dilimleri duruyordu. İki de birde karıları koşturuyor ona bir çanak sunuyorlardı. Şişmanlık ve irilik, kral olmanın simgesiydi. Lobengula'ya boşuna Matabele Ülkesinin Ulu Kara Fili dememişlerdi ya!

Hareketleri, krallığın gerektirdiği gibi ağır, ama bakışları cin gibi, yüzü ise olanca şişmanlığına karşın, gene de yakışıklıydı. Bir Matabele kralının, kral kalabilmek için uygulaması gereken vahşeti açığa vurmuyordu. Mzilikazi, oğluna anlatmıştı:

"Halkım benden güçlü ve haşin olmamı ister, en ufak bir zayıflığımı yakalamak için tetikte bekleyenler vardır. Yakaladıkları anda işim bitik demektir."

Oğlu Lobengula dersini iyi öğrenmiş, ama bu, yüz çizgilerini kabalaştırmamıştı. Acımasızlığı dışarı vurmuyordu. Tam tersine, bakışlarında bir ikircik, kaderin oyuncağı olmuş, akıntıya kapılmış, sürüklenen bir adamın şaşkınlığı okunuyordu. Babasının tahtına oturmayı hiç ummamıştı. Ondan büyükleri, ağabeyleri daha soylu kandan gelme anaların doğurduğu erkekler vardı.

Şimdi karşısında, ateşin öte yanına çömelmiş, o güçlü, yiğit savaşçıya baktıkça, krallığın yükünü, o korkunç yükü bu adamın omuzlarına aktarmaya kendisi de ömrünün en mutlu günlerini geçirdiği Matopos tepelerindeki o gizli mağaraya çekilmeye büyük bir özlem duyuyordu.

Karşısında oturan adam yarım kan kardeşiydi. Onun gibi soyu, ta Zulu ülkesinin katıksız Zanzi kanına dayanıyordu, işte kral asıl böyle birisi olmalıydı." Seni görüyorum, Gandang," derken duyduğu hüznü, sesinden okunuyordu, çünkü bu düşlerini asla gerçekleştiremeyeceğinin bilincindeydi. Aslanların kaynaştığı bir ormana tek başına ava çıkmış gibiydi.

İlk anıları, Matabele'lerin aç, yorgun, dağ tepe yol tepmesine dayanıyordu, derken bir baskın düzenlemiş, bol bol sığır ele geçirip karınlarını doyurmuşlar, sonra da beyaz tutsakların çevresini

sarmışlardı. Bu beyazlar, Boer arabalarından ele geçirilmişti. Herkesi öldürmüş ancak iki küçük çocuğu bırakmıştı Matabele'ler. Bunlardan birinin adı Sarah idi, ama Lobengula onu hep Saala olarak bilmiş, Sarah demeye bir türlü dili dönmemişti. İnanılmayacak kadar beyaz tenli gelmişti ona. Sonradan, yürürlerken Saala'nın kardeşi de ölmüştü, ama nedenini hatırlayamıyordu Lobengula. O küçücük, bembeyaz bedenini gömmeden, öylece bırakıp yollarına devam etmişlerdi.

Sonunda Lobengula'nın anası da düşmüş, bir daha kalkamamış, son gücünü harcayarak, kalçasında taşıdığı küçük kızı Ningi'yi Saala'ya uzatabilmiş, sonra da kıvrılıp ölmüştü. Böyle, tüm zayıf kadınlar yolda ölmüş, bebekler de analarıyla birlikte ölmüştü, çünkü kimsenin başkasının öksüzünü taşıyacak durumu yoktu, her kadın kendi çocuğunu taşıyordu. Ama Saala, küçük Ningi'yi kendi beyaz sırtına bağlamış, Lobengula'nın da elini tutmuş, ülkesini terk etmiş, kaçmakta olan halkın peşine düşmüşlerdi. Artık elbiseleri yırtıldığından o da öteki Matabele kızları gibi çırılçıplaktı, üstelik anadilini unutmuş, yalnız kabilenin dilini konuşuyordu. Teni güneşten iyice kararmış, tabanları gergedan derisi gibi kalınlaşmış, nasır tutmuş, bu yüzden de ustura gibi keskin dikenlere rahatça basabilir olmuştu.

Lobengula yavaş yavaş Saala'ya bağlandı, onu ölen annesinin yerine koydu. Saala da onu kanadının altına aldı, onun için sırasında yiyecek çaldı, ağabeylerinden, tahtın vârisi hain Nkulumane'den günün birinde oğluna rakip çıkabilecek herkesten nefret eden, Nkulumane'nin anasından onu korudu.

Sonra ülkeden kaçan Matabele'ler, Timsahlar Irmağını, Limpopo'yu aştılar, çok çok güzel bir ülkeye ulaştılar. Burada av hayvanı pek boldu, tatlı suları şırıl şırıl akıyordu. Böylece Matabele'ler, Kral Mzilikazi'nin peşinde, Matopos tepelerine kadar gittiler, orada, ıssız bir dağın doruğunda, kral, Matopos büyücüsüyle karşılaştı.

Umlimo gene kuzey yolunu işaret etti ve Matabele'ler böylece yemyeşil otlarla, yüksek ağaçlarla kaplı, güzel bir beldeye vardılar.

Mzilikazi, ” Burası benim, ” diyerek sarayını İndunalar Tepesinin hemen eteğine kurdurdu. Ama yolda gelirken hemen hemen tüm hayvanlarını yitirmişler, kadınlarla çocukların çoğunluğu da bu acımasız yolculuğa dayanamamıştı. Böylece Mzilikazi, Thabes Indunas'ta, en büyük karısı, Nkulumane'nin anasını, geçici olarak bırakıp en iyi savaşçılardan beş binini yanına alarak hayvan ve kadın toplamak için öteki kabilelere baskına çıktı. Doğuya, ulu Khama'nın yönettiği topraklara gitti ve kendisinden bir daha haber alınamadı.

Mevsimler mevsimleri, yağışlar kuraklığı, sıcak soğuğu kovaladı, Mzilikazi'den hâlâ haber yoktu. Yavaş yavaş Matabele toplumunun düzeni bozulmaya başlıyordu, çünkü Mzilikazi'nin yerine bıraktığı karısı, sevgilileriyle utanmazca ilişki kurmaya başlamıştı. Öteki karıları da onun gibi yaptılar, istedikleriyle yatıp kalkmaya başladılar, böylece halk da onları örnek aldı, mızrağı kana bulanmamış gençler, kimseden izin istemeden kızları kaçırmaya başladılar. Böyle ahlak kuralları yıkılınca öteki kötülükler de ardından gelmekte gecikmedi. Vurdumduymazlık, ayyaşlık aldı yürüdü. Elde kalan son hayvanlar da öldürülüp şölenlerde yendi, bitirildi. Bu arada Matabele devriyeleri küçücük, sarı bir Buşmanı yakalamışlardı. Buşman onlara, “Mzilikazi öldü. Yüreğindeki mızrak yarasına ben kendi parmaklarımı soktum, sırtlanlar etlerini yer, kemiklerini kırarken gözlerimle gördüm, ” dedi. Kralın büyük karısı, su kaynattırıp kralın ölüm haberini getiren birine uygun cezayı verdi. Kaynar sulan küçük Buşman'ın başından aşağı döküldü, etleri kemiklerinden ayrılincaya dek. Sonra kadın, indunaları toplayıp ölen babasının yerine Nkulumane'yi tahta geçirmelerini istedi. Ama indunalar

aptal değildi, hiçbiri Mzilikazi'nin ölmüş olabileceğine inanmıyordu. Bunun üzerine kadın, öfkesinden çılgına döndü, oğlunun tüm rakiplerini ortadan kaldırmayı tasarladı. Saala o sırada kraliçenin kulübesinin önünde oturuyordu, cellatların çağrıldığını görünce hemen kralın öteki karılarına koştu. Haber verdi.

Sonra Ningi'yi, kralın çocuksuz kanlarından birine bıraktı, Lobengula on yaşına gelmişti, her Matabele çocuğuna düşen görevi yapıyor, sığırları, daha doğrusu kalan hayvanları güdüyordu. Saala gitti, buldu onu, gene elinden tuttu, geldikleri yere, güneye doğru kaçmaya başladılar. Karınlarını köklerle, böğürtlenlerle, kuş yumurtası ve kertenkele etiyle doyurdular. Aç kaldıkları da oldu, ama sonunda sağ olarak Matopos tepelerine ulaşabildiler, bir sabah erkenden o sıska, deli bakışlı yaşlı adam onları buldu. Saala hemen Lobengula'yı arkasına gizleyerek, "Bu, Lobengula'dır, Mzilikazi'nin en sevgili oğlu. Ona elini süren, krala elini sürmüş sayılır," dedi.

Büyücü oralı olmadı. Korkudan tir tir titreyen çocukları gizli geçitlerden geçirerek dağın ta içerilerine götürdü. Orada kral olacak çocuğu eğitmeye koyuldu. İşte Lobengula, büyüü, güçlü olmayı, orada Matopos mağaralarında öğrendi. Ancak on altı yaşına geldiğinde, yaşlı, deli büyücü onu, büyücülerin büyücüsü Umlimo'nun huzuruna çıkardı. Umlimo kadındı, güzel bir kadın. Lobengula, Umlimo'nun mağarasında gördüklerini hiç kimseye, Saala'ya bile anlatmadı, ama mağaradan döndüğünde bakışlarına bir hüznün gelmiş, omuzları, öğrendiği gizemin ağırlığıyla adeta çökmüştü. O gece bir fırtına çıktı, şimşekler çaktı, gök gürledi. İşte o zaman, çocuğu erkek, prensi kral yapan, gene o küçük, beyaz yetim kız oldu. Zamanı gelince de ona, kışın sararmış otları üzerine doğan sabah güneşi renginde bir oğul doğurdu. Lobengula ömründe ilk ve tek kez mutluluğu işte o zaman tattı. Sonra büyücü, onlara yeni yeni haberler getirdi.

Mzilikazi, ansızın, Thabes Indunas'a dönmüştü, daha savaşçılarının mızraklarındaki kan kurumadan, peşinden sayısız tutsak ve hayvanla. Yokluğunda, kral ölmüş gibi davrananları teker teker toplatmış, kimini uçurumdan aşağı attırmış, kimini timsahlara yem olarak verdimiş, kiminin de gövdesinin gizli deliklerine kamışlar sokturmuştu.

Ama Nkulumane'nin anası huzuruna getirildiğinde kadın öylesine bağırıp ağlamış, saçını başını yolmuş, öylesine yalanlar atmış ki, hatta Lobengula'yı kurtarmak için uzaklara gönderdiğini söylemiş, Mzilikazi ona inanmıştı.

Tüm bu süre içinde Lobengula, Saala ve küçük, sarı oğluyla Matopos mağarasında kalmış, mutluluğu tatmıştı. Çok, çok uzaklarda, Limpopo Irmağının güneyinde, fil avına çıkmış bir Hotanto avcısı, orada yaşayan, onu konuk eden sakallı adama anlatmış:

"Matabele ülkesinin güney tepelerinde inanılmayacak bir şey gördüm. Beyaz bir kadın, çırılçıplak. Geyik gibi ürkekti, kaçtı, yakalayamadım."

Bu öykü ağızdan ağza yayılınca biri, Boerlerden Van Heerden ailesinin vahşiler tarafından nasıl öldürüldüğünü ve iki kızlarının, Hannah ile Sarah'nın kaçırıldığını hatırlamıştı. Olacak şey miydi bu? Putataparlar bir Hıristiyan kadını tutsak etmişlerdi! Kadın mutlaka kurtarılmalıydı.

Hemen harekete geçildi. Ama bu coşkuda, Tanrı aşkından öte bir şeyler de vardı. Adamlar birbirlerine fısıldıyorlardı: "Beyaz kadın yoksa bile, Matabele'lerin yeni yeni sürüleri varmış."

Sonra büyücü, gene Lobengula'ya geldi, gözlerini devire devire:

"Beyazlar Timsah Irmağını aştılar, garip hayvanların sırtına binmiş geliyorlar, hem de çok, çok kalabalık!"

Lobengula içgüdüleriyle, Boer komandolarının neden geldiklerini sezmiş, ne yapacağını kararlaştırmıştı. Saala'ya, " Sen çocukla burada kal, ben babama gidip savaşıları getireceğim, " dedi.

Ama Saala bir kadındı ve merakını yenemiyordu. Üstelik kan, kanı çekiyordu. Bu yabancı beyazların, onun kanından olduğunu anımsar gibiydi. Bu yüzden Lobengula kuzeye gider gitmez o da bebeğini sırtına bağlayıp mağaradan çıktı. Önce uzaklardan gelen silah seslerine yöneldi, çünkü Boer komandoları, karınlarını bol bol avlanarak doyuruyorlardı. Daha sonra sesler, at kişnemeleri duyunca içinde, karşı konulmaz bir özlem kabarıverdi.

Konakladıkları yere yaklaştı, ilahiler okuduklarını duydu. Sözcükleri tanıdı, anıları canlandı, artık Saala değil, Sarah idi. Gizlendiği yerden çıkıp onlara yaklaşmak istedi, ama çırılçıplak olduğunu hatırladı. Sırtındaki çocuğun da teni sarıydı, ne kendisine, ne Matabele babasına benziyordu. Havva'nın cennette işlediği gibi, günah işlediğinin o an bilincine vardı ve utandı. Usulca uzaklaştı. Matopos tepelerine döndü, şafak sökerken bebeğiyle birlikte uçurumdan aşağı koyverdi kendini. Lobengula onları bulduğunda daha akbabalara yem olmamışlardı ve kadın, çocuğu hâlâ bağırma basmış, ta yukarılardan düşerlerken onu koyvermemişti. Garip şey, ana oğul derin bir uykuda gibiydiler.

Lobengula bunları anımsayınca içini çekti, sonra karşısında oturan yarım kan kardeşine döndü. Ah, bir de Umlimo'nun kehanetinden, yazgısından kaçabilseydi! Umlimo ne demişti ona:

Senin adın Lobengula, Rüzgâr Gibi Esen demek. Ama kartal kadar yüksekte uçsan bile, rüzgârlar seni önüne katacak. Lobengula, Mzilikazi'nin mızrağını elinde tutacak. Gene de rüzgârlar seni sürükleyecek; aşağılara, aşağılara, aşağılara, ulusunu da seninle birlikte sürükleyecekler.

Evet, mağaradaki o garip, güzel kadın işte bunları söylemiş, söylediklerinin birinci bölümü de gerçekleşmişti bile. O güçlü yiğit savaşçı Mzilikazi, karı gibi, romatizmadan, damla hastalığından, içkiden çarpılmış, bitmiş, kulübesinde, döşesinde öldü.

Karıları on iki gün yasını tuttular, sonra nesi var nesi yoksa her şeyiyle birlikte, kutsal Matopos tepelerinde kral mağarasına götürüp oturtular, duvarcılar mağaranın kapısını ördü. Sonra şölenler başladı, Mzilikazi'nin yerine biri seçilecekti. Bu, haftalar boyu sürdü. Sonunda gidip Umlimo'ya danıştılar. Umlimo, " Rüzgâr Gibi Esen kral olacaktır," karşılığını verdi. Ama Lobengula kaçmış, son dakikada bile yazgısından kurtulmayı denemişti. Yakalayıp getirdiler, zorla tahta çıkardılar, bağlılık andı içtiler. Hepsi, Nkulumane, anası, tüm kardeşleri, dizlerinin üzerinde sürünerek huzuruna çıktılar. Ama Lobengula, Nkulumane ile oğlunu bir daha görmek istemediğini söyledi, bu da yeni kralın ilk buyruğu oldu. Ana oğul hemen öldürüldü ve Lobengula halkın gözüne girdi.

"Babası gibi, yüce bir kral olacak, " dediler.

Ne var ki Lobengula bir daha hiç mutlu olamadı. Şimdi de, ürpererek geçmişin bu korkunç yükünü silkeleyip atmaya çalışırken kardeşine, "Kalk, kardeşim Gandang. Senin varlığın beni ısıtıyor," dedi.

Sonra konuştular. Bir ömür boyu birbirine güvenmiş iki eski dost olarak, her şeyi konuştular. Gandang, elindeki Martini marka tüfeği krala verdi:

"Bakela'nın oğlu Henşov'da bunlardan bir araba dolusu var."

"Öyleyse ülkemize hoş geldi. Hadi şimdi oğlunu çağır da tüm bunları onun ağzından dinleyeyim."

Bazo, yiğit bir delikanlı olmasına karşın, kralın huzurunda korkusundan tir tir titreyerek yerlere kapandı. Lobengula onu yanına çağırdı. Bazo krala belindeki peştamalı sundu. Lobengula, elmasları kucağına döküp karıştırdı:

"Benim ırmaklarımda bunlardan çok daha güzel taşlar var. Bunlar çirkin şeyler!" diye homurdandı.

"Ama efendim beyazlar bunlara deli oluyorlar. Bu yüzden birbirlerinin canını almaktan bile çekinmiyorlar."

Lobengula, Umlimo'nun sözlerini anımsadı:

"Aslanı kendi pençeleriyle parala."

Eğer bu küçük, çirkin taş parçaları aslan pençeleriye, o zaman herkes Lobengula'nın neler yapabileceğini görecekti.

Bütün indunalarını çağırttı. Hepsi sessizce oturup bekleştiler. Sonra sekisine sırtüstü uzandı, karıları vücudunu boynundan ayak bileklerine kadar bir güzel yağladılar, sonra da koca koca, yontulmamış elmasları bu yağlara gömdüler. Böylelikle Lobengula, yarı insan, yarı pırıltilar saçan pullu balık gibi garip bir yaratığa dönüştü. Soluk aldıkça göğsü inip kalkıyor, elmaslar alevlerin ışığında çakıp çakıp sönüyordu. Herkes soluğunu tutmuş bekliyordu şimdi. Çünkü kral böyle, ulusun hazinesini sergiledikten sonra, adamlarına onur payeleri ve armağanlar verirdi. Şimdi gürlledi: "Bazo, gel bakalım."

Kulübedekilerden başında induna halkası bulunmayan tek kişi, Bazo'ydu. En arkada çöktüğü yerden doğruldu." Bayete, Nkosi."

"Beni memnun ettin. Dile bakalım ne dilersem."

"Sadece kralımın, görev aşkıma ve sevgime inanmasını diliyorum, efendimiz. Bana bir görev verin ki, bunları kanıtlayabileyim."

Lobengula bu kez ön sırada oturan Gandang'a baktı: "Senin enik zafere susamış. İncik boncuk, karı ve sığır isteyenleri utandırıyor, baksana!"

Bir an düşündü, sonra güldü: "Güneşin doğduğu yönde, iki günlük yolun ucunda, yüksek bir tepede bir Masona köpeği yaşıyormuş, kendini kralın kolunun uzanamadığı bir yerde sayıyor, büyük bir büyücü, yağmur yağdırıcı sanıyormuş. Adı Pemba."

Kulübede bir sessizlik oldu. Geçen mevsim kral üç kez adamlarını Pemba'nın dağına göndermiş, tümü de eli boş dönmüşlerdi.

"Eski alayından elli kişi al, git onun başını bana getir ki, o küstah kırıtışını gözlerimle görebileyim, Küçük Balta."

"Bayete!" Bazo sevincinden neredeyse uçacaktı. Hemen ateşin önündeki boşluğa sıçrayıp meydan okuma dansına başladı. indunalar sırttılar, başlarını hoşgörüyüyle salladılar, ama bu gence imrendikleri de belliydi. Onların tutkusu, coşkusu, çok, çok gerilerde kalmıştı.

\*\*\*





Lobengula, Capetown'da yapılmış dört tekerlekli bir arabayı taht olarak kullanıyordu. Araba yıllardan beri yerinden kıpırdamamış, her tarafında otlar bitmiş, tentesi ise tavuk pisliğinden görünmez olmuştu, ama güneşten koruyordu ve yüksekti. Bu da krala yetiyordu. Bugün beyazları da huzuruna kabul edeceğinden, Avrupalı gibi giyinmiş, bir zamanlar bir Portekizli diplomatın olan, sırmalı, uzun ceketini sırtına geçirmişti. Gerçi dantelleri solmuş, bir apoleti de düşmüştü, kralın göbeği, düğmelerin iliklenmesine engel oluyor, ceketin kolları da dirseklerine geliyordu, ama zararı yoktu.

Elindeki, gümüş uçlu, maun saplı mızrağıyla teker teker huzuruna çağırdıklarının kimini ödüllendiriyor, kimini cezalandırıyor, ara sıra da yanı başında duran şampanya şişesinden bir yudum alıyordu. Birden yüzü aydınlandı. Ama kavga eder gibi cırtlak bir sesle, "Seni dün çağırtmıştım, Nomusa merhametin kızı, ağrılarım çok, neden daha çabuk gelmedin?" diye bağırdı.

Robyn Codrington, elindeki sinek şakşağıyla kalabalıktan, onu bunu dürterek hatta kralın cellatlarına bile dokunmaktan çekinmeyerek kendine bir yol açıp yaklaşıyor:

"Kartal uçar, çita koşar, ama ben ne yazık ki ancak katırın adımlarıyla ilerleyebiliyorum, ey kral. Neyin var, Lobengula? Bu kez nedir derdin?"

"Ayaklarım yanıyor, ateşe basmış gibi."

"Damla hastalığındandır. Birayı, şampanyayı, konyağı fazla içiyorsun ey kral." Çantasını açtı.

"Sen beni susuzluktan öldüreceksin, Nomusa, adına hiç de yaraşmıyor, merhamet nedir bilmiyorsun."

"Sen de öyle, Lobengula. Duyduğuma göre, Pemba'nın adamlarını öldürtmek için savaşçıları göndermişsin."

"Ne olacak sanki? O sadece bir Masona. Sen asıl bana acı, midesi taş dolmuş gibi sancıyan krala acı."

"Sindirim güçlüğü. Oburluk, babanı öldürdü, seni de öldürüyor."

"Şimdi de beni açlıktan ölüme mahkûm ediyorsun, öyle mi? Bir deri bir kemik kalayım istiyorsun, önemsiz biriymişim gibi."

"İstersen sıska bir canlı, istersen şişman bir ölü ol, senin bileceğin iş. Şimdi aç bakalım ağzını."

"Aman bu ilaç ne kadar da acıymış! Midem ağrısın daha iyi."

"Bu haplardan beş tane bırakıyorum. Ayakların şiştiği ve ağrı dayanılmaz hale geldiği zaman bir tane yiyeceksin."

"Hayır, yirmi tane isterim, bir kutu dolusu isterim. Ben, Matabele'lerin Kralı Lobengula, emrediyorum. Bir kutu bırakacaksın."

"Hayır, beş tane! Yoksa geçen hafta yaptığın gibi hepsini birden yersin."

"Sana emretmem gerekecek anlaşılana, Khami'deki o küçük, beyaz kulübelerini bırak, burada, benim yakınımda otur diye."

"Bu emre karşı gelirim. Burası pislik yuvası, sinekten geçilmiyor."

"Karşı geleceğini bildiğim için emretmiyorum ya! Ne olacak sanki birkaç kemik, biraz köpek pisliği, Matabele'ye ne zarar verir ki? Bak, yaklaş biraz yanıma, şuradaki kırmızı suratlı Felemenklyi görüyorsun ya, ille de Hunyani Irmağının geçidine bir alışveriş merkezi kurmak için izin istiyor benden."

"Sakın ha! Adam dolandırıcının teki. Halkını aldatır sonra. Bozuk mal satar."

"Bir haberci bana bu kitabı getirdi, oku bakayım." Ve böyle diyerek Robyn'e, katlanmış bir kâğıt uzattı.

Belki bir saat Lobengula, kimsenin duyamayacağı alçak bir sesle, Robyn'e İngiliz Valisinin mektubundan, en genç karısının âdet kanamalarına kadar değişen elli konuda danıştı. Sonunda ondan bir dileği olup olmadığını sordu:

"Evet var, halkına izin ver de gelip kilisemde tapınsınlar."

Bu kez kralın suratı asıldı: "Nomusa, kulübenin direklerini kemiren karıncalar kadar inatçısın sen." Kaşlarını çattı, düşündü, sonra güldü: "Pekâlâ, varsın dediğin gibi olsun. Halkımdan birini almana izin veriyorum, ama kadın olacak, soylu kandan bir indunanın karısı ve on iki oğul anası olacak, halkımdan bu koşullara uyan birini bulabilirsen al, üzerine su serp, alnına da işaretini yap, dilerse sizin üç beyaz tanrınıza şarkı söyleyebiliriz."

Bu kez gülümseme sırası Robyn'e gelmişti: "Acımasız bir adamsın, Lobengula, çok yiyor, çok içiyorsun, ama seni severim."

"Ben de seni severim. Nomusa."

"O halde senden bir şey daha isteyebilir miyim?"

"Söyle."

"Bir genç var, ağabeyimin oğlu."

"Henşov."

"Kral her şeyi biliyor. Acaba onun dileğini de dinler mi?"

"Gönder bakalım."

\*\*\*

Bazo, kralın kendisine verdiği görevi başarıyla yerine getirdi, büyücü Pemba'yı kendi mızrağıyla vurdu, sonra birçok da tutsak alıp döndü. Tutsaklar arasında, ilk görüşte vurulduğu, çekik gözlü, açık tenli bir kız da vardı. Kızı hizmetine aldı, kız ona yemek pişiriyor, yarasının bakımını yapıyordu. Bu iş için de belindeki kutudan çıkardığı tozları birbirine karıştırıp merhem haline getiriyor, yaraya sürüyordu. Bazo sordu:

"Kim öğretti sana bunu?"

"Kim öğretti sana bunu?"

"Büyücü Pemba. Ben onun çırağıydım."

"Neden sen?"

"Yeteneğim var da ondan, "

Bazo güldü: "Hadi bakalım küçük büyücü, benim falıma bak öyleyse. Senin adın ne bakayım?"

"Tanase. Ben seninkini biliyorum, efendimiz, herkes saygıyla söz ediyor senden, Balta Bazo'dan."

"Ben senin ustanı öldürdüm, Tanase. Kendi ellerimle. Bu yüzden benden nefret ediyor musun, küçük büyücü?"

"Hayır, tam tersine, sana gönül borcum var, çünkü Pemba'yı hiç sevmezdim. Ve büyülü suya bakıp da onun ölümünü gördüğümde çok sevinmiştim. Sen beni almaya gelmeden çok önce, senin yüzünü de gördüm, onun ölümünü gördüğüm gibi. Pemba, çok, çok kötü ruhlu biriydi. Bana zorla yaptırdığı şeyleri hiçbir zaman unutamam."

Bazo birden irkildi: "Yoksa senin bedenini kullandı mı?"

"Seçilmiş birine el sürmeyi Pemba bile göze alamazdı. Çünkü kızlık perdesinin yırtılmasıyla yetenek de yok olur."

"Ne yeteneği?"

"Pemba gibilerin çok değer verdiği, olacakları önceden görme yeteneği."

"Peki, seni yapmaya zorladığı şeyler nelerdi?"

"Karanlık işler, gece yarısı işleri, bedene değil de ruha işkence edilmesi gibi şeyler. Ben, seçilmiş olmayı istemiyordum ki! Bu yoldan gidersem nelerle karşılaşacağımı düşündükçe korku ve nefretle ürperiyorum. Pemba öldü gerçi ama o, sadece önemsiz bir büyücüydü, bildiklerinin hepsini bana öğretmişti zaten. Adını söylemekten çekindiğim biri çağıracak beni. O çağrı geldiğinde ister istemez karşılık vermek zorundayım."

"Ama ben seni korurum!"

"Bunun ancak bir çaresi var, efendim Bazo. Beni onlar için değersiz kılabilirsin, benim için korkunç bir yük olan yeteneği yok edebilirsin."

"Nasıl?"

"Pemba'yı çelik mızrağınla nasıl yokettiysen, benim perdemi de kocaman, etten mızrağınla delip yırtarsın. Evet, evet efendim, beni öteki kadınlara benzet, onlar gibi olayım, oğlunun karnımı tekmelediğini duyayım, onu emzireyim."

Bazo'nun sesi, önüne geçemediği bir istekle, boğuk çıkıyordu:

"Tüm bu isteklerine kavuşacaksın, Tanase. Hele Gubulawayo'ya varalım, kral beni ödüllendirsin, bana evlenme izni versin, o zaman."

"Efendim, beklemek tehlikeli ama."

"Hayır, ben seni bir köle gibi kullanamam. Karılarımın ilki ve en büyüğü olacaksın, işte o kadar. Üstüme varma, çünkü ne de olsa ben de insanım."

"Nkosi, sen büyücülerin gücünü bilmiyorsun. Beni kurtar onlardan."

"Ben Matabele töre ve yasalarını biliyorum, bu kadarı da yeter."

\*\*\*

Bazo'nun öncüleri haberi yetiştirdiler. Adamlarını aldı, koştu, pusu kurdu. Bazo bağırdığında atlı, tüfeğini kılıfından çekip çıkarmaya zaman bulamamıştı:

"Çok geç kaldın. Ölmüştün, çakallara şölen çekiyordun şimdi. Sana tüm öğrettiklerimi unuttun mu yoksa, Henşov? Çok dikkatsiz olmuşsun!"

Ralph, tüfeği yeniden kılıfına soktu, yüzünde hem sevinç, hem üzüntü vardı: "Hangi ağacı sallasan bir Matabele düşüyor, yahu! Ne o, daha induna halkasını takmamışsın, Maşonaların baş belası, ulu kıyıcı!"

"Yakında, Küçük Şahin, pek yakında takacağım. Ya sen, ben de senin arabayı fildişiyle yüklü sanıyordum, ne oldu ya?"

"Oldu bitti say, Küçük Balta, oldu bitti bile."

Birbirlerini tepeden tırnağa süzdüler, görüşmeydi aylar olmuş, ikisi de görünüşte çok değişmişti. Bazo, başında tüyleriyle tam bir savaşçı, bir prensti. Ralph da artık babasının kuzusu değildi. Kendine güven gelmişti, ama giysileri eskimiş, yıpranmış olmasına karşın, hâlâ Zuga Ballantyne'in eğitiminin izlerini taşıyordu. Çünkü tertemizdi, daha o sabah tıraş olmuştu. Böyle bakiştılar ve birbirlerine duydukları sevgi, saygıyla pekişti.

"Çok değil, iki saat önce bir bufalo yavrusu vurdum."

"Evet, biz de silah sesine geldik zaten."

"İyi oldu. Bufalo eti yağlıdır, aç bir Matabele'yi bile doyurabilir."

Bazo, güneşe bir göz attı: "Gerçi acelem var, kralın verdiği görevi tamamlamam gerekiyor, ama tutsaklarım da dinlense iyi olur. Bufalonu yemene yardım ederiz, Henşov, ama şafakla birlikte yola çıkarız."

"Öyleyse konuşacak şeyimiz çok, zamanımız az demektir."

Derken araba görüldü. Bazo Isazi'yle Umfaan'a bakıp sırttı:

"Görüyorum hâlâ bunları başından atmamışsın! Gene de, kralın sarayından ayrıldığımızdan beri taze et yememiştik."

\*\*\*

Ralph ile Bazo adamlarınkinden ayrı yerde yakılmış bir ateşin başına çökmüş, konuşuyorlardı. Kral, Ralph'in getirdiği silah ve içkileri almış, iyi de para vermişti. Ama ne verdiğini söylemedi. Lobengula ona kocaman, pırıl pırıl, çok değerli bir elmas verince duyduğu şaşkınlığı gizledi. Birden bu taşın nereden çalındığını anladı, vicdanı sızladı, ama bu da uzun sürmedi, sıkı bir pazarlığa girişti. Bedeli altı taşa çıkardı, taşları da yıllardır elmas madeninde çalışmış, bu işten anlar biri olarak özenle seçti. Uygarlığa döndüğünde ona on bin altın getireceğini biliyordu bu taşların. Böylece bir çırpıda hem arabanın, hem hayvanların parası, Elmas Lil'e olan tüm borcu, faiziyle ödendikten sonra bin lira kadar da kazançlı çıkmaktaydı.

"Sonra kraldan fil avlamak için izin istedim, benimle alay etti. Fillerin beni yiyeceğini söyledi, tam on gün beklettikten sonra izin verdi. Nerede avlanabileceğimi sorduğumda da fillerin benden korkmasına gerek olmadığını, bu yüzden her yerde avlanabileceğimi söyledi. İstedğim yere gidebilir,

istediğim kadar aptal, total fil vurabilmişim, öyle dedi.”

Bazo kıkır kıkır güldü: "Peki, bugüne dek kaç tane aptal, total fil vurdun, vurabildin, Henşov?"

"Arabamda şimdiden elli tane en iyi cins fildişi var.”

"Elli tane mi dedin?" Bazo, kulaklarına inanamıyordu, kalktı, gitti, baktı. Bu sırada Isazi de bulunduğu yerden Ralph'e seslendi:

"Bu çocuğun büyük, büyükbabası Maşobane bir hırsızdı, dedesi Mzilikazi haindi, fildişini ona emanet edebilirsin, Henşov.”

Bazo ona bakmadı bile, sadece başını kaldırıp ağaçlara göz gezdirdi:

"Buradaki maymunlar da ne kadar şamata yapıyorlar yahu!" Sonra Ralph'in yanına döndü.” Gerçekten de iyi cinsmiş. Çocukluğumda avcıların bulduğu dişlerden.”

Ralph ona, arabadaki dişlerin çoğunun daha Bazo doğmadan ele geçirildiğini söylemedi. Babasının gizlediği yerlerin tümünü bulmuş, dişleri almıştı, sadece ikisini bulamamıştı. Gerçi dişler kurumuş, ağırlığının yaklaşık dörtte birini yitirmişti, ama çoğu gene iyi durumdaydı. İyi para edebilirdi. Ralph ise fil avında pek başarılı olamamıştı. Beş tane vurabilmişti ki, bunlardan sadece biri aygırdı ve dişleri otuz kilo kadar gelmişti, öte-kiler dişiydi, dişleri alınmaya bile değmezdi.

Zuga'nın 'Avcının Serüveni'nde anlattığı o büyük sürülerin izi kalmamıştı artık. Çünkü Zuga'nın yazdıkları birçok avcıyı buralara çekmiş. Boeri, İngiliz'i, Hotanto'su, Almanı bu kocaman, boz renkli hayvanları acımasızca avlamış, avlamış, kemiklerini yığın yığın yazıya, yabana bırakmışlardı. Ralph başını salladı:

"Evet, hepsi de iyi cins dişler. Arabam da yükünü iyice aldı artık. Şimdi gene krala gidiyorum, Matabele ülkesinden ayrılıp Kimberley'e dönmek için izin istemeye.”

"Öyleyse bir daha görüşemeyeceğiz demektir, sen de öteki beyazlar gibi Matabele ülkesine geldin, istediğini aldıktan sonra çekip gider, bir daha da buralara dönmezsin.”

Ralph güldü: "Hayır dostum, yanılıyorsun, döneceğim.

"Henüz istediklerimin hepsini alamadım ki! Daha çok arabayla, İki değil altı arabayla döneceğim, hepsi de mal yüklü olacak. Vaşi Irmağından Zambezi'ye kadar alışveriş merkezleri kurağım.”

"Evet, hiç kuşum yok, zengin olacaksın, ama dikkat et, zenginlik her zaman mutluluk getirmez. Buna çok tanık olmuşumdur. Matabele ülkesinde fildişinden, altından, elmastan başka istediğin hiçbir şey yok mu, ha?"

"Nereden bildin?"

"Bilmedim ki, sadece sordum, o kadar. Ama burnum hemen kadın kokusu aldı. Anlat bakalım Henşov, kim bu kadın, onu ne aman karı olarak alacaksın? Daha babasından istemedin mi? Yoksa istedin de vermediler mi?"

"Alay edilecek konu değil bu, Bazo. Ciddi bir iş. Aradığım kadını buldum sonunda. Ama ona henüz açılmadım.”

"Hiç çekinme, seni istemiyorsa eğer, seni hak etmeyecek kadar aptalmış demektir, onu düşünmeye değmez. Hemen git babasıyla konuş, durma, fildişlerini gösterirsin, yeter.”

Ralph, kuşukulu görünüyordu.” Haklısın Bazo, bu denli basittir herhalde.” Sonra içinden, ekledi: "Tanrı bilir ya, eğer beni istemezse onsuz yaşayamam.”

Bazo onun içinden geçenleri okumuş gibiydi, döndü ateşin başında yemek pişiren Tanase'ye baktı: "Öyledir, pek yumuşak ve zayıftırlar, ama keskin çelikten daha derin yaralar açar bunlar.”

Ralph de onun nereye baktığını görmüş, bir kahkaha koyvermişti:

"Haa, şimdi ne demek istediğini anladım!"

Bu kez, ” Alay edilecek konu değil!" diyen, Bazo oldu. Gülüştiler.

Bazo ile Ralph, sabaha dek konuştular, konuştular. Sanki her saniyenin değerli olduğunu seziyorlardı. Çünkü bir daha kim bilir ne zaman görüşürlerdi, görüştükleri zaman ikisi de değişmiş olacaktı, belki içinde yaşadıkları dünya da. Geçmişini anımsadılar, şahinle avlanmalarından, örümcek inkosikazi'den, Bazo iri elması parçaladığı zaman Bakela'nın nasıl gazaba geldiğinden, Jordan'dan, Jan Cheroot'tan, Kamuza'dan, ötekilerden söz ettiler.

Sonunda Bazo, istemeye istemeye kalktı: "Güneş doğmadan yola çıkıyorum, Henşov.”

"Yolun açık olsun, Bazo. Kazandığın kadının da, onurun da zevkini sür.”

Tanase'nin yanına uzanır uzanmaz kız hıçkırmaya başladı.

"Bir şey gördüm, korkunç bir şey. Ama düş değildi, gerçektir. Ah Bazo, ne olursun, iş işten geçmeden, ikimizi de yok etmeden bu korkunç yeteneği alsana benden...”

Bazo ona sımsıkı sarıldı, çok üzülüyordu, ama yapabileceği hiçbir şey yoktu.

Bir süre sonra kız, fısıldadı: "Korkunç bir şeydi gördüğüm. Yaşadığım sürece hiç aklımdan çıkmayacak, gözlerimin önünden gitmeyecek. Seni bir ağacın ta tepesinde gördüm. O beyaza, o Şahin dediğin adama ona güvenme.”

"O bana kardeş gibidir, kardeşim gibi severim.”

"Peki ama Bazo, o zaman sen ağacın tepesindeyken başını kaldırıp seni gördüğünde neden ağlamadı, ha, neden ağlamadı?"

\*\*\*

Salina Codrington, yoğurduğu hamuru oklavayla açıyordu. Ralph ise mutfağın eşiğine çömelmiş onu hayranlıkla seyretmekteydi.

"Ben yarın gidiyorum.”

"Evet, seni hepimiz çok arayacağız.”

"Seninle ilk kez yalnız kalabiliyoruz. Bir dakika beni dinler misin, işini bırakıp?"

"İşimi bırakamam, çünkü hamur süner sonra, ama bir yandan çalışırken dinlerim, anlat sen.”

"Şey... Salina, bak, sen dünyada gördüğüm kızların, kadınların, yani hanımların demek istiyorum, en güzelisin!"

"Çok nazıksın, ama bu söylediklerin doğru değil, Ralph. Aynaya bakıyorum ben, kendimi bilirim. Üstelik yaşamda güzellikten çok daha önemli şeyler de var, değil mi? iyilik, nezaket, anlayış gibi

sözgelimi!"

"Evet, var ve sen bunların tümüne birden sahiptin."

"Ah, kuzen Ralph."

"Evet, kuzenim ama seni seviyorum, Salina. Seni orada, ırmakta ilk gördüğüm andan beri seviyorum. Şimdiye kadar sana açılmadım, ama şimdi, biraz param var artık. Borçlarımı ödeyebilecek duruma geldim, geri döndüğümde arabalarım ve yükü tamamen kendimin olacak. Belki henüz zengin sayılmam ama... Olacağım, bir gün kesinlikle zengin olacağım. Seni çok, çok seviyorum Salina, benimle evlenmeni istiyorum."

Bunun üzerine genç kız. Ralph'in yanına yaklaştı, gözleri yaşlıydı, ha ağladı ha ağlayacak bir durumdaydı.

"Ah sevgili Ralph, öyle üzüldüm ki, seni üzmemek için, seni bu dertten kurtarmak için her şeyi göze alırdım, eğer bilseydim!"

Ralph çok şaşırmişti: "Yani, yani benimle evlenmek istemiyor musun? Ama neden peki? Sana her şeyi veririm, seni el üstünde tutarım ve..."

"Ralph, sus Ralph, sus." Onun dudaklarına dokundu, parmağından biraz un bulaştı.

"Ama Salina, anlamıyor musun, seni seviyorum?"

"Anlıyorum Ralph, anlıyorum, ama ben, ben seni sevmiyorum!"

\*\*\*



Cathy ile ikizler Ralph'i ırmağın oraya kadar geçirdiler. Khami Irmağının kıyısında ayrılacaklardı. Salina bir karın ağrısı bahane etmiş, gelmek istememişti. Ayrılırken kızlar ağlaşıyor, onu öpücüklerle boğuyorlardı. Ralph, Cathy'ye hiç bakmamıştı, onu sanki ilk kez görüyor gibiydi. Onu çocuk yerine koymakla yanıldığını birden anladı. Ama tanışalı bir yıla yakın olmuştu, o zamandan beri genç kız boy atmış olmalıydı. Başlı, genç adamın çenesine geliyordu artık. Yüzündeki çillerdi onu böyle küçük gösteren. Ama kalın kaşlarının altındaki yemyeşil, yaşlı gözlerinin bakışı hiç de çocuksu değildi.

"Geri döneceksin, değil mi Ralph? Söz ver, yoksa seni bırakmam."

"Söz veriyorum, döneceğim." Şimdi, Salina tarafından geri çevrilmiş olmanın acısı biraz hafiflemiş gibiydi. Cathy onu dudaklarından öperken genç kızdan bir türlü ayrılmak istemedi. Birden, iki şeyin ayırdına vardı, irkildi. Birincisi, ikizler gözlerini ondan ayırmıyordu, ikincisi ise, içine yayılan o hoş duygunun kaynağı, yüreği değil, çok daha aşağılarda bir yerdi ve birazdan kendini gösterecek, kollarının arasındaki bu saf, tertemiz kıza rezil olacaktı. Bu yüzden, kızı itercesine kendinden uzaklaştırıp Tom'un sırtına atladı. Kız, sordu:

"Ne zaman dönersin?"

"Yağmur mevsimi geçmeden dönemem. Altı yedi ay sonra yani." Birden bu, Ralph'e çok uzun bir zaman gibi gözükte. Cathy, " Zarar yok, söz verdin ya!" demekle yetindi.

Epey uzaklaştıktan sonra döndü baktı. İkizler onu unutmuşlardı bile, birbirleriyle yarışıyorlardı. Ama Cathy hâlâ bıraktığı yerde, arkasından bakıyor, gözlerini ondan ayırmıyordu. Şimdi elini kaldırdı, salladı, atla binicisi ağaçların arasına dalıp gözden yitinceye dek el salladı.

Cathy, neden sonra güneş ufka iyice yaklaşmış da leoparlar suya inince, üzerine çöktüğü kütükten kalkıp eve dönebildi.

\*\*\*

O gece sevinçten Bazo'nun gözüne uyku girmedi. O zafer anını bir daha, bir daha yaşıyordu işte. Tutsak kadınların dizi dizi Lobengula'nın önünden geçişleri, sonra savaş ganimeti, kırmızı bakır çubuklar, teller, baltabaşları, deri torbalarda tuz, tabaklar dolusu renk renk boncuklar... Pemba ünlü bir büyücüydü, müşterilerinin gözünü korkutmayı, onlardan istediğini kopartmayı bilmişti. Lobengula bu hazineyi görünce gülümsedi, çünkü Pemba ile anlaşmazlığının kökeni asıl buna dayanıyordu. Kraldı, ama ne de olsa insandı ve insan gibi, kıskanıyordu.

Sonra Bazo'yu yanına çağırılmış. Bazo da, omzunda taşıdığı torbadan büyücünün çürümüş kafasını, kralın önüne yuvarlayıvermişti. Aç köpekler, büyücünün kesik kafasına saldırmışlar, kral orali olmamış, Bazo'ya dönmüş, köpekler karınlarını doyururlarken "Anlat, " demişti." Nasıl yaptın, anlat."

Bazo, dans etmeye başlamış, Pemba'yı nasıl yendiğini şarkıyla anlatmıştı. Askerleri de ona katılmışlar, zafer dansı bitince hepsi birden kralın önünde yüz üstü yere kapanmışlardı.

Sonra kral onu ödüllendirmiş, iki yüz baş hayvan bağışlamış, bin kişiye induna yapmış, yeni alayın kalkanlarının kırmızı olacağını bildirmiş, adını da koymuştu: 'İzimvukuzane Ezembintaba, ' yani 'Dağı Delen Köstebekler. ' En sonunda bir kadın seçmesine de izin vermiş, o kadının ilk görevinin de başına induna tacı örmek olacağını bildirmişti. Bazo, ateşin başında, tüm bunları düşünüyor, kralın sözcüklerini tek tek anımsıyordu.

Düğünü ertesi gün yapılacaktı. Gandang, kraldan sonra, ülkenin üç en önemli kişisinden biriydi. Bu

yüzden, onun büyük oğlunun, üstelik henüz bin kişiye induna seçilmiş birinin düğünü elbette bir olaydı.

Bazo'nun anası olan, Gandang'ın ilk ve en büyük karısı Juba, biranın hazırlanmasını bizzat gözetmiş, tombul parmağını daldırarak tadına bakmıştı, işte şimdi tam bin tane yarımşar galonluk çanak, konukları bekliyordu. Bin kişi çağırılıydı düğüne.

Lobengula, maiyetiyle birlikte yola çıkmıştı bile, bu geceyi Intemba alayının karargâhında geçirip yarın buraya, Gandang'ın karargâhına varacaktı.

Nomusa ile Hlopi de Khami'deki misyon merkezinden, Juba'nın özel çağrılıları olarak geliyor, kızlarını da getiriyorlardı. Gandang, sürülerinden elli semiz hayvan seçmişti, damat da arkadaşlarıyla birlikte, şafak sökerken hayvanları kesmeye başlayacaktı. Bu arada evlenmemiş kızlar, gelini ırmağın oraya indirecek, yıkayacak, sonra yağla, kille pırıl pırıl parlatıncaya dek ovacak, yaban çiçekleriyle süsleyeceklerdi.

Bir sırtlan uludu, bir daha uludu, ardından sanki sırtlan sürüsü, Gandang'ın karargâhını kuşatmış gibi belki yüz sırtlanın birden sesi duyuldu. Bazo yerinden sıçradı, böyle bir şey ilk kez oluyordu. Sonra, insan kahkahasına benzer bir kahkahadır koparttılar. Kahkahalar çığlıklara, çığlıklar karargâh nöbetçilerinin haykırıışlarına karışıyordu. Bazo, mızrağı sağ elinde, kalkanı omzunda kapıya doğru atılırken Kamuza onu durdurdu: "Çıkma sakın!"

Tüyler ürpertici koro, başladığı gibi, ansızın kesiliverdi. Bu sessizlik, daha çok ürkütücüydü. Bazo kapıdan geri geri çekildi, uzaklaştı.

Gandang'ın karargâhında şimdi herkes uyanmıştı, sessiz bir bekleyiş içindeydi. Kadınlar kulübelerinin ta dibine çekilmiş, başlarını postlarıyla örtmüşler, erkekler ise dehşetten donakalmalardı.

Ardından gene tek bir sırtlan uludu. Bazo'nun savaşçıları hep birden başlarını kaldırıp dama damın üzerindeki yıldızlı göğe baktılar, çünkü sırtlan uluması oradan, ta yükseklerden gelmişti. Kamuza, titrek bir sesle:

"Büyü!" derken Bazo, dehşetten, korkudan bağırmamak için kendini zor tutuyordu. Hayvanın uluması yavaş yavaş kaybolurken bir başka çığlık duyuldu, genç bir kız çığlığı: "Bazo! Yardım et bana, Bazo! Yetiş!"

Bazo'yu harekete geçirebilecek tek güçtü bu. Sudan çıkmış bir köpek gibi silkindi, Kamuza seslendi:

"Gitme, kız sesi değil bu! Büyücü sesi! Gitme!"

Ama Bazo onu dinlemedi, kapının sürgüsünü çekti, çıkar çıkmaz da onu gördü. Tanase, düğünden önceki geceyi geçirdiği Juba'nın kulübesinden koşarak geliyordu. Bazo da ona doğru atıldı, kucaklaştılar, kız sımsıkı ona sarıldı. Başka kimse kulübelere çıkmadı. Ortalığa korkunç bir sessizlik çökmüştü gene. Bazo, kalkanını kaldırdı, kızı da iyice yanma çekip döndü, parmaklığa baktı, kapı açıktı. Kulübeye doğru, kızla birlikte geri geri çekilmeyi denedi, ama Tanase taş kesilmiş, sanki ağaç gibi toprağa kök salmıştı, üstelik kendi gücü de korkudan tükenmişti. Tanase fısıldadı:

"Bazo, onlar işte! Geldiler!"

Bu sırada karargâh kapısının yanındaki, sönmeye yüz tutmuş ateş, birden parlayıverdi. Tam başında biri duruyordu, çok, çok yaşlı biri, çöp bacaklı, sırtı kamburlaşmış, saçları Makarikari tuzu gibi bembeyaz, teni yaşlılıktan ağarmış. Dişsiz ağzından çenesine, göğsüne salyası akıyordu. Cırtlak bir sesle, ” Tanase! Tanase, ruhların kızı!” diye bağırdı. Tanase'nin bakışları donuklaşdı. Bazo ona, ” Aldırma sen, dinleme...” demek istediye de kızın gözlerine perde gibi mavimtırak bir zar iniverdi, başını kapının ardında duran ihtiyara çevirdi.

"Tanase, kaderin çağırıyor seni!"

Kız, insanüstü bir güçle kendini Bazo'nun kollarından kurtardı, kapıya ateşe, yaşlı büyücüye doğru yürüdü. Bazo onu tutamadı, ayağını bile kaldıramadı, kalkanı yere düştü, ama Tanase dönüp bakmadı bile. Uçar gibi, ırmağın üzerinde dolaşan sis gibi, yaşlı adama doğru gitti. Bazo, umutsuz bir çığlıkla dizüstü çöktü: "Tanase!"

Yaşlı adam elini uzattı, Tanase bu eli tuttu, o anda alevler, parladığı gibi ansızın sönuverdi ve ortalığa kopkoyu bir karanlık çöktü. Bazo, kollarını uzatmış, son bir kez fısıldamıştı: "Tanase!" Ta uzaklardan, ırmağın oradan sırtlan da son bir kez uludu.

İkizler itişe kakışa kiliseye girdiler:

"Anne! Anne! Biri geliyor. Güneyden, bir atlı, hem de beyaz.”

Robyn birden ilgilendi. Buradaki yalnızlığın ona ne denli dokunduğunu kendi kendine kabullenmek bile istemiyordu, ama beyaz biri demek, yeni haberler, belki mektup, belki yeni araç gereç, hatta belki de hepsinin en değerlisi, yani kitap demektir. En azından yeni bir yüz görmek, yeni biriyle konuşup tartışabilmek demektir ya, bu da hiç yoktan iyiydi. Masanın üzerindeki hastayı bırakıp çıkıverecekti, nasıl olsa ciddi bir yanık değildi, ama kendini tuttu, “Babanıza söyleyin, hemen geliyorum,” dedi.

İşini bitirip dışarı çıktığında yabancı, tepeyi tırmanıyordu. Bindiği katırı Clinton tutmuş, getiriyordu. Binici, çok genç biriydi, eski, tüvit bir ceket giymiş, başına da bez bir kasket geçirmişti. Clinton'a bir şeyler anlatıyordu. Salina mutfaktan çıktı:

"Kimmiş bu, anne?"

"Birazdan öğreneceğiz.”

"Doktor Ballantyne Moffat, dedeniz gönderdi beni, size mektuplar ve armağanlar getirdim.”

Robyn, binicinin kadın olduğunu görünce, irkildi. Olağanüstü güzel bir kadındı üstelik. Robyn'den genç, ancak otuzunda, kapkara gözlü, çıkık elmacık kemikli bir kadın. Usta bir binici gibi katırdan atladı, geldi, Robyn'in iki elini birden tuttu. Bir erkek gibi, güçlü, sıktı.

"Kocam çok hasta, Doktor Moffat, onu iyileştirebilecek tek kişinin siz olduğunuzu söyledi. Yapar mısınız bunu? Ne olur, yapar mısınız?"

Robyn parmaklarını usulca kadının ellerinden kurtardı: "Ben doktorum. Hasta olan birine yardım etmek görevimdir. Elimden geleni yaparım elbette.”

"Söz veriyor musunuz?"

"Yardım edeceğim dedim ya, söz vermeme gerek yok. Kocanız nerede?"

"Pek uzakta sayılmaz. Size haber vermek için ben önden geldim.”

"Peki. Nesi var?"

"Doktor Moffat mektupta yazdı, her şeyi anlattı. Size armağanlar da gönderdi." Hemen koştu, eyer çantasından, muşambaya sarılı iki paket indirdi, paketler çok ağırdı, belli. Clinton, kadının elinden alıp kiliseye taşıdı. Robyn:

"Çok yorgun olmalısınız. Ne yazık ki size verecek kahvem yok, bir ay önce tükendi, ama bir bardak limonata içer misiniz?"

"Hayır, hemen kocamın yanına dönmeliyim, hava kararmadan burada oluruz."

Koştu, bir kadından beklenmeyecek bir çeviklikle katıra atladı.

Clinton kiliseden çıktı, Robyn'in yanına gelip kolunu omuzlarına doladı, " Ne güzel, ne olağanüstü bir kadın, değil mi?" dedi. Robyn'in de canını sıkkan buydu ya! Güzel kadınlara hiç mi hiç güvenemezdi. Sordu:

"Adı neymiş?"

"Bilmem, öğrenmeye fırsat bulamadım."

"Herhalde yüzüne bakmaktan, aklına gelmemiş olacak."

Ve döndü, öfkeyle kiliseye girdi. Clinton, ardından gidecek gibi olduysa da, vazgeçti. Robyn'in üzerine varmaya hiç gelmez, bu, onu büsbütün kızdırdı. En iyisi kendi haline bırakmaktı.

Robyn paketlerden birini açıp, masaya boşalttı. Cam kapaklı, beş tane ağır şişe vardı. Hepsi de etiketli. En çok gereksinme duyduğu ilaçlar. İnanılır gibi değildi. Hele kloroform, onun için kandan bile daha değerli bir ilaçtı. Aylar önce kloroformu tükenmişti, Londra'daki Misyonerler Cemiyeti ise çok cimri davranıyordu. Üstelik orayla haberleşme bir yıla yakın sürüyordu." Sevgili dedeciğim benim, " diye fısıldarken kloroform şişesini göğsüne sıkı sıkı bastırdı, sonra büyük bir özenle rafa kaldırdı. İkinci paketi açtı.

Bir tomar gazete. Haftalar boyu, baştan sonuna dek tekrar tekrar okunurdu artık. Açık arttırma ilanlarına varıncaya dek Sonra da kâğıdı, ev işlerinde kullanılırdı. Gazetelerin altında ise kitaplar, inanılır şey değil, eşsiz, şişman, deri ciltli kitaplar." Tanrı senden razı olsun, Robert Moffat."

Sonra dedesinin mektubunu açtı. Sayfalar dolusu, upuzun bir mektuptu bu. Titrek bir elle, isten yapılmış mürekkeple yazılmıştı. İkinci sayfanın ortasına geldi:

"Robyn, bir hekim, hatalarını gömer derler ya, inanma, doğru değil. Ben, benimkini sana gönderiyorum işte. Bu mektubu getiren hasta çoktan Kimberley'deki gibi modern bir hastaneye yatırılmış olmalıydı.

"Ama kendine göre nedenleri olmalı ki, kesinlikle istemedi. Bir yıla yakındır bedeninde bir kurşun taşımakta, iki kez bu kurşunu çıkarmayı denedim, ama 87 yaşındayım, başaramadım, ne yazık ki ona iyilikten çok kötülüğüm dokundu. Sen ise bu tür tedaviye alışkınsın, Lobengula'nın savaşçılarıyla bol bol uygulamasını yapmış olmalısın. işte sana yeni bir olanak daha, ustalığını göster bakalım. Son kloroform şişemi de hastayla birlikte gönderiyorum, çünkü zavallıcık benim elimde çok çekti."

Bu mektup da, tıpkı kadın gibi, onu tedirgin etmiş, garip bir önsezi canını sıkımişti. Mektubu cebine tıktı. Dışarı çıktı:

"Cathy, hemen konuk evini hazırla."

Hasta ancak akşama doğru görüldü. Çok, çok yüksek, iki tekerlekli bir arabaya bindirilmişti. Arabayı bir çift katır çekiyordu. Kadın bindiği katırı da arabaya koşmuş, kendisi arabanın yanında yürüyordu. Eski püskü giysiler içinde bir de zenci hizmetçi vardı. Araba geldi durdu. Samanların üzerine yatırılmış olan hasta, dirseğine dayanarak doğruldu.

Bitkindi, bir deri bir kemik kalmıştı. Yanakları çökmüş, yüzü iyice sararmış, arabanın kenarını tutan elinden mavi mavi damarları gözükiyordu. Kapkara saçları darmadağınktı, yer yer kır düşmüştü. Günlerdir tıraş olmadığı anlaşılıyordu.

Saçları gibi kır düşmüş sakalı da iyice uzamış, çenesini kaplamıştı.

Tek gözü çukura kaçmıştı ve işte bu gözdeki ateşli parıltıyı, Robyn hemen tanıdı. Ölümçül bir hastanın bakışıydı bu.

Öteki göz, korsan gibi, kara bir bezle örtülmüştü. O iri, kartal burunda, o geniş ağızda korkunç tanıdık, bildik bir şeyler vardı, ama ne? Ancak gülümsediği zaman, Robyn'in hiç unutmadığı o sevecen, ama alaylı gülüşle güldüğü zaman onu tanıdı, bağırmamak için elini ağzına kapadı. Düşmemek için tutunacak bir yer aradı, gözlerini adamdan ayıramıyordu bir türlü.

Yirmi yıldır binlerce kez anımsadığı şeyler, Huron gemisinin o büyük kamarası, göğsüne eğilen o kapkara saçlı baş, o dayanılmaz zevk, o dayanılmaz acı, üzerinden dört doğum geçtiği halde unutulmamış olan o acı, kızlıktan kadınlığa geçişin o acısı, bir anda diriliverdi. Kulakları uğuldamaya başladı, ancak Clinton'un yıllardır duymadığı haşinlikteki sesiyle kendine geldi:

"Sen ha?"

Clinton birden gençleşivermiş, dimdik olmuştu. Bu adamla karşılaşmak için köle gemisine çıkan, iki elinden tabanca, belinde gemici bıçağı, güvertede yürüyen o genç deniz subayı oluverdi. Bu yüzden tam beş yılını zindanda geçirmiş, üstelik donanmadan da atılmıştı.

"Buraya, bize gelmeye nasıl cüret ediyorsunuz?" Clinton, Öfkeden sararmış, yıllardır unuttuğu kini gözlerinden okunuyordu.

"Sen, seni hain, kana susamış köle taciri, burada işin ne?"

Mungo St. John hâlâ. . gülümsüyor, bu gülüşüyle ve tek gözünün parıltısıyla onu büsbütün kıskırtıyordu, ama sesi, çektiği acılardan, boğuk çıkıyordu:

"Ya siz, siz nazik, ermiş Hıristiyan beyefendi, siz beni geri çevirme cüretini gösterebiliyor musunuz?"

Clinton, tokat yemiş gibi irkildi. Bir adım geriledi. Ağır ağır omuzları çöktü, saçları dökülmüş başını salladı, o gençlik havası uçup gitmişti, döndü, karısına baktı. Robyn, insanüstü bir güç harcayarak kendini topladı, içinde kopan fırtınalara karşın renk vermemeye çalıştı. Louise St. John, yaklaştı. Başındaki kasketi çıkarınca kalın örgüsü, düşüverdi:

"Doktor Ballantyne, yalvarmak bana çok zor gelir, ama şimdi yalvarıyorum işte."

"Gerekmez, bayan. Size söz vermiştim." Döndü: "Clinton, lütfen Bayan St. John'a yardım eder misin, hastayı konukevindeki yatağa yatırın."

"Peki canım."

"Ben de hemen gelip bakarım."

Onlar uzaklaşırlarken, kızlarına döndü: "Hiçbiriniz, Salina, sen bile, bu adam burada olduğu sürece konukevine yaklaşmayacaksınız, anlaşıldı mı? Onunla da, kadınla da konuşmayacak, bir şey sorarlarsa karşılık vermeyeceksiniz, ikisini de görmemek, uzak durmak için elinizden geleni yapacaksınız, yanlışlıkla karşılaşacak olursanız, hemen uzaklaşacak, kaçacaksınız."

İkizler heyecandan kıpır kıpır, yerlerinde duramıyorlardı, Vicky dayanamadı, nedenini sordu, sorduğu an da pişman oldu. Kulağı çekilecek sandı, ama annesi yumuşak bir sesle, "Çünkü, çünkü bu adam şeytandır, şeytanın ta kendisi!" demekle yetindi.

\*\*\*

Robyn elinde çantası içeri girdi, kadına: "Lütfen siz dışarıda bekler misiniz?" dedi. Sonra çantasını, hastanın yattığı yatağın yanındaki iskemleye koydu. Mungo St. John, sadece eski püskü, beyaz bir pantolon giymiş, bu pantolonun bir bacağı da ta kalçasına kadar kesilmişti. Yüzü gibi vücudu da hastalıktan bitmiş tükenmiş gibiydi. Ama omuzları hep öyle geniş, sağlam görünüşlüydü. Karnı sarkmıştı, kaburgaları teker teker sayılıyordu, göğsündeki kıvrırcık tüyleri ise, saçlı sakalı gibi ağarmamıştı.

"Merhaba, Robyn, " dedi.

Yüzüne bakmadan karşılık verdi: "Sizinle yalnız tedavimiz açısından, kesinlikle gerektiği zaman konuşurum, siz de lütfen öyle yapacaksınız."

Böğründeki ve sırtındaki yaralardan işe başladı. Kurşun yaralarıydı bunlar, ama girmiş çıkmıştı, tamamen iyileşmiş, kapanmış yaralardı. Sonra, kurşun yarasının hemen altındaki o eski yara izini görünce hemen tanıdı, yüreği hop etti. Bıçak yarasının dikişleri hâlâ belliydi. Kendi eseri. Farkına varmadan bu çok eski, sertleşmiş yara izine dokundu. Mungo:

"Evet, Camacho açmıştı o yarayı," dedi.

Eli yanmış gibi hemen çekti Robyn. Mungo, Portekizli köle tacirinden genç kadını korumak için araya girdiğinde yaralanmıştı. O gece Robyn'in canını kurtarmıştı böylece. Hasta, kolundaki çiçek aşısı izini göstererek sordu:

"Bunu da anımsıyor musun?" Çiçek salgınında Robyn gemideki herkesi aşlamıştı. Ama şimdi bunları düşünmek istemiyordu. Karşılık vermedi, bacağındaki sargıyı açtı, açar açmaz da duyduğu dehşet, yüzünden okundu. Dedesinin rasgele vurduğu bıçaklar, bacağı dizden kasığa dek paramparça etmişti. Sonra kaba saba bir dikişle, telaşla bavul kapatırcasına kapatmaya çalışmıştı. Mungo sordu: "Çok mu kötü?"

"Berbat!" Bunu söyler söylemez de pişman oldu. Dedesinin yaptığı bir işi böyle eleştirmesi çok yanlıştı. Ama olan olmuştu bir kez. Yaralar iltihaplanmış, bacak, sağlıksız bir renk almıştı. Dedesi yaralara fitil sokmuş, bırakmıştı, dikişlerin arasından dimdik çıkan, kalın, kapkara at kılları. Bir tanesini çekti, ama Mungo oralı olmadı. Yaradan koyu, sarı, sulu irin aktı. Robyn eğildi, akıntıyı kokladı, yüzünü buruşturdu. Kangren olmak üzereydi, belli. Buz gibi ter döktü ve şaştı, içinde bu adama karşı hâlâ sevgi kalmış mıydı yoksa?

"Anlatın, nasıl oldu?"

"Bu, doktor, sizi hiç ilgilendirmez."

"Evet, hiç kuşkusuz gene pis bir işe bulaşmışsınızdır. Dinlemek bile istemem, ama eğer kurşunun yerini bulmam gerekiyorsa, silah atıldığında nerede ve nasıl durduğunuzu öğrenmek zorundayım. Ne tip bir silahtı, kurşun neydi?"

"Dedeniz bunları sormak gereğini bile duymadı gerçi."

"Dedemi karıştırmayın bu işe."

"Adamın elinde tabanca vardı, sanıyorum Remington olmalı. Eğer öyleyse mermisi de 44'lük, koni biçimi, kara barutla atılmış kurşun olacaktır."

"Hı, o halde, kemiğe değdiyse parçalamıştır."

"Adam yirmi beş adım kadar ötemde, yerde yatıyordu ve ben tam attan inmekteydim, bu bacağımı kaldırmıştım.. Sağımda, biraz önümdeydi."

Robyn başını salladı: "Canınız acıyacak." On dakika sonra, doğruldu, seslendi: "Bayan St. John." Kadın içeri girer girmez de haber verdi:

"Yarın sabah aydınlık elverir vermez ameliyat edeceğim. Ama bana yardım etmek zorundasınız. Bakın sizi şimdiden uyarıyorum, ameliyat başarılı olsa bile kocanız bu bacağını kullanamayabilir. Topal kalabilir ona göre."

"Peki, ya başaramazsanız?"

"O zaman bacak çürür, kangren olur..."

"Çok açık sözlüsünüz, doktor."

"Evet, her zaman böyleyimdir."

\*\*\*

Robyn'i uyku tutmadı, ama anestezi altında ameliyat yapacağı bir günün arifesinde, bu doğaldı. Çünkü kloroform her zaman için beklenmedik sonuçlar yaratabilecek bir ilaç sayılırdı. Biraz fazla kaçırmak veya oksijen eksikliği, kalbin, böbreklerin, akciğerlerin, karaciğerin çalışmamasına, dolayısıyla hastanın ölümüne yol açabilirdi. Bu yüzden, Clinton'un yanı başında, karanlıkta yatarken, yarınki ameliyatı da kafasında tasarlıyordu. Ne yapacaktı? Her şeyden önce bacağı yeniden açıp çürümenin başladığı yeri bulmalıydı.

Birden, hastayı değil de, adamın kendisini düşündüğünün ayırdına vardı. Ne yapsa boşuna, kendini bundan alıkoyamıyordu. Onu beyaz gömleğinin yakası açık, kıvrır kıvrır, simsiyah saçları rüzgârda uçuşarak başını kaldırmış, yelkenlere bakar haliyle görüyordu. Sonra birden, Huron'un güvertesine çıkıp, onu tulumbanın altında çırılçıplak yakaladığı sabahı hatırladı. Örtünmeye çalışmamış, tam tersine keskin bakışlarını genç kızın ta gözlerinin içine dikmişti. Sonra o gözlerin kamaranın loşluğunda, benek benek nasıl parladığını anımsadı.

Clinton yarı uyanmıştı, elini yavaşça karısının beline götürdü. Robyn, uzandı, geceliğinin eteğini sıyırdı, kocasının elini tutup yol gösterdi. Duygularını dizginleyemediğini yıllar, yıllar önce ne yazık ki, öğrenmişti. Bu yüzden, gözlerini kapadı, kendini bıraktı, hayal gücünü alabildiğine kapıp koy verdi.

Doktor, ömründe ilk kez bıçağı vurmaktan korkuyordu. Louise bir gün önce Clinton'un usturasını ödünç almış, kocasını tıraş etmişti. Robyn onun yüzüne bakınca, tek gözüne karşın, en azından eskisi kadar etkileyici bir erkek olduğunu görüyordu. Clinton karşısındaydı, Louise de sapsarı, yardıma hazır bekliyordu. Mungo, kloroformun etkisiyle derin uykuya dalmış, rahat rahat soluk alıyordu. Robyn düşünüyordu: "Bir kez birini seversen bir daha bu aşkı unutabilir, yüreğinden tümüyle silip atabilir misin?" Dönüp kiliseden kaçmak, bu ağır görevden kurtulmak istiyordu.

Louise'in sesiyle kendine geldi: "İyisiniz ya, doktor? Bir şeyiniz yok ya?"

Hayır, bu kadın karşısında zayıf davranamazdı, toparlandı, bacak baştan aşağı tentürdiyot sürüldüğü için kocaman bir muzı andırıyordu. Çürümüş bir muz. Dedesinin dikişlerini kesince yara açılıverdi. Baktı, epeyce derin, çürümüş; deneyimleriyle çok iyi biliyordu ki, böyle bir yara asla



iyileşmez. Şimdi ilk iş kurşunu bulmadan önce, zararı onarmaktı. Kemiğe kadar indi, ne yazık ki kemik eğrilmiş, sararmış, peynirleşmişti. Bunun nedenini kestirebiliyordu. Kurşun buraya vurup yön değiştirmiş olacaktı. Pek kan akıyordu, ceset gibi kokan, yapışkan, sarı bir madde geliyordu sadece. Kangren çok yakındı.

Kemiğin çevresini elinden geldiğince temizledikçe kan akmaya başladı, bu iyi bir işaretti. Clinton'un saatini kolayca görebileceği bir yere koymuştu. Bir göz attı, ameliyata başlayalı tam yirmi beş dakika olmuş. Süreyi pek fazla uzatamayacaktı. Başını kaldırıp Louise St. John'a baktı, kadının önce midesi bulanmış, kusacak gibi olmuştu, ama toparlanmıştı, demek sağlam bir kadındı, Robyn güzellikten çok, buna önem verirdi işte.

"Bayan, şimdi kurşunu arayacağım, ama ancak bir girişim de bulunacak zamanım kaldı." Çıplak elle yaraya girmenin ne denli tehlikeli olduğunu hem Lister'in yazılarından, hem kendi deneyiminden biliyordu, gene de bu tehlikeyi göze almak, keskin bir neşterle damarların, sinirlerin arasında dolaşmaktan daha iyiydi.

Kurşunun bulunabileceği yeri, aşağı yukarı kestirebiliyordu. Elini iyice daldırdı, kan fişkırdı, ama aldırmadı, aradı, aradı ve sonunda aradığını buldu, elini yaradan çektiğinde başparmağıyla işaret parmağı arasında mavimtırak bir kurşun tutuyordu.

\*\*\*

Kurşunu çıkardıktan on gün sonra Robyn konukevine, elinde mopani ağacından yapılmış bir koltuk değneğiyle geldi. Mungo'ya, "Kocam bunu sizin için yaptı. Bugünden sonra her gün kullanacaksınız. Alışırız," dedi.

Mungo ilk gün avluda bir gezindi, ama ter içinde kalmıştı. Robyn bacağı, dikişleri kontrol etti. Hepsini yerli yerindeydi, ne var ki, kalça kasları biraz büzüldüğünden, bacak iki, üç santim kadar kısalmıştı. On beş gün sonra son dikişleri de aldı, henüz yara kıpkırmızı ve sertti, ama çürüme belirtisi yoktu. Beş hafta sonra Mungo koltuk değneğini bırakıp baston almış, her gün biraz daha uzağa yürür olmuştu. Böylelikle Louise ile tartışmaktan da kurtuluyordu. Aralarındaki geçimsizlik günden güne artmaktaydı çünkü.

Mungo, yüksekçe, manzaralı bir yer bulmuş, orada oturuyor, aşağıları, Kral Lobengula'nun uçsuz bucaksız topraklarını seyrederken burada büyük olanaklar yaratılabileceğini düşünüyordu. İçgüdüleri onu hiç yanıltmazdı. Gene av kokusu almış gibiydi.

Öyle orada otururken ta gerilere, gerilere gidiyor, geçmişteki büyük zaferlerini anımsıyordu. Okyanuslar aşırı götürdüğü, kahve, çay, yün, karaderili kölelerle tıka basa dolu olarak döndüğü büyük gemileri anımsıyor; sahip olduğu o uçsuz bucaksız, verimli toprakları, şeker kamışı tarlalarının o tatlımsı kokusunu anımsıyordu. Yığın yığın altın paraları, arabaları, güzel atları ve, kadınları düşünüyordu. Onca kadın, belki de çok fazla; çünkü şimdi şu berbat, acınası duruma düşmesinin baş ve tek nedeni, kadınlardı. Sonunda Louise'i de düşündü. Kanına girmiş, bir ateş gibi içini yakmış, kavurmuştu. Onu zayıf düşürmüş, aklını çelmiş, amacından saptırmıştı.

Louisiana'daki geniş çiftliğinin kâhyalarından birinin kızıydı. On altı yaşına geldiğinde Mungo, karısının Palamino cinsi atlarını çalıştırmasına izin vermiş; on yedisinde karısına oda hizmetçisi ve arkadaş olsun diye evine almış, on sekizine geldiğinde de zorla kıza sahip olmuştu.

Karısı bitişik odada, başağrısından yatarken o güne değin bilmediği bir çılgınlıkla, gözü dönmüş, Louise'in elbiselerini parçalamış, kız Kızılderili atalarının vahşiliğiyle ona karşı koymaya çalışmışsa da nedense bu direnişi Mungo'yu büsbütün çileden çıkarmıştı.

Kız göğsünü tırnaklarıyla yırtmış, kanatıncaya dek ısırılmış, ama tek söz söylememiş, tek ses çıkarmamıştı, bir çığlık atması yeterdi oysaki, hanımının veya evde çalışanların yetişip kurtarması için.

Sonunda Mungo, onu yerdeki kalın, beyaz ayı postuna devirmiş, olanca ağırlığıyla üzerine abanmış ve ona sahip olmuştu. Kızın sesi ancak o zaman çıkmıştı, gene atalarından kalma o vahşilikle erkeğe kollarıyla, bacaklarıyla sarılmış, kesik kesik, boğuk bir sesle fısıldamıştı: "Seni seviyorum. Seni her zaman sevdim, her zaman seveceğim."

Kuzey orduları üzerlerine yürüyüp de karısı, çocuklarıyla birlikte anavatani Fransa'ya kaçtığına Louise, Mungo'nun yanında kalmıştı. Çıkabildiği zaman onunla tarlalara gidip çalışmış, çıkamadığı zaman da evde onu beklemiş, gece gündüz Galveston Hastanesi'ne getirilen yaralılara bakmış, Mungo savaş alanından bir gözü kör ve berbat durumda döndüğü zaman da ona bakmış, iyileştirmişti. Son kez Louisiana'daki çiftliğine de onunla birlikte gitmiş, yanmış tarlalarını, yıkılmış evini gördüğü zaman içine düştüğü derin umutsuzluğu paylaşmış, o zamandan beri de yanı başından hiç mi hiç ayrılmamıştı. Belki ayrılmış olsaydı Mungo da şimdi buralarda, bu durumda olmazdı, çünkü kadın, onu zayıf düşürmüş, yumuşatmıştı. Oysaki Mungo kaç kez fırsat kokusu almıştı. Her şeyi düzeltecek

bir darbeye bulunma olanağı geçmişti eline. Her defasında da kadın onu alıkoymuş, frenlemişti. Hatta Perth'te, Louise'i yem olarak kullanıp adamı tuzağa düşüreceği sırada o, gidip kurbanını uyarılmış, Mungo'yu tutuklanma emriyle gelen polisleri kıl payı atlatıp kapağı gemiye atabilmişler, Avustralya'dan da kaçmışlardı.

O günden sonra da Louise'e bir daha hiç güvenmemişti. Capetown'da, kayınbiraderi Montijo dükünün beş kopya yazıp beş ayrı adrese postaladığı mektuplardan biri onu sonunda bulmuştu. Karısı Solange, bir at gezintisinde soğuk almış, beş gün sonra da zatürreeden ölmüş. Çocuklarını dük, korumasına almış, kendi çocuklarıyla birlikte eğitiyormuş, ayrıca onların velayetini Mungo St. John'a asla bırakmayacağını da ima ediyordu mektupta.

Sonunda Mungo, Louise'e verdiği sözü tutabilecek, onunla evlenebilecekti. Kayınbiraderinin mektubunu tam üç kez okuduktan sonra mum alevinde yakmış, Louise'e de hiç sözünü etmemişti. Kadın, onun hâlâ evli olduğunu sanıyor, bu yüzden de aralarındaki ilişki giderek yozlaşıyordu. Gene de, yanında olmasa bile onu etkileyebiliyordu. Kimberley yolundaki o karanlık kavşakta, Hendrick Naaiman'ın elinde elmasların parıltısını gördüğü zaman, Louise'in hayali gözlerinin önünde belirmiş, onu aşağılamış, horlamış, suçlamıştı. Bu yüzden keskin nişancı olduğu halde, ateş etmekte bir saniye geç kaldığından, adamı vuramamıştı, ama vursaydı, Louise'in tepkisi çok daha sert olurdu.

O gece kadın ona yardım etmek, onu kurtarmak için çırpınmıştı, ama Mungo gene de bir daha asla eski duruma dönemeyeceklerini, köprüleri yaktıklarını anlamıştı. Üstelik Zuga Ballantyne de kadına nasıl bakmıştı öyle?

Kuzeye doğru yol alırlarken de Louise bir yandan arabanın yanında yürüyor, bir yandan da ona açık açık meydan okuyordu:

"... Hiç olmazsa Zuga Ballantyne onurlu bir adam."

"Öyleyse neden beni terk etmiyorsun?"

"Biliyorsun şimdi şu durumdayken terk edemem seni..."

Bir daha da bu konu açılmamıştı, ama kadının buz gibi susuşlarından o adamı aklından çıkaramadığını anlıyor ve bir kadının, ne denli mutsuz olursa olsun, yeni bir ilişkiye hazırlanmadan bir ilişkiyi kopartamayacağını bildiğinden, Louise'in de, şimdi bu yeni ilişkiyi bulduğuna göre, onu terk edip gitmesini bekliyordu. Acaba bu kararı verdiğinde onu koyverir miydi gitsin, bilemiyordu. Eskiden olsaydı, onu asla başkasına bırakmaz, öldürürdü. Ama Khami'ye geldiklerinden beri her şey öylesine hızla değişmişti ki, çok yakında patlama noktasına varacakları belliydi.

Çünkü Mungo, Robyn Ballantyne'in bir zamanlar ona ne denli çekici geldiğini tamamen unutmuşken şimdi, olgun kadın, Robyn Codrington, onu derinden etkiliyor, sarsıyordu. Robyn'in Matabele Kralının pek güvendiği bir arkadaşı olduğunu biliyordu, eğer burada, kuzeyde, öngördüğü gibi işleri yoluna girecekse, o zaman kadının Matabele'lerle ilişkisi de Mungo açısından çok değerli olacaktır.

Bir şey daha vardı, Mungo St. John kendisine yapılan bir kötülüğü hiçbir zaman unutmazdı. Clinton Codrington, Huron gemisini Ümit Burnu açıklarında yakalayan Kraliyet Donanması kruvazörünün komutanıydı. Mungo için uğursuzluklar o olayla başlamıştı. Codrington'dan da öcünü alması gerekiyordu.

İçini çekti, bastonuna dayanarak kalktı, baktı, iki küçük onu gözlüyorlar. Mungo St. John, hangi

yaşta olurlarsa olsunlar, kadınlardan hoşlanırdı, üstelik kendi çocuklarını da görmeyeli yıllar olmuştu, aşağı yukarı şu ikisinin yaşında olmalıydılar. Pek de güzel, sevimli şeylerdi. Onları ta uzaktan gördüğü halde, babalık duyguları kabarıyordu, şimdi böyle yakınında olunca, birden son günlerin yalnızlığı da, kafasını dolduran karanlık düşünceler de dağıldı, uçup gitti. Bacağının elverdiğince eğilip onları selamlarken “İyi günler, küçük hanımlar, ” dedi. Gülümsedi. Küçükler, gözlerini ona dikmiş, bakıyorlardı, hem de neresine, pantolonunun önüne. Mungo St. John'un huzuru kaçtı, kıpırdandı:

"Size bir yardımım dokunabilir mi acaba?"

"Kuyruğunuzu görmek istemiştik de, efendim."

Mungo biliyordu, kaç yaşında olursa olsun, bir dişi karşısında, şaşkınlık göstermeyeceksin: "Yaa, öyle mi? Peki, bunu bilmeniz doğru mu bakalım, ha söyleyin?"

İkisi birlikte başlarını salladılar, ama gözlerini gene o noktadan ayırmıyorlardı. Evet, orada mutlaka bir şey vardı. Şeytan, kuyruğunu kıvrıp oraya gizliyor olacaktı, tıpkı köpekleri Napolyon'un yaptığı gibi.

Mungo oturdu, " Kim anlattı size bunları?" diye sordu." Annem sizin şeytan olduğunuzu söyledi, şeytanın da kuyruğu vardır."

Mungo, gülmemek için kendini zor tutuyordu, ciddi bir yüz takındı:

"Ha, anlıyorum. Ama bunu sizlerden başka kimse bilmiyor, kimseye de söylemezsiniz, değil mi?" Birden Mungo, Khami'de dostu bulunmanın değerini anlayıverdi. Hele böyle, gözleri her şeyi gören, kulakları her şeyi duyan iki afacan dost, eşsiz bir fırsattı.

"Gösterirseniz kimseye bir şey söylemeyiz, söz."

"Ama bunu yapamam. Anneniz size, giysilerin altındakilerini birine göstermenin günah olduğunu söylememiş miydi yoksa?"

"Evet, kendimize bile bakmamız yasaktır."

"Gördünüz mü işte. Ama bakın ne yapalım, ben size, kuyruğuma nasıl sahip olduğumu anlatayım, ister misiniz?"

. Küçükler sevinçle el çırpıtlar, eteklerini yayıp Mungo'nun ayaklarının dibine bağdaş kurdular. Masal dinlemek çok, çok güzel bir şeydi. Mungo St. John'da da ne masallar vardı neler! Hepsi birbirinden korkunç, kana susamış, geceleri karabasanlar gördüren, nefis masallar.

Artık her gün oraya gelince ikizleri bekler buluyordu. Onun büyüüne kapılmışlar, o şaşılası hortlak ve ejderha masallarını, o hain büyücüleri, güzel prensesleri anlatan masalları dinle•meye doyamıyorlardı. Mungo da güzel prensesleri tanımlarken hep ya Vicky'nin saçlarını ya Lizzie'nin gözlerini örnek gösteriyordu. Sonra sözü döndürüp dolaştırıp Khami Misyonundaki olaylara getiriyordu. Bir gün Cathy'nin kuzen Ralph'in portresini ezbere çizmeye başladığını ve Cathy'nin Ralph'e abayı yaktığını onlardan öğrendi.

Sonra Kral Ben'in tüm aileyi yeni ay doğduğunda yapılacak törene çağırdığını öğrendi, ikizler, özellikle boğanın kurban ediliş sahnesini heyecanla bekliyorlardı." Artık on bir yaşındayız, bu yıl seyretmemize izin verilecek. Boğayı çıplak elle öldürüyorlarmış, silahsız, " diyorlardı.

Sonra babalarının yemekte annelerine 'şu hain korsan'ın Khami'de daha ne kadar kalacağını sorduğunu öğreniyordu. Sonra gene bir gün Mungo, kızlardan, kralın bir kez daha indunalarına 'khombisile' olduğunu öğrendi. Kralın kardeşlerinden biri olan Gandang, bunu karısı Juba'ya söylemiş, Juba da annelerine anlatmış.

Mungo kendisinden beklendiği gibi, sordu: "Khombisile de ne demek?"

"Yani, onlara göstermiş demek. Hazineyi göstermiş."

"Bir şey anlamadım, anlatsanıza şunu!"

"Bir sır. Annem diyor ki, başkaları, kötü insanlar bunu duyarlarsa Kral Ben için çok, çok fena olurmuş. Hırsızlık gelebilirmiş sonra. Bakın şöyle oluyor. Onlara elmasları gösteriyor. Karıları her yanını yağla sıvıyorlar, sonra bu yağa elmasları yapıştırıyorlar."

"Peki, Kral Ben bu elmasları nereden buluyormuş?" Öğrenme tutkusu, kuşkuya ağır basıyordu.

"Adamları Kimberley'den getiriyorlar. Juba diyor ki, bu gerçekte hırsızlık sayılmazmış. Krala gösterilmesi gereken saygı demekmiş."

"Juba elmasların kaç tane olduğunu da söyledi mi?"

"Çanaklar dolusu elmas, çanaklar dolusu!"

Mungo'nun tek gözü, Afrika'nın o iri, yırtıcı hayvanlarının gözü gibi hırsıyla parladı.

\*\*\*

Jordan günün bu erken saatlerini çok seviyordu. Bay Rhodes'u güneş doğmadan bir saat önce uyandırmak onun göreviydi, çünkü Rhodes nerede olursa olsun, güneşin doğuşunu seyretmekten hoşlanıyordu. Jordan da ancak bu saatlerde efendisiyle baş başa kalabiliyor, onunla görüş alışverişinde bulunuyor, daha doğrusu onun olağanüstü, inanılmaz, her şeyi kapsayan tasarılarını dinliyordu. Bay Rhodes'in konuşmalarını da, stenoyla, bu zamanlarda kaleme alıyordu. Kap Parlamentosuna seçilmişti, orada konuşuyor; De Beers yöneticilerinin toplantısına başkan seçilmişti, orada da konuşuyordu. De Beers, Bay Rhodes'in küçük madenleri ve daha önemsiz şirketleri toplayıp kurduğu dev elmas şirketi idi. Dev bir boğa gibi, hepsini yutmuştu, hepsi Bay Rhodes'indi artık.

Sabahlan yan yana atla gezerlerken Bay Rhodes birden başını kaldırır, her defasında ayrı bir cevher yumurtlardı. Bir gün, "İngiliz doğduğun için her gün Tanrıya şükretmelisin, Jordan," demişti. Bir başka gün, "Tüm bunların tek bir amacı var, Jordan," demişti. "Amaç, zengin olmak değil. Tek ve gerçek amaç, tüm uygar dünyayı Britanya'nın yönetimine sokmak, Kuzey Amerika'yı geri almak, tüm Anglosakson ırkını tek ve büyük bir imparatorluk olarak bir araya getirmek, amaç bu işte."

Sonra sık sık başını çevirip hiç gitmediği, ama hep düşlediği kuzeye bakıyordu: "Benim düşüncem, benim kuzeyim, benim kafamdan doğan tasarı. Her şey gerçekte oradan başlayacak, Jordan. Zamanı geldiğinde seni göndereceğim. Hiç kimseye güvenmediğim kadar güveniyorum sana."

Kuş heykeli şimdi Bay Rhodes'in yatak odasında duruyordu. Bir sabah Jordan'a demişti ki: "Bak aklıma bir şey geldi Jordan. Sana da danışmak istiyorum. Heykele bakarken, düşündüm ki kuzey, giriş kapısıdır, kuzey, şu bizim kıtamızın uzantısıdır." İşte böyle başlamıştı her şey, kuşun gölgesinde.

Sonra, Kap'ta Groote Schuur, yani Büyük Samanlık denilen yerdeki saray yavrusunu yaptırırken de, bin yıl geçse de Cecil John Rhodes'in adını anımsatacak bir simge koymak istemiş, Jordan'da kuşu önermişti. Böylece kuş, Groote Schuur'un ruhu olmuş çıkmıştı. Her odaya, hatta banyoya bile kabartmaları, resimleri konmuş, duvarlara çizilmişti. Heykelin kendisi de Kimberley'den getirilmiş, görkemli giriş rolünde hazırlanan, ta yüksekte, özel bir kovuğa yerleştirilmişti.

Bu sabah her zamankinden erken çıkmışlardı, hava soğuktu, buz gibi. Bay Rhodes'in ise keyfi yerinde değildi, suratını asmış düşünüyordu. Henüz otuzunu geçmiş olmasına karşın bu sabah en az on beş yaş daha büyük görünüyordu. Atının üzerinde, yakasını kaldırmış, iki büklüm gidiyordu. Birden, "Kendimi safkan Arap bir yarış atı gibi hissediyorum," deyiverdi. "Koşmaya hazırım, istekliyim, ama sırtımda kara bir binici var, beni dizginliyor, dün gece de gene benimleydi,

Jordan. Yıllar, yıllar önce, İngiltere'den buraya, bu topraklara geldiğimde ondan kurtulduğumu sanmıştım, ama işte gene sırtıma bindi. Adı ölüm, Jordan. Bana öyle az zaman bıraktı ki! Zamanım öyle azaldı ki Jordan, acele etmeliyim. Çabuk olmalıyım."

Döndü, elini yanı başında giden Jordan'ın omzuna koydu. Beyaz dudakları hafifçe kıpırdadı, gülümsedi:

"Sana nasıl da imreniyorum, oğlum, çünkü sen hepsini göreceksin, bense göremeyeceğim. Her şey çok kısa sürüyor Jordan, yaşam da, zafer de hatta sevda bile, her şey çok çabuk bitiyor. Hadi bakalım, dönelim artık, işimiz çok bugün."

Ormandan çıkarırken düşüncelerinin akışı gene yön değiştirmiş, ölüm bir yana itilmişti:

"Onu kıstırmak zorundayız, Jordan, biliyorum, senin babandır, ama onu köşeye kıstırmak

zorundayız, çünkü zaman hızla akıyor, baban olmadan kıpırdayamayız.”

\*\*\*

Ev, iyi durumdaydı, bakımlıydı. Damının sazı henüz değiştirilmiş, yenilenmişti. Parlak, altın sarışıydı ve kalın duvarlar da yeni badana edilmiş gibi bembeyazdı. Bacadan duman tütüğünü görünce Jordan rahat bir soluk aldı. Demek ki babası evdeydi. Burasının bir zamanlar yaşlı avcı Tom Harkness'e ait olduğunu ve babasının, kitabından kazandığı parayla, yüz elli İngiliz Lirasına satın aldığını biliyordu. Belki de duygusal bir davranıştı bu, çünkü Zambeziya'ya ilk seferine Zuga Ballantyne, Tom'un önerisiyle, ondan aldığı esinle çıkmıştı.

Jordan atından indi, dizginleri verandanın korkuluğuna bağlayarak basamaklara yürürken, kapının yanında, nöbetçi gibi dikilmiş duran mavi mermer taşta bir göz attı. Ralph'in onu madenden çıkardığı günü anımsadı, yüzü gölgelendi.

Onca yıl çalışıp didinmekten geriye bir tek bu taş kalmıştı, yalnız bu. Babası neden sanki bunca zahmete katlanıp taşı ta oralardan getirmiş, üstelik de buraya dikmişti, anlaşılır gibi değildi.

İçeri seslenmesine zaman kalmadan kapı hışımla açıldı, Jan Cheroot hoplaya zıplaya çıktı: "Jordan, Jordie'ciğim benim!"

Saçları artık bembeyazdı, ama gözleri gene eskisi gibi parlaktı ve kırışıkları da artmamıştı. Jordan'ı sımsıkı kucakladı, ama birkaç basamak yukarıda olmasına karşın gene de delikanlının çenesine bile gelmiyordu boyu.

"Ah nasıl da boy atmışsın Jordie! Bu kadar uzun boylu olacağın kimin aklına gelirdi ki? Bakayım sana, dur şöyle. Maymun pisliğine karşı bir altın bahse girerim ki, şimdiye dek birkaç kızın gönlünü çelmişsindir.”

Bu kez Jordan onu kendine çekip bağrına bastı: "Senin kadar değil ama.”

"Öyle, doğrusu ben de iyi başlamıştım. Hâlâ bir iki koşuluk soluğum kaldı hani. Biz de üç gün önce döndük. İyi ki geldin.”

"Jordan.”

Zuga Ballantyne, kapıda dikilmişti, babasını hiç böylesine iyi görmemişti, sanki boyu daha da uzamış, omuzları daha da gerilmiş gibiydi. Elmas madenlerinin oradayken nasıl da çökmüştü oysaki! Baba oğul el sıkışırken Jordan onun yüzünü daha yakından, dikkatle inceledi.

Elmas madenindeyken tükettiği o gururu, o kararlılığı yeniden gelmişti, ama biraz başkalaşmış olarak. Yeşil gözlerinde yeni yeni düşüncelerin parıltısı vardı; daha anlayışlı, daha merhametli olmuş gibiydi. Kendini yıkılma noktasına dek denemiş, ruhunun ta sınırlarına varmış ve güvenliğine kavuşmuş bir adamdı işte. Bu değişimi belirtir bir davranışta da bulunmakta gecikmedi; eğildi, sakalının yumuşacık, altın kıvrımlarını oğlunun yanağına dayadı.

"Jordan, hep aklımdaydın. Ne iyi ettin de geldin, sağ olası.”

Sonra kolunu onun omuzlarına dolayarak içeri, odaya götürdü. Jordan bu odayı oldum olası severdi, ocakta gürül gürül yanan ateşte ellerini ısıtırken çevresine bir göz attı, tam bir erkek odası işte. Erkek kitaplarıyla, ansiklopedilerle, yıllıklarla ve kalın, deri ciltli gezi anılarıyla dolu raflar. Duvarlara asılı silahlar, yaylar, zehirli Buşman okları, Matabele ve Zulu kalkanları, mızrakları ve

Zuga'nın yeniden başladığı mesleğinin gereçleri, çeşit çeşit silahlar, en iyi marka tüfekler.

Sonra av anıları, geyik boynuzlan, zebra postları, Kalahari aslanının altın sarısı yelesi, adam boyunu aşan fildişleri...

"Nasıl, av iyi geçti mi bari?"

Zuga omuz silkti: "Müşterilerimin isteklerini karşılamak her mevsim biraz daha zor oluyor." Müşterileri, Afrika'ya avlanmaya gelen zengin ve soylu sporculardı.

"Ama hiç olmazsa Amerikalılar da sonunda Afrika'yı bulmuşa benzerler. Gelecek mevsim için iyi bir partiyle anlaştım, Donanma Bakanımış, Roosevelt adında bir genç. İşte böyle, iki yakamızı iyi kötü bir araya getirebiliyoruz. Jan Cheroot ile ikimiz. Ama seni, seni sormama gerek yok bakıyorum."

Gerçekten de Jordan çok şıktı, en iyi cins İngiliz kumaşından ceketi, yumuşak deri çizmeleri, gümüş mahmuzları, cebindeki altın saat zinciri, boyunbağındaki elmas iğne, hepsi bunu kanıtlıyordu.

"Rhodes'in yanına girmekle doğru bir seçim yaptın, oğlum. Biliyorum onu çok sayıyor, beğeniyorsun. Hadi bakalım, Jan Cheroot bize yemek hazırlarken birer kadeh konyak içelim.

Ama senin yemeğini çok arıyoruz doğrusu. Bizimkini beğenecek misin bilmem."

Konyağı kadehlere koyarken arkasını dönmeden sordu:

"Ya Ralph, Ralph'ten ne haber?"

"Kimberley'de ya da tren istasyonunda sık sık buluşuyoruz, hep sizi sorar. O da büyük adam olacak, baba. Arabaları her yana mal taşıyor. Şasi Irmağı kıyısında Tati'de bir alışveriş merkezi kurdu."

Yemeği ocağın önünde yediler, kara ekmek, ekşi peynir, soğuk koyun budu, bir şişe de kırmızı şarap. Yemek bitince bacaklarını ateşe uzatıp oturdular. Jan Cheroot, Jordan'ın altın tabakasından çıkardığı yaprak sigaralarını yaktı. Jordan, söze başladı: "Baba, şu imtiyaz..."

Zuga soğuk bir tavırla: "Salt bizi görmeye geldin sanmıştım. Oğlum olmaktan çok Rhodes'in adamı olduğunu hep unutuyorum nedense."

"Her ikisi birden olduğum için sizinle bunları konuşabiliyorum. Maund ile Selous, Rhodes'in önerilerine evet dediler, imtiyazları sattılar, onar bin İngiliz Lirasına."

Maund bir asker ve serüven düşkünüydü. Fred Selous ise Zuga gibi avcıydı ve onun gibi Afrika'da avlanma konusunda çok ilgi uyandıran bir kitap yazmıştı. Bu adamların ikisi de ayrı ayrı zamanlarda Lobengula'dan, doğu dominyonlarında fildişi avlanmak ve maden aramak için imtiyazlar koparmışlardı.

"Bay Rhodes size özellikle şunu belirtmemi istedi: Maund'un da, Selous'un da imtiyazları, Mzilikazi'nin size hak tanıdığı topraklar üzerinde, şimdi ikisi de Bay Rhodes'in. Zaten anlaşmaların geçerliliği tartışılabilir."

Zuga, tersledi: "Ballantyne imtiyazı daha önce verilmiştir, Mzilikazi tarafından, ondan sonra verilen imtiyazların geçerliliği yoktur."

"Ama Bay Rhodes'in avukatları diyor ki..."



"Bay Rhodes'in da, avukatlarının da Allah belasını versin. Hepsinin de canı cehenneme..."

Zuga uzun uzun düşündü, neden sonra kalktı, imtiyazı bulunduğu çekmecedен aldı, getirdi. Yumuşamış gibiydi, sordu:

"Peki, Bay Rhodes'in avukatları ne diyormuş bakalım?"

"Bu imtiyazın yasaların beş ayrı maddesine dayanılarak yürütülebileceğini, geçersiz sayılacağını söylüyorlar. Baba, onunla baş edemezsiniz. Her yerde tanıdığı var. Çok etkili bir adam. Hiç kuşku yok, bir daha ki seçimde Kap Parlamentosuna başbakan seçilecek. Serveti ise belki on milyon lirayı bulur, o kadar zengin."

"Gene de onunla savaşıyorum ben. Jordan, anlamıyor musun? Bir insanın bir şeyi olmalı, bir hayali, karanlıkta arayabileceği, izleyebileceği bir ışık, bunlar olmadan yaşanır mı? Bunu kesinlikle satamam ben, hiçbir şeyim kalmaz, bir hiç olur çıkarım. Yaşama gücümü, direncimi yitiririm. Biliyorum, hiçbir zaman gerçekleşmeyecek bir düş bu belki. Yeterince param yok. Belki gücüm bile kalmadı diyebilirsin ama Jordan, bu kâğıt benim oldukça umut edebiliyorum ya! Hayal kurabiliyorum ya! Bunu satamam."

"Bunu kendisine anlattım, o da anladı. Sizin de bu tasarının bir parçası olmanızı istiyor. Şirket yönetim kurulunda size de yer verecek. O zaman çiftlik toprağınız, altın imtiyazınız olacak, çalışacak, yöneteceksiniz. Anlamıyor musunuz baba, hayalinizi elinizden almak şöyle dursun, sonunda gerçekleşmesini sağlıyor, isterseniz dört saatte Groote Schuur'da oluruz."

"Ama sonra karanlıkta nasıl dönerim?"

"On beş yatak odası var, dilediğinizi seçersiniz."

Zuga birden gençleşiverdi, heyecanlandı:

"O halde ne duruyoruz daha? Jan Cheroot çabuk kalın paltomu getir."

\*\*\*

Zuga, evden çıkarken mavi taş dokunup parmaklarını dudagina götürdü, oğluna baktı, güldü, ” Uğur getirsin diye, ” dedi.

Jan Cheroot, Zuga'nın atının dizginlerini tutuyordu, homurdandı:

"Ne uğuru be, baş belası taş, ta Kimberley'den buralara getirinceye dek canımızı çıkardı."

Yolda giderlerken Jordan dedi ki: "Maviye rastladığımız o günü sık sık düşünürüm de... Eğer bilseydik..."

"Nereden bilecektik ki?"

"Ben neden oldum. Ben emindim. Sizi de mavi zeminin verimsiz olduğuna ben inandırdım."

"Jordan, o zaman henüz bir çocuktun."

"Ama elmastan anlar geçiniyordum. Belki bu denli emin olmasaydım. Şeytan Sofrası'nı satmazdınız."

"Satmadım ki zaten! Kumarda gitti."

"Değersiz olduğunı sandığınız için kaybettiniz. Mavinin son değil sadece başlangıç olduğunı bilseydiniz Bay Rhodes'le bahse tutuşmazdınız."

"Ama o zaman bunu kimse bilmiyordu ki!"

"Bay Rhodes sezinlemişti. Güvenini yitirmedi o. Mavinin ne olduğunı biliyordu. İçgüdüleriyle biliyordu. Başka kimsede olmayan o içgüdüleriyle."

"Bir daha Kimberley'e hiç dönmedim, Jordie. Dönmek istemedim ama haber, demiryolundan sızıp geliyor elbette.

Rhodes ile Barnate'nin Şeytan Sofrası'na yarım milyon lira değer biçtiklerini duydum."

"Evet, çünkü asıl elmas madeninin anahtarı orasıymış. En zengin maden orasıymış, ama bunu tahmin edemezsiniz ki, baba."

"Gariptir, kiminin içgüdüleri her zaman doğru çıkıyor da kimi her zaman yanılıyor. Bense öteden beri, kuzeye giden yolu o çukurun, o korkunç çukurun açacağını biliyordum, bundan hiç kuşku yoktu. Anlat bakalım, maviyi anlat bana."

"Değişiyor, baba, durduğu yerde değişime uğruyor, bu derece basit. Elmas zaten doğanın mucizesi değil mi? Bay Rhodes gösterdiği zaman gözlerime inanmadım. O sert, mavi, granit gibi kaya, bir iki yıl açıkta kaldıktan sonra, sanıyoruz güneşin etkisiyle un ufak oluyor, dağılıyor. O elmaslar baba, o elmaslar! İnanılır gibi değil. Her gün on bir bin kırıklık elmas elde ediliyor, düşünebiliyor musunuz? Mavi, ana damarmış meğer mavi asıl madenin yüreğiymiş. Bazen kendimden kaçmak istiyorum. Şimdi de, sizin de bu işe katılacağınızı düşündükçe bilemezsiniz ne mutlu oluyorum, siz ve Bay Rhodes."

Zuga içinden, ” Bay Rhodes! Hep Bay Rhodes. Ama bir delikanlının bir kahramana tapması iyi bir şey. Şu zavallı dünyamızda kahramanlar kalmayınca halimiz nice olacak bakalım?" diyordu.

\*\*\*

Bay Rhodes, hemen konuya girdi.

"İşte böyle, neye ihtiyacım olduğunı biliyorsunuz. Size ve imtiyazınıza ihtiyacım var. Karşılığında

benden ne isteyeceksiniz?"

Zuga sordu: "Benim işim ne olacak? Ne yapacağım?"

"Güzel. Servetten önce başarı istiyorsunuz demek. Hoşuma gidiyorsunuz, Ballantyne, ama biz işimize bakalım. Ben işgal seferine komuta edersiniz diye düşünmüştüm, oraları çok iyi biliyorsunuz, yol gösterirsiniz diyordum. Ama bunu bir başkası da, sözgelimi Selous da yapabilir. Size daha önemli bir iş vereceğim. Matabele Kralı nezdinde temsilcim olacaksınız. Vahşiler sizi tanıyor, sayıyorlar. Dillerini konuşuyor, törelerini biliyorsunuz, üstelik askersiniz. Kabile konusunda yazdığınız askeri makaleyi okudum. Kendi kendimizi aldatmayalım, Ballantyne, sonunda iş gelip çatışmaya dayanabilir. Tüm bunları yapabilen, tüm bu yeteneklere birden sahip olan bir başkasını düşünemiyorum. Bakın, ben kötü biri değilim Ballantyne. Bu işimi yapın, ne isterseniz isteyin benden. Para, on bin altın, toprak, verilen her parsel dört bin hektar olacak, altın madenleri, her biri beş yüzer metrekare olacak. Kaçar tane diyelim, hepsinden beşer tane diyelim, on bin lira nakit, seçeceğiniz yerden yirmi bin hektar toprak, 'Avcının Serüveni'nde anlattığınız, o büyük fili avlamış olduğunuz zengin altın damarı üzerinde beş parsel. Ne diyorsunuz, Ballantyne?"

"Hepsinden onar tane. On bin lira, on parça toprak, on altın madeni."

"Anlaştık, hemen yaz Jordan, hemen yaz. tyi ama Lobengula'nın karargâhında bulunduğunuz sürece ücretiniz ne olacak? Yılda iki bin dört yüze ne dersiniz? Kötü biri değilim ben, Ballantyne."

"Ben de açgözlü değilim."

"O halde yılda dört bin altın. Anlaştık. Şimdi yemeğe gidebiliriz."

\*\*\*

Zuga, Groote Schuur'da beş gün kaldı, her şeyi enine boyuna konuştular, tasarladılar, tartıştılar. Rhodes, Zuga'nın sandığı gibi tek başına yaşayan biri değildi, tam tersine, çevresinde hep erkekler vardı. Yemekte, sofrada en azından on beş kişi oluyordu. Zengin, güçlü ya da yaralı veya sadece eğlendirici insanlardı bunlar. Bir yemekte bir ozan bile vardı, Hindistan hizmetinden dönerken buraya uğramış, ufak tefek, gözlüklü biri. Jordan onun öykü kitabını okumuş, yemeğe çağırmıştı. Rhodes de buralara dönüp Afrika konusunda yazmasını önerdi." Gelecek burada, genç Kipling, bize de, söylencemizi kaleme alacak bir ozan gerek."

Düzinelerce erkek ama tek bir kadın yoktu. Evde, bırakın kadın hizmetçiye, duvarlarda kadın resmine bile rastlanmıyordu. Ve adam durmadan, dinlenmeden konuşuyor, konuşuyor, çeşitli düşünceler, öneriler ortaya atıyordu. Kuzey seferinden söz açılınca Zuga onun ayrıntılara gireceğini sanmıştı. Yanılıyormuş meğer. Sadece ana çizgileri verdi, amacı çizdi:

"Lobengula'dan bir belge almamız gerekiyor, tüm bu imtiyazları tek bir imtiyaz halinde toplayıp onaylayacak bir belge ki bu belgeyi alıp, Londra'ya götürebileyim." Sonra adamını seçti: "Rudd, sen hukuktan anlarsın, git yap şu işi. Jordan'ı da yanına al. Yerli dilini biliyor. Daha kimi istersen al. Sana tam yetki veriyorum."

Sonra Zuga'ya döndü: "Bir işgal birliği gerekiyor bize. Hızlı hareket edecek kadar küçük, kendini Matabele'lerden koruyabilecek kadar büyük bir birlik olmalı. Ballantyne her şeyden önce bunu düşünmelisiniz. Bana kararınızı bildirin, ama unutmayın fazla zaman yok."

Başkasının altı ayda tamamlayabileceği bir iş beş günde bitirilmiş, Jordan babasını geçiriyordu:

"Ne büyük adam, değil mi baba? Öyle de eli açık ki!"

"Ama o eli açıklığından yararlanan da gene kendisi. Bir ermiş bu kadar kısa zamanda böylesine bir servet sahibi olamaz. Gene de bu işi yapsa yapsa Rhodes yapabilir diyorum, bu yüzden onunla cehenneme bile gidebilirim."

"Dua edelim de bu, gerekmesin. Bakın bana, ben ne düşündüm, o işgal birliği konusunda. Arabaları olan, yolu bilen, malzeme ve adam toplayabilecek bir kişi var, tek bir kişi. O da Ralph."

Oğlundan ayrıldıktan sonra da Zuga'nın heyecanı yatışmadı. Rhodes'un kendine özgü dehasıydı bunu yaratan, çevresindekileri böylesine harekete geçiren, coşturabilen. İleride belki de gömüleceği bataklıklar olduğunu bile bile insan vargücüsüyle kendisini bu işe verebiliyordu.

On parça toprak demek, kırk bin hektar demekti, ama bakımı on bin altından çok daha pahalıya patlardı. Binalar yapılacak, kuyular açılacak, parmaklıklar, çitlerle çevrilecek, hayvan alınacak, işçi tutulacak.

Altın madenlerine gelince, demiryolundan araç gereç taşımının kaçpa patlayacağını kestiremiyordu bile. Elbette işletecek parası olmayınca pek çok fırsatı da burnunun dibinden kaçıracaktı. Başlangıçta başkalarının toprakları düşük fiyatla satışa çıkarılacaktı, ama parası olmadığı için, kendisinin saydığı bu topraklara bile sahip, olamayacak, başkaları alacaktı.

Ama şu sırada bunların hiçbirini keyfini kaçırmıyordu. Ne yüzüne vuran, soğuktan yanaklarını uyuşturan rüzgârla karışık yağmur, ne hayalinin hâlâ rüya olması, ne de başka bir şey. Çünkü şimdi bu hayalin gerçekleşmesi yolunda hiç olmazsa bir adım atılmıştı. Hem de, sabırsız bir adam tarafından atılmıştı. Eski bir kumarbaz olarak, talihin artık ondan yana döndüğüne inanıyordu.

Yağmur, eve yaklaşınca kadar, gümüştten bir perde gibi onu izledi. Ancak küçük korudan çıktığı anda gerçekle yüz yüze geldi, neşesi bir anda patlamış balon gibi söndü gitti. Yanılmıştı, talih ondan yana dönmemişti. Hepsi boşunaydı, çünkü karşısında, evi yarı yıkık durumda, ona bakıyordu.

Altına kurulmuş olduğu yüzyıllık ağaçlardan biri, artık dayanamamış olacak ki, rüzgârdan devrilmiş, evin ön kesimini de ezmişti. Dam da olduğu gibi içeri çökmüştü. Aman Tanrım! Oturma odasına yağmur doluyor olmalıydı, kitapları, kâğıtları!

Bu yıkım karşısında dili tutulmuş gibi, atından indi, oracıkta dikildi kaldı. Ciğerleri sıkışıyor, soluk alamıyordu. Bu, Tanrıları kızdırdığına inanan birinin korkusuydu, ilkel bir korku. Eşiğine bekçi olarak diktiği o mavi mermer sütun, devrilmişti. Eskiden granit kadar sert ve pürüzsüzken şimdi güneşle ve havayla çürümüş olacak ki, tebeşir gibi dağılmıştı.

Zuga diz çöküp verandanın yıkıntısı altında kalmış olan mavi taşın parçalarına dokundu. Evinin yıkılması hiçbir şey değildi, önemsizdi. Yerine koyamayacağı tek serveti bu taşı işte. Onun böyle dağılmasının uğursuzluk getireceğine, nedense, yürekte inanıyordu.

O anda yağmur yeniden şiddetini arttırdı. Zuga'nın parmak uçlarında beyaz bir şimşek çaktı, ama öylesine göz kamaştırıcı bir ışıktı ki bu, eli yanacakmış gibi korktu, çekildi. Gerçekte buz gibi soğuktu taş, buz gibi.

Bugünkü biçimini almış olduğu iki yüz milyon yıldan beri bir kez bile gümüşüğüne çıkmamıştı, ama damıtılmış bir güneş ışını gibi, parlıyordu.

Zuga ömründe böylesine güzel bir şey görmemiş, böyle bir şeye elini sürmemişti. Bu, boşa gitmiş sandığı yıllarının hiç de boşa harcanmadığının bir kanıtı oluyordu, bir zamanlar kuzeye giden yolun anahtarının De Beers Yeni Madenindeki o korkunç çukur olduğuna inanmıştı ya, bu inancının yerinde olduğunu, yanılmadığını kanıtlıyordu.

Tir tir titreyen elleriyle çakısını açtı, darmadağın mavi kayanın içindeki yuvasından o eşsiz ışık kümesini usulca aldı. Fısıldadı:

"Ballantyne elması!"

Ve bir falcının kristal topa baktığı gibi, o dupduru derinliklerine daldı kaldı. Hayalinde, yemyeşil çayırlar belirdi; bu çayırlarda otlayan sürü sürü sığır ve yüksek, mavi bir gök, bu göğe karşı durmadan dönen, altın madeninin su çarkları.

\*\*\*

Onu beklemiyorlardı. Öyle çabuk geldi ki, hiçbir haberci, önceden, geliş haberini iletemedi. Rudd ile ötekileri Şaşı'de bırakmış, yedeğinde iki atla, biri yorulduğunda ötekine binerek durmadan yol almıştı. Böylelikle, Matabele ülkesi sınırından Khami Misyonuna tam beş günde varabildi.

Misyonun önündeki verandada telaşla toplanan aileye, atından inmeden kendini tanıttı: "Ben, Jordan Ballantyne." Kuşatma, böylece, tek bir silah ateşlenmeksizin, son buluverdi.

O pırıl pırıl lüleleriyle, dudaklarında o sıcacık, yarı çekingen gülümsemesiyle yürüdü girdi ve hepsinin, her birinin yüreğinde, bir fırtına gibi esti.

Getirdiği armağanları özenle seçmiş ve her birinin zevkine, kişisel gereksinmesine uyacak şeyler olmalarına dikkat etmişti.

Clinton'a iki düzine paket tohum getirmişti, çoğu buralarda alışılmadık sebze ve otlardı. Robyn'e koca bir kutu ilaç, bu arada bir şişe kloroform ve büyük bir cüzdan içinde pırıl pırıl, keskin ameliyat gereçleri gelmişti.

Salina'ya Tennyson'un son şiir kitabı, ikizlere birer tane, gözleri oynayan, tıpkı canlı gibi duran porselen köpek ve Cathy'ye de, armağanların en güzeli, bir kutu yağlıboya, bir demet fırça ve Ralph'den bir mektup.

Birinci hafta boyunca, Rudd ile ötekileri beklerken Jordan, yeşil bir dal parçası yardımıyla su buldu, bu yeteneği Clinton bir türlü edinememişti. Sonra da eniştesinin kuyu kazmasına yardım etti. Üç metre kadar aşağıda dupduru, tatlı suya rastladılar. Cathy'ye Ralph'in ta doğumundan beri özyaşamını anlattı, öylesine ayrıntılı anlattı ki, ancak bir haftada ve bölüm bölüm tamamlayabildi. Kız, gözlerini ona dikmiş, büyük bir merakla dinledi, durdu.

Sonra kolları sıvadı, odunla ısıtılan ocakta, birbiri ardına mucizeler yarattı, işitilmedik pastalar, tatlılar, salçalı yemekler birbirini izledi. Salina bir şeyler öğrenmek, yardım etmek amacıyla yanında dolanırken, ona Lord Tennyson'un şiirlerini ezbere okudu. Salina da onun eşsiz büyüüne kapılmış gitmişti.

İkizlere gazete kâğıdından çeşit çeşit, dizi dizi hayvan, kuş biçimleri kesmesini öğretti ve Mungo St. John, Khami'den ayrıldığından beri susuzluğunu, eksikliğini duydukları, o heyecanlı masallardan anlattı.

Robyn'e Capetown'dan son haberleri getirmişti. Gerek orada, gerek anavatandaki siyasal durum konusunda geniş bilgisi vardı. Gelecek seçimler için yürütülen tahminlerin çoğu, Groote Schuur'daki evin sofrasında tartışıldığı için delikanlı bu konularda geniş bilgi sahibiydi.

Halasına, " Kraliçenin tahta çıkış yıldönümünde sokaktaki halk onu çılgınca alkışlamış, ama soylular balkonlardan yuhalamışlar, " diyordu.

Tüm bunlar, yirmi yıldır yabanıl doğayla, vahşilerle baş başa yaşayan Robyn için bulunmaz bir nimetti. Khami'de genellikle karanlık bastığında akşam yemeği bitmiş olur, aile bir saat sonra yatağa girerdi, ancak Jordan geldiğinden beri konuşmalar, kahkahalar kimi zaman gece yarısına dek sürüyordu.

\*\*\*

"Jordan, hiç kuşku yok ki, eğer Masona beldesini ele geçirmek istiyorsak halanı köşeye sıkıştırmak

zorundayız. İştiiğim kadarıyla Lobengula, hiçbir önemli kararını Doktor Codrington'a danışmadan alamıyormuş. Rudd ve ötekilerle önden gitmeni, Khami'de halanı bulup konuşmanı istiyorum.”

Ayrılırlarken Bay Rhodes ona böyle tembih etmişti. Jordan da bu görevi ailenin çıkarlarına aykırı görmemiş, seve seve üstlenmişti.

O hafta boyunca Jordan durmadan Bay Rhodes'i halasına övdü, hep onun dört dörtlük bir kişi olduğundan, içtenliğinden, dünyayı bir devletin egemenliği altında, barış içinde hayal ettiğinden söz etti durdu. Bu arada Robyn'in hoşuna gidecek olan özelliklerinin üzerinde özenle durmayı, örneğin Bay Rhodes'in vatanseverliğini, yardımseverliğini, karaderili işçilere karşı ne kadar iyi davrandığını özellikle belirtmekten geri durmuyordu. Ne var ki tüm bu hazırlıklarına karşın Robyn'den şiddetli bir direniş gördü.

Halası, ” Ne o? Bu kabilenin mi toprakları çalınacak yani?” diye bağırdı.

"Biz Matabele ülkesini istemiyoruz ki, halacığım, Bay Rhodes, Lobengula'nın egemenliğini güvence altına alacak, onu koruyacak... İngiliz bayrağı, buralarda dalgalanacak olursa kimse Matabele'lere el süremez. Biliyorsunuz. Almanı, Portekizlisi, Belçikalısı akbaba gibi buralara üşüşmeye hazır, tetikte bekliyorlar. Biliyorsunuz ki bu işin üstesinden gelebilecek tek bir ulus varsa o da biziz, biz İngilizler.”

Jordan, inandırıcı bir biçimde konuşuyor, hep de en duyarlı noktaya değinmekten geri durmuyordu:

"Halacığım, Matabele'leri Moşanaların ülkesinden dönüşlerinde gördünüz, nasıl da her yanı kana bulamışlar, üstelik kızları da iple bağlayıp sürüklemişler! Bir de arkalarında bıraktıkları yıkımı düşünsenize! Yakılmış köyler, öldürülmüş bebekler, çocuklar, yaşlılar, canına kıyılmış Sona savaşçıları... Sona halkını biz korumak istiyoruz, bunu onlardan esirgeyemezsiniz.”

Robyn o gece yatarlarken bunları Clinton'a anlattı, kocasının karşılığı basit oldu:

"Canım, ben öteden beri, yürekten inanmışımdır ki. Tanrı bu kıtayı ancak tek bir devletin koruması için hazırlayagelmiştir. Bu dünyada, yerli halkların haklarına saygı gösterecek olan tek devletin; bu, Afrika güneşi gibi apaçık, ortada bir gerçek.”

"İyi ama Clinton, Bay Rhodes İngiliz devleti değil ki!"

"İngiliz uyruklu ya, bu yetmez mi?"

"Nice nice kana susamış korsanlar da İngiliz uyrukluymuş, ne oldu?"

Birkaç dakika sustular. Sonra Robyn: "Clinton, şu son günlerde Salina'daki değişikliğin, farkında mısın?"

Kocası hemen telaşlandı: "Aman nesi var? Hasta filan değil ya?"

"Korkarım evet, hem de onanmaz bir hastalığa yakalandı, bence gönlünü kaptırdı kızımız.”

Clinton birden kalktı, oturdu: "Ama kime, kime gönlünü kaptırabilir?"

"Şu sırada Khami'de kaç delikanlı var ki?"

Sabahleyin Robyn, kilisedeki hastalarına bakmaya giderken mutfığa uğradı. Bir akşam önce Clinton bir domuz kesmişti, şimdi de Salina ve Jordan, sucuk yapmaya uğraşıyorlardı. Bir yandan da neşeli neşeli çene çalıyorlardı, birbirlerine öylesine yaraşıyorlardı, işlerine de öylesine dalmış

gitmişlerdi ki, Robyn bir süre eşikte durdu, onları seyretti. Ne de güzel, yakışıklı bir çift oluşturuyorlardı böyle! Birden huzuru kaçtı, şu hayatta hiçbir şey eksiksiz, kusursuz olamazdı. Robyn bir an büyük kızını kıskanır gibi oldu. Keşke «o da bu tertemiz, saf duyguları tadabilecek durumda, yaşta olsaydı! Sonra birden gözlerinin önünde Mungo St. John beliriverdi, kendi kendine kızdı, sertçe bir sesle, “Jordan, kararımı verdim, Bay Rudd geldiğinde sizinle birlikte Lobangula'nın karargâhına gidecek, davanızı savunacağım, ” dedi.

\*\*\*



Ta Zambezi'ye değin uzanan, ama pek kazanç bırakmayan bir alışveriş gezisinden sonra Mungo, Louise ile Gubulawayo'ya dönmüş, orada yedi aya yakın bir zaman alıkonmuştu. Ne var ki Lobengula'nın işi böyle ağırdan alması, Mungo St. John'dan yana işliyordu.

Robyn, Mungo adına kralla konuşmaya yanaşmamış olduğundan, General, Lobengula'nın sarayı çevresinde imtiyaz bekleyen düzinelerle beyazdan sadece bir tanesiydi. Zaten kralın Mungo'yu koyvermeye hiç de niyeti yoktu, çünkü onunla konuşmak çok hoşuna gidiyor, beyaz yabancı,

Amerikan iç savaşını, deniz yolculuklarını anlattıkça, onu can kulağıyla dinliyordu. Hemen hemen haftada bir, Mungo'yu huzuruna çağırıyor ve bir çevirmen aracılığıyla onu saatler boyu sorguya çekiyor, her şeyi, aklına gelen her şeyi soruyordu.

Özellikle topun yıkıcı, yok edici gücü, kralı çok ilgilendiriyordu. Yıkılan duvarları, boşluğa fırlayan insanları ayrıntılarıyla anlattırıyordu. Çok ilgilendiği bir başka konu da denizdi. Suların sonsuzluğunu kafasında canlandırmaya çalışıyor, fırtınanın, dalgaların gücünü bir türlü aklı almıyordu. Ama Mungo, toprak bağışlanması veya ticaret imtiyazı tanınması gibi konulara ucundan bucağından dokunmaya kalkışmaya görsün, Lobengula hemen sırtıyor, onu huzurundan uzaklaştırıyordu.

"Biraz daha düşüneyim de, seni gene çağırırım, Tek Parlak Göz. Şimdi bir eksiğin yok ya? Yiyeceğin, içeceğin var, değil mi? Yoksa kadınlarımı gönderirim kampına, hepsini getirirler."

Bir defasında Mungo'ya, Şangani Irmağının güneyinde avlanmak izni verdi, ama suaygırı da, fil de öldürmeyecekti. Mungo, kocaman bir erkek devekuşuyla döndü bu avdan, hayvanın derisini o görkemli tüyleri hiç bozulmaksızın tuzlayıp kuruttu.

Mungo bacağıının ağrıdığından yakındıkça da, üç kez, Khami'deki misyona dönmesine izin verdi. Mungo'nun avcı içgüdüleri ona, Robyn'in kendisini gördükçe heyecanlandığını, huzurunun kaçtığını bildiriyordu. Sonunda Lobengula'ya kendisinden yana konuşmasını bir kez daha önerdiği zaman Robyn düşünmek için bir gün izin istedi, ama yanıtı gene hayır oldu:

"Farenin üzerine kediyi sallamam, General St. John."

"Hanımefendi, yıllar yıllar önce kendi kölelerime kendim özgürlük vermiştim ben."

"Buna zorlanmıştınız da ondan. Üstelik burası Amerika değil ki, burada, Matabele ülkesinde sizi kim denetleyecek?"

"Siz, Robyn. Ve ben de buna seve seve boyun eğeceğim."

Genç kadın kızarmış, yüzünün kızardığını gizlemek için de başını hemen öte yana çevirmişti:

"İleri gidiyorsunuz efendim."

Yanından ayrılmıştı hemen. Ne var ki Mungo'nun ikizlerle dostluğu sürüyor, bundan da çok yararlanıyordu. Tasarıları için gereksindiği yaşamsal önem taşıyan bilgileri onlardan başka kimse Juba'nın ağzından alamazdı. Gerçekten Juba, böylesine saf iki kızcağızdan hiç kuşkulananmamış, kendi ünlü birasından bir galon içip kafayı bulduktan sonra dili çözülmüş, istedikleri bilgiyi vermişti.

Vicky, haberi Mungo'ya yetiştirmişti:

"Ningi, elmasları yattığı hasırın altında saklıyormuş. Ningi, kralın kız kardeşidir, Kral Ben kadar

da şişmandır diyebilirim.”

Herhalde Ningi, Lobengula'nın çok güvendiği kişi, girilmesi yasak olan haremdeki, kadınlar bölgesindeki kulübesi ise, Matabele ülkesinin en güvenli yeri olacaktı.

"Bakın, size şimdi inandım işte, ikiniz de çok akıllı kızlarsınız. Vicky, bak biraz boya istiyorum ben, gizli bir iş için. Bu işin ne olduğunu size sonra açıklayacağım, boyayı getirdiğiniz zaman. Kırmızı, beyaz ve sarı renklerde olsun.”

Lizzie gözcü beklerken Vicky, Cathy'nin boya kutusuna dalmış, istediği boya Mungo için aşırıydı. Mungo'nun tasarılarında, elmasları ele geçirmek yetmiyordu. Daha da önemlisi, bunun sonuçlarından kurtulabilmektir. Hiç kimse kralın izni olmaksızın sınırı aşamazdı. Olacak şey değildi bu. Sınır devriyeleri her yerde kol geziyordu. Bu yüzden elmasları kapıp kaçması olanaksızdı. Hileye başvurmalı ve belki de Matabele'lerin karanlıktan, büyücülükten amansız korkusunu kendi yararına kullanmalıydı.

Bunun içindir ki, planını büyük bir özenle, en ince ayrıntısına dek hazırlayıp bir leopar gibi pusuya yattı, sabırla beklemeye koyuldu. Çünkü çok iyi biliyordu ki bu, son girişimiydi. Bu kez başarısızlığın sonucu ölümdü, kralın konduğu olması, beyaz olması bile onu kurtaramazdı.

Bu kez başarısızlığa uğrayacak olursa o karaderililer kafasını kırar, cesedini de uçurumdan aşağıya, akbabalara yem olarak ya da ırmaktaki timsahların karnını doyurmak için atarlardı. Biliyordu, Louise de aynı akıbete uğratılırdı, ama başka çaresi yoktu, her şeyi göze almıştı.

Hazırlıklarını bu yüzden, kadından gizledi ki, bu hiç de zor olmadı, çünkü zaten ne zamandır birbirlerinden iyice uzaklaşmışlardı. Gerçi, Lobengula'nın adamlarının, krallık karargâhı arkasındaki korulukta onlara yaptığı saz damlı kulübeyi paylaşıyorlar ve her akşam kralın gönderdiği sığır eti, ayran ve mısır ekmeğinden oluşan yemeklerini de birlikte yiyorlardı, ancak bunun dışında Louise günlerini yalnız geçiriyor, sabah erkenden katıra binip çıkıyor, akşam hava kararırken dönüyordu. Kulübenin en uzak köşesindeki hasır döşediğini de arabanın yırtık pırtık tentesiyle ayırmış ve Mungo bu perdeyi açmaya ancak bir kez kalkışmıştı.

Louise ona, eteğinin altında sakladığı bıçağı çekti. Yılan gibi tısladı: "Hayır, bir daha yanıma yaklaşma sakın!"

Bu yüzden Mungo, gündüzleri rahat rahat çalışabiliyor, her akşam da donanımını kendi hasırının altına gizliyordu. Maskeyi içi boşalmış bir ağaç gövdesinden oydu: Maymuna benzer, gözleri faltaşı gibi kocaman açılmış, dişleri sipsivri, bembeyaz, upuzun bir surattı bu, Cathy'nin boya kutusundan çalınmış boya ile boyadı.

Sonra tüylü devekuşu derisinden, boynundan ayak bileklerine dek uzanan bir pelerin, ayaklarıyla ellerine de kara keçi derisinden gülünç eldiven ve çarıklar yaptı. Böyle tepeden tırnağa giyinip maskeyi taktığında en yiğit bir savaşçı bile, doğüstü güçlere duyduğu korkusundan, karşısında tir tir titrerdi. Matabele efsanelerindeki Tokoloşe'nin ta kendisi olup çıkmıştı işte.

Bacağındaki ağrıları dindirmek için Robyn ona, sık sık uyuşturucu afyonruhu hapları vermişti ya, o, bunları yutmamış, saklamıştı. Matabele şenliklerinden birinde eyleme geçmeye karar verdi, üçüncü geceyi bekledi, herkes ama herkes, üç gündür kafayı çektiğinden, çılgın gibi dans edip tepindiğinden, yorgun düşmüş, oldukları yerde sızmışlardı.

Akşamüstü afyonruhunu bir ayran kâsesinde, Louise'e içirdi, ayranın ekşiliği ilacın tadını gizledi. Karanlık bastıktan bir saat sonra usulca perdeyi aralayıp soluk alışına kulak verdi, sonra eğildi, yanaklarını hafifçe tokatladı, Louise ne kıpırdandı, ne mırıldandı, soluk alıp verişleri de değişmedi.

Bunun üzerine çarçabuk devekuşu pelerinini giydi, ama maskeyle eldivenleri henüz takmamıştı, sadece suratını, kollarını, bacaklarını, kömür tozu ve domuz yağı karışımı bir boyayla siyaha boyadı. Sonra bir kolunun altına maskeyle bir kangal ip sıkıştırdı, öteki eline de ağır bir mızrak alıp kulübeden çıktı.

Her yer ıssızdı, karanlık bastıktan sonra hiçbir Matabele buralara gelmeyi göze alamazdı, hızlı adımlarla korunun bittiği yere gelip kralın karargâhına baktı.

Ay henüz yükselmekteydi, epeyce küçülmüş olduğundan, yolunu ancak aydınlabilecekti, üstelik onu da gözlerden gizleyecekti. Zaten bu gece açık göze rastlamak pek olası değildi ya! Gene de korudan çıkınca iyice çömeldi, yere yapıştı, sırtındaki pelerinle bir sırtlanı andırdığından ilgi uyandırmayacaktı.

Dış duvarlara varınca durdu, kulak verdi, sonra elindeki ipi, ucu sivri kazıklardan oluşan duvarın üzerine fırlattı. Sakat bacağına dikkat ederek tırmandı, karargâha bir göz attı. Ortalıkta kimsecikler yoktu, sadece nöbetçilerin yaktığı ateş, giriş kapısının orada, sönmeye yüz tutmuş gibiydi.

Mungo ipten kayarak aşağı inip, en yakın kulübenin gölgesine sığındı, sonra durdu, eldivenlerini eline geçirdi, maskesini takıp daha içerilere, kadınlar bölgesine yöneldi.

Önceki haftalar boyu, en yakın tepeye çıkıp dürbünüyle duvarların ötesini, kralın karılarının bulunduğu bölgeyi gözlemişti. Burada iki daire iç içeydi, kulübelerden oluşan iki daire. Tam ortada, daha büyük ve damı daha süslü bir kulübe bulunuyordu ki, tahminlerine göre kralın kız kardeşinin olmalıydı. Zaten dürbünle seyrederken de Ningi'nin o fil iriliğindeki çıplak, pırıl pırıl gövdesinin, hizmetçileriyle birlikte, gün doğarken alçak kapıdan çıktığını gördüğü olmuştu.

Şimdi iç kapıya varmış bulunuyordu. Talih ondan yanaydı, besbelli. Burada mızrağını kullanmaya hazırlıklıydı, gerek kalmadı, çünkü nöbetçilerin ikisi de postlarına bürünüp, uzanmış derin bir uykuya dalmışlardı. Mungo üzerlerinden atlayıp geçtiği halde ruhları bile duymadı.

Kulübelerden sesler geliyor, kadınlardan kimi horluyor, kimi uykusunda bir şeyler mırıldanıyor, kimi öksürüyordu. Ningi'nin kulübesinin kapısı kapalıydı. Mungo, mızrağın ucunu bilemiş, ustura gibi keskin olmuştu, kapıyı tutan ipleri bununla kesti. Mızrak ucunun ipe sürtünürken çıkardığı hışırtı, kulaklarına gökgürültüsü gibi geliyor, her an arkasından biri bağırarak diye ödü kopuyor, tüyleri diken diken oluyordu. Ter içinde kalmıştı.

Kapıdan birkaç adım çekilip pelerinin altına gizlediği, içi keçi kanı dolu tulumları çıkardı.

Tulumları yırtıp, içindeki pis kokulu, pıhtı pıhtı kanı, kapıya püskürttü. Doğaüstü güçler konusunda otorite sayılan ikizlerden, Tokoloşe'nin hep, geçtiği kapılara kan püskürttüğünü öğrenmişti, zaten bu yarattığı ikizlerin gözünde en sevimli yapan özelliklerinden biriydi bu.

Şimdi, mızrağını sağ eline alan Mungo, eğilip alçak kapıdan kulübeye girdi. Gözlerinin karanlığa alışmasını bekledi. Geniş kulübenin ortasında yanan ateş iyice zayıflamış, sönmeye yüz tutmuştu. Ateşin iki yanında köpek gibi kıvrılmış uyuyan iki kişi, arkada da, postların üzerine uzanmış prensesin dağ gibi gövdesi, hayal meyal seçilebiliyordu. Kadının horultusu, patlamaya hazırlanan bir

yanardağ gibi peşten başlıyor, giderek yükseliyor, tizleşiyordu. Bu yüzden, Mungo, uyuyan hizmetçilere yaklaşırken gürültü çıkarsa bile duyulmazdı.

Kızın kıpırdamasına meydan vermeden boşalmış keçi derisiyle ağzını tıkadı, el ve ayak bileklerini çarçabuk bağlayıverdi. Kız debelenmedi, direnmedi, sadece alevlerin ölgün ışığında, bu korkunç maskeye dehşetle baktı, o kadar.

İkinci hizmetçiyi de böyle, ağzına tıkaç tıkayıp bağladıktan sonra Ningi'nin uyuduğu sekiye vardı.

O gün öğleden sonra kralın konuğu olan Mungo, Ningi'nin, kralın yanı başında birbiri adına Fransız şampanyalarını yuvarladığını görmüştü. Şimdi de kollarını, bacaklarını bağlarken uykusunda horlamasını, homurdanmasını sürdürüyordu. Ancak ağzına tıkaç tıkadığı zaman kendine gelir gibi oldu, inledi. Kadını sekiden aşağıya yuvarladı, bağlı hizmetçilerinin yattığı yere sürükledi. Zor işti bu, ağır iş, çünkü en azından yüz elli kilo geliyor olmalıydı. Belki de daha çok.

Sonra ateşe bir odun atıp canlandırdı, alevler yükselince, tutsaklarının çevresinde döneldi, iğrenç maskesini suratlarına yaklaştırdı, korkunç bir sesle homurdandı. Kadınlar kıvranıyor, korkudan buram buram ter döküyorlardı.

Birden, bomba patlar gibi bir ses duyuldu, Ningi korkusundan bağırsaklarını boşaltıvermişti, dışkısının sıcak, pis kokusu kulübeyi doldurdu. Mungo onların üzerine bir post atıverince ansızın üçü birden sustular, kıpırtısız kaldılar, seslerini, iniltilerini de kestiler.

Sonra çarçabuk sekiye yaklaştı, postları bir yana itti, altında, örme kamıştan bir hasır vardı. Kapak gibi açılıyordu, kapağın altına da bir düzine kadar küçük, toprak çanak sıralanmıştı. Elleri titreyerek çanaklardan birine uzandı, aldı.

Ter, gözlerine bir perde gibi iniyordu, ama gene de çanakta, alevleri yansıtan sabunsu parıltıyı seçebildi. Hepsini alamazdı, taşıyamayacağı kadar çoktu çünkü sonra, gizleyecek yer de bulamazdı. Üstelik içgüdüğü ona, ne kadar çoğunu alırsa, o denli ısrarla araştırmaya, soruşturmaya girileceğini haber veriyordu.

Çanakların hepsini de ateşin yanı başına pırıl pırıl bir küme halinde yığıdı. Ve bu zayıf ışıkta, ona alay edercesine göz kırpan yüzlerce taş içinden gözüne en iri, en parlak görünen otuz tanesini seçip, yanında getirdiği ağız büzülü keseye koydu.

Kese tıka basa doldu, iplerini bileğine bağladı, mızrağı kaptığı gibi kulübeden usulca dışarı çıktı.

Nöbetçiler hâlâ derin uykudaydı, yanlarından sessizce geçti. Dış duvarın dibine vardığında, pelerinini, eldivenlerini, çarıklarını ve maskesini çıkarıp başında kimse bulunmayan ateşe attı. Sonra üzerlerine çalı çırpı yığıdı, sabaha ancak külleri kalırdı.

Çarçabuk, ipten yukarı tırmandı, inince ardından ipi çekti, topladı. Karargâh hâlâ ağır gece yarısı uykusunda, sessizdi.

Gitti, kampın aşağıdaki su birikintisine girdi, yıkandı, üzerindeki kömür tozlarından, domuz yağından güzelce arındı, paklandı. Sonra pantolonuyla gömleğini, gelirken gizlemiş olduğu, suyun yakınındaki ağaç kovuğundan aldı.

Kulübeye girdiğinde Louise'in yanı başına diz çöktü, sudan buz gibi olmuş elini yanağına koydu. Kadın içini çekip öte yana döndü. İçinden kahkaha atmak, bağıra bağıra zaferini haykırmak geliyordu.

Ama ses çıkarmadı, değerli taşlarla dolu keseyi hasırının altına saklayıp battaniyesine sarındı.

Gece boyu gözünü kırpmadı, şafak sökerken kralın karargâhından bir uğultudur koptu, kadınlar çığlık atıyor, erkekler bağırıyor, cinlerden, şeytanlardan korkmadıklarını avaz avaz haykırıyorlardı. Onları kovalamak, korkularını yenmek için.

\*\*\*

Robyn acı acı söylendi: "Bir kral bunu yapamaz, vahşet bu, acımasızlık!"

Lobengula kendini savundu: "Nomuisa, sen akıllı kadınsın, tanıdığım kadınların en akıllısısın. Ama Matabele ülkesinin cinlerini, şeytanlarını tanımıyor, bilmiyor, anlamıyorsun."

"Dünyanın kötü insanlarla dolu olduğunu biliyorum, ama kötü ruhlar pek azdır, onu da biliyor, anlıyorum."

"Kardeşimin kulübesine giren şey, gökten inmiş. Karargâhın tüm kapılarını nöbetçiler bekliyor, nöbetçiler uyumaz. Bana ant içtiler, hava karardıktan, ortalık aydınlanıncaya dek hiçbiri yerinden ayrılmamış. Gözleri açık, ellerinde mızrak, nöbet tutmuşlar. Kuş bile uçurtmamışlar."

"En iyi, en seçkin adamların bile uyuklayabilir, sonra da kendilerini savunmak için yalan söylerler."

"Krala yalan söylemeye kimse cüret edemez. Gökten inmiş ve Ningi'nin kulübesinin kapısına pis kokulu, çürümüş kan fişkirtmiş." Lobengula elinde olmayarak ürperdi: "Çaka'nın ruhuna, bu, Tokoloşe'nin oyunu alacak. Bunu hiçbir insan yapamaz ki!"

"Ama kanı pekâlâ bir çanakta getirip kapıya fişkirtabilir."

Lobengula acı acı başını salladı: "Nomusa, kardeşim de, hizmetçileri de o kocaman, kıllı yarattığı görmüşler diyorum sana. Gece yarısı gibi kapkaraymış, mezar mezar kokuyormuş, derisinden de ter yerine kan fişkırıyormuş. Gözleri dolunay gibiymiş, sesi de kartal ve aslan sesi karışımıymış, elleri, ayakları yokmuş, sadece kıllı yastıklar varmış." Lobengula bir daha ürperdi.

"Ve elmasları çalmış, öyle mi? Şeytan, elması ne yapsın peki?"

"Kim bilir, ya büyüde kullanacak ya da efendisini hoşnut edecektir? Şeytanın işi bu, akıl erer mi?"

"Elmasın peşinde olan, şeytan değil, insandır."

"Nomusa, karaderililer için elmasın hiç değeri yok, bilirsin. Bunun için, bizlerden biri olamaz. Öte yandan kız kardeşimin kulübesine giren bir beyaz olsaydı, herhalde birkaç taş almakla yetinmezdi. Demek kulübeye giren siyah da olamaz, beyaz da olamaz. Şu halde geriye kim kalıyor, şeytandan başka? Anlaşılan sarayımda biri korkunç bir büyü yapmış.

Kötü biri veya birileri, kara şeytani çağırmış, bu insanları yaşatırsam kral denmez bana. Bu yüzden, kötülerin kokusu alınmalı ve temizlenmelidir. Üstelik sen de, ailen de, karargâhımdaki konuklarımın hepsi de adaletin nasıl yerine getirileceğini gözleriyle göreceklerdir. Hepiniz törene çağrılısınız."

\*\*\*

Matabele halkının Gubulawayo'ya gelmesi, toplanması on gün sürdü. Binlercesi, on binlercesi, savaşçısıyla, genç kızıyla,

İndunasıyla, dişleri dökülmüş yaşlısıyla, bebesiyle, emzikliisiyle geldiler, Lobengula'nın çevresinde kapkara bir okyanusun dalgaları gibi toplandılar.

Böylesine bir kalabalık için alışılmadık, garip bir sessizlik vardı ortalıkta, sadece savaşçıların başlarına taktıkları tüyler esintide hafif hafif sallanıyordu, o kadar. Korku ise elle tutulacak derecede belirgindi.

Kral sarayının kapısında, bu kalabalığın karşısında, Matabele'lerin en büyük indunaları, sonra daha önemsiz sayılan Kumalo prensleri, onların da arkasında, sırtlarını duvarın kazıklarına dayamış olan, beyaz konuklar, yaklaşık yüz kişi, Almanı, Fransızı, Felemeki, İngiliz, avcısı, bilgini, işadını, serüven düşkünü, ricaya gelenler, misyonerler, tacirler toplanmışlardı; kimi avcı kılığında, kimi parlak gözalıcı üniformalarını giymiş, bekliyorlardı.

Beyaz kadın sadece iki taneydi, çünkü Robyn, koklama törenine kızlarını getirmeyi kesinlikle reddetmiş, Lobengula da, çaresiz boyun eğmiş bu açıdan onun için, salt onun için bir ayrıcalık tanımıştı.

Kral, bu iki kadına oturma izni vermişti. Robyn, giriş kapısının yanında oturuyor, Clinton ise başında dikiliyordu, Bay Rhodes'in temsilcileri de onlarla birlikteydi. Başında melon şapkasıyla, kıpkırmızı suratlı, uzun favorili Bay Rudd ve Robyn'in öte yanında, altın saçlarıyla, başı açık Jordan. Konuklar dizisinin az daha aşağısında Louise St. John da alçak bir taburede oturuyordu. Kalın kapkara saç örgüleri, sırtındaki beyaz elbisenin beline dek iniyor, çevresindeki erkekler gözlerini ondan akıyorlardı. Arkasında Mungo St. John, bastonuna dayanmış, erkeklerin kadına nasıl imrenerek baktığını gördükçe için için gülüyordu.

Birden, bir uğultudur yükseldi: "Bayete!"

Matabele'lerin Ulu Kara Fil'i, arkasında karıları ve Ningi olduğu halde, kapıdan çıktı. Elinde krallık simgesi olan oyuncak mızrak, babasının taht olarak kullandığı banyo sandalyesine doğru yürüdü, sandalye, bir toprak yığının üzerine yerleştirilmişti. Kardeşleri Gandang ile Babiaan onun basamakları çıkmasına yardım ettiler.

Lobengula böyle, yüksekten, halkına baktı, en yakınındakiler, gözlerindeki sonsuz acıyı okuyabildiler.

Sonra başlama buyruğunu vererek sandalyeye çöktü. Bu kez kapıdan, çığlıklar, kahkahalar atarak, hoplayıp zıplayarak, korkunç bir cadı kalabalığı çıktı. Boyunlarına, bellerine, büyücülük simgelerini, araç gereçlerini takmışlardı. Bebek kafatası, maymun kafatası, yılan derisi, piton derisi, iguana derisi, kaplumbağa kabuğu, ucu tıkalı boynuzlar, uğur boncukları, kemikler, çingiraklar; böyle çeşit çeşit insan, hayvan ve kuş kalıntılarıydı bunlar. Lobengula'nın tahtının önüne topluştılar.

"Kara kardeşlerim benim, kötülerin kokusunu alıyor musunuz?"

"Alıyoruz, alıyoruz! Buradalar! Buradalar!"

Büyücü karılardan bir tanesi, dişsiz ağzı köpürerek, gözlerini devire devire yıkıldı, tozlarda yuvarlandı, debeleniyordu. Arkadaşlarından biri, bir enfiye borusundaki kırmızı tozu yüzüne püskürtünce bir çığlık attı, havalara fırladı.

Lobengula gene sordu: "Kara kardeşler, kötülerini bulup getirir misiniz?"

"Evet, getiririz, Kumalo'nun Ulu Boğası, onları sana teslim ederiz, Mzilikazi'nin oğlu."

"O halde hadi, durmayın, gerekeni yapın!"

Büyücülerden kimileri, sözde kötülerini göstermelerine yarayacak işaret sopalarını, biri bir zürafa kuyruğunu, bir başkası, şişirilmiş bir çakal mesanesini, biri de kara yeledi aslanın güneşte kurutulup uzatılmış penisini havada sallayarak kalabalığa daldılar.

Kimi gece çevreyi koklayan sırtlan gibi sinsi sinsi, iki büklüm, kimi de dört ayak olup köpek gibi yerleri koklayarak bekleyen kalabalığın arasına karıştılar.

Büyücülerden bir tanesi, beyaz konuklara doğru geldi. Mungo St. John'un önünde durdu, burnunu kaldırıp havayı kokladı, sonra kızışmış bir kancık örneği uludu. Mungo St. John, ağzındaki, elle sarılmış yerli tütün yaprağı cigarasını çekip ucundaki külü inceledi. Büyücü daha da yaklaştı, iyice suratına baktı, Mungo, cigarayı gene dudaklarının arasına sıkıştırdı, kadının bakışlarını ilgisiz karşıladı. Kadın bir türlü önünden ayrılmıyor, burnuna yaklaşip soluduğu havayı koklamaya çalışıyordu. Sonra ellerindeki upuzun zürafa kuyruğunu başının ta üzerine kaldırdı, baykuş gibi öterek Mungo'nun üzerine atıldı, vurmak için, ama vurmadan, donakaldı. Mungo St. John, ağzındaki cigarayı çekmiş, dumanını büyücünün suratına, kusursuz bir halka biçiminde, savurmuştu. Bunun üzerine büyücü, deli gibi bağırarak geçti,

Robyn Codrington'un önünde dikildi. Robyn ona kusursuz Matabele diliyle, ” Sen tohumunu atmış olan bir sırtlan gibi kokuyorsun, ” deyince, orada da durmadı, bu kez Juba'nın karşısına dikildi. Robyn'e nefret dolu bir bakış fırlatarak zürafa kuyruğunu kaldırdı, vurmak için.

Robyn kireç gibi, bembeyaz kesilmişti. Ellerini göğsüne bastırarak ayağa kalktı: "Hayır, hayır, ne olursun, iyi yürekli kardeşim, bırak onu.”

Bunun üzerine büyücü, kolunu indirdi, gene Robyn'in önünde hoplayıp zıplamaya koyuldu, gene tiz bir çığlık attı, gene Juba'ya döndü, bu kez vurdu, kuyruk, havada bir ıslık çalarak kapkara ete indi, ama son saniyede büyücü, hedefini saptırılmış, Juba'nın yanı başında duran genç kadının şaşkın yüzüne vurmuştu. Tiz bir çığlık attı: "Kötülük kokusu alıyorum. Kan kokusu geliyor burnuma.” Genç kadın, dizüstü çökuverdi.

Büyücü şimdi vuruyor, vuruyor, zürafa kuyruğu, genç kadının korunmasız yüzünü yırtıyordu. Derken yanaklarından yaşlar süzölmeye başladı.

Cellatlar hemen gelip onu ayağa kaldırdılar. Kadının bacakları tutmaz olduğu için sürükleyerek Lobengula'nın önüne getirdiler, kral ona çaresizlikle, acımayla baktı, sonra sağ elinin işaret parmağını kaldırdı.

Cellatlardan biri elindeki topuzu indirdi, kadının tam ense köküne, kemiği o anda çatırdadı, kadının gözleri yuvalarından dışarı fırladı. Yüzükoyun tozlara yuvarlandığında, başının arkasında, bir yumruğun girebileceği büyüklükte, kansız bir çukur açılmıştı, o kadar.

Sıkışık sıralardan bir zafer çıglığı daha yükseldi, cellatlar yakışıklı, genç bir savaşıyı yakalayıp sürüklemek istediler, ama o, ellerini itti, güvenli adımlarla gelip Lobengula'nın tahtının önünde, bir dizinin üzerine çöktü.

"Ulusun babası, övgülerimi dinle, ey gökgürüküşünün yaratıcısı, ey Kara Boğa, bak senin adın dudaklarımda, ölüyorum. Ah, Rüzgâr Gibi Esen Lobengula...”

Kral parmağını kaldırıncaya topuz, kazkanadı çırpar gibi hızla indi.

Şimdi ulumaların, çıglıkların ardı arkası kesilmiyor, büyücüler, durmadan birilerini işaret ediyor, gösterilenler cellatlar tarafından kralın huzuruna sürüklenip öldürüyorlardı. Sonunda cesetler tahtın önünde yüksek bir küme oluşturdu. Güneş gökyüzünde yükselirken bu kümeye yüz, iki yüz ceset eklendi, şimdi toz, sıcak ve korku, adeta boğucu bir duman gibi tütüyor, madeni parıltılar saçan yeşil



sinekler, ölümlerin açık kalmış gözlerine, ağızlarına üşüşüyor, cadılar da bir yandan gülüyor, bir yandan çığlık atıyor, bir yandan da vuruyorlardı.

Ara sıra sıcaktan ve korkudan bitkin düşmüş bir genç kızın olduğu yerde bayıldığı görülüyor, büyücüler bu yadsınması olanaksız suçluluk kanıtını kaçırmıyor, hemen üzerine atılıyor, zavallının çıplak sırtına, pırıl pırıl göğüslerine vuruyor, vuruyorlar, cellatlar da hemen sürükleyerek getirip işini bitiriyorlardı, çarçabuk.

Güneş batıya doğru alçalmaya yüz tuttuğunda büyücüler, hep birden yarattıkları ölü dağına yaklaştılar. Yorgunluktan sendeliyorlardı, toz, terlerine yapışmış, kurumuştı, ama cesetleri karıştırırken gene de köpekler gibi homurdanıyor, işlerine gelebilecekleri, mağaralarına, gizli yerlerine götüreceklerini seçmeye çalışıyorlardı. Bir bakirenin dölyatağından bir dilim, çok güçlü bir büyüdü, kısır kadınlara yapılan bir büyü, kana bulanmış bir savaşçının yüreğinden bir dilim ise, savaş için eşsiz bir tılsım olurdu. Lobengula sordu:

"Bitti mi?"

"Bitti, ey kral."

"Kötülerin tümü de öldü mü?"

"Öldüler, Mzilikazi'nin oğlu."

Lobengula da bıkmış gibiydi: "O halde gidin hadi, yolunuz açık olsun."

"Sağlıcakla kal, ulu kral." Kıkırdaya uluya, seçtikleri ganimeti sırtlarına vurup çıktıkları kapıdan girdiler.

\*\*\*

Üç hafta içinde üç kez Mungo St. John, krala başvurup güneye gitmek için izin istedi, her defasında da kral tam bir saat şuradan buradan konuştuktan sonra onu geri gönderdi." Düşüneceğim, Tek Parlak Göz, ama burada mutsuz musun yoksa? Sana gönderdiğim birayla sığır, karnını doyurmuyor mu? Belki bir kez daha ava çıkmak istiyorsundur?"

"Güneye gitmek istiyorum, ey kral."

"Belki bir dahaki dolunayda, Tek Parlak Göz, belki de yağmurlar geçtikten sonra veya Cavala töreninden sonra, kim bilir? Zamanı geldiğinde düşünürüz."

Sonra bir sabah Louise her zaman yaptığı gibi erkenden katırına binip gitti. Ama saatler geçti, dönmedi, Mungo baktı, bu kez tüfeği, fişekliği, battaniyesini ve matarasını da götürmüş. Gece basıp hâlâ dönmeyince, iyice telaşlandı. Ateşin başında oturdu, hiç uyumadan onu bekledi, sonra gün ağarırken ikinci katıra binip ırmağı geçti, Rudd'un kampının oraya gitti.

Ormanın kıyıcığında konaklıyorlardı, altı tane arabaları, en iyi cins, su geçirmez bezden altı da çadırları vardı, çadırların tümünde kapısına sinek girmesin diye cibinlik asılıydı.

Atların tümü de safkan Arap atıydı, Mungo bunlardan birine binse, değerli taşlarıyla birlikte, altı günde belki de daha da çabuk Şasi Irmağını tutardı. Atlara imrenerek bakarken çadırların birinden Robyn Codrington çıktı. Onu görür görmez yeniden içeri girecek gibi olduysa da Mungo, genç kadına seslendi, bir yandan da katırdan iniyordu:

"Doktor Codrington, lütfen son derece önemli bir konu.

Karım kayıp. Dün gece dönmedi."

Robyn'in soğuk yüz ifadesi hemen değişiverdi, merakla sordu:

"Nereye gittiğini söylemiş miydi?"

"Hayır, ne yazık ki hayır, aklıma sadece bir olasılık geliyor, Khami'ye gitmiş olabilir. Biliyorsunuz, büyük kızınızla arkadaş olmuşlardı..."

"O halde hemen adamlardan birini oraya göndereyim."

"Benim adıma, kraldan izin isteyemez misiniz, ben gideyim?"

"Kral, karılarının bölgesine geçti, haremine. Hiç kimse, ben bile, oradan çıkıncaya değin onu rahatsız edemeyiz. Ne kadar kalacağı da belli olmaz. Belki bir gün, belki bir hafta. Haber alır almaz size bildiririm."

O gece Mungo gene bekledi, şafak sökerken aklına birden bir şey geliverdi, korkudan kanı donar, içi boşalır gibi oldu.

Sıçradı, kalktı, hasırın altına baktı, deli gibi. Parmakları keseye dokununca derin bir soluk aldı, kesenin ipini çözdü, taşları pırıl pırıl, avucuna döktü. Hepsi yerli yerindeydi, ama önceden olmayan bir şey daha vardı. Katlanmış bir kâğıt. Aldı, sönmeye yüz tutmuş alevlere tutup okudu:

'Bunu bulduğun zaman niçin gittiğimi de anlamış olacaksın. Bunları yazarken bile, senin açgözlülüğünün bedelini ödemek üzere canını veren o zavallılar gözlerimin önünde canlanıyor, beni sınırsız acılarla kıvrandırıyor.

Bu kana bulanmış taşları sana bırakıyorum, kesinlikle biliyorum ki, lanetlenmişlerdir.

'Arkamdan gelme. Beni aratma. Beni bir daha düşünme.'

İmzasını atmamıştı.

\*\*\*

Kahvaltı masası, tentenin altına kurulmuş, Jordan, zengin bir İngiliz kahvaltısı hazırlatmıştı, tuzlu balığıyla, konserve domuz sucuğuyla, karidesiyle, balık ezmesiyle, taze tereyağı ve sıcak çörekleriyle. Robyn masanın başında oturuyordu. Herkes, özellikle Bay Rudd, onunla yakından ilgileniyor, büyük saygı gösteriyorlardı.

Bay Rudd birden, bir şişe şampanya açtırdı. Robyn'e kadeh kaldırarak, "Hiç kuşku yok, o iyi yürekli kral kararını verinceye dek şu çetin yaşam koşullarına dayanmaya çalışacağız," dedi.

Robyn'in araya girmesine karşın, Lobengula henüz istedikleri imtiyazı onaylamamıştı. Baş indunaları, haftalardır gizli toplantılar yapıyorlar, ama bir türlü görüşbirliğine varamıyorlardı. Lobengula da kararını veremiyordu, bu yüzden, biraz da Bay Rudd'un üstelemesinden kurtulmak için haremine çekilmişti ya, çünkü orada kimse ona ulaşamazdı.

Robyn de kadehini kaldırırken "Daha aylar sürebilir," dedi." Bence Lobengula, Matopos tepelerine gidip Umlimo'ya danışmadan, onun biliciliğine başvurmadan böylesine önemli bir kararı kendi başına veremeyecektir."

Birden Clinton'un kaşları çatıldı, ırmağa doğru baktı, eğildi, karısına fısıldadı: "O rezil St. John bu, ne istiyor gene? Burada ne işi var ki?"

Robyn telaşla ayağa kalktı: "Özür dilerim baylar, General St. John'un karısı kayıpmış, çok merak ediyor da." Sonra Mungo'ya doğru yürüdü. Mungo:

"Geldiğiniz için sağ olun, sizden başka başvuracak kimsem yok. Louise bir pusula bırakmış bana, ne yazık ki gösteremem, çok kişisel şeyler yazmış, utandırıcı şeyler biraz da. Ama önemli olan şu; Louise, güney yoluna düşmüş, Matabele ülkesinden ayrılmaya kalkışacak."

"Ama bu çılgınlık olur. Kralın izni olmadan, tek başına hem de! O yol kapkaranlıktır. Üstelik aslanlar kol gezer. Sınır bekçilerini aşması ise olanaksız. Lobengula'dan izni olmayan herkesi öldürme emri almışlardır."

"Louise de bütün bunları biliyor."

"O zaman ne diye böyle bir çılgınlığa kalkıştı?"

"Tartıştık. Size karşı beslediğim duygulardan ötürü beni suçladı."

Robyn sapsarı kesildi, bir adım geriledi: "General St. John, böyle konuşmaktan sizi men ederim."

"Bir defa sormuştunuz bana, Robyn, yıllar önce. Huron gemisinde, o geceyi hiç, hiç unutmayağımı söylemiştim size..."

"Susun, yeter diyorum size, susun! Karınızın hayatı tehlikedeysen nasıl böyle konuşabiliyorsunuz?"

Mungo, tek gözüyle onun yemyeşil gözlerine baka baka, "Louise asla benim karım olmadı ki! Benim yol arkadaşım, karım değildi," dedi.

Robyn şaşırıldı, yanakları kızardı, birden, nedenini çıkaramadığı, sonsuz bir sevince kapılıverdi:

"Ama bana, evli olduğunuzu söylemişsiniz?"

"Evliydim, Robyn, ama Louise ile değil. Karım dört yıl önce Fransa'da öldü."

Robyn kendisini bile şaşırtıyordu. İyi yürekli, yiğit birisiyle evliydi, kocası kendince bir ermiş sayılırdı, karşısındaki ise şeytanın ta kendisi, tam bir yılanı; gene de onun özgür olduğunu duyunca neden böyle haince sevinmişti? Özgür İsa ne yapacaktı ki? Sesinin titrediğinin ne yazık ki ayırdındaydı:

"Krala gider, o , o hanımın arkasından adamlarını göndermesini isterim. Size yol izni vermesini isterim, General. Karşılığında buradan hemen gitmenizi ve bir daha Matabele ülkesine hiç, hiç dönmemenizi isteyeceğim ama."

"Aramızda olanlar, yaşadığımız sürece unutulamaz, Robyn."

Tüm iradesini kullanarak sesinin titremesine engel oldu, bakışlarını ondan kaçırmadı:

"Sizi bir daha görmek istemiyorum."

"Robyn..."

"Kralın yanıtını size hemen bir haberciye iletirim."

"Robyn..."

"Ne olur..." Sesi gene çatlamıştı." Yalvarırım, Tanrı aşkına, beni rahat bırakın, ne olur..."

\*\*\*

Gene de Robyn, Jordan'ı Mungo'nun kulübesine ancak iki gün sonra gönderebildi.

"Bayan Codrington'un selamı var efendim, size şunu söylememi istedi: Kral en seçkin savaşçılarını, güvendiği bir indunanın komutasında, karınızı aramaya göndermiş. Onu sınır bekçilerinden korumalarını ve Şasi Irmağına kadar kendisine eşlik etmelerini de buyurmuş. Ayrıca, size de yol izni vermiş olduğunu söylememi istedi. Hemen karınızın ardından gidebilirsiniz."

"Size de, Bayan Codrington'a da çok teşekkür ederim, delikanlı."

"General St. John, beni tanıyamadınız..."

Mungo kaşlarını çattı, yerinde duramayan Arap kısrağının sırtındaki Jordan'ı şöyle bir süzdü: "Korkarım hayır..."

"Jordan'ım ben, Zuga Ballantyne'in oğlu. Yıllar önce Kimberley'de tanışmıştık."

"Haa, sahi, bağışlayın, çok değişmişsiniz, tanıyamadım."

"General biliyorum beni ilgilendirmez, ama babamın güvendiği bir dostu olduğunuz için bunları söylemeyi görev sayıyorum. Siz Kimberley'den ayrıldıktan sonra arkanızdan epey dedikodular oldu. Sözde Naaiman adlı biriyle, bir polisle, kaçak elmas satın almak üzere anlaşmışsınız da, o buluşmada vurulmuşsunuz, Naaiman herkese böyle yaydı. Gerçi yanında çalıştığım çok önemli kişi, Bay Rhodes sizi çok savundu ama..."

"Aldırmayın delikanlı, meyve veren ağacı taşlarlar, bilmez misiniz? Üstelik benim gibi zengin biri ne diye böyle yasadışı bir işe kalkışsın? Karımı bulur bulmaz derhal Kimberley'e dönecek, i o Naaiman denilen adamla hesaplaşacağım."

"General St. John bu ne gerekli, ne de olası! Naaiman birkaç ay önce bir barda kavga ederken bıçaklanarak öldü. Sizden yana veya aleyhinize tanıklık edemez. Böylelikle de suçsuz sayılırsınız."

Mungo kaşlarını çattı: "Allah kahretsin, bu çok kötü oldu işte! Sözlerini boğazına tıkmak isterdim o herifim. Şimdi ne de olsa benden kuşku duyanlar kalmıştır."

"Siz de bunlara aldırılmazsınız, olur biter efendim. Neyse ben sizi daha fazla alıkoymayayım, bir an önce karınızın ardından gitmeye can atıyorsunuzdur. Talihiniz açık olsun. Hiç kuşkusuz gene görüşürüz, General."

Mungo St. John, uzaklaşan atının arkasından bakarken, duyduklarına inanamıyor gibiydi, bunca talih, nasıl olur! Demek güneye döndüğünde kimse onu suçlamayacak, adalet huzuruna çıkarmayacaktı! Üstelik Matabele ülkesinden ayrılmak için izin çıkmıştı, hem de bir kese dolusu elmasla...

Bir saat içinde, oradaki tacirlerden biriyle anlaştı, arabaya ve artık gereksinme duymadığı birkaç önemsiz öteberisine karşılık iyi bir tüfekte yüz atımlık da mermi aldı ondan. Katırın rahat, geniş sırtına yerleşip, güney yoluna düştü. Dümdüz önüne baktığı için de ta yükseklerden, bir tepeden, ellerini gözlerine siper etmiş, gidişini gözleyen Robyn'i göremedi. Kadın, mimoza ağaçlarının arasında gözden kayboluncaya dek onun ardından baktı, baktı...

\*\*\*

Buraya kadar, böyle uçsuz bucaksız düzlüğü çıkıncaya kadar Louise, ne yaptığını bilememiş,

yalnızlığının bilincine ancak varmıştı. Bir yandan, elmasları bulduğu andaki duygulanı depresiyor, kendisini en az Mungo kadar suçlu buluyordu. Bir an önce bu adamdan uzaklaşmak dürtüsünün önüne geçememişti. Oysaki pekâlâ biliyordu,

Khami Misyonuna gidip Robyn'e sığınabilir, ondan yardım isteyebilirdi. Robyn de kraldan onun adına izin alır, yanına koruyucu verilmesini de sağlardı. Ama bunları düşünememiş, daha doğrusu orada bir saniye fazla kalmak istememişti. Ondan kaçmak için, her türlü tehlikeyi göze alırdı. Artık geriye dönüş yoktu.

Şimdi zihninde, Zuga Ballantyne'in, kitabının ilk sayfasına çizdiği haritayı canlandırmaya çalışıyordu. Adamları tanışmadan çok önce, kitabını okumuş, anlattıklarıyla sanki büyülenmişti, haritayı da dikkatle incelemiştir. Şu bulunduğu yerden Tati Irmağı en çok yüz elli kilometre batıda olmalıydı, öyle tahmin ediyordu. Hiç kimse o yönde kaçacağını öngöremezdi. Tati Irmağı, Matabele ülkesiyle Khama ülkesi arasındaki sınırdı. Kral Khama anlatıldığına göre iyi yürekli saygıdeğer biriymiş. Üstelik ülkesi de Britanya İmparatorluğunun korumasındaydı, Tati Irmağına ulaşır, oradan güneye iner, kendisini Khama'daki İngiliz temsilcisi Sir Sidney Shippard'a götüreceğini bulabilirse gerisi kolaydı, nasıl olsa Kimberley'e dönmenin de bir yolunu bulurdu. En azından Sir Sidney onu gönderirdi.

O kentte, güvenebileceği tek erkeği bulacaktı. Evet, Zuga'ya ulaşmalıydı, hem de bir an önce. Ama aralarında kilometrelerce, vahşi toprak vardı.

Buralarda kimsecikler yoktu, ne hayvan, ne insan, ne kuş. Gök, çok, çok yükseklerde ve süt maviydi, güneş ise yakıyor, kavuruyordu. Geceleri yıldızlar ortalığı aydınlatıyordu sanki. Matarası boşalmış, yiyeceği de tükenmişti, ortalıkta hayvan yoktu ki, vursun da etini yesin. Katır ise otlayamayacak kadar yorgun ve susuzdu. Başını önüne sarkmış, neredeyse dizlerine değiyordu. Üstelik topallıyordu. Louise, Tati Irmağına daha ne kadar yolu olduğunu da, ırmağın ne yönde olduğunu da bilmiyordu.

Ateş yaktı, hiç gerekmediği halde, katırın ayaklarına köstek vurdu yattı, hemen uyumuş gitmişti. Katırın ürkek homurtularıyla, tepinmesiyle sıçrayarak uyandığında, dolunay iyice yükselmişti, karanlıkta koskocaman, soluk bir şey kıpırdadı; burnuna, keskin bir kedi çişisi kokusu geldi. Katır dehşetle kişnedi, sonra bir koşudur koparmak istedi, ama ayakları köstekli olduğundan koşamadı; o kocaman, solgun şey ise ardından atladı, katırın sırtına bindi; dişi aslan, omurgasını ısırırken kemiğin çıkardığı sesi, Louise açık seçik duydu. Katır, yere düştü aslan hemen, debelenen hayvanın anüsü çevresindeki yumuşak deriyi yırtmaya koyuldu, bir an önce karnını deşmek, karaciğerini, böbreklerini, dalağını ve bağırsaklarını yemek için.

Louise aslanın arkasından başka gölgelerin de koştuğunu gördü, altında konakladıkları çınar ağacına tırmanmadan önce tüfeğini kapmayı son saniyede akıl edebilirdi. Bir düzine kadar aslan şimdi aşağıda, homurdanarak kendilerine şölen çekiyorlardı. Gün ışıırken sesler azaldı. Kocaman kediler, karınlarını tıka basa doyurmuş, çalılıklara çekilmişlerdi. Sonra Louise, aşağı baktı, başka bir şeyle göz göze geldi, dehşetinden dondu kaldı.

Ağacın dibinde, kocaman yeşilli bir erkek aslan dikilmiş, yukarı, ona bakıyordu. Sırtı, at sırtı kadar genişti. Birden iki arka ayağı üzerinde dikilerek ona doğru uzandı, kocaman, upuzun tırnaklarını çıkardı. Çınar ağacının kabuğunda, uzunlamasına yarıklar açtı, yarıklardan ağacın özsuyu, süt

damlaları gibi fıskırdı. Sonra aslan, ağzını açtı. Louise onun boğazını, ta derinliklerine kadar gördü. Uzun, kadife gibi dili, garip bir orkide çiçeğinin yaprağıymış gibi kıvrılıyordu. Her bir dişi de parmak büyüklüğünde, mızrak ucu sivriliğindeydi. Aslan kükredi. Sonra ona doğru tırmanmaya başladı. Louise dehşet içinde, tüfeğini doğrulttu, rasgele tetiği çekti, ama horozu kaldırmayı unutmuştu. Telaşla kaldırdı, bir daha, bu kez iyice yakınına gelmiş, ağzını açmış, kükreyen aslanın tam ağzına ateş etti. Ama silah geri teperken elinden düştü, onu tamamen savunmasız bıraktı. Ne var ki aslan da ölümcül yara almıştı, pençeleri yavaş yavaş ağacın kabuğundan çözüldü. Hayvan, havada kıvrılarak, debelenerek ağacın tam dibine düştü. Bir kan gölü içinde büzüldü, kaldı.

\*\*\*

Louise korka korka ağaçtan indi, leşten uzak durmaya özen göstererek, tüfeğini aldı, ama hem namlusu çatlamış, hem de tetiği takılmıştı, işe yaramazdı, çaresiz, fırlattı attı. İçinde bıçağı, birkaç mücevheri, kişisel öte berisi olan bez torbayı, battaniesini, boş matarayı aldı, bir an önce buralardan uzaklaşmalıydı. Sadece bir kez dönüp arkasına baktı. İki çakal, aslan leşine yaklaşmışlardı bile. Limon sarısı sabah göğünde, bir akbaba, kanat çırpıyor, çınarın dalına konmaya hazırlanıyordu.

Gün boyu kâh yürüdü, kâh koştu, bu arada bileğini burktu, çizmesinin topuğu kırıldı, karanlık basarken bir mopani ağacına tırmandı. Ama hem bulunduğu yerin rahatsız oluşundan, hem soğuktan, hem korkudan, gözüne uyku girmedi. Şafak sökerken ağaçtan indi, ayak bileği şişmiş, morarmıştı. Bir dal keserek baston gibi kullanmaya başladı. Biliyordu, çizmesini çıkaracak olursa, bir daha giyinmezdi. O gece artık ağaca tırmanacak gücü de kalmamıştı. Uykusunda hep buz gibi soğuk pınarlar gördü. Uyandığında acı, korkunç gerçekle burun buruna geldi.

Şimdi güçlkle, ancak koltuk değneği gibi kullandığı sopanın yardımıyla adım atabiliyor, adımlarını sayıyor, her adımda durup dinleniyor, çevresine bakmıyordu.

Akşama doğru birkaç kişinin kendisine doğru geldiğini gördü, çok sevindi, bağırarak istedi, ama gırtlığı kurumuş, dili şişmişti, sesi çıkmadı. Meğer insan sandığı şeyler, devekuşlarıymış, koltuk değneğini sallayınca korkuyla kaçıştılar. Artık gözlerinde dökecek yaş da kalmamıştı. Gün batarken yüzükoyun düştü. Son düşüncesi, ” Bitti artık devam edemeyeceğim, ” oldu. Ama gün doğarken uyandı, tam önünde, bir sazın üzerinde çiğ birikmişti, elini uzattı, dokundu. Gün doğmadan susuzluğunu bu çiğ tanecikleriyle gidermeyi başardı.

Artık hayal görüyordu. Bir defasında dedesiyle yan yana yürüyorlardı. Dedesi, kartal tüylerinden savaş başlığını giymişti, sırtında da boncuklu, püsküllü, deri yelegi vardı. Onunla konuşmak istediğinde dedesi acı acı gülümsemekle yetindi.

Bir defasında da Mungo St. John, Yıldırım'a binmiş, dörtnala koşturuyordu. Ona bakmadı bile, kocaman, altın renkli aygırın nalları da ses çıkarmıyordu. Birden, kendini yerde buldu. Bembeyaz kumların üzerinde. Bir an bunu su sandı, ağzına götürecekti. Ama kum tanecikleri, tuz gibi, dilini yaktı. O zaman gerçeği olanca acılığıyla anladı. Sonunda Tati Irmağına ulaşmıştı, ama kurumuş bir ırmak yatağında, susuzluktan ölmek üzereydi.

Buralarda, derinde su olmalıydı. Az ilerisinde fil gübresi gördü. Zuga Ballantyne kitabında fillerin, kurumuş ırmak yataklarını kazıp su bulduklarını yazmıştı ya! Bu düşünceyle son bir kez toparlandı. Gübre yığınlarından birinin yanına gitti, kumu eşelemeye başladı, yılmadan eşeledi. Tırnakları kırıldı, parmakları kanadı, ama o, hep eşeledi.

Sonunda, kum renk değiştirdi, nemlendi ve ta dipte bir parıltı belirdi. Hemen eteğinden bir parça koparıp delikten içeri daldırdı, bir süre tuttu, sonra ağzına, çatlamış, kararmış diline damlattı.

\*\*\*



Zuga'nın hayalleri işte gerçekleşiyordu. Hep böyle olacağını düşünmüş, düşlemişti zaten. Şasi Irmağını aştığında öğleye yaklaşıyordu. Sağında büyük oğlu; babasının gururu, kıvancı. Başından çıkardığı şapkayı salladı:

“İşte geldik baba, işte sizin kuzeyiniz, sonunda geldik. Bizim olacak.”

Zuga da oğluyla birlikte, güldü: "Henüz değil, oğlum. Daha değil. Bu defalık onu kandırmaya geldik, güzellikle. Bir dahaki sefere bir gelin gibi sahip olacağız.”

Zuga, Kimberley'de üç ay kalmış, De Beers elmas madenlerinin sınırsız olanaklarıyla, Rhodes'in öngördüğü tasarıları hazırlamıştı.

Masona ülkesini ele geçirmek, çiftliklerin sınırlarını ve madenleri kazıklarla belirlemek üzere yanına iki yüz adam almıştı. Ayrıca, Khama'nın karargâhından, Sir Sidney Shippard'ın Bechuanaland polisi onlara destek olacak, kendisi de Rhodes'e bir polis birliği hazırlayacaktı. Zuga hangi silahlara, ne gibi donanıma gereksinme duyacaklarını ayrıntılarıyla yazmış, Rhodes de onaylamış, sadece "Yapın!" demişti, o kadar.

Sonra tüm bu işler Ralph'e verilmişti. Adam bulacak, araç gereci, donanımı satın alıp Kimberley'de toplayacak, araba, öküz bulacak, adamlara at, tüfek ve cephane, makineli tüfek, bir de ışıldak için buhar makinesi bulacaktı. Sonra Hampden Dağı adı verilen bir yerde bunları toplayacak ve tüm bu işler dokuz ayda tamamlanacaktı. Bu işi tek başına yapamayacağından, bir de ortak bulmuştu. Frank Johnson. Sonra fiyatını verdi; "Seksen sekiz bin iki yüz seksen beş lira on şiline yaparız, ” dedi.

"Söyler misin Ralph, bu on şilin de neyin nesi?"

"Nesi olacak baba, işten kazancımız işte.”

Şimdi geriye bir şey kalıyordu: Lobengula'nın imtiyazları onaylaması. Zuga, Rhodes'ten emir almıştı, derhal Gubulawayo'ya gidip Rudd'dan gecikmesinin nedenlerini öğrenecekti. Ralph de babasıyla gitmek istemişti. İşte şimdi yan yana Matabele ülkesinde ilerliyorlardı, baba oğul. Şasi Irmağının kıyısında, yüksekçe bir yerde, Ralph dedi ki:

"Burada birkaç gün yayılalım, baba. Çayır güzel, otlar taze. Hem öküzleri dinlendirir, hem de biraz avlanırız. Burada Tati Irmağının kavşağında hâlâ bol av var.”

Oğlunun, kendisine danışmadan kararlar vermesine Zuga alışamamıştı bir türlü.

\*\*\*

Ralph her işi bir yarışmaya dönüştürüyordu, ondaki bu özelliği Zuga, oğlundan ayrılalı beri unutmuş gitmişti. Oysaki ta çocukluğundan beri böyleydi.

Şimdi ise babasıyla yarışıyor, çünkü yarışacak başka kimse yoktu. Avcılıkta yarışıyorlar, akşamları kim daha çok kuş vurmuş, sayıyorlar; eğer Zuga daha çok vurmuşsa Ralph'in yüzü asılıveriyordu. Üstelik yarışta, gözünü kan buruyor, Zuga da bundan korkuyordu. Oysaki avcılık onun işi, mesleği idi.

Ralph, babasına diyordu ki: "Ben sporcu olmak istemiyorum ki baba, ben sadece kazanmak istiyorum.” Ona göre vurduğu hayvan sayısı önemliydi, o kadar.

O gün de bir altınına bahse tutuşmak istedi. Ama babası bu parayı gözden çıkaramayacağını söyleyince, çok şaşıtı:

"Nasıl olur baba, o semiz elmasınızı otuz bin liraya satmadınız mı? Bakın baba, dikkat edin, yaşlanıyorsunuz. Bir altını hemen ödeyemeyecek duruma düşseniz bile, krediniz her zaman yüksektir."

Öğleyin zürafa izine rastladılar. Zuga bu yoldan ilk geçtiğinde, eski Kral Mzilikazi'nin karargâhından güneye inerken, buraları sürülerden kapkaraydı. Bir günde yüzü aşkın dev gergedan saydığını bilirdi. Hele o tombul zebraları, o yabankeçilerini saymak olanaksızdı.

Ama bugün sabahtan akşama dek tek bir yabanıl hayvan görmeden at sürmüşlerdi. Gerçi bu bölge, doğrudan doğruya Lobengula'nın karargâhına giden yol üzerindeydi. İşlek bir yoldu. Giderek daha çok sayıda araba ve yolcu geçiyordu, ama gene de otlakları boldu. Sonra, Masona ülkesine girdiklerinde, demiryolu da arkadan geldiğinde, ne kalacaktı bakalım?

Belki günün birinde torunları her köşesi bugünkü gibi verimsiz, kıraç bir ülkede yaşayacaklardı. Bu yüzden, bir an gözüne ilişen zürafayı Ralph'e göstermek gereğini duymadı. Ömründe ilk kez, Zuga'nın canı, avlanmak istemiyordu, ama oğlu oralı değildi, bağırdı: "İşte, işte oradalar!"

Sonra atını dörtnala sürdü. Ormandan bir düzlüğe çıktılar. Zürafa sürüsü önlerinden kaçmaya çabalıyordu. Zuga birden atını durdurdu:

"Ralph, bırak gitsinler!"

Oğlu yanına gelince, kurumuş ırmak yatağındaki ayak izlerini gösterdi: "Ne olabilir bunlar? Khama'nın adamları mı? Savaşçılar mı? Bırak atlar biraz soluk alsın da bakalım hele."

Ralph birden bağırdı: "Uzun kalkanlar! Hem de kırmızı! Bunlar Köstebekler olacak baba, Bazo'nun savaşçıları. Bak bak, Bazo da önden gidiyor işte!"

Gerçekten de ırmak yatağı boyunca yürüyen savaşçılara yetişmişlerdi. Zuga atından inerken Ralph arkadaşına sarılmıştı bile:

"Hey, neler görüyorum ben? Dağı Kazan Köstebekler savaştan eli boş mu dönüyorlar? Hani nerede sığır? Nerede kadınlar?"

Bazo başını salladı:

"Şaka bile olsa, böyle söyleme, Henşov. Kral bizi Khama'ya göndermiş olsaydı, çok kişinin canını alırdık." Sonra, Zuga'yı gördü.

"Baba! Bakela, seni görüyorum. Gözlerim sevinçten ağardı, " dedi.

"Görüşmeydi çok oldu ya, Bazo. Bakıyorum sen de başına induna tacını takmış, peşine de savaşçıları almışsın. Bir hayvan vuralım da bu gece birlikte yeriz, olmaz mı?"

"Ah, Bakela, çok üzgünüm ama kralın işindeyim şimdi. Bir an önce Gubulawayo'ya, dönüp, kadının öldüğünü krala haber vermek zorundaydım. Beyaz kadın, kraldan izin almadan Gubulawayo'dan kaçmış, kral da beni, onu bulmak için gönderdi. Ah, sahi, sen o kadını tanırsın, Bakela."

Zuga birden telaşlanmıştı: "Sakın kız kardeşim Nomusa olmasın? Ya kızlarından biri? Çünkü Matabele ülkesinde bildiğim kadarıyla başka beyaz kadın yok ki!"

"Hayır, onlar değil, bu kaçan, Tek Parlak Göz'ün karısı. Kimberley'de seninle yarışan kadın.

Yarışıp da kazanan. Ama öldü şimdi.”

Zuga'nın tüm kanı çekilivermişti sanki. Eyer kayışına tutunmasaydı, yere yuvarlanacaktı: "Ne? Öldü mü? Louise öldü ha?"

\*\*\*

Zuga, savaşçıların izini gerisin geriye sürerek Bazo'nun tarif ettiği çınar ağacını buldu. Neden kendisine böyle işkence ettiğini kendi de bilmiyordu. Öldüğüne hiç kuşku olamazdı, olmamalıydı. Bazo ona, o kırılmış tüfeği, fişekliği, boş matarayı, sırtlanların kemirdiği eyeri, koşumları filan göstermişti. Çınar ağacının dibinde de sayısız iz vardı. Ama birkaç parça kemik ve kıldan öte hiçbir insan veya hayvan artığı kalmamıştı. Hepsini sırtlanlar, çakallar, akbabalar gövdeye indirmişlerdi.

Louise herhalde bir aslan sürüsüne rastlamış, tüfeği de ateş almamış olacaktı. Zuga onun neler çektiğini, nasıl bir işkenceyle can verdiğini kestirebiliyordu. Buracıkta, öldüğü yerde ruhuna dua etmek istedi, onu bile yapamadı. Öylesine bitkin, zayıf düşmüştü birden. Sanki tüm canı çekilmiş gitmişti. Şu ana dek Louise'in onun için ne kadar değerli olduğunu bilemiş meğer! Bir gün er geç bir araya geleceklerine inanıyormuş meğer! Ama şimdi işte hepsi, hepsi bitmişti. Ralph'e Jan Cheroot ile yedek atları Şasi Irmağının yatağında bırakmasını söylemişti. Onun için acelesi yoktu. Zaten Louise'siz yaşamın da tadı yoktu ya! Artık hiçbir şeyin önemi kalmamıştı, gene de gitti, atına bindi, atın başını Şasi Irmağına yöneltti. Ama oralardan bir türlü ayrılamıyordu. Ağacın çevresinde, giderek açılan daireler çiz-meye koyuldu. Birden yüreği hop etti. Eğildi, dikenlerden birine incecik bir kırmızı bez parçası takılmıştı. Zuga onu büyük bir saygıyla alıp dudaklarına götürdü. Çınar ağacının doğusundaydı. Demek Louise ağaçtan inince bu yöne doğru kaçmıştı. Kırmızı ipliğin bulunduğu yüksekliğe bakılırsa, yaya olarak kaçmıştı.

Doğuya, Tati Irmağına ve Kral Khama'nın ülkesine doğru, yolunu sürdürmek için belki de.

Zuga da atını mahmuzladı, doğuya sürdü. Bu taşlık zeminde üç gün önceki izleri aramaya kalkışmak boşunaydı. Sadece çabuk davranmak ve talihine güvenmek zorundaydı, o kadar.

Belki iş işten geçmeden ona yetişebilirdi. Boş matarayı görmüştü, bu ülkede, ırmaklar arasında, yaya olarak susuz yol almanın ne denli tehlikeli olduğunu, yaşama şansının ne denli az olduğunu bilmeyenlerden de değildi. Gene de yılmadı, en ufak bir ipucu arayarak gitti, gitti, tam hava kararırken de aradığını buldu. Bir kadın topuğuydu bu, kopmuş. Çivilerin parıltısı gözünü almıştı. Tüfeğini havaya kaldırıp aralıklarla üç kez ateş etti.

Biliyordu, Louise'in tüfeği yoktu ki karşılık verebilsin. Ama eğer ileride bir yerlerdeyse ve silah seslerini duyduysa umutlanabilir, biraz güç verirdi bu umut ona. Ay yükselineye değin ateş yakıp bekledi. Sonra ay ışığında yeniden yola düştü, her saat başı durup havaya ateş ederek, sonra da dikkatle kulak kabartarak. Ama baykuş sesinden, çakal ulumasından öte ses yoktu.

Şafak sökerken Tati Irmağının geniş yatağına ulaşmıştı.

Yatak, Kalahari Çölü gibi kuruydu. Gece boyu beslediği umudunu yitirmeye başlıyordu.

Göge baktı, bir ceset üzerinde dönen akbabaları görmek için. Ama tek görebildiği, hızla kanat çırparak uçan bir kumkızı sürüsü oldu. Bu, bir yerlerde su olduğuna işaretledi. Belki de o suyu bulmuştu Louise. Eğer şimdiye dek su bulamadıysa öldüğü kesindi. Kendi matarasından bir yudumcuk içerken atı da değerli sıvının kokusunu aldı, kişnedi. Çok geçmeden o da susuzluktan bitkin düşecekti.

Louise eğer ırmağa ulaştıysa, akış aşağı gitmiş olmalıydı. Yarı Kızılderili kanı taşıdığından, güneşe bakarak yönünü bulabilir ve tek su bulma şansının da Şasi Irmağıyla birleştiği yerde olduğunu düşünürdü.

O da bu yöne döndü dikkatle çevresini kollayarak giderken fil izleri gördü. Dere yatağını kazmışlardı ve açtıkları çukurlar kurumuştur artık. Ta ileride bir yabankeçisi sürüsü görüyordu, ama bu hayvanlar aylar boyu su içmeden yaşayabilirlerdi.

Derken gözüne bir maymun ilişti, insana benzeyen biçimiyle hemen ilgi çekiyordu. Sülüsünü arıyor olmalıydı.

Çakma adı verilen bu tür maymun her gün su içerdi. Aklına, bu kadar batıda maymuna hiç rastlamadığı geliverdi. Üstelik sürü filan da yoktu, oysaki bu hayvan tek başına değil, sürüyle yaşayan bir yaratıktı. Birden yüreği ağzına geldi, sevinçten bağırılmak için kendini zor tuttu, hayır, bu, maymun değildi, atını dörtlüye kaldırdı. Ama durdurup inerken birden sevinci, sabun köpüğü gibi sönerdi.

Kadın diz çökmüştü, dizleri kan içindeydi. Üzerindekilerin hemen hemen hepsi yırtılmış, nazik derisi, güneşten kavrulmuştu. Kolları, bacakları güneş yanıklarından su toplamıştı. Dudaklarının derisi tamamen soyulmuş, çatlamış, kararmıştı. Gözkapakları arı sokmuş gibi şişti, yaşlı, kör bir cadı gibi başını kaldırmış, ona bakıyordu. Bir deri, bir kemik kalmıştı. Elmacık kemikleri sanki derisini yırtıp fırlayacak gibiydi.

Elleri ise kararmış, birer pençeye dönüşmüş, tırnakları kopmuştu.

Bir asmanın yassı yaprakları üzerine hayvan gibi çömelmiş, yabani yeşil kavunlardan birini parmaklarıyla kırıp açmış, etini zavallı ağzına tıkmaya çalışıyor, kavunun suyu, çenesine akıyor, kirli bir iz bırakıyordu.

Zuga da diz çöktü. Boğulur gibi "Louise!" dedi." Louise!"

Kadın, miyavlar gibi bir ses çıkardı, sonra tamamen kadınsı bir davranışla sözde saçlarını düzeltti, güneşten şişmiş, kıpkırmızı gözkapaklarının arasından, kan çanağına dönmüş gözleriyle ona bakarak "Sen misin? Olamaz..." dedi. Sesi, karga sesi gibi çatlak çıkıyordu.

Sonra, bluzunun kalan parçalarıyla, göğüslerinden birini örtmeye çabaladı ve kendini tutamadı, çılgın gibi titremeye koyuldu. Sonra da gözlerini sımsıkı kapadı. Zuga usulca elini zattı, dokunur dokunmaz Louise hâlâ öyle, tir tir titreyerek göğsüne yaslandı. Bir çocuk gibi hafif, incecikti. Mırıldandı:

"Biliyordum... Anlamsızdı, saçmaydı ama her nasılsa senin gelip beni kurtaracağını biliyordum işte..."

Cathy arabanın tentesinin altından süzülürken gözlerini kocaman kocaman açmış, acınası bir sesle fısıldadı:

"Feneri söndürmeyecek misin, Ralph? Biri gelebilir."

Delikanlı, dirseğine dayanmış, sırtıyordu: "Neden söndüreyim? Babanla annen, Lobengula'nın sarayındalar. Kimse yok ki! ."

"Ama ablam? Salina?"

"Salina çoktan uykuya dalmış, hiç kuşkusuz düşünde Jordan'ı görüyordur, tasalanma sen. Yalnızız, Cathy, ikimiz, yalnızız. Neden söndüreyim feneri?"

Kız kıpkırmızı oldu: "Peki öyleyse, utanıyorum da ondan söndür diyorum, oldu mu? Sen zaten bana takılmadan edemiyorsun. Keşke gelmeseydim."

Ralph, doğrulup oturmuş, üzerindeki örtü beline kaymıştı. Genç kız onun çıplak göğsünü, kaslı kollarını görmemek için başını hemen öte yana çevirdi. Ralph elini uzattı, onu yanına çekmek istedi, kız direnmeye kalktıysa da başaramadı, delikanlının üzerine yuvarlandı. Ralph onu saçlarından yakaladı, dudaklarını dudaklarına yapıştırdı. Kız artık yumuşayıvermiş, kendini tamamen bırakmıştı. Kollarını onun boynuna sımsıkı doladı, yeniden dudak dudağa geldiler, inlediler.

Ralph, Lil'den öğrendiklerini genç kıza uyguluyor, onu ağzıyla, diliyle okşuyor, kışkırtıyordu. Cathy, örümcek ağına yakalanmış bir böcek gibi savunmasızdı, kendini kapıp koyvermişti. Genç adamın başını döndürüyordu. O zamana dek parasıyla satın aldığı hiçbir kadının etkilemediği kadar etkiliyordu. Kızın bluzunu çözerken parmakları tir tir titriyordu. Omuzları ipek gibi, pürüzsüz, sıcacıktı. Diliyle dokunur dokunmaz Cathy inledi, ürperdi. Ralph bu tazeliğe hazırlıklı değildi. Ne yapacağını şaşırılmıştı. Sanki bir kralın hazinesi olduğu gibi önüne serilmiş gibiydi.

Şimdi kızın çırılçıplak bedenine bakıyor, kız da örtünmeye filan kalkışmıyordu, ama kıpkırmızı olmuştu utancından. Ralph elini uzattı-.

"Dur şu feneri söndüreyim."

"Hayır Ralph, seninle benden utanmıyorum, ikimizden utanmıyorum artık. Karanlığı istemiyorum, senin o sevgili yüzünü görmek istiyorum."

Bacakları tay bacakları gibi uzun, kalçaları henüz erkek çocuk kalçaları gibi dar, karnı hafifçe çöküktü. Fenerin ışığında cildi gençliğe özgü o sağlıklı parlaklıkla parlıyordu. Ama Ralph onu ancak bir an görebildi, çünkü Cathy hemen battaniyenin altına kaymıştı. Upuzun kolları, bacaklarıyla delikanlıya sarıldı. Fısıldadı:

"Senin için yapmayacağım hiçbir şey yok. Senin için hırsızlık da yaparım yalan da söylerim, hatta adam bile öldürürüm benim eşsiz, güzel Ralph'im. Bir erkekle bir kadının ne yaptığını pekiyi bilmiyorum, ama bana gösterirsen eğer onu seninle yapmakla dünyanın en mutlu kızı olurum."

Ralph'in vicdanı onu son kez uyarıyordu: "Cathy, bunun olmasını istememiştim ben."

"Ama ben istemiştim ya! Neden buraya geldim sanıyorsun? Seni seviyorum, Ralph. Seni ilk gördüğüm an sevmiştim."

"Ben de seni seviyorum, Cathy." Bu söylediklerinin doğru olduğunu anlayınca, kendi de şaşırıldı." Gerçekten seviyorum." Sonra, çok sonra, ekledi:

"Seni ne çok sevdiğimi şimdiye dek ben de anlamamışım meğer!"

Cathy fısıldadı: "Böyle olacağını hiç bilmiyordum. Oysa ki çok düşündüm, sen Khami'ye ilk geldiğin günden beri her gün, her zaman düşündüm. İncil'de bile okudum. Şimdi biz birbirimizi tanıdık mı yani, Ralph?"

Ralph, karmakarışık saçları terden sırılsıklam, sırıttı: "Seni daha iyi ve daha sık tanımak istiyorum."

"Ruhumda, kapkaranlık bir kuyuya bambaşka, güzel bir dünyaya düşmüş gibi oldum, bir daha da dönmek istemedim.

Sen de böyle hissettin, değil mi, Ralph?"

Battaniyenin altında birbirlerine sımsıkı sarılmış, alçak sesle konuştular, fenerin sarı ışığında birbirlerini seyrettiler, ikide birde susup birbirlerinin gözkapaklarını, dudaklarını öptüler. Sonunda ilk toparlanan, Cathy oldu:

"Saatin kaç olduğunu bilmek istemiyorum, ama bak kuşlar şakımaya başladı, neredeyse ortalık aydınlanır. Ah, Ralph, gitmeni hiç istemiyorum."

"Çok kalmayacağım, söz, hemen döneceğim sana."

"Ne olursun, yalvarırım beni de götür."

"Biliyorsun, olanaksız bu."

"Neden? Çok tehlikeli bir yolculuk da ondan, değil mi? Bak sen yokken bil ki her saniye ölüyorum, senin için dua edeceğim. Lobengula'nın savaşçıları seni bulmasınlar diye dua edeceğim."

Ralph kıkır kıkır güldü: "Sen benim için tasalanma. Çok yakında ruhundaki o kapkaranlık kuyuya gene birlikte düşeriz, tamam mı?"

Cathy, dudaklarını onun terli alınına dokundurdu: "Söz ver. Bana döneceğine söz ver benim güzel, sevgili Ralph'im."

\*\*\*

Ralph, araba kervanını gene güneye, Şasi Irmağına doğru yola çıkardı. İlk sabah, alışılmadık derecede hafif arabaların önünde atını sürdü. Öğleden sonra sıcakta, uyudular. Jordan ona, Rhodes'in Grocte Schuur'daki konağını süsleyen kuş heykelinin ölçülerini ve ağırlığını tam tamına vermiş, Ralph de bunlara göre, kendi elleriyle sandıklar yapmış, bu konuda kimseye güvenememişti. Gizli niyetlerini kimse bilsin istemiyordu. Her sandığa ikişer heykel sığdırılacak, sonra, sağlam iplerle bu sandıklar öküzlerin birer yanına asılacaktı. Ralph, hayvanların sırtı yaralanmasın diye uygun birer eyer de tasarlamıştı. Şimdi Isazi, sürüden bu iş için seçtikleri beş öküzü usulca alır, kamptan uzaklaştırırken Ralph geride kalıp arabacılara yapacaklarını söylüyordu:

"Şasi Irmağına kadar son hızınızla yürüyeceksiniz. Sınır bekçileri benim nerede olduğumu sorarlarsa onlara doğuda, kralın izniyle ava çıktığımı ve size yetişeceğimi bildirirsiniz. Anlaşıldı mı?"

Arabacılığa yükseltildiği halde hâlâ 'çocuk' denilen Umfaan karşılık verdi: "Anladım, Nkosi."

"Şasi Irmağını aştıktan sonra sınırın beş günlük yol ötesindeki Buşman kuyularına kadar yürüyün. Lobengula'nın adamları o kadar uzağa peşinizden gelmezler. Orada ben gelinceye dek bekleyin, anladın mı, Umfaan? Söyle bakalım şimdi, neler yapacaksınız, tekrar et."

Sözlerinin iyice anlaşıldığına emin olduktan sonra Ralph, Tom'a atladı, " Hadi yolunuz açık olsun, " dedi.

"Güle güle git, Nkosi."

Isazi'nin öküz sürüsünün izini sürerek ve izleri örtmek için ardından bir mimoza dalı sürükleyerek gitti. Ertesi gün öğle üzeri araba yolundan iyice uzaklaşmış, o efsanevi Matopos tepelerine ulaşmışlardı. Hava kararırken öküzlere gene sandıkları vurup yola düştüler. Hesaplarına göre, Matabele'lerin Zimbabve, yani 'Eski Kralların Mezarı' diye adlandırdıkları yerin iki yüz kilometre kadar batısında olmaları gerekiyordu.

Karanlık basmadan, eyer çantasından, Kimberley'den ayrılırken babasının armağan verdiği notları çıkarıp Zimbabve yolunu, sitelerin anlatıldığı yerleri belki yüzüncü kez okudu.

Isazi, mısır ekmeği pişiriyordu, sordu: "Bu tepelerde daha ne kadar yol alacağız. Hayvanlarım çok zorlanıyorlar. Daha güneyden, tepelerin altından, düzlükten gitseydik iyi olurdu."

"Ya, Lobengula'nın mızraklarına yakalanalım öyle mi?"

"Burada da aynı tehlike var."

"Hayır, yok. Hiçbir Matabele durup dururken sebepsiz yere bu kutsal tepelere gelmez. Burada askere filan rastlamayız, hele biraz daha uzaklaşalım, o zaman en uzaktaki karargâhların bile ötesine geçmiş olacağız."

"Peki, ya gittiğimiz o taş yer? Orada bizi bekleyen yok mu?"

"Lobengula, taşların durduğu vadiye uzaktan bakmayı bile yasaklamıştır. Lobengula ve büyücüleri tarafından lanetlenmiş bir yer orası."

Isazi huzursuz, kıpırdandı: "Yok canım, bir Matabele köpeğinin lanetinden de ne çıkarmış ki?" Ama gene de belindeki tılsıma dokunmadan edemedi, böylelikle şeytanları, hortlakları, kötü ruhları, cinleri kovalamış oluyordu.

Ralph gene de çok dikkatli ilerliyordu, bu dikkati sayesinde ki, krala eşlik eden yüzlerce Matabele savaşçısına yakalanmadı. Gerçekte kral, kalabalık bir orduyla ve maiyetiyle buralara gelmişti. Acaba nereye gidiyordu? Cathy'den, Rudd ile adamlarının hâlâ Gubulawayo'da olduklarını duymuştu, Robyn de kocasıyla, oradaydı. Lobengula acaba neden böylesine önemli konukları bırakıp bu ıssız, kutsal tepelere gelmek gereğini duymuştu?

Ralph bu sorulara karşılık bulamadı, ama yolunu sürdürdü ve üç gün sonra, babasının notlarında 'Aslan Başı' diye adlandırdığı tepeyi uzaktan gördü. Aradığını bulmuştu.

\*\*\*

Zuga notlarında uzun uzun, ayrıntılarıyla anlatmamış olsaydı, olsaydı, Ralph o yüksek taş duvarları da, o gizli geçidi de bulamazdı. Dev sarmaşıklar, ağaçlar, yeşillikler, öylesine örtmüş, gözlerden gizlemişti. Şimdi Ralph, babasının balta izlerini açık seçik görüyordu. Ama kapı gene sarmaşıklarla örtülmüştü ki, bu da Zuga'dan sonra, yani yirmi beş yıldır buralara insan ayağı basmadığının bir kanıtıydı. Ralph derin bir soluk aldı, içinden, uygar bir Hıristiyan olduğunu ne denli yinelese, gene de o boş inançlara dayalı korku ağır basıyordu. Her şey tıpkı, babasının anlattığı gibiydi. Avluya girdiğinde çevresine bakındı. İşte babasının, belki içeride bir hazine gizlidir diye, o kocaman kulede, yıktığı duvar, açtığı delik. Babasının buradan hatırı sayılır miktarda altın tozu topladığını biliyordu. Daha doğrusu, kalıntıları yağmalamıştı bir bakıma. Ralph'e yalnızca yeşil sabuntaşından putlar, kuş heykelleri kalmıştı. Ama Zuga'ya bakılırsa, kuşların burada, bu avluda olması gerekmiyor muydu? Ralph birden umutsuzluğa kapılır gibi oldu, acaba başka biri ondan önce gelip taşları almış mıydı? Bu korku, öteki, o boş inançlara dayalı korkusuna bile baskın çıktı.

Bele kadar uzamış otların arasına daldı, kuleye doğru yürürken neredeyse düşüyordu. Ayağı taş heykellerden birine takılmıştı. Hemen eğildi, heykelin zamanla üzerini örtmüş olan otları, sarmaşıkları araladı. O donuk, acımasız, taş bakışlarla, o ucu kıvrık gagayla karşılaştı. Kimberley'de Zuga'nın verandasında duran heykelerin tıpatıp eşiydi bu. Sonunda alıp götürecekti işte. Aramasını sürdürdü. Zuga'nın belirttiği gibi, altı heykel vardı, ama bir tanesinin başı kopmuştu. Öteki üçü de, daha az olmakla birlikte, zarar görmüştü, ama geri kalan ikisi, eksiksiz, çok iyi durumdaydı.

Derken, mezardan çıkıyormuşçasına, boğuk bir ses gürledi:

"Burası kötü bir yer!"

Ralph korkuyla sıçradı, döndü, Isazi ile burun buruna geldiler. Zulu, sordu: "Ne zaman gideceğiz buradan, Nkosi? Burada çok kalmak doğru değil."

"Şunları yükler yüklemeyiz gideriz. Gece basmadan bitirebilir miyiz bu işi, ne dersin?"

\*\*\*

Kral, Bazo'ya gene özel bir görev vermişti. Bu yüzden, Matopos tepelerine doğru, öncü askerlerin başında yürürken gururundan kabına sığamıyordu. Bu yol iki savaşçının kalkanları birbirine değerek yan yana koşabileceği genişlikteydi, çünkü eski Kral Mzilikazi, halkı güneyden getirdiğinden beri kullanılıyordu. Ulus ne zaman bir bunalımla karşı karşıya kalsa kuraklık, salgın hastalık gibi şeyler olsa, kral buraya gelip Umlimo'ya danışır, onun söyleyeceklerini dinlerdi. Her mevsimde sürüler veya tarım ürünü konusunda ona danışır, askerlerini ne yöne yollaması gerektiğini ona sorardı.

Lobengula ise Umlimo'nun mağarasına girdiğinde çocukluktan henüz çıkmıştı. Onu oraya, o çılgın,



yaşlı büyücü götürmüştü. Onun eğitimini yapmış olan adam. Lobengula'nın eline krallık simgesini tutuşturan da gene Umlimo olmuştu zaten.

Bunun içindir ki Lobengula, hiç görmediği bir beyazın temsilcilerinin sayısız istekleriyle şaşkına dönmüş, okuyamadığı birtakım kâğıtları imzalamak zorunda bırakıldığı için ne edeceğini bilememiş, korkular, kuşkuyla kıvranarak, bir yandan da indunalarının her birinin ayrı bir akıl vermesinden bunalarak sonunda gizli mağaraya dönüyordu.

Lodzi, işte her beyazın dudaklarından bu ad düşmüyordu. Dayanamamış, sormuştu o kırmızı suratlı beyaza:

"Bu Lodzi mi kral, yoksa ben mi kralım?"

"Bay Rhodes kral değil, ama kraldan daha güçlüdür."

"Öyleyse neden kendi gelmiyor?"

"Denizaşırı gitti, işini gördürmek için daha önemsiz kişileri, adamlarını gönderiyor."

"Eğer şu Lodzi'nin yüzünü görebilseydim o zaman iyi mi, kötü mü olduğunu anlardım."

Ama Lodzi gelmiyordu işte, Lobengula ne yapacağını şaşırmıştı. Üstelik indunalarının her biri de ayrı bir hava çalıyor, kimi beyazlara parmağını versen elini, elini versen kolunu kaptıracağını söylüyor> kimi Lodzi'yi övüyor, göklere çıkarıyordu. Özellikle de pek güvendiği, Nomusa. En genç ve en kurnaz indunalarından olan Kamuza ise "Beyazların her birine birer parça verirsen birbirine düşman olurlar, köpeği köpeğe salacaksın ki, it sürüsü sana saldırmasın!" diyordu. Somabula'ya bakılırsa, beyazların en güçlüsünü seçip onunla dost olmalıydı, bu Lodzi de sürünün başını çeken aygır olduğuna göre, onu seçmek doğrudu.

Lobengula da hepsini, ayrı ayrı dinlediğinden, büsbütün şaşırmış, işte bunun için, bu yüzden Matopos tepelerinin yolunu tutmuştu. Tahtirevanının arkasından taşıyıcılar, armağanları getiriyorlardı, kangal kangal bakır tel, deri keseler içinde tuz, çanak çanak incik boncuk, altı büyük fildişi, top top parlak renkli kumaş, gergedan boynuzundan yapılmış bıçaklar; tüm bunlar akıl danışacağı olan Umlimo'ya verilecekti ki, hiç de az buz sayılmazdı.

\*\*\*

Buralarda kuş filan ötmüyor, hayvan dolaşmıyordu. Bazo en önde, çevresini dikkatle kollayarak yürüyordu, çünkü çok dar bir geçitten geçiyorlardı, tepelerine her an biri inebilirdi. Sonra doğal bir geçide vardılar. Bazo, asker gözüyle baktı, burada yiğit bir mızraklı, bin kişiyi durdurabilirdi. Sonra uzun, kırmızı kalkanını yere dayadı, seslendi:

"Ben, Bazo, bin kişinin indunası, geçit izni istiyorum."

Sesi kayalara çarptı, yankılandı, az sonra cırtlak bir ihtiyar sesi, duyuldu:

"Hava ve toprak cinlerini kimin adına rahatsız etmeye geldin bakayım?"

Değnek gibi bir ihtiyar belirdi.

"Kralın adına geldim, Matabele'lerin Kara Boğası Lobengula adına."

Ve karşılık beklemeden, atıldı, burası ancak tek kişinin yürüyebileceği kadar dardı, kıvrıla kıvrıla gidiyor, sonra ansızın, gizli bir vadiye açılıyordu. Vadi yemyeşil çayırarla örtülü, yüksek tepelerle çevriliydi. Tam ortasında, bin adım kadar ötede, yirmi kadar kulübeden oluşan minicik bir köy vardı. Orada durup kralı beklediler.

\*\*\*

Kral ve adamları, vadideki o küçücük derenin başında, Umlimo'nun keyfini tam iki gün beklediler. Her gün Umlimo'nun yardımcıları, önemsiz büyücüler, gelip gelip armağanları alıyordu. Bunlar kimi yaşlı, çılgın adamlar, kimi de yüzlerini bedenlerini boyamış, gencecik kızlardı.

Üçüncü günün sabahı kral, Bazo'yu çağırttı. Yanında babası Gandang ve altı tane yaşlı induna vardı: "Bazo, Umlimo'nun yanına vardığımda beni koruman için, arkamdan biri kalleşlik yapmasın diye omuz başımda dikilmen için seni seçtim, keskin uçlu güzel baltam!" Bazo'nun göğsü, gururla kabardı.

Lobengula ve yanındakiler, soluk soluğa, bir büyücünün peşine takılıp dimdik tepelere tırmandılar, özellikle kral, şişmanlığı dolayısıyla pek güçlük çekiyor, ikide birde Gandang'a dayanıp soluklanıyordu. Sonunda bir mağaraya vardılar, Bazo, kralın alçak iskemlesini mağaranın kapısına koydu, Lobengula oturdu. Birden, içeriden öfkeli bir parsın homurtusu geldi, hepsi birden irkilmişlerdi, kaçmamak için kendilerini güç tuttular, yaşlı büyücü cadı ise sadece kıkır kıkır güldü, salyası çenesine aktı.

Sonra ince, tiz bir çocuk sesi duyuldu, ama mağaradan değil, kralın başının üzerinden geliyordu. "Yıldızlar tepelerde parlayacak ve Kara Boğa onları söndürmeyecek." Ama orada kimsecikler yoktu ki!

Indunalar birbirlerine iyice sokuldular. Yeniden ortalığa derin bir sessizlik çöktü. Bazo titriyor, soğuk soğuk terliyordu. Bu kez kralın ayaklarının dibinden güzel, büyüleyici bir kadın sesi yükseldi:

"Gece yansı güneş parlayacak, Ulu Fil onu karartmayacak."

Gene o ürkütücü sessizlik, ardından, ta tepedeki kayalardan karga sesi gibi, boğuk bir takırtı: "Dişi tilkinin sözlerine kulak ver, Lobengula!"

Ses birden kesildi, mağarada bir kıpırdanma oldu.

Lobengula ile indunaları çok şaşırılmışlardı, çünkü bu mağaraya belki yüz kez gelmişler, ama

Umlimo'yu hiçbirini görmemişti. Bu, olağandışı bir durumdu. Onlara yol göstericilik yapmış olan cadı hopluyor, zıplıyor, bilinmedik bir dilde bağırıp çağırıyordu. Umlimo'nun o korkunç yardımcılarında ikisi, kendilerinden daha küçük, ama daha çevik birine engel olmaya çabalıyor gibiydiler, ama başaramadılar. Çünkü o küçük yaratık onların pençelerinden kurtulup mağaranın eşiğine çıktı ve böylelikle gün ışığı Umlimo'yu gösterdi.

Öyle güzeldi ki hepsi, hatta kral bile soluklarını tuttular, bakakaldılar. Cildi yağlanmış, cilalanmış, kara amber gibi parlıyordu.

Kolları bacakları ince, uzun, zarif, elleri pek biçimliydi. Kadınlığının en güzel çağını yaşıyordu belli, vücudu henüz çocuk doğurmaktan bozulmamıştı, beli daracıktı. Üzerinde, beline sardığı bir sıra kırmızı boncuktan öte hiçbir şey yoktu, çırılçıplaktı. Kalçaları, cinsel organının üçgen kabartısına bir havuz oluştuyordu sanki. Orada, apayrı bir canı, apayrı bir yaşantısı olan kara, tüylü bir hayvancık gibi sinmiş, duruyordu.

Boynu incecik, uzun, başı biçimli, kulakları ufacıktı. Kocaman gözleri Doğulu gözleri gibi çekik çekikti, elmacık kemikleri çıkık, burnu ise ince, düzdü ama ağzı endişeyle bükülmüştü ve kralın arkasında dikilen genç indunaya bakarken gözyaşlarını tutamıyordu. Ağır ağır elini uzattı.

Bazo, tepeden tırnağa titriyordu, fısıldadı: "Tanase!"

İşte seçmiş olduğu, elinden acımasızca alınan kadın buydu. O gittikten sonra kral ne denli üstelemişse de Bazo başka birini almaya yanaşmamıştı. Bu kızı aklından çıkaramıyordu bir türlü. Bu yüzden dedikodular almış yürümüş, onun tam bir erkek olmadığı söylentileri bile yayılmıştı. Şimdi içinden, koşup kızı kucaklamak, omzuna vurduğu gibi uzaklara, çok uzaklara kaçırmak geliyordu, ama olduğu yere sanki çakılmış gibiydi. Çünkü orada, karşısındaydı, ama dolunay kadar da uzağında sayılırdı. Elleriyle, yüreğiyle ona ulaşması olanaksızdı, Tanase artık ruhların çocuğuydu, onların korkunç hizmetkârlarının korumasındaydı. İşte şimdi, arkasından gelmiş, onu azarlamaya hazırlanıyorlardı. Tanase ağır ağır kolunu indirdi. Sonra başı, omzuna düşüverdi. Büyücüler kollarından yakaladılar. Bazo, son bir kez, "Tanase!" diye seslendi. Sonra korkunç bir şey oldu; Tanase, titremeye, kıvranmaya başladı, tüm bedeni geriye doğru kasıldı. Yay gibi. Yaşlı büyücü cıyak cıyak bağırdı:

"Ruhlar geldi işte, ruhlar alacak onu!"

Geri çekildiler, kızı kendi haline bıraktılar. Vücudunun her kası ayrı ayrı geriliyor, teker teker belli oluyordu, sırtı da inanılmayacak derecede eğilmiş, kafasının tepesi neredeyse dizlerinin ardına degecekti. Gözlerinin yalnız akı görünüyordu. Dudakları geriledi, bembeyaz dişleri görüldü, ağızdan köpükler saçıldı. Dudakları kıpırdamadı, ama o gerilmiş boğazından bir ses, gökgürültüsü gibi bir ses çıktı. Bir savaşçının sesiydi bu, şu genç kadın bedeniyle uzak yakın ilişkisi olamazdı.

"Şahinler! Ak şahin, taştan yuvayı yırttı, açtı. Şahinler uçuyor! Şahinleri kurtarın! Şahinler!"

Ses birden yükseldi, vahşi bir çığlığa dönüştü, Tanase yere düştü, ezilmiş bir böcek gibi kıvranmaya başladı.

\*\*\*

Lobengula: "Şahinlerin yuvasını kirletmeyi hiçbir karaderili, Matabele olsun, Roziwi olsun, Karanga olsun, kim olursa olsun göze alamaz. Kralın sözüne karşı gelmek küstahlığını ve ruhların

gazabını üzerine çekmek tehlikesini göze almak ancak bir beyazın işi olabilir. Zimbabwe'ye asker göndersem de beyaz adamı suçüstü yakalatsam, mızrağımı yüreğine saplayabilir miyim?" Bunu, Somabula'ya sormuştu. Yaşlı adam, kır saçlı başını salladı:

"Bir tekini öldürmeye kalkışacak olursan hepsi karınca gibi başına üşüşür. Kuşları besleyeceğim derken aslan sürüsünü çağırmış olursun."

Lobengula içini çekti, bu kez Gandang'a döndü:

"Konuş, babamın oğlu."

"Ey kral. Somabula çok akıllıdır, sözleri de çok değerlidir, ama kralın sözleri daha da değerlidir ve kral sözünü söylemiştir. Eski yerleri kirletenler, yağmalayanlar ölecektir, işte o kadar. Lobengula böyle dedi."

Lobengula başını salladı: "Bazo, büyücülerden birini al da sana ve savaşçılara yol göstere. Şahinlerin yuvasına gidin, şahinler çalınmışsa, peşlerine düşün. Çalanı bulun. Eğer bir beyazsa kimsenin, en güvendiğin adamlarının bile göremeyeceği bir yere götür, öldürüp gizli bir yere göm ve bundan, kraldan başka kimseye söz etme. İşittin mi?"

"İşittim, ey kral. Emri işitmek demek, yerine getirmek demektir."

\*\*\*

Kuş heykellerini öküzlere yüklediler, akşam olmadan işi bitirip öküzleri tek sıra halinde birbirlerine bağladılar. Isazi derin bir soluk almıştı, ormandan güney yolunu tuttu. Ralph de aynı derecede rahat bir soluk almıştı. Her an tepelerde Matabele savaşçılarıyla karşılaşmaktan çekiniyordu çünkü. Şimdi Isazi'yi öküzlerle yolladıktan sonra kendisi döndü, yıkık sitenin kuzeybatısına yöneldi. Bir yandan da avcı gözüyle, izleri kolluyor, peşlerinden gelen olmuş mu diye bakıyordu, ille de savaşçı olması gerekmezdi, bal toplayıcılar veya bir avcı bile Lobengula'ya veya sınır bekçilerine haber uçurabilirdi. Bu ormanlar pek kalabalıktı. Tek bir adama rastlarsa ne yapacağını biliyordu, bu yüzden tüfeğini hazır etti. Gerçi çeşit çeşit av hayvanı vardı, ama ortalıkta insan görünmüyordu.

Sonra Isazi ile öküzlerinin izini sürdürdü, gün batarken onlara yetişti, ağır sandıkları indirmeye yardım etti, öküzleri çayıra saldırdılar.

Ertesi gün gene doğuya yönelip ormana daldılar, gerçi böyle dolanmakla zaman yitiriyorlardı, ama peşlerine düşen olmuşsa izlerini ancak böyle silebilirlerdi. Ertesi gün şafak sökerken Isazi'yi gene güneye gönderdi, kendisi de bıraktıkları izleri silmek için dönecekti. Ona dedi ki:

"Ben sana yetişmeyeceğim, beni bekleme. Arabalara ulaşıncaya dek yoluna devam et sen. Matabele sınırını iyice geçmiş olmaları gerekiyordu. Beni orda bekle."

Bir gece önce yön değiştirip yollarını uzattıkları düzlükte, zebra sürüsüne rastladı." Ah, Tom bundan çok hoşlanacaksın!" diyerek atı okşadı. Sürüde yüzü aşkın hayvan vardı. Peşlerine düştüler. Sürü giderek büyüyor, büyüyordu, sonunda önlerindeki zebraların sayısı iki, üç bini bulmuştu.

Sürüyü, öküzlerin bir gün önce geçtikleri yola sürdürdü, izler karmakarışık oldu, tozdan göz gözü görmüyordu. Düzlüğün ta öte ucuna vardıklarında Ralph, Tom'u zebraların önüne sürdürdü, şapkasını sallayarak, bağırarak onları ürküttü, gerisin geriye dönmeye zorladı. Böyle onları birkaç kez ileri geri sürdürdü. Her defasında da öküzlerin bıraktığı iz biraz daha silinmiş oldu. Sonunda Tom'un, köpük içinde yorgunluktan adım atacak hali kalmamıştı. Ralph, ağaçların gölgesine sığındı, atını çözdü, eyeri çıkardı, zebralar hâlâ çılgın gibi, bir o yana, bir bu yana koşturup duruyorlardı. Artık hiç kimse, bir Bushman bile öküzlerin izini süremezdi. Ralph, sonra çakısını çıkarıp Tom'un nallarını söktü, eyer çantasına tıktı. Nalları olmayınca Tom'un ayak izleri de zebranın izlerinden ayırt edilemiyor gibiydi. Belki de Buşman kuyularının orada bekleyen arabalara varıncaya dek ayağını sakatlar, topallardı ama peşlerinden gelen olmayacağı için istediği kadar topallasın, olsa olsa biraz yavaş yol alırlardı, o kadar. Arabalara varsınlar hele, orada yeniden nal vuracak örsle çekiç vardı.

Ralph, eyer battaniyesiyle Tom'un terini sildi, bıraktı biraz dinlensin. Sonra bindi, zebra sürülerinin arasında dolanıp onun izlerini zebraların izlerine karıştırdı ve Isazi'nin gittiği yönün tam ters yönüne, batıya döndü. Ormanda gene bir iz bırakarak güneye yöneldi, Isazi'yi bulmaya.

\*\*\*

Ertesi sabah güneş doğuncaya dek uyudu, artık kendini güvenlikte hissettiği için camı ile de bir kahve içmek istedi. Küçük bir ateş yakıp kahvesini pişirdi, zevkle yudumladı.

Yola koyuldular. Güzel bir sabahtı ve işi başardığı için, içi içine sığmıyor, şimdiden, heykelleri nasıl satacağını tasarlıyordu. En iyisi British Museum ve Amerika'da, Washington'daki Smithsonian Enstitüsü'ne birer mektup yazmaktı. En yüksek ücreti onlar öderdi. Islık çalarak gidiyordu.

Bir ara Tom kulaklarını diktiyse de, Ralph oralı olmadı. Sonra heykellerden birini de Kimberleyli bir milyoner alırdı.

Biliyordu, anladığından, meraklı olduğundan değil, salt Rhodes'te var diye.

Birden, ilerideki çalılıklar arasından bir turaç kuşu iki kez öttü. Ralph kuşkulanmıştı, bu kuş iki değil, beş altı kez öterdi. Durdu, üzengileri üzerinde dikilip çevresine bakındı.

Çalılar arasından bir keklik sürüsü kanat çırparak havalandı. Ralph sırttı, gene eyere çöktü. Tom tam yürümeye koyulacakken, ansızın çevreleri kırmızı kalkanları başlarında sallanan tüyleriyle, kapkara hayaletlerle doluverdi. Güneş, mızrakların gümüş uçlarında pırıldıyordu. Ralph atını mahmuzlarken tüfeğini kınından çekti, kalçasına dayadı. Tom ileri doğru atıldı, savaşçılardan biri atladı, dizginlerinden yakaladı. Ralph o anda ateş etti. Ağır kurşun Matabele'yi çenesinden vurdu, çenenin yarısını götürdü. Kan fişkırdı. Tom, adamın bıraktığı boşluğa dalarken, savaşçılardan biri, upuzun mızrağını hayvanın kaburgalarına sapladı. Ardından biri daha yetişti, bu kez atı tam boğazından vurdu.

Matabele'leri aşmışlardı, ama mızrak, Tom'un boğazına saplı kalmıştı. Açısından, akciğerlere saplandığı belli oluyordu. Birden hayvanın burun deliklerinden kan boşandı. Ralph'in çizmelerini kızıla boyadı. Tom böyle, koşarken öldü işte. Burnu yere eğildi, bir takla atarken binicisini de sırtından fırlattı. Ralph düştüğü yerden tüfeğini aldı, kurşunu sürmeye savaştı. Başını kaldırıp baktığında, kırmızı kalkanlar, üzerine doğru koşuyor, çıplak ayakları toprağa vurdukça şap şap ses çıkarıyor, bileklerindeki savaş çingirakları ötüyordu. Uzun boylu bir tanesi kalkanı kaldırdı, mızrağını savurmaya hazırlanırken dondu kaldı." Henşov!" diye bağırdı. Mızrağı gene de fırlattı, ama son saniyede bileğini hafifçe büktüğünden, mızrağın ucunun sivrisi değil de, yassı tarafı Ralph'in kafasına çarptı. Genç adam ölü gibi kıpırtısız, yattı kaldı.

Bazo, aferin dercesine başını salladı: "Atın nallarını çıkarmışsın, iyi bir numaraydı bu, eğer bu sabah böyle uyuyup kalmasaydın seni yakalayamazdık."

Ralph, sırtını bir mopani ağacına vermiş, oturuyordu. Mızrağın vurup bayılttığı yerde, şakağının biraz üstünde kan, kurumuş kalmıştı. Kolları, bacakları sıkı sıkı bağlanmıştı. Elleri şimdiden şişmiş, morarmış durumdaydı.

Bazo gene ciddi ciddi başını salladı: "Evet, Tom öldü, iyi bir attı, yazık oldu. Ama bugün gömeceğimiz iki savaşçı da yiğit kişilerdi. Artık onlar da öldü."

Bazo'nun adamları, Matabele savaşçıları çepeçevre, halka olmuş, kalkanlarının üzerine oturmuş, kulak kesilmiş, konuşulanları dinliyorlardı.

"Adamların hırsızmışım, katılmışım gibi ansızın üstüme saldırdılar, ben de kendimi savundum. Kim olsa böyle yapardı."

"Peki, sen hırsız değil misin yani, Henşov? Kuşlar, taş kuşlar ne oldu?"

"Ne bileyim ben? Neden söz ettiğini anlamadım!"

"Anladın Henşov, anladın. Kuşları biliyorsun, çünkü seninle çok kez konuştuk bu konuyu. Kralın uyarısını da biliyorsun, o eski yerleri soyan, ölüm cezasına çarptırılır. Bunu sana ben söylemiştim, bilmemen olanaksız. İzlerin dosdoğru kralların gömüldüğü yere gidiyor ve oradan geliyor, kuşlar da yok olmuş. Neredeler, Henşov? Nereye götürdün onları?"

Ralph bir süre daha direnmek istediye de sonunda vazgeçti, sırtıttı:

"Gitmişler, Bazo, senin ulaşamayacağın bir yere, çok, çok uzaklara uçmuşlar işte. Bu da Umlimo'nun sözlerinde vardı, değil mi?"

Bazo'nun yüzünden bir gölge geçti: "Evet, vardı ya! Neyse şimdi biz işimize bakalım. Kralın buyruğunu yerine getirelim." Ayağa kalktı, Matabele'lere seslendi: "Kralın sözlerini hepimiz duydunuz. Yapılacak olan, gizli yapılacaktır, sadece ben yapacağım, tek başına. Kimse tanık olmayacak, kimse bu konuyu bir daha açmayacak, başkasına fısıldamayacak bile. Yoksa ağır ağır, işkenceyle öldürülecek. Kralın sözlerini duydunuz. Hadi gidin şimdi! Beni Zimbabve'de bekleyin ve bugün gördüklerinizi, gözlerinizden silin!"

Savaşçıları sıçrayarak ayağa kalktılar, onu selamladılar, sonra Ralph'in öldürdüğü iki arkadaşlarını omuzladıkları gibi, kalkanlarına yatırdılar, kalkanları sedye gibi taşıyarak aldılar, götürdüler. Ormana daldılar.

Bazo, kalkanına dayanmış, onların ardından baktı, uzaklaştıklarını görünce, Ralph'e döndü:

"Bak, ben kralın adamıyım, beni görevlendirdi. Bugün yapacağım şey ömrüm boyunca yüreğimde derin bir yara izi bırakacak, saçlarım ağarsa da asla unutamayacağım. Gözüme uyku girmeyecek, yediğim yemeği karnımda ekşitecek. Bu yaptığımı asla unutamayacağım, Henşov, ama kimseye de açılmayacağım, babama en sevdiğim karıma bile söyleyemeyeceğim. Bunu ruhumun karanlıklarında gizlemek, üstüne kilit vurmam zorundayım."

Ralph, korktuğunu belli etmemeye çabalayarak onun ta gözlerinin içine bakmaya çalıştı, meydan okurcasına, karşılık verdi:

"Mademki yapmak zorundasın, bir an önce yap da bitsin bu iş."

Bazo, mızrağını sımsıkı kavradı: "Evet, tanrının yardımcın olsun, Henşov."

Ve mızrağını indirdi. Ralph bir çığlık attı, yarasından kan fişkırdı, kupkuru toprağı ıslattı. Bazo yanı başına diz çöküp kanı iki eliyle toplayarak kollarına, göğsüne bulaştırdı. Mızrağının sapına, ucuna da iyice buladı. Sonra sıçrayarak ayağa kalktı, mopani ağacının kabuğundan bir parça çekti, kopardı, bir avuç da yeşil yaprak toplayıp Ralph'in yanına geldi. Kolundaki derin yaranın ağzını birleştirdi, sonra üzerine yaprakları koydu, ağaç kabuğuyla da bir güzel, sımsıkı bağladı. Kanama yavaşladı, durdu. Bazo sonra Ralph'in el ve ayak bileklerindeki bağları kesti.

"Beni böyle kana bulanmış gören kim, krallığıma karşı geldiğime inanır artık? Ama elimde değil, kardeşime duyduğum sevgi, krala duyduğum görev aşkından baskın çıktı işte, " diye söylendi.

Ralph doğrulmuş, yaralı kolunu göğsüne bastırarak sırtını ağaca verip oturmuş, genç indunaya şaşkın şaşkın bakıyordu.

"Sağlıcakla git, Henşov. Tanrına benim için de dua et, çünkü kralıma ihanet ettim, kendi onurumu kendim çiğnedim."

Sonra döndü, arkasına bakmadan koşarak uzaklaştı, ağaçların arasına daldı, gözden yitti.

\*\*\*

On gün sonra, çizmeleri, pantolonu, dikenlerden, keskin otlardan paramparça; şişmiş, iltihaplanmış

sol kolu göğsüne bir ağaç kabuğuyla bağlanmış; açlıktan bir deri bir kemik, suratı sapsarı Ralph, Buşman kuyularının orada yayılmış arabalara, sendeleyerek vardı. Isazi koştu, yere düşmeden tuttu onu. Ralph, çatlak bir sesle sordu:

"Isazi, kuşlar, taş kuşlar, ne oldu?"

"Güvenlikteler, Nkosi."

Ralph, çatlak dudaklarıyla gülümsemeye çalıştı, kan çanağına dönmüş gözleri parladı: "Övündüğün kadar varmışsın be Isazi. Çok kurnazmışsın!"

\*\*\*



Lobengula, kulübesinde yapayalnız, hasırına bağdaş kurmuş, derin düşüncelere dalıp gitmişti. Kehanet hep böyle, dolambaçlı olur, aynı şeyi de birkaç kez yinelerdi. Mağaraya en az beş gidişinde Umlimo, 'tepelerde parlayan yıldızlar'dan ve 'gece yarısı parlayan güneş'ten söz etmişti. Ama Lobengula olsun, indunaları olsun ne denli kafa patlatmışlarsa da, bu sözlerin anlamını bulup çıkaramamışlardı. Sonra ne demişti, Umlimo? "Dişi tilkinin sözlerine kulak ver, " dememiş miydi? Kimdi bu dişi tilki? Karıplarının hiçbiri, çocuk doğurmaktan, emzirmekten ya da Gubulawayo'ya satılmak üzere getirilen incik boncuktan öte bir şey bilmezlerdi ki!

Ana baba bir kız kardeşi Ningi, evet, onu çok severdi, ama artık Ningi'nin de, ayık olduğu zamanlar bile kafası pek çalışmıyordu. Bir gün önce onunla en az bir saat, belki de daha fazla konuşmuş, ama kadın hep ipe sapa gelmez şeyler söylemiş, saçmalamıştı. İşine yaramayacaktı.

Geriye bir tek dişi kalıyordu; Lobengula hemen seslendi, adamlarını çağırdı. Evet, Umlimo'nun bulmacasının anahtarı onda olmalıydı.

"Hemen Nomusa'ya, Merhametin Kızı'na gidin, çabuk bana gelsin."

\*\*\*

"Son zamanlarımda ülkemde maden arama hakkı isteyen, imtiyaz isteyen, toprak isteyen çeşitli kişiler tarafından çok rahatsız edildiğimden, şu aşağıdaki konularda karara vardım:

Madde bir; sonsuza dek imtiyaz sahibi, imtiyazı verene ayda yüz sterlin ödeyecek.

Madde iki; imtiyazı alan, imtiyazı verene bin tane Martini Henry marka tüfekte, bu tüfekler için yüz bin atımlık mermi verecek.

Madde üç; imtiyazı alan, imtiyazı verene, Zambezi Irmağında devriye gezmek üzere silahlı bir istibot verecek.

Bunun için ben, Lobengula, Matabele ulusunun kralı,

Masona ülkesinin en büyük reisi, Zambezi Irmağının güneyinde ve Şasi ile Limpopo ırmaklarının kuzeyinde kalan tüm toprakların hükümdarı, şu imtiyazı tanıyorum.

Krallığımda, prensliklerimde ve dominyonlarımda her türlü maden ve maden cevheri çıkarılması tekeli, kazancı ve geliriyle birlikte."

Bunları Bay Rudd söyledi, Jordan okunaklı, güzel elyazısıyla yazdı, Robyn Codrington yazılanları Lobengula'ya okudu, sonra da Ulu Fil'in mührünü basmasına yardım etti. En sonra da mührü Lobengula'nın bastığına tanık olduğunu yazdı, imzaladı.

Yalnız kaldıklarında Rudd, sevincini gizlemeye gerek görmedi." Yahu Jordan, burada senin gibi ata binen yok. Şimdi önemli olan, elimizi çabuk tutmamız, hemen yola çıkarsan, gece basmadan Khami Misyonuna varırsın. Orada bıraktığımız atların en iyi üç tanesini seç, rüzgâr gibi uç, oğlum. İmtiyaz belgesini hemen Bay Rhodes'e götür. Söyle ben de hemen geliyorum."

\*\*\*

Jordan atından inerken ikizler koşup onu karşıladılar. Cathy ile Salina da çıkmışlardı: "Hoş geldin Jordan, hepimiz seni öyle özlemiştik ki!"

Genç adam basamakları çıkarken: "Ancak bir gece kalabileceğim. Yarın şafak sökerken yola

çıkmam gerekiyor, ” dedi. Salina'nın yüzündeki sevinç, birden gölgeleniverdi.

Öyle güzeldi ki, uzun boylu, dimdik, sarışın, omuzları çok geniş ve kolları kaslı olduğu halde gene de, bir dansçı gibi hafif, zarif hareket ediyordu. Salina mırıldandı:

"Ancak bir gececik, öyle mi? Öyleyse bundan alabildiğine yararlanmalıyız."

Sosis ve kızarmış patatesten ibaret akşam yemeğini yedikten sonra verandada oturdular. Salina bir süre onlara şarkı söyledi, Jordan da yaprak sigarasını tütürürken büyük bir zevkle bu şarkıları dinledi, bir yandan eliyle dizine vurarak tempo tutuyor, sırası geldiğinde de ötekilerle birlikte koroya katılıyordu. Sonunda Cathy, ikizleri aldı, direnişlerine aldırış etmeden, içeri, yatmaya götürdü. Jordan arkalarından ayağa kalkacak gibi oldu:

"Cathy haklı, yarın on iki saat at üstünde olacağım, bizim de yatma zamanımız geldi demektir."

Salina sesini çıkarmadı, verandanın öteki ucuna doğru yürüdü, Jordan, peşinden gitti, alçak sesle sordu: "Ne o? Yoksa seni üzecek bir şey mi yaptım?"

"Hayır, hayır Jordan. Gideceksin diye içime bir hüznün çöktü de. Sen buradayken hepimiz öyle eğleniyoruz ki! Şimdi ne yapacaksın, Jordan?"

"Kimberley'e gitmeden ne yapacağımı ben de bilemem. Eğer Bay Rhodes döndüyse, kolay. Yok hâlâ Londra'daysa, yanına gitmemi isteyecektir."

"Ne kadar sürer?"

"Kimberley'den Londra mı? Gemi bulabilirsem, dört ay kadar." Sonra bir süre Londra'yı anlattı. Vakit gece yarısına yaklaşmıştı.

"Oo, çok geç olmuş, yatmazsam yarın erken kalkmam. Gerisini bir dahaki gelişime anlatırım artık."

Salina sordu: "Bir daha gelir misin, Jordan? Bak, İngiltere'ye gidiyorsun, Capetown'dasın, Khami'ye dönmen belki yıllar sürer."

"Yıllar bile aramızdaki arkadaşlığı bozamaz, Salina."

Salina tokat yemiş gibi, sarsıldı: "Aramızdaki yalnız bu mu, Jordan? Sadece arkadaş mıyız biz?" Solgun ışıktaki yüzünün fildişi gibi sarardığı görülüyordu. Boğulacakmış gibi, can havliyle iki eliyle birden genç adamın ellerine sarıldı, kendini zorladı, sesi güçlkle çıkıyordu:

"Beni de götür, Jordan. Seni yitirmeye dayanmam, ne olur götür beni."

Delikanlı hem çok şaşırılmış hem de sarsılmıştı: "Salina, ne demek istiyorsun, anlamıyorum? Oralarda ne yaparsın sen?"

"Ne söylersen, ne istersen yaparım, senin kulun kölen olurum, Jordan, ölünceye dek taparım sana. Böyle çekip gidemez, beni yüzüstü bırakamazsın ki, Jordan! Khami'ye geldiğinde hayatıma güneş doğdu sandım. Gidersen güneşimi, ışığımı da birlikte götüreceksin demektir. Seni seviyorum, Jordan. Ah Tanrım! Beni bağışla, ama seni canımdan çok seviyorum. Bunu söylemeden gitmene izin veremezdim. Seni seviyorum Jordan, her zaman seveceğim."

Jordan yıkılmış gibiydi: "Ah, Salina, ben bir başkasını seviyorum. Çok, çok üzgünüm ama gerçek bu."

"Hayır, olamaz, doğru olamaz bu. Seni kimse benim kadar sevemez ki, kimse benim feda edeceğim şeyi sana feda edemez ki!"

"Lütfen sus, Salina, karşımda alçalmanı, kendini küçük düşürmeni istemiyorum."

"Kendimi küçük düşürmek mi? Ah Jordan, bu öylesine ufak bir bedel olur ki, anlamadın galiba. Bırak da sana kanıtlayayım,

Jordan, her özveriye nasıl seve seve razı olduğumu kanıtlayayım sana. Hayır konuşma, dinle beni, evleninceye kadar beklememiz bile gerekmez, sana kendimi hemen, bu gece veririm."

Elini delikanlının ağzına sımsıkı kapamış, konuşmasına, karşı koymasına engel olmaya çabalıyordu:

"Bana bir olanak tanı, Jordan. Ne olursun izin ver de seni sevdiğimi kanıtlayayım, dünyada hiçbir kadının sevmediği, sevmediği kadar çok sevdiğimi. Göreceksin, öteki kadının sevdası benimkinin ateşi yanında ne kadar sönük kalacak!"

Genç adam, kızın bileğini yakaladı, elini ağzından çekti, başını derin bir üzüntüyle ona doğru eğdi, "Salina, sevdiğim bir kadın değil, " dedi.

İkisi de yıldırımla vurulmuş gibi oldukları yerde çakılıp kalmışlardı, delikanlının sözlerindeki dehşet genç kızın ruhuna ağır bir sis gibi yavaş yavaş çöküyordu. Sonunda genç kız: "Demek kadın değil. O halde benim için hiç umut kalmadı, desene?"

Genç adam karşılık vermedi, neden sonra Salina, rüya âleminden gerçeğe gözünü açmış, uykudan uyanmış gibi silkindi, "Beni bir defacık öper misin, Jordan, son bir kez?" diyerek uzandı, dudaklarını onun dudaklarına öyle şiddetle bastırdı ki, dişleri Jordan'ın dilinde bir kan tadı bıraktı." Elveda Jordan, " dedi, döndü, yataktan henüz kalkmış biri gibi sendeleyerek yürüdü, kapıdan girerken bir daha dönüp baktı, dudakları kıpırdadı, ama sesi çıkmadı:

"Elveda, Jordan. Elveda sevgilim."

\*\*\*

Ralph Ballantyne tüfekleri taşıyordu, beş yüz sandık tüfek, on araba dolusu. On araba dolusu da cephane. Hepsi De Beers elmas madenleri hesabına. Üç araba dolusu da kendi hesabına satın aldığı içki ve bir arabada ise, Zuga'nın Gubulawayo'da yaptıracağı evin eşyası. Ralph Şasi Irmağını aşarken Kimberley'deki bankaya, hesabına bin lira yatırıldığını biliyordu, ama gene de içinde bir eziklik vardı. Bazo onu Lobengula'ya ihbar etmiş, taşları kimin çaldığını söylemiş miydi, bilemiyordu. Bazo'nun savaşçılarından biri onu tanımış, kralın yasalarına uymayarak karısına söylemiş, böylece gerçek, ağızdan ağza yayılmış olabilirdi. Clinton Codrington ne demişti: "Matabele ülkesinde kuş uçsa herkesin o anda haberi olur." Ama bu seferden edineceği kazanç ve Khami Misyonuna bir daha gidebilme olasılığı bu tehlikeyi göze almasına değmişti. Daha ilk günden, Bazo ile burun buruna geldiler.

Ona, "Ne yüzle geliyorsun buralara? Lobengula'nın gazabını nasıl göze alabiliyorsun?" dedi. Yüklü vagonları gözden geçirdikten sonra ateşin başına, Ralph'in yanına çöktüğünde genç adam, alçak sesle konuştu:

"Ulu Zimbabve ile Limpopo Irmağı arasında bir beyaz öldürülmüş diye duydum. Adı neydi

acaba?"

Bazo gözünü alevlerden ayırmaksızın karşılık verdi: "Bu olayı Lobengula ile indunalarımın birinden başka bilen yok, kral bile o yabancının kim olduğunu, nereden geldiğini, mezarının neresi olduğunu bilmiyor. Bir daha seninle ikimiz de bu konuyu açacak değiliz, anlaşıldı mı?" Ama başını kaldırıp bıraktığında Ralph, onun kara gözlerinde, hiç görmediği bir şey gördü; yıkılmış, bitmiş bir adamın, kardeşine bir daha asla güvenemeyeceğini anlayan bir adamın bakıştıydı bu. Ertesi sabah Ralph kalktığında Bazo gitmişti. Zuga, Khami Irmağının başında oğlunu bekliyordu.

"Çabuk geldin, oğlum?"

"Kimse benden çabuk gelemezdi ki! Bay Rhodes parayı da gönderdi, çil çil altınlar. Benim eyer çantamda hepsi."

"Şimdi geriye, bir Lobengula'ya bu parayı kabul ettirmek kalıyor, desene."

"Bu, sizin işiniz baba. Bay Rhodes'in adamı ben değilim, sizsiniz."

Gene de arabalar öyle yüküyle, Lobengula'nın karargâhının önünde tam üç hafta bekledi. Zuga da sabahtan akşama dek kralın kulübesinin kapısında dikildi, her gün başka bir bahane:

"Kral hasta."

"Kral karılarının yanında."

"Kral belki yarın gelir."

"Kral karılarından ne zaman bıkacak, kim bilir?"

Öyle ki, sonunda Afrika'daki töreleri çok iyi bilen, anlayan Zuga'nın bile sabrı taşı. Gandang'a dedi ki:

"Söyle ona, Bakela, Yumruk, hemen şimdi Lodzi'ye gidiyor, kralın, gönderdiği armağanları beğenmediğini bildiriyor." Sonra da Jan Cheroot'a, atları eyerlemesi için seslendi.

Gandang çok şaşırmişti: "Ama kral gitmen için izin vermedi ki?"

"Öyleyse Lobengula'ya söyle, sınır bekçileri, Lodzi'nin elçisini yolda öldürsünler, ama Lodzi'nin bunu duyması uzun sürmez, bilesin. Lodzi şimdi denizlerin ötesinde, kraliçenin ulu sarayında oturuyor, onun gözdesi olarak, onu da bilsin."

Kralın habercileri Zuga'ya, Khami Misyonuna varmadan yetiştiler, çünkü özellikle yavaş gidiyordu.

"Kral, Bakela'dan hemen dönmesini istiyor, döner dönmez konuşacak."

"Söyleyin Lobengula'ya, Bakela bu gece Khami Misyonunda uyuyacak, belki yarın gece de kim bilir canı kralı görmeyi ne zaman ister?"

\*\*\*

Daha çok uzaktan bir binici dörtnala onu karşılamaya geldi. Zuga atından atlacağı gibi onu kucakladı, indirdi: "Louise, senden uzaktayken günler nasıl da geçmek bilmiyor, tahmin edemezsin."

"İkimize de zorla işkence çektiriyorsun ya! Bak artık Robyn'in sayesinde tamamen iyileştim, bir şeyciğim kalmadı. Hâlâ beni burada, Khami'de bırakıyorsun. Neden izin vermiyorsun Zuga, Gubulawayo'ya, yanına geleyim?"

"Vereceğim canım, vereceğim, hele evimizin damı örtülsün, parmağına evlilik halkasını geçireyim de... Çok beklememiz de gerekmeyecek, tasalanma. Şu tüfek işi yakında çözümlenecek, o zaman nerede istersen orada evleniriz, belki de Capetown'daki katedrali istersin, ha?"

"Sevgili Zuga, burada, Khami'de ailen bana öyle iyi davrandı ki! Kızlarla sanki kardeş olduk. Robyn, ben öylesine hasta, öylesine kavrulmuş, suyum çekilmiş durumdayken bana özenle baktı, iyileştirdi. Clinton da nikâhımızı kıymayı kabul etti. Ama bir şey daha var, biz her şeyi tasarladık, çifte düğün olacak."

"Çifte düğün mü? Peki, ötekiler kim?"

"Bin yıl düşünsen bulamazsın, kafanı boşuna yorma."

\*\*\*

Mihrabın önünde dikilen iki damat, baba oğuldan çok, kardeş gibiydiler. Zuga, tören üniformasını giymişti, üniforma, Lobengula ile indunalarını etkilesin diye yenilenmiş, pırıl pırıldı. Ralph de çok şık, pahalı bir kostüm giymişti. Ne var ki bu sıcak haziran gününde, terliyordu. Sık siyah saçları, briyantınle pırıl pırıl parlatılmış, o görkemli bıyığı da balmumuyla kıvrılmış, uçları sivrilmişti.

Salina orgu çalmaya başladı, gelin marşı çalıyordu. Ralph, sırtıttı, babasına usulca, " Hadi bakalım baba, marş marş. Süngü tak, süvari saldırısını karşılamaya hazırlan!" dedi.

Gelinler içeri girerken baba oğul kapıya döndüler. Ralph, Cathy'nin postayla ısmarlanmış gelinliğini Kimberley'den getirmişti. Robyn de kendi gelinliğini sandıktan çıkarmış, belini biraz daraltmışlar, Louise'e giydir mislerdi. Dantel biraz sararmış, fildişi rengini almıştı. Louise elinde, Clinton'un güllerinden bir buket taşıyordu.

Sonra hep birlikte avluya çıktılar. Gelinler, yüksek topuklarıyla sendeliyor, eteklerine basıyor, yeni kocalarının kollarına asılıyorlardı, ikizler ikisinin de başından aşağı avuç avuç pirinç serptiler, sonra verandada kurulmuş şölen masasına koştular. Ralph'in arabalarındaki en iyi şampanyadan açılmıştı. Herkes çok mutluydu. Konuşmalar bitince Clinton, büyük kızından, mutlu, neşeli bir şeyler söylemesini rica etti.

Salina gülümsedi, tatlı sesiyle şarkısına başladı. Öyle güzel söylüyordu ki, herkesi büyülemişti. Söylerken tatlı, sakın bir gülüşle gülümsüyordu, ama tek bir damla gözyaşı, yanağından süzüldü, ağzının kıyıcığına geldi. Şarkı bittiğinde bir alkıştır koptu. Salina gülümseyerek selamladı, o tek damla, göğsüne düştü, saten elbisesinde kara bir yıldız gibi iz bıraktı, " İzninizle, ne olur, bağışlayın, " dedi.

Kalktı, gene öyle gülümseyerek verandadan kayar gibi indi. Cathy, yüzü meraktan allak bullak, arkasından gitmeye davrandıysa da Robyn onu alıkoydu." Bırak çocuğu, " diye fısıldadı." Biraz yalnız kalması gerek. Üstüne varıp da büsbütün derdini deşme."

Clinton havayı dağıtmak istedi: "Ayıp size, Louise, baksanıza kocanızın bardağı boşalmış da söylemiyorsunuz. Ona şimdiden boş vermeye mi başladınız yoksa?"

Bir saat sonra Salina hâlâ dönmemiş, Ralph'in sesi de iyice yükselmişti: "Şimdi Bay Rhodes imtiyazı aldığına göre, biz de adamları toplamaya başlarız artık. Yarından tezi yok yola çıkıyoruz."

Ama Cathy nasılsa Ralph'in sözlerini yutarcasına dinlemiyordu. Annesine usulca bir şeyler fısıldadı, Robyn başını salladı, kaşlarını çattı, yeni damadına döndü:

"Tüm bu işler senin çıkarına düzenlenmiş gibi konuşuyorsun, Ralph!"

"Yok canım, halacığım, hiç öyle şey olur mu, hepsi imparatorluğun iyiliği için, Tanrıyı yüceltmek için." Masanın öte ucunda oturan babasına göz kırptı.

Cathy biraz daha bekledi, sonra Robyn'e sezdirmeden, usulca yerinden kalktı, annesi onu neden sonra gördü, ama oralı olmadı. Zuga'ya sordu:

"Louise ile Gubulawayo'da ne kadar kalacaksınız?"

"Gönüllüler Hampden Dağına ulaşınca kadar. Bay Rhodes bir anlaşmazlık çıkmasını istemiyor da."

Louise tam bir şey söyleyecekken gözlerini bir noktaya dikti, sustu kaldı. Hepsi onun baktığı yere baktılar. Cathy, ağır ağır verandanın basamaklarını çıkıyordu. Beyaz badanalı sütunlardan birine dayandı, yüzü balçık sarısı gibi bir renk almıştı, alını, çenesi ter içindeydi. Gözlerinde sonsuz bir acı okunuyordu, dudakları kıvrıldı.

"Kilisede, " diyebildi, " kilisede buldum onu." Sonra yürek paralayıcı bir çığlıkla, iki büklüm oldu, öğürdü, kustu, gelinliğinin etekleri berbat oldu.

Kilisenin kapısına ilk ulaşan Robyn oldu. Bir an baktı, sonra döndü, başını Clinton'un göğsüne gömdü. Zuga, Clinton'a sert bir sesle, " Uzaklaştır onu, " dedi. Sonra oğluna döndü: "Bana yardım et."

Pembe güllerden yapılmış taç, Salina'nın başından yere düşmüştü. Çatı kirişlerinden birine geçirdiği bir iple Robyn'in ameliyat masasına tırmanarak kendini asmıştı. Elleri iki yanına sarkıyordu, ayaklarının uçları içeri doğru dönmüştü, bel hizasından yüksekteydi.

Zuga ister istemez başını kaldırıp onun yüzüne baktı. İp, bir kulağına takılmış, başı dik bir açıyla omzuna sarkmıştı. Zuga'ya yüzü şişmiş, iki katı kadar büyümüş gibi geldi, üstelik koyu mor renk almıştı. O anda açık kapıdan içeri dolan tatlı bir esinti onun yüzünü öte yana çevirince, Zuga sadece, beline kadar inen ve hâlâ güzelliğini yitirmemiş o altın sarısı, pırıl pırıl saçları gördü.

\*\*\*

Cathy Ballantyne, Maklutsi Irmağındaki İngiliz Güney Afrika Şirketi kampında, yedi yüz erkek arasında tek kadındı, herkesin de gözdesiydi. Ömründe hiç bu denli mutlu olmamıştı. Bu çetin yaşama zaten alışkındı, başkasını bilmiyor, tanımıyordu ki! Ralph'in onun için yaptırdığı saz damlı kulübeyi de, camsız pencerelerdeki renk renk basma perdeleriyle toprak zemine yaydığı hasırlarla rahat bir yuvaya dönüştürmeyi bilmişti. Kapının iki yanına petunyalar dikmişti, herkes bu çiçekleri sulamak için birbiriyle yarış ediyordu. Pişirdiği yemekler çağrılanlarca çok beğeniliyor, üstelik konserve yemekten bıkmış usanmış adamların da çok hoşuna gidiyordu.

Geceleri kocası uyurken, kimi zaman düşünür, onsuz nasıl yaşamış olduğuna bir türlü akıl erdiremezdi. Ralph şimdi binbaşydı.” Zaten hepimiz ya albayız, ya binbaşı; kızım, hatta benim Isazi'yi yüzbaşı yapmayı bile düşünmüyor değilim,” diyor, göz kırpyordu. Ama üniformasıyla öyle yakışıklı duruyordu ki! Her gün boyu daha uzuyor, vücudu daha güçleniyordu sanki. Kabına sığamıyor gibiydi. Uzaktayken bile Cathy yalnızlık çekmiyor, kocasını hep yanında hissediyor, dönüşünü dört gözle bekliyordu. Sonra ansızın görünüyor, onu kaptığı gibi kucaklıyor, dudaklarından öpüyor, karısı kızarıyordu:

"Burada olmaz, Ralph. Yapmasana, herkes bize bakıyor!"

"Kıskançlıklarından da geberiyorlar, biliyorum.”

Canlılığıyla, neşesiyle, kahkahasıyla her yanı kasıp kavruyordu. Öfkesi de yamandı hani. Cathy'ye kızmadığı halde gene de başkalarına öfkelenildiğinde, genç kadın ürküyordu. Gök gibi gürlüyor, sonra yumrukları, tekmeleri mutlaka birini yerlere yuvarlıyordu. Ralph ile yaşamak, her an heyecan kasırgasıyla yaşamak demektir. Herkes ona saygı gösteriyordu, öyle de gerekiyordu, çünkü şimdiden, Bay Rhodes'in İngiliz Güney Afrika Şirketinin müdürlerinden olmuştu. De Beers binasında toplantı masasına, lordlar, generaller ve bizzat Bay Rhodes ile birlikte oturuyordu.

Geceleri, hiç utanıp sıkılmadan, büyük bir coşkuyla seviştikten sonra, karanlıkta uzun uzun konuşurlar, o zaman Ralph ona hayallerini, tasarılarını anlatır, karısı da bunları er geç bir gün gerçekleştireceğini bilirdi. Her an hareket emri bekleniyordu şimdi. Ralph'in öküzleri, topları getirmişti. İki tane üç yüz ellilik top. Topçular, kampın ötesindeki boş topraklarda atış talimi yapıyorlardı.

Dört makineli tüfek de sandıklarından çıkarılmış, temizlenmiş, sonra, o çok önemli gün, buhar makinesi de peşinde elektrik jeneratörü ve donanma ışılacağı olduğu halde, kampa getirilmişti. Bu, Matabele saldırısına karşı bir önlemdi. O gece Cathy, kocasına, herkesin birbirine sorduğunu sordu:

"Lobengula ne yapacak?"

"Ne yapabilir ki? İmtiyazı verdi bir kez, altınları, tüfekleri de aldı, babama Moşana ülkesine gitmesi için izin de verdi.”

"Şaşı'nın karşı yakasında on sekiz bin adamı varmış, diyorlar.”

"Varsın gelsinler, derslerini alırlar.”

Artık sövüp saydığı zaman da kocasına kızmıyor, uyardırmıyordu, çünkü Khami Misyonundaki günleri çok, çok gerilerde kalmıştı.

\*\*\*

Derken 1890 Temmuzunda başlarında bir gün, ta uzaklardan bir ayna onlara göz kırptı. Bu, aylardır bekledikleri işaretti, İngiliz Dışişleri Bakanı sonunda İngiliz Güney Afrika Şirketinin temsilcilerinin, Masona ülkesini işgal etmelerini onaylamış demektir.

Adamlar, upuzun bir kol halinde, başlarında Albay Pennefather, sağında kılavuz Frederick Selous, yılan gibi kıvrıla kıvrıla yola çıktı. Selous'un görevi, yağmurlar basmadan sıtma bölgesinin aşılmasını, Matabele köylerine ulaşılmasını sağlamaktır. Ralph, Cathy'ye sırtıttı:

"Bunların her biri birer kahraman ama kahramanlara yol göstermek de benim gibilere düşüyor." İngiliz bayrağı dalgalanıyor, borazan çalıyordu.

"Döndüğümde servetimize seksen bin altın katmış olacağız."

"Ah Ralph, keşke ben de seninle gelebilseydim."

"Biliyorsun, Bay Rhodes kadınların sınırı aşmasını kesinlikle yasakladı, üstelik Lil'in Kimberley'deki otelinde çok daha güvenlikte ve rahat olursun. Jordan da orada, seninle ilgilenir."

"Aman, kendine dikkat et sevgilim."

"Tasalanma sen, şeytan kendi türünden olanları korur, canım."

\*\*\*

Gandang, indunalar çemberinde, ayağa kalktı: "Bu gelenler çukur kazmaya gelmiyorlar, asker gibi giyinmişler, dumanıyla granit tepeleri parçalayabilen silahlar getiriyorlar üstelik."

"Kral, Lodzi'ye ne için izin verdi? Altın aramak için, barış için gelsinler dedi. Neden böyle ordu gibi üzerimize geliyor?"

Gençler adına, Bazo konuştu: "Ey ulu kral, mızraklarımız pırıl pırıl, gözlerimizi kan bürüdü. On beş bin kişiyiz biz; kralın düşmanları bize karşı durabilir mi? Gecikmeye gelmez."

"Ama kimi zaman da acele iş en kötü düşmandır. Zaten düşmanın nerede olduğunu kim bilebilir ki?"

"Nerede olacak. Ulu kral, karşında işte. Şasi Irmağını aştı, topraklarını elinden almaya geliyor."

"Hayır, konuşmanın yeterli olduğu yerde mızrakları kullanamam. Git, Gandang, kardeşim, şu kanı kaynayan oğlunu da al, git sor onlara, neden topraklarıma böyle, savaş düzeniyle girmişler? Yanıtını getir bana."

Selous baltacılarla önden gidiyor, teker teker ağaçları devirerek yol açıyorlardı, ama çok yavaş ilerliyorlardı. Üçüncü gün, Ralph, Selous'un yanına vardı, başka bir çare bulunabilir mi diye biraz ileri yürürlerken alçak sesle: "Bay Selous, olduğunuz yerden kımıldamayın. Tanrı aşkına, tabancanızı çekmeyin, heyecanlandığınızı belli etmeyin, renk vermeyin," dedi.

Ormanda çepeçevre, kara gölgeler kıpırdanıyordu. Birden o korkunç, uzun kalkanlar, önlerine, bir duvar gibi dikiliverdi.

Kalın bir ses, meydan okudu:

"Kral, beyaz adamlardan birini mi öldürdü? Neden savaşçılar, onun topraklarına giriyorlar? Yoksa değerli bir şeylerini yitirdiler de burada mı arıyorlar?"



Ralph alçak sesle Soleus'a, " Bu adamı tanırım, baş indunlardan biridir, arkasındaki de oğlu, o kırmızı kalkanhsı. İkinin sekiz bin adamı olmalı. En iyisi alttan almak. Kuşatılmış durumdayız, " dedi.

Sonra kara savaşçılara döndü: "Kral bize yol verdi."

"Kral bir ordunun topraklarına girmesine izin vermedi."

"Biz ordu değiliz ki!"

Gandang bir kahkaha attı: "Dinle beni, Henşov. Lobengula'nın izni olmadan hiçbir beyaz buradan bir adım öteye gidemez. Bunu efendilerine söyle."

Ralph, Selous'la fısıldaştı, sonra, " Kralın iznini bekleyeceğiz, " dedi.

"Siz beklerken biz de sizi kollayacağız." Ve elinin bir işaretiyle savaşçılar geldikleri gibi sessizce ormana daldılar, gözden yittiler.

Albay, Ralph'e sordu: "Ballantyne, aynayla Tuli'ye bir haber iletir misiniz, Gubulawayo'ya birini göndersinler de sorsunlar, öğrensinler, Kral Lobengula'nın niyeti neymiş. Bir şey daha, Ballantyne, lütfen ışıldağı hazırlayın da bu gece kampın çevresini tarayalım. Karanlıkta bir baskına filan uğramayalım."

\*\*\*

Gandang, oğluyla o küçük, kayalık tepelerden birine tırmanmıştı. Askerleri de tepenin eteklerinde, sabırla bekliyorlardı. Bu gece ateş filan yakılmayacak, varlıklarını beyazlara belli etmeyeceklerdi. Buradan, topları, makineli tüfekleri açık seçik görebiliyorlardı. Bazo biliyordu, kolunu bir kaldırırsa adamları, vahşi parslar gibi sevinç çığlıkları atarak hemen saldırıya geçerler. Bu yüzden içi rahattı. Ama kendini tutmak zorundaydı. Kral ne diyecekti bakalım. Derken babası, bir çığlık attı, mızrağıyla güneyi, ta Şasi Irmağının ardını gösteriyordu. O uzaktaki tepelerde bir şey parıldıyor, göz kırpyordu. Sabah yıldızının ışması gibi.

Gandang, dehşet içinde, " Yıldızlar, yıldızlar tepenin üzerinde parlıyor, " diyebildi.

\*\*\*

Subaylar, uzakta kırpışan ışığa dürbünle bakıyorlardı. Işıkla haberleşme görevlisi bir yandan haberi yüksek sesle okurken bir yandan da defterine not alıyordu: "Jove, Lobengula'nın kararını beklerken yerinizden ayrılmayın, " diyor. 'Jove, ' Bay Rhodes'in şifre adıydı.

Albay: "Pekâlâ, haberin alındığını, anlaşıldığını bildirin."

Haberleşme görevlisi, aracın prizmasını eğdi, ayarladı. Aynalardan biri güneş ışığını yakalarken ötekisi de doğrudan doğruya karşı tepelere aktarıyordu. Sonra kolu tuttu, aynaları açıp kapamaya, böylece mors alfabesiyle ta yetmiş beş kilometre öteye haber iletmeye başladı. Albay, ışıldağın başına gitti, sordu: "Aydınlatmaya hazır mısınız Ballantyne?"

"Evet, kazanda otuz kiloluk basıncımız var. Yarım saat daha geçerse supaptan buhar fişkırmaya başlayacak."

Albay, bu gibi teknik işlerden anlamıyordu: "Her neyse, gece ortalığı aydınlatabilelim de, ötesi beni ilgilendirmez."

\*\*\*

Gandang, komutanlarını toplamıştı: "Hepimiz gözlerimizle gördük, göklerden düşmüş bir yıldız, tepeden parlıyordu. Hepimiz gördük. Yarın en hızlı koşucularımızdan ikisini krala göndereceğim, bu müthiş büyüğü haber vereceğim. Sonra..."

Sözlerini bitirmeye olanak bulamadı, ortalık birden, gündüz gibi aydınlanıverdi. Askerleri, ürkmüş çocuklar gibi sızlanmaya, ağlamaya başladılar. Yerden göğe yükselen o ışıkla, yıldızlar bile sönmüş gitmişti.

Gandang, dehşet içinde, boğuk bir sesle, " Güneş geri döndü. Kehanet, kehanet olduğu gibi gerçekleşiyor. Taş şahinler uçtular, yıldızlar tepelerde parlıyor, şimdi de gece yarısı güneş çıktı, gözümüzü alıyor, " diye söylendi.

*Salisbury Kalesi*

*20 Şubat 1890*

*'Sevgili Cathy,*

*Ayrılalı iki ayı geçti, seni çok. Özledim, bu arada pişirdiğin yemekleri de. Adresten, hedefimize vardığımızı anlamışsındır. Matabele'ler kılıma bile dokunmadılar. Şaşılacak şey, Lobengula sözünde durdu, bu, bazılarımızı düş kırıklığına da uğratmadı değil. Gandang, sekiz bin adamıyla, biraz karşılıklı dövüşüp savaştıktan sonra, bıraktı bizi, geçtik. Usta Selous bir defasında neredeyse yolumuzu şaşıırıyordu, ben buldum. Hampden Tepesine ulaştık. Babamın buraya ilk ayak basan beyaz olması beni gururlandırıyor.*

*Buralarda aslanlar kum gibi kaynaşıyor, şimdiden on beş öküzüm onlara yem oldu. Otlaklar da pek cılız, hayvanlar açlıktan ölecek. Ah, şu Matabele çayırlarını nasıl da özliyorum! Eğer o yaşıt kurt, savaş mızrağını fırlatıp bize bahane yaratmış olsaydı şimdi bayrağımız Gubulaıvayo'da dalgalanıyordu, biz de bu berbat yerde pineklemiyorduk, ah!*

*Neyse ki burada satılık viskisi olan tek kişi benim, iyi para yapıyorum. Sevgili Cathy, döndüğümde Kimberley'in en güzel şapkasını alacağım sana.*

*Burada herkes altın aramaya çıktı, ama hepsi de eli boş döndü. Altın bulmak kolay mı? Kazmak gerek, araç gereç gerek. Masona beldesini Lobengula'nın Masonlara bıraktığına hiç şaşmamalı. Hoş, buranın adı da değişti ya artık, Rodezya oldu!*

*Gene de para kazanılabilir. Bir ortak aldım, birlikte bir dükkân ve bar açıyoruz burada. Adı Tom Meikle, dürüst birine benziyor. İşlerin ikisini birden yürütecek. Hele binaları yapalım, malları raflara dizelim, hemen sana döneceğim. Bay Rhodes, benim, Kimberley'den Salisbury Kalesine telgraf direği çekme işini üstlenmemi istiyormuş. Herhalde bin lira kadar kazanç sağlayacağım bir iş! Sana neler alırım,*

*Cathy!*

*Yağmurlara yakalanmamak için, gelecek ayın onuna kadar buradan ayrılmam gerekiyor. Yağmurlar başlayınca burayı da sivrisinek sarar, ırmaklar taşar. Böylelikle, ekim sonuna doğru Kimberley'de olacağımı umuyorum. Yerlere iyi bak, Cathy sevgilim, çünkü ben oraya gelince sana söz veriyorum, tam bir hafta sadece tavanı seyredeceksin!*

*Seni seven kocan,*

\*\*\*

Zuga, ” Matabele ülkesini ele geçirmeliyiz. Bu kadar basit,” deyince Jordan, birden başını kaldırdı, baktı. Babasının sözleri onu çok şaşırtmıştı. Bay Rhodes ise masasının başında, sesini çıkarmıyordu.

"Orada kalanlarla konuştum, Bay Rhodes, artık durmayacaklar. Gidip bu işi bitirmelerine siz izin vermedikçe durmayacaklar, inanın."

Rhodes üç yılda çok yaşlanmış, iyice çökmüştü. Sesini çıkarmadı.

"Lobengula'nın savaşçılarının sürekli tehdidi altında yaşamaktan bıkmış usanmışlardı artık. Masona ülkesinde bulamadıkları altının Lobengula'nın toprağında yattığına da inanmışlar. Üstelik onun semiz sığır sürülerini görmüş, kendi cılız hayvanlarıyla da karşılaştırmışlar. Biliyorlar, demiryoluyla telgraf, onlara ulaşmak için Matabele ülkesinden geçmek zorunda. Sıtmadan, Matabele korkusundan hepsi de kırılıyor. Rodezya'yı elinizde tutmak istiyorsanız onlara Matabele ülkesini vermek zorundasınız."

"Biliyorum zaten, ta başından beri. Sanırım hepimiz biliyorduk. Ama çok dikkatli olmalıyız, imparatorluğu,

Gladstone'u, Dışişleri Bakanlığını incitmeden, gıcundurmadan davranmalıyız. Unutmayın, Ballantyne, teknik açıdan sadece altın için toprağı kazma hakkına sahibiz, o kadar. Lobengula bize sataşmadığı sürece ona savaş ilan edemeyiz ki! Ancak adamlarımıza, haklarımıza el uzatacak olursa, o zaman iş değişir. Bizim de haklı bir nedenimiz olur. Lütfen hemen Victroia Kalesine, Jameson'a gidiniz, bana birkaç telgraf çeksin, savaşa karşı olduğunu, olduğumuzu bildiren telgraflar ki, her şey bittiğinde İngiliz hükümetine ve halkına gösterebilelim. Ama bir yandan da söyleyin, savaş hazırlıklarına başlasın. Bir olay çıkarması gerek, unutmasın. Ve söyleyin Jameson'a, ben arkasındayım, onu destekliyorum."

\*\*\*

Bu telgraf hattını Ralph'in adamları döşemişti, ta Kimberley'e kadar, tam dokuz yüz kilometre. Kolay iş değildi. İyi adamlar tutmuş, iyi de para vermişti. Ayda bir iki kez de ziyaretlerine gelmişti. Ama hırsızlardan rahat yoktu ki! Gelip gelip direkleri deviriyor, telleri kesip çalıyorlardı. Özellikle de kadınlar tellere meraklıydılar, bilezik, küpe yapmak için. Karaderili kızlar bayılıyorlardı buna. O gün de ustabaşıyla dolaşırken baktılar beş yüz metre tel çalınmış gene. Bir daha ki sefere beş bin metre çalınabilirdi. Sordu: "Kim yapıyor bu işi, biliyor musunuz?"

Ustabaşı, omuz silkti: "Kim olacak? Buradaki Masona reisi Matanka. Köyü vadinin öte yanında. Bakın, dumanını buradan görebilirsiniz."

Ralph, yepyeni Winchester tüfeğine mermi sürdü, " Hadi gidip görelim şu Matanka'yı, " dedi.

Matanka, çırpı bacaklı, ak saçlı bir ihtiyarcıktı, korkudan tir tir titriyordu. Ralph oralı olmadı: "Elli baş hayvan isterim. Bir daha ki sefere adamların tellere el sürecek olurlarsa yüz baş alırım, ona göre."

Sonra Matanka'nın sürülerinden en semiz hayvanları seçip önlerine kattılar, Victoria Kalesindeki, giderek büyüyen, beyazların kasabasına doğru sürdüler. Ralph, ustabaşına, " Bunları götür açık arttırmayla satsınlar, hayvan başına en az on lira almalıyız, ona göre, " dedi." Böylelikle tellerin parasının on katını çıkarmış oluruz."

Doktor Jameson, Ralph'ten pek hoşlanmıyor, bu küstah genç, sinirine dokunuyordu. Üstelik onun sahip olmadığı her şeye sahipti. Uzun boylu, geniş omuzlu, yakışıklı, etkili bir adam. Her şeyin de üstesinden geliyor, en zor işin altından kalkabiliyordu.

Doktor Jameson'un yanına girdiğinde, General St. John da oradaydı. Ralph onu içtenlikle selamladı, ne zaman geldiğini sordu. Sonra kutladı: "Sizi kutlarım efendim, burada iyi bir asker çok işimize yarar." Rhodes çok kısa bir süre önce Mungo St. John'u şirketin genelkurmay başkanlığına getirmişti. Elbette şirketin en büyük yöneticisi olan Jameson'un emrinde, ama Rodezya ülkesinin polis ve askerinden doğrudan doğruya sorumlu olacaktı. Ralph anlattı:

"Gene bizim telleri çalmışlar, incik boncuk yapmak için. Ama reise öyle bir ders verdim ki, bir daha unutmaz sanırım. Ona elli baş hayvan ceza kestim."

Jameson'un kaşları çatıldı: "Lobengula, Matanka'yı kendi adamı sayıyor, dolayısıyla bu hayvanları da kendi malı sayılıyor. Masona, sadece çobanlığını yapıyor, kral adına."

Ralph omuz silkti: "O halde Matanka varsın hayvanların hesabını krala versin, elbette bir bahane bulur."

"Ama Lobengula bu işin peşini bırakmayacaktır. Dur, dur bakalım, belki de aradığımız fırsat çıktı karşımıza. Belki Lobengula bu yüzden bize sataşmaya kalkışır da... Teller ne zaman onardır, Ralph?"

"Yarın öğleye."

"İyi, iyi Gubulawayo'ya, babanıza bir telgraf çekeriz hemen. Lobengula'ya gitsin, adamları şirketin mallarına el uzatıyor, çalışıyor diye şikâyette bulunsun. Hayvanlarına da ceza olarak el koyduğumuzu söylesin. Ne yapar Lobengula o zaman?"

"Matanka'yı cezalandırmak için savaşçıları gönderir. Kafasını kestirir, erkekleri öldürtür, kadınların ırzına geçirir, köyü de yaktırır."

"Tamam işte. Peki, Matanka nerede? Şirketin topraklarında, değil mi? İngiliz bayrağının koruması altında, değil mi? Ona el uzatan bize el uzatmış sayılmaz mı? Lobengula'nın adamlarını uzaklaştırmak bizim görevimizdir."

St. John, " Savaş yani. Aferin delikanlı. Hepimizin beklediği de buydu işte, " dedi.

Jameson, " Ballantyne, bana hemen beş yüz adamı taşıyacak kadar, yani yirmi beş araba, altı yüz de at hazırlatın. Yağmurlar basmadan Gubulawayo'ya yürür, bu işi bitiririz, " dedi.

\*\*\*

Ralph atından atladı fırtına gibi eve girdi. Victoria Kalesinin en görkemli evi burasıydı. Cathy, bebeği kucağında, onu karşılamaya çıktı.

"Ne çabuk döndün?" derken göğsünü ilikliyordu. Çocuğu yeni emzirmişti.

"İkinizden uzak kalamadım da ondan." Karısının dudağına bir öpücük kondurdu, sonra bebeği kaptığı gibi havalara fırlattı. Jonathan, kahkahadan kırılıyordu.

"Al şunu, Cathy. Gubulawayo'ya gidiyoruz."

"Kim?"

"St. John, şu bizim doktor, ben. Biz oraya vardığımızda hisse senetleri de beş liraya çıkacaktır. Yaşadık!"

\*\*\*

Bazo'nun savaşçıları, batı ormanlarından, kan kokusu almış av köpekleri gibi sessiz, çıkageldiler. Kral buyurmuştu:

"O Matanka köpeğini gebert. Onu da halkını da, hepsini gebert."

Bazo onları şafakta yakaladı, esneyerek, gözlerini ovuşturarak kulübelerinden çıkarlarken. Sonra genç kızların peşine düştü, küme küme, iplerle bağladı. Madenin ustabaşına da, " Sen bu işe karışma. Kralın emri. Hiçbir beyazın kılına dokunulmayacak, bu da kralın emri, " dedi. Çünkü Matanka'nın halkından bazıları, Prince madeninde, beyazların emrinde kaya kırıyorlardı. Onların da gebertilmesi gerekiyordu. Bazo bağırdı:

"Beyazlara dokunulmayacak, beyazlar siz kenara çekilin. Ama sizin de gününüz gelecek, tasalanmayın." Şimdi kana susamıştı, öfkesinden ağzı köpürüyordu.

Telgraf direklerine tırmanmış, telleri çekmeye çalışan Maşonaları sürükleyerek aşağıya indirdiler, paramparça ettiler. Maşonalar, beyaz efendilerinden çığlık çığlığa yardım istiyorlardı, ama boşuna.

Kral, "Matanka'nın hayvanlarını getirin," demişti. Bazo'nun adamları Masona otlaklarına yayıldılar, renk renk hayvanları topladılar, arasına beyazların sürülerinden de katılanlar vardı, ama etlerine dağlanmış damgaları Matabele savaşçıları anlayamazlardı ki! Bütün bunlar öyle çabuk olup bitmişti ki, Jameson artlarından güç bela yetişebildi, otuz sekiz gönüllü toplayabilmişti. Bazo, atlıları görünce arkasını döndü ve Jameson'u selamladı:

"Seni görüyorum, doktor! Korkma, kralın emri var, beyazlara dokunulmayacak."

Ama gönüllüler tüfeklerini dolduruyorlardı. Gene beş yüze karşı sadece otuz sekiz kişiydiler ve

korkudan sapsarı kesilmişlerdi.

Jameson ilerledi, "Matabele'ler, neden sınırı geçtiniz?" diye sordu.

"Ne o doktor, ne sınırından söz ediyorsun sen? Tüm bu topraklar, hepsi, Lobengula'nındır. Sınır filan yoktur."

"Acımasızca öldürdüğün adamlar benim korumam altındaydı."

"Geberttiklerimiz Maşona'ydı. Maşonalar da Lobengula'nın köpekleridir. İster öldürür, ister besler, keyfi nasıl isterse."

"Çaldığımız sürüler de benim adamlarımın malı."

"Hayır, Maşonaların tüm sürüleri kralındır."

St. John seslendi: "Dikkat et, Jameson, soluna bak."

Bazo'nun adamlarından birkaçı, daha iyi görmek ve işitmek için biraz yaklaşmışlardı. Birkaçının elinde de Martini Henry tüfekler vardı.

Jameson, atın başını onlardan yana çevirdi, tüfeğini doğrulttu. "Geri, geri basın diyorum size!" diye bağırdı.

Savaşçılardan biri de onun gibi yapmış, tüfeğini doğrultmuştu, işte o anda St. John tüfeğini ateşledi. Kurşun, Matabele'nin çıplak göğsüne saplandı. Kan fişkırdı, savaşçının tüfeği elinden düştü. Bazo o korkunç sessizlikte, "Beyazlara sakın dokunmayın," diye bağırdıysa da atlıların yarışı, onun dilini bilmiyorlardı, adamlarına öldür emri verdiğini sandılar, tüfeklerini ateşlediler, birden kan gövdeyi götürdü. Matabele'ler yaralılarını sürükleyerek uzaklaştılar. Geride bir sürü ölü bırakmışlardı. Ralph, ağzında yakılmamış bir yaprak sigarası, dişlerinin arasından söylendi:

"Tam otuz üç tane saydım, Doktor Jim. Gerçi kendilerini savunmadılar, ama pek de fena sayılmaz hani!"

Ve sigarasını yaktı, gerisin geriye kaleye döndü.

\*\*\*

Lobengula, elindeki keseyi evirip çeviriyordu. Kulübesinde yalnız en büyük rütbeli üç indunası vardı, ötekileri göndermişti. Karşısında Zuga, Louise, arkasında da Robyn ile kocası duruyorlardı. Lobengula, Robyn'e döndü:

"Bak, Nomusa, işte Lodzi'den almamı öğütlediğin altınlar burada. Bana açık söyle, dürüst bir insan olarak; o kâğıdı imzalarken topraklarımı verdim mi ona?"

"Hayır, ey kral vermedin, sadece topraklarının altındaki altın madenini verdin, çok, çok utanıyorum."

"Ama üzerindeki toprak olmazsa insan nasıl kazıp da altın çıkarabilir? Nomusa, sen, Lodzi'nin onurlu bir erkek olduğunu söylemiştin. Neden bana bunları yapıyor öyleyse? Adamları topraklarımda geziniyorlar, kendi topraklarıymış, öyle diyorlar. Savaşçılarımı öldürüyorlar, bana karşı büyük bir ordu topluyorlar, Lodzi bunu bana nasıl yapabiliyor, Nomusa?"

"Cevap veremiyorum, ey kral, ben de aldatıldım, seni de aldattım."

Lobengula içini çekti: "Sana inanıyorum, Nomusa, aramızda gene de bir anlaşmazlık yok. Aileni buraya getir ki, önümüzdeki karanlık günlerde onları koruyabileyim. Sana söz veriyorum, hiçbir kötülük gelmeyecek Nomusa. Ne sana ne yakınlarına." Sonra, Zuga'ya döndü:

"Bu altın, Bakela, benim genç savaşçılarımla kanının bedeli mi?"

Keseyi, Zuga'nın ayaklarının dibine fırlattı: "Altınımı al geri, Lodzi'ye götür."

"Lobengula, ben senin dostunum bak, dostun olarak konuşuyorum, bu parayı, aydan aya ödenen bu parayı almazsan eğer, Lodzi ona olan güveninin sarsıldığını sanır."

"Peki, benim adamlarımı öldürmek güvenimi sarsmadı mı, Bakela? En azından halkım, güvenini yitirdi. Alaylarım toplanıyor, hazırlığa geçtiler. Matabele kanı döküldü, Bakela, kralın düşmanları krala karşı toplanıyor. Benim gençlerim onları yer, tıpkı Küçük El Tepesinde Zulu'ların yediği gibi."

"Ama unutma, sonra da İngilizler Zulu'ları yendi, toprak, Zulu ölülerinden kapkara kesildi. Ulundi'yi unutma. Sonra da Zulu kralını zincire vurup denizlerin ötesinde bir adaya götürmediler mi?"

"Bakela, iş işten geçti artık, gençlerimi tutamam."

"Senin gençlerin ancak yaşlı Masona karılarını bıçaklar, bebelerin karnını deşerken yiğitlik gösterirler. Henüz gerçek savaşçılarla karşılaşmadılar ki! Sen onları en iyisi karılarının yanına gönder, eğer beyazların üzerine salıverirsen, bu senin de sonun olur. Sarayını yakarlar, sürülerini alıp götürürlerken seyretmek için sağ kalabilir misin bakalım."

İndunaların üçü birden öfkeyle Zuga'nın üzerine yürüyeceklerken Lobengula kolunu uzattı, onları durdurdu:

"Bakela, kralın konuğudur. Benim sarayımda olduğu sürece, saçının her teli kutsaldır."

Ama gözlerini Zuga'nın yüzünden bir an bile ayırmıyordu." Hadi git, Bakela, hemen bugün git, karını da götür. Söyle o doktora, savaşçılarımla hazır, söyle. Gwelo Irmağını aşacak olursa ben de askerlerimi üzerine salarım, söyle."

"Lobengula, ben buralardan ayrılırsam siyahlarla beyazlar arasındaki son bağ da kopmuş olur. Artık konuşma filan kalmaz. Savaş çıkar."

"Varsın çıksın öyleyse."

\*\*\*



Neleri var, neleri yoksa hepsini bırakıp sadece birer battaniye, birer de azık çantası aldılar. Jan Cheroot yedek atlarla arkadan geliyordu. Louise bir erkek gibi ata biniyor, hiç yakınmıyordu, beşinci gün, ansızın, Jameson'un adamlarına rastladılar. Ama küçük kamp pek acınası bir durumdaydı. Gene de altı tane makineli tüfek vardı ki, her biri yüzer tüfeğe bedeldi. Topları da vardı.

Birden Ralph arabaların birinden fırladı, baba oğul kucaklaştılar. Louise de atından eğildi. Ralph'in yanağına bir öpücük kondurdu.

"Böyle genç, böyle güzel bir üvey annem olduğuna hâlâ inanasım gelmiyor!"

Louise güldü: "En sevgili oğlum sensin. Ama bana sıcak bir banyo sağlayabilirsen seni daha da çok seveceğim."

Genç kadın bir yandan çadırına getirilen leğende yıkanırken bir yandan da dışarıda baba oğlun konuşmalarına kulak veriyordu. Kampta topu topu altı yüz seksen beş kişi vardı. Zuga ise bin beş yüz kişi gerekeceğini Rhodes'e söylemiş, onu uyarmıştı. Gerçi Maklutsi'de her an harekete hazır beş yüz gönüllü daha vardı, ama onların zamanında yetişebilmesi pek zordu. Sonra, ikmal nasıl yapılacaktı? Ama Doktor Jameson'a bakılırsa, buna gerek yoktu, çünkü Tanrı da, Bay Rhodes de onlardan yanaydı.

Zuga ise, Lobengula'nın adamlarının artık çığırından çıktıkları, önlerine geçilemeyeceği, Şasi Irmağının bu yanında tek bir kişiyi sağ bırakmayacakları görüşündeydi.

Ralph, "Evet, bu benim de aklıma geldi. Bu yüzden Victoria Kalesinde Cathy ile Jonathan hazır bekliyorlar. Yaşlı Isazi ve en iyi adamlarımdan birkaçı onları güneye götürecektir," dedi.

"Ralph, ben de Louise'i Victoria Kalesine götürüyorum Orada, Cathy ile kalabilir ve onunla güneye gidebilir mi acaba?"

Louise konuşulanları duymuştu, içenden seslendi: "Bakıyorum bana kimse bir şey sormadı. Evlenirken ne demiştik? Ölüm bizi ayırıcaya dek diye ant içmemiş miydik, Zuga Ballantyne?"

Zuga, oğluna göz kırptı, içeri seslendi: "Ama beni seveceğine, sözümü dinleyeceğine de ant içmiştin, unutma." Sonra Ralph'e döndü: "Umarım senin karın da sana böyle başkaldırmıyordur?"

"Yok canım, her gün döversin, bol bol da çocuk yaparsın, olur biter."

Doktor Jameson, Zuga'nın geldiğini haber almış, çadırına çağırtmıştı. İçeri girer girmez: "General St. John'u tanıyorsunuz elbette..." dedi.

Zuga birden taş kesilmişti. Mungo, oturduğu yerden kalkmaya, elini uzatmaya bile gerek görmedi:

"Zuga, görüşmeydi, epey oldu, değil mi? Ama çok iyi gördüm sizi. Evlilik yaramış, sizi kutlamaya fırsat bulamamıştım."

Zuga sadece başıyla kısa bir selam vererek, "Teşekkür ederim," demekle yetindi. Mungo'nun, doktorun genelkurmay başkanı olduğunu duymuştu, ama bu adam, ne de olsa Louise'le yıllar yılı yaşamış, onu metresi olarak kollarının arasına almış bir rezildi. Titremeye başladı, onların sarmaş dolaş hayalini zihninden uzaklaştırmaya çalıştı. Derken gözlerinin önünde Louise öyle, güneşten, susuzluktan kavrulmuş, yarı ölü durumuyla belirdi. Karısı, bu adamdan kaçmak için o hallere düşmüştü de bu rezil, onu aramaya bile gerek duymamıştı. St. John'un tek gözü hain hain parlıyordu:

"İşittiğime göre karınız da burada, kamptaymış. Bu gece yemeğe gelirsiniz çok sevirim. Eski

günlerden konuşurduk.”

Zuga, öfkesini belli etmemeye çalışıyordu: "Karım uzun ve çetin bir yolculuk yaptı, yorgundur. Yarın da onu Victoria Kalesine götürüyorum.”

Jameson araya girdi: "İyi. Bu, benim de işime gelir. Bay Rhodes'e bir tel çekmek istiyordum da, güvenilir biri gerekiyordu bu yüzden. Sizde ne haberler var, Ballantyne? Gubulawayo'da durum nasıl? Lobengula ne yapıyor?"

"Eee, Doktor Jim. Lobengula sizi karşılamaya hazır. Neyse ki alaylarından dördünü Barotse Kralıyla savaşmaya göndermiş, onlardan yararlanamayacak, hâlâ Zambezi kıyılarındalar. Üstelik orada çiçek salgını patlak verdiği için onları geri çağırmaktan çekiniyor. Gene de, Matabele ordusunun yarısı savaş dışı olsa bile, büyük bir tehlikeyi göze alıyoruz derim.

Ama karşılığında kazanacaklarımızı düşününce de, terazinin o kefesi ağır basıyor. Sürüleriyle, altınıyla ele geçirilecek bunca toprak, tüm bir ülke! Eğer harekete geçeceksek, hemen geçmeliyiz derim ben.”

"Ballantyne, kardeşiniz, o misyoner kadın, neydi adı? Codrington? Hâlâ Khami'de mi? Ailesi de birlikte, değil mi?"

Zuga şaşırmişti, başıyla onayladı. Bunun üzerine doktor bir kâğıda alelacele bir şeyler karalayıp Mungo St. John'a uzattı.

General okudu, sırtıttı ve kâğıdı Zuga'ya verdi. Büyük harflerle yazılmış bir telgraf bu:

*'JOVE' A ÇOK ACELE. MATABELE ALAYLARI SALDIRMAK ÜZERE TOPLANDI STOP.*

*İNGİLİZ KADINLARI VE ÇOCUKLARI MATABELE KRALININ ELİNDE STOP. DERHAL ONLARI KURTARMAK İÇİN HAREKETE GEÇMEK ZORUNDAYIZ STOP. CEVAP VERİN.*

"Bunu gider gitmez çekin, Rhodes'in baş düşmanı, sözde ezilen Afrika halklarından yana çıkan gazeteci Labouchere bile buna bir şey diyemez. Yarın erkenden yola çıkın, Bay Rhodes'in cevabını alır almaz hemen dönersiniz, değil mi? Bir şey daha var, dönüşte yolda yapmanızı istediğim bir şey, önemli bir görev. General St. John açıklayacak.”

Mungo hemen yatıştırıcı bir tavır takındı. "Zuga," dedi, "burada sizin 'Avcının Serüveni' adlı kitabınızı okumamış tek kişi yok. Bu ülkeyi ve insanlarını tanımak için o kitabı okumamak olmaz zaten. En ilgi çekici bölümlerinden biri de, Gubulawayo'nun güneyindeki Umlimo'yu ziyaretinizi anlatan bölümü. Neydi adı, Matopos tepeleri, evet. Acaba o büyücünün mağarasına giden yolu gene bulabilir misiniz? Ne de olsa aradan yirmi beş yıl geçti!"

Zuga hiç duraksamadan, "Evet bulurum," karşılığını verdi.

"Bakın, oğlunuzun yanında çalışan o yaşlı Zuluyu biliyorsunuz ya? Biz dört Matabele öncüsünü yakaladık, o adamlarla birlikte içeri tıktık. Matabele gibi görüldüğünden tutsaklarımız onun önünde rahatça konuştular. Öğrendiğimize göre Umlimo, ulusun tüm büyücülerini tepelere çağırmış, bir tören için.”

"Evet, ben de Gubulawayo'dan ayrılmadan önce duymuştum bunu. Umlimo savaş istiyor ve savaşçılara, kurşunlarımızı suya dönüştürecek bir tür tılsım vereceğini vaat ediyormuş. Umlimo, çok çok etkili bir simgedir. Matabele'ler buralara gelmeden çok önceleri de varmış. Belki bin yılı aşkın

bir geçmişi var, yani tanrıça gibi bir Şey. Ama nce Mzilikazi, Şimdi de Lobengula onun büyüsüne kendilerini kaptırmışlar.

İşittiğime göre Lobengula bir zamanlar Matopos tepelerinde, Umlimo'dan eğitim almış, büyücülük öğrenmiş. Şimdi de ona danışmadan, onun kehanetini almadan hiçbir önemli kararını veremez. Hiçbir savaşçı da ondan aldığı tılsım olmaksızın savaşa girmez.”

"Peki, bu kadın bizim Matabele ülkesine girdiğimiz gün ölürse?"

"Kral da, savaşçıları da ne yapacaklarını Őařırırlar. Herhalde çılgına dönerler, çünkü Umlimo'nun tılsımını da kendisiyle birlikte yok oldu sanırlar, moralleri bozulur, yerine yeni birini seçmek ise en azından üç ay sürer. Bu sürede ulus zayıf, çaresiz, kolay etkilenir bir durumda kalır.”

"Zuga, en iyi atlılarımızı alın, en gözü pek olanları; o büyücünün mağarasına gidin; onu da, tüm yardımcılarını da yok edin. Sizden bunu istiyorum.”

\*\*\*

Zuga'nın çavuşu olan Will Daniel, yirmi yıldır Afrika'da yaşayan, yine de dili bozulmamış bir Kanadalıydı. Sayısız savaflara girmiş çıkmıştı. Nerede bir bela, bir kargaşa varsa Daniel oradaydı. Böylece kanlı bir ün sağlamıştı kendine. İriyari, göbekli bir adamdı. Saçı erkenden döküldüğü için, dazlak kafası pırıl pırıldı. Bacakları da küçük yaştan beri ata binmekten çarpılmıştı. Durmadan sırttır, ama gözleri hiç gülmezdi.

Mungo St. John, Zuga'ya akıl verdi:

"Ona güvenmek, ondan hoşlanmak zorunda değilsiniz, ama tam işinizi görecektir adam işte."

Jim Thorn, Will Daniel'in yarısı kadardı, onun emir eriydi ve yanından hiç ayrılmazdı. Gergedan derisinden kırbaçla bir Maşonayı döverek öldürdüğü için mahkemeye çıkarılmayı beklediği Victoria Kalesindeki zindandan Dr. Jameson onu salıverdi. Bağışlanması, sefer sırasındaki tutumuna bağlı olacaktı. Bu yüzden kendisinden her isteneni yapardı kuşkusuz.

Birlikteki öteki on üç kişi de bu tip insanlardı. Hepsi de gönüllüydü ve Dr. Jameson'la gizli bir sözleşme imzalamışlardı. Doktorun kimseye açıklamadığı bu sözleşme, gönüllülere Lobengula'nın toprak ve sürülerinden, hazinesinden pay veriyordu, 'ganimet' sözcüğü de özellikle belirtilmişti.

İlk çıktıkları gece Will Daniel, Zuga'nın uyuduğu yere sessizce gelmiş, üzerine eğilmiş, eğilmesiyle de çelik gibi bir kol boğazına sarılıvermiş, bir tabancanın namlusu, kaburgalarına öyle şiddetle dayanmıştı ki, adamın neredeyse soluğu kesiliyordu. Zuga tıslar gibi, "Bir daha böyle sinsisi yaklaşırsan gebertirim seni," dedi.

Beriki oralı olmadı, sırttı:

"Bir şey söylemeye gelmiştim sadece. Bize bağışlanan toprak haklarımızı satmak istiyoruz da, toplam doksan bin hektar. Hektarı yüzer liradan alabilirsiniz."

"Ama onları henüz hak etmediniz ki! Hem ben seni nöbette sanıyordum, çavuş! Bak bir daha nöbet yerinden ayrılacak olursan seni askeri mahkemeye filan çıkarmaya gerek duymaksızın, kendi ellerimle gebertirim, bilmiş ol."

Daniel bir an onu süzdü: "Anladık, yaparsın da ha!"

\*\*\*

Zuga, yollardan uzak kalmaya çalışarak, bir zamanlar fillerin kaynaştığı, şimdi ise tek örneği kalmamış olan ormanlardan güneye, sonra batıya yöneldi. Sonunda Matopos tepeleri görüldü, atlılar tek sıra halinde vadiden yukarı, dimdik bayıra vurdular. O gece Will Daniel ve Jim Thorn başkanlığında dört gönüllü geldi:

"Oylama yaptık efendim, toptan yüz liraya razıyız. Eve döndüğümüzde zaferi kutlamak için hiçbirimizin cebinde metelik yok. Sizin ise belinizdeki kuşak para dolu. Çok ağırlaşmış olmalı, Matabele haini sırtınıza bir kurşun saplarsa size de hiç yararı olmaz, değil mi?"

Will sırtıyordu ama tehdit, gözlerinden açık açık okunmaktaydı. Zuga onların payına düşen toprakları satın almazsa sırtına kurşunu yiyecekti, çaresi yok. Nasıl olsa kuşağındakileri de paylaşılırdı. Zuga bir an o iriyari, çirkin çavuşa kafa tutmayı düşündüyse de, onlar on beş kişiydi. Kuşağındaki altın, ölüm fermanı olabilirdi.

"Kuşağımda yetmiş beş altın var," dedi.

"Çok iyi, anlaştık öyleyse, Binbaşı."

Zuga, toprak satışı anlaşmasını not defterinin arkasına yazdı, on ikisi imzaladı. Will Daniel ile yazması olmayan iki kişi, sadece çarpı işareti koydular. Sonra Zuga'nın kuşağındaki altınları paylaşmak için itişip kakışmaya başladılar. Zuga onları başından attığı için rahat bir soluk aldı ve defteri eyer çantasına koyarken bir an, eğer bu toprak bağışları geçerliyse, o zaman iyi bir iş yapmış olduğu aklına geliverdi. Jameson'un yanına döndüğü zaman, bir şişe viski parasına toprağını satmaya gönüllü olacak herkesten toprak satın almaya karar verdi.

\*\*\*

Zuga buraların ne kadar derin, korkunç bir sessizlik içinde olduğunu unutmuş gitmişti. Kuş bile ötmüyor, rüzgâr bile esmiyordu, üstelik çok, çok da sıcaktı. Üçüncü gün, Zuga aradığını buldu. Eskiden aklında kalmış izleri, belirtileri tanımaya başladı. Giderek küçülen dört kaya yığına bakarak öğleden önce vadiye gireceklerini anladı. Adamları da heveslenmişlerdi. Jameson her birine yirmişer lira ve Umlimo'nun vadisinde ne bulurlarsa alabileceklerini vaat etmişti çünkü. Öğleden önce biraz dinlenmek için mola verdiler, bir şeyler yediler. Sonra Zuga her birine ayrı bir görev verdi:

"Çavuş, sen Thorn ile birlikte arkamdan ayrılmayacaksın, yanımda olacaksın. Vadiye ilk biz gireceğiz. Tam ortasında küçük bir köy vardır, kulübelerin arasında Matabele'ler olabilir. Ama biz durmayacağız, savaşmak gerekirse bile, arkadan gelenler savaşsın. Biz dosdoğru vadinin uçundaki mağaraya gideceğiz, o büyücüyü kaçmadan yakalamamız gerek."

"Bu büyücü neye benziyor reis?"

"Bilmem, pek emin değilim, genç olabilir, cıvılcıplaktır."

Jim Thorn, arkadaşını dürttü:

"Onu bana bırak, ahbap."

Zuga görmezlikten gelerek sözlerini sürdürdü:

"Mağarada bulacağımız her kadın, büyücü olabilir. Sonra vahşi hayvan sesleri, garip sesler duyarsanız sakın şaşırmayın, karnından konuşur, taklit yapar çünkü. Bakın, işimiz hiç de kolay değil, ama Matabele savaşçılarının moralini bozmakla pek çok arkadaşımızın canını kurtarmış olacağız."

Atların ayaklarına bez sarmışlardı, ses çıkmasın diye. Tam dar geçide vardıklarında Zuga yukarıdan bir kıpırtı görür gibi oldu." Dikkat!" diye bağırırken, bir düzine kadar çelik uçlu cirit, tepelerine yağdı. Bir tanesi, askerlerden birinin ensesine, oradan da ciğerine saplandı. Asker atından düşerken bir kargaşa koptu. Zuga baktı, adamlar gene yukarıdan ciritleri atmaya hazırlanıyorlardı. Tüfeğini doğrulttu, ateşledi, birini düşürünce ötekiler çil yavrusu gibi dağıldılar. Zuga, boş tüfeğini başının üzerine kaldırıp salladı:

"İleri! Ardımdan gelin!"

Geçit öyle dardı ki, mahmuzları, iki yandaki kayalara sürtünüyor, kıvılcımlar çıkarıyordu, ama dönüp baktığında Will Daniel'in de peşinden ayrılmadığını gördü, şapkasını kaybetmişti, dazlak kafası parlıyordu. Sonra birden gizli vadiye çıkıverdiler. Umlimo'nun vadisi aşağıda, yemyeşil bir havzaydı; tam ortasında küçük köy, bir buçuk kilometre kadar ötede de mağaranın alçak girişi

görünüyordu. Tıpkı hatırladığı gibiydi işte.

Adamlarını yaydı, hepsinin gözleri parlıyordu, aşağıda, vadide neler bulacaklardı kim bilir? Buralara dek boşuna gelmemişlerdi ya! Tüfeklerini doldurup hazırladılar. Will Daniel, atlıları karşılamak üzere köyden çıkan yirmi kadar savaşıyı gösterdi, bağırdı: "Amadoda."

Zuga durumu hemen kavramıştı:

"Bize bir şey yapamazlar. Sayıları çok az. Hadi bakalım, ileri!" Bir yere geldiklerinde, "Dur! Hedef seç!" diye komut verdi.

Savaşçılar da kalkanlarını kaldırmış, onları karşılamaya koşuyorlardı. Ama bu deneyim sahibi askerlerin ilk salvosu, yarısını orakla biçer gibi biçti; geri kalanlar çılgın gibi koşmayı sürdürdüler.

Zuga, "Rasgele ateş!" komutu verdi, gene de ölüme böylesine göz göre göre, "Cii! Cii!" diye koşan bir Matabele'yi öldürmeyi canı hiç istemiyordu. Ama çaresiz, kara savaşçı mızrağını savurmak üzere kolunu kaldırdığında Zuga onu tam boynunun başladığı yerden vurmak zorunda kaldı.

Şimdi yarım düzine kadar Matabele, bozguna uğramış, köye doğru tabana kuvvet kaçıyorlardı. Zuga sesini yükseltmeden, "Peşlerine düşün! İleri! Hücum!" diye komut verdi; sonra, "Çavuş Daniel, asker Thorn, mağaraya!" dedi. Atının tam önünde ölü bir Matabele vardı, basmamak için yolunu değiştirirken adam birden yuvarlanıp ayağa kalktı; böyle, ölü taklidi yapmak da eski bir Zulu numarasıydı, Zuga'nın hazırlıklı olması gerekirdi. Sol elindeki tüfeğini sağma geçirmeye çalışırken Matabele, mızraklı kolunu dimdik uzatınca at, dosdoğru, geniş, gümüş ucun üzerine gitti; mızrak, körük gibi inip kalkan göğsünün ta derinlerine saplandı. Hayvan, geri çekilmek istedi, devrildi.

Zuga son anda ayaklarını üzengilerden kurtarıp atlamaya zaman bulabilmişti. Kötü düştü, ama hemen fırladı, kalktı, döndü, Matabele'yle göğüs göğüse çarpışmaya başladı. Adam duman, domuzyağı ve aşıboyası kokuyordu. Çelik gibi sert, balık gibi kaygandı. Ama Zuga onu altına almayı başardı, tüfeğini olanca ağırlığıyla abanarak Matabele'nin gırtlığına soktu, işini bitirdi. Ayağa kalkıp çevresine bakındı, adamları kulübelere dağılmışlardı. Tek tük silah sesleri duyuluyordu. Son kalanları temizliyorlardı anlaşılana. Biri, sıska bir kocakarının peşine düşmüştü, bir yandan atıyla çiğnerken bir yandan da tüfeğini ateşliyordu.

Karşıda Zuga, iki atının dörtnala tepeyi tırmandığını gördü. Sonra Daniel ile Thorn atlarından atlayıp mağaranın ağzında kayboldular.

Zuga'nın bulunduğu yerden mağaraya bir kilometreye yakın bir yol vardı. Tüfeğini doldurup koştu. Matabele'yle dövüşmek, onu sarsmıştı, üstelik binici çizmeleri de koşmasını engelliyordu. Daniel ile Thorn'un atlarını bıraktıkları yere ulaşması, dakikalar sürdü. Soluk soluğa kalmıştı. Sırtını mağaranın girişine dayayıp azıcık dinlendi. Karanlıklardan sesler yankılanıyordu. Vahşi hayvan homurtuları, kadın çığlıkları, silah sesleri, erkek bağırırları. Zuga içeri girmek için eğilir eğilmez ayağı bir şeye çarptı, sendeledi.

Derisi kırış kırış, bembeyaz saçlı, yaşlı bir adam ölüsüydü bu. Zuga üstünden atladı, gözleri karanlığa alıştıkça mağaranın duvarları dibine rasgele yığılmış mumyaları görüyor, ara sıra da bir kemik, kurumuş, parşömene dönmüş derinin altından parlıyordu. Zuga ilerideki solgun ışık kaynağına doğru yürüdü. Çığlıklar bu kez gökgürültüsü gibi insan kahkahalarına karışıp duvardan duvara yansiyarak büyüyordu, adımlarını hızlandırdı.

Bir kayanın köşesine döner dönmez önünde, aşağısında bir amfiteatr açıldı. Ortada yanan ateş, burayı turuncu bir ışıkla aydınlatıyordu. Ta tepeden, dar bir çatlaktan da ince bir ışık demeti iniyordu. Ateşin ötesinde bir boğuşmadır gitmekteydi.

Zuga doğal taş merdiveni koşarak indi, ancak çok yaklaştığında neler olup bittiğini anlayabildi.

Daniel ile Thorn, genç, kapkara bir kızın çırılçıplak vücudunu, çarmıha gerer gibi yere, sırtüstü germişlerdi. Kızın yağlanmış derisi pırıl pırıl, kollan, bacakları upuzundu. Tuzağa düşürülmüş vahşi bir hayvan gibi, umutsuzca çırpınıyordu. Ama kafasına sarılı post, çığıklarını boğuyordu. Jim Thorn, kızın omuzlarına diz çökmüş, kollarını da geriye doğru bükmüş, kahkahadan kırılıyordu.

Will Daniel ise kızın üzerindeydi, suratı şişmiş, kızarmıştı. Kemerini çözmüş, pantolonunu dizlerine kadar indirmişti. Bir domuz gibi homurdanıyor, burnundan soluyordu. Kaba etleri kıvrıkcık, seyrek tüylerle kaplıydı. Çamaşır tokmaklayan bir kadın gibi inip kalkıyor, inip kalkıyordu. Zuga yanına varmadan Will Daniel'in gövdesi gerildi, titredi, sonra yuvarlandı, ta dizlerinden o koskocaman göbeğine kadar kana bulanmıştı.

Suluk soluğa arkadaşına: "Yahu Jim, arkadaş, karın ağrısından iyidir be! Hadi, sıra sende." Sonra Zuga'nın yaklaştığını gördü, sırtıttı: "Ne yapalım, Binbaşı, erken gelen çorbayı içer..."

Zuga iki adımda onun yanına vardı, sonra çizmesinin topuğunu o sırttan ağzına olanca şiddetiyle indirdi. Will Daniel'in alt dudağı gül yaprağı gibi açılıverdi, sendeleyerek ayağa kalktı, bir yandan bembeyaz diş parçaları tükürüyor, bir yandan da o iğrenç çıplaklığını örtmeye, pantolonunu çekmeye çabalıyordu. "Seni geberteceğim!" derken kemerindeki bıçağa eli uzandı, ama Zuga, tüfeğinin namlusuyla onun karnını şiddetle dürttü, adam iki büküm oldu. Sonra Zuga namluyu, bir kenara bıraktığı tüfeğine uzanmaya kalkışan Jim Thorn'un şakağına savurdu. Buz gibi bir sesle, "Ayağa kalk," dedi. Jim Thorn kulağını tuta tuta, sendeleyerek geri geri gitti.

Will Daniel güçlkle soluk alıyordu, "Bunu sana ödeteceğim!" diye homurdandı. Hâlâ karnını tutuyordu. Zuga tüfeğini doğrulttu; alçak sesle, "Def olun, def olun buradan, sizi pis, gözünü kan bürümüş hayvanlar!" dedi.

Basamakları çıktılar, sonra mağaranın girişinden, Will Daniel, yine bağırdı:

"Bunu unutmayacağım, Binbaşı. Kahrolası Ballantyne, elimden kurtulamazsın."

Zuga, kıza döndü. Başını örten postu çekmiş, bacaklarını altına toplayıp taş zemine çömelmişti. Bakire kanını, elleriyle durdurmaya çabalıyordu, ama bir kapanın çelik dişleri arasına sıkıştırılmış, işkence çeken bir pars vahşiliğiyle başını kaldırdı, Zuga'ya baktı. Zuga ona çok, çok acıdı, ama biliyordu, yapabileceği hiçbir şey yoktu, yardım edemezdi.

"Sen ki Umlimo idin, artık Umlimo değilsin," dedi. Kız, başını daha da kaldırdı, tükürdü. Tükürük, köpük köpük, çizmelerinde kaldı, ama kızın tükürmek için harcadığı çaba, acıdan inlemesine yol açtı, ellerini karnının altına bastırdı. Pırıl pırıl, temiz kan, bacağından aşağı kıvrıla kıvrıla süzülüyordu.

"Ben, Umlimo'yu yok etmeye gelmişim, ama tüfeğimin kurşunuyla değil, başka şeyle yok oldu Umlimo. Hadi git çocuk. Nasıl olsa ruhlar sana verdikleri armağanı geri aldılar. Git, huzur içinde git."

Yaralı bir hayvan gibi, elleri, dizleri üzerinde amfiteatrın ötesindeki karanlık geçitlere doğru sürünürken arkasında, taş zeminde kan damlacıklarından bir iz bırakıyordu. Bir kez dönüp baktı:

"Huzur diyorsun, beyaz adam. Bir daha hiç huzur olmayacak, asla."

Sonra gölgelere daldı, kayboldu.

\*\*\*



Yağmurlar henüz başlamamıştı, ama bulutlar toplanıyordu. Sıcak, dayanılır gibi değildi, demir tepelere, sanki güm güm vuruyordu. Yamaçlar, silme kara savaşıyla doluydu. Binlerce, binlercesi, mızraklarını, kalkanlarını önlerine koymuş, bekliyorlardı. Sonra bir homurtudur duyuldu:

"Fil geliyor! Geliyor! Geliyor!"

Lobengula, tam bir Matabele kralı gibi giyinmiş, başına tüylerini takmış, sırtına pars postundan krallık pelerinini almıştı. Sağ elindeki krallık simgesini, oyuncak mızrağı kaldırmasıyla tüm ulus dimdik ayağa fırladı; ulusa adını veren uzun kalkanlar, yamacı renk renk açmış çiçekler gibi örtüverdi.

"Bayete! Lobengula, Mzilikazi'nin oğlu!"

Ortalığa derin bir sessizlik çöktü. Lobengula, dizi dizi savaşçılarının önünden ağır ağır geçerken gözlerinde, oğullarını ölüme gönderen bir babanın sonsuz acısı okunuyordu, işte krallık simgesini eline aldığı günden beri kaçınmaya çalıştığı saat gelip çatmış, yazgısından kaçamamıştı. Oyuncak mızrağı kaldırdı, doğu yönünü gösterdi, gürlledi:

"Şimdi üzerimize gelen düşman, keçi ağılına düşmüş pars gibi, kulübenin orta direğini kemiren ak karıncalar gibi! Yok edilmedikçe durdurulamaz."

Sonra doğruya döndü, mızrağı olanca şiddetiyle savurdu. Savaşçılar bir ağızdan, " Cii! Cii!" diye bağırdılar. İndunalarının peşinde, her bir alay kendine özgü renkteki kalkanıyla doğuya doğru yürüdüler. Son savaşçı gözden kaybolduktan çok sonra Lobengula onların savaş şarkılarını hâlâ duyuyordu.

Kralın yanında az sayıda induna ve koruyucu kalmıştı, onlar aşağıda bekliyorlardı. Lobengula yamaçta yalnızdı, yapayalnız. Birdenbire tüm o görkemi silindi, gövdesi yaşlı, hasta bir adamın gövdesi oldu çıktı. Dökemediği yaşlar, gözlerini yakıyor, sulandırıyor. Hiç kıpırdamadan, uzaktan gelen savaş şarkılarına kulak vererek doğuya baktı kaldı. Sonunda içini çekti, toparlandı; sakat, çarpılmış ayakları üzerinde, topallaya topallaya yürüdü; binbir güçlkle eğilip küçük mızrağını yerden almak istedi. Ama daha dokunmadan, parmakları dondu kaldı. Krallık mızrağının ucu ikiye bölünmüştü, parçaları topladı, aldı, ayağını sürüye sürüye bayır aşağı indi.

\*\*\*

Şirketin bayrağı, tepede, hafif çarpık bir sırıgın üzerinde dalgalanıyordu. Sabah boyu sarkmış durmuştu, sonra birden çıkan esintiyle dalgalanıverdi, ardından yorgun düşmüş gibi yeniden sarktı. Ralph Ballantyne, en önde yanında ilerleyen babasına, " Önce şirketin, sonra, çok sonra kraliçenin hizmetindeyiz anlaşılın!" dedi usulca.

"Ne demek istiyorsun yani? İçimizde, imparatorluğun zafere ulaşmasından öte bir şeyler düşünen, kişisel çıkarı için davranan tek kişi var mı?"

"Yok canım, o nasıl söz, baba? Ha, aklıma gelmişken sorayım, şimdiye dek kaç toprak bağışı satın aldınız? Sayısını unuttum da, otuz mu, otuz beş mi?"

"Ömrüm boyunca gerçekleşmesine çalıştığım bir hayal bu, Ralph. Gözlerimizin önünde gerçekleşiyor işte. Ben de hak ettiğim ödülü alıyorum, hepsi bu kadar."

\*\*\*

İki gündür devriye çıkmışlardı. Dönüşte, Zuga, raporunu vermek için Mungo'nun çadırına girdi, uzattığı içkiyi isteksizce aldı, haritanın başına geçtiler. Zuga, "Savaşçılar üzerimize geliyor, çoğunu tanıdım. Bildiğim indunalar. Bembesi Irmağına kadar gidip döndük. Çepeçevre sarmışlar, ama kendilerini göstermiyorlar. Irmağın hemen öte yakasında ağaçların arasında binden fazlası gizlenmiş. Her hareketimizi gözlüyorlar," dedi.

Jameson söze karıştı: "Bir an önce savaşa sürüklemeliyiz onları. Burada kaldığımız her gün hisse senedi sahiplerinin parası boşa gidiyor."

"Bize burada, böyle, açık yerde saldırmazlar, Zulular gibi engebeli arazide veya sık çalılıklar arasında saldırırlar ancak. Gerimizde dört yer buldum, oralara gidersek bizi pusuya düşürmeye kalkışabilirler."

Mungo sordu: "Yani onları dışarı çekeceğimize tuzağa biz mi girelim istiyorsunuz?"

"Onları dışarı çekemeyiz ki! Sanıyorum buradaki komutanları, kralın yarım kan kardeşi Gandang. Açıkta bize saldırmayacak kadar kurnazdır. Onlarla çarpışmak istiyorsanız, elverişsiz araziye girmek zorundasınız."

\*\*\*

Gandang, indunalarına anlatıyordu: "Yılan çöreklediği, başını geriye atıp ağzını açtığı, dişlerindeki zehri gösterdiği zaman, akıllı adam onu vurmaya kalkışmaz. Akıllı adam, yılanın açılmasını, uzaklaşmasını bekler, o zaman kafasını ezer. Biz de bekleyeceğiz. Ormana girsinler, arabalar art arda dizilsin, birbirlerini göremesinler, o zaman yılanı parça parça böler, her parçayı ayrı bir lokma yaparız."

Ak saçlı, ama yüreği hâlâ bir delikanlı yüreği gibi coşkuyla çarpan, însukamini savaşçılarının komutanı Mandang, karşılık verdi:

"Ama benim gençler beklemekten usandılar. Bu beyaz vahşiler topraklarımıza, hiçbir engelle karşılaşmadan, diledikleri gibi girdiler, bizse ne yapıyoruz? Utangaç kızlar gibi kıkır kıkır gülüşerek bekliyoruz. Ben de beklemekten bıktım, usandım, Gandang, benim gençler gibi. İşte düşman karşımızda dikiliyor. Sen kendin saymışsın, altı yüz kişi. Biz ise altı bin kişiyiz. Ayıp size, hâlâ karar veremiyorsunuz. Ayıp sana, Bazo. Ayıp sana. Ntabene. Ayıp sana, Gambo." Sesinde sonsuz bir küçümseme, bir aşağılama vardı.

Derken karanlıklardan insanın tüylerini ürperten, iliklerine dek donduran bir çığlık duyuldu, bir yas çığılığıydı bu. Sonra bir düzine kadar nöbetçi, yaşlı bir kadını yarı taşıyarak, yarı sürükleyerek getirdiler. Boynundaki tılsımlardan bunun bir büyücü olduğu hemen anlaşılıyordu. Gözlerinin akı belermiş, ağzı köpürmüştü. İnleyip duruyordu.

"Beyazlar kutsal yerleri kirlettiler. Ruhların seçtiğini yok ettiler. Ulusun rahiplerini kıyıma uğrattılar. Kutsal tepelerde, Umlimo'nun mağarasına girdiler, Umlimo'nun kanı, kayaların üzerine saçıldı. Vay halimize! Vay oç almaya kalkışmayanlar! Beyazları gebertin. Hepsini gebertin!"

Büyücü kendini nöbetçilerin elinden kurtardı, tiz bir çığlıkla alevlerin ortasına attı. Entarisi, saçları alev aldı, dehşetle geri çekildiler. Son bir kez, alevlerin arasından, "Beyazları gebertin!" diye bağırdı. Sonra yandı, kavruldu, gözlerinin önünde kül oldu gitti. Bazo, ruhunun ta derinliklerinden, amansız, önüne geçilmez bir öfkenin yükseldiğini hissetti.

Birden o da kendini ateşe atarak kurban etmek ihtiyacını duydu. Sarı alevlerin arasından Tanase'nin yüzünü görür gibi oldu, yüreği paralandı.

Sonra öfkesini dışarı vurdu. Mızrağını kaldırarak, ” Cii! Cii!" diye savaş çığılığını attı. Hep birden, ” Cii!" diye bağırdılar, hepsi de öfkeden çılgına dönmüştü. İçlerinde yalnız Gandang, işin nereye varacağını kestiriyor, bu yüzden korkuyordu.” Durun, bekleyin çocuklarım, kardeşlerim!" diye bağırdıysa da onu dinleyen olmadı, uyuyan savaşçıları uyandırmak için hepsi de karanlıklara dalıp gitmişlerdi bile.

\*\*\*

Zuga çok yorgundu, ama nedense gene de uyku tutmuyordu. Umlimo'nun mağarasında oynanan o küçük dram, yeniden gözlerinin önünde belirdi, vicdanını sızlattı. Acaba haber ne zaman krala ve indunalarına yetişirdi? Belki haftalar sürebilirdi ama Matabele indunalarının, haberi alır almaz öfkeden çılgına döneceklerine hiç kuşku yoktu. Elini, yastık niyetine kullandığı eyerin altına soktu, altın saatini çıkardı, baktı. Sabahın üçüydü. Nedense kötü bir şeyler olacağı içine doğuyordu. Kalktı, çizmelerini giydi. Kemerini, fişekliğini taktı, tabancasını yokladı. Sonra çevresinde battaniyelerine sarılmış uyuyanların üzerlerinden atlayarak atların yanına gitti. Jan Cheroot onun yaklaştığını duyunca uyandı, esnedi. Battaniyesi sırtında, külleri eşeledi, ateşi canlandırdı. Sonra mavi kahve ibriğini koydu, bu çok eski iki dost yan yana, kahvenin ısınmasını beklediler. Jan Cheroot mırıldandı:

"Gubulawayo'ya yüz kilometreden az yolumuz kaldı.

Buraya gelmemiz otuz yıl sürdü, ama sonunda kendimi yurduma dönmüş sayıyorum."

"Evet, çeyrek milyon hektara yakın toprak satın aldım, evet Jan Cheroot, sonunda yurdumuza kavuştuk. Gerçi Kimberley madeninden Zambezi'ye çok, çok çetin bir yoldu, ama..."

Birden sustu, kulak kabarttı. Bir çığlık duyar gibi olmuştu. Jan Cheroot homurdandı:

"Ne olacak canım, Maşonalar! General onları buraya getirmemeliydi."

Yolda gelirlerken Maşonalar, Matabele'lerden korunmak için onları sığınmıştı, çünkü başlarına geleceği pek iyi biliyorlardı. Şimdi sayıları üç, dört yüzü bulmuştu, çoğu kadın ve çocuk, dere kıyısında, en yakın arabadan beş yüz metre uzakta, konaklamışlardı. General onların daha çok yaklaşmalarını yasaklamıştı. Zuga, maşrapasına kahve koyarken gene kulak kabarttı. Dere yönünden bir uğultudur geliyor, bağırışmalar, çığlıklar duyuluyordu. Gitti, karanlıkta bir şeyler görmeye çalıştı. Gözlerini kırıştırdı, bir daha baktı, karanlık, yayılan bir yağ tabakası gibi üzerlerine doğru geliyordu sanki. Hızla geliyordu. O sırada, saat başı, ormanda yolunu kaybetmiş devriyelere işaret vermek üzere atılan fişek ortalığı aydınlatınca Zuga'nın maşrapası elinden yuvarlandı. Matabele'ler, kapkara bir dalga gibi, büyük, oval kalkanlarının ardında, sıra sıra, arabalara doğru geliyor, mızrakları işaret fişeğinin parıltısını yansıtıyordu.

Zuga hemen tabancasını çekip, bu kara duvara doğru ateş etti. Bir yandan da avaz avaz bağıırıyordu: "Silah başına! Matabele'ler geliyor!"

Kampta bir telaştır koptu, herkes görev başına koşuyordu, makineli tüfeği kullanacak asker, henüz uyku sersemiydi, pantolonunu çekmeye çalışıyordu. Potinlerini giyecek zaman bulamamıştı. Makineli tüfeğin fişekliğini doldurmakla görevli olan yardımcısı ortalarda yoktu, Zuga hemen tabancasını kılıfına sokup cephanesini sandığını açtı, birinci mermi kuşağını çıkardı, yerine taktı.

Savaşçılar arabalara çok, çok yaklaşmış olmalıydılar, ama Zuga başını kaldırıp bakmadı. Tüm dikkatini makineli tüfeği doldurmaya vermişti. Çember kapanmış, kalkanlar kalkmış, mızrakları tutan kollar havalanmıştı bile. Ölüm şarkısının neşeli homurtusu, geceyi doldurmuştu. Arabalara saldırmışlardı. Makineli tüfeğin namlusu, önde gelen savaşçının neredeyse karnına değiyordu. Zuga'nın kulaklarının zarını patlatacak bir gürültü koptu.

Maxim marka makineli tüfek bir sağa, bir sola gidip geliyor, evini süpüren titiz bir ev kadını gibi, savaşçıları süpürüyordu. Matabele'lerin kapkara dalgası artık ilerlemiyordu, durmuştu. Tüfekten art arda savrulan ateş ve mermiler, onları serseme çevirmişti. Ölümler, birbiri üzerine devriliyordu. Bu

cehennem korosuna, altı yüz tüfek de katılmıştı şimdi. Havayı masmavi duman bürümüştü, barut dumanı. Barut kokusu, askerlerin genizlerini yakıyor, gözleri yaşartıyordu, sanki bu kıyıma ağıyor gibiydiler.

Matabele'ler hâlâ geliyordu, ama şimdi kendi ölülerinin yarattığı engelin üzerinden tırmanmaları gerekiyordu. Zuga'nın yanındaki makineliyi kullanan asker, namluyu bir iki santim yükseltmek zorunda kaldı ki, ceset yığının üzerine tırmanan Matabele'lerin tam karnına isabet edebilsin. Onlar gene geliyorlardı. Tüfeğin namlusu örste dövülen bir at nalı gibi kıpkırmızı kesilmişti. Ateşe başlayalı altmış saniye olmadığı halde, beş yüzlük mermi sandığı boşalmıştı bile.

Zuga, onu bir tekmede kenara itip yeni bir sandık çekti. Matabele'ler, susmuş tüfeğe doğru atıldılar. Çarçabuk makineli dolduruldu, atışa hazırlandı, gene ateş kismaya, ölüm kismaya başladı. Namlu gene gidip geliyor, gidip geliyor, karanlığı süpürüyordu." Kaçıyorlar! Bakın, kaçıyorlar!"

Gerçekten de arabaların önünde ceset yığınlarından başka bir şey kalmamıştı. Ancak şurada burada, son nefesini vermekte olan biri, inliyor, kıpırdanıyor, ya elinden düşmüş mızrağını arıyor ya da vücudunda açılan deliklerden boşanan kanı önlemeye çabalıyordu. Bu ceset yığının ardında, yaralananlar, sakatlananlar, kolları, bacakları kopanlar, artlarında koyu renk izler bırakarak ağaçlara doğru sürünüyor, çekiliyorlardı. Bir tanesi ayakta, amaçsız, dönüp duruyor, iki eliyle karnını tutuyor, bağırsaklarının dökülmesini önlemeye çalışıyordu. Ağaçların ardında gökyüzü, pembeleşmeye başlamıştı, şafak söküyordu. Makineli tüfeğin başındaki asker, donuk donuk güldü; "Şu kara rezillere ağızlarının payını verdik!" derken bunun, kendi yarattığı bu manzaraya bir tür tepki olduğu anlaşılıyordu.

Zuga, yeni bir sandık cephaneye çekti, kapağını açtı, usulca, "Gene gelecektir," dedi.

Asker dehşetten dört açılmış gözlerini hâlâ ceset yığınınından ayıramıyordu, "iyi iş çıkardın doğrusu arkadaş!" Sonra, yanındakinin kim olduğunu gördü, şaşırıldı:

"Efendim. Bağışlayın efendim."

Taptaze yüzlü bir delikanlıydı, pembe yanakları makineli tüfek başından çok, kilise korosuna yakışırdı. Derken tüfeğin başında olması gereken, doldurmakla görevli yardımcısı çıkageldi. O da gencecikti. Yerini aldı. Zuga, tabancasını doldurarak, uzaklaştı.

\*\*\*

Bazo, darmadağınk geri çekilen savaşçıları tutmuş, yeniden toplayarak bir araya getirmişti. Şimdi hep bir ağızdan 'Tepenin Altını Kazan Köstebek' şarkısını söylüyorlardı, ilk saldırıya kalkışan Manonda'nın savaşçılarından geriye kalanlar, yani birkaç kişi de onlara katılmıştı.

Birden, ağaçların tepesinde bir hışırtıdır koptu, sonra, çömelmiş, saldırmaya hazırlanan savaşçıların ortasından bir duman, toz ve alev bulutu yükseldi, insanlar havaya fırladı. Biri, "Duman şeytanını gebertin!" derken bir gülle, bir gülle daha geldi, duman ve alev fişkırttı. Çılgına dönmüş savaşçılar ise modası geçmiş Martini Henry tüfeklerini, duman şeytanlarını gebertmek için ateşlerken öte yandaki kendi arkadaşlarını yaraladılar, öldürdüler. Bazo bas bas bağıyordu: "Onlar şeytan değil!" Ama top gürlemeleri, sesini duyurmasına engel oluyordu. Adamları durdurmanın, bu boşu boşuna kıyımı önlemenin tek bir çaresi vardı: Yeniden arabalara saldırmak. Ve makineli tüfek yeniden ölüm kismaya başladı.

\*\*\*

Zuga mırıldandı: "Geliyorlar, beşinci kez."

Mungo St. John, " Delilik bu! Çılgınlık, başka bir şey değil!" dedi.

Matabele'ler giderek azalıyorlar, gene de saldırıyorlardı işte. Boşu boşuna kırılıyorlardı. Doktor Jameson ellerini zevkle ovuşturuyordu:

"Bu iş bitti demektir. Savaşçılar yok edildi, darmadağın oldu, umduğumuzdan da çabuk hem de. St. John siz, bir asker olarak, ölü sayısını kaç tahmin ediyorsunuz?"

Mungo St. John, bir arabaya tırmandı, savaş alanını gözden geçirirken bir yandan da yaprak sigarasını yakıyordu. Sonunda tahmin yürüttü:

"İki binden az olmasa gerek. Belki de üç bini bulmuştur."

Zuga sordu: "Neden birkaç kişi gönderip ölüleri saydırmıyorsunuz, doktor?"

Jameson bu alaylı sözleri duymazlıktan geldi. Yelek cebinden saatini çıkardı, kapağını açtı, baktı:

"Sekiz, daha sekiz. Farkında mısınız, baylar, sabah kahvaltısından önce bir zafer kazandığımızın farkında mısınız? Saat onda Lobengula'nın karargâhının yolunu tutmuş oluruz herhalde. Sanırım bizim hisse senedi sahiplerini memnun edecek bir iş başardık."

Zuga onun sözünü kesti: "Bence daha işimiz bitmedi. Gene geliyorlar."

Mungo St. John, gözlerine inanamıyordu: "İnanılır gibi değil! Böylesine aptallık görmedim de, işitmedim de!"

\*\*\*

Bazo, iyice seyrelmiş sıraların önünden ağır ağır yürüyordu. Artık ordu mordu kalmamıştı. Sadece umutsuz, canını zor kurtarabilmiş bir avuç zavallı. Çoğu, yaralarını yeşil yapraklarla sarmışlardı, bakışlarına da sonsuzluğu görmüş insanların o donukluğu gelip oturmuştu. Artık şarkı da söylemiyor, sessizce çömelmiş duruyorlardı. Ama yüzleri hâlâ beyazlardan yana dönüktü. Bazo, bir meşe ağacının geniş dalları altında durdu, başını kaldırdı, baktı. Bir zamanlar zaferden zafere koşan însukamini savaşçılarının komutanı Manonda, ağacın en büyük dallarından birine kendini asmıştı. Gözleri hâlâ açık, düşmandan yana, meydan okurcasına bakıyordu. Makineli tüfek ateşiyle, dizinin üzerinden parçalanmış sağ bacağı, öteki bacaktan daha aşağıya sarkmıştı. Bazo mızrağını kaldırıp ölü indunayı selamladı.

"Seni selamlıyorum Manonda, sakat ve köle yaşamaktansa ölümü yeğledin. Huzur içinde git Manonda ve ruhlara bizim için iyi şeyler söyle." Sonra döndü, sordu: "Gözleriniz hâlâ kırmızı mı, çocuklarım?"

"Hâlâ kırmızı, Baba."

"Öyleyse gidip işimizi tamamlayalım."

Hepsi dönüp kaçmışlar, bir Bazo kalmıştı, tek başına. Her adımda hıçkırarak, ağzı açık, göğsünden ter aka aka koşuyordu. İlk kurşunun vurduğunu duymadı bile. Koşmasını sürdürdü. Sonra kulakları uğuldadı; biri şiddetle dürtmüş, derisine bir diken saplanmış gibi oldu, ama acısı, sızısı yoktu. Kafasındaki uğultu giderek arttı, gözleri karardı. Birden, korkunç bir yorgunluk, bıkkınlık duydu. Sadece yatıp dinlenmek istiyor, gene de arabaların o gözalıcı beyaz tentelerine doğru koşmayı sürdürüyordu. Sonra bir daha, bir daha dürtülür gibi oldu, dizlerinin bağı çözüldü, usulca yüzükoyun yere uzandı. Silah sesleri kesilmişti, bir sevinç çılgılığı koptu, araba duvarının ardında beyazlar zaferi kutluyorlardı. Bazo yorgundu, ölesiye yorgun. Gözlerini kapadı, kendinden geçti.

\*\*\*

Tanase, omuzlarına deri bir pelerin almış, Umlimo'nun mağarasından kurtarabildiklerini de çıkın yapmış, başının üzerinde taşıyordu. Gizli vadiden ayrıldığından beri ay, dolunay olmuş, sonra tamamen silinmiş, yeniden gökte belirmişti. O, bu süre içinde durup dinlenmeden Matabele ulusunun kadınlarını ve çocuklarını aramış durmuştu. Matopos tepelerinde bir yerlerde saklandıklarını biliyordu, çünkü hep böyle yaparlardı, töre buydu. Ama öyle geniş bir bölgeydi ki, bir ömür boyu arasa bulamayabilirdi. Şimdi bacakları kurşun gibi ağırlaşmıştı, birden midesi bulandı, küçük bir pınarın başındaki yosun tutmuş taşlara çöktü. Bu hastalığının nedenini biliyordu, gerçi günü, ancak birkaç gün gecikmişti ama kendisine saldıran o soluk, şiş karınlı adamın içine ektiği tohumun tuttuğunu biliyordu, ne yapması gerektiğini de biliyordu. Kuru çalı çırpı toplayıp, üzerine çömeldi, ama iradesini ne denli kullandıysa da, ateş yakamadı; bu küçücük büyüü bile yapamayacak duruma gelmiş, bu gücü bile elinden alınmıştı demek! Altın sakallı beyaz adamın söylediği gibi, artık Umlimo değildi. Sadece bir genç kadındı, garip yetenekleri, korkunç görevleri olmayan, özgür bir kadın. Ruhlar ondan bir şey isteyemezlerdi artık. Sevdiği erkeği aramakta özgürdü.

Ateşi kuru dalları birbirine sürterek yakmaya hazırlanırken ikircilik duyguları yüzünden okunuyordu, sevgisi ve aynı şiddetteki nefreti.

Küçük toprak çanağın içindekiler kaynayınca, kurumuş tambuti kabuklarını attı, zehirli buharın tatlımsı kokusu, genzini yaktı. Yabankeçisinin dümdüz, sivri, kara boynuzunun ucu, kırılmıştı.

Tanese pelerini yere attı, sırtüstü yatıp, önceden domuz yağıyla yağlamış olduğu boynuzu, içine daldırdı. Kurcaladı, kurcaladı. Duyduğu acı ona garip bir sevinç veriyordu, sanki içinde kök salan o şeye işkence ediyormuş gibi. Sonra soğumaya yüztutmuş çanağı alıp boynuzun içinden boşalttı, bu kez inledi, sırtı gerildi, ama çanağı sonuna dek akıttı, bitirdi. Ağzında tuzlu bir şeyler duydu, kan tadıydı, dudaklarını ısırılmış, kanatmıştı. Boynuzu yakalayıp içinden çekti çıkardı. Sonra deri pelerinin üzerinde büzüldü, dizlerini göğsüne çekti, karnındaki ateş onu titretiyordu, inledi. Gece, ilk korkunç sancılar başladı. Karın kaslarının sertleştiğini duyuyordu. Keşke içinde kök salan o minicik beyaz hayvanın bir eşi olsaydı da ona işkence edebilse, öcünü alabilseydi. Ama böyle bir şey yoktu. Bu yüzden, vücudunun temizlenmesine, pislikten arınmasına karşın, Matopos'ta dolanırken, nefretini gene de olduğu gibi olanca şiddetiyle içinde taşıyordu.

\*\*\*

Çocukların sevinç çığlıkları ve kahkahaları ona yol gösterdi ve Tanase sonunda aradığını buldu. Kızlar dereye su almaya inmişlerdi. Testilerini doldurduktan sonra da dayanamamış, suya girmiş, gülüşüyorlardı. Bir tanesi Tanase'yi gördü, bir çığlık kopardı, arkadaşlarını uyardı. Tanase onları yatıştırmayı başardı. El ele tutuşup kadınların yanına gittiler.

Kadınlar vadinin başında, Tanase'yi karşılarken soru yağmuruna tutuyorlardı: "İki büyük savaş olmuş, doğru mu?"

"Savaşçılarımızın Şangani'de, geri kalanların da Bembesi kıyılarında kıyıma uğratıldığını, sığır gibi kesildiğini duyduk, doğru mu?"

"Kocalarımız, oğullarımız ölmüş mü, ne olur söyle?"

"Kral, sarayından kaçmış diyorlar, artık babasız mı kaldık, yetim mi kaldık? Doğru mu bu?"

Tanase dedi ki: "Ben de bir şey bilmiyorum, haber getirmeye değil, almaya geldim, içinizde kralın kardeşi Gandang'ın büyük karısı Juba'yı tanıyan, nerede olduğunu bilen var mı?"

Tepelerin ötesini işaret ettiler, Tanase gitti, başka kadınlar buldu, bunların çocukları gülmüyor, oynamıyordu, bacakları, kolları çırpı gibi incelmış, karınları da şişmişti. Kadınlar Tanase'ye, "Açız. Yakında açlıktan öleceğiz," dediler.

O da kuzeye doğru yürüdü, yürüdü, yenik düşmüş bir ulusun çektiklerini görmeye çabalayarak yürüdü, sonunda bir gün, duman içinde bir mağaraya girdi, tanıdık biri karşıladı onu:

"Tanase, çocuğum, kızım."

Tanase onu ancak o zaman tanıdı, çünkü kadın iyice zayıflamış, göğüsleri, karnı sarkmıştı, boşalmış kasalar gibi.

"Juba, anacığım!" diye bağırarak koştu. "Ah anacığım, Bazo nerelerde, biliyor musunuz?" Sonra onun gözlerindeki derin acıyı görünce bağırdı:

"Ne! Yoksa öldü mü?"

Juba, "Gel, kızım," diye fısıldadı ve onu mağaranın ta derinlerine götürdü, doğal bir geçitten geçtiler, serin, karanlık havada bir mezar kokusu, çürümüş et kokusu vardı. Yağ kandiliyle aydınlatılmıştı. Ta karşı duvara dayalı bir sedyede bitmiş, iskelete dönmüş biri yatıyordu. Ölüm kokusu saçan biri. Tanase sedyenin başında diz çöktü, korkunç yaralardan birinin üzerindeki bir avuç



yaprağı korkarak kaldırdı, baktı.

"Ölmemiş. Bazo ölmemiş!" diyordu durmadan.

"Hayır, henüz ölmedi, babasıyla adamlarından canlarını kurtarabilenler, beyazların kurşunlarından kurtulabilenler onu kalkanına koyup buraya, bana getirdiler. Oğlu'nu kurtarmamı istediler, ama onu kimse kurtaramaz."

Tanase hırsla, "Hayır, ölmeyecek, ölmesine izin vermeyeceğim," dedi. Sonra zavallı, bitkin Bazo'nun üzerine eğildi, dudaklarını alev alev yanan etine yapıştırdı. "Ölmesine izin vermeyeceğim," diye fısıldadı.

İnduna tepeleri bomboştu. Sürüler beyazların eline düşmesin diye çoktan götürülmüş, uzaklaştırılmıştı. Havada uçan kargalar, akbabalar da yoktu, çünkü sadece kırk mil kadar doğuda, Bembesi Irmağının başında makineli tüfekler onlar için büyük bir şölen hazırlamıştı. Gubulawayo'daki krallık karargâhında da kimsecikler yoktu denebilir. Ne çocuk ağlaması, ne genç kız şarkısı, ne kocakarı dırdırı. Hepsi, büyüdü Matopos tepelerinde saklanıyorlardı.

Alay karargâhı da boştu. Kışlalarda kimse kalmamıştı. Şangani'de iki bini, Bembesi'de üç bini ölmüş gitmişti. Mağaralarda, sık çalılar arasında hayvan gibi kendi başına ölüp gidenlerin sayısını ise kimse bilemezdi. Canını kurtarabilenler çil yavrusu gibi dağılmış, kimi tepelere, kadınların yanına gitmiş, kimi de şaşkın, çökmüş, bulabildiği yere sığınmıştı.

Matabele'lerin onca alayından ancak bir tanesi olduğu gibi kalmıştı, kralın yarım kan kardeşi Gandang'ın İnyati Alayı. Yalnız Gandang, adamlarını makineli tüfeklere karşı saklamak akıllılığını göstermiş, şimdi de kralın buyruğunu bekliyordu, karargâhın hemen kuzeyinde.

Koskoca Gubulawayo'da pek az kimse kalmıştı, bunların yirmi altısı beyazdı, Jameson saldırıya kalkıştığında kentte bulunan tacirler, bir de Codrington ailesi, yani Robyn Codrington ve ikizler. Lobengula şimdi hepsini huzuruna çağırılmış, dört arabası koşulmuş, hazır bekliyordu. Çevresinde de maiyetinden birkaç kişi. Büyük karılarından ikisi, dört yaşlı induna, bir düzine kadar köle ve hizmetçi.

Kral en öndeki arabada oturuyordu. Tüm hazinesi de bu arabadaydı. Yüz tane kocaman fildişi, küçük, mühürlü kaplarda yontulmamış elmaslar ve İngiliz Güney Afrika Şirketine imtiyaz tanıdığından beri kendisine ödenen paranın içinde bulunduğu, bez torba, dört bin altın ki ölen savaşçıların her birine bir tane bile düşmez.

Lobengula şimdi arabanın çevresine toplanmış beyazlara bakıyordu. Birkaç hafta içinde, savaş mızrağını fırlattığı günden beri iyice çökmüş, yaşlı bir adam olup çıkmıştı. Güçlkle soluk alıyordu:

"Kraliçenize söyleyin, beyazlar. Lobengula sözünde durdu. Hiçbirinizin kılına bile dokunulmadı, en ufak bir zarar gelmedi. Daketela ile askerleri yarın burada olurlar. Doğuya doğru yürürseniz karanlık basmadan onlara rastlarsınız. Hadi gidin.

Size söyleyecek başka sözüm kalmadı."

Kralın karargâhından sessiz, başları önde, biraz da utanarak çıktılar, bir Robyn ile ailesi kaldı. İkizler yirmi bir yaşına gelmişlerdi. Annelerinin boyundaydılar. Üçkardeş gibi duruyorlardı. Arkalarında Clinton Codrington, omuzları çökmüş, saçları iyice dökülmüş, eskilikten yeşermiş, dirsekleri, kol yenleri parlamış ceketiyle, Robyn'in de babası gibiydi. Kral onlara büyük bir acıyla

baktı:

"Gözlerimi son kez aydınlatıyorsun, Nomusa."

"Ah, Kral, yüreğim senin için alev alev yanıyor. Olan biteni ve sana nasıl öğüt verdiğimi düşünüyorum da..."

Lobengula elini kaldırıp onu susturdu:

"Kendi kendine işkence etme sakın, Nomusa. Yıllardır bana dostluk ettin, yaptığını da dostluğundan yaptın, kötü niyetle değil. Zaten değiştirmek senin elinde değildi ki! Kehanette vardı bu; zamanı gelince msasa ağaçlarının yapraklarını dökmesi gibi, önüne geçilemeyecek bir şeydi. Benim için üçlü tanrına dua et, Nomusa."

"Tanrı seni duyacaktır, Lobengula. Sen iyi bir adamsın."

Kral içini çekti: "Hiç kimse baştan aşağı iyi veya kötü olamaz. Şimdi, Nomusa, Daketela ile askerleri neredeyse gelirler. Ona de ki, Lobengula şöyle diyor de: Ben yenildim, beyazlar, savaşçılarımı bitirdi. Sadece halkımın yasını tutabileceğim ve huzur içinde ölebileceğim bir yer arıyorum, o kadar. İşte böyle diyor de. Acaba seni dinlerler mi, Nomusa?"

Robyn, gözlerini kaçırdı: "Dinlemeyeceklerini sen de biliyorsun."

Lobengula fısıldadı: "Benim zavallı halkım. Ben gittikten sonra onlara bakar mısın, Nomusa?"

"Ant içiyorum, ey kral, ölünceye dek Khami Misyonunda kalacağım, hayatımı senin halkına adayacağım."

Sonra Lobengula gülümsedi, gözleri kurnaz kurnaz parladı: "Bunca yıldır esirgediğim izni veriyorum, Nomusa. Bugünden tezi yok, halkımdan erkek olsun, kadın olsun, çocuk olsun, kim isterse, başından aşağı su dökülebilir ve senin şu üç tanrının haçını üzerlerinden geçirebilirsin. Hadi bakalım, sağlıklı kal."

Ve arabası, sarsıla sarsıla uzaklaştı. Robyn bir şey diyememişti.

\*\*\*

Clinton Codrington, katırların dizginlerini çekip durdurdu, karısının elini tuttu. Küçük arabada, yan yana oturmuş, tepeden aşağısını, Lobengula'nın kervanının yemyeşil çayırlarda kuzeye doğru uzaklaşmasını seyrediyorlardı. Robyn usulca, " Onu asla rahat bırakmayacaklardır, " dedi.

"Evet, Lobengula olmazsa Jameson da, Rhodes de zafer kazanmış sayılmazlar. Ama onu ele geçirirlerse en azından sürgüne, herhalde Ceteswayo'yu gönderdikleri yere, Sent Helen Adasına göndermekle yetinirler."

"Zavallı acınası adamcağız. İki çağ arasında sıkışıp kalmış, yarı vahşi, yarı uygarlaşmış; yarı acımasız hükümdar, yarı çekingen, aşırı duyarlı hayalperest. Zavallı Lobengula!"

Vicky birden bağırdı: "Bakın bana, şuraya bakın!" Doğudan bir toz bulutu yükseliyordu. Sonra, bir grup atlı belirdi, silahları güneşte parlıyordu, ikizler bakiştılar; çok, çok sevinmişlerdi.

Clinton dizginleri aldığı sırada karısı onu bileğinden yakaladı:

"Dur, seyretmek istiyorum. Bir çağın kapanışı bu. Acımasız ama masum bir çağın sonu."

Lobengula en güvendiği indunalarından birini karargâhta bırakmış, son arabalar uzaklaşır uzaklaşmaz ateşe vermesini emretmişti. Kralın, yeni yaptırdığı tuğla binanın arkasında, toprağı ve halkı karşılığında aldığı yüz bin mermiden geriye kalanlar, depo edilmişti. Yirmi fiçi da barut vardı. Duman ve alev sütunu kıpırtısız, havaya dümdüz yükselince Robyn, " İşte!" diye söylendi. Ardından büyük bir patlama oldu. Lobengula'nın onca gururlandığı sarayının damı uçtu, duvarları içeri çöktü. Kadınların yaşadığı arı kovanına benzeyen kesim şimdi alev alev yanıyordu, sonra yangın, öteki kulübelere de sıçradı, birkaç dakika içinde GuBulawayo'yu alevler içinde kaldı. Robyn alçak sesle "Artık gidebiliriz," deyince Clington arabayı sürdü.

Öncü keşif birliğinde otuz atlı vardı, en önde giden Zuga, ta uzaktan seslendi: "Tanrıya şükürler olsun, hepiniz iyisiniz, kurtulmuşsunuz."

Robyn karşılık verdi: "Zaten tehlikede değildik ki! Bunu sen de biliyordun."

"Lobengula nerede?"

"Lobengula'ya bir kez ihanet ettim, yetmez mi?"

"Unutma, sen bir İngiliz' sin, kime bağlı olman gerektiğini bilirsin."

"Evet, İngiliz'im, ama bugün İngiliz olmaktan utanıyorum. Kralın nerede olduğunu sana söylemeyeceğim."

"Keyfin bilir." Zuga, Clington'a baktı: "Biliyorsun bu, ülkedeki herkesin iyiliği için gerekli. Lobengula'yı bulamazsak barışı getiremeyiz, huzuru sağlayamayız."

Clington, saçsız başını önüne eğdi: "Kral, arabalarıyla, kanlarıyla ve İnyati Alayıyla, kuzeye gitti."

"Sağ ol. Yanınıza koruyucu vereyim. Çavuş, Çavuş Acutt!"

Genç bir asker öne çıktı. Kolunda çavuş işareti vardı, üç şerit. Yakışıklı bir delikanlı, tam bir İngiliz'di.

"Çavuş, yanına altı adam al, bu arabayı koruyun." Sonra başıyla kardeşini ve eniştesini kısaca selamladı, bağırdı: "Asker, dörtlü. İleri!"

İlk iki düzine asker dörtnala Gubulawayo'ya girerken çavuş, altı adamıyla arabayı kuşattı. Vicky başını çevirdi, dosdoğru genç adamın gözlerinin içine baktı. Çavuş, boynuna kadar kızardı. Çünkü bu bakışla yüreğinden vurulmuştu. Robyn başını çevirmeden kızına seslendi: "Victoria!"

"Evet, anneciğim." Victoria hemen toparlandı, göğsünü gizlemek istiyormuş gibi, iki büklüm oldu.

*'10 KASİM 1893 VİCTORİA KALESİNE GELEN TELGRAF AYNAYLA GUBULAWAYO'YA AKTARILMIŞTIR: JAMESONA STOP. HÜKÜMET MATABELE ÜLKESİNİ ŞİRKETİN YÖNETİMİNE BIRAKIYOR STOP. BORSADA FİYATLAR YÜKSELMEKTE STOP. JOVE SUBAYLARINIZI VE ASKERLERİNİZİ YÜREKTEN KUTLAR. '*

*'JAMESONA ÇOK ACELE VE GİZLİDİR. BÜTÜN KOPYALARI YOK EDİN STOP. NE PAHASINA OLURSA OLSUN HER TEHLİKEYİ GÖZE ALARAK LOBENGULA YI ELE GEÇİRMELİYİZ JOVE'*

Jameson, çadırın önünde duruyor, krallık karargâhının kararmış kalıntılarına bakıyordu: "Rahip Codrington, Lobengula'yı getirmesi için kalabalık bir birlik gönderdim. Şu haberi de kralın arkasından iletmış bulunuyorum. Bakın şöyle dedim: Hemen, boş yere kan dökülmesini önlemek için, bana, Gubulawayo'ya dönünüz. Hayatınızı garanti ediyorum, hepinize iyi davranılacaktır."

Clinton sordu: "Kral bu habere karşılık verdi mi?"

"Evet, işte şurada: Mektubunuzu aldım, geleceğimi bildirmekle onur duyarım."

Bu bozuk imlâlî mektubu okurken Clinton mırıldandı:

"Bunları melez bir düzenbaz yazmış, adı Jacobs, onu tanırım, elyazısını bilirim."

"Kral doğru mu söylüyor dersiniz? Dönmeye niyetli mi acaba?" Bunu, Mungo St. John sormuştu. Clinton başını çevirip ona bakmadı bile.

"Doktor Jameson sizin de, şu rezil şirketinizin de davranışlarınızı hoş karşılamıyor, onaylamıyorum. Buraya salt beni çağırdınız diye, Matabele halkına yapılan büyük haksızlığı düzeltmek için belki elimden bir şeyler gelir diye geldim. Ama şu rezil adamınızla konuşacak, ona söyleyecek hiçbir şeyim yoktur, bunu iyi bilirsiniz. Herhalde şu sizin genelkurmay başkanınızın bir zamanlar köle ticaretiyle uğraştığını, karaderili insanları alıp sattığını bilmiyor olamazsınız? Şimdi tutmuş bu adama bu insanlar üzerinde sınırsız yetki veriyorsunuz, öyle mi?"

"Evet, teşekkür ederim, rahip. General St. John'un bir zamanlar yasadışı ticaretle uğraştığını biliyorum, sizin de Kraliyet Donanmasında subayken onun gemisine saldırdığınızı, bu yüzden yargılanıp, uzaklaştırıldığınızı biliyorum. Şimdi biz işimize bakalım, eğer General St. John ile konuşmak istemiyorsanız, benimle konuşabilirsiniz."

Mungo St. John, pırıl pırıl çizmeleriyle bacak bacak üstüne attı, kaykıldı, ama tek gözü bıçak gibi keskin, bakıyordu:

"Doktor Jameson, lütfen şu iyi yürekli papaza sorar mısınız, acaba Lobengula teslim olur mu? O ne düşünüyor bu konuda?"

Clinton, St. John'a hiç bakmadan, karşılık verdi: "Siz olsaydınız?"

Mungo, "Hayır, teslim olmazdım." dedi.

Jameson: "Rahip, lütfen, General St. John ile gider misiniz? Lobengula'yı yakalayıp getirecekler."

"Neden ben gidecekmışim, Doktor?"

"Çünkü siz dillerini konuşuyorsunuz."

"Zuga Ballantyne de konuşuyor, o gitsin."

"Onun çok daha önemli işleri var."

"Evet, öyle, kralın sürülerini çalmak gibi, değil mi?"

Zuga Ballantyne'e, geniş Matabele sürülerini toplayıp Gubulawayo'ya getirme emri verildiğini bilmeyen kalmamıştı.

Jameson bu sözleri duymazlıktan geldi: "Ayrıca, rahip, siz ve eşiniz, yıllardır Lobengula'yla yakın dostsunuz, size güvenir, sizi sever. Ama Binbaşı Ballantyne'i düşman sayıyor."

"Haksız da değil ya! Kısacası, adınıza onu kandırmamı istiyorsunuz. Ben hain değilim, bunu yapamam."

"Ama sizin bulunmanız belki de gereksiz bir kiyımı önleyebilir. Yüzlerce, binlerce Matabele'nin daha öldürülmesini önleyebilir. Bir Hıristiyan olarak görevinizdir bu sanıyorum. Sonra, Lobengula teslim olunca da rahatlatılabilir, koruyabilirsiniz, ona bir zarar gelmesine engel olur, ona iyi davranırsınız. Söz veriyorum."

Clinton çaresiz, boyun eğdi: "Peki, kralın koruyucusu ve danışmanı olacaksam, askerlerinizle giderim."

\*\*\*

Gandang, alçak sesle, "Peşimizden geliyorlar. Hâlâ geliyorlar, " dedi. Lobengula başını kaldırdı, göğe baktı. Yağmur başlamıştı." Yağmur! 'Yağmurda peşimizi bırakırlar, ' diyen kimdi bakayım?"

Gandang: "Bendim kralım, yanılmışım, bağışlayın, kabul ediyorum. Gubulawayo'dan yola çıktığında Tek Parlak Göz'ün üç yüz adamıyla, kocakarı gibi kakırdayan o üçayaklı küçük silahlardan dört tane, bir de arabalarıyla kocaman topu vardı. Yağmurlar başlayınca, geri döndüler sandım, meğer yarısını geri göndermiş. Top ile üçayaklı silahların ikisini. Adamlarının yansı ve üçayaklı silahların ikisini atlara çektirerek geliyormuş. Çamurlara bata çıka geliyorlarmış. Bir günlük yolda, gerimizdeler. Yarın akşam burada, bu ırmağın kıyısında mola verirler."

Şangani Irmağının kıyısında, ilk savaşın verildiği yerden iki yüz kilometre kadar yukarıda, maponi ağaçlarının arasındaydılar. Yağmur, şiddetini arttırıyor, Lobengula üşüyordu, ama tentenin altına sığınacak hali bile yoktu, öylesine bıkkın, yorgundu. İçini çekti.

"Yüz elli kişi ha? Peki bizim kaç adamımız var?"

"İki bin. Yarın öbür gün Gambo da bin kişiyle gelip bize katılır belki."

"Gene de onlara karşı duramıyoruz, öyle mi?"

"Yalnız adamlar olsa çiğ çiğ yerdik, ama o üç bacaklı tüfekler yok mu, ey kral, her biri aslan yürekli on bin savaşçı bile onların kahkahasına karşı duramaz. Ama eğer kral emrederse koşarız elbet."

"Hayır, altının peşindeler beyazlar, onlara altını göndereyim, beni belki rahat bırakırlar. Kamuza

nerede? Benim genç indunam? Onların dilini konuşuyor. Onu beyazlara göndereyim.”

Kamuza karşısına gelince kral dedi ki: "Kamuza, benim güvendiğim indunam, bu küçük altın keselerini o beyazlara ver ve şunları söyle: Alaylarımı yediniz yuttunuz, gençlerimi öldürdünüz, köylerimi, kasabalarımı yaktınız, Matabele ülkesinin kadınlarını, çocuklarını dağıttınız, mağaralarda vahşi hayvanlar gibi kök yiyerek yaşamak zorunda bıraktınız. Sürülerimi ele geçirdiniz. İşte şimdi altınlarımı da aldınız. Beyazlar, her şeyimi aldınız, artık beni rahat bırakın ki yitirdiğim ulusumun yasını tutayım. Kral böyle diyor de.”

Beyaz bezden on tane torba vardı, bir adamın taşıyamayacağı kadar ağır bir yük, ama Kamuza onları beşer beşer bağlayıp omuzladı.

"Emri işitmek demek yerine getirmek demektir, Ulu Fil.”

"Çabuk git, Kamuza çünkü çok yaklaştılar.”

\*\*\*

Will Daniel artık çavuş değildi, Umlimo'nun gizli vadisindeki davranışından sonra Zuga Ballantyne, onun rütbesini söktürmüştü, üstelik de Yüzbaşı Coventry'ye emir eri olarak vermişti. Şimdi, yağmur altında, yedeğinde iki at çekerek gidiyordu. Biri, Yüzbaşının eşyasını taşıyordu, öteki ise silah arkadaşı Jim Thorn'undu. Bu değerli asker şu anda bir çalılığın arkasına çömelmiş, boyuna sövüyordu. Ötekilerden epey gerilerde kalmışlardı. Derken Jim Thorn, kemerini bağlayarak çıktı, atına bindi. Tam ötekilerin peşine düşecekleri sırada atların önüne bir Matabele dikildi. Silahsız olduğunu göstermek için boş ellerini havaya kaldırdı. Sonra, İngilizce seslendi: "Barış için geldim. Kraldan bir diyeceğim var, Lobengula diyor ki, 'Şu altınlarımı alın da Gubulawayo'ya dönün, ' öyle diyor.”

"Altın mı? Ne altını?"

Kamuza çalılıkların arasına gizlediği torbayı çıkardı, altınlar sakırdadı.” Aman Tanrım ömrümde bu kadar tatlı bir ses duymamıştım!"

Kamuza sordu: "Ne yapacaksınız, beyazlar? Altını reisinize götüreceksiniz mi?"

"Sen hiç üzülme, dostum. Altınlar tam adamını bulacak, William Daniel sana söz veriyor.” Jim Thorn ise eyer çantalarını açıp torbaları tıkmaya başlamıştı bile. Will'e göz kırptı: "Ne umuyorduk, ne bulduk be?"

Kamuza, kaygılı seslendi: "Beyazlar, artık Gubulawayo'ya dönersiniz, değil mi?"

"Sen hiç tasalanma, arkadaş.” Will sonra eyer çantasından bir somun, taş gibi sert ekmek çıkardı, Kamuza'ya uzattı: "Al işte sana bir bonsela, armağan, anladın mı?" Sonra Jim'e döndü: "Hadi bakalım Bay Thorn, artık zengin olduğuna göre sana bay diyeceğim.”

Jim de sırtıttı: "Geliyorum, Bay Daniel.” Kamuza'yı öyle elinde küflü somun, şaşkın bırakıp atlarını mahmuzladılar.

\*\*\*

Üniformalı, silahlı adamların arasında Clinton, deri ceketi, kulaklarına kadar geçirdiği şapkasıyla pek garip kaçıyordu. Ta üzengilerine kadar çamura bata çıka ilerliyorlardı. Yağmur durmadan yağıyordu. Mungo St. John şimdi, bu yaptıklarının delilik olduğunu düşünüyordu, papaz haklıydı, evet. Üstelik karanlık da basmak üzereydi. Oysaki ırmağın öte yanına, pek zayıf bir bölük göndermişti; şimdi onlar, Matabele'lerin her an eline düşebilirlerdi. Doğrusu, oraya keşif birliği göndermek için sabahı beklemekte, ama nedense böyle yapmamıştı, kendi de bilemiyordu. Top arabalarının arasına gerilmiş branda barınağın altına girdi, burada emir eri ateş yakmış, ona kahve hazırlamış, sırtındaki ıslak ceketi alıp bir de kuru battaniye vermişti. Birden, nedense, aklına Robyn geliverdi. Kendi kendine, 'Acaba onu seviyor muyum?' diye soracak oldu, ama Tanrının izniyle hiçbir kadını sevmemişti o, sevmeyecekti de.

Sadece çok, çok istiyordu, o kadar. Aralarına dikilecek herhangi bir kişiyi, gözü kapalı ölüme gönderecek kadar istiyordu, belki bu yüzden rahibi de ırmağın karşı yakasına göndermişti işte. Peki onca kadına sahip olmuşken neden ille de bunu istiyordu? Kendi kendine sırtıttı. Nedeni çok basitti, Robyn ona karşı çıkan, asla tamamen onun olmayacak tek kadındı da ondan.

\*\*\*

Clinton'un kır atı iki haftadır zora koşulmaktan, iyice yorulmuş, bitkin düşmüştü. En geriden, güçlkle izleyebiliyordu. Bir ara, İskoçyalı Wilson, tepelere doğru kolunu sallayarak, " Bakın, Peder, işte oradalar, " dedi. Clinton homurdandı, bunlar sadece kadınlarla çocuklardı, savaşçılar kralın yanında olmalıydılar. Böylece, on iki kişiden oluşan küçük keşif kolu, durmadan yolunu sürdürürken gök gürlüyor, şimşekler çakıyor, kara kara bulutlar gene boşalmaya hazırlanıyordu. Derken kola komuta eden Wilson, onu yanına çağırdı. İki yüz adım kadar ötelerindeki tenteli arabayı gösterdi: "İşte, oradalar. Siz konuşsanız iyi olur, Peder. Neler söylemeniz gerektiğini bilirsiniz."

Clinton, yaşlı kır atına birkaç adım attırdı, sonra derin bir soluk aldı: "Lobengula, Matabele Kralı, benim. Hlopi. Bu adamlar senin Gubulawayo'ya dönmeni istiyorlar. Orada Daketela ve Lodzi ile konuşman için. Beni duydun mu, ey Kral!"

Derken çalılıarın arasından kulağına bir fısıltı geldi. Tüfeğe fişek sürüldüğünü açık seçik duydu, genç bir ses fısıldadı:

"Ateş edelim mi baba?" Daha kalın, boğuk bir ses karşılık verdi: "Daha değil, bırak hele, biraz daha yaklaşınlar da hata yapmayalım."

Clinton, kır atını geri geri çekti: "Tuzak bu, Binbaşı. Arabaların çevresine silahlı Matabele'ler pusu kurmuş. Konuştuklarını duydum. Kralın burada olduğunu da hiç sanmıyorum. Ama emin olduğum bir şey var, şu dakikada savaşçılar bizi çembere almaktalar, kaçış yolumuzu kapatmış olacaklar. Zulu taktiğidir bu, hep böyle yaparlar, önce kuşatıp sonra yaklaşarak, çemberi daraltırlar." O sırada ta gerilerden bir asker seslendi: "Arkamızdan gelenler var, çok' kalabalık, başlarına taktıkları tüyleri görüyorum."

Wilson hemen komut verdi: "Bölük, geriye dön, dörtnala, marş marş!"

O anda yağmur da olanca hızıyla boşanmıştı. O sırada Clinton'un yaşlı, kır beygiri tökezledi, Clinton düşmemek için onun boynuna sarıldı. Neyse, kurtulmuşlar, çemberi yarmışlardı, çünkü çevrede artık kalkan da, tüy de görünmüyor, sadece yağmur, gümüş bir perde gibi iniyordu.

\*\*\*

"Yani Napier, siz Şimdi bana, Binbaşı Wilson'un emirlerime bile bile karşı geldiğini, 'Gece basmadan dönmeyin, ' dediğim halde, bir bahane bulup döndüğünü m söylemek istiyorsunuz?"

Yüzbaşı Napier, brandanın altına, Mungo'nun yanına sığınmıştı: "yle yaklaŐmıŐtık ki, General, elimizi uzatsak Lobengula'yı yakalayabilirdik. Gene de oralar kara savaŐılarla dolu, keşif koluna destek gnderseniz en azından makinelilerden birini gnderseniz iyi olur sanırım, General. Irmağı aştı, Şimdi hemen komut verirsiniz siz de aŐabilirsiniz, sonra iş işten geçmiş olur, Şafak skmesini beklerseniz, sular çok yükselecektir."

"Sağ olun ama Yüzbaşı makinelilerden birini tehlikeye atamam."

"Ama efendim, üzerini battaniyeyle sarıp, karşıya geçirebiliriz."

"Sağ olun Yüzbaşı, oraya yirmi adam daha gönderirim. Biz de iki makineliyle birlikte, ancak ırmağı tehlikesizce aŐabileceĐimize inandığım zaman geçeriz karşıya."

"General St. John, o adamların idam fermanını imzalamıŐ oluyorsunuz."

"Yüzbaşı anlaşılan çok yorgunsunuz, kendinize geldiğiniz zaman benden özür dilemenizi bekleyeceğim."

Clinton, sırtını bir mopani ağacına verip oturmuş, ıslanmasın diye koynuna soktuğu İncil'i yokluyordu. Küçücük keşif kolunun erleri, çepeçevre muŐambalarına uzanmış yatıyorlardı, ama Clinton, hiçbirinin uyumadığını biliyordu. lmnn çok yaklaştığını seziyor da garip Şey, hiç korku duymuyordu. Böyle karanlıkta otururken sevgiyi düşündü. Tanrı sevgisini, karısına, kızlarına duyduğu sevgiyi. Geride bıraktığı için üzüldüğü tek Şey de buydu zaten.

Robyn'i, Huron'un güvertesinde, siyah saçlan rüzgârda uçuşarak, ilk gördüğü anı düşündü. Doğum yaparken nasıl tere battığını, sonra ilk çocuğunun ana rahminden doğrudan doğruya elleri arasına çıkıŐını, onun kaygan vücuduna sarılırken duyduğu sevinci düşündü, ilk çığlığını düşündü. Robyn yataktan ona gülümserken nasıl da güzeldi! Ne yazık ki, torununu hiç kucağına alıp okŐayamamıŐtı, bir de Robyn, kocasını asla, kendisinin onu sevdiği kadar sevmemiŐtı, bir bunlar için üzülüyordu işte. Ansızın bir titreŐim duydu, ellerini kulaklarına boru gibi yaparak toprağa dayadı, dinledi dinledi. Binlerce ıplak ayak koşuyordu, uyumla koşuyordu. Binbaşının yanına gitti:

"Binbaşı, çevremizi sardılar gene, ırmakla aramıza girmeye çalıŐıyorlar."

\*\*\*

Şafak sökerken, atlardan bir daire, dairenin içine girmiş, tüfeklerini o yerlere dayamış, bekleŐiyorlardı. Tam ortada Clinton, çamura diz kmŐtı. Bir eliyle atının dizginlerini tutuyor, tekisiyle de İncil'i göğsüne bastırıyor, yüksek sesle dua ediyordu. Ansızın ırmaktan yana, atların geldiğini gördüler. Wilson seslendi: "Kim o?"

"Barrow efendim, Yüzbaşı Barrow."

"Aman ne iyi ettiniz de geldiniz! Peki ya General, General nerede? Makineli tüfekler nerede?"

"General hâlâ ırmağın güney yakasında. Ben yirmi kişiyle geldim, sadece tfekliyiz, makineliyi getirmediğik. Atlarımızla yüzerek geçmek zorunda kaldık. Irmağın derinliği üç metreyi bulmuş olmalı.



Ötekiler gelmeyecek.”

Wilson sordu: "Düşmanla karşılaştınız mı?"

"Yalnız seslerini duyduk. Biz geçerken birbirlerine sesleniyorlardı, peşimizden ayrılmadılar.”

"Demek ırmakla aramıza girmişler, çemberi yarıp geçebilsek bile ırmağı aşamayacağız, öyle mi?"

"Korkarım öyle efendim.”

"O halde geriye bir yol kalıyor, tek bir yol. Kralı yakalama emri almıştık, şimdi canımızı kurtarmamız bu emri yerine getirmemize bağlı. Lobengula'yı rehin almak zorundayız. Hadi bakalım, at bin! İleri marş!"

Clinton'un yaşlı beygiri gece dinlenmiş olacak ki, şimdi iyi gidiyordu. Bir ara sağına bir delikanlı yaklaştı. Clinton sordu:

"Adın ne senin, oğlum?"

"Dillon efendim, yani şey, Peder.”

"Kaç yaşındasın?"

"On sekiz, Peder.” Hepsi öylesine gençti ki, Binbaşı Wilson bile ancak otuzundaydı. Ah keşke, keşke o da... Birden başını kaldırdı, dalmış gitmiş, ormandan çıktıklarını, bir akşam önce sığınmış oldukları yere geldiklerini fark etmemişti. Arabalar hâlâ oradaydı. Ama ortalıkta kimsecikler yoktu. Clinton gene de, ne olur ne olmaz, seslendi:

"Matabele savaşçıları, Maşobane'nin çocukları, savaşmak istemiyoruz...”

Bu kez, yağmurun arasından, boğa sesini andırır güçlü bir ses, ulur gibi karşılık verdi: "Hau, beyazlar! Siz savaşmak istemiyorsunuz, ama biz istiyoruz, çünkü gözümüzü kan bürüdü, mızraklarımız kana susadı.”

Derken çepeçevre çalılıklardan masmavi barut dumanı yükseldi. Clinton yirmi beş yıldır, belki de daha uzun süredir ateş altında kalmamıştı. Ama şimdi, nereden, nasıl geleceğini biliyordu, unutmamıştı. Wilson bağırdı: "Geri! Geri dönün!" Atlar şaha kalkıyor, dörtnala geri dönüyorlardı. Matabele'ler her zaman yaptıkları gibi iyi nişan alamamışlardı. Çünkü onlar tüfeği ne kadar yükseğe kaldırırlarsa o kadar iyi olacağına, etkili olacağına inanırlardı. Gene de kurşunlar yağmur gibi yağıyordu. Yüzü aşkın tüfek olmalıydı. Askerlerden biri, iki gözüne birden isabet almış kanlı yüzünü elleriyle örterken arkadaşı, koştu, düşmeden tuttu onu, kolunu omuzlarına dolay ip geriye, ormana götürdü. Genç Dillon'un atı vurulmuş, elinde tüfeği çamura yuvarlanmıştı. Clinton seslendi: "Eyer çantasını kes al, mermiye ihtiyacın olacak.” Sonra onu terkisine almak istediye de Binbaşı engel oldu:

"Senin hayvan iki kişi taşıyamaz. Peder sen yoluna git.” Matabele tüfeklileri şimdi çok yaklaşmışlar, dört atı, üç de askeri vurmuşlardı. Wilson seslendi:

"İki yaralıyı bir ata, bindirin, biri atı yedeğinde götürsün, atları ölenlerle birlikte ortada yürüyecekler, biz atlılar çevrelerini kuşatıp onları koruyacağız.”

Böyle, ağır ağır, yürüyenlerin adımlarına uyararak geri döndüler. Clinton, atına yaralı bindirmiş, kendisi de onun eyerden düşmesini önlemek için, tutarak yanı başında yürüyordu. Wilson dedi ki:

"Peder! Irmağı yüzerek geçebilecek kadar güçlü üç atımız var. Erlerden ikisi o atlara binerek St. John'a ulaşmaya, durumumuzu bildirmeye çalışacaklar. Üçüncüsüne de siz binip gidin. Burada işiniz kalmadı."

Clinton bir an bile duraksamadır "Sağ olun Binbaşı. Ben hem denizciyim, hem rahibim, ama binici değilim. Burada işimin bittiğini de hiç sanmıyorum. Benim yerime bir başkası gitsin."

Wilson başını salladı, " Sizden de bunu bekliyordum zaten, " diye atını sürdü gitti. Birkaç dakika sonra, üç atlı yıldırım gibi yanlarından geçti. Matabele'ler, " Cii!" diye bağışarak onların yolunu kesmek istedilerse de başaramadılar. Bu arada bir at daha düşmüş, binicisi topallaya topallaya hayvana yaklaşmış, gözlerinin. arasına bir kurşun sıkıp işini bitirmişti. Binbaşının kaşları çatıldı: "Boşuna harcanmış bir kurşun! Dikkat edin, boşa harcamayın bir daha." Ağır ağır yollarını sürdürdüler. Bir ara Clinton baktı, araba izlerini bırakmışlardı ve Wilson onları doğuya doğru götürüyordu, ama kesin bir şey söylemek zordu, çünkü güneş, bulutların ardına gizlenmişti, birden gene durdular. Wilson onları parka benzer bir ormana getirmişti. Karşılarında, Lobengula'nın ordusu yayılmış, bekliyordu. Kaç bin kişi olduklarını tahmin etmek olanaksızdı. Ve şimdiden savaş düzenine geçmeye, kuşatmaya başlamışlardı bile. Boynuzun iki ucu birbirine değişiyordu. Wilson'un birliğinin tam karşısında da 'boğanın göğsü' vardı. Bunlar savaşta iyice pişmiş, deneyimli savaşçılardı. Boynuz sıkışıkça yaklaşip ezecek olan, bu göğüstü. Ama şimdi sıra sıra dikilmiş, sessiz, tetikte bekliyorlardı. Kalkanları beyazlı siyahlı, başlarındaki tüyler devekuşu tüyüdü, bellerine de benekli misk kedisi postları sarmışlardı.

Wilson usulca seslendi: "Peder, yanıma gelin, çevirmen olarak size ihtiyacım var, eğer konuşmak isterlerse."

"Artık konuşmazlar. Bakın, şu uzun boylusu Gandang'dır, kralın yarım kan kardeşi." Gandang, yağmurdan sıırıslıklam olmuş atlara, üzerindeki binicilere şöyle bir baktı, sonra kolunu selam veriyormuş gibi havaya kaldırdı, "Başlasın!" diye gürledi.

Savaşçılar koşarak ilerlemeye, çemberi giderek daraltmaya başladılar. Wilson seslendi: "Durun, kıpırdamayın, ateş etmeyin! Kurşunlarınızı boşa harcamayın çocuklar. Ateş etmeyin, son dakikaya kadar." Ama savaşçılar bir ağızdan: "Cii! Cii!" diye bağırmaya başlamışlardı bile. En öndekiler elli metre kadar yaklaşmışlardı." Hadi çocuklar, hedefinizi seçin, ateş!" Atılan her kurşun hedefini bulmuş, önde gelenler çamura düşmüşlerdi.

Şimdi ateşin arkası kesilmiyordu. Bir ara kara dalga duraksar gibi oldu, ölülerini öyle, ıslak otların üzerinde darmadağın bırakarak geri çekildiler.

Çocuklar seviniyorlardı, Clinton ise bu sevinci biraz erken buluyordu.

Wilson, " Bırakın sevininler, morallerini düzeltir bu. Siz de bize katılmaz mıydınız, Peder? Bir zamanlar askermişsiniz ya?" dedi.

Clinton başını salladı: "Ben son düşmanımı yirmi beş yıl önce öldürdüm, yaralılara bakarım, benden ne isterseniz yaparım, ama elime silah almam."

"O halde teker teker, sahipsiz kalmış fişeklikleri toplayın, doldurup hazırlayın, gerektiğinde, isteyene verirsiniz."

Clinton gene çemberin ortasına döndü, üç yeni adam vardı orada, biri başından vurulmuş, ölmüştü,

birinin kalçası kırılmış, üçüncüsünün ise göğsünden bir mızrak sapı çıkıyordu. Sapa yapışmış, boyuna çekiştiriyor, bir yandan da inliyordu: "Çıkarın şunu! Çıkarın! Dayanamayacağım!"

Clinton diz çöktü mızrağın açısından, kalbe yakın olduğunu anladı. Bırakmak gerekiyordu, ama belki de çekip çıkarmak, adamın bir an önce ölmesini sağlamak daha iyiydi. Çünkü bağıyor, çevredekilerin moralini bozuyordu. Biri yaralının omuzlarına bastırdı. Clinton mızrağa yapıştı, güzel bir silahtı, fil kuyruğundan ve parlak bakır telle, süslü püslü bağlanmıştı. Mıoz Mızrağı çekince asker bir kez daha haykırdı, yüreğindeki kan, mızrağın ucuyla birlikte, parlak bir sel gibi boşandı.

Öğleye kadar savaşçılar dört kez daha saldırdılar. Her defasında da geri çekildiler, ama her defasında, Wilson'un adamları giderek azaldı. Clinton, ölüleri yan yana uzatmış, yüzlerini de eyer battaniyeleriyle örtmüştü, on iki ölü vardı şimdi, gün batımına da yedi saat.

İlk ateşte gözlerini yitirmiş olan genç, karmakarışık, anlamsız bir şeyler söylüyordu. Clinton onun başını kendi atının eyer çantasından çıkardığı temiz, beyaz bir sargıyla sarmıştı. Ama sargı kana bulanmıştı bile.

Cephane de iyice azalmış, ancak dört yüz kadar mermi kalmıştı. Ama hiç olmazsa yağmur dinmişti ki, bu da bir şeydi.

"Aman Binbaşı, vurulmuşsunuz siz, durun da bakayım."

"Yok canım, kanamıyor artık. Sargılarınızı ötekilere saklayın siz."

Askerlerden biri bağırdı: "İşte gene geliyor o induna, o uzun boylu induna, şeytan mıdır nedir, bir türlü vuramıyoruz." Tam o anda Clinton'un atı, boynundan vurulup çöktü, kalkmaya çalıştı, debelendi başaramadı.

Clinton, " Zavallı ihtiyar!" diye mırıldandı. Savaşçılar bu kez daha iyi nişan alır olmuşlardı. Herhalde Gandang, savaşçılar arasında dolaşıp onlara gösteriyor, öğretiyor olmalıydı. Ayakta on at kalmıştı. Ötekiler düştükleri yerde bırakılmışlar, askerler de arkalarına sığınıp nişan alıyorlardı. Bu kez Binbaşı omzundan vuruldu. Clinton ona yardım etmek üzere ayağa fırlarken iki bacağı birden altından gidiverdi sanki çamura düştü, dizleri parçalanmıştı. Eski fil tüfeklerinden birinin işi olmalıydı bu. Matabele'lerden bazıları bu tüfeklerden kullanıyorlardı. Kurşun bir dizine girmiş, ötekenden çıkmış; bacaklarının ikisi de tutmaz olmuş, daha doğrusu dizinden aşağısı ayrılmıştı. Bir bacağının üzerine oturuyor, ötekisinin de üzengisi yukarı dönmüş, duruyordu.

Gandang düşünüyordu: "İyice azaldılar artık. Ateş edebilecekler kalmadı gibi bir şey. Bu gece kralıma zafer haberini iletebileceğim demektir. Bunca korkunç yenilgi arasında bir küçücük zafer, hem de ne pahasına satın alınmış!" Bir yandan da savaşçılara ateş etmeyi öğretiyordu. Bu arada kendisi de pazesine isabet aldıysa da, aldırış etmedi.

\*\*\*

Clinton dirsekleri üzerinde geri geri süründü, bacakları çamurda, peşinden sürükleniyordu. Ölülerden birinin kemerini alıp bacağını sıktığı için kanama pek azdı. Acı da henüz dayanılmayacak gibi değildi. Kör çocuğun yanına vardı, biraz soluklanıp "Ötekiler mektup yazıyorlar. Belki biri bulur da yerine ulaştırır umuduyla. Senin yazacak kimsen var mı? Ben yazayım," diye sordu.

"Evet, Peder var ya, bir kız var, evet."

Clinton cebinden not defterini çıkardı, kaleminin ucunu ıslatarak Mary'ye mektup yazmaya koyuldu. Sonra mektubu Clinton cebinden not defterini çıkardı, kaleminin ucunu ıslatarak Mary'ye mektup yazmaya koyuldu. Sonra mektubu katladı, çocuğun iç cebine yerleştirdi. Barda çalışan bir kıza gönderilecekti, Falmouth Limanında. Kız da mektubu alınca herhalde gülecek, okumaları için elden ele dolaştıracaktı, bar müşterilerinin arasında. Çocuk fısıldadı:

"Peder yalan söyledim o mektupta, korkuyorum."

Clinton onun elini tutup sıktı: "Hepimiz korkuyoruz. Bak sana ne diyeceğim, istersen, burada, Dillon'un fişekliğini doldurabilirsin, onun gözleri görmüyor, ama bir kolu gitti, senin ise iki kolun sapasağlam."

Tam bu sırada, mopani ağaçlarının orada, şarkı başladı.

Ağır, boğuk, çok güzel bir şarkıydı bu, ormanın derinliklerinde yankılanıyor, çın çın ötüyordu. İnyatilerin övgüsü. Clinton başını kaldırdı, baktı, atların hepsi de ölmüştü. Sadece Clinton'un yan yana dizdiği cesetler bu kargaşa içinde, düzenli bir görünüm veriyorlardı. 'Ah, ne yazık ki, ' diye düşündü Clinton, 'ne boşuna ölüm!' Başını kaldırdı, baktı, bulutlar iyice açılıyordu, güneş batmak üzereydi. Bir saate kadar hava kararacaktı. Gün boyu şurada, çamur içinde savaşımlardı. Şimdiden akbabalar gökte daireler çizmeye başlamışlardı bile, henüz pek yüksektdiler, ama aceleleri yoktu ki! Afrika'ya özgü o sonsuz sabırla, uygun zamanı kollayacaklardı. Karşıya baktı, Wilson, sırtını ölü atlardan birinin karnına dayamış, sağ kolu kan içinde, midesi de öyle, onu seyrediyor, kucağındaki tabancayı sımsıkı tutuyordu." Son kez, gelirler neredeyse, " dedi.

Clinton başını salladı, sonra silkindi, o da şaşılacak derecede duru, güçlü bir sesle, ilahi söylemeye başladı. Wilson, elini midesine bastırarak, ona katıldı. Sonra kör çocuk, sonra Dillon, her biri birden fazla yara almış sekiz kişi, şu Mopani ormanlarının ıssızlığında, bir ağızdan ilahi okuyorlar, söyledikleri şarkı, İnyati Alayının övgü şarkısı arasında kaynayıp gidiyordu.

Sonra bir gökgürültüsü koptu, tam iki bin mızrağın kalkanlara, siyahlı beyazlı kalkanlara vururken çıkardığı gürültüydü bu. Giderek yaklaşıyordu. Wilson, onları karşılamak için doğruldu, tek eliyle tabancasını ateşliyordu. Dillon ise bir yandan ilahi söylüyor, bir yandan doldurulmuş tüfeği kapıyor, ateş ediyor, sonra tüfek değiştiriyor, ilahi okumasını da bu arada kesmiyordu. Kör çocuk son mermiyi namluya sürdü, bağırdı: "Bitmiş! Hepsi bitmiş!"

Dillon tek bacağı üzerinde sıçrayarak doğruldu, boş tüfeği namlusundan tuttu, üzerine gelen kalkanlara doğru savurmak istediye de gücü yetmedi, neyse ki bir mızrak, göğsünden girip, sırtından çıktı da işini çarçabuk bitirdi. Kör çocuk bas bas bağıırıyordu: "Ölmek istemiyorum! Ne olur, tutun beni, Peder." Clinton kolunu onun omuzlarına doladı, var gücüyle sıktı:

"Korkma çocuğum, korkma her şey düzelecek, korkma."

Cesetler çırılçıplak soyulmuştu. Güneşin hiç değmediği derileri kar gibi beyazdı, bir zambağın

taçyapraklarını andırıyordu. Bu beyazlık üzerinde yaralar, ezilmiş böğürtlen gibi kıpkırmızı, insanı irkiltiyordu. Savaşçılar toplanmış, kimi üniformalardan yağmaladıkları öteberiyi takmış, giymişlerdi bile. Derken sıkışık sıralar arasında, kır saçlı bir savaşçı, ağır ağır ilerledi. Clinton Codrington'un çıplak cesedinin başında durdu, eğildi. Beyazların ruhunu koyvermek, cesetlerinden çıkıp uçmalarını sağlamak zamanı gelmişti, yoksa yeryüzünde kalır, yaşayanlara rahat vermezlerdi. İşte karınlarını deşme töreninin sırasıydı şimdi. Yaşlı savaşçı, mızrağının ucunu Clinton'un midesine, tam büzülmüş, acınası durumdaki üreme organlarının üzerine dayadı ve yukarı doğru karnı deşmek için hazırlandı.” Dur!” Savaşçı hemen geri çekilip yaklaşan Gandang'ı saygıyla selamladı.

Bu korkunç alanın tam ortasında Gandang dikildi, düşmanlarının çıplak cesetlerine baktı. Yüzünden bir şey okunmuyordu, ama gözlerinde, sanki tüm dünyanın yasını tutuyormuş gibi, sonsuz bir acı vardı. Alçak sesle, “Bırakın onları. Bunlar yiğitlerin yiğidiydi, çünkü babaları da onlardan önce yiğitmiş.” dedi. Sonra döndü, adamları peşinde, kuzey yolunu tuttu.

\*\*\*

Lobengula, ülkesinin ta ucuna varmıştı. Aşağıda toprak, dik bir bayırla Zambezi Vadisine iniyordu. Buralarda balta girmemiş çalılıklar vardı, vahşi hayvanlar kaynaşır, kavurucu sıcaklar hüküm sürerdi. Zambezi Irmağı göz alabildiğine kıvrıla kıvrıla uzanıp gidiyor, batıda yüksek, gümüşü bir bulut belirliyordu. Burası, o korkunç çağlayanın, suların doksan metre yüksekten köpürerek indiği çağlayanın olduğu yerd. Lobengula arabasında oturmuş, bu vahşi doğayı seyrediyordu. Arabasını iki yüz savaşçı çekiyordu, çünkü öküzler bu aşırı engebeli, taşlık araziye dayanamamış, daha arabaya koşuluyken ölmüş gitmişlerdi. Sonra da göç kalabalığı, ilk çeçesineği kuşağına girmiş, sinekler, kadınları, erkekleri sokmuş, hastalık aşılamıştı. Şimdi arabayı çeken savaşçıların bile hali kalmamıştı artık, soran bakışlarını Lobengula'ya çevirdiler.

Kral, "Bu gece burada uyuyacağız," der demez, derin bir soluk aldılar, hemen yayılıp kamp kurdular, genç kızlar testiyle su taşımaya, erkekler geçici barınaklar yapmaya, ateş yakmak için odun kesmeye koşuştular. Kadınlar da boşalmış tahıl torbalarının dibinde ne var diye karıştırmaya başladılar.

Kurutulmuş et de tükenmeye yüz tutmuştu. Buralarda av hayvanı pek azdı.

Gandang gitti, yarım kan kardeşini selamladı: "Yatağın şimdi hazır olur, Nkosi Nkulu."

Ama Lobengula ta uzakları seyre dalmış gitmiş görünüyordu. Tam eteğinde durdukları kayalık tepeye baktı, sordu:

"Şuradaki mağara mı, kardeşim? O mağaraya çıkmak istiyorum."

Tam yirmi kişi, Lobengula'yı sıriklarla postlardan yapılmış bir sedyede o mağaraya taşıdılar. Gandang önden yürüyüp mağaraya girdi, kralı biraz aşağıda bıraktı. İçerisi dar, ama derin ve karanlıktı. Etobur bir hayvanın kafesi gibi, pis pis de kokuyordu. Zaten Gandang içeri girer girmez bir leopar tısladı, hayvanın gözlerinin karanlıkta parıldadığını gördü.

Gandang birkaç adım atınca hayvan da yaklaştı, sindi, bekledi. Gandang şimdi mızrağının ucuyla onu kışkırtıyordu:

"Gel, seni şeytan seni! Gelsene, şeytan tohumu!"

Leopar olanca hırsıyla kalkanın üzerine atlarken Gandang kalkını çekti, hayvan, tüm ağırlığıyla mızrağın üzerine düştü, çelik uç tam yüreğine saplandı. Hayvan sırtüstü devrilirken tırnaklarıyla kalkanı tırmaladı, sonra bir kez, sadece bir kez öksürdü, kendini mızraktan kurtarıp dışarıya attı. Gandang da ardından gün ışığına çıktığında, güzelim hayvan kendi kan gölü içinde uzanmış yatıyordu. Çok, çok görkemli, yaşlı bir erkekti bu. Postunda çizik, yırtık yoktu. Soylu bir hayvan, postu ancak bir krala yakışacak bir hayvan. Gandang, bayır aşağı, seslendi:

"Yol güvenlidir, ey kral."

Ve taşıyıcılar kralı yukarı, mağaranın ağzına getirdiler. Kral onları savdı, yarım kan kardeşiyle baş başa kaldı. Bir ölü leopara, bir de mağaranın kapkara ağzına baktı." Burası tam krala göre bir mezar," dedi.

Gandang sesini çıkarmadı, bir süre ikisi de sustular. Neden sonra kral, "Gandang, kardeşim, artık sadece huzur istiyorum, bana bunu sağlar mısın? Emrettiğim zaman mızrağımı yüreğime saplar, ruhumu koyverir misin, o huzura kavuşabileyim?" dedi.

"Kralım, kardeşim, senin emirlerine bir kez bile karşı gelmedim. Benden ne istersen iste, ama bunu isteme. Sana elimi asla kaldıramam, babam Mzilikazi'nin oğlu."

Lobengula içini çekti: "Ah Gandang, derdimden öylesine bitkin düştüm ki, yaşamaktan da bıktım. Bari bana baş büyücümü çağırır mısın?"

Büyücü geldi. Kralın buyruğunu ciddi ciddi dinledi, sonra kalktı, leoparın leşine yaklaştı. Hayvanın uzun, dimdik bıyıklarını kesip, küçük bir ateş yakarak minicik bir çanakta güzelce ezdi, kül haline getirdi. Zehri daha sertleştirmek için, bir düzeni kadar zehirli tohumu da ezip küllere kattı. Sonra beline asılı, ucu tıkalı bir keçiboynuzundan keskin kokulu, yeşil bir sıvı akıttı, karıştırdı. Yüzükoyun, yerlere sürüne sürüne krala yaklaşıp çanağı yanı başındaki taşın üzerine bıraktı. O, pençeye benzeyen parmaklarını çanakta çektiği an Gandang, usulca kalktı, mızrağını büyücünün fırlak köprücük kemiklerine saplayıp göğüs kafesinden çıkardı.

Sonra iskelete dönmüş, kurumuş vücudu aldı, mağaranın kapısına taşıdı, döndü, gene Lobengula'nın önünde diz çöktü. Lobengula başını salladı:

"Haklısın, iyi yaptın. Kralın nasıl gittiğini senden başka kimse bilmemeli." Sonra çanağı pembe avuçlarının arasına aldı. "Şimdi zavallı halkımın babası sen olacaksın. Sağlıcakla kal, kardeşim." Ve çanağı dudaklarına götürdü, bir dikişte hepsini içti. Sonra sedyenin üzerine sırtüstü uzandı, başına bir post çekti.

Gandang, "Güle güle git, sevgili kardeşim," dedi. Soylu yüz çizgileri, granit gibi sert, kıpırtısızdı, ama kralın ölüsünün başında otururken yaşlar, yanaklarından süzüldü, savaşlarda nice nice yaralar almış o geniş kaslı göğsünü ıslattı.

\*\*\*

Lobengula'yı mağaraya, yere dimdik oturtular, leoparın henüz ıslak derisine sardılar. Arabalarını da söküp yukarı taşıdılar, mağaranın ta dibine yığdılar. Sonra iki eline birer fildişi tutuşturdular. Ayaklarının dibine Gandang, krallığın simgesi olan oyuncak mızrağı, bira çanaklarını, yemek çanaklarını, bıçaklarını, aynalarını, enfiye boynuzunu, boncuklarını, süs eşyasını, bir kese tuz, bir torba tahıl koydu, yolluk olarak; en sonunda da, atalarının bulunduğu ruhlar âlemine girişini ödemesi için küçük, mühürlü kaplardaki yontulmamış elmasları koydu.

Gandang'ın gözetiminde, mağaranın girişi, koca koca taşlarla örüldü, sonra krala ağıt yakarak tepeden aşağı indiler. Cenaze şöleni için kesilecek sığır, bira çekilecek akdarı yoktu. Gandang, yas tutan halkın reislerini yanına çağırды. Sadece,

"Bir dağ devrildi. Bir çağ kapandı. Karımı da, oğlumu da, sevdiğim yurdumu da geride bıraktım. Bunlar olmadan bir erkek, hiçtir. Geri dönüyorum. Kimse benimle gelmek zorunda değildir. Herkes kendi yolunu kendi seçmeli, benim yolum, gene güneye, Gubulawayo'ya ve büyülü Matopos tepelerine gidiyor, Lodzi denilen o adamı bulup konuşacağım," dedi.

Ertesi sabah Gandang, yeniden güneye doğru yola çıkarken arkasına döndü baktı. Matabele ulusundan geriye kalanlar, peşinden geliyordu, ama artık o büyük, savaşçı insanlar değildi bunlar, sadece şaşkın, perişan, yıkılmış bir kalabalıktı.

\*\*\*

Robyn Codrington kollarında kara yas işaretleri, verandaya çıktı, sordu: "Burada ne işiniz var?"

Mungo St. John atından inerken, karşılık verdi: "Başka çarem yoktu!" Bir an en üst basamakta durdu, kadının yüzünü inceledi.

Yeni yıkanmış, tertemizdi, boyasızdı. Yemyeşil gözlerinin altı torbalanmamış, çenesi sarkmamış, geriye doğru taradığı saçlarına ise hiç kır düşmemişti. Küçücük göğüsleri, daracık kalçalarıyla bir genç kız gibiydi.

Robyn onun nereye baktığını fark edince, hemen, " Ne söyleyecekseniz söyler, hemen çekip giderseniz minnettar kalırım efendim, " dedi.

"Robyn çok üzgünüm, ama belki de bu tereddütten kurtulman daha iyi olacaktı diye düşünmüştüm."

Keşif kolunun Şangani'ye gönderilişi üzerinden geçen dört ayda çeşit çeşit söylentiler gelmişti. O sabah Mungo St.

John da Matabele ordusunun saldırısına uğramış, geri çekilmek zorunda kalmıştı, yağmur altında, yarı aç bir halde uzun süre kaçmışlar, atlarının yarısı ölmüş, at arabaları da terk edilmişti. Şangani Irmağının kuzey yakasına Binbaşı Wilson komutasında keşif kolu olarak çıkan birliğin akıbetini bilen yoktu. Bir aralık küçük birliğin Matabele savaşçılarından kurtulup çemberi yararak Zambezi Irmağına ulaştığı, bir salla Portekiz himayesindeki Tete'ye kadar indiği haberi geldi. Sonradan bu haber Portekizlilerce yalanlandı, umutlar suya düştü, derken gelip kendiliğinden teslim olan bir Matabele indunası, beyazların înyati Alayı tarafından tutsak alınmış olabileceğini öne sürdü, umutlar yeniden canlandı, işte şimdi de Mungo St. John gelmiş, Robyn'in karşısına dikilmişti:

"Hiç kuşku kalmadı, bu haberi sana bir yabancının getirmesini istemedim, onun için kendim geldim, hepsi ölmüş. Dawson savaş alanını buldu, onları da bulmuş, ölülerini yani. Kaç kişi olduklarını bilememiş, ayrı ayrı tanıyamamış elbet, bunca ay geçtikten sonra, üstelik sırtlanlar, akbabalar! Robyn, ne olur kendini böyle bırakma."

"Hayır, inanmıyorum Clinton! Kaçmış, kurtulmuş olabilir."

"Dawson, Matabele'lerin baş indunasını da bulmuş, tüm halkıyla, teslim olmaya geliyormuş. Dawson'a her şeyi anlatmış, nasıl öldüklerini de Robyn, bu adam Gandang'dı, kocanı da iyi tanıyordu. Ona 'Hlopi,' diyordu. Akbaş demekmiş. Ötekilerle birlikte onun da ölüsünü görmüş. Hiç kuşku yok, öldüğü kesin, umut kalmadı."

"Artık gidebilirsiniz," derken Robyn birden kendini tutamadı, ağlamaya başladı. Dimdik duruyor, alt dudağını ısırıyor, ama gözyaşlarını tutamıyordu. Mungo topallaya topallaya ona yaklaştı: "Seni böyle bırakmam ki!"

Gözyaşları arasında, boğuk bir sesle, " Yaklaşmayın yanıma, dokunmayın, " dedi; ama Mungo dinlemedi. Yaşlı bir erkek leopar gibi sinsi adımlarla geldi ve yüzünde, Robyn'in hiç görmediği, yumuşak bir ifade vardı, ilk kez. Tek gözünde de derin bir kaygı okunuyordu. Genç kadın şimdi onu uzak tutmak istermiş gibi iki elini birden uzattı, başını öte yana çevirdi. Geri geri gitti, sırtını, bir zamanlar Cathy ile Salina'nın paylaştıkları odanın kapısına dayadı. Sesi gözyaşlarından boğularak dua etmeye koyuldu: "Ulu Tanrım, bana güç ver, bana yardım et..." Erkeğin kemikli elleri, omuzlarına indi, Robyn ürperdi, soluğunu tuttu.

"Acıyın bana. Yalvarırım. Rahat bırakın beni. Ne olur, ne olur bırakın beni."



Mungo onun çenesini tuttu, kaldırdı, sonra ağızıyla ağzını kapadı, genç kadını susturdu. Robyn'in vücudu yavaş yavaş gevşedi, sallandı, erkeğe yaslandı, bir kez hıçkırdı, sonra kendini onun güçlü kollarına bıraktı. Mungo onu kucağına aldı, uyuyan bir çocukmuş gibi bağına bastı. Odanın kapısını tekmeyle açtı, içeri girip topuğuyla arkasından kapadı.

Yatağın üzerinde bir örtü vardı, yorgan yastık filan yoktu. Kadını yatağa yatırdı, yanı başına diz çöktü. Hep öyle bağına basmıştı.

Kadın boğulurcasına, "O, bir ermişti. Sen de onu ölüme gönderdin. Şeytanın ta kendisisin," diye söylendi. Sonra, boğuluyormuş gibi, can havliyle, erkeğin gömleğinin düğmelerini çözmeye başladı. Göğsü sert, kıvrır kıvrır tüylerle kaplıydı. Dudaklarını göğsüne yapıştırdı, erkeğin kokusunu derin derin içine çekerken hıçkırdı:

"Bağışla beni Tanrım, ne olursun, bağışla beni."

\*\*\*

Jordan, mutfağın eşiğinde durdu bekledi, pırıl pırıl kömür ocaklarının başında üç aşçıbaşı birden çalışıyordu. Bir tanesi elinde bir çanak ve gümüş bir kaşıkla Jordan'ın yanına koştu. Jordan, salçanın tadına baktı, "Çok iyi, nefis olmuş," deyince, ufak tefek Fransız aşçı, sevinçle işinin başına döndü.

Sonra şarap mahzenine inip o akşam sunulacak şarabın tadına baktı. Onu da beğendi. Her şey yolundaydı.

Yemek odasına geçti, on iki garson, ellerinde beyaz eldivenleriyle, bekliyorlardı. Jordan onları gözden geçirdi, sonra sofraya bir baktı. Sofra bu akşam yirmi iki kişilikti. Herkesin yerini saptadı. Evet, burada da işler yolundaydı.

Hole çıktı, çiçekleri kendi elleriyle düzenlemişti. Çift kanatlı kapının ardından, Bay Rhodes'in o çok sevdiği, bildiği sesi, kulağına geliyordu." O ihtiyarı da köşeye kısırmak zorundayız elbet." Jordan gülümsedi. O ihtiyar hiç kuşkusuz, Boer Cumhuriyeti Başkanı Kruger olacaktı. Jordan kendisi sofraya oturmuyor, mutfakla yemek odasının arasındaki küçük bir ofiste gizlenip sofrada konuşulanları dinliyor, böylesi çok daha hoşuna gidiyordu. Şimdi de bu birbirinden değerli, eşsiz anıları canlanıyordu. Bay Rhodes, Kimberley Merkez Şirketini satın aldığı anda, şimdiye dek yazılmış en büyük çeki, o kendi elleriyle yazmıştı, tam beş milyon üç yüz otuz sekiz bin altı yüz elli İngiliz Lirası karşılığında bir çekti bu. Sonra da Bay Rhodes imzalamıştı. Bay Rhodes, Kap Kolonisinin Başbakanı olarak ilk konuşmasını yaptığı anda, konuşmaya başlamadan önce başını kaldırmış, dinleyiciler arasında oturan Jordan'a gülümsemişti. Sonra, Kraliçeyle yemeğe giderlerken Buckingham Sarayı yolunda, Bay Rhodes'in arabasının yanında atla yürümüştü. Daha bu sabah da Jordan'ın, anılarına bir yenisi katılmamış mıydı? Çünkü Kraliçe Victoria'dan gelen telgrafı Bay Rhodes'e o okumuştü: "Azizim Cecil John Rhodes, " diye başlıyor ve onu özel danışma kuruluna seçtiğini bildiriyordu. Jordan silkindi, bu anılardan kurtulup, yaşadığı dakikaya döndü.

Vakit gece yarısını geçmiş, Bay Rhodes her zaman yaptığı gibi aniden yemeğe son vermişti." Eee, baylar, hepinize iyi geceler dilerim."

Jordan da hemen oturduğu yerden kalkıp uşakların koridoruna daldı. Koridorun sonundaki kapıyı aralayıp o şişman, beceriksiz vücudun ağır ağır merdiveni çıkmasını kaygıyla seyretti. Gerçi Bay Rhodes bir kez sendelemişti, ama besbelli, ötekiler gibi sarhoş olmamıştı. Jordan, rahat bir soluk aldı. Son uşak da çekip gidince şarap mahzenini ve kileri kilitledi. Masaya bir gümüş tepsi bırakılmıştı. Üzerinde bir bardak şarap, bol havyar sürülmüş iki de peksimet vardı. Jordan tepsiyi aldı, holde tek bir mum yanıyordu. Tam orta yerdeki masif masanın üzerinde, Jordan, mihraba yaklaşan bir rahip gibi yaklaştı, gümüş tepsiyi büyük bir saygıyla bu masanın üstüne bıraktı. Sonra başını kaldırıp ta yukarıda, kovuğunda tünemiş kuş tanrıya baktı, dua ediyormuş gibi dudakları kıpırdadı. Şahin başlı tanrı o acımasız, kör gözleriyle ta uzaklara, kuzeye, binlerce kilometre uzaklıktaki anavatanına, şimdi yeni bir adla kutsanmış ya da lanetlenmiş olan Rodezya'ya, o çok, çok eski topraklara bakıyordu. Jordan bir süre, kuşu seyretti; sonra ansızın sessizliği bahçeden, Vali Ven Der Stel'in iki yüz yıl önce diktirdiği meşe ağaçlarının birine tünemiş bir baykuş çığlığı bozdu. Jordan derin bir soluk alıp, mermer merdivene yöneldi. Küçük odasına girdiğinde mutfak kokuları sinmiş elbisesini çıkardı, çırılçıplak vücudunu soğuk suyla yıkadı, sonra sert bir havluyla kurulandı, kolonya süründü.

Gümüş fırçayla saçlarını iyice fırçaladı, parlattı; sırtına mavi satenden işlemeli bir ropdöşambr geçirip belini iyice sıktı; lambayı alıp dışarı çıktı; yatak odasının kapısına usulca kapadı. Birkaç

saniye çevresine kulak verdi, çıt çıkmıyordu, konuklar uykundaydı. Yalınayak ses çıkarmadan kayar gibi koridorun ta ucundaki çift kanatlı kapının önüne gitti. İki kez, gene iki kez tıklattı kapıyı, içeriden bir ses usulca, ” Gir!" dedi.

\*\*\*

"Bunlar çobandır, çobanlıktan başka bir şey bilmezler, sürülerini ellerinden alamazsınız!"

Robyn Ballantyne sesini yükseltmemeye çalışıyor, ama gözleri yemyeşil, öfkeyle parlıyordu.

"Lütfen oturmaz mısınız, Robyn?" Mungo St. John, Matabele ülkesi yöneticisinin resmi makamı olan balçık kulübedeki yeni eşyalardan birini, bir koltuğu gösteriyordu: "Siz de daha rahat edersiniz, ben de."

Gerçekte hiç de rahatı kaçmış gibi görünmüyordu ya! Döner koltuğunda geriye kaykılmış, çizmeli ayaklarını da masanın üzerine dayamıştı. Ceketsizdi, boyunbağı yoktu, yeleğinin düğmeleri de iliklenmemişti.

"Teşekkür ederim. General, karşılığınızı alıncaya dek ayakta dikileceğim. Her şeylerini aldınız. Kardeşim Zuga Ballantyne, Matabele sürülerinden yüz yirmi beş bin baştan fazla hayvan topladı."

"Ama savaş da yüz bin liraya patlamıştı."

"Pekâlâ, insanlıktan anlamıyorsunuz, belki parayla yola gelirsiniz. Matabele halkı dağınık, şaşkın bir durumda; kabile düzeni tamamen bozuldu. Çiçek salgını yayılıyor..."

"Yenik düşmüş bir ulus her zaman sıkıntı çeker. Ne olur oturun, boynum ağrıyor size bakacağım diye."

"Sürülerinin hiç olmazsa süt ve et sağlayabilecek bir bölümünü geri vermezseniz, açlıkla karşı karşıya kalacaksınız, bu da size savaştan bile daha pahalıya patlayacaktır, bilmiş olun. İyi düşünün, General. İmparatorluk hükümeti açlığın ne denli yaygın olduğunu anlayınca, sizin şirketi, Matabele'leri doyurmaya zorlayacaktır. Peki, Capetown'dan tahıl taşımak kaç patlar, hiç düşündünüz mü? Açlık soykırım boyutlarına yaklaşacak olursa, ben de Labouchere gibi, Blunt gibi, insanlığın savunuculuğunu üstlenmiş kişileri kışkırtırım. Patırtı çıkartırız. Hükümet, size verdiği imtiyazı geri alır. Matabele ülkesini de tahtın kolonilerine katar."

Mungo doğruldu: "Peki ama sizi bu vahşilere avukat mı yaptılar?"

"Bu düşünceleri açlık yayılmadan, Bay Rhodes'e iletmenizi tavsiye ederim, General. Hem de derhal."

"Belki de haklısınız, Robyn. Bu konuyu yöneticiler kuruluna götürürüm. Başka bir isteğiniz var mıydı?"

"Evet var. Benimle evlenmenizi istiyorum."

Gözlerini kadının yüzünden ayırmadan, ağır ağır ayağa kalktı:

"Belki inanmayacaksınız ama bundan büyük bir zevk duyarım. Gene de çok şaşırmadım diyemeyeceğim. O gün Khami Misyonuna geldiğimde size evlenelim demiştim, beni geri çevirdiniz. Peki, şimdi neden bu kararınızdan caydınız, merak ettim?"

"Bana verdiğiniz piçin bir babası olması gerek. Clinton'un ölümünden dört ay sonra gebe kaldım."

"Bir oğul. Erkek olacak, biliyorum." Kadının yanına geldi.

"Sizden nefret ettiğimi bilmelisiniz."

"Biliyorum, belki de bu yüzden seni seviyorum ya! Bak ben bile farkında değilmişim bunun.

Öteden beri sevgi gibi önemsiz şeylerin çok, çok üzerinde olduğumu sanırdım. Ama şimdi ikimiz de bu gerçeğe göğüs germek zorundayız. Seni seviyorum.”

"Ben sizden, adınızdan başka bir şey istemiyorum. Siz de benden nefretten, horlanmadan öte bir şey alamayacaksınız.”

"Önce evlen benimle, sevgilim, kim kimden ne alacakmış sonra görürüz.”

"Bana dokunmayın,” derken Mungo St. John onu dudaklarından öpüverdi.

\*\*\*

Zuga'nın aldığı toprakları dolaşması neredeyse on gün sürdü. Doğuda Khami Irmağından, ta Bembesi kavşağına kadar, güneyde ise GuBulawayo'yu yakınlarına kadar uzanıyordu. Otlığı bol, ormanı bol, yemyeşil bir bölge, içinden pek çok dere, ırmak geçiyor, Zuga'nın sürülerine su sağlıyordu.

Bay Rhodes, Zuga'yı düşman malvarlığının koruyucusu yapmıştı. Göreve gönüllü olan yüz asker, en iyi cins yüz otuz bin baş hayvana sahip oldular. Son dakikada Bay Rhodes, St. John'a bir telgraf çekip, kırk bin baş hayvanın Matabele'lere geri verilmesini istedi. Böylece gönüllüler hakları olan ganimetin üçte birinden yoksun bırakılmış oluyorlardı. Sonra da hayvanların, özellikle o kadın doktorun kışkırtmasıyla, vahşilere geri verildiği söylentileri yayıldı. Gönüllüler buna dayanamazlardı.

Tam elli kişi, viskiden kafayı iyice buldular, ata binip Khami Misyonunun yolunu tuttular, o şıllığın hakkından gelmek için. Ama Mungo St. John ve Zuga Ballantyne onları yolda karşıladılar, işi tatlıya bağladılar, adamlar Gubulawayo'ya dönüp gene barlara tıklıldılar.

Pazarda hayvan fiyatları iyice düşmüştü. Zuga, Ballantyne elmasından aldığı paranın yarısını hayvana yatırdı. Şimdi arkalarından Jan Cheroot, bir arabaya kamp eşyasını ve çadırı yüklemiş, önde ikisi at üzerinde, yerleşecek bir yer arıyorlardı. Zuga en iyi hayvanları seçmiş, renklerine göre sürülere ayırmış ti. Ralph de Kimberley'deki son istasyona, ev yapımı için gerekecek araç gereci, ayrıca yirmi de boğayı getirme işini üstlenmişti.

Louise birden sevinçle bağırdı: "İşte burası... Çok, çok güzel bir yer burası, kusursuz. Ömrümün geri kalan günlerini bu manzarayı seyretmekle geçirebilirim.”

Aşağıda arazi, dimdik, ırmağın yemyeşil sularına iniyordu.

"Hiç olmazsa suyumuz bol olur. Şu aşağıda da çok iyi sebze yetişir.”

Louise onu azarladı: "Biraz duygusal olsana canım. Şu ağaçlara bak.”

Sonbahar renkleri, kırmızıdan sarıya, çeşit çeşit, başlarının üzerini bir kubbe gibi örten ağaçları tepeden tırnağa boyamıştı. Kuş cıvıltıları, arı vızılıtları bu eşsiz görünüme neşe katıyordu. Zuga gene, "Evet, sıcakta iyi gölge verirler,” dedi.

"Ayıp çok ayıp, eğer bu ağaçların güzelliğini de göremiyorsan o halde Thabes Indunas'a bir bak.”

İnduna tepeleri, gümüş renkli bulutların altında masmavi uzanıyordu, aralarındaki otlarda Zuga'nın sürüleri dolaşmaktaydı.

"Evet, orası da yakın, Ralph'in demiryolu yapımı Gubulawayo'ya vardığı zaman, trene atlar birkaç

saatlik yolda oluruz ve uygarlığın tüm nimetlerinden yararlanırız.”

"Öyleyse bana burada bir ev yapacaksın, değil mi?"

"Önce bir ad bulalım da. King's Lynn'e ne dersin? Çocukluğum orada geçmişti.”

"Çok güzel derim, tamam, King's Lynn oldu.”

El ele tutuşup ağaçların altından ırmağa doğru yürüdüler.

\*\*\*

Çalıların arasındaki daracık yoldan bir erkekle bir kadın geliyordu. Erkeğin sol omzuna bir kalkan asılıydı, geniş uçlu mızrağı kalkana bağlanmıştı, ama sağ kolu kısalmış, bükülmüş, sakattı. Çok, çok da zayıftı. Sağlıksız bir görünüşü vardı, hastalıktan yeni kalkmış gibi. Göğsü, sırtı, henüz iyileşmiş kurşun yaralarıyla benek benekti. Ardından yürüyen kadın genç, dimdikti. Eski bir Mısır prensesini andırıyordu. Bebek oğlunu sımsıkı, sırtına bağlamıştı. Bazo, ırmağın kıyısına varınca karısına döndü: "Burada dinlenelim, Tanase."

Kadın, bebeği kucağına aldı, emzirmeye başladı, sordu:

"Bir sonraki köye ne zaman varıyoruz?"

"İşte, güneş tepeye vardığında, şuraya. Ama sen, böyle yürümekten bıkip usanmadın mı? Öyle uzaklardan geldik, öyle çok yol teptik ki!"

"Hayır, Matabele ülkesindeki herkese ayrı ayrı gerçeği açıklamadıkça bıkip usanmayacağım, asla." Sonra çocuğunu sallamaya başladı! "Senin adın Tungata, çünkü arayacaksın.

Senin adın Zebiwe, çünkü aradığın şey, senden ve halkından çalınmış şeyler olacak. Sütümü içtiğin gibi sözlerimi de iç, Tungata Zebiwe, hiç aklından çıkarma bu sözleri. Sen de çocuklarına öğret. Babanın göğsündeki, ananın yüreğindeki yaraları unutma, çocuklarına nefret etmeyi öğret."

Bebek doyunca onu gene sırtına vurdu, gün batmadan bir saat önce, köye vardılar. Köyde yaşayanlar yüz kişi kadardı, onları ta uzaktan görür görmez, saygıyla karşılamaya koştular. Kadınlar mısır ekmeğiyle ayran getirdiler. Çocuklar birbirleriyle fısıldaştılar: "İşte gezginler bunlar, Matopos tepelerinden geliyorlar."

Yolcular karınlarını doyurup güneş de batınca, köylüler ateş yaktı. Başına çömeldiler, sessiz, dikkatle kulak verdiler. Tanase ayağa kalktı:

"Benim adım Tanase. Bir zamanlar Umlimo idim. Ama sonradan ruhların verdiği gücü benden aldılar. Şimdi bir başka Umlimo var, tepelerde, gizli bir yerde yaşıyor; çünkü Umlimo hiç ölmez. Şimdi ben Umlimo'nun sadece sesiyim. Sizlere Umlimo'nun sözlerini ileten haberciyim, iyi dinleyin çocuklarım, çünkü Umlimo'nun kehaneti şöyledir: Öğleyin güneş kanatlarla kararınca, ilkbaharda ağaçlar yapraksız kalınca Matabele savaşçıları, çeliğinizi bileyin."

Tanase sustu, ortalığa bir sessizlik çökmüş, herkes korku içinde kulak kabartmıştı, yüzlerce göz, onu seyrediyordu.

"Hayvanlar, başları böğürlerine degecek kadar bükülmüş yatar kalkmazlarsa o zaman kalkıp vurmanın zamanıdır. İşte kehanet bu. Duyun, Maşobene'nin çocukları, Umlimo'nun sesini duyun. Matabele'ler bir gün gene yüceleceklerdir."

Şafak sökerken iki gezgin, 'Çalınmış Arayan' adını verdikleri bebekle, bir sonraki köye doğru yola çıktılar.

\*\*\*

1896 yılının ilkbaharında, güneydeki çöl çekirgeleri o kadar çok yumurtladılar ki, yumurtaları toprağa sığamadı, çok, çok geniş bir bölgeye yayıldılar. Renkleri değişti, metabolizmaları değişti, bacakları uzadı, güçlendi, tek bir dev organizma gibi uçtular. Ormana olduklarında dallar, ağırlıklarının altında çatırdadı, kırıldı. Bütün gece yaprakları yediler, sabah gene uçtular. Fırtına gibi estiler, ilkbahar olmasına karşın ağaçlarda yaprak bırakmadılar, kopkoyu, karanlık gölgeleri toprağa düştü. Güneye, Zambezi Irmağına yönelmişlerdi.

Nil Irmağının yeni doğduğu güney bölgesinde, dipsiz bataklıklarda, papirüs sazlıklarında, Doğu ve Orta Afrika'nın" geniş savanalarında, ta Zambezi'ye kadar, kalabalık bufalo sürüleri yaşar. Bu hayvanları yerliler avlamaz, avlanmaları zordur. Ancak birkaç Avrupalı, bufalo avına meraklıdır, aslanlar bile bunlara dokunmaz. Sayıları giderek öylesine arttı ki, geride kalanlar açlıktan öldüler, çünkü otlığa yetişmeden ötekiler otlığı bitiriyorlardı. Böylece kuzeyden gelen salgına karşı zayıf düşüler.

Bu salgın, Musa'nın tanrısının Mısır Firavununun başına bela ettiği sığır vebasıydı. Geviş getiren hayvanları öldüren bir hastalık. Hayvanlar, önce gözlerinden akan koyu bir sıvıyla kör oluyor, sonra bu sıvı, yerlere akarak otlardan öteki hayvanlara da hastalık bulaştırıyordu. İshalden sıskalaşan gövdeleri yere yıkıldığında, öylesine kasılıyordu ki, başları böğürlerine deşiyor, bir daha da kalkamıyorlardı. Bu hastalık öyle hızlı yayıldı ki, on bin hayvandan oluşan bir sürü, gün doğumuyla gün batımı arasında ölüp gidiyor, leşleri birbirine deşiyor ve hastalığın kendine özgü pis kokusu, çürüyen et kokusuna karışıyordu. Çünkü akbabalar tıka basa yedikleri halde bu korkunç leş sürüsünün binde birini ortadan kaldıramıyorlardı.

Salgın, çarçabuk, Zambezi Irmağına ulaştı. Bu güçlü ırmağın kıyısında Tanase gene bir ateşin başında dikilmiş, Umlimo'nun kehanetini yineliyordu:

*"Öğleyin güneş kanatlarla kararınca ve ilkbaharda ağaçlar yapraksız kalınca..."*

*"Hayvanlar, başları böğürlerine deşecek kadar bükülmüş, kalkamayınca..."*

İşte böyle bağırdı ve Matabele halkı dinledi, yüreklendi, mızraklarının çelik uçlarına baktı.

BİTTİ